

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

BESÆTTELSESTIDENS FAKTA

DOKUMENTARISK HAANDBOG

MED HENBLIK PÅ

LOVENE AF 1945 OM LANDSSKADELIG VIRKSOMHED
M. V.

2. BIND

2. DEL

REDIGERET AF

NIELS ALKIL

LANDSRETSSAGFØRER

LEKTOR VED KØBENHAVNS UNIVERSITET

UDGIVET AF SAGFØRERRAADET

I KOMMISSION HOS

J. H. SCHULTZ FORLAG

1945

FORORD TIL 2. DEL AF 2. BIND

Dette Hæfte omfatter, udover Resten af Afsnit L om Erhvervslivet og Besættelsesmagten, det Stof, der vedrører Frihedsbevægelsens og i det Hele det frie Danmarks Indsats i Kampen mod Undertrykkerne.

For ikke at forsinke Værket, har en Del Stof maattet henskydes til Supplementsbindet. Dette gælder saaledes noget af Stoffet fra Afsnit L, Kapitel 4 og de dokumentariske Oplysninger vedrørende „Østrumsudvalget“. Det samme er Tilfældet med visse Oplysninger i Afsnit H om Militærgruppernes Organisation og Arbejde, om Transporterne til Sverige og om de illegale Understøttelsesorganisationer herhjemme.

Hellerup, den 28. Januar 1946.

REDAKTIONEN

INDHOLDSFORTEGNELSE

FOR 2. DEL AF 2. BIND

	Side
Afsnit L: Erhvervslivet og Besættelsesmagten.	
Kap. 4. Redegørelse vedrørende Handelsministeriets Bekendtgørelser af 4.-11. og 11.-12.-1940 m. v.	1127—1133
I. Indledende Bemærkninger.	1127
II. Salg af Varer til Brug for den tyske Værnemagt eller dennes enkelte Afdelinger.	1127
III. Salg til enkelte Medlemmer af den tyske Værnemagt.	1131
Kapitlet er udarbejdet af Handelsministeriet.	
Kap. 5. Landbrugsministeriets og Eksportudvalgenes Kontrol.	1135—1139
Kapitlet er udarbejdet af Landbrugsministeriet.	
Kap. 6. Danske Arbejdere i Tyskland eller tyskbesatte Lande.	1141—1162
Kapitlet er udarbejdet af Ekspeditionssekretær cand. polit. Viggo Kampmann og Fuldmægtig, cand. polit. Einer Engberg med Bistand fra Arbejds- og Socialministeriet, Regeringens Beskæftigelsesudvalg, Statens Udvandringskontor og De samvirkende Fagforbund. Politadvokat B. Schlüter har meddelt Hovedredaktionen Oplysninger om »Social Arbejderoplysning« og »Social Raadgivning«.	
Kap. 7. Civilt Lønarbejde i Danmark for Besættelsesmagten eller i dennes Interesse.	1163—1170
Kapitlet er udarbejdet af Ekspeditionssekretær, cand. polit. Viggo Kampmann og Fuldmægtig, cand. polit. Einer Engberg med Bistand fra Arbejds- og Socialministeriet, Regeringens Beskæftigelsesudvalg og De samvirkende Fagforbund.	
Kap. 8. Industriraadet og Kontrollen med industrielle Leverancer og Arbejder for tysk Regning.	1171—1188
I. Ekstraordinære Industrileverancer mod Betaling over dansk-tysk Clearingkonto.	1171
A. Kontrollens gradvise Opbygning.	1172
B. Tysk Kritik af den danske Kontrol og Forretningsgang.	1176
C. Forretningsgangen i Industriraadet.	1178
D. Arten og Omfanget af de ekstraordinære Industrileverancer.	1181
E. Den økonomisk-politiske Baggrund for Industriens Deltagelse i den ekstraordinære Industrieksport til Tyskland og for Industriraadets Medvirken ved den danske Kontrol.	1182
II. Salg af Industrivarer til den tyske Værnemagt mod Betaling paa „Værnemagtskontoen“.	1184
A. Salg af Varer, indeholdende Jern, Metal og Gummi; de saakaldte B-Leverancer.	1184
B. Salg af andre Varer.	1185
III. Bilag.	1186
Kapitlet er udarbejdet af Industriraadet.	

Kap. 9. Dokumenter iøvrigt angaaende Entreprenør- og Haandværksarbejder for tysk Regning.	1189—1200
<p>Kapitlet er udarbejdet af Hovedredaktionen med Bistand fra Udenrigsministeriet, Dansk Arbejdsgiverforening, Entreprenørforeningen, Fællesrepræsentationen for dansk Haandværk og Industri, Haandværksraadet og Danmarks Automobilforhandler-Forening.</p>	
Afsnit H. Sabotage og lignende tysk fjendtlige Aktioner.	1201—1249
Kap. 1. Indledning og statistiske Oversigter.	1203—1208
A. Sabotageorganisationer.	1203
B. Sabotagens Antal og Objekter.	1204
C. Sabotagens Omkostninger.	1205
D. Stikkerlikvideringer foretaget af Modstandsbevægelsen.	1205
E. Bilag til Kap. 1.	1206
Kap. 2. Kronologisk Oversigt over Sabotager og lign. Aktioner.	1209—1249
<p>Stoffet til Afsnittet er indsamlet under Ledelse af Prokurist, cand. polit. Viggo H. Villadsen, der bl. a. har modtaget Bistand fra Manuduktør Knud Rasmussen, Statsadvokaten for særlige Anliggender og Det kgl. Bibliotek har velvilligt stillet henholdsvis Politiets Materiale og Udenrigsministeriets Pressebureau's Situationsmeldinger til Disposition. Dette Stof er blevet bearbejdet og suppleret med Oplysninger, som Hovedredaktionen navnlig har indhentet fra Organisationerne BOPA, Holger Danske og Københavns Militærdistrikts Hovedledelse, samt fra forskellige Medlemmer af Frihedsbevægelsen, blandt hvilke fremhæves: Gunnar Dyrberg, Johs. Hammerich, Chr. Kislung, Jens Lillelund, Chr. Størmosen, Børge Thing, S. Truelsen, F. T. Vang samt Jørgen Drachmann, Aalborg, Hans Muus, Odense, N. Aug. Eigenbroth, Aarhus, K. I. Jensen, Esbjerg, Jens Jespersen, Esbjerg, o. fl. a. Landsretssagfører Bent Jacobsen har meddelt Oplysninger om Krigsforsikringens Undersøgelser.</p>	
Afsnit I. Frie Radioudsendelser paa Dansk under Besættelsen.	1251—1290
Kap. 1. Den danske Radio fra London.	1253—1284
I. Indledende Bemærkninger.	1253—1256
II. De vigtigste Taler og Kommentarer m. v.	1256—84
<p>De indledende Bemærkninger til Kapitlet er skrevet af Redaktør Terkel M. Terkelsen, der tillige har leveret Størstedelen af det dokumentariske Materiale under II, til hvilket Afsnit Materiale ogsaa, med Tilladelse fra Redaktør Leif Gundel, er hentet fra dens Bog »Her er London!« Fhv. Udenrigsminister Christmas Møller har velvilligt gennemset Afsnittet og meddelt forskellige gode Raad med Hensyn til Udvalget.</p>	
Kap. 2. Andre Udsendelser paa Dansk fra Udlandet.	1285—1288
A. Den danske Radio fra Sverige.	1285
B. De danske Udsendelser fra Amerika.	1286
C. De danske Radioudsendelser fra Moskva.	1288
<p>Afdelingerne A, B og C er skrevet af henholdsvis Chefredaktør Niels Grunnet, Tegneren og Forfatteren Hans Bendix og Frøken Ditte Andersen Nexø.</p>	
Kap. 3. Det kæmpende Danmarks Radiostudie og Radiosektionens Arbejde.	1289—1290
A. Radiostudiets Optagelser.	1289
B. Radiosektionens Arbejde og Formaal.	1290
<p>Afdelingerne A og B er skrevet henholdsvis af Sekretær Fru Rigmor Schou og Radiosektionens Leder, Ingeniør L. A. Duus Hansen.</p>	

	Side
Afsnit K. Den frie Presse og frie Litteratur, bortset fra Afsnit C.	1291—1373
I. Den frie (illegale) Presse.	1293—1348
Kap. 1. Kronologisk Oversigt over de illegale Blade.	1293—1296
. Oversigten er udarbejdet af Hovedredaktionen paa Grundlag af det til Frihedsraadets Udstilling indhentede Materiale, suppleret med Oplysninger fra de Bladredaktioner, som har kunnet opspores, og fra de Blade, der har kunnet fremskaffes. Redaktionen har faaet god Bistand fra en Række Medlemmer af Modstandsbevægelsen.	
Kap. 2. Oplysninger om nogle af de politisk betydeligste Blade.	1297—1300
Afdelingerne om de enkelte Blade er i videst muligt Omfang skrevet af selve Bladredaktionerne. Sekretær Axel Berg har medvirket ved Indsamlingen af Oplysningerne.	
Kap. 3. Uddrag af den illegale Presse.	1301—1348
Det store og uoverskuelige Materiale, som er blevet stillet til Disposition, navnlig af de forskellige Redaktioner og Forlagsboghandler Hennig Branner, er blevet bearbejdet af en lang Række Medarbejdere, navnlig Landsdommer Johan Fischer, Sekretær Axel Berg og flere Medlemmer af Modstandsbevægelsen. Stoffet er blevet suppleret og beskaaret af Hovedredaktionen, som har modtaget gode Raad fra Professor Mogens Fog, Redaktørerne Niels Jørgensen, Børge Outze, Arne Sørensen og Fuldmægtig. cand. jur. Per Markussen.	
II. Den frie (illegale) Litteratur iøvrigt.	1349—1373
Kap. 1. Indledninger og Oversigter.	1349—1358
A. Udenlandske Bøger, der er indført i ret stort Antal.	1350
B. Forbudte danske Bøger m. v.	1350
C. Egentlige illegale Bøger og Pjecer.	1351
Kap. 2. Uddrag af betydningsfulde Flyveblade m. v.	1359—1373
Disse Kapitler er udarbejdet af Landsretssagfører R. Prytz og Afdelingsleder A. Christophersen.	

Kapitel 4.

Redegørelse vedrørende Handelsministeriets Bekendtgørelser af 4.-11. og 11.-12.-1940 m. v.¹⁾

INDHOLDSOVERSIGT

I. INDLEDENDE BEMÆRKNINGER	1127
II. SALG AF VARER TIL BRUG FOR DEN TYSKE VÆRNEMAGT ELLER DENNES ENKELTE AFDELINGER	1127
III. SALG TIL ENKELTE MEDLEMMER AF DEN TYSKE VÆRNEMAGT	1131

I. INDLEDENDE BEMÆRKNINGER

Ved Handelsministeriets Bekendtgørelse Nr. 578 af 4. November 1940²⁾ og Nr. 639 af 11. December 1940³⁾ blev der fastsat Regler for Salg til den tyske Værnemagt og til enkelte tyske Soldater, saaledes at danske Personer og Firmaer, der solgte i Strid med disse Bestemmelser, kunde straffes paa samme Maade som enhver anden, der overtraadte Kriselovgivningen.

I det følgende er der set bort fra de specielle Regler vedrørende Salg af Landbrugsvarer, der fandt Sted gennem Landbrugsministeriets Eksportudvalg, jfr. Bekendtgørelse Nr. 639 af 11. December 1940 § 2, Stk. 1 a, idet dette Omraade behandles under Kapitel 5.

I øvrigt er der ligesom i Bekendtgørelsen af 11. December 1940 sondret mellem Salg til den tyske Værnemagt eller dennes enkelte Afdelinger som saadanne og Salg til enkelte Medlemmer af den tyske Værnemagt, idet Forholdet ligger noget forskelligt for de to Kategorier.

Reglerne for Salg til den tyske Værnemagt og dennes enkelte Afdelinger fandtes i Bekendtgørelse af 11. December 1940 § 2 og Bekendtgørelsen af 4. November 1940. Efter de nævnte Bestemmelser kunde Salg kun finde Sted efter særlig Tilladelse, der blev udstedt af de danske Myndigheder.

Reglerne for Salg til enkelte tyske Soldater fandtes i Bekendtgørelse af 11. December 1940 § 3. Ved denne Bestemmelse var der fastsat generelle Regler for, i hvilke Tilfælde saadanne Salg var lovlige, men saaledes at der ikke blev Tale om Udstedelse af Salgstilladelse fra danske Myndigheder.

II. SALG AF VARER TIL BRUG FOR DEN TYSKE VÆRNEMAGT ELLER DENNES ENKELTE AFDELINGER⁴⁾

Bestemmelserne herom fandtes i Bekendtgørelsen af 11. December 1940 § 2, jfr. Bekendtgørelsen af 4. November 1940. Overtrædelser af disse Bestemmelser blev behandlet som almindelige Politisager og saaledes paataalt, naar de kom til Politiets Kundskab, men der blev ved Bekendtgørelsen af 11. December 1940 etableret et særligt Kontrolsystem for at konstatere Overtrædelse af Bestemmelserne, og dette gav Anledning til Rejsning af de fleste Sager vedrørende dette Omraade.

1) For at fremskynde Trykningen af Haandbogens Afsnit L, har en Del af Handelsministeriets Redegørelse, der er under Udarbejdelse, herunder navnlig Reglerne vedrørende Provisioner og Automobilreparationer for tysk Regning, maattet udskydes til Supplementsbindet. — Angaaende Automobilreparationer kan bl. a. henvises til Automobilforhandler-Foreningens Redegørelse af Juli 1945, nedenfor i Kap. 9.

2) Se Afsnit A, S. 20.

3) Se Afsnit A, S. 23.

4) Med Salg til den tyske Værnemagt og dennes Afdelinger maatte nødvendigvis ligestilles Salg til tyske Organisationer, saasom Organisation Todt, og det er ligeledes fastholdt, at Bestemmelserne har været gældende for Salg til tyske Firmaer navnlig Entreprenørfirmaer, som drev Virksomhed her i Landet i Kraft af den tyske Besættelse, idet de udførte Arbejder for Besættelsestropperne og blev finansieret ved Hjælp af Værnemagtens Konto i Danmarks Nationalbank.

I Bekendtgørelsen af 11. December 1940 var det fastsat, at Sælgere af Varer til den tyske Værnemagt kun maatte modtage Betaling i Check paa Danmarks Nationalbank, dog bortset fra Beløb paa ikke over 200 Kr. Naar Nationalbanken havde indløst en Check, der var udstedt af den tyske Værnemagt, forespurgte den Checkmodtageren om for hvilke Ydelser Checken tjente som Betaling, og — saafremt det drejede sig om Salg af Varer — hvilken Tilladelse der forelaa til dette Salg. Nationalbanken fik samtidig tilsendt Genparten af de af de danske Myndigheder udstedte Salgstilladelser, hvorved Banken kunde kontrollere, at de af Checkmodtagerne paaberaabte Salgstilladelser virkelig forelaa. Saafremt Nationalbanken paa denne Maade konstaterede, at der var solgt Varer til den tyske Værnemagt uden fornøden Salgstilladelse, oversendte Nationalbanken Sagen til Handelsministeriet, der derefter anmodede Rigsadvokaten om at undersøge Sagen og eventuelt rejse Tiltale for Overtrædelse af Bestemmelserne om Salg til den tyske Værnemagt.

Sagerne behandledes som almindelige Politisager, men paa Grund af deres særlige Karakter og navnlig Forholdet til de tyske Myndigheder fandt man det fra dansk Side paakrævet at give særlige Regler for Sagernes Behandling. Det blev derfor af Rigsadvokaten bestemt, at der ikke maatte rejses Tiltale i disse Sager, før de havde været forelagt Rigsadvokaten, der i hvert enkelt Tilfælde traf Bestemmelse om Tiltalerejsning og hvilken Straf- og Konfiskationspaastand, der skulde nedlægges.

Straks efter Ikrafttrædelsen af de paagældende Bestemmelser kom Danmarks Nationalbank paa ovennævnte Maade til Kundskab om saadanne Salg af Varer til den tyske Værnemagt, der var sket uden Tiladelse, saaledes at Sælgerne havde gjort sig skyldige i et strafbart Forhold. Sagerne blev undersøgt af Politiet, og i den første Tid blev de afgjort med Advarsel eller mindre Bøder, hvorhos der skete Offentliggørelse i Pressen af Sagerne til Underretning for Offentligheden. Da Sagernes Antal imidlertid steg meget hurtigt, blev der indført en strengere Kurs. Der blev under Besættelsen gennemført flere Tusinde Straffesager for ulovligt Salg til den tyske Værnemagt, ofte kædet sammen med Overtrædelser af andre Krisebestemmelser, navnlig Prislovgivningen eller Rationeringsforskrifter. Straffen blev som oftest fastsat til Bøde og kun i grovere Tilfælde Frihedsstraf. Samtidig skete der som Regel Konfiskation af den ulovligt indvundne Bruttofortjeneste. Der opstod saaledes snart en stor Domspraksis i disse Sager, jfr. angaaende denne Domspraksis Rigsadvokatens Cirkulærer af 12. Januar 1942, 14. April 1942, 4. August 1942 og 24. Oktober 1942.

Sagerne gav ret hurtigt og hyppigt Anledning til Vanskeligheder i Forholdet til den tyske Værnemagt, idet danske Leverandører henvendte sig til de tyske Myndigheder og beklagede sig over at blive gjort til Genstand for Strafforfølgning paa Grund af, at de ulovligt havde solgt Varer til den tyske Værnemagt. I mange Tilfælde imødekom de tyske Myndigheder saadanne Anmodninger om Støtte og blandede sig i Sagernes Gang, saaledes at det i nogle Tilfælde blev umuligt at gennemføre disse under de daværende Forhold. Der fremkom ogsaa generelle Klager fra tysk Side gaaende ud paa, at Straffesager af nærværende Art blev haandhævet strengere end andre Krisesager, og at de danske Myndigheder herved skabte Tyskerne Vanskeligheder i deres Bestræbelser for at opkøbe Varer.

Der maatte derfor ved Gennemførelsen af disse Sager udvises en Del Forsigtighed fra dansk Side, idet man kunde befrygte, at den tyske Værnemagt ellers paa egen Haand helt vilde tilsidesætte Ordningen og blot tage de Varer, den havde Brug for.

Da det blev kendt blandt Modtagere af Værnemagtschecks, at de af Nationalbanken udsendte Forespørgsler vedrørende de udstedte Checks var Grundlaget for en Undersøgelse med Hensyn til eventuelt ulovligt Salg og ulovlig Prisberegning, var der en Del Checkmodtagere, der undlod at besvare Nationalbankens Forespørgsler. I Begyndelsen forsøgte man fra dansk Side i saadanne Tilfælde at gennemføre Kontrollen ved at lade Politiet undersøge Sagerne, men da dette paaførte stort Ekstraarbejde, der maatte betragtes som urimeligt og unødvendigt, søgte man at fremskaffe Oplysninger derved, at Handelsministeriet med Hjemmel i Vareforsyningsloven paalagde Checkmodtagerne at meddele Nationalbanken de af denne ønskede Oplysninger,

saaledes at Checkmodtagerne alene ved at undlade at give de begærede Oplysninger ifaldt Strafansvar efter Vareforsyningsloven. Da Antallet af disse Sager stadig steg, bemyndigede Handelsministeriet Nationalbanken til at udstede Paalæg om Afgivelse af Oplysninger vedrørende de paagældende Checks, saaledes at Modtagerne ved at sidde Nationalbankens Paalæg overhørigt ifaldt Strafansvar. Alligevel var der mange Betalingsmodtagere, der undlod at afgive de ønskede Oplysninger til Nationalbanken. Disse Tilfælde blev oversendt til Rigsadvokaten med Anmodning om Undersøgelse og Tiltale, og mange Checkmodtagere blev i saadanne Sager idømt betydelige Bøder alene for den manglende Besvarelse samt tillige tilpligtet under Tvang af Dagsbøder at meddele Nationalbanken de ønskede Oplysninger til Bedømmelse af, hvorvidt de lovligt havde modtaget den paagældende Check.

Efter den tyske Aktion mod det danske Politi den 19. September 1944 blev det vanskeligere at gennemføre Sager vedrørende ulovligt Salg til den tyske Værnemagt, dels fordi man manglede Politiet, dels fordi Forholdet til de tyske Myndigheder blev saa vanskeligt, at man ikke ansaa det for muligt at gennemføre saadanne Sager paa samme Maade som hidtil. De fleste Sager maatte derfor stilles i Bero paa Afventning af Krigens Afslutning, og kun forholdsvis faa Sager blev fremmet. Det drejede sig fortrinsvis om Sager, hvor det ulovlige Salg til den tyske Værnemagt kun udgjorde et mindre Forhold ved Siden af andre Forbrydelser. Sager vedrørende manglende Besvarelse af Nationalbankens Forespørgsler blev dog søgt fremmet i dette Tidrum paa samme Maade som hidtil.

FORSKELLIGE FORTOLKNINGSSPØRGSMAAL

1) Salg af Metalvarer m. v. til Værdi over 200 Kr., men med et Metalindhold paa under 50 kg.

Efter Ikrafttrædelsen af Bekendtgørelsen af 11. December 1940 blev der hurtigt rejst Spørgsmaal om, hvorvidt der udkrævedes Salgstilladelse til Salg af Varer, der maatte karakteriseres som en Metalvare, og som indeholdt under 50 kg Metal, men hvis Salgssum oversteg 200 Kr.

Spørgsmaalet var tvivlsomt, saaledes som Bestemmelserne var affattet, og da det havde stor praktisk Betydning, idet der kunde være Tale om sjældne Varer til stor Værdi, prøvede man at faa ændret Bestemmelserne, og efter mange lange Forhandlinger med de tyske Myndigheder lykkedes det at faa udstedt Tillægsbekendtgørelsen af 31. Oktober 1941¹⁾, hvorefter det blev utvivlsomt, at der udkrævedes Tilladelse til Salg af disse Varer.

2) Salg i enkeltstaaende Tilfælde.

Ifølge Bekendtgørelsen af 11. December 1940 § 2, Stk. 1 c in fine, udkrævedes der ikke Tilladelse ved Salg af andre Varer end de under Bekendtgørelsens § 2, Stk. 1 a og b, nævnte Varer, saafremt der var Tale om Salg i enkeltstaaende Tilfælde, hvor Vederlaget ikke oversteg 200 Kr. For at komme ind under denne Undtagelsesbestemmelse har danske Leverandører i flere Tilfælde opdelt Leverancerne i mindre Varepartier, der hvert kostede under 200 Kr. Der fremkom ogsaa Eksempler paa, at man fra tysk Side gjorde danske Leverandører opmærksomme paa, at Tilladelse var uforuden, saafremt Varen blev delt i mindre Partier paa under 200 Kr.

Saadanne Tilfælde maatte kunne rammes af Bestemmelserne som Omgaaelse, men rent bortset herfra opstod der Spørgsmaal om Forstaaelsen af den paagældende Bestemmelse, idet man fra de danske Myndigheders Side ønskede at fortolke denne saa snævert som muligt for at indskrænke Varesalget til den tyske Værnemagt mest muligt, medens man fra den anden Side saa sin Interesse i at kunne anvende Bestemmelsen til at sælge Varer uden Tilladelse. Efter at det havde vist sig, at Domstolene gav de

1) Se Afsnit A, S. 45.

danske Myndigheder Medhold i deres Opfattelse af, at Bestemmelserne maatte fortolkes strengt, blev der i *Marts-April 1942* ved Forhandling mellem Handelsministeriet, Udenrigsministeriet og Anklagemyndigheden udarbejdet et Memorandum vedrørende Forstaaelsen af den paagældende Bestemmelse. Dette Memorandum, der dels blev anvendt til internt Brug, og dels til Brug ved Besvarelser af Forespørgsler, havde følgende Ordlyd:

„Salg af Varer, der ikke falder ind under de i § 2, Stk. 1 a og b særlig nævnte Varer, kan, uanset Varens Pris, kun finde Sted, naar særlig Tilladelse til Salget foreligger fra Udenrigsministeriet. Med Hensyn til den i Bestemmelsen gjorte Undtagelse, hvorefter Tilladelse fra Udenrigsministeriet ikke udkræves ved Salg i enkeltstaaende Tilfælde, hvor Vederlaget ikke overstiger 200 Kr., skal bemærkes, at denne sidste Bestemmelse efter gældende Praksis maa fortolkes meget strengt (enkeltstaaende som enkelt), og at der derfor, maa snart der maatte være Tale om et gentaget Salg til den tyske Værnemagt, hvor Vederlaget af de enkelte Salg tilsammen overstiger 200 Kr., bør indhentes Tilladelse fra Udenrigsministeriet.

I Tilfælde, hvor der maatte være hængaaet et længere Tidsrum fra den første Leverance til den tyske Værnemagt, og hvor der ikke i Henseende til Vareart og Forholdene iøvrigt er Forbindelse mellem det første og det senere Salg, vil ogsaa det senere Salg kunne henføres under Betegnelsen „enkeltstaaende Tilfælde“.

Med Hensyn til Spørgsmaalet om, hvor lang Tid der maa hængaa mellem det første Salg og det efterfølgende Salg, skal bemærkes, at Salg med mere end 1 Maanedes Mellemrum ofte vil indicere, at der ikke er en saadan Sammenhæng mellem Leverancerne, at Tilladelsen er fornøden, men at dette iøvrigt maa være afhængigt af Leverancens Art og Omstændigheder iøvrigt. I foreliggende Domspraksis har det omvendt været statueret, at Salg med 14 Dages eller 1 Maanedes Mellemrum ikke kan godkendes som enkeltstaaende Salg.

Sluttelig bemærkes, at det med Hensyn til Bestemmelsens Fortolkning er uden Betydning, om Salget sker til samme eller forskellige Afdelinger af Værnemagten.

I Tilfælde, hvor der maatte være Tvivl om, hvorvidt et Salg kan betragtes som enkeltstaaende, bør der altid ansøges om Tilladelse fra Udenrigsministeriet til Salget.“

3) Kantiner.

Den tyske Værnemagt oprettede ved sine Tjenestesteder Kantiner til Forplejning af Soldaterne. Disse Kantiners Forhold gav hurtigt Anledning til store Vanskeligheder i Forholdet til de danske Myndigheder. De blev ofte bestyret af danske Statsborgere, men da de som Regel var beliggende paa afspærrede Omraader, f. Eks. Flyvepladser, hvortil det danske Politi blev nægtet Adgang, var man afskaaret fra dansk Side at føre direkte Kontrol med dem. Det viste sig, at Kantinebestyrerne i mange Tilfælde bestod af uheldige Elementer, der udnyttede Situationen til at skaffe sig selv urimelige økonomiske Fordele med Tilsidesættelse af alle gældende danske Forskrifter, navnlig Bestemmelserne om Salg til den tyske Værnemagt samt Prislovgivningen.

Fra dansk Side blev det straks hævdet, at Salg til den tyske Værnemagts Kantiner maatte betragtes som Salg til den tyske Værnemagt og saaledes udkræve Salgstilladelse. Dette Standpunkt fik i Begyndelsen Medhold fra tysk Side, men der skete stadig store Overtrædelser, og senere hævdede man fra tysk Side uden videre, at Salg til Kantinerne ikke var Salg til den tyske Værnemagt, og at der ikke udkrævedes Salgstilladelse. Da man fra tysk Side endvidere erklærede, at de danske Bestyrere var „Wehrmachtsgefolge“ og saaledes ikke kunde drages til Ansvar af de danske Myndigheder, blev Forholdet yderligere vanskeliggjort paa dette Omraade.

Imidlertid fastholdt man fra dansk Side det ovennævnte Standpunkt, og dette fik ogsaa Medhold hos Domstolene, men i flere Tilfælde intervereneredes der fra tysk Side i de rejste Tiltalesager, saaledes at disse maatte stilles i Bero til Krigens Afslutning.

4) Diverse.

Forsaa vidt angaar *Arten af de Varer*, der omfattedes af Bestemmelserne om Salg til den tyske Værnemagt, har man fra dansk Side fastholdt, at det drejede sig om Varer af enhver Art, herunder ogsaa Sten og Grus, Græstørv til Camouflering af Flyvepladser, Elektricitet, saavel gennem Ledningsnet som Opladning af Batterier, Abonnement paa Aviser og Dagblade og Afstaaelse af Græsningsretten paa Arealer. Salg af Skibe og Fartøjer har man dog ikke anset for omfattet af de her omhandlede Bestemmelser, men man har derimod henført saadanne Salg under Bekendtgørelse Nr. 304 af 6. September 1939, der senere blev afløst af Nr. 205 af 25. April 1941¹⁾, hvorefter der udkrævedes Tilladelse fra Handelsministeriet til Salg til Udlandet og herunder udenlandske Statsmyndigheder, Statsborgere eller Firmaer.

Af andre Fortolkningsspørgsmaal kan nævnes, at man fra dansk Side har fastholdt, at *Levering af Varer i Forbindelse med Udførelse af et Arbejde for den tyske Værnemagt* omfattes af Bestemmelserne, saaledes at der for Eksempel udkrævedes Salgstilladelse til Levering af Malerverer, som medgik til Udførelse af et Malerarbejde for den tyske Værnemagt og paa samme Maade med Hensyn til Materialer, der medgik til Desinfektion af Lokaler. Derimod har man ikke anset det for muligt at gennemføre, at der udkrævedes Salgstilladelser med Hensyn til Materialer, der medgik ved Udførelse af Vask og Rensning af Uniformer m. v. for den tyske Værnemagt.

For saa vidt angaar *Bespisning af tyske Soldater* i Hoteller, Restauranter, Pensionater, Konditorier og hos private Personer, har Handelsministeriet udtalt, at der ikke krævedes Tilladelse til saadan Bespisning, under Forudsætning af at der ikke var Tale om Salg ud af Huset.

Med Hensyn til den i Bekendtgørelsens § 2, Stk. 1 c in fine fastsatte Undtagelsesregel, hvorefter der ikke krævedes Salgstilladelse ved Salg af Varer i enkeltstaaende Tilfælde for under 200 Kr., er det fastholdt, at Værdien ved *Salg af færdige Ting* maa betragtes som Værdien af Tingene som saadanne og ikke blot Værdien af de til Tingenes Fremstilling medgaaede Materialer. Hvis for Eksempel en Snedker for 500 Kr. solgte et Møbel, som han først selv skulde fremstille, udkrævedes der Salgstilladelse, selv om Værdien af de medgaaede Materialer ikke oversteg 200 Kr. Et andet Eksempel er Levering af Fotografier, hvor det afgørende var Fotografiernes Salgssum og ikke Værdien af de medgaaede Materialer.

Det er endvidere blevet fastholdt, at der udkrævedes Salgstilladelse ogsaa i Tilfælde, hvor det drejede sig om *Levering af Materialer, der anvendtes til Reparationer af danske Kaserne*, som den tyske Værnemagt havde overtaget, selv om Materialerne i dette Tilfælde blev her i Landet og blev indføjet i en dansk Ejendom.

III. SALG TIL ENKELTE MEDLEMMER AF DEN TYSKE VÆRNEMAGT

Bestemmelserne om Salg til enkelte Medlemmer af den tyske Værnemagt fandtes i Bekendtgørelse af 11. December 1940 § 3. Ifølge denne Bestemmelse maatte rationerede Varer kun sælges mod Aflevering af Rationeringsmærker i Overensstemmelse med de vedrørende Rationeringen af de enkelte Varer fastsatte Bestemmelser, medens andre Varer kun maatte sælges — direkte eller gennem Mellemand — naar Købet efter loyalt Skøn ikke overskred rimelige Grænser.

Medens Bestemmelsen vedrørende Salg af rationerede Varer ikke kunde give Anledning til Tvivl, har der været Vanskeligheder med Hensyn til Afgrænsningen af Bestemmelsen vedrørende Salg af ikke-rationerede Varer, idet denne Bestemmelse ikke indeholdt nøjagtig Angivelse af, hvilke Salg der var lovlige, men overlod dette til et Skøn i det enkelte Tilfælde. Ved Afgørelsen af dette Skøn har der været Modstrid mellem de danske Myndigheders Ønske om at begrænse saadanne Salg saa meget som muligt og de tyske Myndigheders Ønske om at undgaa Indblanding fra dansk Side

1) Se Afsnit A, S. 29.

vedrørende de tyske Soldaters Opkøb af Varer. Endvidere har der været en Modsætning mellem de Handlende, der har ønsket at sælge saa lidt som muligt til tyske Soldater for at kunne forbeholde deres Varer til danske Kunder, og de Handlende, der har ønsket udnyttet den store Mulighed for forøget Fortjeneste, som laa i at sælge til Tyskerne, og som derfor har ønsket at fortolke Bestemmelserne, saaledes at de lovlige Salg blev saa store som mulige.

Da det havde vist sig, at de tyske Soldater — uanset Paastanden fra tysk Side om, at Værnemagten var selvforsynende, og at de enkelte Soldater kun havde ringe Beløb til Raadighed — foretog betydelige Opkøb af Varer, søgte man fra dansk Side at fortolke Bestemmelserne saa snævert, som det under de foreliggende Forhold lod sig gøre, da man, som Forholdene laa, maatte være interesseret i en Opretholdelse af de paagældende Bestemmelser for at undgaa, at disse fra tysk Side blev erstattet med en klar Salgspligt til tyske Soldater.

Uanset disse Bestemmelser opstod der stadig Vanskeligheder, og i Efteraaret 1942 forlangte den tyske Værnemagt gennemført en klar Pligt for danske Erhvervsdrivende til at sælge til enkelte tyske Soldater. Efter lange Forhandlinger lykkedes det at afværge dette Krav i dets fuldstændige Form, og Resultatet blev Udsendelsen af Meddelelsen af 2. December 1942¹⁾ til alle Handlende og andre Næringsdrivende. Denne Meddelelse indeholdt en Oversættelse af en Befaling, udstedt af den Øverstbefalende til de tyske Tropper i Danmark vedrørende Salg her i Landet til enkelte Soldater, saaledes som dette Salg vilde blive krævet gennemført fra tysk Side.

Fra dansk Side har man som Retningslinie for Omfanget af lovlige Salg til enkelte tyske Soldater søgt at hævde, at der som Hovedregel kun kunde være Tale om Salg for relativt smaa Beløb for personlige Fornødenheder til Dækning af øjeblikkelige personlige Behov og Forbrug her i Landet.

Der foreligger ikke særlig stor Domspraksis vedrørende dette Omraade, dels fordi der ikke har været særlige Muligheder for at kontrollere og navnlig bevise ulovlige Salg, dels fordi man har været mere varsom med at rejse Tiltale i saadanne Sager, hvilket atter skyldes, dels Forholdet til de tyske Myndigheder, dels at man i mange Tilfælde har maattet antage de danske Sælgeres Forklaringer om, at de har følt sig truet til at levere. I Tilfælde, hvor en enkelt Soldat har foretaget større samlede Indkøb paa andre Soldaters Vegne, hvilket navnlig har været Tilfældet ved Køb af Levnedsmidler, naar Soldater skulde paa Orlov til Tyskland, har man fastholdt, at saadanne Salg enten maatte anses som Salg til den tyske Værnemagt som saadan og derfor foregaa i Overensstemmelse med de herfor foreskrevne Regler, eller ogsaa at de maatte anses som Salg til enkelte tyske Soldater, i hvilket Tilfælde saadanne Opkøb maatte anses for at være ulovlige i Henhold til Bekendtgørelse af 11. December 1940 § 3 b som overskridende rimelige Grænser.

Ud fra Udgangspunktet om, at de tyske Soldater kun skulde kunne købe Varer til eget personligt Forbrug, har man fastholdt, at der til mandlige Soldater — bortset fra rene Smaating — ikke maatte sælges Damebeklædningsgenstande. Paa samme Maade har man hævdet, at der bortset fra ubetydelige Smaating ikke maatte sælges Varer til tyske Soldater, naar det var klart, at disse skulde udføres til Udlandet.

Med Hensyn til Salgets Størrelse kan henvises til den i Meddelelsen af 2. December 1942 udtalte Regel om, at der kun maatte sælges en enkelt Genstand af hver Vareart til den enkelte Soldat. I øvrigt har det været en ret udbredt Opfattelse blandt Erhvervsdrivende, at det var lovligt at sælge for indtil 200 Kr. til en enkelt Soldat. Denne Misforstaaelse, der maaske har haft sin Oprindelse fra Bestemmelsen i Bekendtgørelsen af 11. December 1940 § 2, hvorefter der ikke udkrævedes Salgstilladelse til Salg til den tyske Værnemagt eller dennes enkelte Afdelinger i enkeltstaaende Tilfælde, hvor Værdien ikke oversteg 200 Kr., har været meget fremherskende og vanskelig at bekæmpe, skønt det maatte være klart, at den nævnte Undtagelsesbestemmelse kun gjaldt for Salg til Værnemagten som saadan og ikke vedrørte Salg til enkelte Soldater.

1) Se Afsnit A, S. 78.

Fra tysk Side satte man sig imod Udstedelse af Vejledninger og Fortolkninger vedrørende dette Omraade, i hvert Fald naar de var rettet mod tyske Interesser.

Det har nødvendigvis maattet være en Skønssag, hvor Grænsen skulde sættes med Hensyn til Salgsbeløbenes Størrelse, for at Salgene skulde være lovlige, idet dette maatte afhænge af Forholdene i de enkelte Tilfælde, derunder hvilken Slags Varer der var Tale om.

Imidlertid har man under hele Besættelsen fra dansk Side søgt at hævde, at kun forholdsvis ubetydelige Salg kunde være lovlige, men man har været ganske klar over de store Vanskeligheder, der var forbundet med en nøje Gennemførelse af en streng Fortolkning af Bestemmelserne.

Kapitel 5.

Landbrugsministeriets og Eksportudvalgenes Kontrol.

Straks efter den 9. April 1940 blev der optaget Forhandlinger om Leverancer af Fødevarer til de tyske Besættelsestropper. Da Tropperne paa dette Tidspunkt var vel forsynede, var det kun meget faa Varer, der skulde leveres til dem, og i Virkeligheden var det Meningen, at de tyske Tropper skulde forsynes fra Tyskland, og at der kun skulde leveres saadanne Varer, som ellers skulde eksporteres til Tyskland. Da Varerne ellers først skulde være sendt til Tyskland og derfra tilbage til Besættelsestropperne her i Landet, fandt man det praktisk, at de leveredes direkte fra danske Virksomheder til Tropperne.

De Varer, der paa denne Maade kunde være Tale om at levere til de tyske Tropper, var i første Række Kød, Flæsk, Smør og Æg, altsaa Danmarks store Eksportvarer.

Allerede i April Maaned opnaaedes der Enighed om en Ordning vedrørende Leverancerne af de nævnte Varer til Besættelsestropperne. Efter denne Ordning maatte Tropperne kun foretage Indkøb af de omhandlede Varer paa den Maade, at der ved Leverancen udleveredes Leverandøren en Rekvissionsseddel i 2 enslydende Eksemplarer. Rekvissionssedlen skulde udfyldes og underskrives af en „Zahlmeister“ ved et „Verpflegungsamt“, hvoraf der var 6 eller 7 heri Landet, og ved Leverancen skulde Modtageren kvittere paa Rekvissionssedlen for Varernes Modtagelse. Den tyske Værnemagt lovede at undlade at betale direkte til Leverandøren, der i Stedet for skulde indsende Faktura til vedkommende Eksportudvalg, som skulde afkræve Værnemagten Betalingen og derefter foretage Afregning med Leverandøren. For saa vidt angaar Smør og Æg maatte Værnemagten kun foretage Indkøb hos bestemte, anviste Leverandører.

Ved denne Ordning, hvorefter Leverandøren var nødsaget til at henvende sig til Eksportudvalget, opnaaedes to Ting. For det første skabtes der Sikkerhed for, at der ikke beregnedes for høje Priser, og for det andet, at der hele Tiden var Mulighed for Kontrol med, hvilke Mængder der leveredes til Tyskerne, saa at der kunde foretages Afskrivning paa Danmarks Leveringsforpligtelser til Tyskland.

Et Spørgsmaal, hvis hurtige Løsning var en Nødvendighed, var Tyskernes Forsyning med Korn (Havre til Hestene) og navnlig Mel og Brød. Hensynet til Kornordningen, der ikke kunde taale en saadan Belastning, som Forsyningen af de tyske Tropper vilde medføre, krævede, at der snarest muligt opnaaedes en gunstig Løsning. Dette skete ogsaa, idet Tyskerne til Gengæld for leveret Mel og Brød stillede Korn til Raadighed og undlod at opkøbe Havre.

Bortset fra, at det blev konstateret, at Tyskerne i November-December foretog Opkøb af Fedt og Pølser i Strid med de indgaaede Aftaler, blev der i hele 1940 ikke indberettet om Overtrædelser af Ordningen.

Den 14. November 1940 udsendte Handelsministeriet et „fortroligt“ Cirkulære til samtlige Næringsdrivende (se Afsnit A, S. 21). Cirkulæret, der i alt væsentligt kun indeholdt Oplysninger om de gældende Regler bl. a. om Salg af Kød, Flæsk, Smør og Æg, føjede efter Aftale med Landbrugsministeriet til disse Varer Mælk og Ost, der herefter fremtidig ogsaa skulde leveres i Overensstemmelse med Rekvissionsseddel-Ordningen. Imidlertid fik Cirkulæret ingen Betydning i saa Henseende, idet Reglernes Udformning ikke var tilendebragt, da Handelsministeriet udsendte sin Bekendtgørelse

af 11. December 1940 vedrørende Salg af Varer til den tyske Værnemagt og til dennes enkelte Medlemmer.

Forstaaelsen af denne vigtige Bekendtgørelse, der bortset fra Bestemmelserne af 5. Maj 1943 om Salg af Kød og Flæsk samt levende Svin og Kreaturer og de særlige Regler om Kautsjuk og Metaller¹⁾ gennem hele Resten af Besættelsestiden var den hvorefter alle Sager angaaende Salg til Besættelsestropperne behandles, har til Forudsætning, at — som det hedder i § 1 — „den tyske Værnemagt her i Landet som almindelig Regel modtager alle Forsyninger af Levnedsmidler, Foderstoffer og andre Fornødenheder fra Tyskland“, og at der kun gjordes Undtagelser fra dette Princip, hvor det drejede sig om Leverancer af Smør, Kød, Flæsk, Mælk, Æg og Ost, for hvilke Varer der som nævnt — bortset fra Mælk og Ost — allerede var etableret Ordninger, der sikrede kontinuerlige, gnidningsfri Leverancer. I Overensstemmelse hermed er Bekendtgørelsens § 2 delt op i 3 Undergrupper, nemlig i Bestemmelser angaaende

- a) de ovennævnte Varer, der „uden særlig Tilladelse maa sælges, naar Salget finder Sted gennem vedkommende danske Eksportudvalg i Overensstemmelse med de af Landbrugsministeriet herom fastsatte Forskrifter“,
- b) Varer indeholdende Jern, Staal, andre Metaller eller Kautsjuk, og
- c) alle andre Varer, der kun maatte sælges i Henhold til skriftlig Tilladelse i hvert enkelt Tilfælde fra Udenrigsministeriet.

For den sidste Gruppens Vedkommende var der dog gjort den Undtagelse, at Salg i enkeltstaaende Tilfælde til Beløb under 200 Kr., kunde ske uden Tilladelse. Denne 200-Kroners-Regel gjaldt ikke for de under a) nævnte Varer.

Efter Bekendtgørelsens Udfærdigelse blev hele Leveringsordningen for de af Landbrugsministeriet disponerede Varer taget op til ny Drøftelse. Den Ordning, der nu skulde føres ud i Livet, maatte paa een Gang have til Formaal at sikre, at der ikke solgtes til Overpriser, at — for saa vidt angaar Smør — Eksportafgiften 1 Kr. 08 Øre pr. kg indgik, og at der førtes Kontrol med de leverede Kvanta, saa at de kunde afskrives paa Leveringsforpligtelserne til Tyskland, og saaledes at der i givet Fald kunde gøres Forestillinger med Henblik paa at begrænse Tyskernes Indkøb.

Efter forskellige Overvejelser udsendte Landbrugsministeriet den 23. Januar 1941 Instruktioner til Eksportudvalgene (Landbrugsministeriets Smørekseportudvalg, Landbrugsministeriets Osteekseportudvalg, Landbrugsministeriets Baconudvalg, Landbrugsministeriets Kvæg- og Køduvalg og Landbrugsministeriets Ægekseportudvalg; se Afsnit A, S. 25).

Herefter maatte Salget af samtlige de i § 2, Stk. 1, a, omhandlede Varer til Besættelsestropperne kun finde Sted i Overensstemmelse med de hidtil gældende Regler, d. v. s. mod Aflevering af Rekvissionssedler og Afregning over Udvalgene.

For Smør og Mælk var der særlige Ordninger, for saa vidt angaar de tyske Kantiner, d. v. s. Marketenderier, hvor Soldaterne kunde foretage Indkøb til Supplering af den reglementerede militære Forplejning. Efter disse Ordninger kunde Leverancerne foretages uden Benyttelse af Rekvissionssedler og mod direkte Betaling. Priserne skulde være Mejeriets sædvanlige, for Smørrets Vedkommende med Tillæg af Eksportafgiften. Der paahvilede Mejerierne Indberetningspligt til Landbrugsministeriets Smørekseportudvalg med Hensyn til disse Leverancer, og paa Basis af Indberetningerne afkrævede Udvalget Mejeriet Eksportafgiften for de solgte Kvanta Smør.

I 1941 skete der ikke noget af Interesse, bortset fra at Straffesagerne nu begyndte at komme. I Begyndelsen var et stort Antal af disse Straffesager sikkert kun opstaaet paa Grund af Ukendskab til Retsreglerne, og der idømtes derfor kun smaa Bøder.

Hen paa Slutningen af Aaret 1941 blev man klar over, at den gældende Kantineordning for Smør ikke kunde opretholdes. Efter at der fra den 8. November 1940 var indført en Rationeringsordning for Smør, fandt man det upraktisk, at Mejerierne ikke havde noget Bevis for Leverancerne af Smør til Kantinerne, og ved Landbrugsministeriets Skrivelse af 30. December 1941 til Smørekseportudvalget blev det fastsat, at

1) Se Afsnit A, S. 99-100.

Smør kun maatte leveres til Værnemagtens Kantiner mod Aflevering af en særlig Kantine-Rekvissionsseddel, lydende paa 10 kg Smør.

I Slutningen af 1941 stillede Tyskerne for første Gang med Krav om Leverancer af andre Fødevarer end de i Bekendtgørelsens § 2, Stk. 1, a, nævnte. Det drejede sig om Kartofler, som Tyskerne ønskede leveret her fra Landet. Landbrugsministeriet protesterede, men da Tyskerne fastholdt deres Krav, blev det ordnet saaledes, at Leverancen kun maatte foretages af særligt udpegede Leverandører og mod Aflevering af Rekvissionssedler saaledes, at Afregning skulde finde Sted gennem Landbrugsministeriets Kartoffeleksportudvalg. Denne Ordning for Kartofler vedblev at være gældende for hele Besættelsestiden, og Kartoflerne maatte i hele Besættelsestiden kun leveres til Priser, der var fastsat af Landbrugsministeriet. Leverandørerne blev udpeget af Kartoffeleksportudvalget, idet Tyskerne dog en Overgang havde stillet Krav om og ogsaa havde gennemført, at de selv skulde udpege en Del af Leverandørerne, men ogsaa hvor Tyskerne udpegede disse, skulde der foreligge Godkendelse fra Kartoffeleksportudvalget.

Gennem hele 1942-43 var der Vanskeligheder med Leverancerne af Mælk, idet den tyske Værnemagt ikke vilde anerkende, at Skummetmælk og Kærnemælk omfattedes af Udtrykket „Mælk“ i Bekendtgørelsen. Dette havde saa meget større Betydning, som det tyske militære Kostreglement ikke anvendte Sødmælk, men kun Skummetmælk og Kærnemælk. Til sidst sejrede dog det danske Standpunkt, hvorefter alle Mælkesorter omfattedes af Bekendtgørelsen.

I Efteraaret 1942 fremsatte den tyske Værnemagt Krav om Levering af 1500 Tons Halm og 1000 Tons Hø. I første Omgang gik Landbrugsministeriet med til Leverancen af Halm, men maatte sige Nej til Høet paa Grund af Fodersituationen, men den 14. Oktober maatte Landbrugsministeriet indgaa paa, at Høet skulde blive leveret. Dette skete dog aldrig, idet en stor Del leveredes som Frøgrøshalm, der har en langt ringere Foderværdi. Til Administrering af Halmleverancer nedsattes den 9. Oktober 1942 Landbrugsministeriets Halmudvalg, og Leverancerne foretoges, som de øvrige Leverancer gennem Udvalgene, under Benyttelse af Rekvissionssedler og med Betaling over Udvalget.

Under hele Besættelsen var der megen Tvivl om Afgrænsningen af Begrebet Afdelinger af den tyske Værnemagt, ligesom der var store Vanskeligheder med Hensyn til Kantinesalgene. Med Hensyn til Afdelingerne blev det efterhaanden Praksis at anse selv smaa udstationerede Enheder paa 5-10 Mand for Afdelinger. Da disse Soldater ikke fik deres Kostforplejning fra militære Køkkener, men forsynedes med Penge til at købe Mad for, opstod der her en Del Problemer med Hensyn til Spørgsmaalet om Aflevering af Rekvissionssedler og om Betaling med Checks, idet saadanne Enheder ikke forsynedes med disse Dokumenter. Som Kantiner betragtedes bl. a. Pensionater bestyret af Danskere, hvor Medlemmer af den tyske Værnemagt kunde faa deres Forplejning, og det siger sig selv, at der ved Salg til saadanne „Kantiner“ kunde opstaa Vanskeligheder med Hensyn til Rekvissionssedler og Checks. Alligevel fastholdt Landbrugsministeriet Kravet om, at der ogsaa i disse Tilfælde kun leveredes mod Rekvissionssedler og med Betaling i Checks til Udvalgene.

I Oktober 1942 stillede Tyskerne Krav om, at den tyske Værnemagts Forsyninger skulde fremskaffes herfra Danmark, og dette Krav blev den 29. Oktober 1942 akcepteret af Regeringen.

Dette betød dog ikke nogen principiel Ændring, forsaavidt angaar Landbrugsministeriets Varer, idet de eneste principielle Ændringer blev, at der nu skulde leveres Halm og Kartofler fast, og at Betalingen herfor skulde erlægges til Udvalgene over en særlig i Danmarks Nationalbank oprettet Konto Sonderkonto V. Desuden blev der ikke mere givet Erstatning fra Tyskland for leverede Mængder Korn, Gryn og Mel.

Derimod blev den faktiske Følge af de tyske Krav, at Leverancerne antog et betydeligt større Omfang.

Allerede i 1942 opstod der den første Gang Diskussion om Leverancerne af Kød til Kantinerne, idet det Gang paa Gang viste sig, at Kantineindehaverne ikke kunde opfylde Betingelserne for at købe Kødvarer, og i Slutningen af 1942 maatte Land-

brugsministeriets Standpunkt forsaavidt opgives, som der nu blev aftalt, at der kunde leveres visse Kvanta Kødvarer m. v. til Kantinerne i Oksbøl, Randers og Nyboder Skole i København, og i Begyndelsen af 1943 drøftedes gentagne Gange Spørgsmaalet om Kantineleverancerne, forsaavidt angaar Kød.

Overvejelserne endte med de nye Ordninger for Kød og Flæsk af 5. Maj 1943, nemlig Landbrugsministeriets Bekendtgørelser Nr. 231 og Nr. 232 om Hjemmemarkedets Forsyning med Flæsk og Kød og Handelsministeriets Bekendtgørelse Nr. 230 om Handel med Kød og Flæsk m. v. (se Afsnit A, S. 99-100).

Herefter kunde Kød kun leveres til de tyske Kantiner, Selvforplejere samt enkelte Medlemmer af den tyske Værnemagt mod Aflevering af særlige Indkøbskort for Kød. Betaling kunde ske kontant, og de største Vanskeligheder med Kødleverancerne var hermed bortfaldet. Spørgsmaalet om, hvilke Pølskvaliteter der maatte fremstilles og leveres til Tyskerne, var fremme paa samme Tidspunkt, idet det ved Handelsministeriets Bekendtgørelse af 14. September 1942 var foreskrevet, hvilke Kvaliteter der maatte fremstilles. Ifølge denne Bekendtgørelse var det ikke tilladt at fremstille de særlige tyske Pølser Dauerwurst, Mettwurst, Thüringerwurst, men i Juli s. A. blev det tilladt at fremstille disse Pølsesorter, dog kun til Salg til Værnemagten.

Ogsaa forsaavidt angaar Salg af Æg, var der en Overgang opstaaet forskellige Vanskeligheder, men Landbrugsministeriet afslog at etablere en særlig Kantineordning for Æg, idet Leverancerne til de tyske Kantiner var forholdsvis beskedne.

Under Urolighederne i August 1943 meddelte Landbrugsministeriets Smøreksporudvalg og Baconudvalg, at Leverandørerne fremtidig ikke vilde bære Risikoen for, at Pengene indgik fra Værnemagten, og Smøreksporudvalget tilføjede, at saafremt der ikke etableredes en Ordning, hvorved Leverandørernes Tilgodehavender sikredes, vilde Leverancerne af Smør blive standset ved Udgangen af August Maaned. Baconudvalget ønskede at præcisere overfor Leverandørerne, at Udvalget ikke kunde paatage sig nogen Garanti for, at Betalingerne indgik. Landbrugsministeriet afviste straks Tanken om en Statsgaranti for de leverede Varer, men i Stedet for blev der oprettet en Særkonto paa 10 Mill. Kr. til Hjælp til Sikkerhed for Betalingen af Levnedsmidler til Værnemagten.

Den 4. September 1943 (under Undtagelsestilstanden) udfærdigede den Øverstbefalende for de tyske Tropper i Danmark en Forordning for Levering af Varer m. v. i Henhold til Krav fra tyske Myndigheder (Bedarfstellen) se Afsnit F. S. 844. Ifølge disse Regler var enhver pligtig at aflevere sin Ejendom (fast Ejendom saavel som Løsøre) til Tyskerne, naar det forlangtes af et „Bedarfstelle“, men bortset fra, at en Leverandør herefter vilde kunne risikere Beslaglæggelse, dersom han ikke solgte godvillig, ændrede Forordningen ikke de gældende Bestemmelser.

Den 23. November 1943 blev der efter tysk Ønske truffet en Ordning med den tyske Værnemagt angaaende Værnemagtens Kantiner, og i Henhold hertil vilde Tyskerne tillade, at der indledes Retsforfølgning mod danske Kantineforpagtere, der efter den 1. December 1943 forsyndede sig mod de gældende Bestemmelser om Leverancer. Derimod vilde der fortsat ikke være Adgang til at straffe dem, der inden dette Tidspunkt havde forbrudt sig. Vederlaget fra dansk Side for denne Indforstaaelse skulde være Leverancer til Kantinerne af 15 Tons Bayerske Pølser maanedlig fra 1. Februar 1944 samt 1½ Tons Pølser ugentlig indtil 31. Januar 1944 til Kantinen i Oksbøl.

Efter den 29. August 1943 var der et stadigt stigende Antal Tilfælde af ulovlige Slagtninger med Salg af Flæsket til tyske Soldater for Øje, og efterhaanden var det saa galt, at det blev selv den tyske Centralledelse for meget. Den Øverstbefalende for de tyske Tropper i Danmark udstedte derfor den 27. November 1944 en „Befehl“¹⁾ til samtlige Officerer og Soldater i Danmark, hvorefter Opkøb af Svin, voksne Kreaturer og Kalve var forbudt, og denne Befaling blev i dansk Oversættelse udsendt den 20. December 1944 fra Landbrugsministeriet til samtlige Jordbrugere i Danmark, idet det samtidig paapegedes, at Salgsforbudet gjaldt ikke blot forsaavidt angaar Værne-

1) Se Afsnit F, S. 916.

magten, men ogsaa de denne tilsluttede Institutioner, saasom SS, Politi, Sommerkorpset, Schalburgkorpset, Tysk Røde Kors o. lign.

I 1944 drøftede man Oprettelse af Filialer af Eksportudvalgene i Silkeborg for det Tilfælde, at Forbindelsen over Storebælt skulde blive afskaaret. Heldigvis blev dette Spørgsmaal dog ikke aktuelt.

I Slutningen af 1944 konstateredes det, at Tyskerne havde medtaget to Køer fra Polen eller Ukraine, hvor en Afdeling havde taget dem for til Stadighed at have frisk Mælk. Af Hensyn til Smittefarens anmodede Udenrigsministeriet den tyske Værnemagt om at foranledige Køerne nedslaaet eller fjernet fra Landet, og Køerne blev da slagtet.

Da Tyskerne i 1943 og 1944 overtog en Mængde Landejendomme til Oprettelse af Flyvepladser, opstod der adskillige Spørgsmaal om Overtagelse af de paa Ejendommen værende Besætninger, Maskiner o. lign. Disse Spørgsmaal blev dog løst fra Sag til Sag.

I 1944 oprettede Tyskerne flere Restaurationer, hvor kun Medlemmer af den tyske Værnemagt og de Værnemagten tilsluttede Organisationer kunde komme, de saakaldte „Wehrmachtheime“. Dette skete tildels for at forhindre Tyskerne i at færdes paa de danske Restaurationer, hvor der let kunde opstaa Gnidninger, og der aftaltes derfor ogsaa, at der skulde leveres visse Varekvantiteter til de tyske Restaurationer. Ordningen blev, at Kød, Kødvarer, forskellige Pølser, Æg, Ost, Mælk og Spiseis skulde leveres mod Rekvisitionssedler og Betaling over Eksportudvalgene, men saaledes at der kun delvis foretoges Afskrivning paa Kontingenterne.

I Besættelsens sidste Maaneder, da Flygtningestrømmen kom væltende, og de overordnede tyske Instanser ogsaa udadtil lod skinne igennem, at de var klar over, at Krigen var tabt, og det hele var haabløst, blev der foretaget en Del Beslaglæggelser af Virksomheder, der fremstillede Fødevarer, samt af Heste, og det var til Slut saadan, at Kontrollen var ved at svinge. Hvis blot Besættelsen havde været ganske kort. Tid endnu, var der saaledes uden al Tvivl blevet fjernet en Mængde Heste fra Landet.

Kapitel 6.

Danske Arbejdere i Tyskland eller tyskbesatte Lande.

Meddelelse fra det tyske Gesandtskab om Oprettelse af Kontor for Arbejdsanvisning i Tyskland. 1940. 23.-5.

Det tyske Gesandtskab meddeler Torsdag, at der i København er indrettet et Kontor for Arbejdsanvisning i Tyskland i Vesterport, Værelse 176, Telefon C. 33 12, Lokal 45. Arbejdssøgende kan hver Dag fra Kl. 9 til 16 og Lørdag fra Kl. 9 til 13 faa nærmere Oplysninger om Arbejdsmuligheder og Betingelser i Tyskland.

(Cit. *Berl. Morg.* 24.-5.-1940).

Cirkulære fra Statens Udvandringskontor angaaende Tysklandsarbejdere.¹⁾ 24.-5.

Cirkulære Nr. 25 fra De samvirkende Fagforbund til Forbundene tilsluttet D. s. F. og Arbejdernes lokale Fællesorganisationer. 25.-5.

Efter Henstilling fra Udenrigsministeriet og Socialministeriet har D. s. F. deltaget i Forhandlinger med Udvandringschefen om Arbejdskraft til Tyskland. Fra tysk Side er det blevet stillet som *en absolut Betingelse for at levere Danmark 3 Mill. Tons Kul og 1 Mill. Tons Koks, at vi selv sender Tyskland det Antal Arbejdere, der kræves til Kullenes Fremskaffelse.*

Under Forhandlingerne er det imidlertid lykkedes at udvirke, at den danske Arbejdskraft ikke skal beskæftiges i Kulminerne eller Brunkulslejerne, som det først var paatænkt, men paa andre Omraader for at *frigøre tyske Arbejdere*, som derved kan sættes ind i Kulproduktionen.

Som det fremgaar af *vedlagte Cirkulære fra Statens Udvandringskontor¹⁾*, har de tyske Myndigheder oprettet et Kontor i Vesterport, hvorfra Arbejde anvises i Tyskland paa de i Cirkulæret nærmere angivne Vilkaar.

D. s. F. har for sit Vedkommende indvilget i at orientere vore tilsluttede Forbund, og vi skal saaledes henstille til Forbundene at drage Omsorg for, at Udvandringschefens Cirkulære omgaaende tilstilles samtlige Afdelinger, Anvisningskontorer og Kontrolsteder.

Bestemmelser angaaende Arbejdstid, Lønninger, Forsikringer, Skatter m. v. for Tysklandsarbejdere. 15.-6.

Som tidligere meddelt i Pressen er der aabnet Adgang for Beskæftigelse af et vist Antal danske Arbejdere i Tyskland.

Ritzau's Bureau erfarer, at Spørgsmaalet herom er blevet drøftet mellem de danske og tyske Myndigheder i Forbindelse med Forhandlingerne om Samhandelen mellem de to Lande og Gennemførelsen af ønskelige Tilførsler af Kul og Raastoffer fra Tyskland. Fra tysk Side er fremhævet, at man ved at give danske Arbejdere Mulighed for at tage Arbejde i Tyskland bidrager til Sikring af den til Fremskaffelsen af Kullene nødvendige tyske Arbejdskraft. Under Forhandlingerne har man endvidere

1) Se Afsnit A, S. 12.

1940. haft Opmærksomheden henvendt paa, at det for Danmark kan være af Interesse, at der under den forhaandenværende vanskelige Beskæftigelsessituation i et vist Omfang skaffes Arbejdsmuligheder for Danske udenfor Landet. Der er mellem de danske og tyske Myndigheder fuld Enighed om, at Spørgsmaalet løses paa frivillig Basis.

Angaaende de paagældende Arbejdsmuligheder oplyses, at det udelukkende drejer sig om Beskæftigelse i Nordtyskland, navnlig Provinsen Schleswig-Holsten og Omraaderne omkring Hamborg og Lübeck. Der er Tale om Arbejde i Byggefagene samt om Beskæftigelse for Fagarbejdere i Metalindustrien. Arbejdstiden er 60 Timer ugentlig; Timelønnen varierer fra 57 Pfennig til 1 Mark og vil i de fleste Tilfælde ligge mellem 70 og 85 Pf. Dog vil der nogle Steder kunne tjenes mere ved Akkord. Gifte Arbejdere faar et Forsørgertillæg paa 1.00 til 1.50 Mk. pr. Dag og vil af opsøret Løn kunne hjemsende 125 Mark maanedlig; den tilsvarende Ret for ugifte gælder indtil 80 Mark (Omregningskursen er 1 Mark = 2 Kr.). Under Arbejdet i Tyskland bør de paagældende vedligeholde deres danske Syge-, Invalide- og Arbejdsløshedsforsikringer. Til de tyske Kasser og Skatter medgaaer indtil 20 % af Arbejdsindtægten. Der kan paaregnes todfri Indførsel fra Danmark af et vist Kvantum Fødevarer.

Arbejdskontrakterne indgaaer for 6-9 Maaneder. Den tyske Arbejdsgiver betaler Udrejsen saavel som Hjemrejsen efter Arbejdsforholdets kontraktmæssige Ophør, medens Arbejderne normalt selv maa bære saadanne Udgifter, hvis de rejser hjem tidligere. Efter 3 Maaneders Arbejde ydes der Rejsegodtgørelse til en kortere Ferie i Danmark. (Cit. *Berl. Morg.*)

23.-6. Meddelelse om Aabning af tysk Arbejdsanvisningskontor i Odense.

Det tyske Gesandtskab meddeler:

Det tyske Arbejdsanvisningskontor har nu ogsaa aabnet en Afdeling i Odense i Fyens Forum, Indgang C. Fra den 24. Juni vil dette Kontor træde i Virksomhed.

29.-6. 650 Arbejdere til Tyskland.

Fra Aarhus Hovedbanegaard afrejser i Morgen til Tyskland med Særtog 650 Arbejdsløse, som har faaet Beskæftigelse i Nordtyskland gennem det nyoprettede tyske Arbejdsanvisningskontor i Aarhus. De 650 Mand er væsentlig faglærte Bygningshaandværkere, Specialarbejdere, Murerarbejdsmand, Jord- og Betonarbejdere. Om kort Tid vil der blive afsendt et nyt Særtog med yderligere ca. 400 Mand, som har faaet Beskæftigelse i Tyskland. (Cit. *Berl. Morg.* 28.-6.-1940).

29.-6. Socialministeriets Bekendtgørelse Nr. 353 om Henførelse under Ulykkesforsikringsloven af visse Ulykkestilfælde.

Ifølge § 1, Stk. 2, i midlertidig Lov Nr. 281 af 30. Maj 1940¹⁾ om Ændring i Lov Nr. 183 af 20. Maj 1933 om Forsikring mod Følger af Ulykkestilfælde med senere Ændringer er Socialministeren uanset Bestemmelsen i Lovens § 1, Stk. 1, bemyndiget til efter Indstilling fra Direktoratet for Ulykkesforsikringen at fastsætte, at Ulykkesforsikringslovens Bestemmelser kommer til Anvendelse paa Virksomheder eller Arter af Virksomheder, til hvilke der er knyttet en særlig, forud erkendelig Risiko for Ulykkestilfælde opstaaet ved Krigsbegivenheder.

I Medfør af den nævnte Bestemmelse fastsættes herved følgende:

§ 1. Ulykkesforsikringslovens Bestemmelser kommer til Anvendelse paa Ulykkestilfælde, der opstaaer ved Krigsbegivenheder, og som rammer Civilbeskyttelsesmandskabet og Husvagter i Civilbeskyttelsestjenesten.

¹⁾ I denne Lov udtales følgende:

§ 1. 1. Stk. Ulykkestilfælde, der opstaaer ved Krigsbegivenheder, er ikke omfattet af Forsikring i Medfør af Ulykkesforsikringsloven, bortset fra Forsikring efter Lovens Kapitel VII, for saa vidt angaar Ulykkestilfælde ved Sejlsads.

§ 1. 2. Stk. Socialministeren bemyndiges til uanset Bestemmelsen i Stk. 1 efter Indstilling fra Direktoratet for Ulykkesforsikringen at fastsætte, at Ulykkesforsikringslovens Bestemmelser kommer til Anvendelse paa Virksomheder, til hvilke der er knyttet en særlig, forud erkendelig Risiko for Ulykkestilfælde opstaaet ved Krigsbegivenheder.

§ 2. Følgende Arbejdsgivere er indtil videre pligtige at tegne Forsikring i Overensstemmelse med Ulykkesforsikringslovens Regler saaledes, at Forsikringen ogsaa indbefatter Ulykkestilfælde, der opstaar ved Krigsbegivenheder, jfr. Lovens § 3: 1940.

1. Arbejdsgivere, der udsender Arbejdere til kortvarigt Arbejde i Udlandet, for saavidt angaar disse Arbejdere.

2. Arbejdsgivere, der her i Landet beskæftiger Arbejdere ved eller i Tilknytning til Etablissementer og Anlæg, der varigt eller midlertidigt tjener militære Formaal, forsaavidt angaar disse Arbejdere.

Herefter paahviler det — jfr. Forsikringsbetingelserne — enhver Arbejdsgiver, der paatager sig Arbejder som foran nævnt, omgaaende at give vedkommende Forsikringsselskab de fornødne Oplysninger og træffe Aftale om Forsikringsforholdets Ordning.

§ 3. Direktoratet for Ulykkesforsikringen afgør i Tvivlstilfælde, om et Arbejdsforhold henhører under denne Bekendtgørelse, og Direktoratets Afgørelse af et saadant Spørgsmaal kan paaankes efter Reglerne i Ulykkesforsikringslovens § 10.

§ 4. Denne Bekendtgørelse træder i Kraft straks.

Redaktør Jørgen Sandvad i Politiken's Kronik om Tysklandsarbejderne.

9-7.

DANSKE ARBEJDERE I TYSKLAND.

..... Foranledningen til dette Besøg er et Ønske fra tysk Side om at give Repræsentanter for dansk Presse Lejlighed til ved Selvsyn at gøre Offentligheden bekendt med de Forhold, hvorunder de danske Arbejdere lever i Tyskland. Adskillige Tusinde danske Arbejdere er i Dag, som man vil vide, i tysk Tjeneste, op imod 10.000 skal beskæftiges paa denne Maade, for at Danmark ved Omplacering af Arbejdere kan faa de nødvendige Kultilførsler fra Tyskland, og enhver vil derfor være interesseret i, hvorledes denne danske Ungdom akklimatiserer sig til Krigsforholdene syd for Grænsen.

.....

Man er klar over, at mange kommer fra en langvarig Arbejdsløshed og derfor er utrænede i haardt Arbejde, og at den Omstændighed, at de samtidig med at gaa ind i en 10 Timers Arbejdsdag har maattet omstille sig til tysk, mindre fedtrig Kost, ikke har gjort Begyndelsen mindre svær for dem. Man er derfor lydhør overfor Klager, navnlig vedrørende Ernæringen, og Embedsmændene beder os bidrage til, at Klager i saa Henseende, som vi maatte støde paa, forelægges dem.

..... det meste Arbejde her er Jordarbejde. Udgravning af Fundamenterne til store Jernbetonbygninger, Arbejdet er haardt, men sagkyndige Arbejdere hævder, at det i hvert Fald ikke er haardere end hjemme, fordi Tyskerne bruger mindre Spader og ofte ikke er vant til Danskernes Tempo. De fleste danske Arbejdere hævder, at Kammeratskabet med de tyske Arbejdere er udmærket, man anerkender hinandens Kvalifikationer baade som Arbejdere og Kammerater. Lønnen, siger Danskerne, er naturligvis ikke helt paa Højde med den, vi fik derhjemme, naar man altsaa havde Arbejde, men Utilfredsheden i saa Henseende bortnives ud fra den Betragtning, at man selvfølgelig ikke kan forlange mere end de tyske Arbejdere. Der har i Lejren været afholdt et Diskussionsmøde om Arbejdsforholdene, og Meningsudvekslingerne har været af udpræget dansk Frimodighed, hvilket har givet Anledning til nogen Mistænning mod nogle faa danske Nationalsocialister.

.....

Nærmere Hamborg i selve Havneområdet besøger vi andre Arbejdssteder med Danske, og Tilfredsheden paa disse Pladser er ganske afgjort. For 18—20 Mark om Ugen kan Arbejderen bo rent og godt og faa en bedre Mad end i Lejrene, serveret paa Klokkeslæt paa en ren Dug, og en hel Del har allerede truffet Foranstaltninger til at faa Kone og Børn ned og bo. Paa Howaldt-Werke og Maskinfabrikken M. A. N. arbejder adskillige Danske i Betonfaget, og de har faaet Besked om, at der vil være Arbejde for dem langt ind i Fremtiden, selv naar Krigen er hørt op.

1940. Vil de vedblive med at være danske, kommer de tilbage og med det samme Sind? spørger man, Det er her mit Indtryk, at Sindelaget blandt de danske Arbejdere i Tyskland er beslægtet med den Udvé, der i gamle Dage, før 1914, kunde drive og drev Ungdommen over Havet — det skal nok vise sig, at denne Klump Danske i Tyskland vil slutte sig til de vidt adspredte og dog sammenhængende Grupper af ligesindede Udvandrersjæle rundt om paa Udposterne, naar Verden en skøn Dag aabner sig igen.
- 16.-7. Skrivelse fra Arbejdsdirektoratet til de statsanerkendte Arbejdsløhedskasser om Udeblivelse fra Arbejde i Tyskland uden Tilladelse.

Gennem Statens Udvandringskontor er det meddelt Arbejdsdirektoratet, at det tyske Rigs-Arbejdsministerium fremtidig ved danske Arbejders Arbejdsophør i Tyskland afgiver til hver enkelt Arbejder en Attest om Grunden til Arbejdsforholdets Ophør (Arbejds-mangel, Sygdom, efter Overenskomst, efter eget Ønske o. s. v.) saaledes, at den danske Arbejder, der ved sin Tilbagekomst her til Danmark ikke er i Besiddelse af en saadan Attest, har forladt Arbejdet uden Varsel eller Tilladelse.

For disse sidstnævnte Arbejders Vedkommende maa der lige som for de Arbejders Vedkommende, der ifølge Attesten har forladt Arbejdet „efter eget Ønske“, være skabt en Formodning for, at Arbejdsophøret er selvforskyldt, og de paagældende Personer er derfor i Henhold til Arbejdsløshedslovens § 17, Stk. 1, Pkt. 3, udelukket fra at oppebære Arbejdsløshedsunderstøttelse i Tilslutning til den foreliggende Arbejdsforladen, medmindre de kan oplyse *fyldestgørende* Grund for at have forladt Arbejdet.

Hvorvidt der i det enkelte Tilfælde foreligger fyldestgørende Grund eller ej maa afgøres af den enkelte Kasses Hovedledelse, der dog skal gøre Direktoratet bekendt med hver enkelt Afgørelse med Motivering af Kassens Standpunkt.

- 29.-7. Arbejds- og Socialministeriets Skrivelse om Virkningerne af Vægning ved at søge Arbejde i Tyskland.

I Skrivelse af 22. d. M. har Udvalget meddelt, at en i A. bosat Person ved Henvendelse til det derværende offentlige Arbejdsanvisningskontor har faaet Oplysning om, at der ikke derfra kunde anvises ham noget Arbejde, men at han kunde henvende sig til det tyske Arbejdsanvisningskontor i Aarhus og søge Arbejde der. Den paa-gældende ønskede imidlertid ikke at søge Arbejde i Tyskland, men henvendte sig til Socialkontoret, hvor han anmodede om Kommunehjælp til sig og sin Familie, hvilken Hjælp blev ham tilstaaet. Udvalget har herefter forespurgt, hvorvidt det nævnte Tilfælde maa behandles efter Reglerne for arbejdsvillige Personer, jfr. Socialministeriets Cirkulære af 27. Marts 1934.

I denne Anledning skal Arbejds- og Socialministeriet udtale, at Undladelse af at imødekomme en Opfordring fra et offentligt Arbejdsanvisningskontor eller Socialudvalg om at søge Arbejde i Tyskland ikke isoleret set kan betragtes som en Arbejds-vægning i den i Forsorgslovens § 306, jfr. Arbejdsløshedslovens § 17, omhandlede Betydning, men at en saadan Undladelse vil kunne indgaa som et Led i den samlede Bedømmelse, som det sociale Udvalg udfra Principperne i Bestemmelserne i Forsorgslovens § 1 samt §§ 306 og 310 maa anlægge ved Afgørelsen af, hvorvidt Hjælp skal ydes og i bekræftende Fald, hvorvidt Hjælpen skal medføre Retsvirkninger af mere eller mindre skærpet Art. Bestemte Retningslinier i saa Henseende kan ikke gives, idet Afgørelsen maa bero paa en Undersøgelse af Forholdene i det enkelte Tilfælde, men man kan som vejledende Betragtning anføre, at Bedømmelsen af Arbejdsviljen hos de arbejdsløse hænger sammen med de Udveje, der i Almindelighed til de skiftende Tider benyttes for at søge Beskæftigelse, og da Anvisning af dansk Arbejds-kraft til Nordtyskland nu har taget et ret stort Omfang paa ren frivillig Basis, kan Undladelse af at søge samme Udvej som ligestillede efter Ministeriets Opfattelse være af væsentlig Betydning ved Bedømmelsen i den omhandlede Henseende.

I Tilfælde, hvor paagældende har de fornødne Kvalifikationer for at overtage saadant Arbejde, som anvises af de tyske Arbejdsanvisningskontorer, hvor ringe Udsigter til at faa Arbejde paa anden Maade maa antages at give ham Opfordring til at søge

Beskæftigelse i Tyskland paa samme Maade som saa mange af hans ligestillede, og hvor personlige Forhold ikke giver rimelig Begrundelse for Vægning ved at lade sig anvise til det omhandlede Arbejde, maa Ministeriet finde, at en saadan Vægning vil kunne berettigede det sociale Udvalg til at bestemme, at der nægtes Hjælp, eller at den Hjælp, der ydes, ydes med Retsvirkninger, jfr. Lov om offentlig Forsorg §§ 306 og 310. 1940.

Det er en Forudsætning, at Personer, der er kendt som arbejdsuwillige, ikke af de sociale Udvalg foranlediges til at overtage Arbejde i Tyskland gennem Tilkendegivelse af, at den dem ydede Understøttelse inddrages, saafremt de ikke tager saadant Arbejde, hvorved bemærkes, at man gaar ud fra, at den Hjælp, der maatte ydes saadanne arbejdsuwillige Personer, ydes med Retsvirkninger.

Nedsættelse af Udvalg til Foranstaltning af Foredrag og kunstnerisk Underholdning for Tysklandsarbejderne. 2.-8.

Paa Initiativ af det danske Generalkonsulat i Hamborg er der under Medvirkning af Statens Udvandringskontor nedsat et Udvalg bestaaende af Departementschef C. F. A. H. Graae, Sekretær i De samvirkende Fagforbund Ejnar Nielsen, Direktør i Dansk Folkeferie Johs. Sperling og Udvandringschef H. F. Ulrichsen med det Formaal at foranstalte Foredrag og kunstnerisk Underholdning for de i Tyskland beskæftigede danske Arbejdere.

Til Formaalet har De samvirkende Fagforbund ydet et Bidrag paa 5000 Kr.

(Cit. R.B.).

Artikel i Berl. Morg. om Antallet af Tysklandsarbejdere. 4.-8.

I det i Gaar udkomne Særnummer af Berliner Börsen Zeitung „Nabo Danmark“ giver den tyske Rigsarbejdsministers Repræsentant i Danmark, Overregeringsraad Dr. Heise, Oplysninger om Antallet af danske Arbejdere, der er rejst til Tyskland for at faa Beskæftigelse, efter at den tyske Arbejdsanvisning er blevet organiseret her i Landet.

Der er indtil 20.-7. rejst 9334 Arbejdere, deraf 7153 fra København.

Fordelingen indenfor de forskellige Fag er følgende: 493 Murere, 392 Tømrere, 470 andre faguddannede Byggearbejdere, 5338 Jordarbejdere, Murerhaandlangere og andre Arbejdsmand, 2002 Metalarbejdere, 298 andre Fagarbejdere, 53 Kvinder og 288 af forskellige Professioner.

Arbejds- og Socialministeriet sender Delegeret til Tyskland som Mellemed mellem Tysklandsarbejderne og de tyske Myndigheder. 3.-9.

Statens Udvandringskontor meddeler:

Efter Aftale mellem de danske og tyske Myndigheder har Arbejds- og Socialministeriet besluttet at sende Sekretær Povl Skadegaard til Tyskland, hvor han som Delegeret for Statens Udvandringskontor i Hamborg skal fungere som Mellemed mellem paa den ene Side de danske Myndigheder og de i Tyskland beskæftigede danske Arbejdere og paa den anden Side de tyske Myndigheder. Det er Mening, at den Delegerede ikke blot skal varetage de nævnte Sager i Hamborg, men ogsaa ved stadige Besøg med faste Træffetider i Berlin, Kiel, Lübeck, Bremen og Geesthacht bistaa ved Afgørelsen af de mange Spørgsmaal, der rejser sig i Forbindelse med de danske Arbejdes Beskæftigelse i Tyskland.

Sekretær Skadegaard afrejser herfra den 11. December til Berlin, hvor han skal aflægge Besøg i det tyske Rigsarbejdsministerium, og overtager umiddelbart derefter Posten i Hamborg.

Der er nu til de i Tyskland beskæftigede danske Arbejdes Paarørende sket over 14000 Lønoverførsler og udbetalt over 1¼ Million Kroner. (Cit. R.B.).

Arbejds- og Socialministeriet anerkender, at Arbejdsløshedskasser og Fagforbund fritager Medlemmer blandt Tysklandsarbejderne for Kontingent. 1.-10.

Under Udvandringschefens og Sekretær i De samvirkende Fagforbund Ejnar

1940. Niensens Besøg i Tyskland i August, konstateredes det, at mange af de i Tyskland beskæftigede danske Arbejdere havde Vanskeligheder ved og fandt det urimeligt, at de skulde yde Medlemsbidrag til de danske Arbejdsløsheds-kasser samtidig med, at de yder Bidrag til den tyske Arbejdsløshedsforsikring.

I den Anledning er der blevet ført en Række Forhandlinger, og Arbejds- og Socialministeriet har nu udtalt, at det intet har at erindre imod, at det tillades en anerkendt Arbejdsløsheds-kasses Hovedledelse at fritage de af Kassens Medlemmer, der har faaet anvist Arbejde i Tyskland, for at yde Medlemsbidrag for den Periode, de arbejder der.

Paa samme Maade vil Kasserne kunne bestemme, at allerede betalte Medlemsbidrag for den Tid, i hvilken de paagældende har arbejdet i Tyskland, betragtes som forudbetalte Bidrag for Tiden efter deres Tilbagekomst til Danmark.

Beslutning om Kontingentfrihed baade for Arbejdsløsheds-kassernes og Forbundenes Kontingenter er til nu truffet af:

Dansk Tekstilarbejderforbund, Kobbersmedenes Forbund, Kurvemagerforbundet i Danmark, Dansk Kedel- og Maskinpasserforbund, Snedkerforbundet i Danmark samt Forylderforbundet i Danmark.

Statens Udvandringskontor vil senere udsende Meddelelse om hvilke Kasser eller Forbund, der har besluttet sig til at følge samme Fremgangsmaade.¹⁾

Statens Udvandringskontor meddeler endvidere, at det tyske Rigsfinansministerium har bevilget Toldfrihed for Tøj, der herfra sendes til de danske Arbejdere i Tyskland, samt for visse Kvanta Tobaksvarer. Nærmere Oplysninger om, hvor meget der kan sendes, faas i Statens Udvandringskontor.

I Morgen, den 2. Oktober, afrejser til Tyskland kgl. Kammersanger Einar Nørby og Koncertsangerinden, Fru Krabbe Sadolin, der skal give Koncerter for de danske Arbejdere i Rostock, Lübeck, Hamborg, Geesthacht, Bremen og Kiel. Samtidig afrejser Arbejdsdirektør Vater, der i Forbindelse med Underholdningerne vil give Arbejderne Meddelelse om de fornævnte Forhandlinger med Arbejdsløsheds-kasserne vedrørende Fritagelse for Kontingent. (Cit. R.B.).

1.-10. Artikel i Bladet „Arbejderen“²⁾ om Tysklandsarbejderne.

HOS DANSKE ARBEJDERE I TYSKLAND.

I Ugen 16.-22. August deltog D. s. F.s Sekretær, Einar Nielsen, i den danske Udvandringschefs Rejse til danske Arbejdere i Tyskland, og i nedenstaaende Artikel bringer vi Einar Niensens Beretning om Turen.

12.000 Danske var i Arbejde i Tyskland i Slutningen af August, da jeg sammen med Udvandringschef Ulrichsen deltog i en Rundrejse til de Byer, hvor Størsteparten af vore Landsmænd er beskæftigede. I Berlin, Hamburg, Lübeck og Kiel traf vi mange saadanne Folk, der havde lidt Forlis hjemme. Skuespillere, Arkitekter, Smaamestre, Ekspedienter og Detailhandlere. Nu var de Murarbejdsmænd, Jord- og Betonarbejdere eller Fabriksarbejdere.

Vi traf ogsaa en Repræsentation for dansk Ungdom, der — omend de var Arbejdere — ikke før havde haft lignende Arbejde hjemme. Cyklebud eller Mælkeassistent var meget ofte Svaret, naar der spurgtes om tidligere Beskæftigelse. 2 unge Knøse, der kom hen til os, under Besøget paa en stor jernindustriell Virksomhed, angav tidligere Arbejde i Danmark som Barber og Gartner.

Naar man undtager Maskinarbejdere, Murere, Tømrere, Snedkere, Malere og Havnearbejdere og andre egentlige Specialarbejdere, hvis Antal er under Halvdelen af den samlede danske Styrke, faar man Indtrykket af, at en Del af de øvrige er kommet til Tyskland, fordi de var „slaaet ud hjemme“, nogle er rejst af ren Eventyr-

¹⁾ Saadanne Meddelelser fra næsten alle Fagforbund og Arbejdsløsheds-kasser er udsendt af R.B. bl. a. under 5.-10., 16.-10., 21.-10., 29.-10., 6.-11. og 6.-12.-1940.

²⁾ Officielt Meddelelsesblad for De samvirkende Fagforbund i Danmark.

lyst og vel ogsaa enkelte, som „føjte Jorden brænde“ under sig, altsaa altsammen 1940.
 Grunde, der altid før har ført til Udvandring, naar Chancen var der.

Saa uensartet de danske Arbejdere end er i deres S sammensætning, siges Kammeratskabet mellem dem at være godt. Det var for os Besøgende et uforglemmeligt Syn at se dem, f. Eks. i Hamburg foran „Haus der Arbeit“, Søndag Eftermiddag i Hundredvis komme over Pladsen til Indgangen, barhovede — som unge Mennesker bruger hjemme — eller med bløde Hatte, ranke og raske i Bevægelserne, et lille Ud-snit af de Tusinder, som ikke er bange for at rejse ud i Verden og tage fat, naar Lejlighed bydes. Deres Antal i Tyskland er i sig selv en tilstrækkelig Tilbagevisning af visse Blades Paastande om „Arbejdsskyhed“ og „Arbejdsulyst“ blandt de Arbejdsløse.

.

I al Almindelighed maa det siges, at Maden er god. Udvandringschefen og jeg havde et Par Gange Lejlighed til paa Arbejdspladser at spise den kødløse Middag. Hos Siemens serveredes en Portion Ærtefrikadeller med Kartofler og Sovs til en Pris af 20 Pfg. Den var upaaklagelig. I Buxtehude — udenfor Hamburg — fik vi Ærtesuppe, lige saa kraftig og tyk som gule Ærter hjemme og i rigelig Mængde.

Naar vi spurgte Arbejderne, var der altid nogle, der klagede, men straks et Flertal af de omkringstaaende, der omgaaende raabte, at man ikke kunde klage over Kosten; dog var man nogle Steder utilfredse med Tørkosten, Ulempen med at lave den til og Knapheden paa Smør.

.

Af andre Fornødenheder, Tobak, Øl og Spiritus, kan der i hvert Fald for de to sidste Deles Vedkommende købes ubegrænset af gode Varer til eventyrligt billige Priser, medens Tøj og Fodtøj forudsætter særlig Tilladelse og vel kun kan erhverves i Undtagelsestilfælde. Beklædningen vil for mange blive et alvorligt Problem til Vinter og nødvendiggøre Indkøb i Danmark.

Betalingen for Kost og Logi i Lejrene var gennemgaaende ret lav, fra 7 til 14 Mark, og Lejrenes Indretning var som Regel god. Sengetøjet skiftedes, og der var flere Steder varmt Vand i Vaskerummet, ofte Brusebade og Tørrerum til Arbejdstøjet.

.

Nettolønningen afhænger imidlertid af Størrelsen af Fradragene til Skatter, Forsikringer o. l., Fradrag, der var antaget at udgøre ca. 20 pCt., men som i Praksis er ret uensartede, stigende til 30 pCt., og i Enkelttilfælde mere.

Reglerne i Adskillesestillæg og Fradrag har derfor skabt en Del Utilfredshed blandt de danske Arbejdere, men er i den seneste Tid underkastet en gunstig Ændring efter Direktiver fra Arbejdsministeriet, særligt tilsigtende Lempelser for de Arbejdere, der har Forpligtelser overfor Familie i Hjemlandet.

Ogsaa om Feriespørgsmaalet har der været en Del Misfornøjelse, efter at det havde vist sig, at Retten til Ferie efter 3 Maaneders Forløb kun gjaldt gifte Arbejdere — der er dog her i flere Tilfælde vist Imødekommenhed fra Firmaernes Side.

.

Det daglige Program for Rejsen var almindeligvis, at Dagen begyndte med Møde i det stedlige Arbejdsamt, hvor man drøftede alle Forhold vedrørende danske Arbejdere og derefter tog ud for at bese de Arbejdspladser og Lejre, som Udvandringschefen ønskede at besøge. Vi havde overalt uhindret Adgang til at tale med vore Landsmænd og Adgang til overfor Bedriftsledelsen eller Arbejdsamts Repræsentanter at forebringe de Spørgsmaal, Arbejderne havde rejst i Samtalen med os.

I Berlin, Hamburg, Geestacht og Kiel var der om Aftenen Underholdning for de danske Arbejdere, og ved disse Sammenkomster havde vi Lejlighed til at tale med mange af Arbejderne om deres Forhold, og bl. a. om Mulighederne for Fremskaffelse af Bøger og Blade hjemmefra, Kontingentet til den danske Arbejdsløshedsforsikring o. a.

I Hamburgområdet, hvor vi opholdt os i 2 Døgn, havde vi særlig Lejlighed til at iagttage den Virksomhed, der udfoldedes fra Arbejdsamts Side, og kunde konstatere, at man alvorligt bestræbte sig for at gøre Forholdene saa gode som muligt for de danske Arbejdere.

.

1940. Udvandringschefen oplyser til Berl. Tid., at indtil 1.-10. var 17151 danske Arbejdere afrejst til Tyskland.

10.-10. Cirkulære fra De samvirkende Fagforbund til Forbundene tilsluttet D. s. F. samt Arbejdernes Fællesorganisationer angaaende Arbejdere til Stinnes' Kulminer i Essen.

Vedr. Arbejdskraft til Tyskland.

Under Henvisning til vort Cirkulære Nr. 25/1940 kan vi oplyse vore tilsluttede Forbund om, at der i de sidste Dage er ført Forhandlinger mellem Repræsentanter for den tyske Kulkoncern Hugo Stinnes, det danske Udenrigsministerium, Udvandringschefen og Lederen af det tyske Engageringsbureau i København med det Formaal at forsøge anvendt danske Arbejdere i Hugo Stinnes Kulminer i Essen, hvor der i Forvejen bl. a. beskæftiges hollandske Arbejdere, som er lige saa ukendt med Minedrift som danske Arbejdere.

Stinnes-Koncernen har inden Forhandlingerne i Danmark fra de tyske Myndigheder faaet Tilsagn om, at for saa vidt han kan opnaa at faa 1000 danske Arbejdere i Arbejde, vil Halvdelen af den Produktion, som disse frembringer, kunne udføres til Danmark uden om de Handelsaftaler, der til enhver Tid er gældende, det vil med andre Ord sige, at Danmark paa denne Maade skulde kunne faa tilført yderligere 200.000 Tons Kul.

De samvirkende Fagforbund har faaet Henvendelse om denne Sag med Anmodning om at medvirke til dens Løsning, idet man i foreliggende Tilfælde kun ønsker at beskæftige organiseret Arbejdskraft, og fortrinsvis Arbejdere i Alderen fra 20 til 40 Aar.

Vi beder derfor vore tilsluttede Forbund om omgaaende at underrette eventuelle interesserede Medlemmer i vedlagte Arbejdsbetingelse, idet vi gør opmærksom paa, at der vil være Repræsentanter hos Stinnes-Koncernen til Stede paa de tyske Arbejdsanvisningskontorer saaledes:

I København Tirsdag den 15. og Onsdag den 16. Oktober,
i Odense Torsdag den 17. Oktober, og
i Slagelse paa et nyoprettet Engageringskontor Fredag den 18. og Lørdag den 19. Oktober.

Som Legitimation for, at de paagældende Medlemmer søger Arbejde hos Firmaet Hugo Stinnes, beder vi vore Forbund (Afdelinger) forsyne Arbejdsbetingelserne med Forbundets (Afdelingens) Stempel.

28.-10. Meddelelse om, at danske Arbejdere i Tyskland nu kan overføre større Beløb til Danmark.

Statens Udvandringskontor meddeler:

Der er mellem den danske og den tyske Regering opnaaet Enighed om, at Danske, der har faaet anvist Beskæftigelse i Tyskland igennem de herværende tyske Arbejdsanvisningskontorer eller i øvrigt falder ind under den for disse trufne Ordning, fra og med den 1. Oktober d. A. til Danmark kan overføre indtil Rm. 250,00 pr. Maaned for gifte og indtil 125,00 for ugifte. Størstebeløbene var hidtil respektive Rm. 125,00 og Rm. 80,00.

Det har dog vist sig, at kun en forholdsvis lille Del af Arbejderne hidtil fuldt ud har udnyttet Adgangen til at overføre opsparet Løn. (Cit. R.B.).

15.-11. Meddelelse fra Statens Udvandringskontor om Juleorlov for danske Arbejdere i Tyskland.

20.-11. Meddelelse fra Statens Udvandringskontor om, at der under visse Betingelser kan afsendes brugte Klæder og brugt Fodtøj til danske Arbejdere i Tyskland.

- Tre Kunstnere afrejst til Lejrene for danske Arbejdere i Tyskland.** 1940.
- Paa Statens Udvandringskontors og det vedrørende Underholdningerne i Tyskland nedsatte Udvalgs Initiativ er i Tirsdags Sangeren Chr. Gottschalch og Pianisten Carl Schnedler-Meyer rejst til Flensborg, Heide og Neustadt, hvor de skal synge og spille for de danske Arbejdere. 28.-11.
- I Gaar afrejste endvidere Gunnar Wangel, der i Berlin, Fürstenwalde, Hamborg, Geesthacht og Kiel skal vise sin Danmarks-Film i Farver, Filmen fra Kongens Fødselsdag og en Optagelse fra den dansk-svenske Fodbold-Landskamp. (Cit. R.B.).
- Minister Yde oplyser til Berl. Tid., at Antallet af danske Arbejdere i Tyskland nu er ca. 20.000.** 30.-11.
- Artikel i Natt. om Tysklandsarbejderne.** 3.-12.
- Tallet paa danske Arbejdere i Tyskland ligger for Tiden omkring 20.000. Men efter hvad den danske Generalkonsul i Hamburg, Minister Yde forleden udtalte ved en Reception paa Hotel Vierjahreszeiten, vilde 50.000 Danskere i nær Fremtid være beskæftiget i Tyskland. Uvilkaarligt studser man! For 50.000 danske Mænd — deraf mange Fædre — er dog en Post, et Tal som indgyder en vis Respekt.
- Det kan ikke bebrejdes Tyskland noget, fordi det skaffer Danskere Beskæftigelse, tværtimod. Og man har faaet adskillige Beretninger om, at de danske Arbejdere klarer sig godt i Tyskland. De er baade dygtige og stræbsomme, i alt Fald det store Fler-tal af dem.
- Men naar vi tænker Tingene nøgternt igennem, er det alligevel en helt gal Ud- vikling, vi er inde i. For det er dog, naar det kommer til Stykket, ikke den tyske, men den danske Regering, som har Pligt til at løse det danske Arbejdsløshedsproblem paa dansk Grund. Vi løste ikke vort Forsvarsproblem paa en saadan Maade, at Udlandet følte sig tryk — derfor har vi i Dag fremmede Tropper som Vagt i vort Land.
-
- Og om saa nogle gamle Principper skal sprænges derved, om der skal ske stor- stilet Overflytning fra By til Land eller gives Tilskud til Lønninger paa Landet, saa er det den danske Regering, som har Pligt til at sørge for, at Danmark selv løser sit Arbejdsløshedsproblem og ikke ogsaa paa dette Omraade skal have fremmede til at ordne Problemet for sig.
- Lov Nr. 39 om midlertidig Fritagelse for Indbetaling af Medlemsbidrag til de stats- anerkendte Arbejdsløsheds-kasser.¹⁾** 1941. 1.-2.
- Udvandringschefen oplyser til Berl. Morg., at Antallet af danske Arbejdere i Tyskland nu er ca. 24.000.** 7.-2.
- Artikel i B. T. oplyser, at Antallet af danske Arbejdere i Tyskland nu er ca. 30.000, og at de har hjemsendt 10,7 Mill. Kr.** 17.-2.
- Advarsel i B.B.C.s danske Udsendelser mod at tage Arbejde i Tyskland.²⁾** 24.-2.
- Danske Entreprenører paatager sig at bygge ca. 2500 Lejligheder i Tyskland.** 28.-2.
- Efter at en Række danske Entreprenører og Ingeniører indenfor Byggebranchen har været i Tyskland for at besigtige Tegninger og Betingelser for nogle større Bygge- arbejder, der skal iværksættes i forskellige tyske Storbyer, er der i de sidste Dage ført endelige Forhandlinger i Sagen i København, og Entrepriserne kan, efter hvad „Lol- land Falsters Folketidende“ erfarer, nu betragtes som værende i Orden. Der bliver ialt 24 danske Entreprenører, der paatager sig Arbejdet, og hver af disse paatager sig i første Omgang Opførelsen af 50-150 Lejligheder, hvilket vil sige i alt ca. 2500 Lejligheder. Alene Murerarbejdet andrager ca. 8 Mill. Mark og den samlede Entreprise antagelig ca. 20 Mill. Reichsmark. Det menes, at ca. 1000 danske Murersvende vil

¹⁾ Se Afsnit A, S. 27.

²⁾ Citeret i Afsnit I, Kap. I, II.

1941. kunne faa Beskæftigelse ved disse Arbejder. En Del af dem befinder sig allerede i Tyskland. (Cit. R.B.).

26.-3. Artikel i Berl. Aften: Tysklandsarbejdere skal ikke betale Skat i Danmark af Arbejdsfortjeneste i Tyskland.

Til Trods for den danske Overenskomst til Undgaaelse af dobbelt Beskatning er en Del danske Arbejdere, der er beskæftiget i Tyskland, blevet beskattet baade i Danmark og i Tyskland i Tilfælde, hvor de har faaet deres Løn fra offentlige tyske Kasser. For at undgaa denne dobbelte Beskatning har den tyske Rigsfinansminister truffet en særlig Aftale med den danske Finansminister, der har erklæret sig indforstaaet med, at Beskatningen af danske Arbejders Lønindtægter, der udbetales af tyske offentlige Kasser, forbeholdes det tyske Rige.

Beskatningen af disse Personer fra dansk Side hører op med Udgangen af den Maaned, i hvilken den tyske Beskatning begynder.

6.-11. Cirkulære Nr. 64-1941 fra De samvirkende Fagforbund til Forbundene, der er tilsluttet D. s. F. — Arbejdernes Fællesorganisationer til Underretning.

DANSKE ARBEJDERE TIL RUHR

Arbejds- og Socialministeriet har underrettet De samvirkende Fagforbund om, at der i de tyske Kulminer i Ruhr er Mangel paa Arbejdskraft, og at det vil være nødvendigt for vor Kulforsyning at fremskaffe indtil 5000 frivillige danske Arbejdere, som kan paatage sig Arbejde i Kulminerne.

Vi skal paa den her givne Foranledning anmode vore tilsluttede Forbund om at drage Omsorg for, at der paa Kontrolstederne og paa Arbejdsanvisningskontorerne ved Opslag gives Meddelelse om, at danske Arbejdere kan erholde Arbejde i Kulminerne i Ruhr, og at interesserede kan faa alle nærmere Oplysninger med Hensyn til Vilkaar og Arbejdsbetingelser ved Henvendelse til de tyske Arbejdsanvisningskontorer i vort Land.

Nedenfor gengiver vi Adresserne paa de tyske Arbejdsanvisningskontorer:

København: Hammerichsgade 14 (Henvendelse fra Sjælland, Lolland, Falster og Bornholm).

Odense: „Forum“ (Henvendelser fra Fyn, Langeland, Ærø og Taasinge).

Aalborg: Nyhavnsgade 11 (Henvendelser fra Nordjylland).

Aarhus: Koncertpalæet, Bispetorvet (Henvendelser fra Midtjylland).

Aabenraa: Skibsbrogade 7 (Henvendelser fra Sydjylland).

P. F. V.
sign. Laur. Hansen.

24.-11. Cirkulære Nr. 71-1941 fra De samvirkende Fagforbund til Forbundene, der er tilsluttet D. s. F. Arbejdernes Fællesorganisationer til Underretning.

.....
Arbejds- og Socialministeriet har imidlertid nu meddelt os, at Planen om at beskæftige danske Arbejdere under Jorden i Kulminerne er opgivet, og at man i Stedet herfor ønsker 5000 danske frivillige Arbejdere til at arbejde i Brunkulslejerne — der som her er aabne Lejer.

Ministeriet har overfor os fremhævet, at det vil være af Betydning for Danmarks Forsyning med Kul og Koks, at der fremskaffes dette Antal danske Arbejdere til Brunkulslejerne for derved at frigøre et tilsvarende Antal tyske Arbejdere til Kulminerne.

P. F. V.
sign. Laur. Hansen.

10.-12. Meddelelse fra Udenrigsministeriets Pressebureau om Arbejdskraftsannoncer.¹⁾

1) Se Afsnit M I, Kap. 1 b. Se der tillige under 28.-4.-1942 og 30.-1.-1943.

Cirkulære Nr. 75-1941 fra De samvirkende Fagforbund til Forbundene, der er tilsluttet 1941.
D. s. F. og til Arbejdernes lokale Fællesorganisationer. 16.-12.

Danske Arbejdere til Arbejde over Jorden i de tyske Brunkulslejer.

Idet vi henviser til vore Cirkulærer Nr. 64 og 71/1941 ang. ovennævnte Spørgsmaal, skal vi meddele, at Arbejds- og Socialministeriet nu har underrettet De samvirkende Fagforbund om, at der har fundet fortsatte Forhandlinger Sted med vedkommende tyske Myndigheder om Danmarks Forsyning med Kul og Koks, og at der herunder fra tysk Side er fremført, at man paa Grund af manglende Arbejdskraft *antagelig vil se sig nødsaget til at standse Leverancerne, medmindre der snarest muligt skaffes det fornødne Antal frivillige danske Arbejdere, nemlig 5000.*

Der har imidlertid kun meldt sig nogle faa Hundrede Arbejdere til dette Arbejde, og saafremt Hvervningen ikke øges og fremskyndes, *vil det derfor kunne faa de alvorligste Følger for Brændselssituationen her i Landet i de kommende Vintermaaneder.*

Paa den saaledes givne Foranledning skal vi herved rette en indtrængende Henstilling til vore tilsluttede Forbund om gennem Opslag paa Kontrolsteder og Anvisningskontorer, bl. a. ved at gøre de arbejdsløse Medlemmer bekendt med nærværende Cirkulære og paa anden hensigtsmæssig Maade at virke for, at det størst mulige Antal Arbejdere saa hurtigt som muligt melder sig til dette Arbejde, idet vi understreger, at det ikke længere — som det oprindeligt var tænkt — drejer sig om Grubearbejde under Jorden, men om Arbejde i aabne Brunkulslejer, og at de, der melder sig til saadant Arbejde, herved bidrager til at sikre Landet de fornødne Brændselsforsyninger, — Hvervningen foregaar iøvrigt som sædvanlig paa frivilligt Grundlag, og alle nærmere Oplysninger m. H. t. Vilkaar og Arbejdsbetingelser kan faas ved Henvendelse til de tyske Arbejdsanvisningskontorer, hvis Adresser er:¹⁾

Af Hensyn til de uorganiserede arbejdsledige skal vi anmode *Fællesorganisationer* om at tilstille Socialkontorerne i de enkelte Byer et Eksemplar af nærværende Cirkulære. — For saa vidt der er Tale om flere Socialkontorer, Omegnskommuner o. lign., vil det fornødne Antal Cirkulærer kunne rekvireres ved Henvendelse til D. s. F.

Samtidig beder vi vore *tilsluttede* Forbund om at mangfoldiggøre Cirkulæret og udsende det snarest muligt, saaledes at det stilles til Raadighed for samtlige Afdelinger og Arbejdsanvisningskontorer.

Vi henleder Opmærksomheden paa, at der ikke vil afgaa flere Transporter af danske Arbejdere til Tyskland inden Nytaar, men at det maa anses for meget ønskeligt, at interesserede lader sig *hverve* allerede nu, selv om *Afrejsen* til Tyskland altsaa først vil ske noget efter Nytaar.

Cirkulære fra Justitsministeriet om Strafforfølgning mod Personer, der agter at udrejse til Tyskland eller Norge.²⁾ 1942.
30.-1.

Udtalelse af midlertidig Udvandringschef, Minister G. L. Høst om Favørkurs for danske Arbejdere i Tyskland i Anledning af Kronehævningen. 13.-2.

.....
Der er vedtaget en Ordning, som gaar ud paa, at de Beløb, som indbetales inden den 28. Februar, vil blive afregnet efter den gamle Kurs, d. v. s. 207 Kr. for 100 Mark. Man maa paaskønne Regeringens Villighed til at faa en saadan Ordning i Stand. Det vilde jo ogsaa have været Synd for de danske Arbejdere, der havde sparet nogle Mark sammen, om de skulde lide noget stort Tab. Ved Vedtagelsen af den nye Ordning, som selvfølgelig kun er en Overgangsbestemmelse, er der taget Hensyn til de danske Arbejdes Interesser, og det kan jeg kun være tilfreds med.

(Berl. Morg.)

¹⁾ Derefter følger samme Adresser som i Cirk. af 6.-11.-1941, idet dog Københavns Adressen nu ændres til Vesterport, Værelse 179.

²⁾ Se Afsnit A, S. 50.

1942. Arbejdskontrakt for danske Arbejdere i Tyskland.¹⁾

Marts

ARBEJDSKONTRAKT

mellem

Navn Fornavn Stilling
 Født den i Statsborgerskab
 Bopæl*)
 Stilling i Familien*) Pas Nr. Antal Børn under 16 Aar*)

og

Firmaet
 i Gade Telefon

til de efterfølgende Løn- og Arbejdsbetingelser:

1. Forpligtet som
2. til (By i Tyskland)
3. Kontraktens Varighed Maaneder.
4. Løn- og Arbejdsbetingelser
 Ugentlig Arbejdstid indtil Timer. Løn Rm. pr. Uge.
 Forsørgertillæg til gifte Rm. pr. Dag.
 Godtgørelse til ugifte og gifte for Overnatning Rm. pr. Nat.
5. Særlige Aftaler
6. Logi og Forplejning.
 Indkvarteringen foregaar i Privathjem/Beboelseslejr og koster ugentlig Rm.
 (7 Dage) med/uden Morgenkaffe.
 Forplejningen er tænkt som følger og koster pr. Dag Rm.
7. Diverse.
 Arbejderen er i alle Forhold underkastet de i Tyskland gældende Bestemmelser vedrørende Arbejdsdisciplin og Arbejdsordning. Det er strafbart groft at overtræde de gældende Regler. Det er ikke tilladt at skifte Arbejdsplads eller opsige en Kontrakt inden Arbejdsforholdets Ophør, med mindre der foreligger Tilladelse dertil fra Tysk Arbeidsamt.
 Iøvrigt gælder for denne Kontrakt de tyske Tarifbestemmelser og Arbejdsbetingelser, som i Udtog er gengivet i den af Den Tyske Arbejdsfronts Udenrigskontor i Danmark udgivne „Bekendtgørelse for danske Arbejdere i Tyskland“, hvoraf 1 Eksemplar er vedlagt.
8. Dagen for Afrejsen og Mødested Kl.
9. Der skal medbringes: Til Arbejdet svarende Beklædning. Murere og Tømrere: ordentligt Værktøj. Arbejdsmand: Skovl og Spade. Forplejning til mindst 24 Timer. Gyldigt Rejsepas.
 Jeg erklærer at være rask og arbejdsdygtig og indforstaaet med foranstaaende Betingelser.

....., den

(Firmaets Underskrift og Stempel).

(Den forpligtedes Underskrift).

Kontrakten kan faas ved Henvendelse til »Den Tyske Arbejdsfront«, Vesterport 129—30, København.

*) Beviset maa skaffes fra Folkeregistret og straks fra Arbejdets Begyndelse forlægges Arbejdsgiveren (Værkføreren).

1) Kontrakten er udfærdiget med tysk Undertekst. (Red.).

Bekendtgørelse fra „Den Tyske Arbejdsfront (Udenrigskontor Danmark)“ for danske Arbejdere i Tyskland. 1942. 15.-3.

Enhver dansk Arbejder kan finde Arbejde i Tyskland og tjene til Livets Ophold baade for sig selv og sin Familie.

Med Hensyn til Rettigheder og Pligter er den danske Arbejder ligestillet med den tyske Arbejder og nyder samme Anerkendelse og Agtelse.

Han har Del i den sociale og kulturelle Omsorg, som udøves af „Deutsche Arbeitsfront“. Denne varetager særlig de i Fælleslejre anbragte danske Arbejderes Interesser. Virksomhedernes Tillidsmænd og enhver lokal Afdeling indenfor „Deutsche Arbeitsfront“ tager sig af den danske Arbejders berettigede Ønsker og drager Omsorg for, at berettigede Klager undersøges og afhjælpes.

„Deutsche Arbeitsfront“s Udenrigsafdeling i København, Vesterport 129/130 vil til enhver Tid bistaa de i Tyskland beskæftigede danske Arbejderes Hustruer og Paa-rørende med Raad og Hjælp.

Endvidere yder det under „Det kgl. danske Generalkonsulat“ i Hamburg oprettede Arbejderkontor, Mittelweg 47 (Hamburg 13), samt Statens Udvandringskontor, Amalie-gade 24, København K., Bistand til danske Arbejdere og deres Familier.

1. *Anvisning af Arbejde.*

Anvisning af dansk Arbejdskraft sker gennem den tyske Arbejdsanvisning i København: Vesterport 180.

Odense: Forum.

Aarhus: Ryesgade 9.

Aabenraa: Skibsbrogade 7.

Anvisningen og Beskæftigelsen sker i Overensstemmelse med de i Tyskland gæl-dende Love. Rejseomkostningerne til Tyskland og Rejseomkostningerne fra Tyskland til Grænsen efter opfyldt Arbejdskontrakt udredes af Firmaet. Dette betaler ligeledes Gebyrerne for Arbejds- og Opholdstilladelsen.

2. *Løn- og Arbejdsbetingelser.*

Den danske Arbejder faar den samme Løn som en tilsvarende tysk Arbejder.

.....

5. *Arbejdstiden.*

Den normale Arbejdstid andrager 48 Timer om Ugen. Ved særlig Forordning kan den imidlertid udvides til at omfatte indtil 60 Timer om Ugen. For unge Mennesker og Kvinder gælder der under Krigen særlige Beskyttelsesregler.

.....

7. *Ferie.*

Den danske Arbejder har hvert Aar Krav paa Ferie.

.....

8. *Billetreduktion.*

Giftede Arbejdere, som besøger deres Ægtefæller eller Børn under 14 Aar i Dan-mark, og Enkemænd samt fraskilte og ugifte Arbejdere, som besøger deres Børn under 14 Aar i Danmark, kan efter Ansøgning paa en særlig Blanket faa udstedt Arbejder-Returbilletter til halv Pris til Grænsen. Fra Flensborg hhv. Warnemünde til Bestem-melsesstedet maa der løses en dansk Returbillet (2 Maaneders Gyldighed) til reduceret Pris. Denne kan betales med Reichsmark.

9. *Familiehjemrejse.*

Den danske Arbejder kan foruden den aarlige betalte Ferie faa bevilget en Familie-hjemrejse, for saa vidt en saadan hjemles i den for ham gældende Tarif. For gifte Arbejdere kan den dog tidligst bevilges efter et halvt og for ugifte Arbejdere først efter et helt Aars uafbrudt Beskæftigelse i Tyskland.

Til Familiehjemrejsen bevilges Fritid uden Løn.

.....

1942. 10. *Lønfradrag.*

Lønfradragene foretages i Henhold til givne Forordninger. Disse er for Tiden: Lønkat ... — Borgerskat — Sygekassebidrag — Invalide- eller Funktionærforsikringsbidrag — Arbejdsløshedsforsikringsbidrag — Bidrag til „Deutsche Arbeitsfront“.

.....

13. *Syge-, Ulykkes- og Invalideforsikring*

De i Tyskland beskæftigede danske Arbejdere nyder samme Beskyttelse mod Sygdom, Ulykkestilfælde og Invaliditet som den tyske Arbejder. Sygdomsbeskyttelsen gælder uden særlig Ydelse fra den danske Arbejders Side ogsaa for dennes i Hjemlandet efterladte Hustru og Børn. I Sygdomstilfælde faar disse Syge- og Barselshjælp for den tyske Sygeforsikrings Regning.

Den danske Arbejders Bidragspligt overfor den danske Sygekasse hviler fra den første i den Maaned, som følger efter Grænseovergangen til Tyskland, indtil Slutningen af den Maaned, i hvilken han efter Afslutningen af Arbejdsforholdet i Tyskland vender tilbage til Danmark. Denne Fritagelse for Bidragsydelse gælder saavel for de nydende som for de ydende Medlemmer. Medlemsretten opretholdes altsaa overfor den danske Sygekasse. Hvis den danske Arbejder vender syg hjem fra Tyskland, er han fritaget for Bidragsydelse indtil Slutningen af den Maaned, i hvilken han modtager Sygepenge fra den tyske Sygekasse. Den danske Arbejder, som er Medlem af en Sygekasse i Danmark, maa straks efter Anvisningen af Arbejde i Tyskland hos sin Sygekasse stille Andragende om Fritagelse for Bidragsydelse.

.....

14. *Arbejdsløshedsforsikring.*

Den danske Arbejder i Tyskland betaler Bidragene til Arbejdsløshedsforsikringen ligesom enhver tysk Arbejder. Bidragspligten overfor den danske Arbejdsløshedsforsikring hviler i den Tid, Beskæftigelsen i Tyskland varer.

15. *Bidrag til „Deutsche Arbeitsfront“.*

Som enhver tysk Arbejder svarer den danske Arbejder det sædvanlige Bidrag til „Deutsche Arbeitsfront“, idet det fradrages i Lønnen. Den danske Arbejder har derfor ogsaa Ret til i alle Tilfælde at søge retslige Oplysninger og Raad ved Henvendelse til de lokale Afdelinger af „Die Deutsche Arbeitsfront“. „Die Deutsche Arbeitsfront“s Afdelingskontor i København maa kun benyttes i saadanne Tilfælde, hvor Spørgsmaalets Opklaring i Tyskland ikke er mulig.

16. *Overførsel af Løn.*

Den danske Arbejder, som er antaget gennem de tyske Arbejdsanvisningskontorer i Danmark, er berettiget til at lade sin opsparede Løn overføre til Danmark, nemlig: gifte Arbejdere indtil Rm. 250,00 pr. Maaned, ugifte Arbejdere indtil Rm. 125,00 pr. Maaned.

Overførelse af ikke benyttede Maanedsbeløb til senere Maaneder er tilladt. Arbejderen er kun berettiget til at overføre den af ham selv opsparede Løn, derimod ikke Kammeraternes. Overtrædelse af denne Forordning medfører Strafansvar.

Overførslen sker gennem „Deutsche Bank“ i Berlin og udbetales i Danmark af Den danske Landmandsbank.

For at undgaa Forsinkelser i Lønoverførslen tilraades det den danske Arbejder straks efter Ankomsten til Tyskland nøjagtigt at meddele Lønningskontoret sit Pasnummer og Pengemodtagerens korrekte Navn og Adresse med Anmodning om hurtigst muligt hos „Deutsche Bank“ at faa aabnet en Konto til Pengeoverførsler.

.....

17. *Arbejdsforholdets Varighed.*

Arbejdsforholdets Varighed er fastsat i Arbejdskontrakten. Den andrager almindeligvis 6 Maaneder. Efter Arbejdskontraktens Udløb kan den danske Arbejder tage

tilbage til sit Fædreland eller med Tilladelse fra „Arbeitsamt“ tage imod nyt Arbejde i Tyskland. 1942.

Saaframt Arbejderen forbliver paa sin Arbejdsplads, bør han sikre sig en ny tidsbegrænset Kontrakt. Saaframt en saadan ikke afsluttes, kan han kun løses fra sit Arbejdsforhold i Henhold til den tarifmæssigt foreskrevne Opsigelsesfrist — og i alle Tilfælde kun, naar der foreligger en Tilladelse fra „Arbeitsamt“.

Den danske Arbejder er ligesom den tyske Arbejdsgiver forpligtet til at overholde Kontraktperioden og Opsigelsesfristen.

18. *Arbejdsdisciplin og Arbejdsordningen.*

Ligesom den tyske Arbejder er den danske Arbejder forpligtet til at overholde de i Tyskland indgaaede Forpligtelser og til at respektere Arbejdsdisciplinen og Arbejdsordningen. Fremfor alt maa han ikke bryde sin Kontrakt eller sabotere Arbejdet ved ulovligt at udeblive, ubegrundet at nedlægge eller paa ondsindet Maade at forsinke dette.

Alvorlige Brud paa Arbejdsdisciplinen er straffbare. Arbejdere, som bryder Kontrakten ved i Utide at rejse tilbage til Danmark, udelukkes fra Arbejdsløshedsunderstøttelsen i Danmark samt fra enhver Hjælp gennem „Die Deutsche Arbeitsfront“.

19. *Forsendelse af Levnedsmidler og Tøj.*

Visse Mængder af Levnedsmidler og Tøj til eget Brug kan i Postpakker indføres toldfrit til Tyskland. Angaaende Forsendelser af Beklædningsgenstande giver vedlagte Meddelelse fra Statens Udvandringkontor nærmere Oplysninger. De danske Arbejdere i Tyskland kan kun i meget begrænset Omfang købe Klæder, Undertøj og Sko, og kun paa „Bezugschein“.

.....

22. *Hjemrejse.*

Til en *midlertidig* Hjemrejse (Orlov) behøver den danske Arbejder et af Firmaet udstedt og af Arbeitsamt afstemplet gult Feriebevis (Urlaubsschein). Endvidere maa der af den stedlige Politimyndighed paa Basis af dette Feriebevis i Passet indføres et Ud- og Indrejsevisum.

Til en *endelig* Hjemrejse er en af Firmaet udstedt og af Arbeitsamt afstemplet rød Fyreseddel (Rückkehrschein) samt et i Passet indført Udrejsevisum nødvendigt.

Fyresedlen, der fastslaar Arbejdsforholdets lovlige Ophør, maa den danske Arbejder kunne forelægge i Danmark for atter at kunne faa anvist Arbejde eller modtage Understøttelse.

Efter behørig Udfyldelse af Arbejdskontrakten har den danske Arbejder overfor Arbejdsgiveren Krav paa Betaling af Hjemrejsen indtil Grænsen.

Ved Hjem- eller Ferierejsen maa der ikke føres tyske Rigsmarksedler eller tyske Mønter over Grænsen.

.....

23. *Danske Aviser.*

For til Stadighed at kunne holde enhver dansk Arbejder underrettet om, hvad der foregaar i hans Hjemland og rundt omkring i Tyskland, udgives i Berlin et dansk Ugeblad „Broen“.

.....

24. *Nye Loves Indvirkning.*

Arbejdskontrakten er til enhver Tid underkastet alle nye Lovanordninger. Hvis den danske Arbejder gennem saadanne nye Anordninger bliver daarligere stillet, kan han gennem Arbeitsamtet ansøge om Ophævelse af Kontrakten.

Formanden for De samvirkende Fagforbund oplyser paa Repræsentantskabsmøde, at indtil 5.-5.-1942 har der været 77.477 danske Arbejdere i Tyskland. Ca. 42.000 arbejder for Tiden i Tyskland. 21.-5.
(Berl. Morg.)

1942. 31.-8. Skrivelse fra Jens Strøm til Partifører, Dr. Frits Clausen om Oprettelsen af Foreningen „Social Arbejderoplysning“¹⁾ og Føling med D.N.S.A.P.

For nogle Dage siden har jeg taget Initiativet til Starten af en Forening: *Social Arbejderoplysning*, hvis Formaal det er at oprette Studiekredse og holde Foredragsmøder om tysk Socialpolitik. Mit Blad *Sociale Breve* er Meddelelsesorganet for Foreningen.

Efterhaanden som Foreningens Oplysningsarbejde skrider frem, er det Mening, at der ogsaa fra Møderne skal fremkomme politiske Krav i socialpolitisk Retning. Disse Krav vil naturligvis mere eller mindre aabenlyst være i Overensstemmelse med D.N.S.A.P.s Politik.

Foreningen vil endvidere utvivlsomt kunne opnaa at drage visse af de nyorienterede Socialdemokrater frem af deres Passivitet. I denne Henseende har jeg allerede nu Resultater.

Det er klart, at en saadan Forenings Virksomhed kræver Føling med Deres Parti, hvis Foreningen skal kunne blive den Støtteorganisation, som det er Tanken at skulle gøre den til, og jeg vil derfor bede Dem meddele mig, hvem De vil befuldmægtige til at forhandle med mig om Foreningens Kurs.

Med Agtelse
Jens Strøm.

Sept. Annonce og Meddelelse angaaende „Danske Tysklandsarbejderes Forening“²⁾

24.-11. Fortrolig Skrivelse fra Arbejdsministeriet til Udenrigsministeriet angaaende Forholdene i tyske Arbejder-Opdragelsesleje.

Ved 3 Indberetninger med Bilag af henholdsvis 13., 15. og 16. Juli 1942, med hvilke

1) Om »Sociale Breve«, »Social Arbejderoplysning« og »Social Raadgivning« oplyser Politiaadvokat B. Schlüter, der for Anklagemyndigheden behandler disse Sager, følgende:

Den 1. Februar 1942 paabegyndte Journalisten og Forfatteren Jens Anker Strøm med økonomisk Støtte fra Dr. Meisner i det dansk-tyske Pressesekretariat Udgivelsen af et lille 4-sidet Blad ved Navn »Sociale Breve«, der havde en Bekendt til Jens Strøm ved Navn Johannes Emanuel Larsen som ansvarshavende Redaktør og Jens Strøm som eneste Medarbejder. Bladet kom til at begynde med hver 14. Dag, siden en Gang om Maanedene og gik først ind ved Kapitulationen.

Jens Strøm, der var Medlem af Social-Demokratiet fra 1936 til 1938, havde i Aarene derefter udgivet Bladet »Realitet«, senere omdøbt til »Aktivitet«, der var aabenlyst tyskorienteret, men som tog Afstand fra D.N.S.A.P. Igøvrigt havde han skrevet en lang Række Artikler om sociale Spørgsmaal i Fagpressen og til nogle Blade udgivet af »Arbejdsvidenskabeligt Institut« i Berlin.

»Sociale Breves« Stof var en Række-Artikler, der forherligede de sociale Forhold i Tyskland, men som bevidst ikke berørte andre Sider af den national-socialistiske Ideologi, f. Eks. Racelæren og Førerprincippet. Bladet gjorde heller ikke Brug af Hagekorset eller andre national-socialistiske Symboler. En Artikel af 15.-9.-1943 om Sabotage m. v. citeres nedenfor.

I Efteraaret 1942 slog Jens Strøm i »Sociale Breve« til Lyd for Dannelsen af Studiekredse, der skulde beskæftige sig med de sociale Forhold i Tyskland, og med Udgangspunkt blandt Deltagerne i disse Studiekredse, der derefter blev dannet, stiftede nævnte Johannes Larsen og Jens Strøm i Oktober 1942 en Forening ved Navn »Social Arbejderoplysning«, hvis Formaal laa paa Linie med »Sociale Breve«, nemlig at udbrede Kendskabet til »den tyske Socialisme«.

Foreningen fik efter kort Tids Forløb økonomisk Støtte af Dr. Best (jfr. den nedenfor citerede Skrivelse af 2.-3.-1945), som ogsaa paatog sig at financiere »Sociale Breve«. Foreningen, der bestod til Kapitulationen, afholdt en Række Fester for Tysklandsarbejderes Paarørende i Borups Højskole og Odd Fellow Palæet og havde tilsidst nogle Tusinde Medlemmer.

En anden af Jens Strøms Medarbejdere ved Navn A. P. Thorndal stiftede — ligeledes finansieret af Dr. Best — en Institution ved Navn »De unges Fritidsgrupper«, hvis Formaal var paa forskellig Vis at beskæftige Tysklandsarbejderes større Børn. Et af Jens Strøm planlagt Børnehjem for de mindre Børn blev aldrig til Virkelighed.

I Slutningen af Marts 1944 aabnede Jens Strøm i Hovedvagtsgade 6 et Institut, »Social Raadgivning«, der paa samme Maade som de forannævnte Foretagender finansieredes af Dr. Best. Institutionens Hovedformaal var at yde Tysklandsarbejdere Forskud paa Løn, der var indtjent i Tyskland, men hvis Overførsel til Danmark var forsinket, men der blev ogsaa ydet Tysklandsarbejdere Lønforskud forinden deres Afrejse paa deres blotte Arbejdskontrakter. (Se nedenfor Artikel i »Sociale Breve« af 15.-4.-1944).

»Social Raadgivning« udlaaente paa denne Maade mellem 2 og 3 Millioner Kroner med en Grundkapital paa ca. ½ Million Kr. Bortset fra denne Laanefond androg Jens Strøms maanedlige Budget ca. 40.000 Kr. til Administration af alle de omtalte Institutioner.

2) Se Afsnit E, S. 504 f.

Arbejdsministeriet underhaanden er blevet gjort bekendt (Udenrigsministeriets Ø. P. II 1942. J. Nr. 96. L. 1. Tys.), har Konsul Aage Nørby ved Arbejderkontoret under det kgl. danske Generalkonsulat i Hamborg underrettet Udenrigsministeriet om Forholdene i visse tyske „Arbejderopdragelseslejr“ (Arbeitererziehungslager).

Det fremgaar af Indberetningerne, at Arbejderkontoret gennem danske Arbejdere, der har henvedt sig til Kontoret, er kommet i Besiddelse af Oplysninger vedrørende Forholdene dels i en Opdragelseslejr i Hallendorf ved Braunschweig (Sonderlager 21), der er indrettet af og underlagt Geheime Staatspolizei, dels i en „Arbeitererziehungslager Liebenau an der Weser“. Det er herved med Hensyn til den nævnte Sonderlager 21 oplyst, at adskillige danske Arbejdere, der er beskæftiget ved henholdsvis Hermann Göring-Werke i Watenstedt ved Braunschweig og Braunschweigische Kohlenbergwerke i Helmstedt, efter forudgaaende Anmeldelse af det Firma, hos hvilket de er beskæftiget, eller under Politirazzia i de danske Arbejderlejr er blevet anholdt af Gestapo paa Grund af Arbejdsforsømmelse, Arbejdsvægring eller lignede Forhold og som Straf hensat i den nævnte Opdragelseslejr i fra 14 Dage og indtil 3 Uger, hvorefter de af Gestapo er blevet bragt tilbage til deres Arbejdsplads. Under Opholdet i Lejren har de paa-gældende været beskæftiget med forskelligt haardt Arbejde og iøvrigt været udsat for en efter de foreliggende Oplysninger meget haardhændet Behandling, derunder strenge Disciplinærstraffe, som f. Eks. Inddragelse af Kostforplejningen i et vist Tidrum, Tilbringelse af Natten paa Cementgulvet i det til Lejren hørende Luftbeskyttelsesrum uden Sengetøj, korporlig Revselse ved Spark og Slag o. l. Det er endelig oplyst, at der i den nævnte Lejr er forekommet 3 Dødsfald blandt danske Arbejdere under Opholdet, og at Dødsårsagen for de paagældende er opgivet henholdsvis som Lungeblødning, Blodforgiftning efter forudgaaende Operation, hvorved et Stykke Ribben havde maattet fjernes, samt Hjertelammelse.

Med Hensyn til „Arbeitererziehungslager Liebenau an der Weser“ foreligger der Oplysninger fra en enkelt Arbejder, hvorefter Forholdene i denne Lejr synes at være af lignende Karakter som i Sonderlager 21, selv om de danske Arbejdere i denne Lejr angives at blive ret godt behandlet sammenlignet med den Behandling, andre Arbejdere i Lejren faar. Om Dødsfald blandt danske Arbejdere, der har været anbragt i denne Lejr, foreligger der for Arbejderkontoret Oplysning om et enkelt Tilfælde, hvor Dødsårsagen er opgivet som Lungebetændelse.

I Indberetning Nr. 1546 af 1. August 1942 til Udenrigsministeriet har det kgl. danske Generalkonsulat i Hamborg derhos indberettet, at en dansk Arbejder er afgaaet ved Døden af akut colitis i Arbejderopdragelseslejren Farge ved Hamborg, hvor han var anbragt, fordi han havde forladt sin Arbejdsplads.

I denne Anledning skal man meddele, at Arbejdsministeriet for sit Vedkommende — ogsaa af Hensyn til de uheldige Virkninger, det vil kunne medføre for Hvervningen af danske Arbejdere til Tyskland, saafremt de omhandlede Forhold skulde blive almindeligt bekendt, — vilde finde det ønskeligt, at der iværksættes en nærmere Undersøgelse og Vurdering af disse Forhold med Henblik paa Mulighederne for at søge gennemført en Ændring heri, og man skal derfor henstille til Udenrigsministeriet at foretage det i saa Henseende fornødne, saaledes at Spørgsmaalet snaarest muligt optages til Forhandling med vedkommende tyske Myndigheder.

Skrivelse fra Socialministeriet til samtlige Amtmænd angaaende Hjælp til Tysklands- 10.-12. arbejdernes Familier og Tilbagebetaling af ydet Hjælp.

I den senere Tid har det tyske Gesandtskab over for Udenrigsministeriet fremført forskellige Klager over de sociale Udvalgs og de dertil knyttede Kontorers Behandling af Sager angaaende Hjælp til de i Tyskland beskæftigede Arbejdere og disses her-værende Familier.

Det er saaledes gjort gældende, at Andragender om Hjælp fra de nævnte Arbej-deres Paarørende i mange Tilfælde enten uden videre bliver afslaaet eller i alt Fald, forinden de tages til Følge, møder meget store Vanskeligheder. Gesandtskabet har i denne Forbindelse endvidere anført, at der ofte over for de hjælpsøgende fremsættes

1942. Forespørgsler eller Udtalelser, der kan opfattes som indeholdende en Kritik af, at Forsørgeren har taget Arbejde i Tyskland.

Fra Gesandtskabet er der yderligere rejst Klage over, at ogsaa selve de Personer, som ønsker at rejse til Tyskland for der at tage Arbejde, efter de for Gesandtskabet foreliggende Oplysninger i mange Tilfælde faar Afslag paa en Anmodning om Hjælp til Tøj og Arbejdsredskaber, uanset om de paa Grund af længere Tids Arbejdsløshed er daarlignt forsynet med Beklædningsgenstande.

Paa den saaledes givne Foranledning skal jeg bede Hr. Amtmanden indskærpe de sociale Udvalg, at Sager angaaende Hjælp til Tysklandsarbejderne og disses her-værende Familier maa behandles efter de samme Principper, som følges, naar der iøvrigt søges om Hjælp af det offentlige.

Det afgørende Synspunkt maa saaledes alene være, om der i det foreliggende Til-fælde efter de almindeligt fulgte Retningslinier skønnes at foreligge Trang til den ansøgte Hjælp, og det er en Selvfølge, at der ikke maa fremsættes nogen Udtalelse, der kan opfattes som indeholdende en Misbilligelse af paagældendes Arbejdsforhold i Tyskland.

Af det anførte vil det fremgaa, at der i det Tidsrum, som hengaar fra en Persons Afrejse til Tyskland og til den første Pengeoverførelse finder Sted, hvilket Tidsrum normalt strækker sig over 5-6 Uger, maa ydes paagældende herværende Familie Hjælp efter de almindelige Regler, saafremt der foreligger Trang hertil, og den i Tyskland erhvervede Fortjeneste kan i det hele kun tages i Betragtning ved Bedømmelsen af den herboende Families Trang i det Omfang, hvori Fortjenesten faktisk er blevet over-ført til Familien.

Paa den givne Anledning skal jeg endvidere meddele, at Bestemmelsen i Forsorgs-lovenes § 229, hvorefter det normalt ikke er tilladt at yde Kommunehjælp til en Persons Udvandring, ikke finder Anvendelse paa de heromhandlede Tilfælde, hvor en Person tager Arbejde i Tyskland. Der vil derfor til saadanne Personer kunne ydes Beklædnings-hjælp og Hjælp til anden nødvendig Udrustning, ligesom der — alt under Forudsætning af Trang — vil kunne ydes Hjælp til Fortæring under Rejsen og efter Omstændig-hederne til Betaling af Rejsen til Tyskland efter endt Orlov i Tilfælde, hvor der ikke i Henhold til gældende Regler ydes Rejsepenge af paagældende Arbejdsgiver.

Med Hensyn til Spørgsmaalet om Tilbagebetaling¹⁾ af den Hjælp, der ydes til en Arbejder, der rejser til Tyskland, eller til de Personer her i Landet, over for hvilke han har Forsørgelsespligt, skal jeg henlede Opmærksomheden paa, at Tilbagebetaling kun vil kunne søges under Iagttagelse af Forsorgslovens §§ 301 og 303 samt Lovens øvrige Bestemmelser, og Ministeriet maa henstille, at der herved gaas frem med Varsomhed, saaledes at der ikke udøves noget Tryk for at opnaa Tilbagebetaling, forinden vedkommende Arbejder har været i Stand til at sende tilstrækkelige Beløb hjem til at bringe Familiens økonomiske Forhold paa Fode.

I Tilslutning til foranstaaende skal jeg endelig fremkomme med nogle Bemærk-ninger angaaende de nye Regler i Forsorgslovens § 306, Stk. 1, 2. og 3. Pkt., der nærmere angiver nogle Situationer, hvor Hjælp ikke kan ydes uden Fattighjælps Virkning paa Grund af udvist uforvarselig Økonomi. Der er i de nævnte Bestemmelser udtalt, at der ikke kan ydes Hjælp uden Fattighjælps Virkning i Arbejdsløshedsperioder, der indtræder, efter at vedkommende i nogen Tid har haft Arbejde til en Løn, der ligger væsentlig over hans egen eller Fagets gennemsnitlige Arbejdsindtægt, med-mindre han efter Arbejdets Ophør har klaret sig en rimelig Tid. Det er endvidere udtalt, at Hjælp uden Fattighjælps Virkning heller ikke skal kunne ydes Personer, der i Almindelighed er arbejdsløse en Del af Aaret, men i den øvrige Del af Aaret har en Indtægt, der ikke ligger under den aarlige Indtægt, der under tilsvarende For-hold oppebæres af laverelønnede Tjenestemænd og andre, der i Almindelighed ikke søger offentlig Hjælp, i den sidste Gruppe af Tilfælde skal det dog ikke være ude-

1) Ang. dette Spørgsmaal foreligger — med lignende Besvarelse — et Cirkulære af 22.-5.-1942 fra Arbejds- og Socialministeriet til samtlige Amtmænd, hvori det oplyses, at det oprindelig var udelukket at søge Kommunehjælp tilbagebetalt i disse Tilfælde.

lukket at yde en begrænset Hjælp uden Fattighjælps Virkning som Tillæg til forsikringsmæssig Arbejdsløshedsunderstøttelse, jfr. Forsorgslovens § 293, Stk. 1. 1942.

Paa given Foranledning har Socialministeriet optaget til Overvejelse, hvorvidt de nævnte Regler kan finde Anvendelse, naar det drejer sig om Løn, der er indtjent under Ophold i Udlandet, og til Hr. Amtmandens Underretning skal jeg herved meddele, at dette Spørgsmaal efter Ministeriets Opfattelse maa besvares benægtende.

Lov Nr. 537 om visse Frikontingenter i de statsanerkendte Arbejdsløshedskasser.¹⁾ 19.-12.

1943.

Meddelelse fra Udenrigsministeriets Pressebureau om Arbejdskraftsannoncer.²⁾ 30.-1.

Bkg. fra Handelsministeriet Nr. 226 ang. Overførsel til Danmark af Arbejdsfortjeneste fra her i Landet hjemmehørende Personer, der midlertidigt har Beskæftigelse i Tyskland. 30.-4.

I Medfør af § 7 i Lov Nr. 158 af 29. Marts 1943 om erhvervsøkonomiske Foranstaltninger, Vareforsyning m. v. samt i Overensstemmelse med derom mellem den danske og tyske Regering truffne Aftaler bestemmes herved følgende:

§ 1.

Her i Landet hjemmehørende Personer som efter 1. September 1939 midlertidigt har opnaaet lønnet Beskæftigelse i Tyskland, kan af egen Arbejdsfortjeneste overføre et Beløb af indtil 125 Rmk. om Maaneden her til Landet.

Nedennævnte Grupper af Personer kan dog maanedlig overføre indtil 250 Rmk.:

1. Gifte Personer (fraseparerede dog kun, for saa vidt de paagældende har Underholdspligt overfor Ægtefælle eller Børn under 18 Aar, født indenfor Ægteskab),

2. Enker og Enkemænd, der har Underholdspligt overfor Børn under 18 Aar, født indenfor Ægteskab,

3. Fraskilte, der har Underholdspligt overfor den tidligere Ægtefælle eller Børn under 18 Aar, født indenfor Ægteskab,

4. Ugifte Civilingeniører og Skibsofficerer.

Personer, som ikke falder ind under en af de foran angivne Grupper, har — uanset hvilke Underholdspligter der maatte paahvile de paagældende — kun Ret til maanedlig at overføre indtil 125 Rmk. Det samme gælder gifte kvindelige Arbejdere, hvis Ægtefæller arbejder i Tyskland.

§ 2.

Personer, der indenfor en Maaned ikke fuldt har udnyttet den i § 1 givne Adgang til at overføre opsparet Arbejdsfortjeneste, kan indenfor et Tidsrum af 2 Maaneder derefter overføre den ikke benyttede Del af det maanedlig tilladte Beløb, uanset om det i § 1 fastsatte Størsteløb herved maatte overskrides indenfor en enkelt Maaned.

§ 3.

Statens Udvandningskontor kan, naar ganske særlige Grunde taler herfor, efter Samraad med Danmarks Nationalbank give Tilladelse til Overførsel her til Landet af Arbejdsfortjeneste med større Beløb end i § 1 nævnt.

§ 4.

Overførsel af Beløb i Henhold til §§ 1—3 maa alene finde Sted ved Indbetaling til Deutsche Bank, der drager Omsorg for Beløbenes Overførsel. Indbetaling kan kun foretages gennem vedkommende Arbejdsgiver.

§ 5.

Den, der i Strid med Bestemmelserne i denne Bekendtgørelse her til Landet overfører større Beløb end tilladt i Henhold til §§ 1—3 eller paa nogen Maade yder Bistand hertil, saavel som den, der iøvrigt overtræder eller medvirker til Overtrædelse af foran-

1) Se Afsnit A, S. 80.

2) Se Afsnit M, I, Kap. 1.

1943. staaende Bestemmelser eller de i Medfør af samme givne Forskrifter, straffes efter Reglerne i Lov Nr. 158 af 29. Marts 1943 om erhvervsøkonomiske Foranstaltninger, Vareforsyning m. v.

§ 6.

Denne Bekendtgørelse træder i Kraft straks.

- 20.-5. Fortrolig Skrivelse fra Arbejdsministeriet til Udenrigsministeriet angaaende Forholdene i de tyske Arbejder-Opdragelseslejre.

Efter at være blevet gjort bekendt med Forholdene i visse tyske Arbejdsopdragslejr (Arbeitererziehungslager) og stedfundne Dødsfald blandt danske Arbejdere under Ophold i saadanne Lejre, udtalte Arbejdsministeriet i Skrivelse af 24. November 1942¹⁾, at Ministeriet for sit Vedkommende — ogsaa af Hensyn til de uheldige Virkninger, det vilde kunne medføre for Hvervning af danske Arbejdere til Tyskland, saafremt de omhandlede Forhold skulde blive almindelig bekendt — vilde finde det ønskeligt, at der blev iværksat en nærmere Undersøgelse og Vurdering af disse Forhold med Henblik paa Mulighederne for at søge gennemført en Ændring heri. Ministeriet henstillede derhos til Udenrigsministeriet at foretage det i saa Henseende videre fornødne saaledes at Spørgsmaalet snarest muligt blev optaget til Forhandling med vedkommende tyske Myndigheder.

Ved Skrivelse af 25. Marts 1943 (Ø. P. II. J. Nr. 96 L. 1. Tysk.) meddelte Udenrigsministeriet derefter, at Udenrigsministeriet under 24. s. M. havde tilstillet det kgl. danske Gesandtskab i Berlin en Skrivelse om Sagen, hvori Gesandtskabet blev instrueret om at rette en Henvendelse til den tyske Regering i Anledning af de blandt danske Arbejdere i Arbejdsopdragslejr eller Koncentrationslejr indtrufne Dødsfald, og at søge udvirket, dels at danske Arbejdere fremtidig ikke anbringes i disse, dels at saadanne Arbejders Forhold, som i Øjeblikket befinder sig i Arbejdsopdragslejr, gøres til Genstand for øjeblikkelig Undersøgelse.

I Skrivelse af 1. og 5. Maj 1943 har Udenrigsministeriet derhos underrettet Arbejdsministeriet om, at der i indeværende Aar er indtruffet 5 Dødsfald blandt danske Arbejdere under Ophold i nævnte Lejre. Endvidere har Arbejdsministeriet gennem Indberetninger af 30. April og 3. Maj 1943 fra henholdsvis Arbejderkontoret under det kgl. danske Generalkonsulat i Hamborg og Statens Udvandringskontor modtaget Oplysninger vedrørende 2 yderligere Dødsfald i indeværende Aar i Arbejdsopdragslejr.

Paa den herved givne Foranledning finder Arbejdsministeriet Anledning til at udtale, at de hyppige Dødsfald blandt danske Arbejdere i de omhandlede Lejre giver begrundet Formodning om, at den Behandling, de paagældende Arbejdere gøres til Genstand for, ofte er ganske uforsvarlig, og at de skete Dødsfald, saafremt de maatte blive almindeligt kendte, vil afholde danske Arbejdere fra at søge Beskæftigelse i Tyskland, ligesom Arbejdsministeriets Bestræbelser for at tilvejebringe dansk Arbejdskraft til Arbejde i Tyskland vanskeliggøres, saafremt der ikke tilvejebringes en Ændring.

Om, hvad der videre passerer i Sagen, vil man sætte Pris paa at modtage Underretning.

- 15.-9. Uddrag af Artikel i „*Sociale Breve*“²⁾ om Sabotage og anti-tysk Propaganda.

Hver knaldet Vinduesrude koster os 5 Koteletter og 4 Spejlæg.

„De ringer og kalder!

Vi kommer og knalder!“

Dansk Sabotør-Service.

..... En enkelt effektiv Sabotagehandling kan derfor meget vel koste en Skibsladning af vore Levnedsmidler

1) Se ovenfor.

2) Se ovenfor under 31.-8.-1942.

..... Hvorfor engelske Storkapitalister betaler 2000 Kr. for hver Sabotage i Danmark. 1943.

Kan du forstaa *Dansk*?

Den danske Arbejders Ugeløn vilde være 33% højere, hvis han var forstaaende og venligt indstillet overfor Tyskland.

Hvis han var forstaaende og venligt indstillet overfor Tyskland, vilde Antallet af dem, der søgte Arbejde i Tyskland, selvfølgelig stige kolossalt, fordi de tyske Indtægtsmuligheder er meget højere end de danske. Danske Arbejdsgivere vilde i saa Fald være tvunget til at gaa ind paa betydelige Lønforhøjelser i Danmark, da deres Arbejdere ellers vilde rejse.

Naar danske Arbejdere er tyskfyndtligt indstillet, betyder det altsaa, at Arbejdsgiverne sparer 400 Millioner om Aaret (33% af den Løn, der i Øjeblikket gives). Det er derfor i høj Grad fordelagtigt for visse Arbejdsgivere at støtte den anti-tyske Propaganda.

Enhver anti-tysk Propaganda er altsaa et maskeret kapitalistisk Snigløb paa den danske Arbejders Løn.

Spørg Arbejderne — og Kapitalisterne.

Besøg Tusind Arbejderhjem, der har kendt Arbejdsløshedens Forbandelse i de „gode og lykkelige Aar før den 9. April 1940“, og hvis Forsørger har eller har haft Arbejde i Tyskland. Spørg, hvad man i disse Arbejderhjem mener om Tysklands sociale Genopbygning.

Svaret vil blive en enstemmig Anerkendelse af den retfærdige omsorgsfulde og forstaaende Behandling, som Arbejdere i Tyskland møder paa enhver tysk Arbejdsplads.

.....

Artikel om Oprettelsen af og Formaalet med „Social Raadgivning“.

1944.

15.-4.

Paa Grundlag af den Virksomhed, som Social Arbejderoplysning nu i et Par Aar har drevet, er der blevet organiseret et Kontor i København, hvis Formaal det er at hjælpe Familier, hvis Forsørger arbejder i Udlandet, samt at vejlede og støtte Arbejdere, som har været beskæftiget i Udlandet. Det staar sikkert vore Læsere klart, at der indenfor et saadant Arbejdsfelt findes uendelig mange smaa og store Opgaver.

Uden nogen Udgift for de paagældende ydes der fra Kontoret, som hedder Social Raadgivning, Hjælp i Sager angaaende Forsinkelse af Pengeoverførsler, Opnaelse af Henstand med Afbetalinger, Husleje o. a., og der ydes ogsaa Hjælp i Sygekassesager. Kontoret paatager sig ligeledes at formulere alle Ansøgninger, Klager, Dokumentationer o. l., som kan hjælpe i en given Sag.

Med korte Mellemrum vil Kontoret afholde Fester for Udlandsarbejdernes Paa-rørende, og der vil blive afholdt særlige Børnefester, Filmsaftener, Koncerter og Foredragsmøder.

Enhver Arbejder, der for Fremtiden rejser til Udlandet, eller som allerede opholder sig der, vil kunne føle sig beroliget ved Tanken om, at der nu findes et Sted, hvor hans Kære kan henvende sig og uden nogen Udgift faa den Hjælp, som det er menneskeligt muligt at yde.

Paa Kontoret er ansat Folk, som nøje kender arbejdsretslige Forhold i Tyskland, og som uden Ventetid for de besøgende kan give øjeblikkelig Besked i enhver Sag. Det er en Selvfølge, at Kontoret har oprettet et Samarbejde med baade danske og tyske Myn-digheder.

Vi opfordrer hermed vore Læsere til i ethvert Tilfælde, hvor de hører om Udlandsarbejderes Familier, der befinder sig i en vanskelig Situation, — da at henvise til Social Raadgivning, Hovedvagtsgade 6.

Kontoret har intet politisk Formaal; og ingen, der søger Bistand, vil blive udsat for nogen som helst politisk Paavirkning. Dette bemærkes, fordi der tidligere har været gjort Forsøg paa at drive politisk Agitation i Forbindelse med det Arbejde, som Social Raad-givning har overtaget.

(Cit. „*Sociale Breve*“).

1945. Skrivelse fra Jens Strøm til Dr. Best privat om „Social Raadgivning“s Økonomi.

2.-3.

I Dag — efter at der er gaaet 43 Uger, siden De gjorde det muligt for mig at hjælpe Tysklandsarbejderne ogsaa økonomisk — har Social Raadgivning rundet de to Millioner.

Den samlede Grundkapital er efterhaanden naaet op paa Kr. 500.000,—. Paa Grund af Terrorangrebene paa Berlin, hvorved bl. a. Deutsche Bank blev ødelagt, har vi i Øjeblikket et Tilgodehavende paa en halv Million.

.....

Heil Hitler!

27.-10. Redegørelse angaaende Bygge- og Entreprenørarbejder i Hamborg fra Arbejdsgiverforeningen til Arbejdsministeriet.¹⁾1946 Skrivelse fra Generalsekretariatet for Regeringens Beskæftigelsesudvalg til Redaktionen
9.-1. angaaende danske Arbejdere i Tyskland og Norge 1941-45.

(Tallene er beregnede paa Grundlag af Oplysninger fra Udenrigsministeriet og Det tyske Arbejdsministerium).

Ultimo Juli	1941	var der ca. 30.000	Arbejdere i Tyskland og Norge.					
„ December	1941	„ „ „	32.000	„	„	„	„	„
„ December	1942	„ „ „	35.000	„	„	„	„	„
„ Juli	1943	„ „ „	32.000	„	„	„	„	„
„ December	1943	„ „ „	23.000	„	„	„	„	„
„ December	1944	„ „ „	7.000	„	„	„	„	„
„ Marts	1945	„ „ „	6.000	„	„	„	„	„

1) Citeres i Kapitel 9, nedenfor S. 1199.

Kapitel 7.

Civilt Lønarbejde i Danmark for Besættelsesmagten eller i dennes Interesse.

„Studenternes Efterretningstjeneste“s Opfordring til at udføre daarligt og langsomt Arbejde for Tyskerne og ødelægge alt, hvad der kan gavne Tyskerne.¹⁾ 1940.
Nov.

Arbejds- og Socialministeriets (Beskæftigelsescentralen) Skrivelse til samtlige Arbejdsanvisningskontorer om modificeret Anvendelse af Lov af 8.-4.-1941²⁾ (om Sikring af Arbejdskraft til Landbruget) paa Arbejdskraft, der er beskæftiget ved Arbejder for den tyske Værnemagt. 1941.
3.-7.

For at tilvejebringe størst mulig Sikkerhed for at kunne disponere over den fornødne Arbejdskraft til Landbruget har Arbejds- og Socialministeriet overvejet, om de i Lov Nr. 182 af 8. April 1941 om Sikring af Landbrugets Arbejdskraft m. v. indeholdte Regler kunde anvendes overfor den Arbejdskraft, som er beskæftiget ved Arbejder for den tyske Værnemagt.

Arbejdsministeriet har derfor forhandlet med Udenrigsministeriet om Sagen, og Udenrigsministeriet har meddelt, at de tyske Myndigheder har vist fuld Forstaaelse for de danske Synspunkter og erklæret sig indforstaaet med, at der iværksættes en Undersøgelse i det Øjemed at konstatere, hvor mange landbrugskyndige Arbejdere der i Øjeblikket maatte være beskæftiget for Værnemagten her i Landet, og at Arbejdskraft til den tyske Værnemagts Foretagender fremtidig antages gennem de offentlige Arbejdsanvisningskontorer, ligesom man fra tysk Side intet har at erindre imod, at der om fornødent blev truffet Foranstaltninger til Udskiftning af disse Landarbejdere med anden kvalificeret Arbejdskraft.

Herefter har Ministeriet den 31. Maj 1941 anmodet Entreprenørforeningen og Dansk Arbejdsgiverforening om at meddele Ministeriet Oplysning bl. a. om Antallet af ugifte Arbejdere under 25 Aar, der af Foreningens Medlemmer beskæftiges ved Arbejde for den tyske Værnemagt. Endvidere har man anmodet Foreningerne om at foranledige, at deres Medlemmer fremtidig antager Arbejdskraft til Arbejder, der udføres for Værnemagten, gennem de offentlige Arbejdsanvisningskontorer.

De nævnte Foreninger har herefter den 4. og 5. Juni 1941 anmodet deres Medlemmer om at meddele de omhandlede Oplysninger samt henstillet til de af Foreningens Medlemmer, der udfører Arbejder for den tyske Værnemagt her i Landet, at de fremtidig ved disse Arbejder følger Bestemmelserne i Lov Nr. 182 af 8. April 1941 om Sikring af Landbrugets Arbejdskraft m. v.

I Skrivelse af 19. Juni 1941 har Entreprenørforeningen nu meddelt Ministeriet, at

¹⁾ Se nedenfor Afsnit K II, Kap. 2.

²⁾ Loven, der kun havde Gyldighed til Udgangen af Oktober Maaned 1941, blev afløst af Lov Nr. 199 af 30.-4.-1942 om Formidling af Arbejdskraft til Arbejde i Landkommunerne m. v., hvoraf Uddrag citeres nedenfor. M. H. t. Lovens Indhold henvises til de almindelige Lovsamlinger, idet det dog bemærkes, at Lovens § 1 — navnlig for saa vidt angaar 1. Stk. — i det væsentlige har samme Indhold som den nedenfor citerede § 1 i Loven af 30.-4.-1942.

1941. der paa nedennævnte af den tyske Værnemagt etablerede Arbejdspladser findes ligelædes nedennævnte Antal Arbejdere under 25 Aar:

Aalborg.....	247
Thisted.....	15
Karup.....	29
Ry.....	4
Ringkøbing.....	5
Oxbøl.....	46
Nymindegab.....	7
Esbjerg.....	15

Under Henvisning hertil skal man anmode de Kontorer, der mangler ugift Arbejds-kraft under 25 Aar til Landbrugsarbejde om at ville rette Henvendelse til vedkommende Entreprenører om Udskiftning af de ugifte Arbejdere under 25 Aar, der efter Reglerne i Ministeriets Cirkulære af 19. April 1941 vil kunne henvises til Landbrugsarbejde. Saafremt Arbejdskraften ikke vil kunne fremskaffes inden for Kontorets Omraade, skal man anmode Kontoret om at ville søge Arbejdskraften fremskaffet ved Henvendelse til det Kontor inden for hvis Omraade, der efter det oplyste synes at være Arbejds-kraft tilstede.

Endvidere skal man, saafremt Udskiftningen af Arbejds-kraft herefter kan finde Sted, anmode Kontoret om at ville drage Omsorg for, at Udskiftningen kun finder Sted, saafremt anden kvalificeret Arbejds-kraft kan antages.

Det tilføjes, at Dansk Arbejdsgiverforening endnu ikke har meddelt Ministeriet de omhandlede Oplysninger, men at man, naar disse foreligger, skal udsende en ny Meddelelse herom.

1942. Uddrag af Lov Nr. 199 om Formidling af Arbejds-kraft til Arbejde i Landkommunerne m. v.
30.-4. § 1.

Stk. 1. Med Arbejds-løshedens Bekæmpelse for Øje fastsættes det, at der ved Arbejder, der iværksættes af Kommuner med Tilskud eller Laan fra Staten, ved større Arbejder, der iværksættes af Staten, samt ved Grundforbedringsarbejder og ved Arbejder ved Tørveskæring, Brunkuls- og Stødoptagning o. lign., der ikke er et Led i anden egentlig Landbrugsvirksomhed — bortset fra de for Arbejdets Ledelse nødvendige Personer —, alene maa beskæftiges Arbejdere, der anvises af den offentlige Arbejds-anvisning, hvorved forstaaes de offentlige Arbejdsanvisningskontorer, de statsanerkendte Arbejds-løshedskasser, de i Medfør af Lov Nr. 278 af 30. Maj 1940, jfr. Lov Nr. 34 af 31. Januar 1942, nedsatte kommunale Arbejdsanvisningsudvalg og Kommuner i Samarbejde.

Stk. 2. Anvisningens Formaal skal være at udvirke den bedst mulige Fordeling af den ledige Arbejds-kraft, saaledes at paa den ene Side Anvisning af Arbejds-kraft til de i Stk. 1 nævnte Arbejder, eventuelt ved Samarbejde med andre Anvisningskontorer, sker fra Steder eller Egne, der i særlig Grad er ramt af Arbejds-løshed, og paa den anden Side, at der sikres de Arbejdsomraader, der har Behov for Anvisningens Bistand til Fremskaffelse af Arbejds-kraft — i første Række Landbruget —, den fornødne Arbejds-kraft.

.....

- 4.-5. Arbejds- og Socialministeriets (Beskæftigelsescentralens) Skrivelse til samtlige Arbejdsanvisningskontorer om Anvendelse af gældende Regler om Formidling af Arbejds-kraft til Arbejde ved Landbruget paa Arbejds-kraft, der er beskæftiget for den tyske Værnemagt.

I Skrivelse af 3. Juli 1941 meddelte Arbejds- og Socialministeriet bl. a., at de tyske Myndigheder har erklæret sig indforstaaet med, at Arbejds-kraften til den tyske Værnemagts Foretagender fremtidig antages gennem de offentlige Arbejdsanvisningskontorer.

Idet det bemærkes, at denne Ordning fortsat er gældende, skal man anmode Kon-

torerne om ved Anvisning af Arbejdskraft til saadanne Foretagender i saa vid Udstrækning som muligt at følge Reglen i Lov Nr. 199 af 30. April 1942 om Formidling af Arbejdskraft til Arbejde i Landkommunerne, saaledes at der saavidt muligt ikke anvises landbrugskyndige Arbejdere — specielt ikke unge ugifte under 25 Aar fra Landkommunerne — til disse Foretagender. 1942.

Det tilføjes, at Arbejds- og Socialministeriet har anmodet Entreprenørforeningen og Dansk Arbejdsgiverforening om at foranledige, at Foreningens Medlemmer fremtidig antager Arbejdskraften til Arbejder, der udføres for Værnemagten, gennem de offentlige Arbejdsanvisningskontorer.

Lov Nr. 213 om Ændring i Lov Nr. 199 af 30. April 1942 om Formidling af Arbejdskraft til Arbejde i Landkommunerne m. v. § 1. 22.-5.

I § 1, Stk. 1, i Lov Nr. 199 af 30. April 1942 om Formidling af Arbejdskraft til Arbejde i Landkommunerne m. v. indføres i 3die Linie efter Ordene „samt ved“: „større Entreprenørarbejder“.

§ 2.

Denne Lov træder straks i Kraft.

Arbejds- og Socialministeriets Cirkulære til Københavns Magistrat, samtlige Amtmænd og Kommunalbestyrelser og de af disse nedsatte Arbejdsanvisningsudvalg, de offentlige Arbejdsanvisningskontorer samt de statsanerkendte Arbejdsløshedskasser angaaende Lov Nr. 213 af 22. Maj 1942 om Ændring i Lov Nr. 199 af 30. April 1942 om Formidling af Arbejdskraft til Arbejde i Landkommunerne m. v.¹⁾ 26.-5.

.....

Redegørelse — i Anledning af tysk Forespørgsel — fra Regeringens Beskæftigelsesudvalg til Udenrigsministeriet for Regeringens Retningslinier m. H. t. Arbejdskraftens Anvendelse. 27.-8.

Ved Skrivelse af 28. Juli d. A. har Udenrigsministeriet næst at fremsende en fra Ministerialrat, Dr. Ebner, rettet Henvendelse, hvori han har givet Udtryk for den Interesse, der bestaar i en rationel Udnyttelse af Produktionsmidler, Raastoffer og Arbejdskraft, saaledes at der ved offentlige Arbejder til Afhjælpning af Arbejdsløsheden kun gennemføres de Arbejder, der er produktive og umiddelbart tjener Danmarks økonomiske Interesser, anmodet om at blive sat i Stand til at gøre Hr. Ebner bekendt med de Retningslinier, der allerede er fastlagt af Regeringens Beskæftigelsesudvalg med Hensyn til at rationalisere Anvendelsen af den forhaandenværende Arbejdskraft, ligesom Udenrigsministeriet ligeledes under Henviisning til Hr. Ebners Henvendelse har anmodet om en almindelig Udtalelse angaaende Ophævelser eller Indskrænkninger i den nedsatte Arbejdstid — særlig i enkelte Industrier — til Gennemførelse af en Besparelse af Produktionsmidler.

I denne Anledning skal man, efter at Spørgsmaalet har været drøftet i Regeringens Beskæftigelsesudvalg, der foruden Statsministeren omfatter Arbejds- og Socialministeren, Finansministeren, Handelsministeren, Indenrigsministeren, Landbrugsministeren, Ministeren for offentlige Arbejder og Undervisningsministeren, meddele følgende:

1. Udvalget konstaterer med Interesse, at de af Hr. Ebner fremsatte Synspunkter med Hensyn til de offentlige Arbejder, der iværksættes til Arbejdsløshedens Afhjælpning, falder sammen med de Synspunkter, som har ligget til Grund for den gennemførte Beskæftigelsesplan. Ved de Arbejdsløshedsforanstaltninger, som med det Offentliges direkte eller indirekte Støtte er iværksat her i Landet, har man i høj Grad haft det Hovedsynspunkt for Øje gennem disse Foranstaltninger at skabe forøgede Produktionsmuligheder for det danske Landbrug og Industri.

.....

Det vil fremgaa af det her anførte, at de Retningslinier, der ligger til Grund for Beskæftigelsesplanen, i højeste Grad er præget af produktive Synspunkter. Den

¹⁾ Se Afsnit A, S. 63.

1942. overvejende Del af Arbejderne er af direkte produktiv Betydning, og af disse er en meget stor Del af direkte produktiv Betydning for Landbruget. Saa vel disse Arbejder som de øvrige samfundsnyttige Arbejder, der indgaaer i Planen, søges i stort Omfang tilrettelagt, saaledes at der desforuden opnaas indirekte produktive Fordele dels ved at fastholde Arbejdskraften i Landdistrikterne om Vinteren til Fordel for Sommerbeskæftigelsen, dels ved at give de langvarigt arbejdsløse med forringet Arbejdsevne Mulighed for senere at kunne indtræde i det normale produktive Liv paa lige Fod med de øvrige Arbejdere.

Hvad angaar det i Hr. Ebners Notits omtalte Spørgsmaal angaaende Ophævelse eller Indskrænkning af den nedsatte Arbejdstid i de enkelte Industrier, navnlig Tekstil- og Læderindustrien, for derved at spare Produktionsmidler, skal man bemærke, at man ikke kan se, at der ved en Ændring af Arbejdsfordelingen vil opnaas nogen Besparelse af Produktionsmidler. Tekstilfabrikernes Kapacitetsudnyttelse er afhængig af den Mængde Raamaterialer, som leveres til Bearbejdelse, og Arbejdsfordelingen lægger ikke nogen Hindringer i Vejen for en yderligere Produktion i de Tilfælde, hvor Kapaciteten ikke fuldt er udnyttet, og de fornødne Raastoffer kan tilvejebringes.

For saa vidt der ved Produktionsmidler tænkes paa Besparelser i Kulforbrug ved Omlægning af Produktionen, anser man det for tvivlsomt, om der paa denne Maade kan opnaas Besparelser, men i Betragtning af Kulsituationens Alvor har Regeringen Opmærksomheden henledt paa dette Spørgsmaal, og det vil blive undersøgt i Forbindelse med de øvrige Spørgsmaal, som foranlediges af den herskende Mangel paa Kul.

Hvad angaar Arbejdsfordelingens Betydning for Arbejdskraften, kan det bemærkes, at denne for Størstedelen omfatter Kvinder, idet ca. 60 % af det Antal Personer, som holdes i Arbejde i Forbindelse med Arbejdsfordelingen, er Kvinder.

Endelig finder man Anledning til at fremhæve, at det forhen omtalte Hovedsynspunkt, der ligger til Grund for Arbejdsfordelingen: at fastholde en vis Arbejderstab ved Faget, har Betydning ikke blot til at muliggøre en senere Overgang til normale Forhold, men ogsaa til at muliggøre den Smidighed i Produktionskapaciteten, der er nødvendig selv under de nuværende ekstraordinære Forhold, hvor der for flere Fags Vedkommende forekommer betydelige Udsving i Beskæftigelsen som Følge af den forskellige Tilgang af Raastoffer og Ordreplaceringer. Som Eksempel herpaa kan det nævnes, at der indenfor Jern- og Metalindustrien i Vinter var gennemført en ret betydelig Arbejdsfordeling omfattende ca. 34 % af de organiserede faglærte Arbejdere, medens Forholdet i Løbet af Foraaret og Sommeren — hvor et stadig stigende Antal Arbejder for Værnemagten, navnlig Skibs- og Automobilreparationer, er placeret hos danske Virksomheder — er blevet det, at der i adskillige af disse Virksomheder har maattet og fremdeles maa udføres et betydeligt Overarbejde. Der er fra tysk Side rettet Henvendelse til de danske Myndigheder om at muliggøre dette Overarbejde, trods den gældende Lov om Forbud mod Overarbejde, og der er faktisk ogsaa i en Række Tilfælde givet Dispensation fra Overarbejdsloven for jernindustrielle Virksomheder, herunder Bilreparationsværksteder. En saadan Ordretilgang havde ikke kunnet effektueres, uden at man netop havde den gennem Arbejdsfordelingen fastholdte Arbejderstab til Raadighed indenfor den enkelte Virksomhed.

.

(sign.) *V. Buhl.*

27.-10. Lov Nr. 426 om Formidling af Arbejdskraft til offentlige Arbejder m. v.¹⁾

1) Loven, der med enkelte Ændringer afløste Loven af 30.-4.-1942, som ændret ved Loven af 22.-5.-1942, ophørte at have Gyldighed den 31. Marts 1944, men blev ved Lovanordning Nr. 29, 15.-2.-1944 forlænget indtil 31.-3.-1945.

Ved Rigsadvokatens Cirkulære af 27.-5.-1944 til Politidirektøren i København og samtlige Politimestre blev det af Hensyn til Sikringen af Landbrugets Arbejdskraft indskræpet, at det var af overordentlig stor Betydning, at Lovens Regler om Antagelse af Arbejdskraft til Entreprenørarbejder for den tyske Værnemagt overholdtes, og at der blev skredet alvorligt ind overfor de Firmaer, der tilsidesatte Bestemmelserne.

Uddrag af Arbejds- og Socialministeriets Cirkulære til Københavns Magistrat, samtlige Amtmænd og Kommunalbestyrelser og de af disse nedsatte Beskæftigelsesudvalg, de offentlige Arbejdsanvisningskontorer samt de statsanerkendte Arbejdsløhedskasser angaaende Lov Nr. 426 af 27. Oktober 1942 om Formidling af Arbejdskraft til offentlige Arbejder m. v. 1942. 4.-11.

.....

Opmærksomheden henledes særligt paa, at alene Arbejdsanvisningskontorerne — og ikke de øvrige anvisende Myndigheder — kan anvise Arbejdskraft til Entreprenørarbejder, hvorfor enhver Henvendelse til de andre Myndigheder herom maa henvises til vedkommende Arbejdsanvisningskontor. Arbejdsanvisningskontorerne maa ved Anvisning af Arbejdskraft til disse Arbejder, hvilken Anvisning bør ske i Samarbejde med vedkommende Arbejdsløhedskasser, særlig paase, at den ønskede Arbejdskraft anvises omgaaende, og at der anvises tilstrækkeligt kvalificeret Arbejdskraft.

Det indskræpes Beskæftigelsesudvalgene, at de i saa stor Udstrækning, det er muligt, skal forvise sig om, at der ikke ved de nævnte Foranstaltninger beskæftiges Arbejdskraft, der ikke er anvist gennem Arbejdsanvisningen.

Anvisningen af Arbejdskraft til de i § 1 nævnte Arbejder¹⁾ betragtes som sket med det Forbehold, at de paagældende efter Anvisningens Bestemmelse maa afgaa fra Arbejdet, saafremt det findes nødvendigt at anvende den paagældende Arbejdskraft ved andet Arbejde, f. Eks. ved Landbruget.

.....

„De frie Danske“: Paavisning af Sabotagens Værdi og Opfordring til Sabotering af ethvert Arbejde for Tyskerne.²⁾ 1943. 4.-12.

Lov om Pris- og Lønkontrol med visse Arbejder for udenlandsk Regning.³⁾ 1943. 9.-3.

Skrivelse fra Det tyske Riges Befuldmægtigede i Danmark til Udenrigsministeriet vedrørende Udskiftning af de ved Befæstningsbyggeri beskæftigede Landbrugsarbejdere. 1943. 6.-4.

Under Henviisning til den afsluttende Drøftelse om forannævnte Sag den 4.-4.-1944 bekræfter man paany følgende Aftale:

1) Landbrugsarbejdere trækkes uden Ophold bort fra Værnemagtens og Organisation Todt's Byggepladser, imod at der stilles Erstatningsmandskab. Undtagen fra Udskiftningen er alene saadanne Landbrugsarbejdere, som inden for Rammerne for militære Byggeforetager — især ved Luftvaabenet — er beskæftiget ved Landbrugsarbejde. De paagældende Landbrugsarbejdere trækkes dog først bort fra Byggepladserne, naar det stillede Erstatningsmandskab er mødt paa Arbejdspladsen.

2) Hvervningen af Arbejdere til de Institutioner m. v., der har Brug for Arbejdskraft („Bedarfsträger“), sker fremtidig udelukkende gennem de danske Arbejdsanvisningskontorer.

3) Udskiftningen af Arbejdskraft sker derved, at Arbejdsanvisningskontorerne henvender sig direkte til de til enhver Tid indenfor deres Omraade værende „Bedarfsträger“.

Man skal endvidere anmode om, at det til Udenrigsministeriet oversendte Udkast til en Instruks til Arbejdsanvisningskontorerne — som drøftet — suppleres saaledes, at det i Instrukserne paany udtrykkeligt fremhæves, at Udskiftningen først sker, naar Erstatningsmandskabet er mødt paa Arbejdspladsen.

.....

Skrivelse fra Arbejdsministeriet (Beskæftigelsescentralen) til samtlige Arbejdsanvisningskontorer om, at der indtil videre ikke kan anvises landbrugskyndig Arbejdskraft til større Entreprenørarbejder. 19.-4.

1) »Arbejder, der iværksættes af Kommuner med Tilskud eller Laan fra Staten, ved større Arbejder, der iværksættes af Staten, samt ved Grundforbedringsarbejder og større Entreprenørarbejder«. Forbeholdet indskræpes ved Arbejdsministeriets Cirkulære af 14.-5.-1943.

2) Se nedenfor Afsnit K I, Kap. 3.

3) Se ovenfor Afnit A, S. 91.

1943. Ved Lov Nr. 426 af 27. Oktober 1942 om Formidling af Arbejdskraft til offentlige Arbejder m. v. er det bl. a. fastsat, at Arbejdskraften til større Entreprenørarbejder, *herunder Arbejder for den tyske Værnemagt*, skal anvises gennem den offentlige Arbejdsanvisning.

Paa dertil given Foranledning skal man henlede Kontorernes Opmærksomhed paa, at de tyske Myndigheder er indgaaet paa, at der til de nævnte større Entreprenørarbejder, der udføres for den tyske Værnemagt, *indtil videre ikke anvises landbrugskyndig Arbejdskraft, der er nødvendig for Landbruget, herunder særlig unge, ugifte under 25 Aar fra Landkommunerne.*

Iøvrigt henviser man til Arbejdsministeriets Cirkulære af 4. November 1942, Afsnit II, S. 4¹⁾, hvorefter det ved Anvisning af Arbejdskraft til de nævnte Arbejder særlig maa paases, at den ønskede Arbejdskraft anvises omgaaende, og at der anvises tilstrækkeligt kvalificeret Arbejdskraft.

29.-10. Frihedsraadets Opfordring til organiseret og maalbevidst Sabotage.²⁾

1.-12. Uddrag af Indenrigsministeriets Skrivelse til Borgmestre og Politimestre i Hjørring, Ringkøbing og Ribe Amter om Arbejdernes Indkvartering.

.....

Som det er Dem bekendt, er der af den tyske Værnemagt fremsat Krav om Afgivelse af Kvarter til danske Arbejdere, der beskæftiges med Værnemagtsarbejder inden for visse Omraader i Jylland. De fornødne Skridt til Sagens Gennemførelse vil blive foretaget af Værnemagten.

For under disse Forhold at opnaa en saa rimelig Fordeling af Byrden som muligt, skal Indenrigsministeriet henstille, at Indkvarteringsmyndighederne af Hensyn til den lokale Befolkning hver inden for sit Omraade virker for en hensigtsmæssig Indkvarteringsordning.

Til Brug ved den praktiske Gennemførelse af Indkvarteringen har man samtidig hermed fremsendt et Antal Blanketter,

Det tilføjes, at der senere vil fremkomme Meddelelse om den af de tysk Myndigheder fastsatte Godtgørelse for Indkvarteringsydelse.

.....

6.-12. Indenrigsministeriets Telegram til Borgmestrene og Politimestrene i Hjørring, Ringkøbing og Ribe Amter.

Da der af den tyske Værnemagt er truffet anden Bestemmelse, bortfalder den i Indenrigsministeriets Skrivelse af 1. December 1943 forudsatte Ordning vedrørende Indkvartering af danske Arbejdere.

8.-12. Uunderskreven Cirkulærskrivelse udsendt af Arbejdsministeriet til samtlige Arbejdsløshedskasser om Vilkaarene for nogle Entreprenørarbejder for den tyske Værnemagt.

Vedrørende nogle Entreprenør- og Jordarbejder, der skal udføres for den tyske Værnemagt i Jylland i Tiden fra nu og 6—8 Uger frem, har Udenrigsministeriet og Arbejdsministeriet ført en Række nødvendige Forhandlinger. Under disse Forhandlinger er Vilkaarene for Arbejdets Udførelse ogsaa blevet drøftet, og det kan nu meddeles, at følgende Konditioner gælder for Arbejdet:

1) Henrejse til Arbejdsstedet betales³⁾.

2) Arbejdet udføres paa de Vilkaar, der sædvanligvis er gældende for Værnemagtsarbejder i Jylland.

.....

5) For Indkvartering bliver Priserne: Kost pr. Dag Maksimum 4 Kr. Logi vil

1) Citeret ovenfor.

2) Se ovenfor Afsnit C, S. 235.

3) I Arbejdsministeriets Cirkulære af 11.-12.-1943 bemærkes ad dette Punkt følgende: »Rejsehjælp ydes — ganske som hidtil — enten af Arbejdsløshedskassen eller af den offentlige Arbejdsanvisning, jfr. Arbejdsløshedslovens § 3, Stk. 2.«

blive beregnet varierende indtil 1 Kr. pr. Dag. Udgiften til Logi er Arbejderen 1943. uvedkommende.

- 6) De til Værnemagtsarbejder i Jylland i Tiden 15. November—15. December 1943 antagne Arbejdere vil faa gratis Hjemrejse og Tilbagerejse i Julen, for saa vidt Afstanden mellem Arbejdsplads og Hjem pr. Jernbane er over 50 km. Der træffes Særforanstaltninger af Statsbanerne til Afvikling af Hjemrejse omkring 22. December og Tilbagerejse omkring 2. Januar.

.....

Billetter til Julerejsen udstedes paa Grundlag af en af Entreprenøren udstedt, af det stedlige Arbejdsanvisningskontor attesteret Liste over de Arbejdere, der efter foranstaaende Regler er berettiget til Julerejse. Listen maa af Entreprenøren tilstilles Arbejdsanvisningskontoret den 15. December 1943.

I Juleferien vil der blive ydet Understøttelse, saafremt paagældende efter Arbejdsløshedslovens almindelige Regler er berettiget hertil. Arbejdskortet forbliver hos Arbejdsgiveren i Juleferien.

Cirkulære fra De samvirkende Fagforbund i Danmark til Forbundene, der er tilsluttet 9.-12. De samvirkende Forbund, og Arbejdernes Fællesorganisationer vedrørende Krav om Arbejdskraft til Værnemagtsarbejder i Jylland.¹⁾

Skrivelse fra Arbejdsministeriet (Beskæftigelsescentralen) til samtlige Arbejdsanvisningskontorer om Adgang til i visse Tilfælde at antage Arbejdskraft uden forudgaaende 14.-12. Anvisning fra offentlige Anvisningskontorer.

I Henhold til Lov Nr. 426 af 27. Oktober om Formidling af Arbejdskraft til offentlige Arbejder m. v. og Arbejdsministeriets Cirkulære af 4. November 1942 angaaende nævnte Lov, maa der bl. a. ved større Entreprenørarbejder, herunder Arbejder, der udføres for den tyske Værnemagt — bortset fra de for Arbejdets Ledelse nødvendige Personer — alene beskæftiges Arbejdere, der anvises af de offentlige Arbejdsanvisningskontorer.

Ifølge Lovens § 2 paahviler det Anvisningskontorerne at udøve Anvisningsvirksomheden saaledes, at der sikres andre Arbejdsomraader den fornødne Arbejdskraft.

I Medfør af den ved Lovens § 5 givne Bemyndigelse fastsætter Arbejdsministeriet herved efter stedfunden Forhandling med Udenrigsministeriet, at Entreprenørfirmaer, der udfører Arbejder for den tyske Værnemagt, indtil videre skal være berettiget til at antage Arbejdskraft uden forudgaaende Anvisning gennem de offentlige Arbejdsanvisningskontorer *paa følgende Betingelser*:

- 1) Firmaerne maa ikke antage Arbejdere, som har Beskæftigelse inden for Landbruget, eller Arbejdere, som har forladt deres Beskæftigelse i Landbruget for at overtage Arbejde ved Værnemagtsarbejder.
- 2) Det paahviler Firmaerne efter Antagelsen af Arbejderne at tilstille det offentlige Arbejdsanvisningskontor inden for det Omraade, hvor Arbejdet udføres, en Fortegnelse over de antagne Arbejdere med Oplysning om de paagældendes Navn, Bopæl, Fødselsaar og -Dag, Medlemsnummer i Arbejdsløshedskassen samt Forsørgerforhold.

Saafremt Anvisningskontoret herved eller paa anden Maade bliver bekendt med, at den under 1) anførte Betingelse ikke er overholdt, er Kontoret berettiget og forpligtet til at foranledige vedkommende Arbejder udskiftet.

.....

Ritzau-Meddelelse om Vederlag til „Kvarterværterne“ efter Takster fastsatte af de 1944. tyske Myndigheder. 6.-1.

Den Øverstbefalende for de tyske Tropper i Danmark har anordnet, at der til Arbejdere, der er beskæftiget for den tyske Værnemagt her i Landet, i fornødent Omfang vil være at afgive Kvarter, eventuelt med Forplejning. For saadan Indkvartering

¹⁾ Indholdet slutter sig nøje til Arbejdsministeriets Cirkulærskrivelse af 8.-12.-1943.

1944. ydes der Kvarterværterne Vederlag efter nærmere af de tyske Myndigheder fastsatte Takster.

5.-4. Cirkulære fra Arbejdsministeriet til Københavns Magistrat, samtlige Amtmænd og Kommunalbestyrelser, de offentlige Arbejdsanvisningskontorer, de kommunale Beskæftigelsesudvalg samt de statsanerkendte Arbejdsledeskasser angaaende Lov Nr. 426 af 27. Oktober 1942 om Formidling af Arbejdskraft til offentlige Arbejder m. v., som forelånet ved Lovanordning Nr. 29 af 15. Februar 1944.

Hvad særlig angaar *større Entreprenørarbejder*, der udføres for den tyske Værnemagt, bemærkes, at Entreprenørfirmaernes hidtidige Adgang til paa visse Betingelser at antage Arbejdskraft uden om de offentlige Arbejdsanvisningskontorer er *ophævet*, saaledes at der fremtidig efter Arbejdsformidlingslovens Bestemmelser ogsaa ved disse Arbejder — bortset fra de for Arbejdets Ledelse nødvendige Personer — alene maa beskæftiges Arbejdere, der anvises af de offentlige Arbejdsanvisningskontorer. Ved denne Anvisning bør Kontorerne paase, at der ikke anvises landbrugskyndig Arbejdskraft, der er nødvendig for Landbruget, herunder særlig unge, ugifte landbrugskyndige Arbejdere, og at der ej heller anvises Skovbrugsarbejdere¹⁾, der hidtil har haft Beskæftigelse i Skovbruget. Ligeledes maa der i Overensstemmelse med Lovens almindelige Regler i det Omfang, der maatte blive paakrævet, foretages Udskiftning af den landbrugskyndige Arbejdskraft, der allerede maatte være beskæftiget ved Entreprenørarbejder for den tyske Værnemagt. Det er en Forudsætning for Udskiftning af landbrugskyndig Arbejdskraft, at vedkommende offentlige Arbejdsanvisningskontorer sørger for straks at stille fornødent, kvalificeret Erstatningsmandskab til Raadighed, særlig ved Henviisning af arbejdsledige fra Byerne. Udskiftningen gennemføres, naar Erstatningsmandskab ankommer til Arbejdspladsen. Arbejdsanvisningskontorerne maa drage Omsorg for, at den udskiftede Arbejdskraft *samtidig med Udskiftningen* anvises Arbejde ved Landbruget.

Maj „Danske Tjenestemænd“: Arbejdsministeriet udskyder dansk Arbejde for at skaffe Tyskerne Arbejdskraft til deres Befæstningsanlæg.²⁾

25.-6. „Fri Presse“ advarer mod at tage Tyskerarbejde og sammenligner de beskæftigede Arbejdere, der tager det, med Skruebrækkere.³⁾

8.-9. „Information“: Advarsel til de Befæstningsarbejdere, som i sidste Øjeblik gaar i Tyskernes Sold.⁴⁾

1945. Frihedsraadets Opfordring til at sabotere Arbejdet paa tysk Befæstningsvold i Nord-sjælland.⁵⁾

1946 12.-1. Skrivelse fra Generalsekretariatet for Regeringens Beskæftigelsesudvalg til Redaktionen vedrørende Antallet af Arbejdere beskæftiget ved større Entreprenørarbejder for den tyske Værnemagt.

December 1941	5.000	Januar 1944	57.000
November 1942	12-14.000	Marts 1944	69.000
Januar 1943	16.000	Maj 1944	71.000
Marts 1943	20.000	Juli 1944	68.000
Maj 1943	30.000	September 1944	52.000
Juli 1943	28.000	November 1944	mindst 57.000
September 1943	30.000	Januar 1945	58.000
November 1943	33.000	Marts 1945	48.000

1) Ordningen for Skovarbejdere blev indført allerede ved Arbejdsministeriets Skrivelse af 15.-2.-1944 til Arbejdsanvisningskontorerne.

2) Se nedenfor Afsnit K I, Kap. 3.

3) Se nedenfor Afsnit K I, Kap. 3.

4) Se nedenfor Afsnit K I, Kap. 3.

5) Fremkommet paa Foranledning af Stiftamtmand Herschend, Silkeborg. Se iøvrigt ovenfor Afsnit C, S. 278.

Kapitel 8.

Industriraadet og Kontrollen med industrielle Leverancer og Arbejder for tysk Regning.

	Side
I. EKSTRAORDINÆRE INDUSTRILEVERANCER MOD BETALING OVER DANSK-TYSK CLEARINGKONTO	1171
A. KONTROLLENS GRADVISE OPBYGNING	1172
B. TYSK KRITIK AF DEN DANSKE KONTROL OG FORRETNINGSGANG	1176
C. FORRETNINGSGANGEN I INDUSTRIRAADET	1178
D. ARTEN OG OMFANGET AF DE EKSTRAORDINÆRE INDUSTRILEVERANCER	1181
E. DEN ØKONOMISK-POLITISKE BAGGRUND FOR INDUSTRIENS DELTAGELSE I DEN EKSTRAORDINÆRE INDUSTRIEKSPORT TIL TYSKLAND OG FOR INDUSTRIRAADETS MEDVIRKEN VED DEN DANSKE KONTROL.....	1182
II. SALG AF INDUSTRIVARER TIL DEN TYSKE VÆRNEMAGT MOD BETALING PAA »VÆRNEMAGTSKONTOEN«	1184
A. SALG AF VARER, INDEHOLDENDE JERN, METAL OG GUMMI, DE SAAKALDTE B-LEVERANCER	1184
B. SALG AF ANDRE VARER	1185
III. BILAG.....	1186

I. EKSTRAORDINÆRE INDUSTRILEVERANCER MOD BETALING OVER DANSK-TYSK CLEARINGKONTO

Efter at der ved Forhandlinger i det dansk-tyske Regeringsudvalg medio Juni 1940 var blevet aftalt *Kontingenter for ekstraordinære Industrileverancer og Skibsreparationer for tysk Regning* til et Beløb af henholdsvis 21 Mill. RM og 6 Mill. RM indtil Udgangen af 1940, blev Kontrollen med Udnyttelsen af disse Kontingenter efter Regeringens Henstilling overdraget til Industriraadet.¹⁾ Paa Grundlag af denne Henstilling udsendte Industriraadet et *Cirkulære af 28. Juni 1940*,²⁾ som kom til at danne Indledningen til den af Industriraadet udøvede Virksomhed i Forbindelse med Kontrollen med de ekstraordinære Industrileverancer til Tyskland.

Paa den ene Side kom Industriraadet til at give de enkelte Virksomheder en fortløbende Orientering om de Regler, der skulde overholdes med Hensyn til Opnaelse af Udførselstilladelse og Finansieringstilladelse fra de danske Myndigheder, ligesom Raadet fik til Opgave at modtage Anmeldelser af de enkelte Ordre fra Virksomhederne og foretage en indledende Kontrol af disse Anmeldelser, hvorved Industriraadet samtidig i Kraft af sin Autoritet overfor de enkelte Virksomheder bidrog til Forstaaelsen af Kontrollens Nødvendighed og til Overholdelsen af de fastsatte danske Bestemmelser. Paa den anden Side stod Industriraadet overfor de danske Myndigheder som sagkyndig Raadgiver ved Udarbejdelsen af Kontrolreglerne og ved Myndighedernes Forhandlinger med vedkommende tyske Instanser, ligesom Industriraadet til de bevillende Myndigheder fremsendte de fra Virksomhederne foretagne Anmeldelser af modtagne Ordre, efter at disse Anmeldelser i Industriraadets Sekretariat var blevet underkastet en første Kontrol, der gjorde det muligt at fremsende Anmeldelserne til Myndighederne i ensartet Form og med de fornødne Oplysninger. Industriraadet har saaledes indtaget en *Stilling som kontrollerende og formidlende Mellemled* mellem

¹⁾ Se Afsnit L, S. 1032 og S. 1076—77.

²⁾ Se Afsnit A, S. 14.

Virksomhederne og de danske Myndigheder, fortrinsvis Udenrigsministeriet (*Udenrigsministeriets Kommitterede i Industrisager*) og Handelsministeriet (*Direktoratet for Vareforsyning*).

Ved Varetagelsen af de forannævnte Opgaver kom Industriraadet nødvendigvis ogsaa til paa det paagældende Omraade at repræsentere Industriens Interesser overfor den tyske „*Wehrwirtschaftstab*“, senere „*Rüstungsstab*“, som var den af den tyske Besættelsesmagt oprettede Central-Instans i Danmark for Placering af Ordre paa ekstraordinære Industrileverancer. Direkte Forhandlinger mellem Industriraadet og „*Rüstungsstab*“ fandt dog kun Sted i de *konkrete* Spørgsmaal, som kunde opstaa fra Tid til anden, og som kunde siges at falde indenfor Rammerne af den ved Regeringens forannævnte Henstilling givne Bemyndigelse, hvorimod alle Spørgsmaal af *principiel* Karakter, som „*Rüstungsstab*“ ønskede drøftet med Industriens Hovedorganisation, af Industriraadet henvistes til Forhandling gennem Udenrigsministeriet.

A. KONTROLLENS GRADVISE OPBYGNING

1) Ifølge Industriraadets Cirkulære af 28. Juni 1940¹⁾ hvilede Kontrollen med de ekstraordinære Industrileverancer hovedsagelig paa Industriraadet. Virksomhederne indsendte Anmeldelse af de modtagne Ordre til Industriraadet, som foretog en Afstemning af, hvorvidt Ordrene faldt indenfor de ved Regeringsaftalerne fastsatte Kontingenter, og om de var opført paa „*Wehrwirtschaftstab*“s *Ordrelister*, hvilket sidste var en nødvendig Forudsætning for, at de medgaaende Materialer kunde blive stillet til Raadighed, eventuelt efterkompenseret fra Tyskland. Saafremt disse Betingelser var opfyldt, blev Anmeldelserne forelagt *Udenrigsministeriet*, som herefter gav Industriraadet Meddelelse om, hvorvidt Ordren kunde godkendes, og Betalingsmulighed derved aabnes over dansk-tysk Clearing indenfor de aftalte ekstraordinære Kontingenter. Genpart af Udenrigsministeriets Godkendelse tilstilledes Nationalbanken, ligesom Industriraadet lod Meddelelse om Udenrigsministeriets Tilladelse gaa videre til vedkommende Virksomhed. Naar Virksomheden efter Fabrikationens Tilendebringelse ansøgte om Udførselstilladelse hos *Direktoratet for Vareforsyning*, blev Firmaets Ansøgning herom tilstillet Industriraadet til Udtalelse, og faldt Ansøgningen indenfor Rammerne af den ved Arbejdets Paabegyndelse af Udenrigsministeriet givne Tilladelse, blev Udførselstilladelse udstedt af *Direktoratet for Vareforsyning* efter Indstilling fra Industriraadet.

2) Hovedparten af de beordrede Leverancer faldt paa Varer indeholdende *Jern og Metal*, og efterhaanden som Odreplaceringen greb om sig, blev det nødvendigt fra dansk Side at faa etableret en fast Ordning med Hensyn til Materialernes Tilvejebringelse fra Tyskland. Efter forudgaaende Forhandlinger med vedkommende tyske Myndigheder udstedtes herefter *Handelsministeriets Bekendtgørelse af 4. November 1940*²⁾, hvorefter Godkendelse af de enkelte tyske Ordre, hvilken Godkendelse skulde gives af *Direktoratet for Vareforsyning*, blev gjort betinget af, at der paa Forhaand i hvert enkelt Tilfælde fra tysk Side var givet Garanti for, at det til Ordrens Gennemførelse medgaaende Forbrug af *Jern og Metal samt Gumm*i, hvilken sidste Vare var særlig knap og ofte indgik i Leverancerne, blev stillet til Raadighed fra Tyskland udover de ved Handelsaftalerne stiplede Importkontingenter til dansk Forbrug. Virksomhedernes Anmeldelser af de enkelte Ordre til Industriraadet maatte herefter foruden at være forsynet med Listenummer fra „*Wehrwirtschaftstab*“ desuden være bilagt *Jern-, Metal- og Gummianvisninger*, udstedt af „*Wehrwirtschaftstab*“ paa Grundlag af vedkommende tyske Ordregivers tyske Tildeling-Kvota³⁾. Jern-, Metal- og Gummianvisningerne skulde lyde paa det til Ordrens Gennemførelse medgaaende Kvantum, og efter Ordrens Godkendelse af *Direktoratet for Vareforsyning*, hvilken Godkendelse blev givet i Form af et Tilsagn om Udførselstilladelse, forpligtedes den danske Ordretager til inden 14 Dage fra Ordrens Godkendelse gennem *Fælleskontoret for Jern*

1) Se Afsnit A, S. 14.

2) Se Afsnit A, S. 20.

3) Se Industriraadets Cirkulære af 5. November 1940, Afsnit A, S. 20.

og Metal at foretage Bestilling af de paa Jern-, Metal- og Gummi-anvisningerne anførte Kvantiteter i Tyskland. Kontrollen med, at Bestilling rettidig blev foretaget, og at Materialerne kom hjem fra Tyskland, blev overdraget Fælleskontoret for Jern og Metal, der var oprettet af Grosserer-Societetets Komité og Industriraadet i Forening, og som i Forvejen i Samarbejde med Direktoratet for Vareforsyning forestod Fordelingen af Jern- og Metalimporten.

Efter at der ved *Handelsministeriets Bekendtgørelse af 11. December 1940*¹⁾ desuden var blevet fastsat Regler om Salg af andre Varer end Jern og Metal samt Gummi til den tyske Værnemagt, var der ogsaa skabt Grundlag for en mere effektiv Kontrol med Materialeforbruget til de ekstraordinære Industrileverancer, fortrinsvis Unifomer, Fodtøj, Barakker og Møbler, som beordredes i andre Industrigræne end Jern- og Metalindustrien. De handelsministerielle Bekendtgørelser af 4. November og 11. December 1940 kom saaledes sideløbende med *Eksportforbudene* til at danne Grundlaget for den Kontrol med Materialeforbruget og de Krav om at faa Materialerne særskilt stillet til Raadighed fra Tyskland, som i Samarbejde mellem Industriraadet og Direktoratet for Vareforsyning opretholdtes for de ekstraordinære Industrileverancers Vedkommende.

3) Ved Udgangen af 1940 var der gennem Industriraadet til Udenrigsministeriet, henholdsvis Direktoratet for Vareforsyning, blevet anmeldt Ordre paa ekstraordinære Industrileverancer i et Omfang omtrent svarende til det i Juni Maaned aftalte ekstraordinære Industrikontingent paa 21 Mill. RM. Industriraadet gjorde i Skrivelse af 6. Januar 1941 Udenrigsministeriet opmærksom paa dette Forhold, og Myndighederne maatte derfor i Samraad med Industriraadet tage under Overvejelse at faa lagt Loft over den fortsatte Ordreplacering fra „Wehrwirtschaftstab“s Side.

Der blev herefter dels ved Regeringsudvalgs-Forhandlinger i Berlin, dels ved Forhandlinger med „Wehrwirtschaftstab“ i København indledt Drøftelser vedrørende den danske Stats fortsatte Finansiering af Ordre paa ekstraordinære Industrileverancer. I Stedet for at søge aftalt nye summariske Værdigrænser foretrak man fra dansk Side at faa etableret en *Betalings-, Pris- og Avancekontrol med hver enkelt ekstraordinær tysk Ordre*, som placeredes hos den danske Industri, og med dette Formaal oprettedes i Maj 1941 Institutionen *Udenrigsministeriets Kommitterede i Industrisager*, som fik til Opgave at gennemføre den paagældende Kontrol²⁾. Reglerne for Udøvelsen af Betalings-, Pris- og Avancekontrollen blev aftalt med Industriraadet, som paatog sig at offentliggøre de paagældende Regler indenfor Industriens Kreds og med sin Autoritet som Industriens Hovedorganisation at bidrage til Reglernes Overholdelse.

Vedrørende Industriraadets Opgaver i denne Forbindelse og dets Bidrag til Kontrollens effektive Gennemførelse henvises iøvrigt til følgende Citat fra en af Udvalget vedrørende ekstraordinære Industriarbejder for tysk Regning i Juni 1942 afgiven Beretning³⁾:

„Forbindelsen med Industriraadet, hos hvem som nævnt Kontrollen hidtil havde ligget, blev bevaret under den nye Ordning, og ved Gennemførelsen af de forskellige Bestemmelser blev det af Betydning, at Kontrollen fortsat i stor Udstrækning kunde baseres paa Industriraadets Autoritet overfor de enkelte Industrivirksomheder, hvilket f. Eks. har fundet Udtryk i, at en Række Retningslinier for den indførte Pris- og Betalingskontrol med saavel de egentlige ekstraordinære Industrileverancer som med Skibsværftsarbejderne udsendes som Cirkulærer fra Industriraadet. Industriraadet har i det hele medvirket ved Tilrettelæggelsen og Gennemførelsen af Foranstaltningerne og har formidlet de mange konkrete Sager, hvilket har bidraget til en Forenkling af det administrative Arbejde, og i høj Grad medvirket til hos de enkelte Industrivirksomheder at skabe Forstaaelse af Kontrollens Nødvendighed.“

1) Se Afsnit A, S. 23.

2) Se Afsnit L, S. 1029-37.

3) Se Afsnit L, S. 1033.

Den af Udenrigsministeriet hidtil varetagne Opgave med at give Finansierings-tilladelse for de enkelte tyske Ordre, efter at disse var blevet anmeldt fra Industri-raadet, kom herefter til at hvile hos Udenrigsministeriets Kommitterede i Industri-sager, som gjorde Finansieringstilladelsen afhængig af en Pris- og Avancekontrol med hver enkelt Ordre. Efter at Kommitterede til en Begyndelse havde udført denne Avance- og Priskontrol ved Hjælp af Stikprøver paa Kalkulationer, som Industriraadet indkaldte fra de enkelte Virksomheder, blev Pris- og Avancekontrollen ved et *Cirkulære af 26. September 1941*¹⁾ fra Industriraadet gjort obligatorisk for alle anmeldte Ordre. Herefter skulde Ordreanmeldelserne til Industriraadet foruden at være forsynet med de førnævnte Bevisligheder med Hensyn til Materialernes Fremskaffelse fra Tyskland desuden være bilagt en detaljeret *Forkalkulation af Tilbudsprisen* samt Oplysninger vedrørende de aftalte Betalingsbetingelser.

Mellem Udenrigsministeriets Kommitterede i Industrisager, som udstedte Finansierings- og Pristilladelsen, og Direktoratet for Vareforsyning, der udstedte Leverings-tilladelsen i Form af Tilsagn om Udførselstilladelse, blev der herefter ved Industri-raadets Formidling skabt Kontakt paa den Maade, at Direktoratet for Vareforsyning ikke udstedte noget Tilsagn om Udførselstilladelse, før der af Udenrigsministeriets Kommitterede i Industrisager var givet Finansieringstilladelse. Efter at Industri-raadet havde modtaget Anmeldelse af den enkelte Ordre fra vedkommende Virksomhed og kontrolleret, at Ordren fra „Wehrwirtschaftstab“ var forsynet med Listenummer, og at Anmeldelsen indeholdt alle de fornødne Oplysninger vedrørende Materialeforbrug, Priser og Betalingsbetingelser, blev Anmeldelsen af Industriraadet i ensartet Form videregivet til henholdsvis Udenrigsministeriets Kommitterede i Industrisager og Direk-toratet for Vareforsyning. Naar Kommitterede havde givet *Finansierings- og Pris-tilladelse*, blev Meddelelse herom gennem Industriraadet tilstillet Virksomheden, og paa tilsvarende Maade blev *Tilsagn om Udførselstilladelse* fra Direktoratet for Varefor-syning, efter at dette havde modtaget Meddelelse fra Kommitterede vedrørende Finan-sierings- og Pristilladelsen, gennem Industriraadet tilstillet Virksomheden. Det tilføjes, at Genpart af Finansierings- og Pristilladelsen tilstilledes Nationalbanken med Henblik paa Kontrollen med Udbetalingen af Ordrebøbet over den dansk-tyske Clearingkonto, ligesom en Genpart af Tilladelsen fra Direktoratet for Vareforsyning, for saa vidt angik Varer indeholdende Jern og Metal, blev tilstillet *Fælleskontoret for Jern og Metal*, saaledes at Fælleskontoret kunde gennemføre Kontrollen med Leveringen af Materialerne fra Tyskland.

4) Fra og med den 1. Marts 1942 blev alle Sager angaaende Godkendelse af Ordre paa *Skibsreparationer og Skibsnbygninger* af Industriraadet udskilt i et særligt *Centralkontor for Skibs- og Baadebygningssager*. Som Følge af Ordrenes og Arbejdets særlige Karakter viste det sig her nødvendigt at arbejde med et System af saakaldte „staaende“ Tilladelser til den Kreds af Virksomheder, nemlig Jernskibsværfter, Træskibsværfter og Maskinfabriker beliggende ved Havn, som fra tysk Side blev draget ind i Arbejdet med at reparere og bygge Skibe for tysk Regning. Den staaende Til-ladelse til at udføre Skibsreparationer for tysk Regning blev givet paa en Række særlige Betingelser med Hensyn til Indsendelse af Oplysninger om anvendte Materialer, udbetalte Lønninger, kalkulerede Priser og Avancer og fakturerede Regningsbeløb, hvilke Betingelser blev fastlagt i et *Cirkulære af 2. Marts 1942*²⁾ fra Industriraadet. Industriraadets Centralkontor kom herefter til at indtage en lignende Stilling som Formidlings- og Kontrolinstans, som Industriraadet varetog med Hensyn til de øvrige ekstraordinære Industrileverancer.³⁾

5) I April 1942 blev Pris- og Avancekontrollen efter Aftale mellem Udenrigs-ministeriet og Industriraadet gjort til Genstand for en betydelig Udvidelse og Skærpelse, idet der udover Forelæggelse af en Forkalkulation ved Ordrens Anmeldelse blev fastsat

1) Se Afsnit A, S. 40-43.

2) Se Afsnit A, S. 52-55.

3) Vedrørende Reparations-Regler og Regler vedrørende »Hansaskibe« henvises til Afsnit L, S. 1032-33 og S. 1067-69.

Bestemmelser angaaende Indsendelse af en revisorattesteret *Efterkalkulation* af hver enkelt Ordre efter Arbejdets Afslutning. Reglerne herom blev fastlagt i en skriftlig *Aftale af 27. Marts 1942*¹⁾ mellem Udenrigsministeriet og Industriraadet, og Reglerne blev overfor Industrien offentliggjort af Industriraadet ved et *Cirkulære af 15. April 1942*²⁾. Det blev herefter muligt for Kommitterede at efterkontrollere, hvorvidt den ved Bedømmelsen af Forkalkulationen tilladte Avance var blevet overskredet, idet Beløb, som var indtjent udover den ved Forkalkulationen fastsatte Fortjeneste, blev krævet indbetalt til en særlig Reguleringsfond i Nationalbanken. Hidtil var Efterkalkulationer kun blevet indsendt stikprøvevis paa Kommitteredes Opfordring, der udsendtes gennem Industriraadet.

Forretningsgangen ved Behandlingen af Sager angaaende Godkendelse af Ordre paa ekstraordinære Industrileverancer blev herefter for Industriraadets Vedkommende udvidet til ogsaa at omfatte Kontrol med Afslutningen af de enkelte Ordre. Virksomhederne forpligtedes nemlig til at indsende en Anmeldelse til Industriraadet, naar de enkelte Ordre var færdigudførte og færdigfakturerede, hvilken Anmeldelse blev videregivet til Udenrigsministeriets Kommitterede i Industrisager. Industriraadet paatog sig at sørge for, at Virksomhederne indenfor en vis begrænset Frist fra *Anmeldelsen af Ordrens Færdigfakturering* indsendte en revisorattesteret Efterkalkulation, som blev videregivet til Kommitterede. Kommitteredes Afgørelse af Spørgsmaalet om Godkendelse af Efterkalkulation og Efterreguleringen af den opnaaede Avance blev gennem Industriraadet sendt til Virksomhederne.

En fortløbende Kontrol med de enkelte Arbejders Færdiggørelse havde Industriraadet iøvrigt paa den Maade, at Virksomhederne, efterhaanden som Dellevering skulde finde Sted, gennem Industriraadet maatte ansøge Direktoratet for Vareforsyning om endelig *Udførselstilladelse* i Henhold til det ved Ordrens Godkendelse opnaaede Tilsgagn om Udførselstilladelse. Ansøgning om endelig Udførselstilladelse blev først indstillet til Ekspedition fra Direktoratet for Vareforsyning, efter at Industriraadet havde forvisset sig om, at de til Ordrens Gennemførelse fornødne Materialer virkelig var ankommet, henholdsvis bestilt fra Tyskland, hvilket for Jern og Metal samt Gummis Vedkommende skete i Samarbejde med Fælleskontoret for Jern og Metal.

6) Efter Udsendelsen af Industriraadets *Cirkulære af 15. April 1942* havde man fra Myndighedernes og Industriraadets Side skabt det *Hovedgrundlag*³⁾ for Kontrollen med de ekstraordinære Industrileverancer, som var gældende indtil Besættelsens Ophør. Det stod herefter kun tilbage at uddybe og supplere de fastsatte Regler, efterhaanden som der gennem Praksis dukkede Tvivlsspørgsmaal op, som endnu ikke var blevet fuldt afklarede ved de Regler, der var givet til og med den 15. April 1942. I et *Cirkulære af 26. August 1942*⁴⁾ fra Industriraadet blev der givet Virksomhederne en mere dybtgaaende Orientering med Hensyn til Reglerne for Pris- og Avancekontrollen saavel ved For- som ved Efterkalkulationen. Endvidere blev der ved *Cirkulære af 28. Januar 1943*⁵⁾ og *14. April 1943*⁶⁾ givet nærmere Bestemmelser med Hensyn til henholdsvis Prisansættelsen for Materialer, der anvendtes ved ekstraordinære Industrileverancer, og Indkalkulering af Udgifter til den særlige Bevogningstjeneste samt Efterkalkulationer fra Underleverandører. Endelig blev der ved *Cirkulære af 26. Oktober 1943*⁷⁾ givet faste Regler for de Afskrivningssatser, der maatte anvendes ved For- og Efterkalkulationer af ekstraordinære Industrileverancer, ligesom der ved et *Cirkulære af 29. December 1944*⁸⁾ blev givet Bestemmelser om Adgang til for etage skattefrie Henlæggelser til Imødegaaelse af Krav om Tilbagebetaling af for meget indvunden Fortjeneste ved ekstraordinære Industrileverancer. Fra Tid til anden blev der desuden givet skærpene Bestemmelser vedrørende Anvendelsen af Materialer til

1) Se Afsnit L, S. 1064-66.

2) Se Afsnit A, S. 60-63.

3) Se Afsnit L, S. 1060-69.

4) Se Afsnit A, S. 71-74.

5) Se Afsnit A, S. 84.

6) Se Afsnit A, S. 95-97.

7) Se Afsnit A, S. 112-13.

8) Se Afsnit A, S. 129.

ekstraordinære Industrileverancer, hvorom særlig henvises til Afsnit 3 i Industriraadets *Cirkulære af 14. April 1943*¹⁾, hvortil kom lejlighedsvisse Cirkulærer fra Fælleskontoret for Jern og Metal og Centralkontoret i Skibs- og Baadebygningssager.

B. TYSK KRITIK AF DEN DANSKE KONTROL OG FORRETNINGSGANG

Den gradvise Udbygning og Skærpelse af Materiale- og Priskontrollen med de ekstraordinære Industrileverancer, som fandt Sted gennem Forhandlinger mellem Myndighederne og Industriraadet, maatte nødvendigvis støde paa Modstand fra tysk Side, særlig fra „Rüstungsstab“. Mens de heraf flydende principielle Vanskeligheder og Problemer, som var Genstand for hyppige Forhandlinger mellem vedkommende tyske Instanser og Udenrigsministeriet, er omtalt ovenfor i Afsnit L, skal her kun omtales et Par af de Vanskeligheder, som opstod særlig for Industriraadet i Forbindelse med „Rüstungsstab“s Modstand mod det danske Kontrollapparat.

1) Det blev fra dansk Side saavel i de offentliggjorte Regler som i den daglige Praksis ofte slaaet fast, at *Virksomhederne ikke maatte paabegynde et Arbejde for tysk Regning, før der var givet Tilladelse fra de danske Myndigheder i Form af Finansierings- og Pristilladelse fra Udenrigsministeriets Kommitterede i Industrisager og Tilsagn om Udførselstilladelse fra Direktoratet for Vareforsyning. Fra „Rüstungsstab“s Side hævdede man heroverfor, at denne Regel medførte en unødvendig Forsinkelse af Ordrenes Gennemførelse, og „Rüstungsstab“ gjorde gældende, at i det Øjeblik en fra tysk Side placeret Ordre var blevet forsynet med et Listenummer fra „Rüstungsstab“, var dette Listenummer at betragte som en endelig Godkendelse af Ordren paa en saadan Maade, at den danske Virksomhed straks kunde paabegynde Arbejdet. Foruden at fastholde det principielle Standpunkt, at Spørgsmaalet om Godkendelse af en Ordre paa ekstraordinære Industrileverancer, hvis Gennemførelse kun var mulig i Kraft af den danske Stats Garanti overfor Nationalbanken, maatte være et internt dansk Anliggende, kunde Industriraadet heroverfor i Forening med Myndighederne Gang paa Gang gøre „Rüstungsstab“ opmærksom paa, at den Omstændighed, at en Ordre var forsynet med Listenummer, paa ingen Maade afgav nogen Garanti for, at man fra tysk Side ogsaa virkelig havde sørget for fuld Dækning af Materialeforbruget, saaledes at Ordren kunde gennemføres, uden at der blev lagt Beslag paa danske Materialebeholdninger. Det viste sig nemlig ofte, at der til Industriraadet blev anmeldt Ordre, som nok var forsynet med Listenummer fra „Rüstungsstab“, men som desuagtet ikke kunde forelægges de danske Myndigheder til Godkendelse, fordi „Rüstungsstab“ og den tyske Ordregiver endnu ikke havde fremskaffet de fornødne Anvisninger til Dækning af Materialeforbruget.*

Det lykkedes indtil Besættelsens Ophør at fastholde den principielle danske Linie, hvorefter ingen Virksomhed kunde faa Tilladelse til at paabegynde Arbejdet, før alle Bevisligheder med Hensyn til Dækning af Materialeforbruget fra tysk Side var bragt i Orden. Men for at fastholde denne Linie trods de stadigt hyppigere Henvendelser fra „Rüstungsstab“ om en hurtigere og lempeligere Ekspedition maatte Industriraadet og Myndighederne dog gøre visse Indrømmelser med Hensyn til Forretningsgangen. I December 1942 gennemførte Industriraadet saaledes efter Henstilling fra Udenrigsministeriet en *Forretningsgang med ensartede Anmeldelsesblanketter*, som skulde indsendes til Industriraadet, saa snart Virksomhederne fra „Rüstungsstab“ havde modtaget Meddelelse om Ordrenes Listenummer. Det herom til Virksomhederne udsendte Cirkulære af 21. December 1942 er gengivet i Bilag A. Samtidig indførte Industriraadet den Praksis, at man paa Grundlag af „Rüstungsstab“s Ordrelister, der tilstilledes Industriraadet med gennemsnitlig 10—14 Dages Mellemlum, udskrev *Anmodninger til de danske Ordretagere om at foretage Anmeldelse af Ordrene til Industriraadet i Overensstemmelse med de gældende Regler*. Endelig blev der efter Udstedelsen af von Hanneken's Forordning af 4. September 1943 om Leverancer til den tyske Værne-

1) Se Afsnit A, S. 95-97.

magt¹⁾ mellem Udenrigsministeriet og „Rüstungsstab“ truffet en Aftale om, at „Rüstungsstab“ senest 10 Dage efter Udsendelsen af en Ordreliste skulde have tilstillet Oplysninger om, i hvilket Omfang de paa Ordrelisten anførte Ordre var blevet anmeldt og godkendt, hvorved Myndighederne fik Mulighed for overfor „Rüstungsstab“ at paapege Aarsagerne til, at visse Ordre ikke var naaet frem til Godkendelse indenfor 10-Dages-Fristen. De paagældende 10-Dages-Lister blev udarbejdet af Industriraadet og Direktoratet for Vareforsyning i Forening, hvorefter de videresendtes til „Rüstungsstab“ gennem Udenrigsministeriets Kontor for særlige Handelssager.

2) En anden ofte tilbagevendende Vanskelighed var „Rüstungsstab“s Modstand mod den Skærpelse af Kravene om *Materialekompensationen*, som Direktoratet for Vareforsyning i Samarbejde med Industriraadet og Fælleskontoret for Jern og Metal var nødsaget til at gennemføre, efterhaanden som den hjemlige Forsyningsituation undergik en Forværring. „Rüstungsstab“s Synspunkt var her til Stadighed, at blot der var Dækning paa Papiret i Form af tyske Materialeleverings-Tilsagn („Gutschriften“), burde Industrien lægge ud af sine egne Beholdninger til Arbejdernes Paabegyndelse mod senere Kompensation („Nachschub“) fra Tyskland. Erfaringerne viste imidlertid, at „Rüstungsstab“s Bestræbelser for at fremskynde Kompensationen fra Tyskland svækedes betydeligt, naar Ordrene var færdigudførte og afleverede, hvorfor man fra dansk Side paa en lang Række Omraader stillede Krav om *Forudlevering af Materialerne*, idet man nægtede Udførselstilladelse, indtil vedkommende Materialer var ankommet fra Tyskland. Dette Standpunkt gennemførtes trods tyske Protester med meget faa Undtagelser lige til Besættelsens Ophør.

Kravet om Forudlevering løstes naturligvis af sig selv ved den ikke ringe Del af Ordrene, særlig indenfor Maskinindustrien og Konfektionsindustrien, som bestod i *Forarbejdning af Halvfabrikata*, der fremsendtes af den tyske Ordregiver. Men iøvrigt krævede Direktoratet for Vareforsyning med Industriraadet og Fælleskontoret for Jern og Metal som Kontrolinstans forskudsvis Levering af alle Arter af *Metaller, legeret og rustfrit Staal, i visse Tilfælde Staalplader, samt af Halvfabrikata saasom Kuglelejer og Søm og alle Dele af Gummi*, hvorimod man for Raajern og almindelig ulegeret Jern maatte nøjes med efterfølgende Kompensation, dog undtaget Materialer til Skibsbygning. For *Træ* støttede man sig dels til den „Vandrekort-Ordning“²⁾, der indførtes ved Levering af Træ til Besættelsesmagten i Danmark, dels til *Særaftaler om Forudlevering af Træ fra Tyskland*, som henlagdes paa Beredskabslager. *Læder til Fodtøj* blev i visse Tilfælde forudleveret fra Tyskland, i andre Tilfælde stilledes dansk Læder til Raadighed mod Garvestoffer fra Tyskland til almindeligt dansk Forbrug.

De energiske danske Krav om Forudlevering af Materialer førte iøvrigt til, at „Rüstungsstab“ paa visse Omraader saa sig nødsaget til at medvirke til Oprettelse af *Beredskabslagre af tyske Materialer* hos danske Importører, som de danske Ordretagere kunde trække paa til Gennemførelsen af Ordrene. Beredskabslagre oprettedes saaledes for forskellige Metaller, Skibsbygningsmaterialer, Installationsmateriel og Træ, hvad der naturligvis var en forsyningsmæssig Gevinst set fra et dansk Synspunkt.

3) Den gradvise Skærpelse af *Pris- og Avancekontrollen* mødte ligesom Materialekontrollen Modstand fra tysk Side, idet „Rüstungsstab“ gjorde gældende, at Avancebegrænsningen hæmmede den „Lieferfreude“, som man fra tysk Side var interesseret i at opretholde indenfor Industrien. Industriraadet saa det her som sin Opgave at opretholde en saadan Solidaritet indenfor Industriens Rækker overfor de i Virkeligheden paa frivillig Basis mellem Udenrigsministeriet og Industriraadet aftalte Pris-kontrol-Bestemmelser, at man kunde afstive de enkelte Branchers og Virksomheders Holdning overfor de Forsøg, som „Rüstungsstab“ foretog paa at skabe Utilfredshed med den danske Pris- og Avancekontrol.

Industriraadets Opgave i denne Henseende kan karakteriseres ved følgende *Uddrag af et af Industriraadet den 22. September 1945 udarbejdet Memorandum* vedrørende

¹⁾ Se Afsnit A, S. 107-08 og S. 111 (Industriraadets Cirkulære af 24. September 1943).

²⁾ Se Afsnit L, S. 1097-1102.

Industriens Stilling til de Lovforslag om Tilbagebetaling og Avanceberegning vedrørende Leverancer og Arbejder for tysk Regning, som paa daværende Tidspunkt var til Behandling i Rigsdagen:

„Paa Industriraadets Initiativ gik man da den Vej, at Reglerne for Pris- og Avancekontrollen med ekstraordinære Industrileverancer for tysk Regning blev fastlagt ved Aftaler mellem Udenrigsministeriet og Industriraadet, idet Raadet i Kraft af sin Autoritet som industriel Hovedorganisation herved, dels overfor de enkelte Brancher og Virksomheder, dels overfor de tyske Myndigheder lagde Ryg til Ordningens Gennemførelse. Ved de talrige Forsøg, der i Tidens Løb blev gjort fra tysk Side paa at faa ophævet eller indskrænket Priskontrollen med Industrileverancerne, viste denne Ordning sin Styrke, idet Myndighederne kunde henvise til, at det var en Ordning, som Industrien i egen Interesse frivilligt havde underkastet sig, og af samme Aarsag maatte ogsaa de tyske Forsøg paa ved Hjælp af de ganske faa Virksomheder, som ikke vilde følge de af Industriraadet trufne Aftaler og givne Paroler, at drive en Kile ind mellem Industrien og de danske Regeringsmyndigheder komme til kort overfor den Solidaritet, der i denne Henseende var skabt mellem Industriraadet og Udenrigsministeriet.“

C. FORRETNINGSGANGEN I INDUSTRIRAADET¹⁾

Til Belysning af Forretningsgangen for Sager angaaende Godkendelse af Ordre paa ekstraordinære Industrileverancer skal her gives en kort Redegørelse, der er baseret paa Forholdene i Tiden mellem 15. April 1942 og Besættelsens Ophør. De vigtigste anvendte Anmeldelses- og Godkendelsesformularer er gengivet i Bilagene.

1) Spørgsmaalet om Ordreplacering og Tilbudsafgivelse foregik ved direkte Forhandling mellem den tyske *Ordregiver* assisteret af „Rüstungsstab“ (Firma, Selskab eller offentlig Myndighed i Tyskland) paa den ene Side og den danske *Ordremodtager* paa den anden Side. Den tyske Ordregiver var forpligtet til at fremsende sin Ordre med dertil hørende Materialeanvisninger gennem „Rüstungsstab“. Var Ordren af militær Betydning, forsynedes den af „Rüstungsstab“ med „A-Liste-Nr.“, var den af civil Betydning med „C-Liste-Nr.“ Eksemplarer af „Rüstungsstab“s A- og C-Lister stilledes med 10—14 Dages Mellemrum til Raadighed for *Industriraadet*, ligesom Udenrigsministeriets Kommitterede i Industrisager og Direktoratet for Vareforsyning modtog Eksemplarer af Listerne. Naar Forhandlingerne om Ordreplacering var afsluttet, fik den danske Ordretager Meddelelse om Listenummeret fra „Rüstungsstab“ tillige med Materialeanvisningerne.

2) Den danske Ordretager skulde herefter foretage *Anmeldelse af den modtagne Ordre til Industriraadet* paa den i Bilag A omtalte Anmeldelsesblanket i tre Eksemplarer. Anmeldelsen skulde være bilagt, ligeledes i 3 Eksemplarer, *Materialedeknings-Beviser* og *Forkalkulation*.

Var Blanketten fuldstændigt udfyldt samt *Materialedeknings-Beviser* og *detaileret Forkalkulation* i Orden, videresendte Industriraadet med sin Paategning et Eksemplar bilagt *Forkalkulation* til *Udenrigsministeriets Kommitterede i Industrisager*, der forestod Betalings- og Priskontrollen, og et Eksemplar bilagt *Materialedeknings-Beviser* til *Direktoratet for Vareforsyning*, der tog Stilling til Spørgsmaalet om Udstedelse af Tilsagn om Udførselstilladelse. Var der Fejl, Mangler eller Undladelser i Ordretagerens Anmeldelse, blev denne af Industriraadet returneret til Ordretageren med Anmodning om Korrigering af Manglerne. Inden Anmeldelsesblankettens Videresendelse til nævnte to Instanser foretog Industriraadet en *Afstemning* med de fra „Rüstungsstab“ modtagne A- og C-Lister.

3) Fandt Kommitterede eller Direktoratet for Vareforsyning Tvivlsspørgsmaal eller

1) Den af Industriraadet fulgte Fremgangsmaade ved Behandlingen af saadanne Sager blev ogsaa anvendt af »Grosserer-Societetets Komité's og Provinshandelskammerets Ekspeditionskontor vedrørende Leverancer til tyske Aftagere«. Til dette Kontor henvendte sig hovedsagelig Leverandører, der var Medlemmer af eller paa anden Maade følte sig knyttet til ovennævnte Organisationer.

Forhold, der burde rettes, gik Meddelelse herom til Industriraadet. Raadet optog herefter enten skriftlig eller mundtlig *Forhandling* om Spørgsmaalene med den danske Ordretager. Det samme skete som Hovedregel, naar der opstod Uenighed mellem Ordretageren og Kommitterede, henholdsvis Direktoratet for Vareforsyning om Sagens Behandling og vedkommende Myndigheds Afgørelse i Pris- og Materiale-spørgsmaalene. Raadets *Intervention* skete da efter Anmodning snart fra den danske Ordretager, snart fra Kommitterede eller Direktoratet for Vareforsyning.

4) Blev Ordren godkendt af Kommitterede, blev dennes Godkendelse givet i Form af en *Finansierings- og Pristilladelse*, der med uændret eller nedsat Pris og Angivelse af den tilladte Avanceprocent samt af Betalingsbetingelserne blev tilstillet Industriraadet. Meddelelse om Finansierings- og Prisdokumentation paa Betingelse af, at der opnaaedes Tilsagn om Udførselstilladelse fra Direktoratet for Vareforsyning, blev herefter tilstillet Ordretageren fra Industriraadet i Form af den i Bilag B gængive Formular.

Skønnede Kommitterede ikke indenfor en rimelig Tid at kunne tage Stilling til den forkalkulerede Pris, blev Finansieringstilladelse, hvis Ordren iøvrigt kunde godkendes, givet gennem Industriraadet med *Forbehold* af senere Prisdokumentation. Afslag meddeltes i særskilte Skrivelser med Angivelse af Motivering.

Genpart af Kommitteredes Afgørelser tilstilledes *Nationalbanken og Direktoratet for Vareforsyning*. Førstnævnte Institution foretog i Samraad med Kommitterede Kontrol med Overholdelsen af de af Kommitterede godkendte Betalingsbetingelser.

5) Efter at Kommitterede havde taget Stilling til Finansiering samt Pris og Avance, tog *Direktoratet for Vareforsyning* den fra Industriraadet modtagne Anmeldelse op til Behandling paa Grundlag af de foreliggende Oplysninger om Dækningen af Materialeforbruget. Kunde Ordren godkendes, fremsendte Direktoratet for Vareforsyning til Industriraadet et til den danske Ordretager stilet *Tilsagn om Udførselstilladelse* efter den i Bilag C-D gængive Formular for henholdsvis Forarbejdningsordrer og Ordre, hvortil Ordretageren selv skulde indkøbe Materialerne i Tyskland. I Tilsagnet anførtes de detaillerede Betingelser med Hensyn til forskudsvis eller efterfølgende Kompensation fra Tyskland af Materialeforbruget. Tilsagnet videresendtes til Ordretageren fra Industriraadet, ifølge den i Bilag E-F gængive Formular. Eventuelle Afslag fra Direktoratet for Vareforsyning fremsendtes via Industriraadet tillige med Motivering i særskilte Skrivelser.

Genpart af Direktoratets Tilsagn om Udførselstilladelse tilstilledes *Kommitterede og Danmarks Nationalbank*. Angik Ordren jern- og metalindustrielle Leverancer, gik der desuden Genpart til *Fælleskontoret for Jern og Metal*, der overvaagede Materialernes rettidige Bestilling og deres Hjemførsel fra Tyskland. Kontrollen med Ankomsten af andre Materialer, der krævedes leveret fra Tyskland, og af „Forarbejdnings-Materialer“ varetoget af *Industriraadet*.

6) Efterhaanden som Arbejdet paa Udførelsen af en ekstraordinær Industriordre skred frem, søgte Virksomheden gennem Industriraadet om endelig *Udførselstilladelse* for de stedfindende Delleleveringer i Henhold til det af Direktoratet for Vareforsyning givne Tilsagn om Udførselstilladelse. Ansøgningerne om endelig Udførselstilladelse indsendtes til Industriraadet, som foretog en Undersøgelse af, hvorvidt de af Direktoratet for Vareforsyning stillede Betingelser med Hensyn til Materialernes Fremskaffelse var opfyldte, ligesom man undersøgte, om Beløbet paa Virksomhedens Ansøgning faldt indenfor den af Kommitterede godkendte Pris. Var disse Forhold i Orden, blev Ansøgningen videresendt til *Direktoratet for Vareforsyning* med Industriraadets Indstilling om Ekspedition, der skete gennem Udstedelse af endelig Udførselstilladelse. Var Betingelserne ikke opfyldte, blev Ansøgningen enten returneret til Virksomheden eller tilbageholdt af Industriraadet, indtil Virksomheden havde bragt Forholdene i Orden. En Meddelelse om de stedfundne „Træk“ paa de givne Tilsagn om Udførselstilladelse blev af Industriraadet tilstillet Kommitterede til Brug for dennes Betalingskontrol, der udøvedes i Samarbejde med Danmarks Nationalbank.

7) Naar en Ordre var afsluttet, modtog Industriraadet en *Færdigfakturerings-*

Meddelelse fra den danske Ordretager, hvilken *Meddelelse* med Angivelse af det endeligt fakturerede Beløb videresendtes til Udenrigsministeriets Kommitterede i Industrisager. En Kontrol med, at Færdigfakturerings-Meddelelsen rettidigt indsendtes, kunde Industriraadet føre ved Hjælp af de under Punkt 6 nævnte Ansøgninger om endelig Udførselstilladelse, saaledes at Industriraadet kunde rykke de danske Ordretagere, naar de ikke paa eget Initiativ indsendte Færdigfakturerings-Meddelelser.

8) Senest 2 Maaneder efter Færdigfakturerings-Meddelelsen skulde den danske Ordretager til Industriraadet indsende revisorattesteret *Efterkalkulation* i 2 Eksemplarer, hvoraf 1 Eksemplar blev videregivet til Kommitterede. *Kommitteredes Afgørelse* i Spørgsmaalet om Godkendelse af den efterkalkulerede Pris og endelig Efterregulering af den opnaaede Avance med eventuel Angivelse af den Merfortjeneste, som skulde indbetales til Reguleringsfonden i Danmarks Nationalbank, blev i individuel Form meddelt Virksomheden gennem Industriraadet. Blev der fra Ordretagerens Side rejst Indvendinger mod den af Kommitterede trufne Afgørelse, blev Spørgsmaalet drøftet mellem Ordretageren og Kommitterede som Hovedregel ved Industriraadets Formidling. Blev der ikke rettidigt indsendt *Efterkalkulation*, fik vedkommende Virksomhed tilsendt en *Rykkerskrivelse* fra Industriraadet.

Mens ovennævnte 8 Punkter refererer Forretningsgangen med Hensyn til Behandlingen af hver enkelt Ordre, varetog Industriraadet desuden en Række løbende Opgaver i Forbindelse med den regelmæssige Kontrol med de ekstraordinære Industrileverancer i Almindelighed. a) Efter Modtagelse af „Rüstungsstab“s A- og C-Lister foretog Industriraadet periodisk en Gennemgang af disse med Henblik paa Konstatering af, om der forekom Ordre, som ikke var anmeldt af vedkommende danske Ordretager. Var dette Tilfældet, fik vedkommende Ordretager tilsendt en *Rykkerskrivelse* fra Industriraadet. Denne Gennemgang af Ordrelisterne dannede ligeledes Grundlag for *10-Dages Oversigterne*¹⁾, der videresendtes til Udenrigsministeriets Kontor for særlige Handelssager, som forelagde dem for „Rüstungsstab“. b) I Overensstemmelse med Priskontrolreglerne skulde Virksomhederne hvert Aar til Kommitterede indsende *Omkostningsberegninger*²⁾ til Brug ved Fastsættelsen af de Sats for Omkostningstillægene, der kunde tillades anvendt i de individuelle Kalkulationer. Ogsaa disse Omkostningsberegninger fremskaffedes gennem Industriraadet. c) Mens Kontrollen med Overholdelsen af „Lønklauselet“³⁾, som gik ud paa at hindre, at der ved Udførelsen af Industriarbejder for tysk Regning blev betalt højere Lønninger end gældende ved andet Arbejde, blev varetaget af *Dansk Arbejdsgiverforening*, forsaavidt angaar dennes Medlemmer, der i Kraft af deres Medlemsskab var forpligtet til regelmæssigt at indsende Lønningslister til Arbejdsgiverforeningen, indkaldte Industriraadet hver Maaned *Lønningslister* fra de Virksomheder, der ikke stod som Medlemmer af Dansk Arbejdsgiverforening. De af Industriraadet indkaldte Lønningslister blev videregivet til Arbejdsgiverforeningen, som via Industriraadet foretog Indberetning til Kommitterede, naar der forelaa Overskridelse af Klausulen. d) Hvert Kvartal udsendte Industriraadet efter Kommitteredes Henstilling saakaldte „Standpunktskort“⁴⁾ til de Virksomheder, der havde Ordre løbende, idet Virksomhederne skulde tilbagesende Kortene i udfyldt Stand til Industriraadet med Angivelse af Omfanget af det hidtil udførte Arbejde og de stedfundne Betalinger for hver enkelt Ordre.

I Industriraadets *Centralkontor for Skibs- og Baadebygningssager* fulgte man en lignende Forretningsgang som i Industriraadet, dog med de Afvigelser der fulgte af det særlige System med „staaende“ Tilladelser⁵⁾. Centralkontoret førte *Kontrol* med Indsendelsen af Materialeforbrugs-Meldinger, Anmeldelser af Regningsbeløb, Indsendelse af Kalkulationer og Omkostningsberegninger, Lønningslister og Opgørelser over Arbejdets Omfang, og Kontoret havde i disse Henseender fast Forbin-

1) Se foran S. 1177.

2) Se Afsnit L, S. 1060-64.

3) Se Afsnit A, S. 62. (Cirkulæret af 15.-4.-1942) og Afsnit L, S. 1040.

4) Se Afsnit L, S. 1042.

5) Se foran S. 1174.

delse med Udenrigsministeriets Kommitterede i Industrisager, Handelsministeriets Skibstilsyn, Direktoratet for Vareforsyning og Fælleskontoret for Jern og Metal, ligesom Kontoret paatog sig de løbende Opgaver med Instruktion af de Virksomheder, som havde „staaende“ Tilladelse til at reparere Skibe for tysk Regning. Sager angaaende *Nybygning* af Skibe og Baade behandledes individuelt efter Listenummer-Systemet svarende til Industriraadets Behandling af Sager angaaende ekstraordinære Industrileverancer.

D. ARTEN OG OMFANGET AF DE EKSTRAORDINÆRE INDUSTRILEVERANCER

Vedrørende de ekstraordinære Industrileverancers Art og Omfang og den til disse Arbejder knyttede Beskæftigelse henvises til nedenstaaende *Uddrag af en af Industriraadets Formand ved et Møde i Industriraadet den 16. Maj 1945 afgiven Beretning*. Den fulde Ordlyd af Beretningen findes gengivet i „Tidsskrift for Industri“ Nr. 7 for den 20. Maj 1945.

„Det har særlig været gennem den saakaldte ekstraordinære Industrieksport til Firmaer og Institutioner i Tyskland, at Industriens Beskæftigelse og Produktion er blevet paavirket af Besættelsen. Allerede i Sommeren 1940 blev der her i Byen oprettet en tysk Institution, der oprindeligt fungerede under Navn af „Wehrwirtschaftstab“, men som senere omdøbtes til „Rüstungsstab“, og som har haft til Opgave at placere Ordre paa Arbejder og Leverancer for den tyske Industri. Det har her fortrinsvis drejet sig om saakaldte „Verlagerungsaufträge“, idet man fra tysk Side, ligesom man gjorde det under Besættelsen af andre europæiske Lande, søgte at faa flyttet en Del af den tyske Industriproduktion af militær og civil Betydning over paa danske Industrivirksomheder. Ordreerne kom herved delvis til at bestaa i Forarbejdning af Halvfabrikata, som blev sendt herop til Forarbejdning for tyske Fabriker, eller Ordre paa Produktionsmidler eller Forbrugsvarer af civil Karakter, som man grundet paa Arbejdermangel i Tyskland ikke kunde overkomme at producere hjemme, og som man derfor lod udføre her i Landet.

I de 5 Besættelsesaar har den danske Industri paa denne Maade udført ekstraordinære Industriordrer til et samlet Beløb af rundt regnet 1 Milliard Kr., svarende til gennemsnitlig 200 Mill. Kr. om Aaret. For at give et Indtryk af, hvad dette Tal i Realiteten betyder, kan jeg anføre, at Danmarks samlede Industrieksport i Aarene før Krigen udgjorde ca. 400 Mill. Kr. om Aaret. Tager man Hensyn til den under Krigen stedfundne Prisstigning, kan man vel groft regne med, at de ekstraordinære Industrileverancer for tysk Regning paa gennemsnitlig 200 Mill. Kr. aarlig i Besættelsesaarene har svaret til mellem $\frac{1}{4}$ og $\frac{1}{2}$ af vor normale Eksport af Industrivarer.

Idet jeg gerne vil understrege, at Tallene er foreløbige, da en endelig Opgørelse først vil kunne fremkomme paa et senere Tidspunkt, skal jeg give nogle faa Tal til Belysning af, hvorledes den ekstraordinære Industrieksport fordeler sig paa de forskellige Grene af Industrien. Fra tysk Side var man særlig interesseret i at placere Ordre hos den danske Jernindustri, særlig Maskin- og Skibsbygningsindustrien, og man kan her regne, at der i de forløbne 5 Besættelsesaar af det samlede Beløb af udførte ekstraordinære Industriordrer paa ca. 1 Milliard Kr. er udført Arbejder til et Beløb til ca. 835 Mill. Kr. Heraf falder ca. 485 Mill. Kr. paa Jernstøberier og Maskinfabriker, Automobil- og Karosserifabriker samt den elektromekaniske Industri, hvor Leverancerne har bestaaet i Maskiner af forskellig Art, Apparatur, Jernbanevogne og andre Transportmidler, Radiomateriel og Installationsartikler. Paa Skibsarbejdernes Omraade er der i de 5 Besættelsesaar udført for ca. 350 Mill. Kr., hvoraf ca. 250 Mill. Kr. falder paa Reparationer paa den tyske Handelsmarines og Krigsmarines Skibe og Baade, mens ca. 100 Mill. Kr. falder paa egentlige Nybygningsarbejder. Af de samlede udførte Skibsarbejder til et Beløb af ca. 350 Mill. Kr. falder dog godt $\frac{1}{4}$ paa Baadeværfterne og Maskinfabriker beliggende ved Havn, som har udført Nybygninger af Motorfartøjer og Reparationsarbejder paa Skibe under Krigen. Paa de egentlige Jernskibsværfter, som har udført de $\frac{3}{4}$ af Skibsarbejdet, har Beskæftigelsen under Krigen gennemsnitlig ligget ca. 15 pCt. under Førkrigniveauet. Resten af det samlede Beløb af ud-

førte ekstraordinære Industriordrer paa 1 Milliard Kr., nemlig 165 Mill. Kr., falder paa andre Industrier. De 165 Mill. Kr. fordeler sig her med rundt regnet 80 Mill. Kr. paa Træindustrien, fortrinsvis Leverancer af Seriemøbler, Barakker og Træfodtøj, endvidere ca. 50 Mill. Kr. paa Konfektionsindustrien, der har konfektioneret Uniformer og civil Beklædning for tysk Regning, ca. 25 Mill. Kr. paa Læder- og Skotøjsindustrien, hvis Leverancer var Led i særlige Aftaler angaaende Tilførsel af Garvestoffer fra Tyskland, og endelig ca 10 Mill. Kr. paa andre Industrier¹⁾.

Omfanget af de ekstraordinære Industriarbejder for tysk Regning kulminerede i 1943, da der ifølge en af Industriraadet foretagen særlig Undersøgelse direkte og indirekte beskæftigedes ca. 25.000 Industriarbejdere ved de paagældende Leverancer, svarende til knap 15 pCt. af det samlede Antal Arbejdere i hele Industrien. Utvivlsomt har den Mentalitetsforandring, der kom i Tiden efter den 29. August 1943, haft sin Andel i Tilbagegangen i disse Leverancer, og det er lykkedes flere og flere Virksomheder at afvikle deres Leveringsforpligtelser, ligesom Ordretilgangen fra Tyskland som Følge af Materiale-mangel og andre Forhold gik stærkt tilbage i Løbet af 1944 og første Kvartal af 1945. Mens saaledes Ordretilgangen af ekstraordinære Industrileverancer i første Halvaar af 1943 eksklusive Ordrer til Værftsindustrien udgjorde ca. 22 Mill. Kr. pr. Maaned, var den i sidste Halvaar af 1944 faldet til ca. 10 Mill. Kr. pr. Maaned. I de første 4 Maaneder af indeværende Aar har Ordretilgangen været nede paa et Minimum.“

Til Supplering af de i foranstaaende Beretning givne Oplysninger tjener nedestaaende Oversigt over den til de ekstraordinære Industrileverancer pr. 1. Oktober 1943 knyttede *Beskæftigelse i Antal Arbejdere*. Oversigten hidrører fra et af Industriraadets Sekretariat i December 1943 udarbejdet fortroligt Memorandum vedrørende Omfanget af den til de ekstraordinære Industrileverancer knyttede Beskæftigelse, og Tallene er tilvejebragt gennem en af Industriraadet foretagen Enquête.

Brancher:	Antal Arbejdere direkte og indirekte beskæftigede ved ekstraordinære Industrileverancer pr. 1. Oktober 1943.	I pCt. af gennemsnitligt Antal beskæftigede Arbejdere ved hele Produktionen i 1942.
Jern- og Metalindustrien, inkl. Skibsværfter og Baadeværfter	16.950	26,0
Konfektionsindustrien	3.850	19,0
Skotøjsindustrien	900	17,5
Træindustrien	1.600	14,0
Andre Industrier	250	0,1
Hele Industrien	23.550	12,5

Tallene maa dog af forskellige Grunde antages at ligge i *Underkanten* af de virkelige Beskæftigelsestal, blandt andet fordi det har været vanskeligt at vurdere Omfanget af den indirekte Beskæftigelse hos Underleverandører. De i Industriraadets Formands foranstaaende Beretning anførte ca. 25.000 Arbejdere svarende til 15 pCt. af Industriens samlede Arbejdertal er derfor fremkommet ved en skønsmæssig Forhøjelse af Tallene i ovennævnte Oversigt.

E. DEN ØKONOMISK-POLITISKE BAGGRUND FOR INDUSTRIENS DELTAGELSE I DEN EKSTRAORDINÆRE INDUSTRIEKSPORT TIL TYSKLAND OG FOR INDUSTRIRAADETS MEDVIRKEN VED DEN DANSKE KONTROL

I den af Industriraadets Formand paa Mødet i Industriraadet den 16. Maj 1945 afgivne Redegørelse forekommer omstaaende Afsnit vedrørende de *Motiver, der laa bag Industriraadets Holdning* overfor de ekstraordinære Industrileverancer i Besættelses-

¹⁾ I Tallene er medregnet visse ekstraordinære Industri-Kontingenter, som faldt udenfor A- og C-Liste-Systemet, nemlig civilt Fodtøj og Mælke-transportspande. Der er derfor ikke fuld Overensstemmelse med Tallene i Afsnit L, S. 1028-29. Til Gengæld er her ikke medregnet Tallene for Automobilreparationer.

aarene. Ogsaa dette Afsnit af Redegørelsen er aftrykt i „Tidsskrift for Industri“ Nr. 7 for den 20. Maj 1945.

„Straks fra det Øjeblik, hvor de ekstraordinære Industriordrer begyndte at strømme ind gennem „Wehrwirtschaftstab“, søgte man fra Industriraadets Side Kontakt med Myndighederne, særlig Udenrigsministeriet og Handelsministeriet, med Henblik paa at faa gennemført en vis Begrænsning af de paagældende Leverancer og at faa etableret nødvendige Kontrolforanstaltninger. Det drejede sig jo om Industrileverancer, som skulde finansieres af Nationalbanken, fortrinsvis over den dansk-tyske Clearingkonto, idet Tyskland paa dette Omraade lige saa lidt som med Hensyn til Landbrugseksporten var i Stand til i tilsvarende Omfang at præstere Modydelser i Form af Vareleverancer. Det stod derfor paa et tidligt Tidspunkt Myndighederne og Industriens Ledelse klart, at det var nødvendigt at skabe Regler for Udførelsen af de paagældende Arbejder.

Fra de tyske Instansers Side, baade i Berlin og her i København, havde man ikke nogen Forstaaelse af de Betænkeligheder, som man fra dansk Side nærede med Hensyn til Gennemførelsen af de paagældende Leverancer, idet de tyske Forhandlere henviste til, at de paagældende Ordre maatte være en værdifuld Hjælp til Afhjælpning af den Arbejdsløshed, som truede indenfor Industrien som Følge af Standsningen af vigtige Raavaretilførsler og Ophøret af Størsteparten af vor sædvanlige Industrieksport. Efterhaanden som Tiden gik, blev det imidlertid mere og mere klart tilkendegivet fra tysk Side, at de paagældende Leverancer var vigtige for Tyskland, saaledes at Hensynet til at opretholde Beskæftigelsen her i Landet gradvis traadte i Baggrunden. Af større Vægt var det unægteligt, at man fra tysk Side straks fra Begyndelsen ikke lagde Skjul paa, at de danske Industrileverancer lige saa vel som vor Landbrugseksport var en nødvendig Forudsætning for, at der fra Tyskland leveredes os livsnødvendige Raavarer og Brændsel.

Fra Industriens Side indtog man i nær Forstaaelse med Myndighederne overfor de tyske Ønsker om Gennemførelse af ekstraordinære Industrileverancer det Standpunkt, at Industrien, saadan som de magtpolitiske Forhold nu engang laa, maatte søge at paatage sig de paagældende Ordre i et vist Omfang for saa vidt muligt at beskæftige vore Arbejdere her i Landet og opnaa de nødtørfigste Forsyninger af Raavarer til vort eget Forbrug. Vi bør i denne Forbindelse ikke glemme, at der under Besættelsen var Tider, hvor vi fra Dag til Dag var forberedt paa, at der fra tysk Side ligesom i Holland og andre besatte Lande vilde blive tvangsudskrevet dansk Arbejdskraft til Tyskland. Men Forudsætningen for, at man kunde holde Omfanget af de ekstraordinære Industrileverancer indenfor disse Rammer, maatte da efter Industriraadets Opfattelse være, at der blev truffet Kontrolforanstaltninger i to vigtige Henseender: 1) For det første maatte det være et uafviseligt Krav fra dansk Side, at de til Leverancerens Gennemførelse medgaaende Materialer blev stillet særskilt til Raadighed fra Tyskland udover de Materialer, som blev stipuleret i Handelsaftalerne til dansk Forbrug. Kun herved kunde det undgaaes, at de paagældende Leverancer medførte en Svækkelse af den Raastofbasis, paa hvilken Industrien kunde opretholde Forsyningerne til Hjemmemarkedet. 2) Og for det andet maatte man søge at skabe en Garanti for, at de paagældende Leverancer ikke i Almindelighed blev bedre betalt end dansk Produktion. Fra tysk Side spillede de prismæssige Hensyn nemlig ikke nogen Rolle, hvorimod man fra dansk Side paa et tidligt Tidspunkt blev klar over, at de paagældende Leverancer, dersom man lod Prisfastsættelsen skøtte sig selv, vilde kunne øve et voldsomt Pres paa vort Løn- og øvrige Omkostningsniveau, ligesom de vilde kunne trænge Produktionen for Hjemmemarkedet i Baggrunden. Der laa en betydelig Fære i, at Firmaer, der særlig udførte tyske Arbejder, for disse opnaaede højere Priser og derved gennem højere Lønninger søgte at drage Arbejdskraft fra Virksomheder, der var beskæftiget i den normale Produktion. Ogsaa i prismæssig Henseende faldt Industriens Synspunkter fuldt ud sammen med Myndighedernes Opfattelse, idet man maatte have den største Interesse i at begrænse Statens Finansieringsbyrde paa Clearingkontoen.

Industriraadets Deltagelse i hele denne omfattende Kontrol med de ekstraordinære tyske Industrileverancer var navnlig til en Begyndelse en vanskelig Opgave. Størsteparten af de industrielle Virksomheder indsaa dog ret snart Nødvendigheden af, at Industriraadet saa kraftigt som muligt gik ind for en omfattende Regulering og Kontrol. Industriraadets positive Stillingtagen paa dette Felt har ikke blot været dikteret af Hensynet til at begrænse Statens Finansieringsbyrde og at stabilisere Prisniveauet her i Landet i Almindelighed. Men det har ogsaa i allerhøjeste Grad været i Industriens egen Interesse, at der paa dette Omraade blev truffet Foranstaltninger, som kunde forhindre, at de ekstraordinære Industrileverancer kom til at medføre en kunstig Opkrøning af Industriens Omkostningsniveau til Skade for vor Konkurrenceevne efter Krigen.“

II. SALG AF INDUSTRIVARER TIL DEN TYSKE VÆRNEMAGT MOD BETALING PAA „VÆRNEMAGTSKONTOEN“

Paa Foranledning af Udenrigsministeriet og Handelsministeriet udsendte Industriraadet til sine Medlemmer under den 14. Maj 1940¹⁾ et Cirkulære, hvori man henlede disses Opmærksomhed paa, at Salg til den tyske Værnemagt af Varer eller Genstande af enhver Art i Almindelighed kun kunde finde Sted, naar der forud var truffet Aftale herom mellem den danske og den tyske Regering, hvorfor Medlemmerne i hvert enkelt Tilfælde, hvor de modtog Anmodning om Salg til Værnemagten, gennem Industriraadet skulde skaffe sig Sikkerhed for, om den paagældende Forretning faldt indenfor de trufne Regeringsaftaler. Cirkulæret gav Anledning til, at Industriraadet i de følgende Maaneder modtog en Del Henvendelser fra Industrivirksomheder, som havde faaet Ordre paa Vareleverancer til den tyske Værnemagt, hvilke Henvendelser af Industriraadet blev forelagt *Udenrigsministeriet*, forinden Svar blev afgivet til vedkommende Virksomhed. Nogen fast Ordning opnaaedes imidlertid ikke ved det paagældende Cirkulære, saa meget mere som dette ikke fastsatte nogen Straf for Salg til Værnemagten uden forudgaaende Tilladelse, hvorfor det hurtigt viste sig nødvendigt for Myndighederne at faa udformet faste Bestemmelser.

A. SALG AF VARER INDEHOLDENDE JERN, METAL OG GUMMI, DE SAAKALDTE B-LEVERANCER

Ved Handelsministeriets Bekendtgørelse af 4. November 1940²⁾ blev det i Bekendtgørelsesform slaaet fast, at der til Salg af Varer indeholdende Jern, Staal eller andre Metaller af en samlet Vægt paa over 50 kg eller Kautsjuk skulde indhentes forudgaaende Tilladelse fra *Direktoratet for Vareforsyning*, og Anmodninger om Salgstilladelse skulde, for saa vidt angaar Industrivarer, indsendes gennem Industriraadet³⁾. Raadet kom herved til paa det paagældende Omraade at varetage samme formidlende og kontrollerende Funktioner⁴⁾, som det udøvede med Hensyn til Eksportleverancer af Industrivarer indeholdende Jern, Staal, Metaller og Kautsjuk til Tyskland⁵⁾. Mens de ekstraordinære Industrileverancer mod Betaling over dansk-tysk Clearingkonto blev registreret paa „Rüstungsstab“s A- eller C-Lister, blev Ordre fra den tyske Værnemagt mod Betaling paa „Værnemagtskontoen“, naar de medførte Forbrug af Jern, Staal eller Gummi, registreret paa en af „Rüstungsstab“ udarbejdede *B-Liste*, og de danske Ordretagere skulde saaledes ved Forelæggelsen af deres Ansøgninger om Leveringstilladelse til Industriraadet indsende Meddelelse om Ordrens *B-Listenummer* samt de til Dækning af Jern-, Metal- og Gummiforbruget hørende tyske Kompensations-Anvisninger, der udstedtes af „Rüstungsstab“. Raadet forelagde Sagerne for *Direktoratet for Varefor-*

1) Se Afsnit A, S. 11.

2) Se Afsnit A, S. 20.

3) Anmodninger om Salgstilladelse fra Handelsfirmaer indsendtes til og behandlede af »Grosserer-Societetets Komité's og Provinshandelskammerets Kontor vedrørende Leverancer til tyske Aftagere«.

4) Se Industriraadets Cirkulære af 5. November 1940, Afsnit A, S. 20.

5) Se foran S. 1172-73 og S. 1178-79.

syning, hvis Godkendelser havde Form af Leveringstilladelser indeholdende Angivelse af de Betingelser, der skulde opfyldes med Hensyn til forskudsvis eller efterfølgende Kompensation af de medgaaende Kvanta Jern, Metal og Gummi¹⁾). Kontrollen med, at Kompensationen blev gennemført, hvilede ligesom for A- og C-Liste-Leverancernes Vedkommende paa *Fælleskontoret for Jern og Metal*, som foretog Kontrollen i Samarbejde med Industriraadet og Direktoratet for Vareforsyning.

B. SALG AF ANDRE VARER

Ved Handelsministeriets Bekendtgørelse af 11. December 1940 blev det slaaet fast, at der ved Salg af alle Varer til en Værdi af Kr. 200,— og derover skulde indhentes forudgaaende Leveringstilladelse, der blev udstedt af *Udenrigsministeriets Kontor for særlige Handelssager*. Der blev ikke paa dette Omraade paalagt Industriraadet særlige Opgaver med Hensyn til Sageres Behandling og Kontrollens Gennemførelse, og Hovedreglen var derfor i Praksis den, at Industrivirksomheder, som modtog Ordre paa Vareleverancer til den tyske Værnemagt, henvendte sig direkte hos Udenrigsministeriets Kontor for særlige Handelssager²⁾.

Kun i de Tilfælde, hvor Sagerne fremkaldte Spørgsmaal af principiel Interesse for Industrien, blev disse drøftet mellem Udenrigsministeriets Kontor for særlige Handelssager og Industriraadet, og det samme gjaldt i de Tilfælde, som særlig fremkom i den sidste Del af Besættelsesperioden, hvor Udenrigsministeriet anmodede om Industriraadets Bistand ved Fordelingen af Rekvitioner paa samlede Vareleverancer til den tyske Værnemagt, eksempelvis Kunsthonning og Marmelade. Endelig bør det nævnes, at Industriraadet deltog i Forhandlingerne angaaende Tilrettelæggelsen af den af Udenrigsministeriets Kontor for særlige Handelssager administrerede *Sørordning med Hensyn til Levering af Træ*³⁾ til Værnemagten, ligesom Raadet har deltaget i de principielle Drøftelser om *Sørordningen for Salg af Malervarer*⁴⁾, hvilken Sørordning administreredes i Samarbejde mellem Brancheforeningen for Lak- og Farveindustri, Direktoratet for Vareforsyning og Udenrigsministeriets Kontor for særlige Handelssager.

I Industriraadets Cirkulærer af 14. April 1943⁴⁾ og 24. September 1943⁵⁾ blev der iøvrigt givet supplerende Meddelelser angaaende Varesalg til Værnemagten. Det drejede sig dog her kun om en Uddybning af Reglerne i de handelsministerielle Bekendtgørelser.

Der foreligger ikke nogen Statistik til Belysning af *Omfanget* af de Leverancer og Arbejder, som den tyske Besættelsesmagt rekvirerede hos Industrien. Det hedder herom i den af Industriraadets Formand paa Mødet i Industriraadet den 16. Maj 1945 afgivne Beretning („Tidsskrift for Industri“ Nr. 7 for den 20. Maj 1945), „at Industriens Deltagelse i Leverancer og Arbejder for Værnemagten her i Landet har været ret begrænset, idet de Arbejder, der er udført for Besættelsesmagten, fortrinsvis har været større Jord- og Byggearbejder, som hovedsagelig er udført af Entreprenører og Haandværksvirksomheder. Med Hensyn til Besættelsesmagtens løbende Forbrug af Varer har det naturligvis ikke kunnet undgaas, at Industrien paa forskellig Maade, fortrinsvis ad indirekte Vej, har maattet præstere visse Leverancer af Levnedsmidler og Byggematerialer, og navnlig siden 29. August 1943, hvor Forholdene skærpedes, har Besættelsesmagten desuden i flere Tilfælde direkte rekvireret saadanne Vareleverancer fra Industrivirksomheder.“

1) Se Afsnit L, S. 1084 og Bilag C-D.

2) Se Afsnit L, S. 1087-93.

3) Se Afsnit L, S. 1089.

4) Se Afsnit A, S. 97.

5) Se Afsnit A, S. 111.

III. BILAG TIL KAPITEL 8.

Bilag A. Cirkulæreskrivelse af 21.-12.-1942 fra Industriraadet til Leverandører af ekstraordinære Industrileverancer mod Betaling over dansk-tysk Clearingkonto.

Med Henblik paa at faa forenklet og fremskyndet *Ekspeditionen* af Sagerne angaaende Godkendelse af ekstraordinære Industrileverancer i Overensstemmelse med Handelsministeriets Bekendtgørelse af 4. November 1940 og Industriraadets fortrolige Cirkulærer af 26.-9. f. A., 15.-4. og 26.-8. d. A. har Udenrigsministeriets Kommitterede i Industrisager og Direktoratet for Vareforsyning henstillet til Industriraadet, at Virksomhedernes *endelige Anmeldelser* af de paagældende Arbejder sker paa *ensartede* Anmeldelses-Blanketter. Ved endelig Anmeldelse forstaas den Begæring om Aabning af Betalingsmulighed og om Udførselstilladelse, som Virksomheden skal indsende, saa snart den paagældende Ordre har faaet *Liste-Nummer* fra Wehrwirtschaftstab.

Saasnart Virksomheden modtager Meddelelse fra Wehrwirtschaftstab om den paagældende Leverances Liste-Nummer (A- eller C-Listennummer), maa Virksomheden derfor *omgaaende* til Industriraadet indsende vedlagte *Blanket* i udfyldt Stand. Den paagældende Blanket, der skal indsendes i *3 Eksemplarer*, maa være fuldstændig udfyldt, saaledes at ingen af de paa Blanketten anførte Rubrikker staaar tomme. Medgaar der f. Eks. ikke noget Forbrug af andre Materialer end Jern og Metaller, jfr. Rubrik M, udfyldes denne Rubrik med „Ingen“ eller „Nul“, idet Raadet gør opmærksom paa, at Sagen bliver unødigt forsinket, saafremt Blanketten ikke er fuldstændig udfyldt.

De 3 Blanketter, som skal indsendes til Industriraadet, maa, jfr. Rubrik G, være bilagt Kalkulations-Oplysninger i ialt *2 Eksemplarer*, saafremt saadanne Oplysninger ikke har været indsendt ved Foranmeldelsen, eller saafremt den ved Foranmeldelsen indsendte Kalkulation i Mellemtiden har maattet ændres. Endelig skal samtidig med nævnte Blanketter, jfr. Rubrik K, indsendes 1 Eksempel (med dansk Tekst) af den af Wehrwirtschaftstab udstedte Jern/Metalanvisning for Forbruget af Jern, Staal og Metaller. Eventuelle Meddelelser fra Wehrwirtschaftstab om Kompensation af andre Materialer end Jern og Metaller, jfr. Rubrik M, skal ligeledes vedlægges i Original eller Afskrift.

.....

Bilag B. Prisgodkendelsesformular anvendt af Industriraadet 1942—45.

INDUSTRIRAADET

Vedr. Liste Nr.

I Tilslutning til Deres Anmeldelse af vedrørende den Ordre, som De har modtaget paa Levering af:, tillader Industriraadet sig at meddele, at de indsendte Oplysninger har været forelagt Udenrigsministeriets Kommitterede i Industrisager.

Raadet har herefter modtaget Meddelelse om, at Kommitterede kan godkende en Pris af Kr. paa Betingelse af, at De overholder de i Raadets Cirkulærer af 15.-4.-1942 og 14.-4.-1943 nævnte Klausuler om Prisændringer, Aflønning og Underleverandører. Det bemærkes, at Kommitteredes Prisgodkendelse er baseret paa en Nettofortjeneste af ... % inkl. ekskl. Forrentning (af Ordrebæbet: Kr. ekskl. Fragt og Emballage m.v.), samt at den i førstnævnte Cirkulære omhandlede Regulering ved Efterkalkulationen foretages herudfra. Man henleder Deres Opmærksomhed paa, at der i Henhold til Bestemmelserne maa indsendes Anmeldelse, naar Ordren er færdigfaktureret, samt at der senest 2 Maaneder herefter skal indsendes en revisor-attesteret Efterkalkulation.

Kommitterede har endvidere givet Tilsagn om, at Leverancen vil kunne finansieres over den dansk-tyske Clearingkonto under Forudsætning af, at der opnaas Udførselstilladelse fra Direktoratet for Vareforsyning.

Raadet har paa Grundlag af Deres Oplysninger om Fremskaffelsen af Materialerne til Fabrikationen anmodet Direktoratet for Vareforsyning om Udførselstilladelse i

Henhold til Handelsministeriets Bekendtgørelse af 4. November 1940, og saa snart der foreligger Svar fra Direktoratet, skal Raadet vende tilbage til Sagen.

Det bemærkes udtrykkeligt, at Arbejdet ikke maa paabegyndes, før der foreligger Tilladelse fra Direktoratet.

Formular for de af Direktoratet for Vareforsyning udstedte Tilsagn om Udførsels- Bilag C. tilladelse („Kompensations-Ordre“), anvendt 1942—45.

DIREKTORATET FOR VAREFORSYNING

Fa.

Ref.: Ekstraordinær Industrileverance tysk Liste A Nr.

I Anledning af Selskabets Ansøgning af — indsendt gennem Industriraadet med Paategning af — skal man herved meddele Virksomheden Tilsagn om Udførselstilladelse til af til en Værdi af Kr. (Prisprøvning er foretaget).

Selskabet har kun Ret til at modtage Betalingen, naar det af Afregningen fra Danmarks Nationalbank fremgaar, at Betalingen har fundet Sted over dansk-tysk Clearingkonto.

Tilsagnet, som har Gyldighed indtil, er givet under Forudsætning af, at der i Overensstemmelse med de i Handelsministeriets Bekendtgørelse af 4.-11.-1940 fastsatte Bestemmelser som Kompensation for de ved Varens Fremstilling medgaaende Materialer leveres fra Tyskland følgende: idet samtidig meddeles, at ovennævnte Kvantum Jern og Staal, der er anvist paa Jernanvisning (Eisengutschrift Nr.), maa beordres af det Firma og i den Form, som bestemmes af Fælleskontoret for Jern og Metal, Nørregade 6, København K.

Herom maa Selskabet inden 14 Dage efter Modtagelsen af denne Tilladelse rette Henvendelse til Fælleskontoret.

Ovennævnte Kvantum Kobber, Zink, Tin og Bly maa dog kræves *forskudivis* leveret fra Tyskland.

Begæring om Udstedelse af Udførselstilladelse, som skal fremsættes paa de almindelige Ansøgningsblanketter, indsendes under Henviisning til nærværende Tilsagn til Direktoratet for Vareforsyning gennem Industriraadet.

Formular for de af Direktoratet for Vareforsyning udstedte Tilsagn om Udførsels- Bilag D. tilladelse („Bearbejdnings-Ordre“), anvendt 1942—45.

DIREKTORATET FOR VAREFORSYNING

Fa.:

Ref.: Ekstraordinær Industrileverance tysk Liste A Nr.

I Anledning af Firmaets Ansøgning af — indsendt gennem Industriraadet med Paategning af — skal man herved meddele Virksomheden Tilsagn om Udførselstilladelse til af til en samlet Værdi af Kr. (Prisprøvning er foretaget).

Firmaet har kun Ret til at modtage Betalingen, naar det af Afregningen fra Danmarks Nationalbank fremgaar, at Betalingen har fundet Sted over dansk-tysk Clearingkonto.

Tilsagnet, som har Gyldighed indtil, er givet under Forudsætning af, at Ordren bestaar i Bearbejdning af Materialer, der uden Beregning stilles til Raadighed af den tyske Ordregiver inden Arbejdets Paabegyndelse. Ved eventuel Begæring om Bevilling til Indførsel af Varer i Henhold til dette Tilsagn maa Firmaet i Begæringen henvise til Tilsagnet.

Begæring om Udstedelse af ovennævnte Udførselstilladelse, som skal fremsættes paa de almindelige Ansøgningsblanketter, indsendes under Henviisning til nærværende Tilsagn til Direktoratet for Vareforsyning gennem ovennævnte Hovedorganisation.

Bilag E. Følgeskrivelse fra Industriraadet til de af Direktoratet for Vareforsyning udstedte Tilsagn om Udførselstilladelser („Kompensations-Ordre“), anvendt 1942—45.

INDUSTRIRAADET

Vedr. Liste Nr. A

I Tilslutning til Selskabets Anmeldelse af tillader Industriraadet sig hoslagt at fremsende et af Direktoratet for Vareforsyning udfærdiget Tilsagn om Udførselstilladelse for til en Værdi af Kr. til

Man henviser til det i Direktoratets Skrivelse stillede Krav om Kompensation for Materialeforbruget og skal iøvrigt meddele, at Bestilling paa det anførte Kvantum Jern og Metal enten direkte eller gennem Deres normale Materialeleverandør skal forelægges Fælleskontoret for Jern og Metal til Afstempling.

Naar den paagældende Leverance er klar til Afsendelse, maa Deres Begæring om Udførselstilladelse indsendes til Industriraadet under Henvisning til nærværende Skrivelse og med dokumenterede Oplysninger om, at de i Direktoratets Tilsagn anførte Kvanta Metaller, for hvilke der er stillet Krav om Forudlevering, er ankommet fra Tyskland.

Man henviser iøvrigt til Indholdet af Direktoratets Skrivelse.

Bilag F. Følgeskrivelse fra Industriraadet til de af Direktoratet for Vareforsyning udstedte Tilsagn om Udførselstilladelse („Bearbejdnings-Ordre“), anvendt 1942—45.

INDUSTRIRAADET

Vedr. A-Listenummer

I Tilslutning til Industriraadets Skrivelse af tillader man sig efter stedfunden Forhandling med Direktoratet for Vareforsyning vedlagt at fremsende Tilsagn om Udførselstilladelse for til en Værdi af d. Kr. til

Tilsagnet er af Direktoratet, i Henhold til de med Deres Indberetninger givne Oplysninger, udstedt under Forudsætning af, at den paagældende Ordre udelukkende bestaar i Bearbejdning af Materialer, som leveres af den tyske Ordregiver før Fabrikationens Paabegyndelse, saaledes at der ikke til dette Arbejde maa udlægges Materialer fra dansk Lager.

Kapitel 9.

Dokumenter iøvrigt angaaende Entreprenør- og Haandværksarbejder for tysk Regning¹⁾.

Skrivelse fra Entreprenørforeningen til Udenrigsministeriet angaaende de første Værnemagts-Entreprenørarbejder i Danmark. 1940. 23.-5.

Adskillige Ingeniør- og Entreprenørfirmaer, der er Medlemmer af Entreprenørforeningen, har i de forløbne Uger faaet Henvendelse fra den tyske Værnemagt om Udførelse af forskellige Arbejder af militær Art her i Landet.

En saadan Henvendelse maa naturligvis give Anledning til alvorlig Overvejelse for Entreprenøren om Forsvarligheden af uden videre at paatage sig Udførelse af Arbejde af den paagældende Art, og det er Foreningen bekendt, at nogle af de Firmaer, til hvem der rettedes Henvendelse, inden de gav endeligt Svar til den tyske Værnemagt, søgte nærmere Orientering om Spørgsmaalet i Udenrigsministeriet eller hos Regeringsmedlemmer, uden at der dog blev angivet bestemte Retningslinier.

Efterhaanden som Omfanget af Arbejderne for Værnemagten er forøget, er der blandt Entreprenørforeningens Medlemmer i stigende Grad følt Trang til at faa nøjagtig Klarhed over hele dette Forhold.

Entreprenørforeningen tillader sig derfor, da man har forstaaet, at der fra Udenrigsministeriets Side gerne ønskes en Centralisering af denne Slags Sager, at anmode om nærmere Angivelse af Udenrigsministeriets Syn paa Sagen samt Retningslinier for, hvorledes Entreprenørforeningens Medlemmer skal forholde sig ved fremtidige Henvendelser.

Herunder rejser sig ogsaa Spørgsmaalet om Levering af Materialer til de paagældende Anlæg, som der er eller vil blive Mangel paa her i Landet, f. Eks. Armeringsjern, Kul og lignende Varer, som er afhængige af Importen.

Vi undlader ikke at gøre opmærksom paa, at i et enkelt Tilfælde er Arbejde af saadan Art overdraget Entreprenøren gennem den danske Hærledelse²⁾, og vi vilde mene, at det maatte være at foretrække, om denne Fremgangsmaade kunde blive anvendt for de Arbejder, der i Fremtiden maatte ønskes udført.

Da Sagen er af overordentlig stor Betydning for saavel Foreningen som de enkelte Firmaer, tillader vi os at udbede os Ministeriets snarlige Svar.

¹⁾ Den i Afsnit L (i Forbindelse med Afsnit A) foreliggende Dokumentsamling er i dette Kapitel suppleret med Dokumenter hidrørende fra Arbejdsgiverforeningen, Entreprenørforeningen, Fællesrepræsentationen for dansk Haandværk og Industri, Haandværksraadet og Danmarks Automobilforhandler-Forening. Samlingen kunde suppleres med Bilag fra en lang Række andre Organisationer, til hvem Redaktionen har rettet Henvendelse, saasom Jernindustriens Sammenslutning, Grosserer-Societetet, Provinshandelskammeret, De danske Handelsforeningers Fællesorganisation, Fællesforeningen for Danmarks Brugsforeninger, De samvirkende Købmandsforeninger i Danmark, Dansk Tekstilunion m. fl. Redaktionen har imidlertid ikke gennem disse Henvendelser modtaget Stof, der i væsentlig Grad har afvejet fra det i Afsnittene A og L offentliggjorte, og har i de fleste Tilfælde modtaget Meddelelse om, at Organisationerne i deres Udsendelser til Medlemmerne har henholdt sig til Ordlyden af de ovenfor citerede Skrivelser og Cirkulærer fra Ministerierne og Industriraadet, jfr. herved ovenfor S. 1178, Note 1.

²⁾ Der sigtes herved til Fa. Larsen og Nielsen, der den 9. April 1940 havde et Arbejde, som Tyskerne ønskede fortsat, i Entreprise for den danske Hær.

1940. Udenrigsministeriets Svar til Entreprenørforeningen.

10.-6.

I Anledning af Foreningens Skrivelse af 23. f. M. vedrørende Henvendelser fra de tyske Besættelsestropper om Udførelse af forskellige Arbejder af militær Art her i Landet meddeler Udenrigsministeriet, at man vilde sætte Pris paa, om danske Entreprenører i hvert enkelt Tilfælde af saadanne Henvendelser forelægger Sagen for Udenrigsministeriet med Angivelse af, dels hvorvidt Firmaet skal levere Materiale, i bekræftende Fald hvilke og i hvilket Omfang, dels den skønmæssige Pris for det paa-gældende Arbejde.

Det maa forventes, at Udenrigsministeriet, saafremt det i de enkelte Tilfælde maatte vise sig, at Firmaerne selv skal levere Materialer, hvoraf der her i Landet ikke findes rigelige Beholdninger, eller til hvis Fremstilling der medgaar udenlandske Raastoffer, vil gøre sin Tilslutning til Kontraktafsluttelse betinget af, at de paagældende Materialer, henholdsvis Raastoffer bliver erstattet Landet in natura fra tysk Side.

13.-6. Referat af Konference i Udenrigsministeriet om Værnemagts-Entreprenørarbejder.¹⁾

Torsdag den 13.-6.-1940 Kl. 15 Konference i Udenrigsministeriet med Legationsraad Svenningsen angaaende Entreprenørernes Arbejde for den tyske Værnemagt.

Møde var for Entreprenørforeningen: E. Thorsen og Nøring.

Ing. Thorsen gav Udtryk for, at Foreningen havde haabet, at den fra Ministeriet kunde have faaet mere bestemte Retningslinier angivet om, hvorledes Entreprenørerne skulde forholde sig overfor Henvendelse fra Værnemagten; man havde tænkt sig at kunne faa Besked om, hvorvidt det forlangtes af Regeringen, at Entreprenørerne skulde paatage sig Arbejdet, eller om denne eventuelt helst saa, at man undslog sig derfor. *Ing. Thorsen* refererede Udtalelser fra *Ing. Højgaard* og *Ing. Thomsen* vedrørende deres Orientering om Spørgsmaalet hos *Christmas Møller* og *Statsministeren*, og man havde deraf faaet Indtrykket, at det fra Regeringens Side var ønskeligt, at Entreprenørerne paatog sig Arbejdet for at undgaa, at Tyskerne enten selv sendte Arbejdere herop eller rekvirerede danske Arbejdere.

Legationsraad Svenningsen bekræftede, at Ministeriets Synspunkt var, at det var ønskeligt, at Entreprenørerne paatog sig Udførelsen af Arbejdet, men selvfølgelig stod det enhver frit selv at afgøre, om han vilde eller ej.

Aftalen mellem Ministeriet og Værnemagten var, at der i hvert enkelt Tilfælde skulde entreses direkte mellem Værnemagten og den enkelte Entreprenør. Forholdet vedrørende Levering af Materialer, hvoraf der ikke findes rigelige Beholdninger her i Landet, og som Entreprenørforeningen ogsaa havde peget paa i sit Brev, havde i højeste Grad Ministeriets Interesse, og Ministeriet vilde have saadanne Materialer erstattet in natura fra tysk Side. Af Hensyn til Forhandlingerne derom i Forbindelse med Forhandlingerne om Handelsaftaler var det af Interesse for Ministeriet at faa Rede paa Mængden og Værdien af saadanne anvendte Materialer som Jern, Træ, Cement, Brændstof fra danske Beholdninger, herunder Kul, Benzin og Brændselolie, eventuelt endvidere Mursten, Mørtel, Tagpap og andre Bygningsmaterialer.

Svenningsen anmodede Entreprenørforeningen om at indhente disse Oplysninger fra Foreningens Medlemmer; dette havde vi principielt heller ikke noget imod, men vi nærede Tvivl om, hvorvidt Entreprenørerne ikke af Hensyn til deres Tavshedspligt overfor Bygherren maatte være betænkelige ved at tilstille os saadanne Oplysninger.

Det aftaltes derefter, at Udenrigsministeriet selv retter den fornødne Forespørgsel derom til Entreprenørfirmaerne, efter at Entreprenørforeningen har tilstillet Ministeriet en Fortegnelse over de Medlemmer, som vi mener har udført eller eventuelt foreløbig kun har givet Tilbud paa Arbejder for Værnemagten.²⁾

1) Ifølge Oplysning fra Entreprenørforeningen er Referatet nedskrevet af Foreningens Repræsentanter umiddelbart efter Mødet, men det er ikke blevet godkendt af Udenrigsministeriet, der først har faaet det tilsendt efter Befrielsen. Ministeriet vides ikke at have protesteret mod Referatets Indhold.

2) En saadan Fortegnelse omfattende 24 større Entreprenørvirksomheder fremsendes til Udenrigsministeriet ved Entreprenørforeningens Skrivelse af 15.-6.-1940.

Ing. Thorsen resumerede tilsidst Forholdene, som der herefter var Enighed om: 1940.

Entreprenørforeningen fremsender snarest den ønskede Fortegnelse til Udenrigsministeriet, som derefter selv retter de fornødne Forespørgsler til Firmaerne. Ved fremtidige Anmeldelser af Forespørgsler fra Værnemagten til vore Medlemmer kan vi give dem Besked om, at de selv maa afgøre, om de vil paatage sig Arbejdet eller ej, men at det er ønsket fra Regeringens Side, at Entreprenører udfører Arbejdet, fremfor at Værnemagten selv gør det.

Vi giver omgaaende Udenrigsministeriet Meddelelse om de fremtidige Henvendelser til vore Medlemmer, hvorefter Ministeriet selv retter Forespørgsel til vedkommende om, hvad Ministeriet ønsker Oplysning om.

Konferencen forbi Kl. 16.

Fortroligt Cirkulære fra Fællesrepræsentationen for dansk Haandværk og Industri til Fællesrepræsentationens Foreninger angaaende Haandværksarbejde til Tyskland eller Værnemagten her i Landet. 1941. 29.-11.

I Anledning af, at man fra Regeringens Side har ønsket at gøre Haandværksvirksomhederne bekendt med de gældende Bestemmelser, der maa efterfølges, naar en Virksomhed modtager Forespørgsel eller Ordre paa Levering af Haandværksvarer til Tyskland eller paa Udførelsen af Entreprenør- og Byggearbejder i Tyskland mod Betaling over dansk-tysk Clearing, skal Fællesrepræsentationen meddele følgende, som Foreningerne maa bringe til Medlemmernes og saavidt muligt ogsaa til udenfor Foreninger staaende Haandværkeres Kundskab.

Saafernt en Haandværksvirksomhed modtager Forespørgsel eller Ordre paa Levering af Haandværksvarer til Tyskland, for hvilke Betaling skal ske over dansk-tysk Clearing, maa Virksomheden rette Henvendelse til *Fællesrepræsentationen for dansk Haandværk og Industri*, der derpaa vil give Virksomheden nærmere Oplysning om, hvorledes Tilladelse til den paagældende Leverance opnaas. Før Tilladelsen, der fremskaffes gennem Fællesrepræsentationen fra Udenrigsministeriets Kommitterede i Industrisager, foreligger, maa Kontrakt *ikke* afsluttes.

Saafernt en Haandværksvirksomhed vil levere Varer til den tyske Værnemagt her i Landet, maa Henvendelse til *Fællesrepræsentationen for dansk Haandværk og Industri* ske, hvis Leverancen angaar Varer indeholdende Jern, andet Metal eller Kautsjuk til en samlet Vægt paa 50 kg og derover, og ligeledes for alle Varer, hvis Værdien af Leverancen overskrider Kr. 200,00. Fællesrepræsentationen vil derefter drage Omsorg for, at Sagen viderebehandles af de dertil bestemte Myndigheder.

Saafernt en Haandværksvirksomhed modtager Forespørgsel eller Ordre paa Udførelsen af Entreprenør- og Byggearbejder i Tyskland mod Betaling over dansk-tysk Clearing, maa Virksomheden, *forinden* Kontrakt afsluttes, indhente Tilladelse hertil fra Udenrigsministeriets Kommitterede i Industrisager. Ansøgning om Tilladelse indsendes gennem *Dansk Arbejdsgiverforening*.

Fællesrepræsentationen for dansk Haandværk og Industri er indforstaaet med at yde alle Haandværksvirksomheder fornøden Orientering og Vejledning.

Nærværende Cirkulære fremkommer paa Handelsministeriets Foranledning og efter stedfunden Forhandling med Industriraadet.

Skrivelse fra Udenrigsministeriet til Entreprenørforeningen vedrørende tyske Krav til syv Entreprenørfirmaer. 1944. 24.-2.

Syv Entreprenørfirmaer, nemlig 1) Wright, Thomsen & Kier, 2) Christiani & Nielsen, 3) Carl Jensen & Kaj Hauer, 4) Kastrup Nielsen, 5) Bay & Vinding, 6) H. Hoffmann & Sønner og 7) T. Bird, har fra det tyske Riges Befuldmagtigede modtaget enslydende Skrivelser af følgende Indhold:

„Unter Hinweis auf meine Bekanntmachung vom 5. Oktober 1943, wonach die Verordnung vom 4. September 1943 über Leistungen und Lieferungen an die deutsche Wehrmacht in Dänemark in Kraft bleibt, sind Sie verpflichtet, Leistungsaufträge der deutschen Wehrmacht in Dänemark, einschliesslich der ihr angeschlossenen Verbände,

1944. OT und Rüstungsstab Dänemark, im Rahmen der bestehenden Leistungs- und Lieferungsmöglichkeiten anzunehmen und ohne Verzug auszuführen.

Wegen Vergütung verweise ich auf die Bestimmungen und Verordnungen vom 4. September 1943.

In Namen des Reichsbevollmächtigten in Dänemark.
(sign.) Martinsen,
Leiter der Hauptabteilung IV.“

Firmaerne har mundtligt og skriftligt forespurgt Udenrigsministeriet, dels om ovennævnte Skrivelse opfylder de formelle Betingelser for at udgøre et Paalæg i Henhold til General von Hannekens og det tyske Riges Befuldmægtigedes Forordninger, dels om de danske Myndigheder i bekræftende Fald vil kunne yde de paagældende Firmaer Beskyttelse, saafremt de vægrer sig ved at efterkomme det saaledes givne Paalæg.

Ved at meddele foranstaaende anmoder Udenrigsministeriet Entreprenørforeningen om at ville gøre de nævnte syv danske Firmaer bekendt med, at Udenrigsministeriet maa anse den foreliggende Skrivelse fra det tyske Riges Befuldmægtigede, der henviser til de af General von Hanneken og af den Befuldmægtigede selv udstedte Bestemmelser, som et Paalæg udstedt i Henhold til disse Bestemmelser, hvis folkeretlige Berettigelse Udenrigsministeriet iøvrigt ikke har anerkendt. De danske Myndigheder er ikke i Besiddelse af Midler til at yde Firmaerne Beskyttelse for eventuelle Konsekvenser af, at Firmaerne nægter at efterkomme det tyske Arbejdsmaalæg.

1945. Uddrag af Redegørelse fra Danmarks Automobilforhandler-Forening for Reparationer
Juli af tyske Værnemagtskøretøjer paa danske Automobilværksteder.¹⁾

.....

Reparationsarbejdet blev organiseret paa følgende Maade: En Afdeling af den tyske Værnemagt, Heeres Kraftwagen-Park, H. K. P., skulde fra tysk Side give Ordrer til og føre Kontrol med Reparationerne og oprettede i den Anledning rundt om i Landet lokale Kontorer. Fra disse Kontorer rettedes der Henvendelse til Bilværkstederne om Foretagelse af Reparationer paa tyske Motorkøretøjer. Ifølge de mellem de danske og tyske Myndigheder aftalte Regler skulde et Automobilværksted, forinden det paatog sig Reparationsarbejde for den tyske Værnemagt, have *Tilladelse* hertil fra Direktoratet for Vareforsyning, *dels* naar Reparationen medførte Forbrug af Jern, Metaller og Kautsjuk, hvilke Varer Tyskerne skulde yde Kompensation for, *dels* naar Reparationen selv uden Forbrug af de nævnte Materialer beløb sig til over 100 Kroner. Det paagældende Værksted maatte derfor henvende sig til det af Grosserer-Societetets Komité og Provinshandelskammeret oprettede Ekspeditionskontor vedrørende Leverancer til tyske Aftagere med Anmodning om at maatte faa den omtalte *Tilladelse* fra Varedirektoratet. Dette Ekspeditionskontor, som blev forestaaet af Sekretær Mogens Jensen — og derfor til daglig blev kaldt Mogens Jensens Kontor — sendte herefter Andragendet videre til Direktoratet for Vareforsyning, som udstedte *Tilladelsen*.

..... *Tilladelserne* blev givet oprindeligt for en Maaned ad Gangen, senere for et Kvartal, og til sidst havde de Gyldighed i en halvaarlig Periode. De paagældende Automobilreparatører behøvede dog ikke at ansøge om nye *Tilladelser*, naar de gamle udløb — Forholdet var i Virkeligheden det, at naar en Reparatør een Gang havde faaet *Tilladelse* til H. K. P.-Arbejde, kunde han overfor Tyskerne ikke senere frasige sig dette —; der blev uden videre tilsendt Reparatøren fornyet *Tilladelse* fra Direktoratet for Vareforsyning, men som det fremgaar af de aftrykte *Tilladelser*, blev disses Indhold, alt som Tiden gik, mere og mere detailleret og begrænset. Det skal saaledes eksempelvis nævnes, at der skulde særlig *Tilladelse* til Montering af Gas-generator paa tyske Vogne, og endvidere indførtes der en Sondring mellem Arbejde

¹⁾ Danmarks Automobilforhandler-Forening har i Forbindelse med Højesteretssagfører, Dr. jur. Bert Højle udarbejdet en 89 Sider stor Samling af Dokumenter angaaende Emnet. Her citeres Uddrag af den indledende Redegørelse til denne Samling.

paa Biler, som var knyttet til Værnemagtens henholdsvis i Udlandet og her i Landet 1945.
stationerede Køretøjer (A og B Arbejde),

Naar et Automobilværksted i Henhold til ovennævnte Tilladelser arbejdede for Tyskerne, skulde der indsendes en *maanedlig Rapport* til Mogens Jensens Kontor med Angivelse af, hvilket Forbrug af Reservedele og Kautsjuk, der i Maanedens Løb var medgaaet til Reparation af tyske Biler. Oprindeligt var disse Rapporter ikke bundet af nogen særlig Form, men efter Juli Maaned 1942 indførte man særlige Skemaer, som Reparatorerne skulde udfylde. Paa Grundlag af samtlige disse maanedlige Rapporter udarbejdede Mogens Jensens Kontor til Direktoratet for Vareforsyning en Oversigt over, hvilke Mængder Jern, Metal og Kautsjuk, der var leveret i Maanedens Løb, og denne Oversigt blev tilstillet Udenrigsministeriet med Anmodning om i Henhold til den forudgaaende Aftale med Tyskerne, at tilsvarende Kvant Materialer i Løbet af den kommende Maaned maatte blive sendt til Danmark som Kompensation. Denne Kompensationsordning virkede et Stykke ind i 1944, saaledes at de Materialer, som blev forbrugt til de tyske Reparationer omgaaende blev erstattet.

Automobilreparatorernes Regninger for udførte Reparationer m. v. blev udstedt i 2 ligelydende Eksemplarer, hvoraf det ene blev forelagt en *tysk Kontrol*, nemlig den stedlige H. K. P.-Afdeling, som kontrollerede Udførelsen af Arbejdet og Prisen for dette. Naar H. K. P. havde godkendt en Regning, fandt *Betalingen* Sted, ved at H. K. P. til Reparatoren udstedte en Check trukket paa Danmarks Nationalbank. Naar Checken var blevet præsenteret i Nationalbanken, gik der Meddelelse herfra til Direktoratet for Vareforsyning om, at den paagældende Regning var blevet betalt. I Mellemtiden havde det andet Eksemplar været forelagt en *dansk Kontrol*, nemlig den Motorsagkyndige i det paagældende Distrikt, Med den Motorsagkyndiges Udtalelse gik Regningen herefter videre til Direktoratet for Vareforsyning, som ligeledes skulde godkende den. Det er i adskillige Tilfælde sket, at Direktoratet har krævet og opnaaet Tilbagebetaling af Beløb, der skønnedes for højt ansat i de paagældende Regninger.

Endelig skulde Automobilreparatorerne til Direktoratet for Vareforsyning indsende *revisorattesterede Oplysninger* med Henblik paa en eventuel Regulering af de mellem H. K. P. og Reparationsværkstedet aftalte Timesatser m. v.

Disse omfattende Kontrolregler for H. K. P.-Arbejdet var udarbejdet paa Møder, hvor Repræsentanter for Ministerierne, Varedirektoratet, Prisdirektoratet, Automobilbranchen og H. K. P. traadte sammen og fastlagde Rammerne for Arbejdet.

Udover ovennævnte Regler havde Handelsministeriet efter Optællinger hos Automobilreparatorerne ved Bekendtgørelser af 12.-10.-1940 og 30.-4.-1941 forbudt Salg og Udlevering af Bildæk og Slinger og ved Bekendtgørelse af 5.-8.-1941 forbudt Paa-lægning af Slidbaner, medmindre der i hvert enkelt Tilfælde forelaa Tilladelse fra Direktoratet for Vareforsyning. Disse Regler var givet af Hensyn til Kontrollen med Leverancerne til Værnemagten, idet Aftalen med Tyskerne gik ud paa, at Danmark skulde have fuld Kompensation for Bildæk og Slinger, som var udleveret til Værnemagten, og for de Kvant Gummi, som var medgaaet til Reparation af Tyskernes Bildæk.

Alt som Tiden gik, steg det tyske Behov for Reparationsarbejde paa danske Værksteder. Det var derfor nødvendigt, at de fastlagte Rammer for H. K. P.-Arbejdet og Kontrollen nøje overholdtes. Det var ofte meget vanskeligt at begrænse H. K. P.-Arbejdet til det aftalte Omfang, idet det mange Gange er sket, at tyske Officerer fra H. K. P. har indfundet sig paa forskellige Bilværksteder, hvor de meddelte Indehaveren, at der ingen Diskussion var om, hvorvidt Værkstedet vilde arbejde for Tyskerne eller ej, og efterhaanden som Danmarks Kredit til Tyskland voksede, steg det tyske Pres paa de danske Værksteder. Trods disse Vanskeligheder har H. K. P.-Arbejdet holdt sig indenfor de fastlagte Rammer, og det er da ogsaa fra de danske Myndigheders Side blevet udtalt, at H. K. P.-Værkstederne hørte til de Virksomheder, der havde arbejdet under den bedste offentlige Kontrol baade med Hensyn til Priser, Omfang og Kompensationsmaterialer. I 1943 og 1944 stilledes yderligere Krav om Udvidelse af H. K. P.-Arbejdet, og sammen med Arbejdstilladelsen for 4. Kvartal af 1943 udsendtes

1945. Vejledning fra Udenrigsministeriets Kontor for særlige Handelssager. Denne Vejledning henviser til de Regler, som Tyskerne den 29. August 1943 paaberaabte sig, og Meningen med Vejledningen har været denne, at uanset de ændrede Tilstande, der blev indført den 29. August 1943, bestod Arbejds- og Leveringspligten stadig for H.K.P.-Værkstederne. Naar Tyskerne fandt Værksteder, som de ikke syntes effektuerede tyske Ordre tilstrækkeligt hurtigt og i tilstrækkeligt Omfang, beslaglagde de ofte en hel Virksomhed med dens Reservedelslager Nogle enkelte større Bilreparationsfirmaer kunde dog undgaa H. K. P.-Arbejde, men kun naar Besættelsesmagten i Forvejen havde opnaaet tilstrækkelig Kapacitet hos andre Firmaer.

.

12.-7. **Redegørelse fra Haandværksraadet til Haandbogens Redaktion for Raadets Vejledning vedrørende Haandværksarbejder for Værnemagten.**

I Besvarelse af Deres ærede Skrivelse af 4. ds. skal vi herved oplyse følgende med Henblik paa, i hvilket Omfang vi har vejledet Haandværkerorganisationerne vedrørende Arbejder for Værnemagten.

- 1) Som Cirkulære Nr. 6 udsendtes den 18. December 1940 til Raadets Medlemmer Handelsministeriets Bekendtgørelse af 11. December 1940 vedrørende Salg af Varer til den tyske Værnemagt og til dennes enkelte Medlemmer. Det tilføjedes i Cirkulæret: „Paa Foranledning af Formanden skal vi særligt henlede Deres Opmærksomhed paa Bekendtgørelsens § 2, Stk. 1 c, som, det kan forventes, vil blive forlangt strengt overholdt.“
- 2) Som Cirkulære Nr. 15 udsendtes den 2.-6.-1942 til Raadsmedlemmerne og Formændene for de lokale Sammenslutninger af Arbejdsgiverforeningens Medlemmer Arbejds- og Socialministeriets Cirkulære af 26. Maj 1942 (Formidling af Arbejdskraft til Arbejde i Landkommunerne).
- 3) Som Cirkulære Nr. 28 af 13. September 1943 udsendtes en Redegørelse for, hvorledes en Haandværker skal forholde sig, naar han skal udføre Arbejde for eller levere noget til den tyske Værnemagt. Cirkulæret var bilagt Haager-Konventionens Landkriegs-Reglement. Udsendt til Raadsmedlemmerne og Formændene for Fællesrepræsentationernes og Arbejdsgiverforeningens faglige Foreninger og lokale Sammenslutninger i ca. 250 Eksemplarer.
- 4) I Cirkulære Nr. 29 af 28. September 1943 gjorde vi opmærksom paa „at ingen Værnemagtsleverance bør paabegyndes, før de danske Myndigheders skriftlige Tilsladelse foreligger“. Som Bilag 1. vedlagdes Udenrigsministeriets Kontor for særlige Handelssager's grønne Vejledning vedrørende den tyske Øverstbefalendes Forordning af 4. September 1943. Som Bilag 2. vedlagdes en Artikel „Er en Bruttoavance-Ordning for Byggehaandværksfagene paakrævet?“, i hvilken vi — i Anledning af en paataaent Aktion fra Priskontrolraadets Side — søgte, saa indpakket som det nu dengang var nødvendigt, at opfordre Haandværkerne til først og fremmest at passe deres danske Kundekreds. Se Side 5 i Artiklen.¹⁾
- 5) Foranlediget af den indgaaende Drøftelse, der fandt Sted paa et Møde i Maj Maaned i Arbejdsgiverforeningen mellem Formændene for de lokale Sammenslutninger af Arbejdsgiverforeningens Medlemmer vedrørende Spørgsmaalet om Tilbøjeligheden til at søge at tilvende sig Arbejdskraft ved at betale Lønninger, der i Realiteten laa betydeligt over, hvad der var lovligt ifølge de gældende Overens-

1) Det hedder heri:

Arbejder for den danske Kundekreds.

Det er aabenbart kun de Arbejder, som Haandværkerne udfører her i Landet for deres normale Kundekreds, enten det nu er Licitationsarbejder eller Arbejder efter Regning. Priskontrolraadet har for Øje.

Man tænker sig aabenbart den Mulighed, at danske Haandværkere skulde behandle den danske Kundekreds, den, de ogsaa i Fremtiden skal leve af, ringere end den tidsbegrænsede udenlandske. Denne Tanke kan ingen bedre end Byggehaandværkerne selv ved deres Handlemaade vise er ganske uberettiget, og den bør under alle Omstændigheder være det, saa vist som det maa betragtes som en uskreven Lov, ganske uanset hvilke Love eller Ordninger vi har eller ej, at danske Haandværkere selvfølgelig først og fremmest behandler danske Kunder saa gunstigt og s a a i prismæssig Henseende som forsvarligt.

komster, udsendtes med Cirkulære Nr. 41 af 8. Juni 1944 til de sædvanlige Organisationsledere, Lov Nr. 93 af 9. Marts 1943 om Pris- og Lønkontrol med visse Arbejder for udenlandsk Regning, idet vi understregede Nødvendigheden af, at enhver Haandværksmester under de paagældende Organisationer blev gjort bekendt med denne Lov. 1945.

Herudover har vi ved forskellige Lejligheder i Foredrag i nogle Haandværkerorganisationer i Provinsbyerne søgt at modvirke en eventuel Tilbøjelighed til at udføre Arbejder for Værnemagten, ligesom vi har gjort, hvad vi kunde for at faa visse Møbelleverancer til Tyskland nedsat til det mindst mulige.

Redegørelse fra Entreprenørforeningen angaaende forskellige Forhold vedrørende Værnemagtsarbejdet samt Byggearbejderne i Hamborg. 20.-9.

Værnemagtsarbejdernes Paabegyndelse i 1940.

Den 16. April 1940 henvendte Repræsentanter for den tyske Værnemagt (Luftwaffe) sig til Firmaerne Christiani & Nielsen, Monberg & Thorsen og Wright, Thomsen & Kier med Forespørgsel om, hvorvidt de paagældende Firmaer vilde være villig til at paabegynde Arbejde ved Udførelse af Flyvepladser i Jylland. De to førstnævnte Firmaer meddelte, at de ikke ønskede at udføre disse Arbejder, idet dog Christiani & Nielsen henviste til W.T.K., som de mente havde særlige Forudsætninger for at udføre saadant Arbejde. Efter at Ingeniør Thomsen havde raadført sig med Statsminister Stauning og Minister Christmas Møller, bestemte W.T.K. sig til at gaa ind for Udførelsen af disse Arbejder.

Ifølge Referat af Ingeniør Thomsens Udtalelser ved et Møde i Entreprenørforeningen den 20. Maj 1940 havde han først talt med Stauning, som var meget raadvild; derefter med Christmas Møller, som sagde, at den samlede Regering (de 18 Ministre) var enige om, at det var den rigtigste Maade at gøre det paa; man var bange for nazistisk Paavirkning af danske Arbejdere fra eventuelle tyske Arbejdere.

Forud for Henvendelsen til de ovennævnte Firmaer om Udførelse af disse Arbejder havde der fundet et Møde Sted i Udenrigsministeriet, hvor man fra tysk Side havde meddelt, at man agtede omgaaende at paabegynde Udførelse af Flyvepladser for at kunne værne sig mod eventuelle Angreb fra de Allieredes Side. Efter at Regeringen havde protesteret mod Paabegyndelsen af disse Arbejder, resulterede Mødet i, at Ministeriet, som Følge af at man gerne ønskede danske Arbejdere beskæftiget ved disse Anlæg, dels af Beskæftigelses hensyn, dels for at undgaa en eventuel nazistisk Paavirkning fra de tyske Arbejderen Side, henstillede at anvende danske Entreprenørfirmaer til Udførelsen. Firmaerne Christiani & Nielsen, Højgaard & Schultz, Monberg & Thorsen og Wright, Thomsen & Kier blev nævnt som Firmaer, der vilde kunne paatage sig disse Opgaver.

Omtrent paa samme Tidspunkt fik andre Firmaer Opfordring til at arbejde for den tyske Værnemagt, og i Begyndelsen af Maj havde et mindre Antal Firmaer paabegyndt Arbejder ved Anlæg af Flyvepladser paa forskellige Steder i Jylland samt i Værløse.

Entreprenørforeningen var ikke blevet underrettet om Paabegyndelsen af disse Arbejder, selv om Medlemmerne ifølge Foreningens Love er pligtige til straks at melde Paabegyndelsen af ethvert Arbejde, og det varede derfor nogen Tid, før man i Foreningen blev klar over, hvilke Arbejder der var begyndt, og hvilke Firmaer der var beskæftiget dermed.

Den 20. Maj blev der imidlertid paa Initiativ af Ingeniør Højgaard afholdt et Møde i Foreningen, hvortil man indkaldte Repræsentanter for de Firmaer, som man vidste havde paabegyndt Arbejde for Værnemagten, eller som havde faaet Opfordring til at udføre saadant Arbejde. Under Mødet fremkom Deltagerne med Oplysninger om, hvorledes Henvendelsen om Paabegyndelsen af Arbejdet var sket, og herunder gav Ingeniør Højgaard og Ingeniør Thomsen Meddelelse om det ovenfor omtalte Møde i Udenrigsministeriet. Ingeniør Højgaard kritiserede Regeringens Standpunkt, idet han mente, at den skulde have protesteret mod Paabegyndelsen af disse Arbejder og derefter finde

1945. sig i, hvad der vilde ske. Endvidere beklagede han overfor Ingeniør Thomsen og Ingeniør Christensen (Danalith), at deres Firmaer var gaaet ind paa Udførelsen af disse Arbejder. Under Mødet gav nogle af Firmaerne endvidere Oplysning om de Betalingsbetingelser, der var aftalt for Udførelsen af de forskellige Arbejder, og herunder oplyste Ingeniør Thomsen, at hans Firma havde truffet Aftale om, at Arbejdet skulde udføres i Regning paa Basis af et Honorar paa 10% paa Materialer og 25% paa Arbejds løn. Tyskerne var rede til at betale mere, men Firmaet mente, at disse Sats er passende.

Mødet resulterede i, at man blev enig om, at Foreningen skulde henvende sig til Udenrigsministeriet med Anmodning om, at Regeringen skulde angive bestemte Retningslinier med Hensyn til, hvorledes Entreprenørerne havde at forholde sig overfor Henvendelser fra Værnemagten, saaledes at man kunde faa klar Besked, hvorvidt Regeringen forlangte, at Entreprenørerne skulde paatage sig saadanne Arbejder, eller om den eventuelt helst saa, at man undslog sig derfor.

Torsdag den 13. Juni fandt et Møde Sted i Udenrigsministeriet med Direktør Svenningsen, hvor Ingeniør Thorsen forelagde Sagen paa Entreprenørforeningens Vegne. Han refererede Ingeniør Højgaards og Ingeniør Thomsens Udtalelser vedrørende deres Orientering om Spørgsmaalet hos Statsminister Stauning og Minister Christmas Møller og henstillede, at Regeringen tog et klart Standpunkt i Sagen. Direktør Svenningsen svarede hertil, at Ministeriets Synspunkt var, at det var ønskeligt, at Entreprenørerne paatog sig Udførelsen af Arbejderne, men selvfølgelig stod det enhver frit for, om han vilde eller ej. Ministeriet ønskede altsaa ikke at tage Ansvaret for, om Entreprenørerne overtog disse Arbejder, men hvert enkelt Firma maatte selv bære Ansvaret herfor.

Arbejder for Organisation Todt i 1942.

Den 19.-5.-1942 afholdtes Møde af en Kreds af Entreprenørforeningens Medlemmer, som var indbudt af O.T. til at udføre Betonarbejder langs Jyllands Vestkyst, til nærmere Drøftelse af, hvorledes Aflønningen kunde ske for at være i Overensstemmelse med Entreprenørforeningens Overenskomster. Endvidere drøftedes visse Kontraktspørgsmaal i Forholdet overfor O.T.

Efter at der fra en af Deltagerne i Mødet var indhentet Bestyrelsens Udtalelse om, hvilke Retningslinier der skulde følges ved Aflønningen, udsendte et af Mødet den 19.-5. nedsat Udvalg en Rundskrivelse af 26.-5.-1942 vedrørende Aflønningsforholdene etc. til Deltagerne i Mødet.

Nedsættelse af Udvalg til Forhandling med O.T. 1942.

Den 17.-12.-1942 udsendte O.T. Oberbauleitung Dänemark et Brev til samtlige Entreprenører beskæftiget ved O.T.-Byggeforetagender i Jylland, hvori Entreprenørerne anmodedes om at vælge et Udvalg til at optage Forhandling med O.T. om Oprettelse af ensartede Kontraktforhold og Prisforhold, idet O.T. havde til Hensigt ogsaa at inddrage de danske Priskontrolmyndigheder i disse Forhandlinger.

Da den overvejende Del af de paagældende Entreprenører var uorganiserede, ønskede vore Medlemmer ikke at deltage i Udvalgsarbejde med dem.

Som Følge heraf henvendte O.T. sig ved Brev af 9.-1.-1943 til Entreprenørforeningen og anmodede Foreningen om snarest at foranledige et Udvalg udpeget blandt de organiserede Entreprenører ved O.T. Arbejder til at træde i Forhandling med O.T.

Entreprenørforeningen indkaldte derfor de af vore Medlemmer, som vi var bekendt med arbejdede for O.T., til et Møde den 15.-1.-1943, hvor Entreprenørerne valgte følgende til Udvalget:

H. K. Wright, Kaj Hauer, P. Vinding og Ib A. Rimstad.

Entreprenørforeningens Formand, Civilingeniør Einer Thorsen, gav ved Mødet Udtryk for, at Foreningen intet vilde have at gøre med de kommende Forhandlinger med O.T., og Foreningen har ikke noget nærmere Kendskab til de følgende Forhandlinger og deres Resultat.

Ved Brev af 15.-1.-1943 gav Entreprenørforeningens Formand O.T. Meddelelse om, hvem der var blevet valgt til Udvalget.

Henvendelse fra O.T. angaaende Pansergrave. 1943.

1945.

Den 19. November 1943 blev Entreprenørforeningens Formand ringet op af O.T. og anmodet om at komme til en Samtale paa O.T.s Kontor angaaende Udførelse af visse Jordarbejder.

O.T. var ved Henvendelse til Udenrigsministeriet blevet henvist til Entreprenørforeningens Formand.

Ved Mødet hos O.T. den 19. November deltog fra Entreprenørforeningen foruden Ing. Thorsen ogsaa Direktør Nøring. O.T. var repræsenteret ved Stadtbaurat Ing. Gabsdil. Denne meddelte, at man skulde bruge ca. 20 Firmaer til Udførelse af nogle simple Jordarbejder i Jylland (paa dette Tidspunkt var vi ikke bekendt med, at det var det saakaldte Sofort-Program med Udførelse af Pansergrave, det gjaldt), og O.T., der selv havde fundet 7—8 Firmaer, anmodede Entreprenørforeningen om at skaffe 10—12 Firmaer, som var villige til at paatage sig dette Jordarbejde, idet Gabsdil gik ud fra, at Entreprenørforeningen havde Kendskab til de enkelte Medlemmers Kapacitet, og hvad de for Øjeblikket havde af Arbejde.

Den fornødne Arbejdskraft skulde efter O.T.s Udtalelse stilles til Raadighed fra Arbejdsanvisningskontorerne, og der skulde saa vidt muligt beskæftiges ca. 500 Mand af hvert Firma, og Arbejdet regnedes at skulle være lavet paa 6—8 Uger. — Vi benægtede at kende noget til, hvad de enkelte Medlemmer havde at udføre, og hvad de kunde paatage sig. Gabsdil henstillede derefter til Entreprenørforeningen, at den ved telefonisk Henvendelse til en Del af Medlemmerne forhørte, om nogle af dem maatte være villige til at paatage sig dette Arbejde. Dette afslog vi og henviste til, at O.T. jo i Henhold til von Hannekens Forordning havde Myndighed til at paalægge de Firmaer, som ønskedes, til at udføre Arbejdet.

O.T. vilde dog ikke gerne benytte sig deraf og fornyede sin Henstilling til os om pr. Telefon hos Medlemmerne at undersøge, om de maatte være interesserede i at gaa i Forhandling med O.T. om Udførelse af saadanne Arbejder. Efter gentagne Henstillinger mente vi ikke at kunne afslaa at være behjælpelig med at rette en saadan Forespørgsel.

I de nærmeste Dage derefter rettede Direktør Nøring telefonisk Henvendelse til en Række af vore Medlemmer, som vi var bekendt med allerede udførte Arbejder for Værnemagten eller tidligere havde gjort det. Der blev givet dem en Fremstilling af O.T.s Henvendelse og Henstilling til os, og der blev blot anmodet Medlemmerne om frit at svare Ja eller Nej, om de havde Interesse i at forhandle med O.T. derom. En Del af Firmaerne sagde Nej, medens andre (en halv Snes Stykker) sagde Ja, og de sidstes Navne blev derefter meddelt til O.T., som derefter selv bestemte, hvem de vilde henvende sig til.

Henvendelse fra O.T. angaaende Betonarbejder. 1944.

Den 24.-1.-1944 henvendte Gabsdil fra O.T. sig atter til Entreprenørforeningen, idet man nu ønskede anvist 2—3 Firmaer, som kunde paatage sig Udførelse af ret betydelige Betonarbejder. For et Syns Skyld foretog vi som ved Jordarbejderne en telefonisk Henvendelse til en Del Firmaer, som ikke tidligere havde arbejdet for Værnemagten. De sagde alle Nej, hvad vi derefter meddelte Gabsdil ved et Møde den 25.-1.; han mente, der maatte være adskillige Betonfirmaer, som kunde paatage sig saadant Arbejde, og vi maatte efter en længere alvorlig Diskussion atter forsøge Henvendelse til nogle andre Firmaer.

Vi gav overfor Gabsdil Udtryk for, at Grunden til, at man nu vilde have nye Firmaer, formentlig var, at nogle af de Firmaer, som hidtil havde arbejdet for O.T., nu var ved at trække sig ud af Arbejdet. Da vi ikke saa os i Stand til at imødekomme O.T.s Ønske om at anvise Betonfirmaer, henvendte O.T. sig videre om Sagen til Udenrigsministeriet.

Paa Foranledning af Direktør Svenningsen havde Entreprenørforeningens Formand, Ingeniør Thorsen, den 10.-2.-1944 en Samtale med Dr. Stalman vedrørende Sagen. Dr. Stalman meddelte straks, at man for de Firmaers Vedkommende, som hidtil havde arbejdet for O.T. havde bestemt sig til at foretage Tvangsudskrivning, og Ordren vilde

1945. blive givet om faa Dage. Ing. Thorsen gjorde opmærksom paa, at de Firmaer, som hidtil ikke havde arbejdet for Værnemagten, ikke raadede over en Organisation og Materialebeholdning, som man forestillede sig fra tysk Side, selv om en mindre Kreds af Firmaerne tidligere havde udført store Ingeniør- og Entreprenørarbejder i Udlandet, men Firmaernes Materiel og Organisation her i Landet var af beskedent Omfang. Endvidere blev gjort opmærksom paa, at naar en Række Firmaer nu gennem 4 Aar havde holdt sig udenfor Værnemagtsarbejde, maatte det være forstaaeligt, at de fortsat var tilbageholdende deroverfor.

Man gik derefter over til at drøfte, hvorvidt der for at undgaa Tvangsudskrivning af nye Firmaer kunde skaffes noget Materiel til Veje, ved at de Firmaer, som hidtil ikke havde arbejdet for Værnemagten, stillede det til Raadighed, naar det blev rekvi- reret efter de derom givne Forordninger. Ing. Thorsen lovede at undersøge det Spørgs- maal omgaaende, og efter at have holdt Møde med en Kreds af de Firmaer, som hidtil ikke havde arbejdet for Værnemagten, kunde det den 12.-2. meddeles Dr. Stalmann, at Firmaerne havde erklæret sig villige til mod Rekvisition at stille noget Materiel til Raadighed, og at Entreprenørforeningen vilde paatage sig at være Mellemlid mellem O.T. og Firmaerne i dette Forhold. Dr. Stalmann erklærede sig herefter ind- forstaaet med, at man under disse Omstændigheder vilde undlade at tvangsudskrive nye Firmaer. — Den 15.-2. havde Ing. Thorsen og Direktør Nøring derefter Møde i Nyborg med Lederen af O.T. i Danmark, Landesrat Martinsen og Baurat Fink, for at faa nærmere Rede paa hvilket Materiel, der ønskedes.

Det drejede sig om 20—25 Blandemaskiner og nogle Gravemaskiner og Tipvogns- materiel. Resultatet blev, at der blev stillet ca. 20 Blandemaskiner til Raadighed fra Firmaernes Side, men da Tyskerne vægrede sig ved at udstede Rekvisitionen i Henhold til Forordningerne, og Firmaerne søgte at trække Tiden ud ved at forlange en tilfreds- stillende Kontrakt for Lejemaalet med Garanti for den rette Tilbagelevering efter Anvendelsen af Maskinerne etc., løb hele Historien ud i Sandet, idet der ikke blev leveret Tyskerne en eneste Maskine.

Ordre til 7 Firmaer om fortsat Arbejde. 1944.

Ved Brev af 24.-2.-1944¹⁾ meddelte Udenrigsministeriet Entreprenørforeningen, at følgende 7 Firmaer: Wright, Thomsen & Kier, Christiani & Nielsen, Carl Jensen & Kaj Hauer, Chr. Kastrup-Nielsen, Bay & Vinding, H. Hoffmann & Sønner og T. Bird, fra det tyske Riges Befuldmagtigede havde faaet enslydende Skrivelse om, at de i Henhold til hans Bekendtgørelse af 5.-10.-1943 og Forordningen af 4.-9.-1943 var forpligtet til fortsat at paatage sig at udføre Værnemagtsarbejder.

Udenrigsministeriet meddelte os videre, at de danske Myndigheder ikke var i Besiddelse af Midler til at yde Firmaernes Beskyttelse for eventuelle Konsekvenser af, at de nægtede at efterkomme det tyske Arbejdspaalæg.

Angaaende Arbejderne i Hamborg.²⁾

Entreprenørforeningens Kontrol med Overholdelse af Arbejds lønningerne hos Foreningens Medlemmer.³⁾

Da der kort Tid efter Værnemagtsarbejdernes Paabegyndelse i Forsommeren 1940 viste sig Vanskeligheder ved at faa Arbejdet udført til de overenskomstmæssige Løn- ninger ved Flyvepladserne ved Aalborg, foretog Entreprenørforeningen en nøjere Undersøgelse af Forholdene, og efter fornøden Forhandling med Dansk Arbejdsmands- forbund blev i Løbet af kort Tid alle Aflønninger hos vore Medlemmer bragt i Over- ensstemmelse med Overenskomsterne.

1) Citeret ovenfor.

2) Dette Afsnit af Redegørelsen udelades, idet der henvises til Afsnit L, Kap. 2 A, S. 1054 f, samt Arbejdsgiverforeningens Redegørelse af 27.-10.-1945 straks nedenfor.

3) Jfr. hermed Afsnit L, Kap. 2 A, S. 1056 ff.

Efter at Flyvepladsen ved Aalborg i Begyndelsen af Juli 1940 havde været udsat for Bombeangreb i Arbejdstiden, blev der fra Arbejderside rejst Krav om et særligt Faretillæg paa 50% til Timelønnen. I den Anledning afholdtes forskellige Møder dels i Entreprenørforeningen og dels i Arbejdsgiverforeningen, hvor Arbejdsgiverorganisationerne bestemt afviste Kravet. Arbejderne truede med Strejke, hvis ikke de fik Kravet gennemført, men alligevel fastholdt vi intet at give, og Arbejdet fortsattes. Senere blev Kravet rejst igen, men det blev atter afvist, og der er saa vidt os bekendt ikke af vore Medlemmer betalt noget som helst Faretillæg ved Arbejde for Værnemagten. 1945.

Paa andre Arbejdspladser var der ogsaa i 1940 Tendens til i visse Tilfælde at skrue Lønningerne i Vejret, men ved kraftige Indgreb fra Entreprenørforeningens Side blev ogsaa her Lønniveauet atter bragt ned til det normale.

Saa vidt os bekendt var Aflønningen herefter normal ved de tyske Arbejder, som fortsattes i 1941 i mere begrænset Omfang end i 1940.

Efter at Befæstningsarbejderne for O.T. paa Jyllands Vestkyst blev paabegyndt i 1942, viste der sig paany Tilbøjeligheder til at fravige de overenskomstsmæssige Betalingsvilkår, vel navnlig fordi det var vanskeligt at faa Arbejderne til at rejse ud til de afsides beliggende Arbejdspladser, men Entreprenørforeningen greb straks ind og foretog flere Inspektionsrejser til en Række af Foreningens Medlemmers Arbejdspladser for at undersøge, hvorledes Aflønningen skete hos vore Medlemmer.

Disse Inspektionsrejser godtgjorde, at Flertallet af Foreningens Medlemmer overholdt det gældende Lønniveau, og at de faa Overtrædelser, som blev konstateret, ophørte, efter at de var blevet paatalt fra Foreningens Side.

Forseelserne bestod væsentlig i, at der til Arbejderne i Akkord hver Uge forskudsvis blev udbetalt et større Beløb pr. Time end den overenskomstsmæssige Timeløn, men dog ikke større, end at det ikke overskred, hvad Arbejderne virkelig tjente pr. Time, naar Akkorden blev færdig og endelig gjort op.

Det er Foreningens Opfattelse, at den har gjort, hvad der var muligt, for at bevare Lønniveauet, og at det Arbejde, der er gjort, ogsaa i det store og hele har givet et godt Resultat. At der til Trods herfor alligevel af Arbejderne er opnaaet meget store Fortjenester, som gjorde disse Pladser særlig tillukkende i Forhold til de civile Arbejdspladser, skyldes formentlig i første Række den lange Arbejdstid og dernæst, at der ved Akkordarbejde har kunnet opnaas usædvanlig store Fortjenester, fordi de paa-gældende Arbejder var af ensartet Karakter.

Hvorledes Aflønningsforholdene har været hos den lange Række af uorganiserede Arbejdsgivere, som optraadte som Værnemagtsentreprenører, har vi ikke noget Kendskab til.

Arbejdsgiverforeningens Redegørelse til Arbejdsministeriet angaaende Bygge- og 27.10. Entreprenørarbejder i Hamborg.¹⁾

Paa Foranledning af Generalkonsul Yde, Hamborg, blev Oldemand Eising pr. 1. November 1940 kaldt til Møde i Udenrigsministeriet (i dette Møde deltog efter Oldemandens Ønske endvidere Civilingeniør Thorsen m. fl.) for at drøfte en af Generalkonsul Yde og de tyske Byggeautoriteter i Hamborg med Omegn udkastet Plan gaaende ud paa, at danske Arbejdsgivere indenfor Byggehaandværket med deres egne Arbejdere skulde paatage sig civilt Arbejde — Boligbyggeri og Beskyttelsesrum — i Hamborg med flere Byer. Det var derhos Planen, at de danske Firmaer skulde medtage egne Maskiner, Redskaber og Stillads samt om muligt Lastbiler. Det blev endvidere oplyst, at der forelaa Aftale med belgiske og hollandske Arbejdsgivere vedrørende det paa-tænkte Arrangement. Samtalen i Udenrigsministeriet mandede ud i, at Oldemand Eising — næst at understrege, at han ikke kunde tage Stilling til Sagen — lovede at indkalde Repræsentanter for de Arbejdsgiverforeningen tilsluttede Byggefagsorganisationer for at forelægge disse Spørgsmaalet. Fra Udenrigsministeriets Side blev der derhos givet Tilsagn om at give Arbejdsministeriet fornøden Underretning.

¹⁾ Sammenlign hermed Afsnit L, Kap. 2 A, S. 1054 f.

1945. Den 6. November holdt Oldermænd Eising Møde med Repræsentanter for Byggefagene og redegjorde her for Forhandlingerne i Udenrigsministeriet med Tilføjende om, at Oldermændene hverken vilde anbefale eller fraraade, men at man — hvis Tyskernes Plan blev ført ud i Livet — under alle Omstændigheder maatte begrænse Omfanget af Arbejdsstyrken mest muligt. Resultatet af Drøftelsen blev, at man endes om snarest at sende en Repræsentation til Hamborg (Delegationens Rejse foregik i Dagene 18.—21. November).

Den 15. November havde Oldermænd Eising Møde med de af Organisationerne udpegede Deltagere i Hamborg-Rejsen og meddelte ved denne Lejlighed bl. a., at han havde henvist til Arbejdsministeren og Statsministeren for med disse at drøfte visse Enkeltheder. Han havde derved erfaret, at de to Ministre overhovedet intet Kendskab havde til Sagen, før Oldermændene henvendte sig til dem, idet Udenrigsministeriet ikke som lovet havde givet de to Ministre nogen som helst Underretning. De to Ministre var selvsagt ikke begejstret for Tanken, og der maatte derfor ikke under Forhandlingerne i Hamborg afgives Løfter af nogen Art, da de danske Myndigheder først maatte tage Stilling til Spørgsmaalet.

Efter Delegationens Hjemkomst fra Hamborg fandt der et nyt Møde Sted den 27. November. Oldermænd Eising, der ikke havde deltaget i Rejsen til Hamborg, havde i Mellemtiden haft Drøftelser saavel med Arbejdsministeren som Statsministeren og kunde derfor oplyse, at de to Ministre vel ikke saa paa Spørgsmaalet med den største Velvilje, men paa den anden Side fandt, at det var uklogt pure at give Afslag. Det gjaldt derfor om at begrænse de af Tyskerne ønskede Arbejder mest muligt, og Maksimum for Arbejderantallet maatte være 1000. Mødet resulterede i, at man nedsatte et mindre Udvalg med Ingeniør Thorsen i Spidsen til at fortsætte Drøftelserne med de tyske Myndigheder.

Fra tysk Side havde man fra første Begyndelse ønsket en Arbejdsstyrke paa ca. 50.000 Arbejdere, men Resultatet af Forhandlingerne blev tilsidst, at der blev opgivet 22 Firmaer med tilsammen 1000 Arbejdere til at paatage sig dels Opførelsen af Boliger, dels Udførelsen af Beskyttelsesrum. Angaaende saavel Arbejdsgivernes Forhold overfor Byggemyndighederne som Arbejdernes Aflønningsvilkår, Hjemførelse af Fortjeneste m. m. blev der den 5. December 1940 oprettet en Rammaaftale („Anordning“). Arbejdsgiverne fik Lov til at medtage Blandemaskiner og Hejseapparater, men derimod hverken Stillads eller Biler.

Udover de omtalte 22 Firmaer har adskillige andre Firmaer ved direkte Henvendelse til de tyske Myndigheder eller paa anden Maade forskaffet sig Arbejde i Tyskland, og de uheldige Foreteelser, der senere fandt Sted, bl. a. med Hensyn til Hvervning af Arbejdsstyrke og Løfter om Aflønningsvilkår, der ikke kunde opfyldes, maa lægges disse sidste Firmaer til Last og ikke de 22 Firmaer, som fra Udvalgets Side blev opgivet til Tyskerne.

AFSNIT H
SABOTAGE OG LIGNENDE TYSKFJENDTLIGE
AKTIONER

Kapitel 1.

Indledning og statistiske Oversigter.

Straks efter den 9. April begyndte de første aktive og spontane Modstandsyttringer over for Tyskerne og deres danske Medhjælpere.

I Begyndelsen var der naturligvis ikke Tale om nogen organiseret Modstand, men kun om enkelte Personers eller smaa Grupper Trodsen af Tyskernes Bestemmelser, Generen og Forsinkelse af deres Arbejde, „Tyverier“ af deres Vaaben, Rudeknusninger, Beskadigelser af Telefonnet, Gennemskæring af Bilgummi, Antændelse af Vogne med Halm o. lign.¹⁾

A. SABOTAGEORGANISATIONER

I Efteraaret 1941 voksede imidlertid de første Spirer²⁾ til organiserede Sabotagegrupper frem. I Sensommeren 1941 sprang Løjtnant i Marinens Flyvevaaben *Thomas Sneum* som den første af de Faldskærmsfolk, der skulde hjælpe Modstandsbevægelsen, ned i Danmark. Den 27. December 1941 landede de næste Faldskærmsfolk fra England (Læge *Carl Johan Bruun*, der blev dræbt i Springet, og Maskinmester *Mogens Hammer*), og den 17. April 1942 fulgte yderligere 3 efter.

Dermed var Kontakten med England oprettet, og de danske Sabotører fik nu Instruktioner i Vaabenbrug og Anvendelse af Sprængstof, samt modtog Ordre og Meddelelser om egnede Sabotageobjekter. I August 1942 foretoges de første Nedkastninger af Sabotagemateriel fra England. Pioneren i dette Modstandsarbejde i Jylland var Godsejer *Flemming Juncker (Faber)*, der senere blev efterfulgt af Toldassistent *A. J. Jensen (Toldstrup)*. I Løbet af Foraaret og Sommeren 1943 kom der Fart i Nedkastningerne, som fra nu af blev stadig talrigere og gav de stærkere og stærkere Sabotagegrupper øget Slagkraft ved at forsyne dem med moderne Materiel, saaledes at Sabotageekspllosionerne nu afløste de tidligere næsten ernaadende Sabotagebrande.

De største Sabotagegrupper, *BO-PA* og *Holger Danske*, som havde et ret snævert Samarbejde, og som tilsammen aldrig talte mere end 500-550 Mand, voksede begge op i København, medens Sabotagen i Provinsen i Hovedsagen udførtes af særlige Grupper indenfor Modstandsbevægelsens militære Organisation. Saaledes koordineredes de jydsk Jernbanesabotørers Arbejde fra det underjordiske militære Hovedkvarter i Jylland under Ledelse af den senere Generalmajor Bennike.

I Februar 1942 dannede en Del tidligere Spaniensfrivillige paa Opfordring fra det dengang illegale kommunistiske Partis Ledelse en Sabotagegruppe, der i Begyndelsen blev kaldt *KO-PA* (kommunistiske Partisaner). I Foraaret 1943, da Organisationen

1) Disse mindre Aktioner er hverken medtaget i nedenstaaende Bilag til Kap. 1 eller i den som Kap. 2 aftrykte Oversigt over Krigens danske Sabotageaktioner, og det er umuligt at faa Tal paa disse første smaa aktive Handlinger mod Tyskerne; men skønt Opgørelsen sandsynligvis kun omfatter en lille Brøkdel af disse Aktioner, skal følgende Minimumstal gives for de første Aar:

	Beskadigelser af Tyskernes Telefonnet	»Tyveri« af enkelte Vaaben
1940	32	10
1941	25	10
1942	40	20
1943	100	75

Se iverdigt om saadanne Smaaaktioner Afsnit B, S. 159 f og 160 f, samt Afsnit D, S. 294.

2) Som et af de tidligste Eksempler paa en bevidst organiseret, aktiv Gruppe kan nævnes Churchill-Klubben fra Aalborg, der fra December 1941 og frem til Afsløringen af Organisationen i Maj 1942 udførte adskillige Vaabentyverier, Telefon- og Automobilsabotager, samt afbrændte flere Jernbanevogne med tysk Krigsmateriel.

skulde udvides, begyndte den at optage unge Mænd uden partipolitiske Hensyn, og Navnet paa Gruppen blev forandret til *BO-PA* (borgerlige Partisaner). Siden dette Tidspunkt har *BO-PA* haft omkring 125-175 Medlemmer — men der har stadig været Brug for nye Folk til at udfylde de ofte opstaaede Huller. *BO-PA* har saaledes ialt haft 38 Faldne.

Organisationen bestod normalt af 5-Mandsgrupper under en Gruppeleder, 2 Gruppeledere under en Delingsfører og 2-3 Delingsførere under en Afdelingsleder, som stod direkte under selve Chefen og dennes Næstkommanderende.

BO-PA har udført op imod 1000 Aktioner, deriblandt Størsteparten af de helt store Sabotager, som f. Eks. mod Industrisyndikatet den 22. Juni 1944 og noget senere mod „Torotor“, Aktioner, der krævede langvarig og intensiv Forberedelse, og som var meget effektive.

Sabotagegruppen *Holger Danske* dannedes i Foraaret 1943; denne første Gruppe blev dog hurtigt revet op, men *Jens Lillelund*, der var den eneste tilbageblevne, startede paa ny og blev hurtigt Leder af en større Organisation, der ogsaa valgte Navnet *Holger Danske*. I Efteraaret 1943 maatte han rejse til Sverige, da Gestapo var paa Sporet af ham, hvorefter *Jørgen Staffeldt* blev Leder af *Holger Danske* med Kontakt til Frihedsraadet gennem Dansk Samling.

I Sommeren 1944 kom *Jens Lillelund* hjem igen, og *Holger Danske* blev omorganiseret. Der har været flere forskellige Ledere, og Forbindelsen opad til Frihedsraadet, hvorfra Ordrene blev modtaget og hvem alle vigtige Afgørelser blev forelagt, blev nu knyttet gennem Prokurist *V. Villadsen* til den upolitiske illegale Organisation „Ringens“ Repræsentant i Frihedsraadet, *Frode Jacobsen*.

Holger Danske, der har haft et ret svingende Medlemstal (ved Kapitulationen ca. 400 Mand), bestod af 6-Mandsgrupper, 2 Gruppeførere under en Delingsfører, 2 Delingsførere under en Afdelingsleder og 3—5 Afdelingsledere under hver af de 3 Kompagnichefer, der sammen med Chefen og Næstkommanderende udgjorde det 5-Mandsraad, der var Organisationens øverste Ledelse.

Foruden enkelte af de store og mere kendte Sabotager (f. Eks. Aktionen mod Industrisyndikatets Monteringshal paa Havnevej i Hellerup, Varde Staalværk og Kapringen af Færgen „Store-Bælt“) har *Holger Danske* udført et Utal af almindelige dagligdags Sabotager; endvidere fik Organisationen af Frihedsraadet i stigende Omfang overdraget at likvidere Stikkere.¹⁾

Under sin Virksomhed har *Holger Danske* mistet mere end 60 Mand, foruden de mange, der blev fængslet og deporteret.

Efter *Frihedsraadets* Dannelse overtog dette den øverste Ledelse af Sabotagen, se herom Afsnit C, S. 223.

B. SABOTAGERNES ANTAL OG OBJEKTER

Sabotagens Vækst ses af *Bilag 1*, som viser, at der først kom en virkelig Stigning i Aktionernes Antal fra Juli 1942.²⁾

Endvidere ses der i 1943 en vældig Stigning op til et Klimaks paa op mod 200 Sabotager i August. 1943 har ialt flere Sabotager end 1944 — men 1944 har til Gengæld langt de største Aktioner. Endelig viser *Bilaget* en vældig Foraarsoffensiv i 1945, som bragte Sabotageaktionernes Tal op paa det dobbelte og 3-dobbelte af Tallet for de tilsvarende Maaneder i 1944.

Af *Bilag 2* fremgaar det, hvilke Objekter Sabotagen var rettet imod. Især bemærkes de mange Aktioner, rettet direkte mod tyske militære Anlæg, samt at et overvejende Antal af Aktionerne i 1945 rettedes mod Tyskernes Automobiler, Olie- og Benzinlagre samt mod Havneanlæg. *Bilag 3-6* viser Jernbanesabotagen.

1) Af de nedenfor under D nævnte Likvideringer er mere end 200 udført af *Holger Danske*.

2) Jfr. Statsminister Buhl's Radiotale den 2. September 1942, Afsnit B, Side 205 — og Christmas Møllers første Sabotagetale i BBC den 6. September 1942, se nedenfor Afsnit I, Kap. 1.

C. SABOTAGENS OMKOSTNINGER

Det er ofte under Krigen blevet fremhævet, at Sabotagen var dyr for Danmark, ved at der blev ødelagt store danske Værdier.

Herimod er der, bl. a. under Henvisning til Bombardementet paa B. & W., blevet indvendt, at de Allierede vilde have den tyske Produktion standset, og at det vilde blive dyrere baade i Menneskeliv og i materielle Værdier udenfor de egentlige Sabotageobjekter, hvis Ødelæggelsen skulde ske ved Luftbombardementer, som samtidig vilde være mindre effektive.¹⁾

En nøjagtig Opgørelse af Skaden ved Sabotagen kan endnu ikke foretages, men følgende Beløb kan anses som omtrent rigtige:

Skade paa Bygninger	ca.	65 Mill. Kr.
Skade paa Jernbaner	ca.	10 Mill. Kr.
Skade paa Skibe ²⁾	ca.	5 Mill. Kr.
Skade paa Erhvervsløsure	ca.	201 Mill. Kr.
Ialt		ca. 281 Mill. Kr.

D. STIKKERLIKVIDERINGER, FORETAGET AF MODSTANDSBEVÆGELSEN

Da det endnu ikke er fuldtud opklaret, hvorvidt visse Drab fra Besættelsestiden bør optages i nedenstaaende Skema, er her kun medtaget sikre Tilfælde, hvorfor det maa formodes, at det endelige Tal vil ligge noget højere, antagelig omkring 500.

	1943	1944	1945
Januar		7	26
Februar		4	37
Marts		6	39
April		5	73
Maj		11	10
Juni		10	
Juli		14	
August		22	
September	1	12	
Oktober	4	9	
November	3	17	
December	11	22	
Hele Aaret	19	139	185

Ialt 343.

¹⁾ Ved Luftbombardementet paa B. & W. blev saaledes kun ca. 7 % af Fabrikens Maskiner ødelagt, medens ved BO-PA's Aktion mod Industrisyndikatet den 22. Juni 1944 omkring 30 % af Maskinerne blev sat ud af Funktion.

²⁾ Eksklusive Skaderne paa Færgerne »Sjælland« og »Danmark«, der androg ca. 5,7 Mill. Kr.

E. BILAG TIL KAPITEL 1

Bilag 1. Tidsmæssig Tabel over Sabotager.¹⁾

	1940			1941			1942			1943			1944			1945		
	H	P	Ialt	H	P	Ialt	H	P	Ialt	H	P	Ialt	H	P	Ialt	H	P	Ialt
Januar.....	0	0	0	0	0	0	0	3	3	5	9	14	48	53	101	27	67	94
Februar.....	0	0	0	0	2	2	0	2	2	13	16	29	15	53	73	40	137	177
Marts.....	0	0	0	0	0	0	1	1	2	20	40	60	12	41	53	23	141	164
April.....	0	0	0	0	3	3	0	4	4	26	44	70	27	40	67	33	189	222
Maj.....	1	0	1	0	2	2	0	4	4	33	29	62	26	34	60	9	21	30
Juni.....	1	0	1	0	2	2	1	5	6	17	27	44	26	26	52			
Juli.....	0	0	0	1	2	3	3	11	14	24	60	84	8	36	44			
August.....	0	3	3	0	2	2	15	14	29	50	148	198	18	49	67			
September...	0	0	0	1	1	2	3	15	18	50	35	85	22	64	86			
Oktober.....	0	0	0	0	0	0	3	6	9	36	63	99	8	69	77			
November....	0	3	3	0	1	1	3	11	14	67	84	151	16	83	99			
December....	1	1	2	0	2	2	5	12	17	31	42	73	25	63	88			
Ialt.....	3	7	10	2	17	19	34	88	122	372	597	969	251	616	867	132	555	687

Ialt: 2671. Heraf H: 794 og P: 1877.

Bilag 2. Tabel over Sabotager opdelt efter Aar og Objekter.

	Tyske militære Anlæg, Depoter, Lejre			Fabriker, Entreprenørvirksomheder o. l.			Havneanlæg, Værfter, Skibe, Kraner			Banegaarde m.v. Biler og Garager			Olie og Benzin		
	H	P	Ialt	H	P	Ialt	H	P	Ialt	H	P	Ialt	H	P	Ialt
1940.....	1	3	4	1	0	1	1	0	1	0	1	1	0	1	1
1941.....	0	7	7	0	0	0	0	6	6	1	3	4	1	0	1
1942.....	6	30	36	16	6	22	1	11	12	1	23	29	0	0	0
1943.....	31	79	110	202	177	379	16	51	67	22	121	143	1	4	5
1944.....	7	50	57	95	152	247	6	61	67	42	156	198	7	8	15
1945.....	4	34	38	56	135	191	13	45	58	14	192	206	24	27	51
Total.....	49	203	252	370	470	840	37	174	211	80	501	581	33	40	73

	Elektriske Anlæg			Restauranter og Fødevarer			Beklædning, Fodtøj, Vaskerier			Iøvrigt Naziforretninger m.m.			Ialt		
	H	P	Ialt	H	P	Ialt	H	P	Ialt	H	P	Ialt	H	P	Ialt
1940.....	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	1	1	3	7	10
1941.....	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	17	19
1942.....	0	2	2	1	3	4	1	1	2	8	7	15	34	88	122
1943.....	18	42	60	10	37	47	16	24	40	56	62	118	372	597	969
1944.....	6	31	37	7	43	50	13	20	33	68	95	163	251	616	867
1945.....	2	13	15	0	48	48	7	8	15	12	53	65	132	555	687
Total.....	26	90	116	18	131	149	37	53	90	144	218	362	794	1880	2674

Bilag 3. Jernbanesabotagen tidsmæssigt.

	Antal Aktioner. ²⁾					Antal Aktioner. ²⁾			
	1942	1943	1944	1945		1942	1943	1944	1945
Januar	—	2	8	57	Juli	—	9	23	—
Februar	—	5	8	276	August	—	22	18	—
Marts	—	10	3	431	September	2	33	35	—
April	—	8	5	535	Oktober	—	13	53	—
Maj	—	5	3	2	November	4	49	69	—
Juni	—	6	19	—	December	—	13	34	—
Hele Aaret						6	175	328	1301

Ialt 1810 Aktioner, hvoraf 1646 vedrører Statsbanerne.

1) H betyder i det følgende Hovedstaden, P Provinsen. Angaaende Smaa-Aktioner, se S. 1203 Note 1. Bilagene 1 og 2 omfatter samme Materiale, som behandles i Kap. 2, jfr. nedenfor S. 1209 ff med Note 1.

2) Gennemsnitlig Antal Sprængninger pr. Aktion er ca. 4.

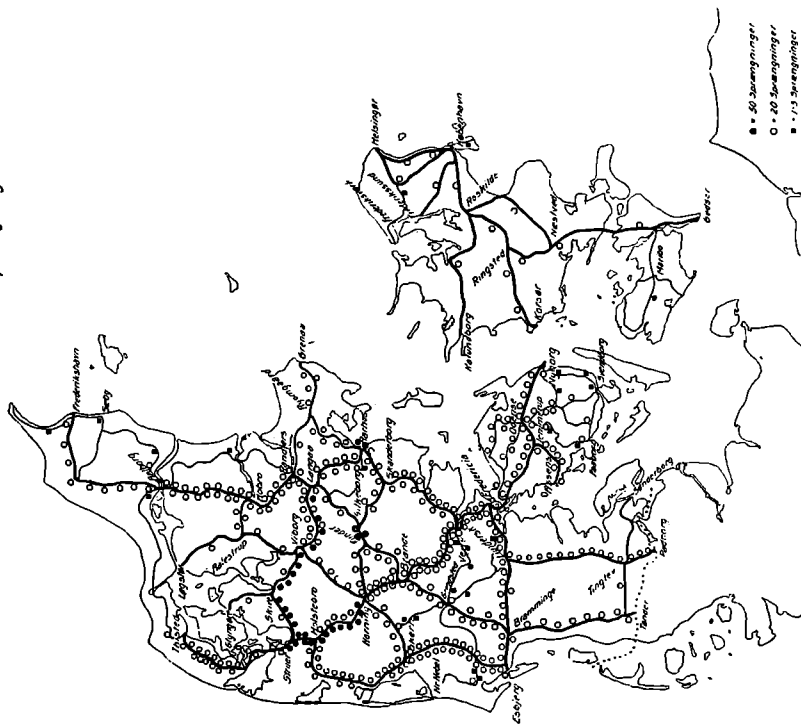
Jernbanesabotagen. Fordeling over Landet og Objekterne.

Bilag 4.

Statsbanerne Strækning:	Skinner	Tungepartier	Krydsninger	Broer	Remiser	Drejefskiver	Sikringsanlæg	Vandtaarne	Galge-, Køre-, Løse- og Vandkr.	Lokomotiver	Vogne	Antal Sprængninger	Afspring af Tog
København — Helsingør	15	6	8		1		1				33	63	2
Vanløse — Frederikssund	15										2	17	3
København — Roskilde	15										1	16	3
Roskilde — Næstved	10	2		1					1		1	15	
Roskilde — Kalundborg	15	4	1									20	1
Roskilde — Korsør	40	9									1	50	1
Ringsted — Gedser	35	9	12	5							1	62	1
Nyborg — Fredericia	290	8	17		1	2	1	1	1	2	2	325	7
Fredericia — Esbjerg	345	21	13	3			3	2			3	390	5
Esbjerg — Skern	420	22	15		1		2	2		5	4	471	4
Skern — Holstebro	380	10	16				2		1			409	3
Holstebro — Struer	270	4	6				1			1		282	1
Struer — Thisted	340	1	6								3	350	1
Padborg — Lunderskov	225	37	2	4			1	3		7	4	233	25
Fredericia	10	13	8							2	1	34	
Fredericia — Aarhus	365	33	8			1	5	3	2	6	3	426	6
Aarhus — Aalborg	730	34	11	4				3	1	9	5	797	5
Aalborg — Frederikshavn	150	18	16	1				1				186	4
Aarhus	40	31	27	2			1				12	113	
Tønder — Bramminge	150	13	3		1	1			1			169	4
Bramminge — Funder	365	22	4	1							2	394	2
Funder — Silkeborg	155	9				1						165	1
Silkeborg — Laurbjerg	90											90	
Skanderborg — Skern	250	10	5				2	1		1		269	8
Vejle — Herning	525	28	26		1					1	1	582	3
Herning — Holstebro	520									3	2	525	4
Struer — Viborg	400	15	4		1	3	3			1	1	428	2
Viborg — Langaa	275	6	1									282	5
Herning — Løgstør	155		1	2								158	5
Hobro — Aalestrup	65											65	
Randers — Ryomgaard	20	8										23	1
Aarhus — Grenaa	185			1						3	1	190	4
Skive — Glyngøre	20											20	
Sønderborg — Tønder	20	6										26	
Tommerup — Assens	125	4	3				1				1	134	1
Sprængninger ialt:	7030	383	213	24	6	8	23	16	11	41	84	7839	112
Privatbanerne Strækning:													
Hillerød — Frederiksv. — Hundest.	1											1	1
Amagerbanen	2	1									2	5	
Lollandske Jernbaner											2	2	
Odense — Svendborg	81	4	10				1					96	2
Nyborg — Faaborg	16	5	4									25	
Nyborg — Svendborg	15											15	
Odense — Nr. Broby — Faaborg	53	8	7									68	
Nordvestfynske Jernbane	65	3	2									70	2
Odense — Bogense	101	3	4	2		1	1	2		1	4	119	
Skagensbanen	2											2	
Thisted — Fjerritslev	18											18	
Fjerritslev — Nr. Sundby — Fr.havn	34				1					6		41	1
Aalborg — Hadsund	1											1	
Randers — Hadsund	20		1									21	
Aarhus — Hammel — Thorsø	22			1								23	
Vejle — Vandel — Grindsted	11			2						6		19	
Troldhede — Kolding — Vejen	18		2	1								21	
Varde — Nr. Nebel	22	1			1					4		28	1
Sprængninger ialt:	482	25	29	7	2	1	2	2	17	8	575	7	
Hele Landet Statsbanerne	7030	383	213	24	6	8	23	16	11	41	84	7839	112
Privatbanerne	482	25	29	7	2	1	2	2	17	8	575	7	
Sprængninger ialt:	7512	408	242	31	8	9	25	18	11	58	92	8414	119

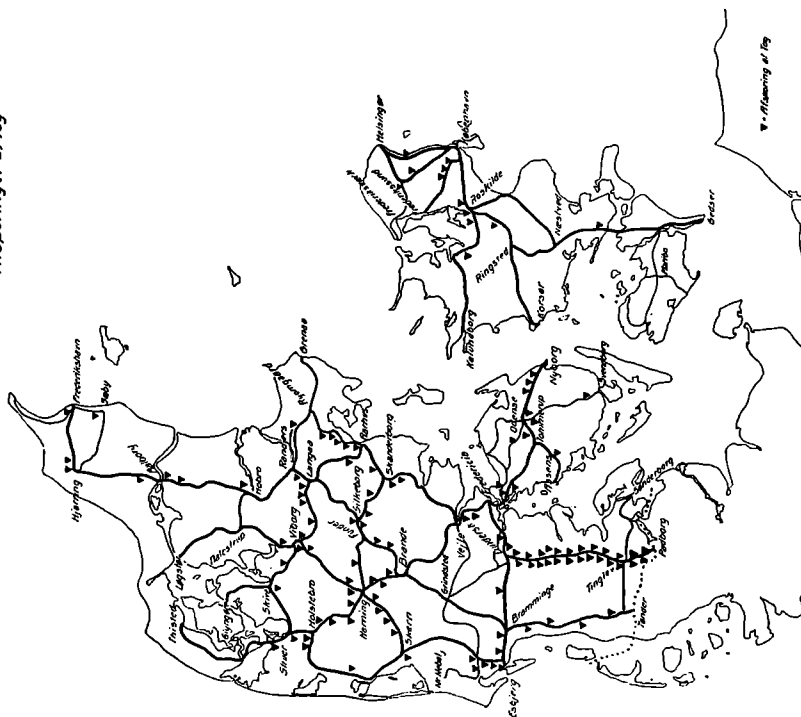
Bilag 5.

*Jernbanesabotage.
Spæringsringer*

Bilag 6.

*Jernbanesabotage
Afsparinger af Tåg*

Kapitel 2.

Kronologisk Oversigt over Sabotager og lign. Aktioner¹⁾.

Nedenstaaende kronologiske Oversigt er udarbejdet paa Grundlag af Politiets Materiale og — efter Politiets Internering — Udenrigsministeriets Pressebureaus Situationsmeldinger suppleret med talrige Oplysninger fra Modstandsbevægelsens Beretninger eller ledende Sabotører. Da den knappe Tid ikke har tilladt nogen grundig Revision af Materialet, kan Listen ikke betragtes som udtømmende, ligesom der er Mulighed for enkelte Fejltagelser, f. Eks. ved, at en som Sabotage opført Aktion ved nærmere Undersøgelse vil vise sig at være af upolitisk Karakter eller foretaget af Tyskerne eller deres Medhjælpere, eller ved, at Aktionen er anført et Par Dage for tidligt eller for sent paa Grund af Indberetningsvanskeligheder.

Eventuelle Rettelser og Tilføjelser bedes meddelt Redaktionen, saaledes at de kan bringes i Supplementsbindet.

- 1940.
- Maj.
20. Formodet Sabotage mod tysk Flyvebaad ved Kastrup.
- Juni.
21. Sabotageforsøg paa Islands Brygge (Bombefund).
- August.
14. Sabotage mod Flyvemaskine og Olie-tank, Holstebro.
24. Sabotage mod Flyveplads, Graahe.
31. Sabotage mod Transformatoranlæg, Aalborg.
- November.
13. Sabotage mod en Personbil tilhørende WM., Fredericia.
21. Sabotage mod en af WM's Motorer, Esbjerg.
25. Mindre Brand i Aalborghallen, Aalborg.
- December.
17. Sabotage mod en af WM's Biler, Holbæk.
29. Mindre Brand i Dansk Industrisyndikat, København.
- 1941.
- Februar.
7. Brand i Barakkerne i Lejren ved Borris.
15. Sabotage mod tysk Skib »Heisternest« paa Aalborgværftet.
- April.
- 2.-3. Brand i »Folkets Hus« i Struer.
7. Sabotage mod tysk Damp »Heisternest«, Aalborg.
13. Sabotage paa WM-Skydebane, Holstebro.
- Maj.
14. Mindre Brand i Spantehal ved den nedbrændte Aalborgghal.
20. Mindre Brand i en tysk Lejr i Frederiksbavn.
- Juni.
9. Sabotage mod tysk Motorvogn i Ribe.
10. Brand i Jernbanevogn i Kavige ved Viborg.
- Juli.
9. Sabotageforsøg mod M/S »Panther« i Havnen, Aarhus.
11. Sabotageforsøg mod WM-Vogn hos Bülow, København.
20. Sabotage mod et Lysanlæg, Esbjerg.

¹⁾ Angaaende Smaa-Aktioner se ovenfor S. 1203 Note 1. — Om Stikkerlikvideringer, der heller ikke er medtaget, se Kap. 1. Jernbanesabotager er kun medtaget i enkelte Tilfælde, idet der i det hele henvises til Kap. 1, Bilag 3-6.

- 1941.
- August.
2. Sabotage mod Belysningsinstallation paa Flyvepladsen, Esbjerg.
22. Brand i tysk Omnibus i Garage i Aalborg.
- September.
8. Sabotageforsøg mod Postvæsenets Færge Esbjerg—Fanø.
18. Benzin fjernet fra WM-Lager, Værløse Flyveplads.
- November.
15. Mindre Brand i tysk Damper paa Nybygningen 85, Odense Staatskibsværft.
- December.
23. Brand i Ortskommandantur, Store Torv 8, Aabenraa.
26. Sabotage mod Fangfærgeren i Esbjerg Havn, Esbjerg.
- 1942.
- Januar.
8. Sabotageforsøg mod M/S »Leipzig« paa Faaborg Skibsværft.
17. Forsøg paa at fjerne Flyvebomber fra Sidespor paa Banegaarden i Aalborg.
22. Eksplosion i en Smelteovn paa Helsingør Jernstøberi.
- Februar.
7. Mindre Brand i »Wehrmachtsheim«, Vesterbro 76, Aalborg.
9. Sabotage mod tysk Flyvemaskine paa Læsø.
- Marts.
4. Brand i WM-Barak, Maglebylille.
23. Sabotage mod Elevatoren, Nørregade 49, København.
- April.
1. Bortfjernelse af Ammunition fra tyske Motorvogne, Silkeborg.
- 15.-16. Sabotageforsøg mod et Træhus, tilhørende WM, mellem Esbjerg og Hjerting.
17. Tysk Benzintank ødelagt ved »Esso Tankstation«, Korsør.
27. Sabotage og Brand mod tysk Lokomobil paa Flyvepladsen ved Rødslet.
28. 3 Kasser Patroner fjernet under Transport til Brønderslev.
- Maj.
2. Brand i forskellige tyske Jernbanevogne paa Godsbanegaarden, Aalborg.
4. Brand i forskellige tyske Jernbanevogne paa Godsbanegaarden, Aalborg.
6. Sabotage mod Fordelertavle i Bunker paa Rødslet Flyveplads.
18. Brand i Kaffekøkken paa Flyveplads ved Rødslet.
- Juni.
- 8.-10. Sabotage mod tyske Barakker bag Spangsbjerg Sanatorium, Esbjerg.
10. Ammunitionskasser fjernet fra Godsbanegaarden, Esbjerg.
13. Brandbombe mod Ammunitionsvogn paa Karup Flyveplads.
14. Sabotageforsøg mod en tysk Ammunitionsvogn ved Grove Flyveplads.
19. Sabotage ved Svenstrup.
26. Brandforsøg i Garderhusarkasernen, København.
- Juli.
1. Ildspættelse paa Brandt & Ravntofts Tømmerplads, København.
3. Sabotage mod ubeboet tysk Barak i Lamborg Sogn.
6. Brandforsøg paa Automobilfabrik. Tysk Lastvogn beskadiget, København.
- 11.-13. Sabotage mod tyske Bil i »Auto-Centralens« Gaard, Aalborg.
14. Brand i »Aarhus Savværk«.
14. Brand i A/S »Frich«, Aabyhøj.
17. Sabotageforsøg mod tysk Bil hos Fehr & Co., Odense.
18. Brand i Skure tilhørende Korn- & Foderstofkompagniet, Aarhus.
21. Brand i Jernbanebroen mellem Aalborg og Nr. Sundby.
22. Brandstiftelse i tysk Depotbygning i »Lunden«, Silkeborg.
25. Garagebrand i Autofirma Fehr & Co., Odense.
26. Brand paa Nordbjerg og Wedels Skibsværft, Stubbeltøbsgade, København.
30. 2 mindre Ildebrande i S/S »Virginia« og S/S »Carl Jungst«, Helsingør.
- Juli.
- Sabotage mod tyske Baade, Esbjerg.
- August.
1. Brandforsøg paa Kontor, Nørregade 45, København.
1. Brandforsøg hos Entreprenør Henning Petersen, Islevbrov. 4, København.
2. Brandforsøg ved Ammunitionsdepot ved en Flakstilling vest for Aalborg.
3. Brandforsøg i Forniklingsanstalt »Bonité«, Skydebanegade 1, København.
5. Brand i Autofirma, Griffenfeldtsgade 32, København.
8. Sabotage mod WH-Bil hos Mekaniker Heidemann, Aarhus.
9. Brand paa Tømmerplads, Sydhavnsgade 28, København.
10. Sabotage mod Flyvemaskine i Lufthavn Vest, Nr. Sundby.
12. Sabotageforsøg mod tysk Jernbanevogn paa Løgstør St.
12. Brandstiftelsesforsøg mod dansk Motorvogn, der benyttes af WM, Ribe.
15. Brandforsøg hos Folketingsmand Aa. Henriksen, D.N.S.A.P., Godthaabsvej 7, København.

1942.

August.

18. Brandforsøg hos Entreprenør Henning Petersen, Islevbrovej 4, København.
18. Brandforsøg i Tømmerhandel, Aalekistevej 81, København.
19. Brandforsøg i Iærmejeri, Frederikssundsvej 53, København.
19. Brandstiftelse i Vaskeriet »Gefion«, Provstevej 5, København.
19. Brandstiftelse i Koloniallager, Tomsgaardsvej 83, København.
19. Brandforsøg paa Trappeafsats, Hothersplads 5, København.
20. Brandstiftelsesforsøg i et Barakkompleks, Nykøbing F.
20. Sprængbombe i Kontor, Lundtoftegade 87, København.
21. Brandforsøg i Autoværksted, Vesterbrogade 91, København.
22. Brand i en tysk Jernbanevogn med Halm, Aarhus.
24. Brandforsøg i Mødesal, Blegdamsvej 26, København.
25. Brand i tysk Jernbanevogn, Nørresundby.
28. Brandstiftelse i 3 Baade paa A. Ulstrups Skibsværft ved Vejle.
28. Sabotage mod svært Feltkabel i Nærheden af Sølyst, Aalborg.
28. Sabotageforsøg mod tysk Jernbanevogn med Ammunition, Aalborg.
29. Brand i tysk Jernbanevogn, Bogense.
30. Mindre Brand i et Snedkeri i Lufthavn Vest, Nr. Sundby.
31. Brand i Skråderfirmaet, Aaboulevard 11, København.

September.

3. Brand i Autoværksted, Tingvej 21, København.
3. Brandbombe fundet i Nærheden af Havnen, Køge.
9. Mindre Brand paa Helsingør Skibsværft, Helsingør.
11. Brand i den tyske Skoles Nybygning, Emdrupvej, København.
15. Brand i Barak, der opførtes paa Herregaarden »Taarnborg« Eng, Skelskør.
17. Sabotage paa Skydebanen i Vesterskoven, Haderslev.
19. Brand i tysk Bil i Autohal, Søndermarksvej 2, Aalborg.
21. Brandstiftelse i en tysk Bil, Sankelmarksgade 2, Aalborg.
21. Brand i Lagerbygning i Havnegade, hvor der opbevaredes Dele til U- og Hurtigbaade, Odense
21. Brand i Halmager paa Godsbanegaarden, Næstved.
24. Sabotage mod tysk Feltkøkkenvogn hos Smedemester Hansen, Skagen.
25. Brand i en tysk Jernbanevogn med Fourage, Aalborg.
26. Sabotage af tyske Dæk og Slinger, Esbjerg.
26. Brandstiftelse i Wehrmachtsheim ved Aalborg.
26. Sabotage mod tysk Flakstilling i Vejtrekanten ved Aabybro.
26. Sabotage mod Autoværksted, Adler Service, Lyngbyvej 182, København.
27. Sabotage mod Traktor paa Flyveplads Vest, Nr. Sundby.
28. Brand i Benzintankvogn paa Godsbaneterrænet, Næstved.

Oktober.

3. Brandstiftelse i en nyopført Barak paa Hjørnet af Haraldsgade og Torvegade, Esbjerg.
8. Sabotageforsøg mod SS Getr.führer Bornemann, Højmarks Hus i Bloustrød, Helsingør.
11. Brand i tysk Bil i en Garage, Hadsundvej 25, Aalborg.
12. Brandforsøg i Tømmerhandel, Aalekistevej 81, København.
14. Sabotage mod D.N.S.A.P.'s Kontor, Suhrsgade, Maribo.
20. Sabotage mod »Dansk Arbejdsfællesskab«s Kontor, Algade 11, Aalborg.
21. Sprængbomber ud for Ejendommen, Bjælkesallé 16, København.
30. Sabotage mod Pumpeanlæg i Kedelhuset paa Trafikbanen, Esbjerg.
31. Brandforsøg i Værktøjsfabrik »Præcision«, Emdrupvej 28, København.

November.

1. Brandstiftelsesforsøg paa Teglværket i Hvalpsund.
2. Eksplosion ved Jernbanebroen over Kanalstien i Lyngby.
3. Sabotageforsøg mod Ammunitionsdepot i Hvorup Plantage.
4. Brandstiftelsesforsøg paa Modellageret paa Helsingør Skibsværft.
4. Sabotage mod en tysk Radioantenne paa Militærstation, Skibby.
4. Sabotage mod tysk Skib hos B. & W., København.
5. Brandstiftelse i Pension »Nordkap«, Helsingør.
5. Brandforsøg paa tysk Damper, Helsingør Skibsværft.
11. Brand i tysk Militærbarak, Aalborg.
12. Sabotage mod WM's Motorbaad paa Ulstrups Skibsværft, Vejle.
15. Sabotage mod tysk Bil, Fredericia.
17. Sabotage mod Ulstrups Skibsværft, Vejle.
17. Brand paa Maskinfabrik, Stubmøllevej 35, København.
18. Sabotagebrand i en tysk Bil (Ammunition), Aalborg.

December.

3. Tysk Udrustning fjernet i Lufthavnen, Kastrup.
4. Sabotageforsøg mod tysk Bil ved Frederikshavns Motorkompagni.
4. Sabotage mod tysk Radiotaarn, Ølgod.
7. Sabotage mod 5 tyske Jernbanevogne, Aalborg.
10. Sabotagebrand i WM's Kælder, Banegaardsplads 2, Aarhus.
10. Sabotage paa Trappe i Nyboder Skole, København.

1942.

December.

13. Sabotageforsøg mod »Præcision«, Emdrupvej 28, København.
16. Sabotage mod et Aggregat tilhørende WM (Lysmaskine), Aarhus.
19. Et stort Antal Aerolitpatroner fjernet fra Faxe Kalkbrud, Faxe.
- 19.-21. Sabotage mod WM's Øvelsesplads, Roskilde.
21. Brandforsøg Garderhusarkasernen, København.
26. Brand i Dansk Akkumulatorfabrik, Østergade, Odense.
26. Brand i Træbarak paa Strandvej, hvor der havde været indkvarteret tyske Soldater, Roskilde
27. Brandstiftelsesforsøg i Bil, der kørte for WM, Bogense.
27. Mindre Brand i Ejendommen, Boulevarden 16, Aalborg.
31. 2 Sprængbomber mod Villa, Sandhøj 26, København.
- Dec. Sabotage mod flere tyske Jernbanevogne, Aalborg.

1943.

Januar.

8. Brand i en Jernbanevogn med Halm til WM paa Nyraad Station.
6. Brand i WM's Oplagsskur, Grønlandsvej, Horsens.
7. Brand i tysk Jernbanevogn, Horsens Havn.
8. Brand i tysk Jernbanevogn med Halm, Esbjerg.
8. Sabotage mod tysk Jernbanevogn, Aalborg.
8. Brand paa Nordbjærg & Wedels Baadeplads, Skovshoved.
9. 10 kg Aerolit fjernet fra »Stieler & Trosch-Jensen«, Kaalund Kloster.
10. Brand i 2 Jernbanevogne med Halm, Esbjerg.
17. Brand i Lædervarefabrik, Gothersgade 158, København.
20. Brand i Frederiksberg Metalvarefabrik, København.
21. Brand i tysk Jernbanevogn, Horsens Havn.
22. Brandstiftelsesforsøg mod tysk Jernbanevogn, Odense, 37 Gøvrer fjernet.
24. Brand i Bygning udlejet til Industriinspektatet, Havnevej 3, Hellerup.
25. Sabotage mod Chokoladefabrikken »Reichardt«, København.

Februar.

1. Brandbombe mod »Esplanaden«, Toldbodvej, København.
1. Brand i Skandinavisk Gummikompagni, Odense.
2. Brand i Organisation Todts Barak, Ringgade, Struer.
3. Sabotage paa den tyske Damp »Franken«, København.
4. Sabotage mod Glud & Marstrand, Rentemestervej, København.
7. Eksplosion paa Maskinfabrikken »Carltorp«, Rødovre.
8. Sabotage mod Baadsmændsstrædes Kaserne, København.
9. Brand i Aabybro Maskinsnedkeri, Nørresundby.
9. Mindre Brand i Ortkommandanturen, Aalborg.
10. Forsøg paa Brandstiftelse paa Odense Tømmergaard, Odense.
11. Brand i Værnemagtens Træstaldbygning, Horsens.
14. Sabotage mod tysk Ammunitionsjernbanevogn, Strandvejen, Fredericia.
14. Brand i Fabrikken »Atlas«, København¹⁾.
14. Sabotagebrand i Maskinfabrikken, Smedegade 19, København.
15. Aerolitpatroner fjernet fra Sprængstofmagasin, tilhørende Isenkræmmer Leth Espensen, Skanderborg.
16. Ildspaaættelse paa Værnemagerbil, Bogense.
16. Sabotage mod Konfektionsfabr. Neubert, Finsensvej 6, København.
18. Sabotageforsøg hos B. & W., København.
19. Mindre Sabotage mod tysk Bil, »Jørgensens Hotel«, Horsens.
19. Sabotage mod Aluminiumsfabrik, Englandsvej, København.
20. Formodet Sabotage paa Fabrikken »Record«, Tagensvej 97, København.
22. Sprængbombe mod D. S. B.-Kran i København.
22. Brandpile med Fosfor mod 15 Vognladninger Hø i Nørresundby.
22. En Haandgranat kastet ind ad et Vindue i Højskolehjemmet, Kolding. (5 tyske Telefonister saaret.)
25. 100 Aerolitpatroner fjernet fra Isenkræmmer C. Danielsen, Kellerup.
25. Ild i tysk Lastvogn, Knudsens Værksted, Kolding.
25. Sabotage mod Fabrikken »Carltorp«, København.
25. Formodet Sabotage mod »Dansk Signalindustri«, København.
26. Brandforsøg hos Heiber & Co., København.
28. Sabotagebrand A/S Møller & Jochumsens Maskinfabrik, Horsens.

Marts.

1. Brand i Konfektionsfabrik »Eira«, København.
2. Sabotageforsøg hos Rahr & Co., København.
2. Sabotage mod Maskinfabrik »Iron«, Buddingevej 347, Buddinge.
2. Sabotageforsøg paa Nordisk Køleteknik, Rødovre.
2. Forsøg paa Brandstiftelse mod Wehrmachtshelm, Vesterbro 78, Aalborg.

¹⁾ Iflg. Højesteretsdom af 18.-10.-1945 kunde det private Forsikringssselskab ikke føre Bevis for, at der forelaa Sabotage.

1943.

Marts.

3. Forsøg paa Brandstiftelse mod »Brogaarden«, tysk Lazaret, Aalborg.
3. Ild i Sjømandsmissionens Hjem, Havnegade, København.
3. Sabotage paa Fabriken Heiber & Co., Lyngbyvej 165, København.
3. Sænkning af Fiskefartøj med Muslinger i Løgstør.
5. Forsøg paa Ildspaesættelse paa Halmklæder, Silkeborg.
5. Sabotage paa Organisation Todts Lager, Hellerupgaardvej, Hellerup.
6. Brand i Tømmerlager, Sydhavnsgade, København.
6. Sabotage mod Maskinfabrikken »Vini«, København.
7. Brand i Halmstak ved Halmvarefabriken, Aalborg.
7. Brand i 2 tyske Jernbanevogne, Skibsværftets Spor, Aalborg.
9. Brand i 2 tyske Halmvogne, Vestbanegaarden, Varde.
10. Brand hos B. & W., Refshaleøen, København.
11. Brand i Aasnæs Karosserifabrik, Holbæk.
12. Sprængbombe mod Telefonfordeler, Godsbanegaarden, København.
12. Sabotageforsøg paa Staalhærderiet, Lygten 5, København.
13. Sabotage paa Maskinfabrikken, Heimdalsgade 82, København.
13. Brand i Ejendomskompleks, Ribe.
13. Mindre Brand i Nybygningen »Danzig«, Helsingør.
15. Mindre Brand i samme Skib.
15. Brand i tysk Jernbanevogn med Halm, Hjørring.
15. 5 kg Aerolitpatroner fjernet fra Arbejdsskuret i Brunkulsejet, Bøvl Mark.
15. Sabotage mod tyske Skyttegrave ved Hovedvej, Esbjerg.
16. 13 kg Krudt fjernet fra Nørre Strand, Horsens.
16. Brand i tysk Jernbanevogn paa Terrænet i Hjørring.
16. Sabotageforsøg paa Reichardts Chocoladefabrik, Nygaardsvvej 47, Kbhvn.
17. Sabotage mod tysk WM's-Bil, Vesterbro, Aalborg.
17. Mindre Sabotage paa Jernbanevogn, Randers.
17. Brand i Værnemagtsbil, Jernbanegade 12, Nyborg.
17. Sabotagebrand hos Autofirmaet »Bruuns Eff.«, Jernbanegade, Esbjerg.
17. Sabotageforsøg i Bundgaards Skotøjsfabrik, Esbjerg.
19. Sabotage paa Luftskyts, Heibergsgade 7, København.
19. Brand paa tysk Damper paa Værftet, Aalborg.
21. Sabotage mod WM's-Bil ved Paladshotel, Esbjerg.
21. Sabotage paa Brdr. Hansens Motorfabrik, Sundkrogsgade, København.
22. Brand hos Grauballe & Co., Allégade 8, København.
22. Sabotage mod tysk Militærbarak, Langelandsgades Kaserne, Aarhus.
22. Sabotage mod Esbjerg Spiral- & Møbelfabrik, Esbjerg.
22. Bombeatentat mod tysk Barak, Galgebakken, Aarhus. (3 tyske Soldater saaret).
22. Sabotage mod »Tantalus«, Helsingør.
22. Sabotage mod Valby Maskinfabrik, Gl. Køgevej 22, København.
23. Brandstiftelsesforsøg hos Autofirmaet »Fehr & Co.«, Odense.
23. Brand i Gymnastiksalen i Fodfolkskasernen, Odense. (1 Person dræbt).
23. Ild i tysk Automobil paa Godsvogn, Nyborg.
23. Tysk WM's Barak nedbrændt, Hovedvej 2, Køge.
24. Sabotagebrand mod tysk Jernbanevogn med Camouflagemateriel, Esbjerg Havn.
26. Brand i Tømmerlager, Aabenraa.
27. Brand i WM's Pavillon i Brønderslev.
27. Brand i Aarhus Stadion Militærbelegning for WM, (500 Senge, Madrasser og Skraapuder brændt). Aarhus.
27. Formodet Sabotage paa B. & W., Refshaleøen, København.
28. Sabotageforsøg mod »Jernkontoret«, Vibevej 16, København.
28. Brandforsøg mod WM's Camouflagemateriel, Esbjerg.
29. Brandbombe i Nordjysk Skjortefabrik, Jernbanegade 14, Aalborg.
30. Brand i Entreprenørfirmaet »Carl Jensen & Hauers 3 Træbarakker i Oksbøl. (Nedbrændt).
30. WM's Træstaldbygning nedbrændt, Havnen, Horsens.
30. Sabotage mod Valby Maskinfabrik, København.

Marts/April Sabotage mod 6 tyske Jernbanevogne, Viadukten, Aalborg.

April.

3. Sabotageforsøg mod Hans Lystrup, Pileallé 5, København.
3. Brand i to tyske Jernbanevogne (Halm) paa Ladespor, Østbanegaarden, Aarhus.
3. Forsøg paa Brandstiftelse i Autoværksted, Silkeborgvej, Aarhus.
3. Brand hos Karetmager Andersen, Stoense.
4. Sabotage mod Skævinge Hørskætterier. (Kraftstationen sprængt, Raavarelageret brændt).
4. Sabotage mod Nyhuse Dampvaskeri, Hillerød. (Dampkedel sprængt).
4. Eksplosion paa Garvesyrefabrikken, Hillerød.
4. Eksplosion i Karosserifabrik, Hillerød.
4. Sabotage mod Hillerød Gummivognsfabriks Filial, Hillerød.
4. Sabotageforsøg mod Skibsværftet, Frederikssund.
4. Sabotageforsøg paa Snedkerværkstedet, Aalekistevej, København.

1943.

April.

5. Sabotage mod Hartmanns Maskinfabrik, Vermundsgade 5, København.
5. Brand i tysk Skilderhus ved Krudtmagasinet, Thors Skov ved Aarhus.
5. Hørsrætteriet nedbrændt i Aakirkeby.
5. Sabotage mod tysk Motorcykle, Ringkøbing.
5. Brand i tysk Skilderhus, Marselisborg, Aarhus.
5. Sabotage mod WM's Motorcykle, Ulfborg ved Ringkøbing.
6. Brandforsøg i Tømmerhandel, Aalekistevej 81, København.
6. Sabotageforsøg hos F. L. Schmidt, København.
7. Sabotage mod tysk Motorcykle, Ringkøbing.
7. Sabotage mod Chr. Hansens Møbelfabrik, Stubbekøbingvej, Nykøbing F.
8. Bombe i Slagterforretning, Sdr. Boulevard 152, Odense.
8. Sabotage mod Jørgensens Maskinfabrik, Ryesgade 112, København.
8. Sabotage hos Alfred Olsen & Co., Frihavnen, København. (Oliefirma).
8. Sabotage mod Super Service, Blegdamsvej 60, København.
8. Sabotage hos Petersen & Wraae, Helmdalsgade 32, København.
9. Sabotage mod Nordbjærg & Wedels Baadebyggeri, København.
9. Sabotage paa Skibsværftet, Helsingør.
10. Brand i et Lokale tilhørende WM i Margarinefabriken, Møllevej, Thisted.
10. Sabotage mod Cementblandemaskinen, Fa. Halvorsen, Brønderslev.
10. Eksplosion paa Ringsted Jernstøberi, Ringsted. (Smelteovnen eksploderet).
10. Brand, Aalekistevej 81, København.
11. Forsøg paa Sabotage mod Transformatoren paa Staalvæværket, Frederikssund.
11. Brand i Tømmerstabel ved Maskinfabrik, Randers.
11. Eksplosion i den tyske Damper »Dorpath«, sunket i Aarhus Havn.
13. Sabotage mod tysk Godsbanevogn, Strømmen St.
13. Brand i tyske Træbarakker i Sauers Have, Jyllandsgade, Aalborg.
13. Brand i Espe Møbelfabrik, Espe pr. Faaborg.
13. Sabotage i Papæskefabrik, Holmbladsgade 126, København.
13. Sabotageforsøg mod Maskinfabrik, H. Ipsensvej 20, København.
14. Brand i Depotbygningen, Nørrebro St., København.
14. Sabotage paa en stor Elektromotor paa Varde Staalværk.
14. Brand i tysk Jernbanevogn (Hålm), Stationen i Varde.
14. Sabotage mod tysk Godsbanevogn (Fedt), Strømmen St. ved Randers.
14. Brand i Klædefabrik, Hellebæk.
16. Sabotage mod Chokoladefabrik, Ny Toldbodvej 13, København.
16. Forsøg paa Brandstiftelse i D. S. B.s Olledepot og Materialeskur, Tønder.
16. Brand i Kanontaarn, Sdr. Møle ved Nyborg Havn.
16. Brand i »Trinitatis Trykkeriet«, København.
16. Brandforsøg i D. N. S. A. P.s Kontor, Gl. Kongevej 135, København.
17. Brand i tysk Militærbil, Jernbanegade, Nyborg.
17. Sabotage mod Maskinkompagniet, Blegdamsvej 32, København.
18. Brand i D. N. S. A. P.s Kontor, Højdevej 46, København.
18. Sabotage mod Glud & Marstrands Fabrikker, Rentemestervej 7, København.
19. Sabotageforsøg mod Valby Maskinfabrik, Gl. Kjøgevej 22, København.
19. Brand i tysk WM's Bil, Sørensens Lakereri, Randers.
19. Sabotage mod 6 tyske Jernbanevogne paa Jernbaneterrænet, Aalborg.
20. Sabotage mod tysk Radiovogn ved Kolding.
21. Sabotage paa Refshaleøen, København.
21. Forsøg paa Brandstiftelse i Centralvaskeriet, Danmarksgade 8, Esbjerg.
22. Mislykket Ildspænsning i De forenede Automobilfabrikker, Aarhus.
23. Brandstiftelse i tysk Lastbil hos Fa. Fehr & Co., Odense.
23. Sabotage mod 2 Tankvogne med Olie, Hellerup Godsbanegaard, Hellerup.
26. Sabotage paa Fabrik, Rosenvangets Allé 6, København.
27. Brand hos Grauballe & Co., Allegade 8, København.
28. Brand i Hotel Eyde, Herning.
28. Sabotageforsøg mod WM's Radiobil, Herning.
29. Sabotageforsøg mod Fabrikken »Dreco«, Blaagaardsgade 36, København.
29. Brand paa Nordhavnsværftet, København.

Maj.

1. Sabotage mod Ammunitionskasse, Kolding Station.
1. Sabotage mod stor Luftpumpe i Kompressorrummet paa Varde Staalværk.
1. Eksplosion paa Transformator til Cementfabriken »Rørdak«, Aalborg.
1. Sabotage mod Befæstningsanlæg ved Bovet, Nørresundby.
1. Sabotage hos A/S Heiber & Co., Lyngbyvej 165, København.
1. Brand, Højrevej 5, København.
2. Sabotage mod Skotøjsfabriken, Bernh. Bangs Allé, København.
2. Sabotage mod Akkumulatorfabrik, Lyngby.
2. Sabotage mod Ejendom, Sejstoftes, Brede.
3. Brand i tysk Militærbarrak ved Sletten Strand, Thisted.

1943.

Maj.

3. Sabotage hos Schleisner, Hesseløgade 6, København.
3. Sabotageforsøg mod Staalhærderiet, Lygten 5, København.
4. Sabotage mod Emdrup Dampvaskeri, Emdrup.
5. Sabotage mod Handskefabriken, Korsgade 11, København.
5. Sabotageforsøg mod Fabriken »Atlas«, København.
6. Sabotage mod Skiltefabrik, Vesterbrogade, København.
7. Sabotage mod Lastbil, Aalekistevej, København.
8. Sabotageforsøg mod Vaskeriet, Guldbergsgade 84, København.
9. Sabotage mod Maskinfabriken »Kik«, Bagsværd.
9. Brand i Frederikssunds Jernstøberi tilhørende A/S »Fionia«, Frederikssund.
9. Ildspasættelse paa Tømmerstabel i Savværket i Vaarst.
10. Eksplosion paa Riffelsyndikatet, København.
11. Sabotagebrand i Lagerskur, Frihavnen, København.
11. Sprængning af Pumpestation til Aalborg Værfts Dokanlæg.
12. Brand i tysk Jernbanevogn (Halm), Viborg Station.
12. Eksplosioner i to af WM's Skibe, Nordhavnsværftet, Aarhus. (En Slæbepram og et armeret Handelsskib.)
12. Næsby Karosserifabrik ved Odense nedbrændt.
13. Brand i WM's Depotbygning, Viborg.
13. Sabotage mod Radiofabrik, Søborg.
13. Sabotage mod 2 U-Baade, B. & W., København.
14. Sabotageforsøg hos H. Lystrup, Pile Allé, København.
15. Sabotage mod Hugo Dorphs Konfektionsfabrik, Taastrup.
15. Sabotage mod Taastrup Hør- og Hampskæfteri, Taastrup.
15. Sabotage mod Henry Daugbjergs Maskinfabrik, Taastrup.
16. Brandbombe i Automobilhandler Clausens Værksted, Søndergade 5, Odense.
16. Brand i tysk Militærbil hos Automobilhandler Kragh, Odense.
16. Sabotage hos Fa. Schaub & Co., København.
17. Sabotage mod Hørskæfteriet, Holbæk.
19. Sabotage hos B. & W., København.
20. Sabotageforsøg mod Maskinfabriken, Gerdasgade 13, København.
20. Brand i Tømmerskur i Frihavnen, København.
20. Eksplosion udfor Hotel »Ansgar«, København.
20. Brand i tysk Jernbanevogn (Halm), Kolding St.
22. Sabotageforsøg hos Bjørn & Christoffersen, Uplandsgade, København.
23. Sabotageforsøg mod Nielssons Jernvarefabrik, København.
23. Sabotageforsøg hos Firma Colmann & Co., København.
23. Badehotellet »Grenen«, Skagen, totalt nedbrændt.
24. Brand i Jernbanevogn med pressede Halmballer, tilhørende WM, Østerbro, Aalborg.
26. Mindre Brand hos Th. B. Thrige, Odense. (Vikleriet.)
27. Sabotage samme Sted. (Elektrisk Kontrolrum.)
27. Eksplosioner i A/S »Ford Motor Co.«, Kystvej 4, Aarhus.
27. Eksplosion i Metalvarefabrik, Grundtvigsvej 23, København.
28. Brandforsøg hos Th. B. Thrige, Odense. (Kælderens.)
28. Brand i Brdr. Jørgensens Autoværksted, Silkeborgvej 20, Aarhus. (Skade paa 10 tyske Motorcykler.)
28. Sabotageforsøg mod den tyske Marines Oplagsplads ved Glasværket, Ole Rømersgade 8, Aarhus.
28. Sabotage mod Fabr. Meiniches Drivremme- og Madrasfabrik, Mejlgade 89, Aarhus.
29. Tennishallen nedbrændt, Odense.
29. Brandforsøg paa Garderhusarkasernen, København.
30. Sabotage mod tyske Kabler, København.
31. Sabotageforsøg mod H. Andersens Mekanikerværksted, København.
31. Sabotageforsøg mod Læderforretningen, I. E. Ohlensgade 14, København.

Juni.

1. Sabotage mod Lokomotiver og Drejeskive paa Tønder Station. (6 danske Lokomotiver ødelagt.)
2. Brand i dansk Jernbanevogn, Bogense. (Hø.)
3. Sabotageforsøg, Vesterfælledvej 66, København.
3. Sabotage mod Cementfabriken »Rørdaal«, Aalborg. (Pakkeriet ødelagt.)
3. Sabotage mod tysk Lastbil, Kolding.
10. Brand i tysk Hestestald, Kasernen, Viborg.
10. Sabotageforsøg mod Badehotellet, Raageleje.
11. Eksplosion i et Værelse, Danmarksgade 45, Aalborg. (Chauffør J. B. Sørensen dræbt.)
13. Sabotageforsøg paa Skibsværftet, Aalborg.
14. Brand i »Dansk Frugttørreri« i Hjallese, Odense.
14. Forsøg paa Ildspasættelse, Sundby Hallen, København.
17. Sabotage i Skomagterforretning, Vesterfælledvej 84, København.
17. Sabotage mod WM-Skydebane ved Kasernen, Haderslev.
18. Sabotage mod Fabrik, Ryesgade 51, København.
19. Eksplosion paa Læderfabrik, Rosenvængets Allé 6, København.

1943.

Juni.

19. Sabotage Valby Langgade 264, København.
19. Sabotage, Valby Langgade 119, København.
19. Sabotage mod Fabrik, Ryesgade 51, København.
19. Sabotage, Løngangsstræde 21, København.
19. Ildspasættelse i Snedkermester Edv. Petersens Værksted, Langelandsgade 3, Nr. Sundby.
20. Sabotageforsøg mod nøgdlandet tysk Flyvemaskine, Rudkøbing.
20. Sabotagebrand i Sundby Hallen, København.
22. Brandforsøg paa Varde Staalværk, Varde.
22. 2 Tilfælde af Sabotage paa Trælader ved Gaardene »Højvang« og »Charlottehøj«, Aarhus.
23. Sabotageforsøg hos Firmaet Lystrup, Pile Allé, København.
23. Sabotageforsøg hos Glud & Marstrand, Uplandsgade, København.
23. Brandforsøg, Aalekistevej 81, København.
24. Sabotage, »Alliance«, København.
24. Sabotage paa tyske Kabler, Lynetten, København.
24. 5 Svæveplaner, deraf 4 tyske, nedbrændt ved Lønstrup.
24. Brandforsøg paa tysk Motorvogn henstaaende i tysk Vognpark i Vejle.
25. Fund af Sprængbombe ved Petershaab Maskinfabrik, Hjørring.
25. Brand i Taastrup Hørskæteri, Taastrup.
25. Sabotageforsøg mod A/S P. Nielsens Maskinfabrik, Brønderslev.
26. Sabotage mod 5 tyske Jernbanevogne, henstaaende paa Godsbaneterrænet, Aarhus.
26. Brandbomber mod Gaarden »Charlottehøj« ved Aarhus.
26. Sabotageforsøg mod Elektricitetsværk, København.
27. Brandforsøg paa Laden »Charlottehøj«, Aarhus.
27. Brand i Halmlager, Havnen, Haderslev
27. Brand i Hellebæk Klædefabrik, Hellebæk.
27. Sabotageforsøg mod Lokomotiv, Flyveplads ved Nr. Sundby.
28. 40 kg Trotyl Sprængstof fjernet fra engelsk Mine, ilanddrevet ved Nissum Bredning.
30. Bombeeksplosion i Aarhus Motorkompagnis Bygning, Kystvej, Aarhus.
30. Brand hos Snedkerm. Andersen, Nykøbing F.

Juli.

1. Overskæring af Trykluftslanger paa 7 tyske Jernbanevogne, henstaaende i Esbjerg.
1. Brand i mindre tysk Barak, Strandvej, Aarhus.
1. Brand i to Jernbanevogne (Hør), Bøgenes St.
1. Bombeatentat mod tysk Lastvogn, Esbjerg.
1. Brand hos Th. B. Thrige, Odense.
1. Brand i Jernbanevogn med Sanitetsmateriel, Charlottenlund.
1. Brand i Turistpavillonens Kælderstue, Glostrup.
2. Bombeeksplosion mod Transformatorstation, Korsgade, Odense.
2. Sabotage mod 5 tyske Jernbanevogne, henstaaende paa Godsbaneterrænet, Aarhus.
2. Brand paa Skandinavisk Gummikompani, Odense.
3. Bombeeksplosion i Hus, tilhørende den tyske Marine, i Sædding ved Esbjerg.
3. Bombeeksplosion paa Staalværket i Varde.
4. Bombeeksplosion paa Krystalisværket, Esbjerg Havn.
4. Eksplosion i Modellager 5, Varde Staalværk, Varde.
4. Sabotage mod tysk Fragtskib »Duisburg« af Ruhrort, Aalborg Værft.
4. Brand paa Oplagsplads tilhørende Murermester Søndergaard, Randers.
4. Bombeeksplosion paa Langaa Jernstøberi, Langaa.
4. Sabotage mod tysk Fragtmotorskib, Skibsværftet, Aalborg.
5. Mindre Brand paa Staalskibsværftet, Svendborg.
5. Sabotage mod 3 tyske Motorcykler, Banegaarden, Fredericia.
5. Sabotageforsøg mod Isværket i Næstved.
5. Sabotage mod Rutebil, der kører for Tyskerne, København.
6. Bombeeksplosion paa Vognfabrik »Skandia«, Randers.
6. Sabotageforsøg mod B. & W., Refshaleøen.
6. Sabotageforsøg mod tysk Motormateriel under Forsendelse fra Tyskland til Horsens.
6. Sabotagebrand i Fiskerakhusene paa Esbjerg Havn.
7. Sabotage mod Taastrup Hørskæteri, Taastrup.
7. Sabotage mod Maskinfabriken, Finsensvej 47, København.
7. Sabotageforsøg paa Tømmerplads, Islevbrovej 4, København.
8. Sabotage mod »Vesterport«, København.
8. Brand i Aalborg Halmvarefabrik, Jyllandsgade, Aalborg.
8. 5 Lastvogne ødelagt ved Brand i Vognmand J. E. Carlsens Garage, Aalborg.
8. Sabotage mod WM-Skydebane, Røjle Klint, Middelfart.
9. Sabotage paa Tegnestue tilhørende WM, Nørrebrogade 57, København.
10. Brand i Fiskeeksportør Martin Andersens Garage, Havnen, Bøgenes.
13. Vaaben fjernet fra Jægerspris Kasernes Depot, Jægerspris.
13. Sabotage mod tyske Motorvognetøjer under Transport fra Tyskland til Horsens.
14. Eksplosion ombord i finsk Damper »Gotfred«, Odense.
15. Sabotage mod tyske Lastvogne under Transport med Jernbane fra Tyskland til Brædstrup.

1943.

Juli.

16. Eksplosion i Transformatorhus ved Esbjerg Havn.
16. Tysk Barak ved Marsellsborg Skov nedbrændt.
16. Tysk Militærbarak nedbrændt i Gammelby ved Esbjerg.
16. Brandforsøg i Kælderen til Restaurant Danckwart, Kirkegade 6, Esbjerg.
16. Brand i WM's Halmager paa Pladsen ved Silkeborg Papirfabrik.
17. Brand i »Frederiks Savværk«, Frederiks St.
18. Sabotage mod A/S Maskinfabrikken »Nordwerk«, Solbjergvej 3-5, København.
18. F. Frederiksens Værksted nedbrændt i Skjern.
19. Ild i tysk Jernbanevogn, Rangerterrænet, Esbjerg.
19. Sprængning af Motorblok i Vognmand Toft-Nielsens Lastauto, Andrup ved Esbjerg.
19. Brand i WM's Kreaturstald, Nyhavnsgade, Aalborg.
20. Brand i Grosserer Rostgaard Sørensens Villa, Jyllandsvej, København.
21. Brandforsøg i A/S Bødtkers Tømmerhandel, Nørregade 95, Esbjerg.
21. Sabotage i Biografteatret »Colosseum«, Jagtvej, København.
22. Sabotage paa Transformator, tilhørende Københavns Belysningsvæsen, Dortheavej, København.
22. Brandforsøg i Træskur, tilhørende Entreprenør Kastrup Nielsen, Haraldsgade 66, Esbjerg.
22. Sprængning af 2 Lastbiler, tilhørende Vognmændene Holger Thomsen og Aksel Mortensen, Esbjerg.
22. Snedker- og Modelværksted ødelagt paa Aalborg Skibsværft, Aalborg.
22. Brand i Jernstøberi og Modellager, Ringsted.
23. Tysk Mineudlægger sprængt ved Staalskibsværftet, Odense.
24. Sabotage mod Fiskebil paa Vinkelvej, Esbjerg.
24. 3 Eksplosioner paa Transformatorstationer mellem Fredericia og Lillebæltsbroen.
24. Bombe i Kælderen hos Th. B. Thrige, Odense.
24. Sabotageforsøg mod Henning Petersens Tømmerhandel, Islevbrovej 4, København.
24. Sabotage mod A/S Citroens Fabriker, Sydhavnsgade 16, København.
24. Sabotage mod Statsbanernes Værksted, København.
25. Sabotageforsøg mod Henning Petersens Tømmerplads, Islevbrovej 4, København.
25. Sabotage mod tysk Lægter, Havnegade, København.
25. Eksplosion i Rich. Sørensens Autoværksted, Østergade 23, Aarhus.
25. Sabotage mod M/S »Thor«, København.
26. Sabotage mod Petersen & Wraaes Maskinfabrik, København.
26. Sabotage, Ejendommen, Platanvej 22, København.
27. Sabotage mod Fa. C. Reinhardt, Lyngbyvej 36, København.
29. Sabotage mod Fa. Heiber & Co., København.
29. Stavfabrik nedbrændt, Vejle.
29. Brand i Autoværksted i Haarslev ved Bogense. (12—15 Biler brændt.)
29. Bombe eksploderet udfor Mælkeforretning, Christiansgade, Odense.
29. Sabotage mod to Fiskebiler, Torvet, Esbjerg.
29. Sabotage mod tysk Skib, Odense.
29. Sabotage mod Grenaa Hørskæfteri, Grenaa.
30. Eksplosion i Dagmarhus, København.
31. Sabotage mod D. S. B., København.
31. Brand i tyske Træbarakker i Havnen, Helsingør.
31. Brand i Barak, tilhørende O. T., Thisted.
31. Sabotage mod B. & W., Teglholmen, København.

August.

1. Bomber i Lufttørringsvaskeriet, Riisskov, Aarhus.
1. Træhus nedbrændt ved Gilleleje Havn.
1. Brand i Snedkermester Poul Knudsens Værksted, Tønder.
1. Brand i Snedkermester Wieses Lagerbygning, Herredsgade, Tønder.
1. Sabotageforsøg mod Riberhus Olielager, Ribe.
1. Sabotage mod »Radiometer«, Bernhard Bangsallé 2, København.
1. Sabotageforsøg mod »Præcision«, København.
1. Sabotage mod Maskinfabrik, Ny Carlsbergvej 80, København.
2. Sabotage mod Hotellet, Aaboulevard 25, København.
2. Ueksploderede Bomber i Maskinsnedkeri, Tønder.
2. Bombeeksplosion i Ensretterstation, Hjørnet af Havnegade og Vesterhavsgade, Esbjerg.
2. Ueksploderet Brandbombe hos Tømmerhandler Th. M. Selmer, Vildaagade 14, Tønder.
2. Bombeeksplosion i Transformatorstation, Boldesager, Esbjerg.
2. Brandbomber i tysk militær Barak, Flyvepladsen ved Aalborg.
3. Eksplosion i dansk Lastvogn, Palacehotellet, Esbjerg.
3. Sabotage mod Maskinfabrikken, Ryesgade 60, København.
3. Sabotage mod tysk Skib »Keddingen«, København.
3. Eksplosion i tysk Skib »Werner«, København.
4. Ueksploderet Sprængbombe i tysk Bil ved Blaavand.
4. Brand i tysk Bil, henstod i Hedvigsskoven ved Odense.
5. Sprængbomber indeholdende Løbesedler anbragt Vestergade 61, Stationsvej 6 og Vesterbro 2, Odense.

1943.
August.

6. Blandingsmaskine ødelagt af Bombe, Strandskoven, Esbjerg.
6. Bombeeksplosion i Bil, tilhørende Vognmand Th. Jensen, Esbjerg.
6. Sprængstof i Skorstenen i det gamle Bryggeri, Esbjerg.
6. Sabotage i Statens Fiskepakkier, Esbjerg.
6. Ueksploderet Brandbombe i tysk Militærbarak, Nørreskoven ved Esbjerg.
6. Sabotageforsøg mod Maskinfabrikken »Globus«, Glostrup.
6. Sabotageforsøg mod Skovgaard Mortensens Autoværksted, Aalekistevej, København. (K. M. Skovgaard Mortensen skudt).
7. Sabotage mod »Ambi«, Ryesgade 60, København.
7. Brand i Brdr. Nielsens Autoværksted, Løgstør. (4 tyske Biler, 1 Radiobil brændt).
8. Sabotage mod Politiets Garage, Esbjerg.
8. Sprængbombe mod »Lido Bar«, Smedegade, Esbjerg.
8. Bombeattentat mod Transformatorstation, Brønderslev.
8. Brand i tysk Ammunitionslager, Rørdalsvej, Aalborg.
8. Sabotage mod Biebers Baadebyggeri ved Baadehavnen, Aalborg.
8. Brandbomber i Nordjysk Skjortefabrik, Aalborg.
8. Sabotageforsøg i Havnen, Aalborg.
8. Bombeattentat mod Lokomotiv og 30 Tons Hjelpekran i Statsbanernes Remise, Aarhus.
8. Brandforsøg i A. Nielsens Autoværksted, Lunderskov.
8. 4 Brandbomber paa P. S. Plums Virksomhed, Odense.
10. Mindre Brand i gl. Pavillon, Lystanlægget, Odder.
10. Brand i Entreprenørfirmaet Christensen & Jacobsens Snedkerværksted, Lystrupvej, Risskov.
10. Brand i tyske Militærbaraker ved Brændstrupgaard, Brændstrup.
10. Eksplosion i D.S.B.s Vandtaarn 4 ved Lunderskov St.
11. Brand i Kriminalpolitiets Kontor, Raadhuset, Viborg.
11. Brand i dansk Godsvogn paa Østbanegaarden, Skovvejen, Aarhus.
11. Mindre Brand i tysk Lastauto, Fa. Bülow & Co., Trøjborgvej, Aarhus.
11. Brand i »Jydsk Motorlager«s Ejendom, Østergade 25, Aarhus.
11. Tømremester Ib Nielsens Møbelsnedkeri og Lagerbygning, Vejby, nedbrændt.
11. Petersens Baadebyggeri, Aarhus, nedbrændt.
11. Brand hos Sadelmager Iversen, Studsgade, Aarhus.
11. Brand hos Modelsnedker Niels Chr. Mikkelsen, Knuderisgade 33, Aarhus.
11. Tysk Barak ved »Brændstrupgaard« ved Aarhus nedbrændt.
11. Brand paa »Gyldenholm«, tilhørende Godsejer Carl de Neergaard, Slagelse.
11. Eksplosion i Andersens Maskinfabrik, Dalum.
11. Brand hos Tømremester Nielsen, Terrinsløse pr. Roskilde.
12. Ikke antændt Brandmaskine i tysk Motorvogn hos Automobilforhandler N. Chr. Kragh, Slots-gade 32, Nykøbing F.
12. Sabotage mod Taastrup Hørskætter, Taastrup.
12. Ammunition og Vaaben fjernet fra Badmintonhallen, Gentofte.
12. Sabotage mod Firmaet Eickhoff, Vesterbrogade 95, København.
12. Sabotage mod Automobilværkstedet, Kronprinsessegade 46, København.
13. Sabotage, Ryesgade 19—21, København.
13. Brand, »Adler Service«, Lyngbyvej 182, København.
13. Bombe i Pensionatsværtinde, Fru Christensens Køkken, Aalborg.
13. Sabotage mod 5 Lastautomobiler, tilhørende danske Vognmænd ved tyske Arbejdspladeer ved Karup.
13. Brandstiftelse i Brdr. Poulsens Trikotagevirksomhed, Silkeborgvej 31, Herning.
13. Sabotage mod Kunstmalers Vindemoes Lejlighed, Birkerød.
14. Brand i Aun & Gustavsens Tømmerlager, Frederikshavn.
14. Eksplosion i Kartoffeltørreri ved Vorupkær.
14. Brandforsøg paa Murermester Søndergaards Kontor, Vester Altanvej 18, Randers.
14. Bombeeksplosion i Fehr & Co.s Autoværksted, Slotsgade 22, Odense.
14. Fund af to Brandbomber i Munks Maskinsnedkeri, Slagelse.
14. Brandmaskine fundet i Maskinsnedker Olsens Værksted, Slagelse.
14. Brandmaskine fundet i Maskinfabrikken »Alliance«, Slagelse.
14. Brand i Lade, Taastrup Hørskætter, Taastrup.
14. Sabotage, Nordisk Korsetfabrik, København.
15. Sabotage mod Maskinfabrikken »Iron«, Buddingevej 347, Buddinge.
15. Bombeattentat mod Aalborg Privatbaners Remise, Kjærsmølle.
15. Bombeeksplosion i D.N.S.A.P.s Kontor og Kiosk, Aaboulevarden 59 og Nørregade, Aarhus.
15. 4 Bombeeksplosioner ved 4 Højspændingsmaster paa Transformatorstation, Aarhus.
15. Bombeeksplosioner ved Statsbanernes dobbelte Spor Aarhus-Randers og Braband-Mundelstrup ved Viby.
15. Bombe i Højspændingstaarn paa den fynske Samleskinne ved Odense Kanal.
16. Sabotage mod Radiomast ved Nyboder Skole, København.
16. Sabotageforsøg mod Fa. Bendixen, Nygaardsvej 42, København.
16. Bombeeksplosioner i Fiskebiler, tilhørende Fiskehandler Rasmus Jørgensen, Kerteminde.
16. Brand paa Jernbaneterrænet ved Remisen i Svendborg. (3 tyske Lastbiler brændt.)

1943.

August.

17. Haandbombe eksploderet i Krydset Mageløse-Klaregade, Odense.
17. Sabotage, Sydhavnsgade 1, København.
18. Vaaben fjernet fra Grænsegendarmeriets Bygning, Graasten.
18. Brand i Autofirmaet F. Bülow & Co., Tøjborgvej 8, Aarhus.
18. Brand i Ejendommen »Tabor« ved Aarhus, tilhørende Indremission.
18. Træbarak paa Viby St. nedbrændt.
19. Sabotage mod Nicolajsens Tømmerplads, København.
20. Brandforsøg i Fiskerihavnen, Esbjerg.
20. Brandforsøg mod ubeboet tysk Barak ved Eksportslagteriet ved gl. Esbjerg Havn.
20. Brandforsøg i Smith & Mortensens Pakkasefabrik ved Esbjerg Havn.
20. Samlestaldene ved Eksportslagteriet, Esbjerg, nedbrændt.
20. Brandforsøg i en ved Siden af liggende tysk Barak, Esbjerg.
20. Brandforsøg i Godsbanepakhus, Esbjerg.
20. Bombeattentat mod Højspændingsmast ved Frichs Fabriker, Aarhus.
20. Brand i Viggo Spørensens Kassefabrik, Ny Havn, og i Hermetikfabrikken, Esbjerg.
20. Bombeattentat mod Transformatorstation paa Ryvej, Hasle.
20. Sabotageforsøg mod Badmintonhallen, Rimmensgade, Frederikshavn.
20. Brand i Jernbanevogn med Halm, Ladespor i Kolding Havn.
20. Bombeattentat mod dansk Damper »Helen Clausen«, Svendborg Skibsværft.
20. Brand i Centralkiosken, Odense.
20. Eksplosion i dansk Lastauto, tilhørende Vulkanisør Østergaard, Gl. Vardevej, Vejvad.
20. Brandforsøg i Vester Hansens Pakkasefabrik, Fiskerihavnen, Esbjerg.
21. Brand i A/S Butiksarkitekten, Virum.
21. Sabotage paa elektriske Kabler, Strandgade, København.
21. Brandforsøg i Bøtters Tømmerlager, Esbjerg.
21. Brandforsøg i Esbjerg Trælasthan, Gasværksvej, Esbjerg.
21. Brand i tysk Militærbarak, Strandby ved Frederikshavn.
21. Brand i Snedker Schæfers Værksted, Carstengade 1, Tønder.
21. Brandmaskine fundet i D.N.S.A.P.s Kontor, Skibsgade 4, Randers.
21. Ueksploderet Bombe ved Højspændingstransformator, Tønder.
21. 5 Bombeeksplosioner paa Silkeborg Motor Co., Fredensgade, Silkeborg.
21. 2 Sprængbomber mod Schous Sæbehus, Algade, Bogenne.
21. Sabotage mod P. & S. Plums Konservefabrik, Havnegade, Odense.
21. Brand i Radsaamaskinfabrikken, Høng.
22. Sabotage mod A/S Nordisk Radioindustri, Howitzvej 41, København.
22. 8 Eksplosioner, Tjæreborg ved Esbjerg. (7 Lastbiler ødelagt.)
22. Eksplosion paa Transformatoren ved Boldesager ved Esbjerg.
22. Eksplosion i Transformator paa Strandby Kirkevej, Esbjerg.
22. 3-4 Bombesprængninger i Mekaniker Thomassens Autoværksted, Højbjerg ved Aarhus.
22. Brand paa Enkefru V. Spørensens Lysthus, Nykøbing.
22. Ulrich Spørensens Tømmerforretning nedbrændt, Chr. d. 9's Gade, Kolding.
22. Brand paa Trævarefabrikken »Holmsland«, Kolding.
22. Ildspaaesættelse paa Klokkers Savværk, Havneterrænet, Kerteminde.
22. Sabotage mod tysk Marinefartøj, København.
23. Brand i Pilgaard's Skotøjsfabrik, St. Mikkelsgade 10, Viborg.
23. Sabotage mod S/S »Norden« af Hamborg, sunket i Skagens Havn.
23. Sabotageforsøg mod Møbelfirmaet Poul Drotten, Østergade 12, Randers.
23. Brand paa Entreprenør C. Carlsens Oplagsplads, Randers.
23. Sabotage mod Entreprenørfirmaet Kastrup Nielsens Lastbil A. 6324, Hjeritingvej, Esbjerg.
23. Brand i to Eksportstalde, Kolding Havn.
23. Brand paa Tømmerlager, Ourøgade 1, København.
23. Sabotage mod »Super Service«, København.
24. Sabotage mod »Forum«, København.
24. Sabotage i Dagmarhus, København.
24. Sabotage mod Vaskeriet, Olf. Fischersgade 45, København.
24. Sabotage mod Svejseriet Felix Møller, Aaboulevard 43, København.
24. Brand i C. C. Løvgreens Vulkaniseringsanstalt, Henrik Steffensvej, København.
24. Sabotage mod Træskur paa Kolding Skydeselskabs Plads i Kolding.
24. Brandforsøg i Jernbanevogn med Halm paa Esbjerg Flyveplads.
24. Brand paa Svendborg Staalskibsværft, Svendborg.
24. Brand i »Garvergaarden«, Slagelse.
25. Eksplosion i Automekaniker Phillipsens Værksted, Vesterbrogade, Viborg.
25. Brand i Garager til Foldens Hotel, Skagen.
25. Brand i Trifoliums Frølager, Roskildevej, Taastrup.
25. Sabotage, Rømersgade 7, København.
26. Sabotage mod Jernbanevogn med Brædder, København.
26. Sabotage mod Transformatorstationen, Kastrupvej, Kastrup.
26. Sabotage, Pension Bergh, København.

1943.

August.

26. Sabotage, Rebekkevej 23, Hellerup.
26. Brand i Randers Karosserifabrik, Støberivej, Strømme.
26. Eksplosion i Transformator, Udbyhøjvej, Randers.
26. Sabotage mod Lastvogn Z. 1919, Esbjerg.
26. Bombeeksplosion v. Oliemøllens Administrationsbygning, Bruunsgade, Aarhus.
26. Sabotage mod Lokomotivremisen, Varde Vestbanegaard, Varde.
26. Brand i Mekanikerfirma Bach & Jensens Reparationsværksted, Strømme, Randers.
26. Brand i Wittens Tømmerlager, Mindegade, Aarhus.
26. Brand i Aarhus Modelsnedkeri, Knudriisgade, Aarhus.
26. Brand i Keglebanens Restaurant Skovlund, Hasle.
26. Ueksploderet Bombe i Politimesterens Privatlejlighed, Slagelse.
26. 2 Bombeeksplosioner ved Højspændingstænder paa Huldbergs Allé 2, Buddinge.
27. Sabotage mod Realskolens Gymnastiksal, Grindsted.
27. Ildspættelse hos Møllelejer Find Rasmussen, Kærums Mølle.
27. Ild i to tyske Barakker ved Masnedø Broen.
27. 2 Radiomaster væltet ved Aaker.
27. Eksplosion i Jydsk Ilt- og Acetylenfabrik, Horsens.
27. Ild i Snedkermester Arnholms Værksted, Randers.
27. Mindre Brand i Karosserifabrikken, Hartby.
27. Brand i Snedkermester Drottens Værksted, Østergrave 14, Randers.
27. Sabotage, Fabriken, Aaboulevard 32, København.
27. Sabotage, Autoværkstedet, Randersgade 50, København.
27. Sabotage, Firma »Esab«, Trekronergade 92, København.
27. Sabotageforsøg, General Motor Co.s nye Fabriker, København.
28. Sabotageforsøg, Autoværkstedet, Kronprinsessegade 46, København.
28. Eksplosion i dansk Akkumulatorfabrik, Ørstedgade, Odense.
28. Fund af Bombe i Thriges Fabrikker, Odense.
28. Brand i Fa. Reimer Nielsens Lagerbygning, Silkeborg.
28. Bombeeksplosion i Vaskeri paa Nygaardsvvej, Esbjerg.
28. Brand i Værnemagtslager, Hillerød.
28. Eksplosion i Randers Tandhjulsfabrik, Randers.
28. Transformator bortsprængt, Vilsbæk By.
29. Brandforsøg i Tømmermester Aamands Værksted, Gesdorffsgade 24, Horsens.
29. Ild i to Jernbanevogne med Hør ved Nykøbing F.
29. Sabotage, Fa. H. Reimer Nielsens Trælastforretning, Aarhusvej, Silkeborg.
29. Sabotage mod Staalhærderi, Lygten, København.
29. Størstedelen af den danske Orlogsflåde sænkes eller beskadiges (herunder 29 Orlogsfartøjer, der sænkes ved Holmen).
31. Bombe ved Godsbanegaarden, København.
31. Brand i A/S Glostrup tekniske Værksted, Glostrup.
31. Brand hos Husmand Arne Brogaard i Rold ved Odder.
31. Vagthus ved Badeanstalten »Den Permanent«, Aarhus, nedbrændt.
31. Sabotage mod Maskinfabrikken »Arnik«, Fejø.

September.

2. Brand i Jernbanevogn med Halm, Randers Havn.
2. Sabotage mod Transformatorstation, Finsensvej 106, København.
2. Sabotage mod Transformatorstation, Flintholmsalle 23, København.
2. Sabotage mod Transformatorstation, Ane Katrinesvej 30—32, København.
2. Sabotage mod Transformatorstation, Borups Alle, København.
2. Bombe mod »Lodberg«, København.
2. Sabotage, Vesterbrogade 150, København.
3. WM's Hestekøretøj brændt paa Gaden i Skagen.
3. Ild i Skagensbanens Garage, Skagen. (7 Biler brændt.)
4. Brandstiftelse i saaben Jernbanevogn, Tønder Banegaard.
4. Ildspættelse i tysk Arbejdsvogn, Thisted.
5. Sabotageforsøg mod Johansens Maskinfabrik, Nørrebrogade, København.
5. Sabotage mod Tybrings Radiofabrik, Spønderdalen 10, Søborg.
6. Sabotage mod Staal- og Hærdefabrikken, Lygten 5-7, København.
6. Sabotage mod Fabrikken »Ambi«, Ryesgade 60, København.
7. Sabotage mod Kabler, Gasværkshavnen, København.
7. Ild i tysk Hestekøretøj, Aalborg.
7. Mindre Attentatforsøg mod det italienske Rejsebureau, Østergade 16, København.
9. Mindre Eksplosion ved Transformator paa Grøndalsvej, Odense.
9. Bombe fundet i Østergaards Autoværksted, Brogade 6—8, Odense.
9. Bombeeksplosion i Blumensaafts Fabrikker, Nedergade 25, Odense.
9. Bombeeksplosion ved Samsøgades Skole, Aarhus.
9. Sabotageforsøg mod Pavillon, Lystanlægget, Ringsted.
9. Sabotage mod WM-Bil, Torvet, Ringkøbing.
10. Sabotage mod Lastbil i Montagehallen hos Citroen, København.

1943.

September.

10. Sabotage mod Lossekran paa Godsbaneterrænet ved Nørrebrogade, København.
10. Bombe mod Samsøgade Skole, Aarhus.
11. Sabotage mod Hartmanns Maskinfabrik, Vermundsgade 5, København.
11. Eksplosion paa elektrisk Transformator, Solsikkevej, Odense.
11. Sabotageforsøg mod Fabrik, Stubmøllevej 35, København.
11. Sabotage mod Nelholts Maskinfabrik, Ørnevej 69, København.
12. Sabotageforsøg mod Belysningsvæsenet, Frederiksborgvej, København.
12. Eksplosion i Automekaniker Hørlycks Værksted, Viby.
12. Sabotage mod Brdr. Hansens Maskinfabrik, Sundkrogsgade, København.
12. Sabotage mod Petersen & Wraae, Heimdalsgade 32, København.
12. Sabotage mod Maskinsnedkeriet, Roskildevej 73, København.
12. Sabotage mod Maskinfabriken Emmecke, Grundtvigsvej 23, København.
13. Sabotage mod Skovgaard Mortensens Automobilværksted, Aalekistevej 150, København.
13. Sabotage mod Cigarforretning, Frederikssundsvej 183, København.
13. Brand i Barak mod Madraaser paa Tranehavevej 18 i Sydhavnen, København.
13. Sabotage mod Bygning og Bedding i Vester Baadhavn, Aalborg.
14. 3 Gravemaskiner ødelægges ved Eksplosion paa »Flyveplads Vest« i Lindholm.
14. Brand i De forenede Automobilfabriker, Pjentedamsgade, Odense.
14. Sabotage mod Elektricitetsværkernes Opbevaringssted og Værksted, København.
14. Sabotage mod Transformator, Frederiksborgvej 73, København.
15. Sabotage, Borgm. Christiansensgade 81, København.
15. Sabotage mod to Elektricitetsmaster ved Lyngby.
15. Sabotageforsøg mod Cigarforretning, Frederikssundsvej 156, København.
16. Brandforsøg i Mekaniker Mikkelsens Lejlighed, Havnegade, Hobro.
16. Brand i Skotøjsforretningen Hector, København.
16. Sabotage mod Schenstrøms Radiofabrik, Lyngbyvej 170, København.
18. Brandbomber ved Karetmager Jørgensens Værksted, Slesvigsgade 6, Viborg.
18. Brandforsøg paa to tyske Biler, Vesterbrogade 12, Viborg.
19. Bombe i Glud & Marstrands Fabriker ved Rentemestervej, København.
19. Eksplosion i Jørgensen & Co.s Maskinfabrik, Jagtvej 157, København.
20. Sabotageforsøg, Slotsherrensvej 229, København.
20. Sabotageforsøg mod Skotøjsfabriken »Wedela«, København.
20. Sabotage, »Ambik«, Ryesgade 60, København.
21. Brandbombe i Radiovogn, tilhørende den danske Marine, Jagtvej, København.
21. Brandforsøg i Snedkermester J. Andersens Møbellager i Nykøbing F.
22. Bombetantat mod D. S. B.s Vandtaarn, Augustenborggade, Aarhus.
24. Brand i Nørregade 15 (tysk Firma paa 4. Sal), København.
24. Indsamlede Vaaben fjernet fra Arresthuset paa Blegdamsvej, København.
25. Sabotageforsøg mod Radiofabriken i Tegholmegade 2—4, København.
25. Brandbomber i »Simos« Autoværksteder, Jernbaneallé 5—7, København.
25. Sabotage mod tysk Skib, København.
25. Sabotage, Svanevej 18, København.
25. Eksplosion ved Stærkstrømsledningen fra Havnecentralen ved Odense Kanal, Odense.
26. Sabotage mod S/S »Oslo«, København.
27. Brand i det militære Depot, Nørrevoldgade 10, Odense.
27. Brand i Taastrup Maskinsnedkeri, Taastrup.
27. Sabotage, Chokoladefabriken, Jagtvej 95, København.
28. Sabotagebombe mod Akkumulatorfabriken »Nestor«, København.
28. Brand i Hectors Lager, Larsbjørnstræde 5, København.
29. Ueksploderet Brandbombe i Dansk Akkumulatorfabrik, Odense.
29. Sabotage mod Vognmand Michelsens Ejendom, Vestergade 55, Tønder.
29. Brandbombe gennem Vinduet til Bachhaus Bakelithfabrik, Ribe.
29. Bombe eksploderet i Værnemagtsbil, Portørvej, Ribe.
29. Brand i Odense Vandrehjem, Odense.
29. Eksplosion i tysk Lastauto, Ford Motor Service, Varde.
29. Sabotage mod Skotøjsfabriken, Stengade 5, København.
29. Sabotageforsøg mod Dansk Akkumulatorfabrik, Odense.
29. Sabotagebrand i Skotøjsfabriken, Stormgade 3, København.
30. Brand i Tømrermester Henning Petersens Værksted, Islevbrovej 4, Rødovre.
30. Eksplosion i Olietrykskabel, Statsbanerne, Aarhus.

Oktober.

2. Bombeeksplosion i lille Pumpehus ved Østerstrand, Fredericia. (Mælkekondenseringsfabriken.)
3. Sprængning af Nordsteens Maskinfabrik, Hillerød.
3. Sabotage mod Hillerød Gummihjulsfabrik, Frederiksgade, Hillerød.
4. En udetoneret Bombe fundet i Benzinlager ved Havnen i Randers.
5. Karetmager Robert Lauritzens Værksted nedbrændt, Thoreby.
5. Brandbomber i Skotøjsfabriken, Vedbækgade 4, København.
6. Sabotage i Flyvertroppernes Værksteder paa Kløvermarksvej, København.

1943.
Oktober.

7. Brand i Tærskelade, tilhørende Godsejer Sehested, Broholm.
8. Sabotageforsøg paa Muslingerenseri, Løgstør.
8. Bombeeksplosion paa Broen over Aaen ved Frichs Fabrikker, Aarhus.
8. Sabotage mod Lager, Dansk Akkumulator- og Elektromotor, Ørstedsgade, Odense.
8. Sabotage mod A/S Siemens, Ryesgade 113, København.
9. 4 Tidsblyanter i Restaurant »Tosca«, Frederiksberggade 24, København.
9. Sabotage mod tysk Jernbanevogn med dansk Militærudrustning, København.
9. Brand i Svineladen, tilhørende Godsejer Sehested, Broholm.
10. Sabotage mod tysk Jernbanevogn med dansk Militærudrustning, København.
10. Sabotagebrand, Tømmerplads, Skodsborggade 6, København.
10. Brand i Mekaniker Poulsens Værksted, Gørding.
11. Mindre Brand paa Holbæk Hørskætter, Holbæk.
11. Brand i Lufttørringsvaskeriet, Enebærvej, Riisskov.
12. Brandforsøg hos Mekaniker Poulsen, Gørding.
12. Sabotageforsøg mod Maskinfabrikken Nelholt, Ørnevej 69, København.
12. Eksplosion, Tagensvej, København.
13. Ild i Hærens Depot, Lyngbyvej, København.
14. Sabotage mod Stærkstrømstransformator, Søndervang, Tønder.
14. Bombe i Restaurant »Tosca«, Frederiksberggade, København.
14. Brand i Hareskov Kuranstalt, Bagsværd. (Skulde overtages af Værnemagten 15.-10.-1943.)
14. Bombeeksplosion i Motorhuset i Vester Baadehavns Skibsværft, Aalborg.
14. Bombeeksplosioner i Standortkommandanturen i Birks Hotel, Aalborg.
14. 1 Transformatorårn sprængt ved Padborg.
14. 1 Transformatorårn sprængt ved Bov.
14. Sabotage mod den elektriske Samleskinne, Aarhus.
14. Transformator sprængt ved Nørby, 7 km nord for Aabenraa.
14. Transformator sprængt i Stollig, 3 km nordøst for Aabenraa.
14. Sabotage mod den elektriske Samleskinne, Viby.
14. 3 Transformatorer sprængt, Østerhøjst By og Byllerup Sogn, Bredevad.
15. Brandforsøg paa tysk Baraklager ved Silkeborg.
15. Garage tilhørende Carl F. Jensen brændt, Haverup pr. Sorø.
15. Sabotage mod Fabrikant Svend Nyskovs Fabrik, Lundsgaardsvej, Sorø.
15. Sabotage mod G. Johansens Maskinfabrik, København.
15. Sabotage mod Skotøjsfabriken »Wedela« Transformatorstation, Bernhard Bangs Allé 23, København.
15. Sabotageforsøg mod Firmaet »Grauballe«, Allegade 8, København.
15. Sabotageangreb mod Maskinfabrikken »Undi«, Skelbækgade 22, København.
15. Eksplosion og Brand paa Hellesens Enke og V. Ludvigsens Fabrik, København.
15. Sabotage mod Transformatorårn ved Vilshæk.
15. Sabotage mod Lystmast ved Hovedvej 10 ved Graasten.
16. Sabotageforsøg mod F. L. Smidts Fabrikker, Gammel Køgevej, København.
17. Sabotagebrand paa 4-500 Værnemagtshaandklæder, Næstved Dampvaskeri, Farvegade 3, Næstved.
17. Sabotage mod »Titan«, Tagensvej, København.
18. Befrielsesforsøg mod Vridsløselille Straffeanstalt, Vridsløselille.
21. Bombe ved Grundtvigs Hus, København.
21. Sabotagebrand i Firmaet Elektromekano i Justs Magasiner, Aarhusgade 88, København.
21. Befrielsen af Obl. Ørum fra det tysk bevogtede »Militærhospital«, Tagensvej, København.
22. Eksplosion i Maskinfabrikken A/S »Universal«, Fredensgade, Aarhus.
22. Sabotagebrand paa Flaadestationen, København.
23. Brand i Dansk Skovindustri, Krydsfinerfabrik, Næstved.
23. Bomber fundet i Fabrikant Anders Brødstebros Autoværksted, Ø. Tørslev.
24. Brandbombe fundet i Oluf Andersens Snedkeri, Rungsted.
24. Brandbombe fundet i Skur til Savværket, Allerød.
24. Forskellige Sabotagehandlinger i Hillerød.
24. Ild paa Vognladning Hø, Havnesporet, Kronborg, Helsingør.
24. Sabotage mod Snedkermester Oluf Andersens Maskinsnedkeri, Rungsted.
24. Sabotageforsøg mod Ravnsholt Savværk, Allerød.
24. Bombeeksplosion i Langaa Jernstøberi, Langaa.
25. Bombe i Maskinfabrikken »Titan«, København.
25. Sabotage mod Fabriken »Torotor«, Hellerup.
25. Ild i Grosserer Hans Nielsens Frørenseri, Holbækvej, Slagelse.
26. Sabotage mod Motor i Prøvehallen hos Burmeister & Wain, København.
26. Sabotage mod »De forenede Automobilfabriker«, Strandvej 5, København.
27. Eksplosion i Dansk Industri Syndikats Filial, Hellerup.
27. Eksplosion i Restaurant »Mokka«, Frederiksberggade 38, København.
27. Brand i Halmæs, Nørrebro St., København.
27. 5 Sprængladninger i Hørlunds Autoværksted, Adelgade 72, Skanderborg.
27. Bombe mod tysk Værkstedsskib for Vandflyvere i Aalborg Havn.
27. Bombeeksplosion i Ejendom, tilhørende Slagtermester Glad, Løvegade, Slagelse.

1943.

Oktober.

27. Sabotage mod tysk Motorvogn ved Hotel »Postgaarden«, Kalundborg.
28. Bombeeksplosion i A/S Børge Hansens Værktøjsfabrik, Amerikavej 4, København.
29. Sprængstofattentat mod Odense & Christensens Effts Auto- og Maskinværksted, Fortunvej 2, Ordrup.
29. Sabotage mod Hotel Postgaarden, WM., Ringsted.
29. Bombe fundet i Auto, tilhørende Vognmand Johs. Pedersen, Nakskov.
30. Brand i mindre tysk Barak ved Den permanente Badeanstalt, Riisskov.
30. Sabotage mod Auning Møbelfabrik, Auning.
30. Sabotage mod tysk Terrainvogn ud for Blegdamsvej 60, København.
30. Sabotage mod Ejendommen, Dr. Tværgade 7, København. (»Ejes« af WM., indrettet til Lotte-Bolig.)
30. Sabotage mod Sigurd Hansens Møbelsnedkeri, Ranum.
31. Sabotage mod Automobilhandler Magnus Christiansens Værksted, Hobro.
31. Sabotage mod Fiskehandler Carl Jensens Røgeri, Hobro.
31. Papirer fjernet fra Landsretsassagfører Brylds Kontor, Amaliegade 31 A., København.
31. Bomber fundet i Auto, tilhørende Vognmand Johs. Petersen, Nakskov.
31. Brand paa Frits Hansens Møbel- og Stolefabrik, Lillerød.
31. Brand paa Hillerød Dampværkeri, Hillerød.
31. Brand paa Maskinsnedkeriet, Aamosevej 4, Hillerød.
31. Brand i Mekanikerværksted »Autogaarden«, Ringstedgade, Roskilde.
31. Kalvøpavillonen, Frederikssund, nedbrændt.
31. Sabotage mod Magnus Christiansens Autoværksted, Hobro.
31. Sabotage mod Fiskehandler Carl Jensens Røgeri, Strandvej, Hobro.
31. Sabotage mod tysk Garageanlæg, Hobro Havn.
31. Sabotage mod Hobro Rutebilstation. (Beslaglagt af Tyskerne.)
31. Bomber under danske Panservogne, beslaglagt af Tyskerne i Hobro.

November.

1. Ild i Jernbanevogn ved Lerspen, København.
1. Sabotageforsøg mod Krydsfinerfabrik, Dansk Skovindustri, Næstved.
1. Ueksploderet Bombe paa Grønnegade Kasernes Grund, Næstved.
1. Maskinpistoler og Ammunition fjernet fra Kystbevogtningens Kontor, Taarbæk.
1. Kraftige Bombeeksplosioner i 25 t. Kran, Gasværkskajen i Aarhus Havn.
1. Bombe fundet hos Konditor Jarle, Søndergade 11, Aarhus.
1. Eksplosion og Brand i Kiosken, Søborg Hovedgade 79, Søborg.
2. Bombeeksplosion ud for Jydsk-Andels Foderstofforretnings Pakhuse, Horsens Havn.
3. Sabotage mod tyske Barakker i Hasseris, Aalborg.
3. Eksplosion ombord paa Storebelfærgen »Sjælland«, kort før Ankomsten til Korsør.
3. Eksplosion i Motorhus i Sydhavnen, Aarhus.
3. Eksplosion i Storebelfærgen »Odin« i Nyborg Havn.
3. Sabotageforsøg mod Mandskabslokalet i WM-Ejendommen »Den folkelige Forsamlingsbygning«, Vestergade 26, Silkeborg.
3. Brandforsøg paa Garage, Valby Langgade 262, København.
3. Sabotage mod 2 Lystbaade i Skudehavnen, København.
3. Sabotage mod tysk Lastbil paa Fuglebakkevej, København.
3. Eksplosion i Havneløbet ved Søspejderstationen og paa Tritons Baadeplass i Skudehavnen, København.
4. Eksplosioner i Fabrikant Per Brøchner-Larsens Fabrik »Autofon«, Ewaldsgade 7, København.
4. Sabotage mod Tømmerhal i Aabenraa Havn, Aabenraa.
4. Sabotage mod Havnevesenets Ledefyr, Skovvejen, Aarhus.
4. Brand i Hulerød Badehotel, Hulerød.
5. Brand i Klithotellet, Hulerød.
5. Sabotage mod Havnevesenets Ledefyr, Aldersrovej, Aarhus.
5. Sabotage mod Gilleleje Badehotel, Gilleleje.
5. Sabotage mod »Standard Electric«s Fabrikker, Raadmandsgade 71, København.
6. Sabotageeksplosioner i H. Hein & Sønners Maskinfabrik, Strømmen.
6. Brand i Oluf Andersens Maskinsnedkeri, Frihedsvej 1 A, Rungsted.
7. Eksplosioner i 4 Jernbanevogne paa Gasværkskajen, Aarhus.
7. Sabotage mod Sydjysk Samleskinne, Søren Frichsvej, Aarhus.
7. Bombeeksplosion ved Pumpehus, Randers Banegaard.
7. Sabotageforsøg mod American Radiofabrik, Søgaardsvvej 52, Gentofte.
8. Eksplosion i Abraham Merklins Forretning, København.
8. Brand i Køkkenet til Viktualieforretningen »Deutsche Wurst«, Vimmelskaflet 42, København.
8. Sabotage mod Guldmedeforretningen, Rosengaarden 12, København.
8. Brand i Købmand Poul Sandbergs Butik, Tagensvej 56, København.
8. Brandbombe i Rederiet J. Lauritzens M/S »Helene Lau« af Esbjerg ved Enghave Brygge, København.
8. Brand i R. Rosbæks Tømmerværksted, Godthaabsvej 1, Hillerød.
8. Sabotageeksplosion i Aarhus Motor Co.s Bygning, Aarhus.
9. Bombe i Ejendommen, Nørre Voldgade 112, København.

1943.

November.

9. Bombe i Ejendommen, Købmagergade 55, København.
9. American Apparate Company Fabrik, Søgaardsvej 52, Gentofte, nedbrændt.
10. Mindre Bombeeksplosion i WM's Barak, Borgergade 144, Silkeborg.
10. Ild i Flakkanonstilling paa Silokajen i Nyborg Havn.
10. Brandbombe i Fru Hedvig Delbos Lejlighed, Faxegade 3, København.
10. Eksplosion i »Det danske Kølhus«, Islands Brygge 50, København.
10. Sabotagebrand i Værkstedbygningen hos Motorcykelfirmaet A/S C. Reinhardt, Lyngbyvej 36, København.
10. Sabotageforsøg mod Apparatfabriken »Tekmeskam«, Ryesgade 19, København.
11. Smedemester Christoffer Ullmanns Generatorværksted, Bjelkes Allé 22, København, nedbrændt.
11. Sabotageforsøg mod Jydsk Samleskinnes Transformatorstation ved Knabberup.
11. Brand i Bygmester Otto Erichs Værksted, Oehlenschlägersgade 37, Sønderborg.
12. Sabotage mod D.S.B.s Godsekspektion, Kalvebod Brygge, København.
12. Sabotage, Heiber Service, Lyngbyvej, København.
12. Brand i Horsens Svineslagteri, Horsens, (Træbarak og Telefonmateriel ødelagt.)
12. 3 Bombeeksplosioner paa Garagekomplekssets Værksteder, Løvenstrøgade 12, Horsens.
12. Bombeeksplosion i Horsens Honningfabrik, Borgmesterbakken, Horsens.
12. Ild i tysk Lastbil, Torvegade, København.
12. Brandbombe i Grønthandler Victor Petersens Forretning, Strandvej 136, Hellerup.
12. Autohandler Helge Jensen og Co.'s Automobilværksted, Omøgade 24, København, nedbrændt.
13. Brandbombe i Slagtermester Møllers Forretning, Vestergade 16, Horsens.
13. Bombeeksplosion i Fa. Aamann & Sønners Tømmerplads, Torsted ved Horsens.
14. Sabotage mod S/S »Anholt«, tilhørende Aarhus Sten og Gruskompagni, Kajplads, Aarhus Havn.
14. Sabotage mod S/S »Marie«, tilhørende Aarhus Sten- og Gruskompagni, Kajplads, Aarhus Havn.
14. Eksplosion i G. Nelholts Maskinfabrik, Ørnevej, København.
15. Sabotage hos Skræddermester Petersen, Paa Bjerget 8, København.
15. Sabotageforsøg mod Lædervarefirmaet E. E. Kahlmann, Vimmelskaflet 42, København.
15. Bomber i Gaarden til Ejendommen, Jorcks Passage 2 A og 2 B, København.
15. Sabotageforsøg mod Jeppesens Savværk, Gladsaxevej 36, Søborg.
15. Sprængning paa »Anholt« i Aarhus Havn.
16. Kabelanlæg ved Remisen i Aarhus sat ud af Funktion.
16. Bombeeksplosioner i to tyske Jernbanevogne paa Horsens Banegaard.
16. Ild paa Statens Ungdomslejr paa Kassemose Overdrev ved Frederikssund.
16. Sabotageforsøg mod Klædefirmaet Scheuer & Mørch, Nørregade 7, København.
16. Sabotage mod Chokoladehandler Ludvig Børge Kongsted Andresens Forretning, Strandvej 179, Hellerup.
17. Sabotageforsøg mod Radiofirmaet Friedrich & Co., St. Kongensgade 77, København.
17. Sprængstofattentat mod D.S.B.s Kommandopost, Frederiksbro i Aarhus.
17. Brand paa tysk Jernbanevogn (Halm), Havneterrænet, Thisted.
17. Ild i Isenkræmmer Carl Lassen & Co.'s Lagerbygning, L. Fruesgade, Slagelse.
17. Brandstiftelse i Snedkermester A. Rasmussens Værksted, Valdemarsgade 63, Aarhus.
17. Sabotage mod Murermester Hermansens Lejlighed, Ringstedvej, Næstved.
17. Sabotage mod Tømmerhandler Langes Indbo i Sommerhus, Strandvej 374, Vedbæk.
18. Sabotage mod Dansk Staalrørbefabrik og Maskinfirmaet Madsen & Beidil, Ryesgade 3, København.
18. Sabotage mod Fotohandler Jørgen Roulunds Forretning, Strandvej 189, Hellerup.
18. Sabotageforsøg mod Fru Ragna Kaysers Konfekturforretning, Strandvej 72, Hellerup.
18. 4 Eksplosioner paa Jernbanebroen over Gudenaå paa Hovedlinien Aarhus-Langaa. (Broen sprængt.)
18. Brand i Snedkermester Harry Laursens Værksted, Absalonsgade, Aarhus.
18. Eksplosion og Brand i Ridehus lejet af A/S »Pedershaab Maskinfabrik«, Brønderslev.
18. Sabotagebrand paa Ravnsholt Savværk, Ravnsholt.
18. Aarhus Havnevesens Radiopejlingsfyrt ødelagt, Fiskerihavnen, Aarhus.
18. Transformator ved Aarhus Østbanegaard sprængt.
19. Brand hos Snedkermester Lauersen, Absalonsgade 31, Aarhus.
19. Sabotage mod WM-Bil i Hotel »Baltic«s Gaard, Nykøbing F.
19. Brand i Bagermester Arthur Jørgensens Ejendom, Østergade 5, Aarhus.
19. Snedkermester Poul Drottens Snedkerværksted nedbrændt, Øster Grave 12, Randers.
19. Bombe i Gaarden til Chokoladefabriken Elvirasminde, Aarhus.
19. Sabotage mod Fa. V. Høje Christensen, Hurup.
19. Eksplosion og Brand i Maskinfabriken »Alvis«, Gothersgade 93, København.
19. Eksplosion i tysk meteorologisk Station og tysk Pensionat, St. Kongensgade 79, København.
20. Bombeeksplosion i Skotøjsfirmaet »Hector«s Lokaler, Larsbjørnstræde 10, København.
20. Brand i Mineralvandfabriken »Solbjerg«, Gl. Køge Landevej 55, København.
20. Sabotageforsøg mod tysk Barak, Aalborg.
20. Sabotage mod Kriegsmarinegericht, St. Kongensgade 79, København.
20. Eksplosion i Frokostkur paa tysk Omraade, Mølholm, Aalborg.
20. Brand i Vinderup Missionshus WM., Holstebro.
20. Brand paa Herregaarden »Broholm«, »Den gamle Vandmølle« nedbrændt.
21. 3 Barakker, tilhørende WM., nedbrændt ved Lemvig.

1943.
November.

21. Bombeeksplosion i tysk Gravemaskine, Marselisborg Skov, Aarhus.
21. Eksplosion i Lastmotorvogn, tilhørende Entreprenørfirmaet Teil, Aalborg. Parkeret ved Søndergade 87, Frederikshavn.
21. Brand hos Tømrermester Bertil Hald, Elmevej, Frederikshavn.
21. 3 Bombeeksplosioner paa Mælkekondenseringsfabriken, Hjørring.
21. 3 Eksplosioner ved »Esso«-Benzintanken, Odense.
22. Sabotageforsøg, Viborggade 12, København.
22. Eksplosion paa Aarhus Havneterræn ud for Mindebrogade, Aarhus.
22. Eksplosion paa Aarhus Havneterræn i en Benzinvogn paa Gasværkskajen, Aarhus.
22. Ildspaaøttelse i Flyvemaskinafmonteringshallen, Holmen, København.
22. Eksplosion i Lastbil foran Dagmarhus, København.
22. Brand i A/S Chocladefabriken »Sjøborg«, Jagtvej 95, København.
22. Brand i Andersson Asks Skindforretning, Nørrebrogade 32, København.
22. 2 Træbarakker i Omøgade 10, København, nedbrændt.
22. Sabotagebrand i Køkkenbygning og Telefoncentral paa Charlottenlundfortet, København.
23. Bombeeksplosion i Maskinfabriken »Transmotor«, Finsensvej 10, København.
23. Sabotage mod Transformatorbygningen, Lygten 5, København.
23. Sabotage mod Dr. Meulemanns Bil udfør Dr. M.'s Bopæl, Tranevænget 8, Hellerup.
23. Sabotage mod 3 Dobbeltmaster til den fynsk-jydske Samleskinne ved Villestofta, Odense.
23. Sabotageeksplosioner paa Koblingsstationen »Østfyn«, samt mod Lysmasterne Nord for Ellinge ved Nyborg.
23. Eksplosion i Metalstøberiet, P. Mogensvej 14, Hillerød.
24. Ild i Snedker- og Møbelværkstedet, tilhørende Snedkermester Otto Ericht, Oehlenschlägersgade, Sønderborg.
24. Bombeeksplosion ved D. P. A.'s »Esso« Tank, Odense.
24. Leo Høyers Bakelitfabrik, Vesterbrogade 148, nedbrændt, København.
24. Eksplosion i Passagen mellem Kaffeforretningen »Andalusia« og Marskandiserforretningen »Den gamle Hytte«, Gl. Kongevej 4, København.
25. Baal hos Skrædderfirmaet L. Koppel A/S, Købmagergade 50, København.
25. Sabotageforsøg i Uplandsgade 56, København.
25. Sabotageforsøg mod Skjortefabriken, Laplandsgade 4, København.
25. Konfektionsfirmaet Grauballe & Co., Allégade 8, København, nedbrændt.
25. Bombe i Fru Ellen Petersens Lejlighed i Villaaen, Krogvej, Holte.
25. Brandbombe hos Direktør Bjerregaard, Nørager Trælshandel.
25. Viadukten ved Riiskov paa Aarhus-Grenaa Banen spærret ved Bombeeksplosion.
26. Brandbombe i Heibers Autoservice, Lyngbyvej, København.
26. Sabotage mod Modelsnedkeriet, Vedbækgade 4, København.
26. Sabotage mod Papirhandler Lyssdals Forretning, Smedegade 17, Horsens.
27. Brand i WM.'s Lager, Islands Brygge, København.
27. Sabotage mod 3 Lastvogne ved Nygaards Hotel, Krusaa. (Løvnedsmidler til Tyskerne.)
27. Eksplosion i WM.'s Depot i D. f. D. S.'s Lagerbygning paa Islandsplads, København.
27. Brand i Metropolteatret, København.
27. Ild i Direktør Karl Diersens Bil i Garage paa Brammersvej, Charlottenlund.
28. Sabotage mod Maskinfabriken Madsen & Beidil, Ryesgade 3, København.
28. Eksplosion i Industri Syndikatets Monteringshal, Havnevej 3, Kbhvn.
28. 3 Højspændingsmaster saboteret, Kerteminde.
29. Sabotage mod Næsby Karosserifabrik, Næsby.
29. Sabotage mod Tommerup Hørfabrik, Tommerup.
29. Sabotage mod Maskinhandler Henningsen, Næsby.
29. Brand i Garage hos Moes, Marievej 23, Hellerup.

December.

2. Sabotage mod Transformatorstation, Galgebakken, Holstebro.
3. Sabotage mod Nicolajsen & Nielsen, København.
4. Sabotage mod Maskinfabriken, Wildersgade 64, København.
4. Sabotage mod Mælkekondenseringsfabriken, Hjørring.
4. Aerolit fjernet fra Isenkræmmer J. Petersen, Helsingør.
4. Hartmanns Maskinfabrik, København, sprængt.
4. O. M. Hansens Snedkerivirksomhed bombet, senere antændt, København.
4. Rauns Automobilværksted bombet, Jagtvej 18, København.
4. Vogn brændt hos K. Villadsen, Dyrehavevej 14, København.
4. Helge Bangstedes Villa forsøgt afbrændt, København.
6. Sabotage, Julius Blomsgade 18, København.
6. Sabotagebrand A/S M. Seest, Jernstøberi, Aarhus.
6. Sabotageforsøg mod Telegrafens Kabelhytte, Aarhus.
6. Sabotage mod Restaurant »Træfpunkt«, Aarhus.
6. Bomber hos Boghandleren, Brogade, Nexø.
6. Sabotage mod Slagtermester Chr. Rasmussen, Meilgade 41, Aarhus.
6. Stærkstrømsledninger overklippet, Hobro.

1943.

December.

6. Heiber Service bombesprængt, København.
6. Sabotageforsøg mod Gamst & Sønners Eff., København.
6. Sabotageforsøg mod Hans Olsens Børstefabrik, Hannovergade, Kbhvn.
8. Sabotage mod nybygget Motorchalup til WM., Svendborg.
8. Maskinfabriken »Absalon«, Frederikssundsvej 274, København, sprængt.
10. A/S Spren Wistofts Fabrikker, Nicolajvej, København, sprængt.
10. Sabotageforsøg mod Transformatorstationen Adelgade-Helsingørgade, København.
10. Sabotage mod Rømercafeen, Aarhus.
10. Sabotagebrand hos S. S. Alexander Jensen, Odense.
10. Sabotage mod Lastbil, tilhørende Evald Hansen, Holbæk.
10. Brand i tysk Jernbanevogn, København.
11. Eksplosion i Skræderforretningen »Prima«, Fredensgade 41, Aarhus.
12. Sabotage mod Staalværket, Varde.
13. Sabotageforsøg mod tysk Distriktskontor, Sct. Annæ Pl., København.
13. Sabotage mod den tyske Marines Efterretningsstation, Aalborg.
14. Sabotage, Gl. Kongevej 13, København.
14. Brandbomber hos Malermester L. C. Jørgensen, Odense.
14. Sabotage hos Installatør Koldby Jensen, Aarhus.
15. Sabotage hos Malermester Sigurd Larsen, Fredericia.
15. Sabotage, Snedkerværkstedet, Sankelmarksgade 16, København.
15. Mindre Sabotagebrand i tysk Garage paa Artillerivej, København.
16. Bomber mod Viktualieforretningen, Næsbyholmsvej, København.
16. Brand i tysk Jernbanevogn, København.
16. Brand i Malerlager, Norgessgade 49, Esbjerg.
16. Brand i Industricafeen, Ribe.
19. Sabotage, Møbelfabriken, Esbjerg.
19. 3.500 Tons Nybygning sænket (WM.), Svendborg.
19. Andersen & Ebstrups Lak- og Kunstlæderforretning, København, raseret ved Sabotage.
20. Magnetisk Bombe under Drejebænk paa »Atlas«, København.
20. Riffel-Syndikatet, København, saboteret.
20. Bombe i Cafeen »Ørnen«, Brolæggerstræde, København.
20. Sabotage mod Garveekstraktfabriken, Hillerød.
20. Sabotage mod Muslingekogeriet, Løgstør.
20. Sabotage mod Brdr. Nielsens Autoværksted, Løgstør.
20. Brandforsøg mod Hotel »Unionen«, Løgstør.
21. Sabotage B. & W.s Maskincentral, Overgaden oven Vandet, København.
21. »Rudy-Tryk« saboteret (Krenchels Piece), København.
21. Daniel Chr. Papes Gaard i Tolme ved Frederikshavn antændt.
22. 2 Ministrygere beskadiget ved Sabotageeksplosion, København.
22. Brand i Halmæs, tilhørende WM., Nr. Sundby.
24. Brand i tysk Garage, Ribe.
24. Brandforsøg, Aug. Backhaus, Ribe.
24. A/S Jernkontoret, Vibevej 14—18, København, bombesprængt.
25. Chr. S. Poulsens Villa i Fjordallé, Ringkøbing, beskadiget.
25. Sabotage mod Jens Jørgensens Maskinsnedkeri, Hillerød.
25. Sabotage mod tysk Jernbanevogn, Hjørring.
26. Sabotage mod »Hartz Heiem« ved Haderslev.
26. Sabotage mod Mælkekondenseringsfabriken, Fredericia.
28. Sabotage mod Paahængsvognsfabriken D.A.P.A., Aabenraa.
29. Sabotage mod Mælkekondenseringsfabriken, Fredericia.
29. Sabotage mod Møller & Jochumsens Maskinfabrik, Horsens.
29. Bombesprængt Mælkekondenseringsfabriken, Horsens.
30. Sabotage mod Aamann & Sønns Værksteder, Horsens.
31. Eksplosion udenfor »Rømercafeen«, Aarhus.
31. Eksplosion i tysk Jernbanevogn, Aarhus.
31. Sabotageforsøg mod V. Jeppesens Savskæreri, Ellekildevej 59, Søborg.

1944.

Januar.

1. »Den blaa Butikk«, Slagelse, bombet.
1. Sabotage mod Slangerup Væveri, Slangerup.
2. Bombeeksplosion i Hede Nielsens Acetylen-gasfabrik, Horsens.
2. Bomber i Aamann & Sønners Tømmerlager, Horsens.
3. Sabotagebrand i Bil, tilhørende den rumænske Gesandt, København.
3. Sabotage mod Lau Lauritzens Sadelmagerværksted, Bevtoftegade 8, København.
3. Sabotagebrand i Jeppesens Savskæreri, Gladsaxevej 34, Søborg.
3. Sabotagebrand paa Tømmerpladsen, Lygten 10, København.
3. Brandbombe mod Lejlighed, Caroline Mathildesvej 21, Lyngby.
4. Slangerup Væveri, Hillerød, antændt og nedbrændt.

1944.
Januar.

4. Sabotageforsøg mod D.S.B.s Centralværksteder, København.
4. Sabotagebrand i Helge Bangstedes Villa, Borgervej 36, Lyngby.
5. 3 Brandbomber fundet hos Købm. O. Nielsen, Gentoftegade 47, Gentofte.
5. Bomber i Modelsnedkeriet, Vedbækgade 4, København.
5. Sabotageforsøg mod Cementfabriken Rørdal, Aalborg.
6. Restaurant »Jømsborg«, Aarhus, ødelagt ved Bomber.
6. Sabotageforsøg mod Chr. Hansen & Sønners Pølsefabrik, Odense.
6. Sabotageforsøg mod tysk Damper »Dorpath«, Aalborg.
6. Sabotageforsøg paa H. C. Ørstedsværket, København.
6. Sabotagebrand i Udbygning til Badesanatoriet, Skodsborg.
7. Sabotageforsøg med Karbidbombe mod Møbelfabrik, E. O. Hansens Villa, Odense.
7. Sabotage mod Dampvaskeriet, Boulevarden 6, Vordingborg.
7. Sabotageforsøg mod C. V. Jegers Kiosk, Aarhus.
7. Sprængbombe fundet i Bil tilhørende tysk Officer, Horsens.
8. B. & W., Wilders Plads, saboteret med Bomber, København.
8. Sabotage mod »Rømercafeen«, Aarhus.
9. Sabotageforsøg mod Dansk Garveekstrakt Fabrik, Hillerød.
9. Bombe mod Heibers Service, Lyngbyvej, København.
10. Sabotagebrand i Villa, tilhørende Orla Olsen, Caroline Amalievej 31, Lyngby.
10. Sabotage mod stor Elektromotor ved Hammers Granitværk, Rønne.
11. Sabotage mod Peder Nielsens Fabrik og Transformator, Hjørring.
11. Bombe ødelægger Pedershaab Fabrikernes Transformator i Brønderslev.
11. Bombe fundet i Vogn hos Skandinavisk Motor Co., Lundtoftegade, København.
11. Bombe eksploderet ved D.D.P.A.s Tank, Vesterbrogade 151, København.
12. Super Spring-Madrasfabrik saboteret, København.
12. Sabotage mod Aarhus Oliefabrik, Aarhus.
13. Sabotagebrand i Oliemøllens Pakhus, Esbjerg.
13. Sabotagebrand i Tømrermester C. A. Andersens Værksted, Vestergade 49, Aarhus.
13. Sabotagebrand i Accidenstrykkeriet, Slotsgade 5, Odense.
13. Sabotage mod Grev Brockenhuus-Schacks Ejendom, Maglevænget 13, Charlottenlund.
14. Bombe eksploderet, Havnegade 51, København.
14. Sabotage mod 6000 Volts Kabel ved Bombe i Kabelbrønd, Amager Fælledvej 44, København.
15. Sabotage mod Agnes Hansens Lejlighed, Slagelsegade 29, Næstved.
15. Sabotage mod »Always«, Frederiksholms Havnevej 14, København.
15. Sabotage mod B. & W., Strandgadeværftet, København.
15. Sabotage mod Isbar, Amagerbrogade 154, København.
16. Sabotage, Gl. Køgevej 137, København.
16. Sabotage mod Maskinværkstedet »Aros«, Tordenskjoldsgade 25, Aarhus.
16. Ild i tysk Godsvogn med Halm, Langaa Jernbanestation.
16. Brandbombe i Alminds Marskandiserbutik, Viborggade 74, København.
16. Sabotage mod Kran paa Aalborg Skibsværft, Aalborg.
17. Sabotage mod Pindstoftes Maskinfabrik, Trekronegade, København.
17. Sabotage mod Kvarter for tyske Vagter i Trustrupvej 3, København.
17. Sabotageforsøg mod Jeppestens Savværk, Gladsaxevej 36, Søborg.
17. Sabotage mod tysk Bil, Lundtoftegade, København.
17. Sabotage mod tysk Bil, Gl. Køgelandevej 180, København.
18. 6 Mand afhenter Polituniformer hos Skrædder Schilder, Nørregade 7, København.
18. Sabotage mod Aage Petersens Maskinfabrik, Finsensvej 47, København.
18. Sabotage med Bombe i Lyskasse ved Slagter Rasmussens Butik, Mejlgade 41, Aarhus.
18. Sabotageforsøg mod »Nordwerk«, Røvsingsgade 90, København.
19. Sabotage mod Kioskejer Stavnsbjergs Kiosk og Lejlighed, Emdrupvej 6, København.
19. Sabotage mod Privatbil, tilhørende tysk Diplomat, Strandvej 211, København.
19. Brand i Aage Nielsens Værksted, Dalbygade, Fredericia.
20. Sabotage mod »Adler«, Scandiagade 15, København.
20. Sabotage mod Installatør Dahl Jensens Butik, Triangeln 4, København.
20. Sabotage mod Blokposten paa Godsterrønet, Aarhus.
20. En parkeret tysk Motorcykel stjaalet fra Birkerød Hotel, Birkerød.
21. Sabotage mod Installatør Dahl Jensens Butik, Nørrebrogade 206, København.
21. Sabotagebrand i Skur paa Grønlandsvej, Horsens.
21. Sabotage mod Pedershaab Maskinfabrik, Brønderslev.
21. Sabotage mod Købmand Knudsens Forretning, Danmarksgade, Fredericia.
21. Sabotage mod Slagterforretningen, Torvegade 62, København.
22. Eksplosion i Ejendom, Badstuestræde 20, Aarhus.
22. Befrielse af saaret Sabotør paa Kommunehospitalet, København.
23. Sabotage mod Skib i Odense Kanal.
23. Sabotage mod Slagter Andersens Butik, Absalonsgade 17, Silkeborg.
23. Sabotage mod Slagter H. Hansens Butik, Islands Brygge 23, København.
24. Sabotage mod Installatør Koldby Jensens Butik, Paradisgade 12, Aarhus.
25. 3 tyske Militærbiler ødelagt med Bomber, Søndergade, Frederikshavn.
25. Sabotører kørt bort med 3 tyske Biler fra Vesterports Garage, København.

1944.

Januar.

26. Sabotageforsøg mod »Titan«, København.
26. Sabotagebrand i 3 tyske Lastbiler hos Bülow & Co., Aarhus.
26. Bombe mod Café »Wiibroek«, Revvej 11, Korsør.
27. Tysk Barak nedbrændt, Skagen.
27. Sabotage mod Skrædermester Johns Virksomhed, Jernbanegade 22, Sønderborg.
27. Bombeeksplosioner paa 3 tyske Lastbiler, Fa. Bülow & Co., Trøjborgvej, Aarhus.
27. Sabotagebrand i Esplanaden, København.
27. 300 kg Sprængstof fjernet fra Godsbanegaarden, København.
27. Bombe mod Viktualieforretningen, Classensgade 49, København.
27. 13 tyske Geværer fjernet fra Centralpostbygningen, København.
27. 2 tyske Biler stjaalet, Odense.
28. Sabotageforsøg hos Andresen & Clausen, Storegade 13, Aabenraa.
29. Sabotageforsøg mod Aabenraa Motorfabrik, Kolstrup, Aabenraa.
29. Sabotage mod »Nordwerk«s Kraftcentral, København.
29. 11 Luftrykslanger overklippet, Baneterrænet, Aarhus.
29. Snedkermester H. Lorenzens Værksted nedbrændt, Ormstoff.
29. Sabotage mod Købmand C. J. Madsens Butik, Niverød.
29. Sabotagebrand i »Skodsborghus«, Skodsborg.
30. Sabotagebrand paa Juncers Konfektionsfabrik, Randers.
31. Sabotageforsøg mod »Nordværk«, Finsensvej 89, København.
31. Sabotage mod Transformatorstation ved Søren Frichsvej, Aarhus.

Februar.

1. Sabotagebrand i Restaurant »Lido«, Esbjerg.
1. Brand i to Jernbaneløse Halm (WM.), Hjørring St.
1. Sabotagebrand i Kreaturstaldene, Esbjerg.
2. Sabotage mod tysk Bil i Odense.
2. Sabotage i Slagter H. Hansens Butik, Islands Brygge 23, København.
2. Bombe i Slagterforretning, Torvegade 62, København.
2. Brand i Cigarhandler Laurits Larsens Forretning, C. W. Obels Plads, Aalborg.
3. Bombe eksploderer paa Gammel Hestehauge Skibsværft, Svendborg.
3. Bombe eksploderer paa Ministryger paa Gammel Hestehauge Skibsværft, Svendborg.
3. Sabotagebrand i Hans Jørgensen & Sønns Skærvefabrik, Kerteminde.
3. 2 tyske Hurtigbaade ødelagt med Bomber paa H. Rasmussens Værft, Svendborg.
3. Bombe ødelægger Specialmaskine paa John Madsens Baadebyggeri, Svendborg.
3. Sabotage mod Opelvogn i Pakhuset, Amaliegade 46, København.
3. Emmerys Konditori fuldstændig raseret, Aarhus.
4. 2 tyske Marinefartøjer sænket ved Sabotage paa Svendborg Staalskibsværft.
4. Sabotage mod Motorbaad, beslaglagt af Tyskerne, København.
4. Brand i Grøntforretning Rosen Nr. 1, Holbæk.
6. Maskinfabrikken »Hamag«, Lavgade, Aabenraa, ødelagt ved Sabotage.
6. Sabotageforsøg mod Aabenraa Maskinfabrik, Aabenraa.
6. Sabotage mod Hotel »Corner«, Randers.
6. Sabotage mod Firma Reinhardts Autoværksted, Sejrsgade 6, København.
6. Brand i tysk Barak, Esbjerg.
7. Bombe i Skotøjsbutik, Godthaabsvej 235, København.
7. Sabotageforsøg mod Transformatorstationen i Lygten, København.
8. Røgbombe gennem Købmand J. P. Jensens Butik, Smedlundsgade 12, Holbæk.
8. Sabotageforsøg mod tysk Læges Bolig, Marievej 22, København.
9. Sabotagebrand i Mandskabsbarakker i Lysbro Skov, Silkeborg.
10. Stjaalet 16 Kasser Sprængstofå 25 kg fra Skib i Tuborg Havn, København.
10. Sabotage mod Lastbil, Riffelvænget, Holbæk.
11. Sabotage mod S/S »Dorpath« ved Aalborg Værft, Aalborg.
12. Sabotage mod J. & W. Andersens Skotøjsfabrik, Vesterbrogade 107, København.
12. Sabotage mod Brødrene Houlberg, København.
12. Sabotageforsøg mod Industri Syndikatet, København.
13. Sabotageforsøg mod Philipp W. Heymanns Fabrikker, København.
13. Sabotageforsøg mod Kabelstation i Nyborg.
13. Sabotage mod elektriske Ledninger ved Sdr. Onsild, Hobro.
13. Forsøg paa at bortføre Sprængstof fra Faxe Kalkbrud, Faxe.
14. Brand i tysk Barak, Kløvermarken, København.
14. Sabotage mod Vognmand Frits Viggo Jensens Lastvogn, Videbæk.
15. Sabotage mod Automobilfirmaet V. Hansen, Torvet 16, Ringkøbing.
15. Sabotagebrand i Træhus ved Steingsgade, Odense.
15. Sabotagebrand hos Tømrermester J. Rasmussen, Frederikshavn.
16. Stor Bombe udenfor Dambedes Butik, Danmarksgade 20, Fredericia.
16. Brandbombe mod Tyskernes Epidemihus i »Karolinelund«, Aalborg.
17. Brand paa stort Læs Halm, bestemt for WM i Oksbøl.
17. Sabotagebrand i tysk Bil hos H. Chr. Hansen, Kirkegaardsvvej 10, Aarhus.
17. 200 kg Sortkrudt bortført fra Rønne Granitværk, Rønne.

1944.

Februar.

17. Brandforsøg i Thomsens Mejeri, Frederikshavn.
18. Sabotage mod Milert Hansens Autocomp., Aarhus.
19. Brandforsøg i Tømrermester Jens Rasmussens Tømmerhandel, Søndergade 12, Frederikshavn.
19. Sabotagebrand i Saksøbing Stolefabrik og Savværk, Saksøbing.
20. Tyske Uniformer hentet hos Skræderfirmaet Jens Henriksen, Dalslandsgade 7, København.
20. Sabotageforsøg med Brandbomber mod Gilleleje Badehotel, Gilleleje.
20. Bombe mod Malermester M. Jensen, Langegade 16, Kerteminde.
20. Sabotageforsøg med Brandbombe mod Vesterbro Bio, Aalborg.
21. Sabotage mod Carl Randrup, Raadhushuspladsen, Aarhus.
21. Eksplosion paa tysk Projektørvogn, Godsbanen, Aarhus.
21. Brand i Eksportstaldene, Esbjerg.
22. Sabotageforsøg mod Aandssvageanstalten Sølund, (WM), Silkeborg.
23. Sabotage mod tysk Lyskaster paa Godsbanegaarden, Aarhus.
23. Bombeeksplosion paa Dampskorstenen paa Aandssvageanstalten Sølund, (WM) Silkeborg.
24. Brand efter Bombeeksplosion i Frederiksgade 1, Odense.
24. Brand i Godsvogn paa Ladespor, Exnersgade, Esbjerg.
24. Brand i tysk Personmotorvogn i Garbos Autoværksted, Strandbygade 46, Esbjerg.
25. Sabotage mod Muslingekogeriet »Mutilus«, Hølbæk.
26. Brand i Autofirma Brun, Hesselager, Svendborg.
27. Bombe ind i Dambedes Villa, Fælledvej 55, Fredericia.
27. Sabotagebrand i Vaskeriet, Silkeborgvej 236, Aabyhøj.
28. Sabotage mod Dansk Rørindustri, Nymarksvej, Fredericia.
28. Sabotageforsøg mod V. Jepsens Savværk, Gladsaxevej 36, Søborg.
29. Sabotage hos Folketingsmand V. Gram, Struensegade 26, København.
29. Hjemmelavet Sprængbombe eksploderer hos A. V. Martinsen, Nymarksvej 22, Fredericia.
29. Sabotage hos P. A. Schrøder, Maskinsnedkeriet, Næstved.

Marts.

2. Sabotage mod Ostehandler K. Knudsens Forretning og Ejendom, Danmarksstræde 2, Fredericia.
2. Sabotage mod Dieselmotor til Nybygning (tysk Marine) paa Svendborg Staalskibsværft.
2. Sabotage mod B. & W., København.
3. Bombe mod Jernbanevogn med indladet B. & W. Motor, København.
3. Eksplosion paa tysk Godsvogn, indeholdende 3 tyske Flyvemaskinmotorer, Korsør.
4. Bombe mod Bogbinder Didriksens Forretning, Torvegade, Rønne.
5. Brandbomber i Ejendommen, Kristiansgade 9, København.
5. Bomber mod Marskandiserforretningen, Viborggade 74, København.
5. Sabotageforsøg mod Varde Staalværk, Varde.
6. Ildspaaesættelse i Tankgaarden, Aalborg Værft, Aalborg.
6. Sprængbombe detoneret ved Ejendommen, Hobrovej 14, Randers.
6. Eksplosion i tysk Jernbanevogn læsset med Motorer.
9. Sabotage mod H.K.P.s Kontor, Jessensmøle 15, Svendborg.
9. Ildspaaesættelse paa Cementfabriken »Danmark«, Aalborg.
10. Ildspaaesættelse i 3 tyske Jernbanevogne med Halm, Aalborg.
11. Brand i tysk Materialeskur, Aarhus.
11. Sabotageforsøg mod Nicolajsen & Nielsen, Sydhavnsgade 23, København.
11. Bombe i Købmand J. P. Jensens Forretning, Nørregade, Rønne.
11. Eksplosion i Gaarden til Ejendommen Jernbanegade 10, Aalborg (Elektroinstallatør Hansen & Schneider.)
12. Bombe i D. Espersens Forretning, Lilletorv, Rønne.
13. 134 Brutto-Tons Nybygning sænket ved Sabotage i Rudkøbing.
13. Sabotageforsøg hos Tømrermester P. Jørgensen, Sjølerup, Als.
13. Sabotageforsøg mod tysk Lastbil, Randers.
13. Brand i Installatør Poul Hartochs Forretning, Houmeden 11, Randers.
14. Sabotage mod Køkkenet i »Grand Hotel«, Hobro. (Tysk Standortkommandantur.)
14. Ild i Jernbanevogn med Halm, Jernbanelinien Faare—Bækmarksbro i Flynder.
15. Brand i Gaard i Stabrand, overtaget af WM.
15. Sabotage mod Buickmotor i Fyns Stenværk, tilhørende Entreprenør Lindegaard Hansen, Assens.
16. Sabotage mod Mads Christensen Nielsens Baad, Kanalen, Børsbroen, København.
17. Bombe mod Bogbinder Didriksens Forretning, Rønne.
17. Sabotage mod Fyens Stenværk, Assens.
18. Bombe mod Manufakturhandler H. Bahnsons Forretning, Kølgevej 70, Taastrup.
19. Sabotageforsøg mod Ejendommen, Holsteinsgade 11, København.
20. Bevæbnet Aktion mod tysk Arrestafdeling i Aalborg for at befri dødsdømte Partriøter. (Mislykkedes.)
21. Sabotage mod Transformatorstation, Strandvej, Solbjerg.
21. Brandforsøg i Fabrikant Falle Oliver Lindberg Nissens Virksomhed, Vestergade 21, Randers.
22. Ildspaaesættelse paa Hesselbergs Maskinsnedkeri, Ringstedgade 190, Næstved.
22. Bombetentat mod Kolonialforretningen, Bentzonsvej 41, København.
22. Ild i 2 Godsbanevogne (Hø), Bogense St.

1944.

Marts.

24. Sabotage mod Nymarks Maskinsnedkeri, Højbjerg ved Aarhus.
24. Bombeattentat mod Købmand H. Petersens Ejendom, Vordingborg.
29. Sabotageforsøg mod tysk Jernbanevogn belæsset med Traktorer paa Hillerød Banegaards Terræn.
29. Brand i en af WM. beslagtalt Ejendom Nord for Rindby Badehotel, Fanø.
30. Bombe eksploderet ved Brændehandler Martinsens Butiksdør, Nymarksvej 18, Fredericia.
30. Nedbrændt Ladelønge, tilhørende Gartnerne Brdr. Nielsen, Stige ved Bogense.
30. Bombeeksplosion i Beværtningen »Egely«, Elmegade 23, København.
30. Ildpaasættelse, Pastor Brabrand, Herluf Trollesgade 22, København.
31. Sabotage, Café »Elmely«, Elmegade 23, København.
31. Sabotage mod tysk Skib, Refshaleøen, København.
31. Brand i Jernbanevogn med tysk Barakmateriel, Hillerød St.
31. Ild i Jernbanevogn, Camouflagemaatte fra Hatting, Horsens St.
31. Bombeattentat mod Martinsens Forretning, Nymarksvej, Fredericia.
31. Bombeeksplosion i »Minna Cortz« af Hamburg, B. & W., København.

April.

1. Sabotage mod tysk Bil paa Ny Østergade, København.
1. Brand i Landsdommer Juniors Garage, Tokkekøbvej 25, Hillerød.
3. Sabotage mod Marinelager, Rørdalsvej, Aalborg.
3. Sabotage mod Olietanke paa Aalborg Værft, Aalborg.
4. Bombeattentatforsøg mod Cigar-Kiosk paa Ellebjergvej, København.
4. Eksplosioner paa Korsør Glasværk, Korsør.
5. Sabotage mod G. Christensens Værksted, Kalvehave.
5. Sabotage mod Ufa Film, Nytorv 3, København.
6. Sabotage mod D.N.S.A.P.s Kontor, Sølundsvej 8, København.
6. Brand i 3 Lastvogne, Nykøbing M.
6. Brand i Trælshandel, Heinrich Bøses Tømmerlager, Broager.
7. Sabotage mod Vognmand Jørgensens Garage, Skallebjerg pr. Trunderup.
8. Sabotageforsøg mod tysk Lastbil, Randers.
9. Bombeeksplosion i Kolonialforretning, Hammelstrupvej 3, København.
9. Haandgranat mod Kolonialforretning, Ellebjergvej 30, København.
10. Ildpaasættelse hos Landinspektør Zoffmann, Vestergade 41, Herning.
10. Bombe eksploderer hos Viktualiehandler Tholstrup, St. Torv, Rønne.
11. Brandbombe hos Frikorpsmand, Backersvej 93, København.
11. Bombe eksploderer hos Malermester G. Holm, Klinggade 2, Rønne.
11. Bombe eksploderer hos Læderhandler M. Petersen, St. Torvegade, Rønne.
11. Bombe eksploderer hos Viktualiehandler H. V. Hansen, Nygade 5, Rønne.
12. Sabotageforsøg mod Gilleleje Biografteater, Gilleleje.
12. Sabotage mod S. Spørensens Maskinsnedkeri, Fynsgade, Herning.
12. Sabotage mod tysk Automobil, Parkeringspladsen, Kgs. Nytorv, Kbhvn.
12. Sabotage mod tysk Godsvogn med Maskindele, Østerport Station, Kbhvn.
14. Vaaben bortført fra WM.-Depot v. Vedsted Skole, Ribe.
15. Brandbombe i Jernbanevogn med Træ til Værnemagten, Odense St.
17. Sabotage mod Transformator, Vojensvej, Hvidovre.
17. Sabotage mod Gilleleje Biografteater, Gilleleje.
17. Sabotage mod Forenede Oliekompagnis Garage, Saxkøbing.
17. Brandstiftelse i Jernbanevogn, Vordingborg St.
18. Bombeeksplosion udfør Ejendommen, Valby Langgade 10, København.
18. Sabotage mod Scandinavisk Motor Co., Lundtoftegade 106, København.
20. Sabotage mod tyske belæsede Jernbanevogne, Assens.
20. Sabotage hos Ostehandler K. V. Knudsen, Danmarksstræde, Fredericia.
20. Sabotage hos Slagtermester K. L. R. Hansen, Fælledvej 14, Fredericia.
20. Sabotage hos Købmand H. F. C. Jessen, Falstergade 4, Aalborg.
20. Sabotage mod Ingeniør Friis' Kontor, Dannebrogsgade 11, Aalborg.
20. Bombe eksploderer hos Cigarhandler O. Larsen, C. W. Obels Plads, Aalborg.
20. Nedbrændt Hestestald og Lade, tilhørende Vognmand Christen Larsen, Nørregade 35, Hirtshals.
21. Sabotageforsøg mod tysk Træbarak, Horne Vænge, Faaborg.
21. Sabotage mod Vaskeriet »Neptun«, Fyensgade 11, Herning.
22. Sabotage mod Jernbanevogn ladet med Flyvemaskinmotorer, Nyborg.
22. Sabotage mod Maskinfabriken »Carltorp«, Roskildevej 371, København.
22. Sabotage mod H. O. Rasmussens Maskinfabrik, Stubmøllevvej 35, København.
23. Bombeattentat mod tysk Bil, Vestre Boulevard, København.
23. Bombeattentat mod tysk Bil, Hovedbanegaarden, København.
23. Sabotageforsøg mod Grønthandler R. Schmidts Forretning, Peter Bangsvej 29, København.
23. Sabotage mod Fabriken, Blankavej 32, København.
24. Bombeeksplosion hos Fiskehandler H. H. Pedersen, St. Torvegade, Rønne.
24. Sabotage mod tysk Dampner »Lavinia«, Aalborg Værft, Aalborg.
25. Sabotageforsøg mod tysk Lastautomobil, Nyborg.
26. Sabotage mod Maskinfabriken »Atlas«, Ndr. Fasanvej 235, København.
26. Bomber eksploderer udfør »Stella Nova«, Vesterbrogade 64, København.

1944.

April.

27. Sabotage mod Rudi-Trykkeriet, Klosterstræde 23, København.
28. Sabotage mod Metalfabriken, Rentemestervej 57-59, København.
28. Bombe mod Restaurant »De tre Musketerer«, Nicolaj Plads, København.
28. Bombe mod Urtekræmforretningen, Hjørnet af Tagensvej og Raadmandsgade, København.
28. Sabotage mod Universal-Trykkeriet, Rigensgade 21, København.
30. Sabotage mod Bro paa Søren Frichsvej, Aarhus.
30. Sabotage mod »Mona-Bar«, Randers.
30. Sabotage mod elektrisk Fordelerstation, Skive.
30. Sabotage mod Højspændingssteder, Skive.
30. Sabotage mod Neumann & Zimmermann, Lyngby.
30. Sabotage mod Transformatorstationen i Viby, Odder.
30. Sabotage mod Muelingeindustrien i Glyngøre, Skive.
30. Bombsprængning ved elektrisk Fordelerstation, Randers.

Maj.

1. Sabotage mod Højspændingsledningen mellem Fredericia—Kolding.
2. Transformatoranlæg, Ribe, saboteret.
1. Sabotage mod Ledningsnettet ved Højen, Vejle.
1. Tysk Bil fjernet i Ringkøbing.
2. Transformatorerne i Hviddinge og 1 i Øster Vedsted bombesprængt.
1. Stærkstrømsledning sprængt i Tønder.
1. Sabotage mod Kablerne under Broen ved Frich, Aarhus.
2. Kraftstationen i Frihavnen sprængt i Luften, København.
2. Transformator-tårn ved Skælbæk sprængt i Luften.
2. Sabotage mod Maskinfabriken »Globek«, Glostrup.
5. Bomber i Langhoffs Konditori, Silkeborg.
5. Sabotage mod Maskinfabriken »Nero«, København.
5. Sabotage mod Aage Sørensens Maskinfabrik, Stubbeltølgade, København.
6. Sabotage mod Isenkramforretning, Fredericia.
6. Sabotageforsøg mod A/S »Carbonas«, Næstved.
6. Sabotage mod den østjyske Samleskinne, Kolding.
6. Isenkammer Restrups Ejendom, Fredericia, bombesprængt.
6. Sabotage mod Flyvemaskinværkstederne, Kløvermarksvej, København.
6. Kedelrum ødelagt, Dampvaskeriet »Thor«, Filsofgangen 11, Odense.
8. Sabotage mod B. & W., Refshaleøen, København.
10. Sabotage mod Elektromotorfabriken »Generator«, København.
10. 5000 Liter Benzin fjernet fra D.D.P.A., Holbæk.
10. Højspændingsmast i Mejby sprængt, Ribe.
10. Eksplosion i Læderforretningen, Stefansgade 29, København.
13. Rasmussens Metalvarefabrik i Sengeløse saboteret.
13. »Always«, Sydhavnen, saboteret, København.
13. Sabotage, Jyllingevej, København.
14. Brand i tysk Lastauto, Bilstationen, Kocksgade, Odense.
18. Sabotage mod Lastvogne i tysk Tjeneste, Randers.
18. Sabotage mod Lastmotorvogne ved Tirstrup Flyveplads.
19. O.T. Lejr paa Fanø nedbrændt.
19. Lastbil med tyske Arbejdere sprængt i Randers.
19. Brand i tyske Tæpper paa Larsens Plads, København.
19. Hotel »Bondegården«, Hornbæk, brændt.
20. Attentat mod Peter Jessens Varehus, Vestergade 17-19, Silkeborg.
20. Sabotage, Classensgade 71, København.
22. 19 Biler bombesprængt, Odense.
22. Brand i Bjelke Rasmussens Systue, København.
22. Brand i tyske Barakker i Kastellet, København.
23. Sabotage, Maskinfabriken, Strandboulevarden 64 o. G., København.
23. Sabotage i Halkier & Co.s Maskinsnedkeri, Hvidovre.
23. Sabotage mod Radiofabriken, Ll. Strandstræde 14 o. G., København.
23. Sabotage mod Trikotageforretningen, Lindenovsgade 3, København.
24. Sabotage mod Adler-Service, København.
24. Sabotage mod Købmand Jannse, Hammelstrupvej 3, København.
24. Sabotage mod Julius Kopp og »Aulin«, København.
25. 1 Traktor ødelagt i Esbjerg.
25. 1 Personvogn sat i Brand, Odense.
25. Sabotage mod B. & W.s Maskinhal, Christianshavn, København.
26. Sabotage mod »Lyac«, Accumulatorfabrikken A/S, Lyngby.
26. Eksplosion i Glaslager tilhørende Røper Petersen, København.
26. 5 Lastvogne ødelagt ved Sprængning hos Vognmand Petersen, Lyngby.
27. Sabotører henter 1 Lastvogn Krudt hos Tyskerne i Frederiksværk.
27. 3 Bomber eksploderet hos Slagtermester Gøttsche, Bredgade 25, Herning.
28. Sabotage, Smedegade 19, København.

1944.

Maj.

- 28. Brand i Auto i Autoparken, Ryttergade 2, Odense.
- 29. Eksplosion i Kommunelærer Giovanni Reccias Lejlighed, Svanekevej 56, Rønne.
- 30. Eksplosion, Horsensgade 18, København.
- 30. Brand i Lastvogn, Odense.
- 31. Knudsens Hotel, Vibbjerg, delvis nedbrændt.

Juni.

- 1. Aftapningshanerne paa tyske Tanks aabnet paa Banegaarden, Kolding.
- 1. Sabotage mod »Neutrofon«, København.
- 2. Lastvogn brændt ved Shelltanken i Havnegade, Nyborg.
- 2. Tysk H.K.P.-Kontor bombesprængt i Esbjerg.
- 2. Smith, Mygind og Hüttemeiers Maskinfabrik bombesprængt, København.1)
- 3. Eksplosion og Brand paa det afspærrede Omraade paa Fang.
- 3. Sænket tysk Forpostbaad (1100 t) samt Torpedotransportskib (1000 t) paa Skibsværftet i Svendborg.
- 3. Delvis sænket tysk Forpostbaad (1100 t) samt Blokadebryder (1800 t) paa Skibsværftet i Svendborg.
- 6. Mindre Brand i Snedkerværkstedet, Hans Mulesgade 2, Odense.
- 6. Sabotage, Vaskeriet, Guldbergsgade 84, København.
- 6. Sabotagebrand i flere Automobiler, Hadsund.
- 6. Sabotageforsøg mod Transformatorstation, Kastrupvej, København.
- 6. »Globus«, Glostrup, sprængt i Luften.
- 7. 1 Lastvogn brændt i Odense.
- 7. Sabotage mod Træskur og Dæmning i Sindal, Hjørring.
- 7. Firma Petersen & Wraae, København, saboteret.
- 7. Sabotageforsøg mod tysk Lastbil i St. Regnegade, København.
- 10. Wodachous Fabrik, Valdemarsgade 16, København, ødelagt.
- 12. 7 Flyver-Lastbiler sprængt paa »Esso Service«, Nyborgvej, Odense.
- 12. Holm Jensens Autoreparationsværksted fuldstændig ødelagt ved Sabotage, Odense.
- 12. Sabotage mod Elementkulfabrikken, Gentofte.
- 12. Sabotage mod Bogtrykkerfirmaet Sjødt & Weiss, Kolding.
- 12. Petersen & Wraaes Maskinfabrik atter bombesprængt, København.
- 12. En for Tyskerne kørende Lastbil brændt, en anden forsøgt antændt i Odense.
- 12. 1 tysk Personvogn sprængt i Aarhus.
- 16. Eksplosion i Dansk Akkumulator- og Elektromotorfabrik, Ørstedsgade 10-18, Odense.
- 16. Eksplosion i A/S De forenede Automobilfabriker, Fjntedamsgade, Odense.
- 16. Bombe kastet ind i Bygmester Lindstrøms Lejlighed, Pingells Allé 23, Rønne.
- 16. Bomber mod Fiskehandlers Forretning, Rønne.
- 17. Tysk Beskyttelsesrum afbrændt paa Førslev Mark, Næstved.
- 17. Skandinavisk Maskinfabrik ødelagt ved Sabotage, København.
- 17. »Neutrofon« bombet og brændt, Møntmestervej 17, København.
- 17. Krenchels Anti-Sabotage Filmsforevisning saboteret, København.
- 17. Brand paa Helsinges Planteskole tilhørende A. Nielsen, Helsinges.
- 19. Angreb paa Schalburglogen, København.
- 19. Tysk Indkvarteringssted afbrændt i Sinding, Herning.
- 19. V. Johansens Maskinfabrik sprængt.
- 20. 3 tyske Lastbiler bombet i Rønne.
- 20. 1 Kasse med 25 kg Aerolit forsvundet fra Isenkræmmer Jørgensen, Silkeborg.
- 21. Bombesprængt Bohnstedt-Petersens Maskinfabrik, København.
- 22. Riffelsyndikatet sprængt og brændt, København. (Vaaben og Ammunition fjernet.)
- 23. Nordisk Radio Industri bombet og nedbrændt, København.
- 24. Bombe i det tyske Sikkerhedspolitis Kontorer, Esbjerg.
- 24. 2100 kg Trækul fjernet fra Ammunitionsarsenalet, København.
- 25. Sabotage mod Maskinfabrikken »Jeko«, Ryesgade 21, København.
- 26. 1 tysk-beslaglagt Lastbil fjernet i Holbæk.
- 26. B. & W. saboteret, København.
- 26. Maskinfabrikken F. K. L., Tagensvej, sprængt, København.
- 26. »Ambic«, Ryesgade, København, bombesprængt.
- 27. Sabotageforsøg mod »Torotor«, København.
- 30. »Buldog« plyndret og stukket i Brand, København.
- 30. Sabotage, Kolonialforretningen, Tomsgaardsvvej 93, København.

Juli.

- 2. Sabotage mod Hillerød Kommandopost, Hillerød.
- 3. Sabotagevagterne ved Krudtværket i Frederikssund afvæbnet. (8 Karabiner og 2 Pistoler.)
- 3. Eksplosion i Dampkedel, Svendborg Svineslagteri, Svendborg.
- 3. Sabotage mod Cementblandemaskine ved Gl. Skagen.
- 4. Sabotagebrand i Snedkerværkstedet, Sportsvej, Ikast. (Chr. Richard Schmidt Møller, Herning.)
- 6. Bombeattentat mod Murermester K. Andersens Villa, Egeskovvej 10, Fredericia.

1) Sabotage ved Fejltagelse — arbejdede i k k e for Tyskerne.

1944.

Juli.

6. Sabotage mod 2 Cementblandemaskiner ved Tvimmerbye, Ribe.
8. Sabotage mod Maskinfabriken »Vølund«, København.
8. Ild i Motorvogn, Parkeringspladsen, Vejle.
8. Ildspaaættelse i Brødrene Larsens Vognmandsforretning, Horsensvej 37, Vejle.
9. Tysk Camouflage-Materiale-Fabrik paa Baneterrænet, Aalborg, nedbrændt.
9. Ild i Lastmotorvogn, tilhørende Vognmand Viggo Jørgensen, Rødvig.
12. Attentat mod tysk Personvogn, Slotsgade 35, Aalborg.
12. Attentat mod den tyske Kommandants Bil udfor Odd-Fellow Palæet, Aalborg.
12. »Pierres Farverier, Frederiksgade 32, Aarhus, nedbrændt.
13. Sabotage mod 4 tyske Biler, Riiskov, Aarhus.
14. Sabotage mod Højspændingsnet Vest for Vejle Elektricitetsværk, Vejle.
14. Tysk Lokomotiv ødelagt i Remisen, Aarhus.
14. Sabotagebrand hos E. Kurup, Riiskov, Aarhus.
14. D.N.S.A.P.s Kontor ødelagt, Aarhus.
14. 2 Banevogne bombeafsporet, Stilling, Aarhus.
16. Sprængning af 2 Dampvrør paa Haarby Frugt- og Tørreindustri, Haarby.
17. Brand i Butiksvindue, Bagermester Lindemans Butik, Vestergade, Lømvig.
18. Sabotage paa Højspændingsmast ved Engesholm Sø, Vejle.
18. 14.000 Patroner til Nedskydning af Kreaturer fjernet fra Halmtorvet, København.
18. Ildspaaættelse i Træskur til Tømrerværksted i Rudkøbing.
19. Forsamlingshuset i Ilskov ved Herning nedbrændt.
21. Lastvogn, tilhørende WL., stjaalet, København.
21. Sabotage mod Viborg Kaserne (WM).
22. Lastvogn fundet nedbrændt i Grusgrav ved Højlevej, Lillergård.
22. Eksplosion i Grøntforretning »Figaria«, Torvegade 26, Esbjerg.
23. Sabotage mod Vaskeriet »Ideal«, Nørregade 4, Aalborg.
23. Sabotage mod Vaskeriet »Solvang«, Sønderbro, Aalborg.
23. Sabotage mod Transformatorstation i Karby ved Aalborg.
23. Bombe mod O.T.-Vogn i P. Skramsgade, Aalborg.
23. Sabotage mod Sv. Overgaards Fabrik i Nørresundby.
23. Sabotage mod Carl Niensens Lagerplads, Nr. Sundby.
24. Sabotage mod Købmand Knud Koføeds Forretning, Byledsgade 7, Rønne.
24. Hold-up ved Bernstorff Slotspark, Tankbil tilhørende Statens civile Luftværn indeholdende 4500 Liter Benzin fjernet, København.
24. Mindre Brand i D.N.S.A.P.s Kontor, Vesterbrogade, København.
25. Tysk Opelvogn sprængt foran d'Angleterre, København.
26. Bombe under tysk Personvogn i Sct. Mortensgade, Randers.
28. Afhentet to tyske Motorvogne i Tietgensgade 73, København.
31. Bøssebager i Kompagnistræde holdt op og frataget 11 Pistoler, København.

August.

2. Bombeeksplosioner i Bil ud for Kronprinsensgade 6, København, tilhørende en Læge.
3. Fjernet Skrivemaskiner, Benzintromler og 1 Bil m. m. fra Scaniaavis, Lyøvej 18, København.
3. Brand i Virksomhed (tilhørende Entreprenørfirmaet Uffe Hansen & Co., Aarhus), Bækkelund.
3. Ild i tysk Godsvogn med Halm, Færgehavnen, Nyborg.
4. Hos Andersen & Martini, Gl. Kongevej, afhentes 1 tysk Bil, 1 Tromle Benzin og 1 Pistol, København.
7. Hold-up hos Andersen & Martini, Gl. Kongevej 4, København. (Fjernet 1 sort Buick K 5601.)
7. Sabotage mod Biebers Skibsbyggeri i Aalborg.
8. Ingeniør Anton Eilert Fridty Petersens Lystyacht »Caramba« sænket i Silkeborg.
9. Eksplosion i tysk Damper, Frederikshavn.
10. Brand i en O.T. tilhørende Værkstedssbarak paa Markedspladsen, Ulfborg. (4 Automobileer, 1 Motorcykel brændt.)
10. Sabotageforsøg paa Fabrikken »Titan«, København.
10. 2 engelske Haandgranater kastet mod Ejendommen, Jægersgaardsgade, Aarhus.
10. Bombeeksplosion i S/S »Rønæs« ved Englandskajen i Odense.
10. Vagten i Vesterport Garage holdt op, 3 Personvogne og 2 Vogne tilhørende Organisation Todt fjernet, København.
10. Sabotagebrand i Brændselhandlers Kontor paa Vibevej, København.
10. Sabotage mod tysk Omnibus, Mathiasgade, Viborg.
10. Sabotage i det danske Militærs Skive-Depot paa Skydebanerne i Bredtved.
11. Sabotage mod Bil i Gaarden til Hotel »Phoenix«, Viborg.
11. Eksplosion paa Damperen »Skipper Clement« i Vestre Baadehavn, Aalborg. (Damperen tilhører Aalborg Transportkompagni ved Speditør Ove Bjarne Pedersen.)
12. Sabotage mod Mælkekondenseringsfabrikken i Hjørring.
12. Brand i Oplagsskur paa Slotsmarken i Holbæk (Elementhuse brændt.)
13. Brand hos Brændselsgrosserer, Vibevej, København.
14. Sabotage mod Skrædderfirma, Vesterbrogade, København.
15. Sabotage mod Lastvogn, som kørte for Tyskerne, Sct. Olufs Bakke 30, Viborg.
15. Eksplosion i Personvogn A 2094 i Lykkesholms Allé 2 A, København.

1944.
August.

15. Bombeeksplosion i Rutebil, som transporterede Arbejdere til Vandel Flyveplads, Vandel.
16. Sabotageforsøg mod Dysatgaarden, Viborg. (Beboedes af den tyske Værnemagt.)
16. Ildspasættelse paa en tysk Vogn, Aarhus.
16. Eksplosion i tysk Damper »Lavinia« paa Aalborg Værft, Aalborg.
17. Sabotage mod 3 danske Lastmotorvogne paa en Parkeringsplads i Nr. Sundby.
17. Eksplosion paa Nicolajsen & Nielsens Plads i Sydhavnen, København. (Ild i to Jernbanevogne.)
17. 20.000 Patroner fjernet fra F. I. B. Sportsmagasin, Amagertorv 11, København.
18. 20.000 færdige Legitimationskort med tilhørende Stempler fjernet fra Folkeregistret, Gyldenløvesgade, København.
20. Brandbombe kastet mod Villa i Bagsværd.
21. Sabotage mod Brdr. Jørgensens Bilværksted, Silkeborgvej, Aarhus.
21. Attentat mod tysk Auto, der henstod i Maren Turisgade, Aalborg.
21. Attentat mod tysk Lastauto i Danmarksgade Aalborg.
21. Sabotage mod Lastauto, tilhørende Vognmand Erik Kaspersen, Horsens.
21. Eksplosion paa Jernbanevogn med Tæpper, Hillerød. (Tysk Soldat dræbt.)
22. Mindre Brand i Benzinlager, tilhørende Værnemagten ved Aarhus Landevej 1, Odder.
22. Attentat mod tysk Lastvogn i Prinsengade, Aalborg.
22. Sabotage mod Marinus Petersens Autoværksted, Hasseriisvej 102, Aalborg. (13 tyske Biler ødelagt.)
22. Sabotage mod Villy Andersens Bilværksted, Aabyhøj, Aarhus.
22. 2 Personvogne fjernet fra Andersen & Martini, Gl. Kongevej 4, København.
23. Sabotage mod den gamle Rutebilstation, Dæmningen, Vejle.
23. Brand i stort tysk Halmlager paa Nørresundby Station.
23. Sabotage mod 3 Vandflyvemaskiner i Aalborg Havn.
25. Paa Automobilværksted i Hornslet er fjernet 2 fuldt monterede Hjul fra tysk Lastvogn, Hornslet.
25. Sabotage mod Garage paa Munkevej 4, Viborg.
26. Sprængstofattentat mod Malerfirmaet H. Kjeldsen & Søn, Nørreport 16, Aarhus.
26. Sprængstofattentat mod Firma Aarhus Autolager og Chr. Petersens Karosserifabrik, Nørreport, Aarhus.
26. Sabotageforsøg, Maskinfabriken Avnsø, København.
26. 100 kg Sprængstof fjernet fra Rønne Granitværk, Rønne.
26. Sabotage mod Savværket i Haastrup ved Faaborg.
26. 2 Brandbomber i Snedker Rasmussens Værksted, S. Broby ved Faaborg.
26. Sabotage mod Murer Rasmussens Cementblander, S. Broby ved Faaborg.
27. Ild i en Vognladning tysk Hø paa Løgstør Station.
27. 7 Højspændingsmaster og 1 Gittermast i Mellemhørup paa Als bombesprængt.
28. Sabotage mod Lastvogn i Haarby ved Assens.
28. Attentat mod Nordjydsk Elektro, Strandvej 31, Aarhus.
28. Direktør Bohnstedt Petersen, Furesøvej 11, Lyngby, holdt op og frataget sin Vogn K 268.
28. Eksplosion udenfor Maskinsnedkerværkstedet i Æbeltoft.
29. Eksplosion i Fiskehandlers Røgeri i Grenaa Havn, Grenaa.
29. Sabotageforsøg, Næstvedgade 31, København.
30. Fra Sportshuset, Gl. Kongevej 86A, fjernes 1000 Patroner, København.
30. 1 Bil og 1 Benzintank fjernet fra Garagen Gl. Kongevej 4, København.

September.

1. Damperen »Hever« sænket ved Eksplosion i Odense Havn.
1. Sabotage mod Automobilværksted, Kolding.
1. Bombe i Marinevægters Lejlighed, Paa Bjerget, København.
1. Transformatorstationen Tustrup Enge, Nr. Sundby, ødelagt ved Sabotage.
1. Sabotage mod tysk Radiotaarn ved Aabybro.
2. 1 WM-Skur med Generatorbrænde brændt.
3. 5 Biler sabotagesprængt i Varde.
3. Smedie raseret i Seggelund, Christiansfeld.
3. Biler ødelagt ved Sprængning, Fyensgade 22, Aalborg.
3. 1 Lastvogn i tysk Tjeneste bombesprængt i Silkeborg.
4. 1 tysk Bil brændt i Garage i Aalborg.
4. Sabotage mod Nybygning paa Aalborg Værft.
5. Snedkerværksted i Brobyværk sabotagebrændt, Brobyværk.
5. Aalborg mek. Værksted, Aalborg, ødelagt ved Sabotage.
5. Sabotage mod Røgeriet i Faaborg.
6. 2 Ambulancer samt Uniformer hentet i Lyngby.
6. C.B.-Udstyr afhentet paa Station 5 i Glostrup.
6. En Del Rifler afhentet paa Grønlandske Handelsplads, København.
7. 5 Tromler Benzin hentet hos »Medicinalco«, København.
7. Saaret Sabotør afhentet paa Odense Amtssygehus efter Overrumpling af de tyske Vagter.
7. Sabotage mod Automobilværkstedet »Bruhns Efterflg.«, Esbjerg.
8. Værnemagers Kontor og Lager afbrændt, Varde.
8. O.T. Rutebil bombesprængt, Varde.
8. 3.500 Liter Benzin hentet fra Tank hos T. Block Madsen, Hvidovre.
8. 5 Tromler Benzin fjernet fra Ørnegaardens Redningsstation, Gentofte.

1944.

September.

8. 2 Vogne fjernet fra Kommunens Plads, København.
8. 1 Vogn fjernet fra »Enigheden«, København.
8. Rutebil bombesprængt i Aalborg.
8. 150 Liter Benzin fjernet fra Benzintank paa Gl. Kongevej, København.
8. 5 Pistoler taget fra Sabotagevagten, Børstefabrikken, Hannovergade 8, København.
9. Oplagskur med Træ afbrændt i Aarhus.
9. Bombe i tysk Automobil, Odder.
9. Ildspaesættelse paa Rungsted Badehotel, Helsingør.
9. 200 Liter Rensevædske og 100 kg Aluminiumpulver afhentet hos Sandviken Farve- og Lakfabrik, København.
10. Sabotage mod Lastvogn i tysk Tjeneste, Fredericia.
10. Sabotage mod Lastvogn i tysk Tjeneste, Aabenraa.
10. Sabotage mod 4 Lastvogne i tysk Tjeneste, Nordby, Fanø.
11. Fjernelse af Papirer fra A/S Vulkan's Kontor, Parkallé 9, Aarhus. (Ing. Olaf Schmidt.)
11. Sabotagevagten »Persil« afvæbnet, 2 Akkumulatore og 1 Tromle Benzin fjernet, København.
12. 2 C.B.-Rydningvogne hentet i Stadsingeniørens Garage, Haraldsgade, København.
12. Luftværnsudstyr hentet hos »Seifert«, Østergade, København.
12. 2 tyske Lastvogne afbrændt hos »Wegamo«, København.
13. Sabotage mod Olaf Schmidts Fabrikker, Fredensgade, Aarhus.
13. Cementstøberiet, Vester Altanvej 18, Randers, bombesprængt.
14. 6 Lastvogne i tysk Tjeneste bombesprængt i Vejle.
14. 1 Lastvogn i tysk Tjeneste bombesprængt i Brande.
14. Sabotage mod Kraftstation ved Havnen i Aalborg.
15. Sabotage mod Vaskeriet »Gefion«, Provstevvej 5, København.
15. Fagerlund & Co.'s Maskinværksted, Strømmen, Randers, bombesprængt.
15. Røggeriet, Grenaa, bombet.
15. 1 Vogn laant hos Andersen & Martini, Gl. Kongevej 4, København.
15. Tysk Lastvogns Dæk ødelagt med Sprængkapsler i Aarhus.
15. Sabotage mod Omformer i Derbys Havn, Aarhus.
15. Bomber under 2 tyske Benzinvogne i Silkeborg. (12.500 l Benzin brændt.)
15. Sabotage mod 3 tyske Lokomotiver paa Aalborg Baneterræn.
15. Sabotage mod Maskinsmed Nielsens Værksted i Vejgaard.
15. Sabotage mod tyske Barakker med Fjernskriveranlæg m. m., Vesterbro, Aalborg.
16. Sabotageforsøg ved Mekanikerværksted, V. Sottrup.
16. Sabotageforsøg mod Tyskernes Kontor og Vogne paa Dyrskuepladsen, Skive.
17. Garageanlæg, Gaabensevej, Nykøbing F., saboteret.
17. Brandforsøg i Cykleforretning, København.
17. Sabotage mod Tyskernes Kraftstation paa Aalborg Havn.
17. Sabotage mod Olaf Schmidts Fabrikker, Fredensgade, Aarhus.
17. Slagterforretning, Horsens, bombet.
18. Fra Islev Kommuneskole hentet 1 Lastbil, Islev.
18. Bombe i Kiosk, Aaboulevard, Aabenraa.
22. Banevogn med Halm brændt i Ribe.
22. Sabotage mod Vandtaarnet ved Ringgadebroen, Aarhus. (sprængt.)
24. Smaa Sabotager mod Lastbiler til Gravearbejderne, Haderslev.
24. Sabotage og Skydning i Aabenraa Udkant.
25. 19 Fanger hjælpes ud fra Vridsløselille.
25. Sabotage mod Vulkanisør A. M. Jensens Værksted, Grenaa.
25. Sabotage mod Vulkanisør Brasch-Jensen, Grenaa.
25. Sabotage mod Organisation Todts Kontor, Esbjerg.
26. Sabotage mod Drejeskive hos Frich, Aarhus.
27. Sabotage mod tysk Marinenedpot, Havnen, Aarhus.
27. 3 Eksplosioner i Grosserer Carl Christensens Cylinderudboringsfabrik, Aarhus.
27. 3 Bomber mod Nielsen, Laursen og Brandts Bilforretning, Tordenskjoldsgade 16, Aarhus.
27. 3 Bomber mod Trøjborg Cykle- og Radioforretning, Aarhus.
27. Forsamlingshuset i Aabenraa sprængt.
28. Eksplosion i Strømfordelerkasse til tysk Kaserneanlæg, Aalborg.
28. Bombe under Bil i Aalborg.
28. Sabotage mod Jørgensen og Jensens Værksted, København.
28. Dynamoanker til Dampere »Røsnæs« kørt i Odense Havn.
29. Sabotage mod 8 Gravemaskiner paa Baneterrænet, Aalborg.
30. Fangsfærgen »Nordby« bombesprængt.

Oktober.

1. Tysk Bugserbaad sænket ved Eksplosion, Svendborg.
3. 3 Bomber i Frichs Fabrikker, Aarhus. (3 tyske Lokomotiver ødelagt.)
4. Sabotage mod Togstamme paa Godsbanegaarden, Aarhus.
4. Kutter E. 157, Esbjerg, bombesprængt.
4. Vandtaarnet i Bramminge sprængt.
4. Sabotage mod Vaskeriet, Silkeborgvej 236, Aarhus.

1944.

Oktober.

5. Sabotage mod Klædelager, Bispetofte, Aarhus.
5. 12 Lastbiler, der kører for den tyske Værnemagt, Esbjerg, sprængt.
6. Sognefogedens Gaard, Herstedvester, brændt. (D.N.S.A.P.'er.)
6. Eksplosion i tysk Marindepot, Aarhus.
6. Sabotage mod Dansk Jernvareindustri, Næstved.
6. Sabotage mod tysk Rutebaad »Emden«, Odense.
6. Sabotage mod Schrøder & Rasmussens Autofabrik, Aarhus.
7. Omfattende Eksplosioner paa Banegaardstarrænet, Esbjerg.
9. Bombe mod J. P. Nørgaard-Kjeldsens Autoværksted, Aarhus.
9. Bombe mod Skovgaard Jensens Ducolakereri, Aabyhøj.
9. Ribe Automobillager bombes, Ribe.
9. Svejsesriet »Derby«, Aarhus, bombet.
10. 2 Biler bombesprængt, København.
11. Tysk Lastbil ødelagt paa »Scaniadam«, København.
11. 6 Bomber i Entreprenør Carlsens Lager, Randers.
11. Lastbil, Blaaahøj, Brande, sprængt.
11. Skole i Randers bombesprængt. (Belagt med Tyskere.)
11. Tysk Vagttaarn i Aarhus bombet.
11. Tysk Skib, S/S »Scharnørn«, sprængt i Aarhus Havn.
11. Tysk Nybygning ødelagt i Svendborg.
13. Mislykket Sabotage mod Damperen »Røsnæs«, Odense.
14. Sabotage mod A/S Diana Autoservicestation, København.
14. Bombe mod Fru I. Poulsens Ejendom i Nørregade, Svaneke.
14. Bombe mod Aarhus Maskinfabrik, Aarhus.
14. 3 Biler saboteret ved 10 Meter Kajen, Aarhus.
14. 2 Lastbiler saboteret, Esbjerg.
15. Sabotage mod 5 Lastbiler og 1 Personvogn under tysk Bevogtning i Kauslunde.
16. Vognmand B. Hansens Lastbil, Herning, sprængt.
16. Sprængning af Kanonstilling ved Lystbaadehavnen, Aarhus.
17. 8 Vognlæs afbrændt efter 4 Eksplosioner, Vejby St.
17. Direktør E. Grundahl-Hansens Vogn, Sorkilde, bombet.
17. 2 Bomber i tysk Pejlestation, Aarhus.
17. Bergs Autoreparation, Aalborg, nedbrændt.
17. Odense Folkeregister brændt.
18. Sabotage mod Ford Fabrikerne, København.
18. Bombeattentat mod Damperen »Absalon«, Odense.
18. Voldsomme Eksplosioner mod tysk Telefonkolonne, Middelfart.
18. Sabotage mod Transformatorene, Durredekasse, Faaborg.
19. Eksplosion i Korsør Glasværk, Korsør.
19. Bombe mod Mejerist K. Bendtsens Bungalow, Haale.
19. Bombe mod Frøken O. Laus Kolonialforretning, Neksø.
20. Sabotage mod Bendixen & Lindhards Eftf., København.
20. Sabotage mod Automobil- og Motorværkstedet, Nygaardsvej 42, Kbhvn.
21. Sabotage mod en Bil i Herning.
21. 2 Bomber mod Havnens Ophalingsbedding, Aarhus.
21. 3 Bomber mod Transporttog i Mølleengen, Aarhus.
21. Bombe mod K. O. Kastrups kemiske Fabrik, Randers.
21. Sabotage mod Nielsens og Kroustrups Autoværksted, Kaas.
23. 2 tyske Lokomotiver sprængt ved Hvorupgaard.
23. Sabotage mod Kaas Autoværksted, Kaas.
23. Bombe mod Renserieset »Roxy«, Hadsund.
24. Bombe i Hipovogn paa Toftegaardsplads, København.
24. Sabotage mod Vognmand P. Hansens Garage, Viborg.
24. Sabotage mod Kedelanlæg paa Aalborg Værft.
24. Sabotage mod Sydjysk Rafinöl, Vejle.
26. Bombe mod Lastbil i Herning.
26. Brand i Fragtbilstationen, Nr. Sundby.
26. Brand i A. C. L. Nielsens Vejmateriale-Fabrik, Nr. Sundby.
27. Bomber mod Skibsnybygning, Nakskov.
27. 2 Bomber mod Bedding i Sydhavnen, Aarhus.
28. Bomber mod Tømmermester Bonde-Sørensen, Randers.
28. 6 Bomber mod Rich. Sørensens Autoværksted, Østergade, Aarhus.
28. Brand i Riiskov Lufttørringsanstalt, Aarhus.
29. Sabotage mod tysk Kabelbrønd i Tranum.
30. Bombe mod Radiofon i Istedgade, København.
30. Attentat mod Værnemagts Pensionat, Hundested.
30. Attentat mod Købmand Axel Byders Forretning, Neksø.
30. Attentat mod Automobil i Bregning.
30. Påsæt Ildebrand i Vaskerieset, der arbejder for den tyske Marine, Aarhus.
31. 2 tyske Automobiler sprængt i København.

1944.
November.

1. Sabotage mod Esbjerg Senge- & Møbelfabrik, Esbjerg.
1. Sabotage mod De forenede Automobilfabriker, Aarhus.
1. Sabotage mod Automobilværkstedet »Triangel«, Aarhus.
1. Sabotage mod Kedelsmedien, Aalborg Værft, Aalborg.
1. Sabotage mod Transformator paa Esbjerg Tovværksfabrik, Esbjerg.
2. Sabotage mod Frederiksbjerg Autohandel, Aarhus.
2. Sabotage mod Bülow & Co., Aarhus.
2. 20 Cykler, 100 Dæk m. m., beslaglagt af Tyskerne, fjernet hos Claudi Fischer, Aalborg.
2. Sabotage hos P. A. Schrøder, Maskinsnedkeriet, Næstved.
3. Sabotage mod A. Bergs Væverier, Klausdalsbrovej 44, Buddinge.
3. Sabotage mod Flyveplads Vest, Aalborg. (41 Flyvemaskiner, 2 Hangarer samt Værksted og Officersmesse beskadiget.)
3. Sabotage mod Trævarefabriken »Ebon«, Sønderborggade, Horsens.
4. Sabotage mod Johnson Larsens kem. Fabrik, Fr.d. VII's Gade, København.
4. Sabotage mod Osted Savværk mellem Roskilde og Ringsted.
5. Ildspaaættelse i tyske Barakker, København.
5. Sabotage mod Herning Motorkompagni, Jyllandsgade, Herning.
5. Sabotage mod Krydsfinerfabriken, Næstved.
5. Sabotage mod Gravko, som anvendtes af Tyskerne, Haderslev.
6. Motorfærgen »Storebælt« kapret og sejlet til Sverige.
6. Sabotage mod Brdr. Mortensens Slagterforretning, Bredgade, Herning.
6. Sabotage mod Konditor, Bredgade, Herning.
6. Sabotage mod H. Egekvists Maskinfabrik, Vejlbj, Aarhus.
6. Sabotage mod Smedemester Carl Sprensen, Vejlbj, Aarhus.
6. Sabotage mod Godsvogn lastet med Træbarakker, Kerteminde.
6. Aalborg Folkeregister fjernet, netop som Gestapo i et Byrådsmøde havde fremsat Krav om Beslaglæggelse.
7. Folkeregistrets Fotokopi fjernet fra Landmandsbankens Boks, Aalborg.
7. Sabotage mod nybygget 5000 Tons Hansaskib, Odense Staalaskibsværft.
7. Sabotage mod 2 Kraner paa Murermester L. Petersens Oplagsplads, Viby Nord, Aarhus.
8. Sabotage mod W. Johannsens Maaskinfabrik, Smedegade, Herning.
8. Sabotage mod tysk Dieselmotorvogn, Skandinavisk Motor, Odense.
8. Sabotage mod tyske Ministrygere, Svendborg Skibsværft, Svendborg.
8. Sabotage mod Godsvogn med Maskiner til Riffelsyndikatet, Næstved.
8. Sabotage mod Pakhus, Aarhus Nordhavn, Aarhus.
8. Sabotage mod Maalerinstallationsanlæg, Aarhus Nordhavn, Aarhus.
8. Sabotage mod Thuesens Autoværksted, Kværndrup.
8. Sabotage mod V. Fehr & Co.s Filial, Algade, Ringe.
10. Bombeeksplosion, tysk Betonblandemaskine, Aarhus.
10. Sabotage mod Vognmand V. Petersens Autoværksted, Holstebro.
10. Bombeeksplosion i Poulsens Konditori, Kongensgade, Esbjerg.
11. Sabotage mod Smedeværksted, Sydhavnsvej, København.
11. Sabotage mod Roskilde Halmvarefabrik, Kanstrupstien, Roskilde.
11. Sabotage mod Lodsbaadene i Middelfart.
12. Brand i Værnemagtens Barakker, Artillerivej, København.
12. Bombeeksplosioner i Manufakturhandler A. Nielsens Forretning, Hurup.
13. Bombeeksplosion paa Ophalerbedding, Sydhavnen, Aarhus.
13. Sabotage mod Nordisk Fiats Fabriker, København.
13. Sabotage mod Sædens Værkstedbygning, Lumbyesgade 27, København.
13. Sabotage mod Scania Vabis, Lyøgade 20, København.
13. Tysk Lastvogn stjaalet af Sabotører, Amsterdam Kroen, Hørsholm.
14. Sabotage mod Fiskekontrollørens Fartøj, Vordingborg.
14. Sabotage mod Fiskeeksportør Klinges Fiskehus, Vordingborg.
14. Sabotage mod Automobil hos Mekaniker O. Rasmussen, Hornslet.
14. Sabotage mod 6 Lastbiler og 1 Rutebil (tyske) paa M. Kjærs Reparationsværksted, Vejle.
14. Sabotage mod Bil, tilhørende Vognmand Spørensen, Trædballe.
14. Sabotage mod tyske Skibe paa Orlogsværftet, København.
15. Sabotage mod tysk »Duoro«, Nordhavnsværftet, København.
15. Sabotage mod 2 Hansaskibe, B. & W., København.
15. Brand i tysk Træbarak, Ballon Parken, Artillerivej, København.
15. Sabotage mod tyske Skibe paa Orlogsværftet, København.
15. Brand i Maskinsnedkeriet, Gl. Køgevej 51, København.
15. Sabotage mod Vester Skole, Rønne. (Belagt med Tyskere.)
16. Sabotage mod Automobil, tilhørende Vognmand P. Petersen, Aarhus.
16. Sabotage mod Pandrup Stations Pakhus, Pandrup.
16. Sabotage hos Møbelpolstrer Truelsen, Vigenshus, Aarhus.
16. Sabotage mod Transformator, Sydhavnen, Aarhus.
16. Sabotage mod Tankstation, Randersvej, Aarhus.
17. Sabotage mod Vejle og Omegns Andelssvineslagteri, Vejle.

1944.

November.

17. Sabotage mod Kartoffeltørreriet »Jekov«, Grenaa.
 17. Sabotage mod Lokomotiver, indsat til Reparation paa de Smithske Jernstøberier, Aalborg.
 17. Sabotage mod tyske Garageanlæg, Paa Dæmningen, Vejle. (26 tyske Biler sprængt.)
 17. Sabotage mod Bil, læsset med Varer fra »Torotor«, Ordrup.
 17. Bombeeksplosion i Viktualiehandler Flytkørs Forretning, Ringkøbing.
 17. Bombeeksplosion i Bagermester Dethlefsens Ejendom, Silkeborg.
 18. Ildspaaættelse i Personbil, Tietgensgade, København.
 18. Sabotage mod Snedkerværkstedet, Englandsvej, København.
 18. Sabotage mod 7 Jernbanevogne under Frederiksbroen, Aarhus.
 19. Sabotage mod 2 Jernbanevogne med Solarolie og Kul, Aarhus.
 19. Sabotage mod Sønndergaard's Cementstøberi, Randers.
 19. Bombeattentat mod Fru P. Reese, Borgergade 12, Rønne.
 21. Sabotage mod Entreprenørfirmaet Carlsens Kontor, Aalborg.
 21. Sabotage mod elektrisk Omformer, Aarhus Havn, Aarhus.
 21. Sabotage mod to tyske Lastbiler, tilhørende Vognmand Christiansen, Aalborg.
 21. Hobro Folkeregister fjernet.
 22. Sabotage mod tyske Hurtigbaade hos Ford Motor Co., København.
 22. Sabotage mod Premier Fabriker, Glostrup.
 22. Sabotage mod Hou Savværk, Hou.
 23. Sabotage mod Randers Tandhjulsfabrik, Randers.
 24. Sabotage mod færdiglavede Kedler paa Orlogsværftet, København.
 25. Sabotage mod 2 tyske Forpostbaade, Aalborg. (Sænket.)
 25. Angreb paa Lundtofte Flyveplads, Lundtofte.
 27. Godsvogn med Barakdele til Bremen brændt i Roskilde.
 27. Attentat mod Isbar, Lundingsgade, Aarhus.
 27. Arbejdsskure paa Arbejdsplads i Hasseriis brændt.
 27. Sabotage mod »Lilleborg« under Lastning af Sukker, Nakskov.
 - »Canned Cream« Fabriken i Odense bombesprængt.
 28. Sabotage mod Arbejdsskure hos Entreprenør Burmeister, Aalborg.
 28. Sabotage mod Automobil syd for Silkeborg.
 29. Sabotage mod Transformatorstation ved Skanderborg.
- Nov. Vandtaarn og Blokpost sprængt paa Bramminge Station.

December.

1. Sabotage mod Garage, tilhørende Vognmand D. Jensen, Odense.
1. Bombeattentat i Vejle mod Schwitzers Bogtrykkeri.
1. Hobro Motorregister og Fortegnelse over Jagttegn fjernet.
1. Sabotagebrand mod Nordisk Fjerfabrik, Strandboulevarden, København.
1. Sabotage mod Nielsen & Winthers Fabrikskompleks, Blegdamsvej, Kbhvn.
2. Sabotage mod Autoværkstedet »Surganinoff«, Skanderborg.
2. Bil afhentet hos Mekaniker Laursen, Nørregades Service Station, København.
2. Sabotage mod Skib ved Orlogsværftet i København.
2. Sabotage mod Uniformsrenseriet »Dansk Industri Renseri«, Thorsgade 121, København.
4. Dansk Socialdemokratisk Ungdomshjem nedbrændt, Aarhus. (Skulde overtages af Tyskerne.)
4. Sabotage mod Carl E. Thumands elektromekaniske Fabrik, Aarhus.
4. Sabotage mod Rosenlund Hansens Vulkaniseringsanstalt, Randersvej 80, Aarhus.
4. Sabotage mod Standard Elektricitet, København.
5. Sabotage mod Odense Konserverfabrik, Odense.
5. Sabotage mod Eckhoffs Konserverfabrik, Buchwaldsgade, Odense.
5. Razzia mod Folkeregisteret i Svendborg. Kartoteket beslaglagt.
5. Automobilsabotage i Holstebro.
5. Brand i Fabrikant Franks Krydderimølle, Christiansbjerg, Aarhus.
5. Bombeeksplosion hos Bagermester Axel E. Jensen, Ikast.
6. Sabotage mod Regnfrakkefabrik, Nørrebro 8, Odense.
6. Ildspaaættelse paa Maskinsnedkeri i Ane Damsgade i Nr. Sundby.
6. Tysk Tankvogn ved Buddinge Station sprængt.
7. Sabotage mod Ørnstrups Savværk ved Horsens.
7. Sabotagebrand mod Krydderimøllen, Christiansbjerg, Aarhus.
7. Sabotage mod Odense Eksportslagteri, Odense.
- 6 Radiosendere fjernet fra Politikontoret i Sønderborg.
8. Sabotage mod Skanderborg Amts Bogtrykkeri, Adelgade 102, Skanderborg.
9. Eksplosion i Frederikshavns Havns Destillationsanlæg, Frederikshavn.
9. Sabotagebrand mod Bentzens Fabriker, Viborg.
9. Sabotage mod Autofirma, Nørreallé 29, Aarhus.
9. Sabotage mod Støjsenderen paa Amager Fælled, København.
9. Brand i Horsens Hampedepot, Horsens.
10. Brand i Vaskeriet »Frem«, Kongsvang, Aarhus.
10. 2 Bomber eksploderer i Ejendom i Sundeved.
11. Sabotage mod Mejeriet og Generatorfabriken i Haverslev (Himmerland).

1944.
December.

12. Sabotage mod Aarhus Sten- og Gruskompagni, Aarhus.
12. Sabotageforsøg mod Gørtler Christensens Værksted, St. Kongensgade 108, København.
12. Sabotagebrand mod tysk Lastbil paa Hjørnet af Tuborgvej og Blispebjergvej, København.
13. Sabotageforsøg mod Lastvogn, tilhørende Vognmand Carl Petersen, Stendis.
14. Sabotage mod Pakkedepotet i Fiordgade 12, Aarhus.
14. 4 Fiskekuttere og 3 Eksportskibe sprængt, Brdr. Jørgensens Fiskeeksport, Kerteminde.
14. Brandstiftelse mod Nicolaysen & Nielsen, Svanemøllevej, København.
15. Sabotage mod S/S »Lindemann«, Odense.
15. Sabotage mod Lastvogn ved Boelsmand Christoffersens Ejendom, Kalundborg.
15. Sabotage mod Transformator, Langelandsgade, Aarhus.
16. Sabotage mod 1 Fiskebil, tilhørende Eksportør Johs. Abbenæs, Kerteminde.
16. Sabotage mod 2 Fiskebiler, tilhørende Eksportør Jørgensen, Kerteminde.
16. Sabotage mod 4 Fiskekvaser, tilhørende Eksportør Jørgensen, Kerteminde.
16. Sabotageforsøg mod Koopmanns Svineslagteri, Silkeborg.
17. Sabotage mod Maskiner og Maaleinstrumenter, tilhørende Entreprenør C. Carlsen, Randers.
18. Sabotage mod to Støbejernspramme ved Faaborg Havn, Faaborg.
18. Bombeattentat mod Herluf Knudsen & Co., Odense.
18. Sabotage mod Maskinværksted, Hollænderdybet 3-5, København.
18. Sabotage mod Fiskehuset »Lækkerbisken«, Vesterbrogade 165, København.
18. Sabotage mod tysk Støjsender paa Islefbrovej, København.
18. Sabotage mod Vaskeriet »Djursland«, Mejlgade, Aarhus.
19. Bombesprængning mod Urmager Sv. Israelsens Forretning, Viborg.
19. Afhentning af nogle Tromler Benzin hos Rutebilejer Alex Jensen, Skibby.
20. Sabotage mod Maskinværksted, Holmbladsgade, København.
20. Sabotage mod Bil ved Krydset Emdrupvej-Lyngbyvej, København.
20. Bombeeksplosion mod 2 Kølevogne, tilhørende Vognmand P. E. Terling, Kolding.
21. Sabotage mod Maskinfabrikken »Asra«, København.
21. Bombeattentat mod Vejle Møbelfabriks Lokaler, Fredericiagade, Vejle.
21. Sabotageforsøg mod Høgh-Rasmussens Maskinfabrik, Bogholderallé 76, København.
21. Bombeeksplosion hos Fa. »Magneto«, Jagtvej 157, København.
21. Sabotagebrand hos Scheuer og Mørchs Systuer, Nørregade 7, København.
21. Sabotage mod Maskinfabrikken »Rixen«, Holmbladsgade, København.
21. Tømt D.D.P.A.s Tank ved Godsbanegaarden i Hillerød for 4000 Liter Benzin.
21. Sabotage mod Fiskebil i Kolding.
21. Sabotage mod Oplagskur og Stabler Gavtræ, tilhørende Entreprenør Holger Aarslev, Blåmarksvej, Riiskov, Aarhus.
21. Bombeeksplosion mod Kolding Andelslagteris Pølsekogereri, Kolding.
22. Sabotage mod Maskinfabrikken »Rixen«, Holmbladsgade, København.
22. Sabotagebrand hos Snedkermester Frederiksen, Baldersgade 6, København.
22. Sabotage mod Auto Fabriken »Wegamo«, København.
22. Sabotage mod Flydekanal i Aarhus Havn, tilhørende Svejseseriet »Derby«, Aarhus.
22. Sabotage mod Jacob Møllers Kulkran paa Løgstør Havn.
24. Brandeksplosion mod Cigarhandler C. Jensens Forretning, Ikast.
26. Bombeeksplosion mod Garageanlæg i Bukhøj pr. Østrup.
28. Bombeeksplosion mod Struer Svineslagteris Pølsemageri og Konservesfabrik, Struer.
29. Sabotører afhenter 450 Jagtpatroner i Jagt- og Forsthuset, Gl. Kongevej 86 A., København.
29. Sabotage mod Vognmand M. Jensen, Randers.
30. Sabotagebrand mod D.N.S.A.P., Smallegade 41, København.
30. Sabotage mod K. Thurns Lædervareforretning, Aarhus.
30. Sabotage mod Entreprenør Aarslevs Oplagsplads, Riiskov.
31. Sabotage mod T. Jensens Kartoffeltørreri, Kolding.
31. Sabotage mod Vognmand H. Hansens Kølevogne, Kolding.
31. Sabotage mod Vognmand Lauritzens Autopark, Holstebro.
31. Sabotage mod Maskinfabrikken »Carltop«, Roskildevej, København.

1945.
Januar.

1. Sabotage mod tyske Anlæg i Vipperød, Holbæk.
2. Sabotage mod »Torotor«, København.
2. Sabotage mod Murermester Siegler-Petersens Oplagsplads med Camouflagemateriel, Aarhus.
2. Sabotage mod Vognmand H. Hansens Kølevogne, Kolding.
3. Sabotage mod Tømrer Spørensens Autopark, Hjørring.
3. Sabotage mod Træskur tilhørende Entreprenør Carlsen, Grenaa.
4. Sabotage mod holdende Lastbil paa Halmtorvet, København.
4. Sabotage mod G. Johansens Maskinfabrik, Elmegade, København.
4. Sabotage mod Tankvogn med 14 Tons Petroleum til Værnemagten, Herning.
4. Sabotage mod S. Ørum-Hansens Maskinfabrik, Køge.
4. Sabotage mod Murer A. Benks Villa, Grønland 15, Grenaa.
4. Sabotage mod Jensens Industri, Hillerødgade 30, København.

1945.

Januar.

4. Sabotage mod Snedkermester Andersens Værksted, Lyngsaa, Aalborg.
6. Sabotage mod Kartoffeltørreriet, Østerbro, Aalborg.
8. Nøglerne til Kranerne i Aarhus Havn fjernet.
9. Sabotage mod Træskæreriet Lygten, Sigurdsgade, København.
9. Sabotage mod tysk Radiobil ved Havnen, Aarhus.
9. Sabotage mod Jernbanevogn med Flyvemaskinde, København.
9. Sabotage mod Systuen, Griffenfeldtsgade 27, København.
10. Sabotage mod mek. Værksted, Faaborgvej 127, Odense.
11. Sabotage mod lastet Kølevogn, Fyens Kølerum, Odense.
11. Sabotage mod Vognmand E. Hansens Ejendom, Odense.
11. Sabotage mod Chauffør Caspersens Ejendom, Odense.
12. Sabotage mod Maskinværkstedet, Skøjtevej, Kastrup.
12. Sabotage mod S/S »Ann Ellen Clausen«, Sdr. Toldbod, København.
12. Sabotage mod tysk Halmlager, Aalborg.
12. Sabotage mod Staldbygning, tilhørende Direktør Yde-Poulsen, Grenaa.
12. Sabotage mod tysk Kommandocentral, Raadhusplads, Aarhus.
12. Sabotage mod Firma H. Mikkelsen, Strandboulevard, København.
12. Sabotage mod tysk transportabelt Anlæg, Nordhavn, Aarhus.
13. Sabotage mod Godsvogn i København, indeholdende Udrustningsgenstande.
13. Bombeeksplosion hos Adolph Holst, Aalborg.
13. Sabotage mod 3 Jernbanevogne med Varer til Tyskerne, Aarhus.
13. Sabotage mod Maskinfabriken »Præcision«, Emdrupvej, København.
13. Sabotage mod Skrædderiet, Classensgade 71, København.
15. Sabotage mod Mekaniker Schmidts Værksted, Rødding.
15. Sabotage mod Seletøj hos Gaardejer A. Petersen, Brendstrup, Grenaa.
16. Sabotage mod Automobil, tilhørende Vognmand N. S. Nielsen, Skive.
16. Vigtige Tegninger fjernet fra Siemens, København.
16. Værnemagtsbil fjernet fra Autoværksted, Vejle.
16. Sabotage mod tysk Oplagsrum, Vejle.
17. Sabotage mod Lastvogn i Autocentralen, Algade, Grenaa.
17. 5 Gravkøer, 7 Tipvognslokomotiver sprængt paa Lunde Flyveplads.
18. Sabotage mod M. Andersens Radiofabrik, Ørstedesvej, København.
18. Sabotage mod tysk Arbejdsplads ved Lunde.
18. Sabotage mod Vaskeriet »Guldberg«, Guldbergsgade 84, København.
18. Sabotage mod Emmeches Maskinfabrik, København.
18. Sabotage mod Vognmand S. Jørgensens Garage, Sdr. Omme.
19. Sabotage mod W. Christensens Garager, Holstebro.
19. Sabotage mod Hovedfyret ved Indsejlingen til Havnen, Aarhus.
20. Sabotageforsøg mod Skrædderforretningen, Aalborgvej 11, København.
20. Sabotage mod Auto Industri, Vesterbrogade 91, København.
21. Sabotage mod Haarby Fjerkræslagteri, Assens.
21. Sabotage mod Staldbygning, tilhørende Laurs Møller, Grenaa.
21. Sabotage mod Jacobsens Værksted, Grenaa.
21. Sabotage mod Horsens Kølefabrik, Horsens.
21. Sabotage mod Bernhardt Niensens Fabrik, Horsens.
21. Sabotage mod Maskinfabr. F. Jensens Eftf., Horsens.
21. Sabotage mod Møller & Jochumsen, Horsens.
22. Sabotage mod »Elektromekanø«, Hans Just, Aarhusgade, København.
22. Sabotage mod Garageanlæg med 10 Automobiler, København.
22. Sabotage mod Staldbygning, Niels Juelsvej, Grenaa.
22. Sabotage mod Maskinfabriken, Slotsgade 29, Slagelse.
22. Sabotage mod P. Møllers Maskinfabrik, Borup, Roskilde.
23. Sabotage mod 2 Automobiler i Aarhus.
23. Sabotage mod Transformatorstationen ved Ortopædisk Hospital, Aarhus.
23. Sabotage mod Pedershaab Maskinfabrik, Brønderslev.
24. Sabotage mod D.N.S.A.P.s Lokaler, Smallegade 41, København.
24. Sabotage mod Kølevogn med Flæsk, tilhørende A. Mortensen, Esbjerg.
24. Sabotage mod Benzintank ved Sundby Remise, København.
24. Sabotage mod H. Larsens Maskinfabrik, Nørreallé 3, København.
24. Sabotage mod tyske Barakker, Kjellerupgades Skole, Aalborg.
24. Ildspasættelse hos Tømrermester Mogensen, Aalborg.
24. Afhentet tysk 5-tons Dieselvogn paa Malerværksted i Svendborg.
25. Sabotage mod Tømrermester Poulsens Virksomhed, Aalborg.
25. Sabotage mod D.N.S.A.P.s Kontor, Algade, Aalborg.
26. Sabotage mod Vaskeriet, Smallegade 18, København.
26. Sabotage mod adskillige Tankstationer rundt i Byen, København.
26. Sabotage mod M. P. Pedersens Virksomhed, Platanvej, København.
26. Sabotage mod bevogtet tysk nødlandet Flyvemaskine paa Mark ved Odense.
27. Sabotage mod Maskinfabriken »Vulcan«, Odense.

1945.

Januar.

27. 3 Tons Fedt fjernet fra Andelsslagteriet, Kalundborg.
27. Sabotage mod D.N.S.A.P.s Kontor, Algade, Aalborg.
27. Sabotage mod Trælager, Vestre Fjordvej, Aalborg.
29. Sabotage mod Vaskeriet »Nøptun«, Fyensgade, Herning.
29. Vagtkorps ved Transformatorstation afvæbnet i Svendborg.
29. Sabotage mod Allerups Jernstøberi og Maskinfabrik, Odense.
29. Sabotage mod Maskinfabriken »Phønix«, Odense.
29. Sabotage mod Mekanisk-Værksted, Østergade, Aalborg.
29. Sabotage mod Andelsslagteriet, Svendborg.
30. Sabotage mod »Dansk Akkumulator Fabrik«, Odense.
30. Sabotage mod Kulkran i Nordhavnen, København.
30. Sabotage mod Konerding & Nielsens Symaskinlager, København.
31. Sabotage mod 3 Kedler i Fedtkogeriet, Svineslagteriet, Svendborg.

Februar.

1. Bilgarage sprængt, Holbækvej, Slagelse.
1. Sabotage mod Bülow & Co.s Værksted, Aarhus.
1. Sabotage mod Kran i Kalkbrænderihavnen, København.
1. Sabotage mod Sadelmagerværksted i Skindergade 31, København.
1. Sabotage mod Skomager Villadsens Forretning, Aabyhøj, Aarhus.
1. Sabotage mod 7 Flyver-Biler i Søhus ved Odense.
1. Sabotage mod Autoværksted i Skamby.
2. Sabotage mod Maskinfabrik, Fredericiagade 51, København.
2. Sabotage mod Maskinfabrik, Borberggade 91, København.
2. Rationeringskort afhentet fra Hans Nansens Gaard, København.
2. Sabotage mod V. Tjüdu & Co.s Vaskeri, Dr. Abildgaards Allé 2, København.
2. Sabotage mod tysk Projektør, Faaborg Banegaard.
3. Sabotage mod Transformatorstation i Aarhus Sydhavn, Aarhus.
3. Sabotage mod Maskinfabriken, Fredensgade 16, Aarhus.
3. Randers Kulkomp.'s store Kran sprængt i Randers.
3. Sabotage mod Ejendommen, Kigkurren 8, København.
5. Sabotage mod Esbjerg Fiskebil, Bogense.
5. Allinge Kommunes Folkeregister fjernet, Randers.
5. Sabotage mod J. Olsen & Sønns Maskinsnedkeri, Slagelse.
5. Sabotage mod tyske Lagre i Havneterrænet, Horsens.
5. Sabotage mod D.S.B.'s Kulkran og Slagelse Kulkomp.'s Kulkran, Korsør.
5. Sabotage mod Riedel & Lindgaard, Kingosgade 11, København.
5. Sabotage mod Th. Pedersens Autoværksted, København.
6. Sabotage mod Mek. A. P. Petersens mek. Værksted, Aarhus.
6. Sabotage mod Dampere »Helgoland«, Kolding.
6. Sabotage mod Banevogn med Halm, Kolding.
6. Sabotage mod Varde Andelssvineslagteri, Varde.
6. Sabotage mod Kran i Korsør Havn, Korsør.
6. Sabotage mod Vognmand P. Jensens Garage, Nr. Felding, Holstebro.
6. Sabotage mod Vogne lastet med Dele til Flyvemaskiner, København.
7. Sabotage mod Vognmand C. Thomsens Garage, Hjørring.
7. Sabotage mod Vognmand H. Christensens Garage, Hjørring.
7. C.B.-Kartotek fjernet fra Luftværnskontoret, Vejle.
7. Sabotage mod Th. Knudsens Forretning, Danmarksgade, Fredericia.
7. Sabotage mod det nye Gymnasium, Fredericia.
7. Folkeregistret bortført og brændt, Randers.
7. Fjernet 2 Motorcykler fra Niels Sprut, Bogense.
7. Bombe mod Lastvogn, tilh. Vognmand Andersen, Rønne.
7. Bombe mod Lastvogn, tilh. Bygmester Lindstrøm, Rønne.
7. Sabotage mod Benzintanken, Valby Langgade, København.
7. Sabotage mod Benzintanken, Griffenfeldtgade, København.
7. Sabotage mod Benzintanken, Classensgade, København.
7. Sabotage mod Benzintanken, Aarhusgade, København.
7. Sabotage mod Benzintanken, Hillerødgade, København.
7. Sabotage mod Benzintanken, Farumgade, København.
7. Sabotage mod Benzintanken, Lundtoftegade, København.
7. Sabotage mod Benzintanken, Tuborgvej 52, København.
7. Sabotage mod Benzintanken, Herninggade, København.
7. Sabotage mod Benzintanken, Jensløwvej 6-8, København.
7. Sabotage mod Benzintanken, Holger Danskesvej, København.
7. Sabotage mod Benzintanken, Forchhammersvej, København.
7. Sabotage mod Benzintanken, Ingemannsvej, København.
8. Bombe mod Konserverfabrikant Bjarne Eckhoffs Villa, Odense.
8. Ca. 100 tyske Elektromotorer ødelagt paa »D. A. E.«, Odense.
8. Sabotage mod Nibe Muslingekogerier, Nibe.

1945.
Februar.

8. Sabotage mod Roskilde Halmvarefabrik, Roskilde.
8. Personbil tilhørende Fa. C. Nielsen & Hougaard, Aalborg, sprængt.
8. Sabotage mod Entreprenørfirmaet F. Fuchs, Aalborg.
8. Sabotage mod Aug. Pedersens Ejendom, Julsgade, Hasle.
8. Sabotage mod Rutebil, Hasserisgade 5, Aalborg.
8. Sabotage mod Tafdrup, Vesterbrogade 9, København.
8. Sabotage mod Egekvists Maskinfabrik, Aarhus.
8. Sabotage mod »Dansk Skrivemaskinetilbehør«, Bruunsgade 62, Aarhus.
9. Sabotage mod Buntmager Jacobsens Værksted, Vestergade 80, Odense.
9. Kartotek fjernet fra Kvindeligt Arbejder-Forbund, Aalborg.
9. Sabotage mod Viborg Andelsslagteri, Viborg.
9. Sabotage mod Masnedsund Andelssvineslagteri, Vordingborg.
9. Sabotage mod Varde Svineslagteri, Varde.
9. ca. 8200 Liter Benzin fjernet fra D.D.P.A., Holbæk.
9. Sabotage mod Fabriken Axa, Aalborg. (Kartoffeltørreri.)
9. 11 Tønder Olie afhentet paa Frederiksberg Kommunes Plads.
9. Sabotage mod Autoropas Værksted, tilhørende Bohnstedt-Petersen, København.
9. Sabotage mod Hillmark & Winther, Vesterbrogade 60, København.
10. Sabotage mod Kreaturdampere »Clara Clausen«, Kolding.
10. Sabotage mod Stykgodsdamperen »Carl Clausen«, Kolding.
10. Sabotage mod Smedemester I. M. Nielsens Værksted, Bogense.
10. Sabotage mod A. Jacobsens Forretning, Aarhusgade, Aarhus.
10. Sabotage mod Mek. M. O. Hansens Værksted, Odense.
10. Sabotage mod 2 Biler i Rønne.
10. Sabotage mod Nybygning paa Aalborg Skibsværft, Aalborg.
10. Sabotage mod tysk Bil paa Vesterbro, Aalborg.
10. Sabotage mod D. S. B.s Skinnelager, Odense.
10. Uniformer, Vesterbrogade 7, København, ødelagt med Syre.
10. Sabotage mod Hans Lystrups Autoværksted, København.
10. Arbejdsvogn i Ebeltoft ødelagt.
11. 20 Fanger befriet paa Nyborg Statsfængsel.
12. Sabotage mod Handelskompagniets Kran, Holbæk.
12. Sabotage mod mindre Skibe i Vejle.
12. Sabotage mod Gartner Halds Ejendom, Middagshøjvej 14, Viborg.
12. Sabotage mod Lastbil med Brunkul, Skive.
12. Sabotage mod E. Jespersens Forr., Storegade 1, Grenaa.
13. Sabotage mod Karlsskov Savværk, Helsingør.
13. Sabotage mod Lagerbygning i Aalykkeallé, Odense.
13. Sabotage mod Sv. Sørensens Bil, Aalborg.
13. Sabotage mod Nordjysk Hannomag, Aalborg.
13. Sabotage mod Kulkran i Sydhavnsgade, København.
14. Sabotage mod Garage, Allégade 71, Odense.
14. Sabotage mod Trykkeriet, Gl. Kongevej 11, København.
15. Sabotage mod Omnibus paa Vesterbro, Aalborg.
15. Sabotage mod Autoværkstedet Vulcan, Skive.
15. Sabotage mod Canned Cream & Milch Company, Odense.
15. Afhentning af saaret Sabotør paa Odense Amtssygehus.
16. Sabotage mod Omnibus i »Karlsvognene«, Aalborg.
16. Sabotage mod Brovaskeriet, Nr. Sundby, Aalborg.
16. Sabotage mod N. O. Jensens Autoværksted, Aalborg.
16. Sabotage mod Benzintank, Søborg Hovedgade 124, København.
16. Sabotage mod Benzintank, Holte Autocentral.
16. Sabotage mod Thomsens Maskinfabrik, København.
17. Sabotage mod Riieskov Vaskeri, Aarhus.
17. Sabotage mod Godsvogn med Lastbiler, Roskilde.
17. Hvilsager-Lime Folkeregister fjernet, Randers.
17. Sabotage mod Barber Clausens Forretning, Grenaa.
17. Sabotage mod Lastbil, Lillegade 44, Grenaa.
17. Sabotage mod Lastbil, Jacobsens Værksted, Grenaa.
17. Sabotage mod 5 Jernbanevogne med Briketter, Aalborg.
17. Sabotage mod Lastbil, Nørrebrogade 16, Aarhus.
17. Sabotage mod Købmand Christensens Benzintank, Helsingør.
17. Sabotage mod Darrs Automobilfabrik, Silkeborg.
17. Sabotage mod Østkajen i Københavns Frihavn.
17. Sabotage mod to Kraner, København.
17. Sabotage mod det tyske Benzindepot, Vanløse Allé, København.
18. 2 nye Gravemaskiner sprængt paa Lunde Flyveplads.
19. Torsager-Bregnet Folkeregister fjernet, Aarhus.
19. Sabotage mod Vejle Dampvaskeri, Vejle.

1945.

Februar.

19. 800 l Benzin fjernet fra Baneterrainet, Bogense.
19. Sabotage mod Laugesens Fabrikker, Aalborg.
19. D. S. B.s Kulforsyningsanlæg beskadiget, Aarhus.
19. Sabotage mod to tyske Biler i Garage, Aalborg.
20. Sabotage mod Mekaniker S. Olsens Værksted, Ringkøbing.
20. Bombeattentat mod L. Louens Iskonditori, Næstved.
20. Sabotage mod Vestre Baadehavn, Aalborg.
20. Sabotage mod Rantzausgades Skole, Aalborg.
20. Bombe mod Lastbil, Samsøgade, Aarhus.
20. Bombe mod Barbermester Clausens Lejlighed, Grenaa.
20. Bombe mod Automobilhandler E. Hansens Villa, Grenaa.
20. Sabotage mod Stald paa Sdr. Møllevej, Grenaa.
20. Sabotage mod Aalborg Ventil- og Maskinfabrik, Aalborg.
20. Sabotage mod tysk Halmklæder i Nørresundby.
20. »Karlsvognene« store Omnibus, Aalborg, kørt i Havnen.
20. Sabotage mod Gross, N. C. Nielsens Villa, Odense.
21. Kølebil, tilhørende Vognmand E. Jørgensen, Struer, bombesprængt.
21. Lastbil, tilhørende K. Lykke Jensen, Nykøbing M., sprængt.
21. Lastbil, tilhørende Gorm Rasmussen, Horsens, sprængt.
21. 5 Banevogne bombet, Aarhus.
21. Lastbil, tilhørende Mekaniker Bordorff, Horsens, sprængt.
21. Benzin og Olie fjernet fra Ford & Co.s Tank, Frederikssund.
22. Tysk Lokomotiv ved Viby, Jylland, sprængt.
22. 35 Flasker Gas fjernet fra Lastbil, Hjørring.
22. Sabotage mod Ejendom i Ny Mølle Stræde, Aalborg.
22. Greve-Kildebrønde Kommunes Folkeregister, Roskilde, fjernet.
23. Bombeeksplosion i Garage, Hjørring.
23. Sabotage mod Mælkekondenseringsfabriken, Hjørring.
23. Sabotage mod Isbryderne »Tyr« og »Thor«, Svendborg.
23. Sabotage mod københavnsk Lastvogn, Rønne.
23. Sabotage mod Dæmningerne ved Sct. Jørgens Sø, København.
23. Sabotage mod Lastbil paa Fælledvej, Horsens.
24. Sabotage mod Grenaa Andels Svineslagteri, Grenaa.
24. Sabotage mod Bil tilhørende Vognmand Farver, Grenaa.
24. Bombe i Mocca-Baren, Mejlgade, Aarhus.
24. Sabotage mod Hotel »Regitz«, Heibergsgade, Aarhus.
24. Sabotage mod Bil, tilhørende Vognmand Aage Jensen, Horsens.
24. Sabotage mod Chr. Rahrs Jernplads, København.
24. Fjernelse af Sprængstof fra Damperen »Anholt«, Aarhus.
26. Sabotage mod Nedergades Bilpark, Odense.
26. Sabotage mod Garage i Sønder Bjært, Kolding.
26. Bomber i tyske Biler i Aarushallens Garage, Aarhus.
26. Sabotage mod Lade ved Grenaa.
26. Sabotage mod Skalborg Maskinsnedkeri, Aalborg.
26. Sabotage mod Ingeniør Ahlefeldts Værksted, Hjørring.
26. Fjernelse af Politikredsens Motorregister, Skive.
26. Sabotage mod Rutebil fra Blachs Turisttrafik, Thisted.
26. Sabotage mod Johannessen & Lunds Maskinfabrik, København.
27. Vejtromle sprængt paa Lunde Flyveplads.
27. Sabotage mod 3 Lastbiler, Odense.
28. Sabotage mod Vej-Bro, Vejen.
28. Sabotage mod Bil i Fredensgade, Aalborg.

Febr.

Tyske Ammunitionsvogne sprængt ved Hæstrup, Hjørring.

Marts.

1. Sabotage mod Vognmand Sv. Aa. Andersens Lastbil, Hjørring.
1. Sabotage mod Vognmand H. Andersens Lastbil, Sindal.
1. Sabotage mod V. Johansens Ejendom, Rønne.
1. Sabotage mod Lastbil, Fredericia.
1. Sabotage mod nogle Smaabaade i Havnen, Næstved.
1. Sabotage mod Møbelfabriken »Ring«, København.
1. Sabotage mod Benzintanken, Provstevej 11, København.
1. Sabotage mod Frøken E. Madsens Delikatessforretning, Jægergaardgade 142, Aarhus.
2. Sabotage mod Købmand Larsens Forretning, Munkegade 6, Aarhus.
2. Sabotage hos Autoforhandler K. J. Jensen, Kolding.
2. Sabotage mod P. v. Elsners kemiske Fabrik, Vejle.
2. Sabotage mod Hvalpsund Muslingekogeri, Hvalpsund.
2. Sabotage mod Købmand J. W. Johansens Forretning, H. Brogesgade 12, Aarhus.
5. Sabotage mod U. Sørensens Vaskeri, Aarhus.
5. Sabotage mod Skive Andelsslakteri, Skive.

1945.
Marts.

5. 6 Lastvogne sprængt, Odense.
6. Sabotage mod Dansk Møbelarbejds Fabrik, Nykøbing F.
6. Sabotage mod Lastbil paa Sortebrødre Torv, Odense.
6. Sabotage mod Lastbil paa Hjallesøvej 112, Odense.
6. Sabotage mod Lastbil paa Middelfartsvej, Odense.
6. 2300 l Benzin afhentet, Bogense.
6. Sabotage mod Heibers Service, København.
6. Sabotage mod Hipoernes Garage, København.
6. Sabotage mod Hasselagers gamle Stationsbygning.
7. Folkeregistret i Esbjerg fjernet og brændt.
7. Sabotage mod Godsvogn med tysk Materiel, København.
7. Sabotage mod A/S »Danadok«, København.
7. Sabotage mod Firma »Triangel«, Kystvej, Aarhus.
7. Sabotage mod Fabrik, Borups Allé 106, København.
8. Sabotage mod Mejeriet »Triticum«, Hjørring.
9. Sabotage mod Transformator paa Skovbakken, Aalborg.
9. Bomber mod »Regitzes« Hotel og Trikotageforretningen Spanien 9.
9. Sabotage mod Vogn, tilhørende P. Gram Hansen, Aabenraa.
9. Sabotage mod Vogn, tilhørende Aage Schmidt, Aabenraa.
9. Sabotage mod Transformator i Sydhavnsgade, Aabenraa.
10. Sabotage mod Konsul A. Abels Kulkran i Havnen, Aalborg.
10. Sabotage mod P. Hansens Slagterforretning, Aalborg.
10. Sabotage mod Malling Sivvarefabrik, Aarhus.
10. Sabotage mod tre Jernbanevogne med Barakdele, København.
11. Sabotage mod Entreprenørfirmaet Aarslev, Klostergade, Aarhus.
12. Sabotage mod Entreprenørfirmaet Aarslev, Klostergade, Aarhus.
12. Sabotage mod Radioforretningen »Syra«, Aalborg.
12. Sabotage mod Værksted, Frederiksholms Havnevej 14, København.
12. Sabotage mod Heibers Service, København.
12. Sabotage mod Motorfabriken »Dan«, København.
12. Sabotage mod D.D.P.A.'s Tankanlæg, Holbæk.
12. Sabotage mod Entreprenør F. Fuch's Auto, Aalborg.
12. Blokpost A, Mølleengen, Aarhus, sprængt.
12. Benzin og Olie fjernet fra D.D.P.A., Struer.
12. 2000 Liter Benzin fjernet fra Købmand Liebst, Fredensborg.
13. Sabotage mod A. Olsens Tankanlæg, Odense.
13. 2 Jernbanevogne ødelagt ved Sabotage, Brenderup ved Bogense.
13. Sabotage mod Entreprenørfirmaet H. Aarslev, Aarhus.
13. Sabotage mod A/S J. P. Jensens Jernforretning, Kolding.
13. Sabotage mod Generator ved Havnen, Næstved.
13. Sabotage mod Mekaniker P. Larsens Værksted, Vejle.
13. Sabotage mod Bil i Skolegade, Aalborg.
13. Afhentning af Benzin fra Vognmand Chr. Jensens Tank, Vordingborg.
13. Iidspaasættelse paa Fregatten »Jylland«, København.
13. Sabotage mod Skrædderi, Rantzausgade 62, København.
13. Sabotage mod D.D.P.A.'s Tankanlæg, Næstved.
13. Sabotage mod D.D.P.A.'s Tankanlæg, Tuborg Havn, København
13. Sabotage mod Tankanlæg, Nykøbing F.
14. Sabotage mod Slagtermester Svendsens Forretning, Aalborg.
14. Sabotage mod Lastbil, tilhørende Vognmand Wittrup, Aalborg.
14. Sabotage mod Lastbil, tilhørende V. Vistisen, Skive.
14. Sabotage mod A/S Gasaccumulator, Upplandsgade 52, København.
14. Sabotage mod Lastbil paa Tagensvej, København.
14. Sabotage mod Fabriken »Generator«, Borups Allé 102, København.
15. Sabotage mod Lastbil, tilhørende Vognmand C. Pedersen, Skive.
15. Sabotage mod Agersted Mejeri, tilhørende C. Slettan, Aalborg.
15. Sabotage mod Dampen »Absalon«, Kalundborg.
15. Sabotage mod Lastbil, tilhørende Vognmand J. Laursen, Aalborg.
15. Sabotage mod Ophalebedding i Vestre Baadehavn, Aalborg.
15. Sabotage mod Næstved Kulimports Tankanlæg, Næstved.
15. Sabotage mod Cementvarefabriken »Elva«, Nyborg.
16. Sabotage mod Etablissement »Nørreisk«, Randers.
16. Sabotage mod Lastbil, tilhørende Vognmand J. Larsen, Aalborg.
16. Sabotage mod Lastbil, tilhørende Vognmand Møller, Aalborg.
16. Sabotage mod Vulkaniseringsanstalten »Jyden«, Odense.
16. Brand i tysk Befæstningsanlæg i Riisskov, Aarhus.
16. 3 Grusgravemaskiner sprængt, Dalum.
16. Stor Benzintank sprængt paa Lunde Flyveplads.
16. Sabotage mod Rutebil i Kochsgade, Odense.

1945.

Marts.

16. Sabotage mod Niels Nielsens Skib, O 104, Bogense.
16. Sabotage mod tre Cementmaskiner, Aarhus.
16. Sabotage mod A/S for kemisk Industri, Amager.
16. Sabotage mod Snedkermester H. Andersens Villa, København.
17. Sabotage mod Smedemester E. G. Nielsens Værksted, Aalborg.
17. Sabotage mod Muslingekogeriet, Aalborg.
17. Sabotage mod Lastbil, tilhørende Vognmand C. Nielsen, Aalborg.
17. Sabotage mod Lastbil med falske Nummerplader, Aalborg.
17. Sabotage mod Vognmand V. Vistisens Lastbil, Holstebro.
17. Sabotage mod Vognmand Vinderups Lastbil, Holstebro.
17. Sabotage mod Vognmand C. Petersens Lastbil, Holstebro.
17. Sabotage mod Mallings Sivvarefabrik, Aarhus.
17. Gedser-Warnemünde Ruten sættes ud af Funktion.
19. Sabotage mod flere Tusinde Grantoppe, Aarhus.
19. Sabotage mod fire Lastbiler, tilhørende Fabrikken »Wilkron«, Aalborg.
19. Sabotage mod Entreprenør Carlsens Kontor, Aalborg.
19. Sabotage mod Th. Kongsbaks Autoværksted, Fredericia.
19. Sabotage mod Bil, tilhørende Vognmand K. Pedersen, Aalborg.
19. Sabotage mod Entreprenør Fuchs Fabrik, Aalborg.
19. Sabotage mod Aalborg Skibsværft, Aalborg.
20. Bombe i Hjørring Amts Svineslagteri, Hjørring.
20. Bombe i Lastbil, tilhørende H. Jensen, Aalborg.
20. Jernbanevogn med Elektromotorer sprængt, Odense.
21. Sabotage mod Sadelmager N. Schmidts Værksted, Gram.
21. Sabotage mod Firma I. P. Jensen, Sønderbro, Kolding.
21. Sabotage mod Tankvogn, Aabenraa.
21. Sabotage mod Pakhus i Odense Havn, Odense.
21. Sabotage mod Vognmand Hougaards Bil, Bogense.
21. 1000 l Solarolie aftappet hos samme.
21. Sabotage mod Lastbil med Sprængstof i Østre Havn, Aalborg.
21. Sabotage mod Bilfirma, Frederikshavn.
22. Sabotage mod Lastbil, tilhørende Vognmand C. Andersen, Skørping.
22. Sabotage mod Transformator, Marselis Boulevard, Aarhus.
22. Sabotage mod Voerladegaard Savværk, Skanderborg.
22. 20.000 l Benzin ødelagt ved Aktion mod tysk Soldatertog, Thisted.
23. Sabotage mod Grusgrav i Nørre Sundby.
23. Sabotage mod tysk Skovrydningsarbejde i Skørping.
23. Sabotage mod 15 Biler i M. Olesens Værksted, Holstebro.
23. Sabotage mod Smedemester H. Jacobsens Værksted, Holstebro.
23. Sabotage mod Aalborg Muslingeeksport, Aalborg.
23. Sabotage mod Lastbil, tilhørende C. S. Theil, Aalborg.
23. Sabotage mod Autoværkstedet Arvid & Frederiksen, Vejen.
23. Sabotage mod Bosch-Depotet, Aalborg.
23. Sabotage mod 2 Lastbiler, Aalborg.
23. Sabotage mod J. Walters Værktøjsfabrik, København.
23. Sabotage mod Værksted, Nansengade 48, København.
24. Sabotage mod Garage, tilhørende Mekaniker Sv. Christensen, Aalborg.
24. Sabotage mod Garage, tilhørende Vognmand K. Bjerregaard, Herning.
24. Sabotage mod Transformator paa Vogn, Odense.
24. Sabotage mod adskillige Hestekøretøjer og Lastbiler, Grenaa.
24. Sabotage mod Lokomotiv mellem Aarhus og Brabrand.
25. 1100 l Benzin afhentet paa Falckstationen, Bogense.
26. Sabotage mod Haarby Fjerkærlagteri, Assens.
27. Sabotage mod Formanden for D.N.S.A.P.s Personvogn, Randers.
27. Sabotage mod Pejlefyrene og Lillebæltsbroen, Fredericia.
27. Sabotage mod Langebro, København.
27. Sabotage mod Rutebil og Lastbil, tilhørende Organisation Todt, Sønderborg.
27. Sabotage mod A/S Th. Knudsen, Dalbygade, Kolding.
27. Sabotage mod Jernbane-Centralværkstedet, Remisen og Reparationshallen, Aarhus.
27. Motortromle, tilhørende O.T., sprængt paa Baneterrainet, Bogense.
27. Sabotage mod »Always« Radiofabrik, København.
28. Sabotage mod A/S Th. Knudsen, Dalbygade, Kolding.
28. Sabotage mod Blikkenslager E. Thorup, Aalborg.
28. Sabotage mod Andelssvineslagteriet, Esbjerg.
28. Bombeatentat mod Langebro, København.
28. Sabotage mod E. M. Jensens Tømmærplads, København.
28. Sabotage mod Malermester E. Moesgaard Jensens Virksomhed, Aarhus.
28. Mekanikerværksted i Lunde sprængt.
29. Sabotage mod A/S Nørre Sundby Tømmærhandels Spaantaarn.

1945.

Marts.

- 30. Folkeregistret Nykøbing S. fjernet.
- 30. Sabotage mod Andersens Generatortræfabrik, Holstebro.
- 30. Sabotage mod C. F. Jensens Dampvaskeri, Vejle.
- 31. Hentet 600 Liter Benzin fra Malerværkstedet, Alleen, Sorø.
- 31. Sabotage mod Lastbil, Nykøbing S.
- 31. Sabotage mod Kiosk, Krusaa.
- 31. Sabotage mod Esbjerg Autoophug, Esbjerg.
- 31. Sabotage mod Havnens Ophalerbedding, Aalborg.
- 31. Sabotage mod Signalbroer, Blokpost og Vandtaarn paa Odense Statsbanegaard.
- 31. Sabotage mod Vibevej Kommuneskole, København.

April.

- 1. Sabotage mod Lastbiler, Struer.
- 1. Sabotage mod 16-Tons Lastbil, Silkeborg.
- 1. Sabotage mod Biografen, Thisted.
- 2. Sabotage mod Vestjydsk Generator Tørreri, Skive.
- 2. Sabotage mod M/S »Golfi«, Aarhus.
- 2. »Gotfred Hansen« sænket, Aarhus.
- 3. Sabotage mod Maskinfabriken, Finsensvej 6, København.
- 3. Sabotage mod Garageanlæg, Øresundsgade, Randersgade, København.
- 3. Sabotage mod Asaa Savværk, Aalborg.
- 3. Sabotage mod Generatorbrændefabrik, Thisted.
- 3. Afhentet 7 tyske Bildæk hos Sørensen, Haarslev ved Bogense.
- 3. Sabotage mod Maskinfabrik, Hvidovrevej 13, København.
- 4. Sabotage mod »Scaniadam«, Lyøvej, København.
- 4. Sabotage mod A/S »Gasaccumulator«, Gl. Rødovrevej, Aalborg.
- 4. Sabotage mod Maskinfabriken »Sunda«, Gl. Kjøgevej, København.
- 4. Sabotage mod Hærens Vaabenarsenal, København.
- 4. Sabotage mod tysk Barak paa Godsbanegaarden, København.
- 4. Sabotage mod Garage i Nørregade, Kjellerup ved Viborg.
- 4. Sabotage mod fire Biler, Silkeborg.
- 4. Tysk Lokomotiv sprængt ved Viby, Jylland.
- 5. Tyske Telefonmaster ved Artillerikasernen sprængt, Aarhus.
- 5. Sabotage mod Lastbil i Garage paa Prangervej, Fredericia.
- 5. Sabotage mod Lastbil i Gaarden ved Fredericia Automobilhandel.
- 5. Sabotage mod Rødding Andelsslageris Pølsemageri, Haderslev.
- 5. Sabotage mod Bil i Garage, Hjerting, Esbjerg.
- 5. Sabotage mod P. Hansens Konditori, Rønne.
- 6. Sabotage mod Thindbæks Savværk og Maskinsnedkeri, Randers.
- 6. Sabotage mod 10 tyske Biler paa Heidemanns Autoværksted, Spanien 61, Aarhus.
- 6. Sabotage mod Tømmerværkstedet, Vester Landevej, Varde.
- 7. Sabotage mod Abels Kulkran, Aalborg.
- 8. Sabotage mod Restaurant »Agaarden«, Randers.
- 8. Sabotage mod Kabler ved Telegrafstationen, Aarhus.
- 8. Sabotage mod mekanisk Værksted, Thistedvej, Aalborg.
- 8. Sabotage mod Herm. Schäffers Maskinværksted, Aalborg.
- 8. Sabotage mod Lastbil, Fælledvej 33, Fredericia.
- 8. Sabotage mod Lastbil, Humlevænget 7, Fredericia.
- 8. Sabotage mod Lastbil, Nørregade, Esbjerg.
- 8. 1000 Liter Benzin fjernet fra »Vulcan«, Maribo.
- 8. Sabotage mod Jens Sørensens Værksted, Kolding.
- 8. Sabotage mod Garage, Fredericiavej, Fredericia.
- 8. Sabotage mod Thomas Petersens Værksteder, Jomfru Anegade, Aalborg.
- 8. Sabotage mod Biler holdende paa Gaden, Aalborg.
- 8. Sabotage mod Benzintank, Frejasvej, Randers.
- 8. Sabotage mod Jens Krauses Autoværksted, Middelfart.
- 9. Sabotage mod 6 Biler paa Johs. Poulsens Værksted, Østergade, Middelfart.
- 9. Tysk Forpostbaad sænket i Havnen, Aalborg.
- 9. Sabotage mod Maskiner i Grusgrav ved Nyborg Landevej, Odense.
- 9. Sabotage mod Snedkerværkstedet, Howitzvej 71, København.
- 9. Sabotage mod Værnebil, Blidahparken, København.
- 9. 22 Bugser- og Bjergningsbaade ført til Sverige.
- 10. Stadtkommandanturen, Esbjerg, sprængt.
- 10. Sabotage mod Mekanikerværksted, Ballum pr. Tønder.
- 10. Sabotage mod »Radiometer«, Emdrupvej, København.
- 10. Sabotage mod Alfred Sørensens Autoværksted, Haarslev ved Bogense.
- 10. Ildpaasættelse i Halm og Korn, Odense.
- 10. Sabotage mod to Lastbiler, Haderslev.
- 10. Sabotage mod Garage og Lastbil, Ballum pr. Tønder.
- 11. Sabotage mod Maskinfabriken, Emdrupvej 72, København.

1945.

April.

11. Sabotage mod 5 Betonblandemaskiner, Aabenraa.
11. Sabotage mod Garage med to Biler, Stenkløvevej, Aarhus.
11. Sabotage mod Garage med Lastbil, Haderslev.
11. 350 kg Olie og 200 kg Petroleum afhentet paa Toldkammeret i Middelfart.
11. Sabotage mod Lastbil ved Sønderallé, Aarhus.
12. Sabotage mod D.F.D.S.s »København«, København.
12. Sabotage mod Vognmand Bjørnskovs Lastbil, Strib.
12. Sabotage mod 2 Ledefyr for Gennemsejling under Lillebæltsbroen.
12. Sabotage mod C. F. Christiansens Maskinværksted, Strib.
12. Sabotage mod tysk Barak, Aarhus.
12. Sabotage mod Kühnmünchs Autoværksted, Thisted.
13. Sabotage mod Garage med Lastbil, Gl. Møllevej 1, Aarhus.
13. Sabotage mod Garage med Lastbil, Tomsvej 79, Aarhus.
13. Sabotage mod Personvogn, Galten, Randers.
13. Sabotage mod Sommerrestauranten »Arken«, Bogense.
13. Sabotage mod Schlingers Savværk, Vejen.
13. Sabotage mod Snedkermester Joh. Jensens Værksted, Aalborg.
13. Sabotage mod Telefonnettet, Kongens Enghave, København.
13. Sabotage mod Autoværkstedet, Gl. Kongevej 13, København.
13. Sabotage mod Andelssvineslagteriet, Viborg.
14. Brandvæsenets Højttaleranlæg, Odense, fjernet.
14. Autoværksted i Thisted bombet.
14. Sabotage mod Fyret ved Strandvej, Middelfart.
14. Sabotage mod Bugserbaaden »Bjørn«, Randers.
14. Sabotage mod Fiskebil, Odense.
14. Sabotage mod Fabrik, Landlystvej, Hvidovre.
14. Sabotage mod »Radiometer«, Bernh. Bangs Allé, København.
14. C.B.-Udrustning fjernet fra Sundparkens Skole, København.
14. 1600 Liter Benzin fjernet fra Haraldsgade, København.
14. Sabotage mod Lastbil, tilhørende Vognmand Kaj Nielsen, Nrd. Strandvej 95, Aarhus.
16. Sabotage mod Garage med Lastbil, Smedegade 65, Horsens.
16. Sabotage mod Lastbil, Nyborgvej, Odense.
16. Sabotage mod Statsbanernes Pumpestation, Aarup ved Middelfart.
16. Storm-Angreb paa tysk Politi under Gestapo-Razzia mod Vaabendepot i Aalborg. (4 Tyskere dræbt og flere saaret.
16. Damperen »Frone« sejlet fra Odense med 10 kg tidsindstillet Sprængstof i Lasten. Videre Skæbne ukendt.
16. Sabotage mod tysk Skibsmotor i Hans Nielsens Maskinfabrik, Aarhus.
16. Sabotage mod Fiskebil fra Esbjerg, Aabenraa.
16. Sabotage mod Grosserer Heidelbergs Bil, Nykøbing S.
16. Sabotage mod Konditori, Skive.
16. Sabotage mod 6 Tons Lastvogn, Nykøbing S.
16. Sabotage mod Lastbil, tilhørende Vognmand Bramsen, Vojens.
16. Sabotage mod tyske Lastbiler, Grenaa.
16. Olie brændt paa Wilders Plads, København.
16. Sabotage mod Bernh. Nielsens Autoværksted, Vamdrup.
16. Sabotage mod Garage, Himmerlandsgade 11, Aalborg.
16. Sabotage mod Brygger I. Jensens Generatorbrændetørreri, Skive.
16. Sabotage mod Mejeriet »Godthaab«s Udsalg, Rønne.
16. Sabotage mod Vognmand P. Bentzens Garage, Ringkøbing.
16. Sabotage mod Vognmand Laus Bentzens Garage, Ringkøbing.
16. Sabotage mod Vognmand Binders Garage, Ringkøbing.
16. Sabotage mod Vognmand N. P. Dahlgaards Garage, Ringkøbing.
16. Sabotage mod Transformatorstationen, Æbeltoft.
16. Sabotage mod Snedker Anthonsens Ejendom, Bramminge.
16. Sabotage mod Barakker ved Teknisk Skole, Esbjerg.
16. Sabotage mod Savskæreri i Skolegade, Esbjerg.
16. To Hurtigbaade i Lystbaadehavnen totalt ødelagt, Aarhus.
16. Sabotage mod Generatortræfabrik »Virkelund«, Silkeborg.
16. Taaregasbomber mod »Dueslag«, Nygade, Aarhus.
17. Det tyske Handelskammers Dokumenter fjernes af Sabotører, København.
17. 8 Bomber mod Kanonstillingen ved Riisvangen, Aarhus.
17. Sabotage mod Hans Nielsens Maskinfabrik, Toldbodgade, Aarhus.
18. Sabotage mod Skalborg Savværk, Aalborg.
18. 300 Uniformer fjernet fra Vaskeri, Vejen.
18. Sabotage mod tre Lastbiler i Egtved, Kolding.
18. Sabotage mod Personvogn, Kolding.
18. Sabotage mod Barak, Kolding.
18. Sabotage mod Garage med tre Lastbiler, Kjellerup.

1945.

April.

18. Sabotage mod Garage og Lastbil, Silkeborg.
18. Sabotage mod 3 Barakker, Skagen.
18. Sabotage mod Vognmand Abildgaards Ejendom, Harre pr. Skive.
18. Sprængning af Skinnelager ved Ringe, ca. 20 Stk. Skinner.
18. Sabotage mod Lastbil i tysk Tjeneste, Sørslev ved Bogense.
18. Sabotage mod Betonblandemaskiner, Kolding.
18. Sabotage mod Bil i Bartholingsgade 7, København.
18. Sabotage mod Skur i Frihavnen, København.
18. Sabotage mod Maskinværksted, København.
19. Sabotage mod Generatortræfabrik, Taarvang Savværk, Silkeborg.
19. Sabotage mod Maskinhallen i Aalborg Værft, Aalborg.
19. Sabotage mod Generatortræfabriken, Haderslev.
19. Sabotage mod Lastbil, Esbjerg.
19. Sabotage mod Lastbil, Thisted.
19. Sabotage mod »Titan«, København.
19. Sabotage mod Autoværkstedet »Diana«, København.
19. Sabotage mod Transformatorstation, Sydhavnen, København.
19. Sabotage mod Maskinsnedkeri, Danmarksvej 3, København.
19. Sabotage mod Skib paa 4-500 B.R.T., Aarhus.
20. Sabotage mod Carl Kruses Værksted, Odense.
20. Sabotage mod 2 Lastbiler i tysk Tjeneste, Hindevad ved Bogense.
20. Sabotage mod Lastvogn, Grenaa.
20. Sabotage mod Autoværksted, Thisted. (3 Lastvogne, 2 Rutebiler ødelagt.)
20. Sabotage mod 3 Lastbiler i Riis Skov, Aarhus.
20. Sabotage mod Autoværksted, Tørring pr. Horsens.
20. Sabotage mod Lastbil, Kolding.
20. Sabotage mod Rutebil ved Jels Skov, Kolding.
20. Sabotage mod Maskinværksted, Rødkøbing.
20. Sabotage mod to Rutebiler, Kolding.
20. Sabotage mod Omstillingsbordet til »det nye Shellhus«, Sct. Annæ Palæ, København.
20. Havneløbet mellem Nyhavn og Knippelsbro spærres, København.
20. Sabotage mod Garageanlæg, Jagtvej 23 B, København.
21. Sabotage mod Axel Mortensens Møbelfabrik, Erik Høgsvej, Aabyhøj.
22. Sabotage mod Pølsemageriet, Thisted Andelsvineslagteri.
23. Motorregistret fjernet i Rønne.
23. Sabotage mod Rutebil, tilhørende Vognmand Suur, Thisted.
23. Sabotage mod Rutebil, tilhørende Vognmand P. Thomsen, Thisted.
23. Sabotage mod Lastbil, tilhørende Vognmand Riis Nielsen, Thisted.
23. Sabotage mod Frugtgrosserer H. Nielsens Forr., Studsgade 9, Aarhus.
23. Sabotage mod Radiforetningen »Pades«, Vamdrup.
23. Sabotage mod Garage med Vogn, Esbjerg.
23. Motorregister i Randers fjernet.
23. Sabotage mod Bjerg & Lægdsgaard, Fynsgade, Herning.
23. Sabotage mod Bager Larsens Forretning, Thisted.
23. Sabotage mod Lastbil og Rutebil, Thisted.
23. 3 Lastbiler ødelagt, Aarhus.
23. 2 Dynamoer ødelagt i Mommark Færge, Faaborg.
24. Sabotage mod Gestapobil paa Vesterbro, Aalborg.
24. Sabotage mod Andelslagteriet, Thisted.
24. Sabotage mod Fredericiagade 50, Vejle.
24. Sabotage mod Vulkaniseringsanstalt, Skive.
24. Sabotage mod Savværk ved Egtved, Kolding.
24. Sabotage mod Generatortræfabrik, Hjørring.
24. Sabotage mod Garage og Lastvogn, Grevinge, Holbæk.
24. Sabotage mod Garage og Lastvogn, Sundby, Nykøbing M.
24. Sabotage mod to Rutebiler, Kolding.
24. Sabotage mod en Lastbil, Haderslev.
24. Inspektionsskibene »Argus« og »Løvenørn« indbragt til Sverige.
24. Sabotage mod Lastvogn, Gl. Strand, København.
24. Sabotage mod tysk Kranvogn, Nørrevold, København.
25. Forsøg paa at afhente Radiosendere fra Toldboden, Frederikshavn.
25. 8000 Liter Benzin fjernet fra »Rhenania«, Hillegd.
25. 1200 Liter Benzin fjernet fra D.D.P.A., Langesvej, Hillerød.
25. 600 Liter Benzin fjernet fra Godsvogn, Ø. Grundet, Vejle.
25. Sabotage mod Lastbil, Nykøbing M.
25. Sabotage mod Transformator ved Hvorup Landevej, Nr. Sundby.
25. Sabotage mod Lastbil, Nyborg.
25. Sabotage mod P. Hansens Maskinværksted, Islebrovej 4, København.
26. Sabotage mod tysk Luftværnsanlæg i Olsker, Bornholm.

1945.

April.

- 26. Sabotage mod Langhoffs Konditori, Silkeborg.
- 26. 2 Hipobiler sprængt ved Brand i Frederiksbjerg Autolager, Aarhus.
- 26. Sabotage mod Telefonmast, Aalborg.
- 26. Sabotage mod Lastbil, Aabenraa.
- 26. Sabotage mod Lastbil, Kolding.
- 26. Sabotage mod Entreprenør Wieses Materialeskur, Aabenraa.
- 26. Sabotage mod Marie Nielsens Bagerforretning, Skive.
- 26. 5 Tromler Olie fjernet fra D.S.B., Sorø.
- 26. Sabotage mod Fredbjerg Autolager, Aarhus.
- 27. Bombe i Villa, tilhørende A. Eriksen, Riisskov, Aarhus.
- 28. Sabotage mod Lastbil, Bøgevej, Odense.
- 28. Sabotage mod Garage og Bil, Aarhus.
- 28. Sabotage mod Thranes Pølsemaagerier, Viborg.
- 28. Sabotage mod Slagter Crones Forretning, Viborg.
- 28. Sabotage mod Jensens Savkæreri, Bække.
- 28. Sabotage mod Viborg Andelsslagteri, Viborg.
- 28. 350 Liter Benzin afhentet paa Falcks Station, Vejen.
- 28. Sabotage mod Birchs Materialeskur, Kolding.
- 28. Sabotage mod Dronningborg Fabrik, Randers.
- 28. Sabotage mod Farsøes Konditori, Skive.
- 28. Sabotage mod Bil, Aarhus.
- 28. Benzin og Olie afhentet hos Møller, Assensvej, Faaborg.
- 28. Sabotage mod Bernh. Petersens Værksted, Nykøbing F.
- 28. Sabotage mod Bispebjerg Bio, København.
- 28. Sabotage mod Stabelbaad, Helsingør.
- 30. Sabotage mod Lystkutter, Silkeborg.
- 30. Sabotage mod Mekaniker Andersens Værksted, Esbjerg.
- 30. Sabotage mod Bil, Nykøbing Sj.

Maj.

- 1. Motorregister i Silkeborg fjernet.
- 1. 800 Liter Benzin afhentet i Storegade, Sorø.
- 1. 600 Liter Olie afhentet paa Døjringe Station.
- 1. Sabotage mod tysk besat Omraade, Aalborg.
- 1. Sabotage mod Savværk, Aarhus.
- 1. Sabotage mod 10 Telefonmaster, Kolding.
- 1. Sabotage mod Lastbil, Thisted.
- 1. Sabotage mod Lastbil, Odense.
- 1. Sabotage mod Lastbil og Garage, Haderslev.
- 1. Sabotage mod S/S »Taarnholm«, København.
- 1. Sabotage mod S/S »J. Jacobsen«, København.
- 1. Sabotage mod S/S »Garonne«, København.
- 1. Sabotage mod S/S »Federicia«, København.
- 1. Benzintank tømmt i Greve.
- 1. Benzintank tømmt, D.D.P.A., Hellerup.
- 1. Sabotage mod Lastbiler, Tagensvej, København.
- 1. Sabotage mod Lastbil, Ribe.
- 2. Folkeregistret i Egtved, Kolding, fjernet og brændt.
- 2. Fjernskrivere og øvrigt Materiale fjernet fra S. T. B., København.
- 2. Sabotage mod Brødrene Andersens Savværk, Aarhus.
- 2. Sabotage mod tre Biler, Esbjerg.
- 2. En halv Snes Tankvogne tømmt for Benzin, Hellerup.
- 3. 20 Radiosendere fjernet fra Toldkammeret, Esbjerg.
- 3. Sabotage mod Lastbil, Esbjerg.
- 3. Sabotage mod Personbil, Silkeborg.
- 3. Sabotage mod Lastbil, Esbjerg.
- 4. Sabotage mod S/S »Østersøen«, Rønne.
- 4. Sabotage mod S/S »Carl«, Rønne.
- 4. Sabotage mod Færgen »Gudrun«, Nykøbing F.
- 4. Sabotage mod Færgen »Inger«, Nykøbing F.

AFSNIT I
FRIE RADIOUDSENDELSER
PAA DANSK UNDER BESÆTTELSEN

Kapitel 1.

Den danske Radio fra London

I. INDLEDENDE BEMÆRKNINGER

Det er Hensigten i denne Redegørelse at koncentrere Opmærksomheden om B. B. C.s Udsendelser paa Dansk fra London. Ganske vist er disse Udsendelser ikke de eneste dansksprogede Udsendelser, der fandt Sted under Krigen, men de er utvivlsomt de i denne Forbindelse betydningsfuldeste. Andre Udsendelser paa Dansk blev for Eksempel iværksat fra Frankrig i den korte Periode imellem Danmarks Besættelse og Frankrigs Fald, endvidere var der Udsendelser paa Dansk fra Rusland, fra Amerika, senere ogsaa fra den amerikanske Radiostation i Europa (A. B. S. I. E.) samt fra Sverige. Der er Grund til at bemærke, at A. B. S. I. E. saa det som sin fornemste Opgave at give danske Lyttere en hurtig Nyhedsbetjening og at forklare Udviklingen i de Forenede Stater for det danske Publikum. B. B. C. har gennem Aarene fulgt en mere aktiv Politik i Relation til Udviklingen i Danmark, bragte større Mængder dansk Nyhedsstof og brugte en væsentlig Del af sin Sendetid til Udsendelse af Kommentarer fra navngivne Radiotalere, der ofte beskæftigede sig med indre danske Anliggender. Den allervæsentligste Del af det Materiale, der har dannet Grundlaget for de danske Udsendelser, er bevaret, og den følgende Fremstilling er udarbejdet paa denne Basis. Det maa imidlertid tilføjes, at Stofmængden er saa enorm, at det vilde være ugørligt indenfor Rammerne af denne Fremstilling at give et udtømmende Billede af B. B. C.s Arbejde i de fem Aar fra 9. April 1940 til Danmarks Befrielse. De vigtigste Episoder og Tendenser vil blive draget frem og belyst ved Citater fra de danske Udsendelser.

De danske Udsenders Status.

B. B. C.s danske Udsendelser var (og er) et Led i den store Organisation, der er kendt som *European Service of the B. B. C.* Fra en beskeden Begyndelse ved Krigens Udbrud er *European Service* vokset op til en Kæmpeorganisation med de danske Udsendelser som eet af mange Skud paa Stammen. Formerne for den officielle Kontrol med Udsendelserne har ændret sig fra Tid til anden, men stort set kan man sige, at Informationsministeren var ansvarlig overfor Parlamentet med Hensyn til Organisation og Personale, medens det engelske Udenrigsministerium udøvede en afgørende Indflydelse paa Fastlæggelsen af de store Retningslinier for B. B. C.s Behandling af internationale Spørgsmaal. Den daglige Ledelse af Udsendelserne skulde ifølge Statutterne lægges i Hænderne paa en engelsk Borger, for de danske Udsenders Vedkommende en britisk Borger af dansk Fødsel.

Man har undertiden mødt den Opfattelse, at de danske Udsendelser fra London kontrolleredes af for Eks. det danske Raad eller dets Formand Hr. Christmas Møller. Denne Opfattelse er ikke formelt korrekt. England forbeholdt sig fuld Kontrol med Udsendelserne og deres Karakter, men i Realiteten kom Hr. Christmas Møller og enkelte andre danske Borgere til at spille en afgørende Rolle navnlig for Udsendelsernes politiske Linie. De Radiotalere, der talte under Navn, maatte naturligvis staa som moralsk ansvarlige for deres Udtalelser, som til enhver Tid har dækket deres Overbevisning.

Den formelle Stilling: fuld engelsk Kontrol over Udsendelserne, dækker saaledes ikke helt det reelle. Den frie danske Bevægelse og dens Mænd udøvede stor Indflydelse paa Udsendelsernes Linie og Indhold, ikke paa Grund af nogen juridisk Ret, men fordi man fra engelsk Side anerkendte, at den frie danske Bevægelse repræsenterede de samme Kræfter, som man søgte at etablere Kontakt med i Danmark.

Indhold og Formaal.

Den første Udsendelse fra B. B. C. paa Dansk fandt Sted den 9. April. Det var et ofte gentaget Opraab til danske Skibe om at søge ind til britiske eller allierede Havne. Efterhaanden som Udsendelserne fandt deres Form, og Sendetiden udvidedes, skelnede man i Opbygningen følgende Formaal:

- a) at bringe Nyheder om Krigens Gang for at modarbejde de ensidige tyske Fremstillinger, der blev paatvunget danske Blade og den danske Radio,
- b) at berette om Udviklingen paa alle Felter i England og andre allierede Lande for at udfylde det Hul, som tysk Censur skabte,
- c) at bringe Oplysninger om indre Forhold i Danmark, navnlig saadanne Emner, som danske Blade paa afskaaret fra at beskæftige sig med, at styrke og hjælpe den nationale Modstandsbevægelse, at afsløre tysk Udplyndring af Landet og henlede Opmærksomheden paa Overgreb, der blev hemmeligholdt for Befolkningen.
- d) at give danske Kommentatorer Lejlighed til under Navn af fremsætte deres Syn som frie Danske paa Foreteelserne hjemme og ude (saaledes Christmas Møller, Blytgen-Petersen, Tillge-Rasmussen, Ole Kiilerich, Hørsholt Hansen, Sten Gudme, Leif Gundel, Terkel M. Terkelsen m. fl.),
- e) at udsende Koder til Modstandsgrupperne i Danmark, som Regel i Form af „Hilsen til . . . (Navne)“,
- f) at give Raad og Vejledning til Civilbefolkningen i Tilfælde af kommende Krigshandlinger i Danmark, saaledes SHAEFs Instruktioner i Tiden før og efter Landingen i Frankrig, at underrette danske Fiskere og Søfarende om Farezoner og Minefelter i Nordsøen og andre nærliggende Farvande.

Den politiske Baggrund.

For denne Haandbogs Formaal maa Hovedvægten lægges paa Behandlingen af indre danske Anliggender, navnlig saadanne hvor Forholdet til Besættelsesmagten spiller ind, samt paa Forholdet mellem Danmark og andre Magter. Mange af disse Spørgsmaal berørtes direkte eller indirekte i den daglige Behandling af Nyhedsstoffet. Man vil imidlertid finde, at de daglige Kommentarer indeholder i mere direkte og koncentreret Form en Belysning af de Problemer, som reportagemæssigt behandlede i Nyhedsstoffet, og Hovedvægten vil derfor blive lagt paa Citater af disse Radiotaler. Forinden denne Dokumentation kan det være hensigtsmæssigt kort at optrække Hovedlinierne i og den politiske Baggrund for B. B. C.s danske Radioudsendelser gennem Besættelsesaarene.

I en Periode efter den 9. April var de danske Udsendelser begrænset til fem Minuter om Dagen — det var endog under Overvejelse fra engelsk Side helt at indstille Radioprogrammerne til Danmark. Hovedaarsagen var Mangel paa Senderkapacitet, men man mødte tillige den Betragtning, at Danmark havde overgivet sig uden langvarig Kamp, at Regeringen under Protest havde paataget sig at ordne Landets Forhold i Overensstemmelse med Besættelsens Vilkaar, kort sagt, at der fra det krigsførende Englands Synspunkt var ringe Interesse for Danmark. Det var ikke ensbetydende med, at man fra engelsk Side tvivlede om det danske Folks demokratiske Indstilling, men det betød simpelthen, at Danmark kom langt ned i Rækken af de Stater, som det fra en realistisk Betragtning var værd at henvende sig til. Man maa jo erindre, at England efter Dunkerque befandt sig i en Situation, hvor Landets egen Eksistens stod paa Spil, og hvor den højeste Grad af Økonomisering med Landets Arbejdskraft og tekniske Faciliteter var blevet en bydende Nødvendighed. Ikke desmindre blev de danske Udsendelser opretholdt, og efterhaanden som Antallet af Radiostationer forøgedes, udnyttedes ogsaa Mulighederne for en Forøgelse af Programmerne.

Det afgørende Moment fra engelsk Betragtning var den voksende Modstand i Danmark, den velorganiserede Sabotage og det fortrinlige Efterretningsvæsen, som holdt England underrettet om Udviklingen i Danmark.

Det første afgørende Vendepunkt indtraadte i Efteraaret 1941 og fremkaldtes af Demonstrationerne mod Anti-Komintern-Pagten. Her forelaa det første haandgribelige Bevis for, at det danske Folk havde bevaret sine demokratiske Instinkter, og at der i Danmark fandtes Kræfter, som i givet Fald vilde yde en positiv Indsats. Danske i Udlandet havde følt det som en Pligt bestandigt at forsikre den frie Verden om Danmarks pro-allierede Følelser, og for dem betød Demonstrationerne mod Anti-Komintern-Pagten en væsentlig Støtte. Grev Reventlows Brud med Udenrigsministeriet understregede dette Forhold og styrkede det gunstige Indtryk, som Minister Kauffmann havde skabt ved sin uafhængige Holdning allerede den 9. April 1940.

Den næste Milepæl var fhv. Handelsminister Christmas Møllers Ankomst til London i Maj 1942. Hans Indstilling overfor Besættelsesmagten var velkendt fra Begivenhederne i Danmark, han var den første Politiker, der brød ud af Samlingspolitikens magiske Ring og demonstrerede derved overfor den frie Verden, at det Maal af Samarbejde, som var etableret mellem Samlingsregeringen og Besættelsesmagten, var et paatvunget Samarbejde. Han gav det danske Raad og den frie danske Bevægelse i England Format og skabte den Forbindelse hjemadtil, som kunde give den frie danske Bevægelse Ret til at hævde, at den talte paa det danske Folks Vegne i alle ideologiske Spørgsmaal. Christmas Møllers Linie var udadtil at „forklare og forsvare“ Udviklingen i Danmark i Erkendelse af, at det i første Række gjaldt om at bevare den good-will, som den danske Nation havde hos de allierede. Hjemadtil saa han det som sin Opgave at styrke og opmuntre Modstanden, som han selv paa et tidligt Tidspunkt var gaaet aktivt ind i og forklare det danske Folk Nødvendigheden af en stærk Modstandsbevægelse som det eneste Middel til national Selvhævdelse og til at bringe Danmark paa Linie med de Allierede. Christmas Møller blev derved stillet overfor det Problem, som alle ansvarsbevidste Radiotalere før eller senere mødte, nemlig at støtte og fremhæve Modstandsbevægelsens Indsats uden at svække Danmarks internationale Stilling ved Angreb paa et Regeringssystem, der formelt og under tysk Pres maatte tage Afstand fra den stadigt voksende aktive Modstand.

Danske i Udlandet, som turde tage et selvstændigt Standpunkt, var aldrig i Tvivl om, at Vejen frem maatte gaa gennem den aktive Modstand. Ved Fremsættelsen af disse Tanker maatte man tage fornødent Hensyn til Krigssituationen som Helhed og til Stemningen i Danmark paa det paagældende Tidspunkt. Opfordring til Sabotage i 1940 vilde have været lige saa skadelig eller virkningsløs som Anbefaling af den kolde Skuldres Taktik i 1944 eller 1945, da aktiv Modstand var Løsenet. Radiotalerne fra London maa derfor ses under denne Synsvinkel: De er baseret paa et fyldigt Oplysningsmateriale fra Danmark og er Udtryk for den paagældende Talers Opfattelse af, hvad han ansaa for ret og rigtigt at sige i den foreliggende Situation. Det kunde, for ikke at skade Danmarks internationale Anseelse, være nødvendigt at tale om Forholdet mellem det officielle Danmark og Besættelsesmagten i afdæmpede Vendinger, som ikke altid dækkede den paagældendes personlige Følelser. I alle de store principielle Spørgsmaal maatte man tage et rent ubetinget Standpunkt, dels fordi man derved følte sig i Kontakt med en overvældende offentlig Mening i Danmark, dels fordi et Kompromis i disse Spørgsmaal vilde have gjort ubodelig Skade for Danmarks Navn i de allieredes Kreds.

Danske Radiotalere havde den iøjnefaldende Fordel, at de kunde give Udtryk for deres Mening uden at frygte Gestapo. Netop derfor har disse Taler Interesse til Belysning af Besættelsestiden, fordi de kan opfattes som Udtryk for, hvad tilsvarende Mænd indenfor Danmarks Grænser vilde have sagt, hvis de havde kunnet tale frit.

Scavenius-Regeringens Dannelse i November 1942 betød i nogen Grad et internationalt Prestigetab, som dog opvejedes af den danske Modstandsbevægelses voksende aktive Indsats. Udnævnelsen af Scavenius som Regeringens Chef var i saa direkte Modstrid med, hvad et frit Danmark vilde have gjort, at denne Handling i sig selv leverede Beviset for, at der blev handlet under Tryk. Man indtog derfor det Standpunkt,

at Regeringen maatte bedømmes efter sine Handlinger og, at dens Udnævnelse ikke i sig selv havde kompromitteret Danmark.

Valget i Foraaret 1943 fortolkedes som en storslaaet demokratisk Tilkendegivelse, ikke som et Tillidsvotum til Scavenius.

Den 29. August 1943 fjernede et væsentligt Usikkerhedsmoment. Fra det Øjeblik kunde man anlægge det Synspunkt, at Forskellen mellem den aktive og den passive Modstands Mænd var blevet udjævnet af Udviklingen. Den aktive Modstands Politik havde sejret, og selv om langt det overvældende Flertal af den danske Befolkning af praktiske Grunde var afskaaret fra at gøre en aktiv Indsats, kunde man regne med, at den aktive Modstand havde et indstillingsmæssigt Flertal bag sig. For Radiotalernes Vedkommende betød det, at man kunde tale friere om Tingene uden at frygte at kompromittere en Regering, der havde et Rigsdagsflertal bag sig.

Man vil derfor finde, at Problemerne er stillet op paa en mere klar og direkte Maade i Tiden efter den 29. August, og man vil i Dokumentationens finde, at Hovedvægten er lagt paa dette Tidsafsnit. Det skal blot til Understregning af det tidligere anførte bemærkes, at det ikke var en ny Opfattelse, der slog igennem i Radiotalerne efter den 29. August — det var blot paa Grund af Forholdenes Udvikling blevet muligt at formulere Tankerne tydeligere og skarpere, end man havde fundet det hensigtsmæssigt under de første tre Besættelsesaar.

II. DE VIGTIGSTE TALER OG KOMMENTARER M. V.

1941. Advarsel mod at tage Arbejde i Tyskland.

24.-2.

.....

Glem ikke, at I ikke kan hjælpe Tyskerne uden at skade Danmark. Husk, at de Kaar, som tvinger nogen af Jer til at tage tysk Arbejde, er et direkte Resultat af Tyskernes voldelige Besættelse af Danmark, som har ødelagt en stor Del af den danske Industri. Læg Mærke til, at Tyskerne først og fremmest er ude efter højt kvalificeret dansk Arbejdskraft til Hjælp i deres Krigsindustri. Glem ikke, at enhver dansk Arbejder i Tyskland faktisk er en positiv Hjælp for det tyske Krigsopbud.

(Cit. *Leif Gundel*, „Her er London“).

23.-11. Opfordring til at medvirke til visse tyske Soldaters Aflytning af B.B.C.s Udsendelser paa tysk.

Glem ikke, at der især blandt de ældre tyske Soldater er en Del anstændige Mennesker, som er sluppet helskindet igennem den nazistiske Forraaelsesproces. Prøv paa at gøre dem forstaaeligt, i hvor høj Grad Tysklands Fremtid afhænger af, hvilken Stilling de indtager overfor Hitlers Krig. Enhver Tvivler i den tyske Hær kan en skønne Dag blive en aktiv Forbundsfulde i den europæiske Frihedsfront.

Hvis De føler, at De kan overvinde Deres naturlige Afsky, prøv saa engang at tage en tysk Soldat med Dem hjem. Luk op for Radioen og stil ind paa London (vi har 11 daglige Udsendelser paa tysk ..) Hvis Udsendelsen interesserer ham, saa bed ham om at komme igen. Der er intet, den tyske Soldat har saa haardt Brug for i Dag som for at høre Sandheden om Hitlers Krig. Og jo mere han hører af den, desto ivrigere vil han blive efter at afslutte sit gratis Gæstophold hos Dem.

(Cit. *Leif Gundel*, „Her er London“).

26.-11. Proklamation fra det danske Raad i London i Anledning af Danmarks Tilslutning til Antikominternpagten.

Det danske Raad i London, der er den valgte Repræsentation for Sammenslutningen De Frie Danske i Storbritannien og Nordirland, samlet i Dag til Møde, erfarer med den største Harme og Sorg, at Udenrigsminister Erik Scavenius i Gaar har givet Danmarks Tilslutning til den saakaldte Antikominternpagt.

For Danske i det frie Udland staar det klart, at Danmarks Deltagelse paa Konferencen i Berlin i Verdens Øjne fremstiller Danmark ikke som et af Fjenden okkuperet

Land, men som et Land, der nu har akcepteret den af Hitler tilstræbte saakaldte 1941. Nyordning af Europa.

Den udenrigspolitiske Linie, der indledes med Erik Scavenius' Tiltræden som Udenrigsminister, og som antog en aabenlys unneutral Karakter straks efter Udbruddet af den tysk-russiske Krig, har nu ført Danmark ud i en Tvangssituation, der er i skærende Modstrid med den dansk-tyske Besættelsesoverenskomst.

Danmarks Tilslutning til Antikominternpagten ændrer paa afgørende Maade Danmarks Forhold ikke alene til Tyskland, men ogsaa til den frie Verdens Lande.

I Forholdet til den frie Verden betyder det, at Danmark kan blive tvangsindlemmet i Kampen mod Storbritannien og dets Allierede, og at Illusionen om den danske Regering som en fri, demokratisk Institution formodentlig ikke længere vil kunne opretholdes.

Vi ved, at den Politik, der nu er kulmineret med Danmarks Tilslutning til Antikominternpagten, er stridende mod det danske Folks Vilje og Ønske.

Det danske Folk er bastet og bundet, og dets Fædreland fornædret i Verdens Øjne. De frie Danske føler det derfor som deres Pligt nu som før med alle til Raadighed staaende Midler at protestere mod Erik Scavenius' tyske Politik, og vi gør det i Overbevisningen om, at vi derved udtaler netop de Tanker, som vore Landsmænd hjemme ogsaa nærer, og som vi er sikre paa, at de vil give Udtryk for i Ord og Gerning, hvor og naar de kan.

Vi Danske, som lever i Tryghed uden for det tyske Greb, lover Jer, at I skal ikke blive glemte. Vi skal give vore Kræfter for at vidne overfor Verden, at det danske Folk staaer rent og er rede til at tage Modstanden op, og at det, som skete, var et usselt Bedrag mod Folket.

Vi lover Jer Troskab, og vi skal tale Jeres Sag. Jeres Landsmænd er med i Kampen herude, i de Allieredes Hær, Flaade og Flyvevaaben. Over 3000 danske Søfolk har svoret, at ingen Torpedo og ingen Flyvebombe skal skræmme dem fra Dækket og fra Fyrpladsen. De staaer støt paa Kursen — henimod Danmarks Frigørelse. Hold ud derhjemme og staa fast.

Danske Mænd og Kvinder! Vi er paa Vej, vi er paa Vej med Storbritannien og dets Allierede for at befri Jer. Vi er med Jer i Jeres Sorg, vi er med Jer i Jeres Harmes imod den Mand, der forraadte Jer til Nazismen, og en Dag skal I være med os i Sejren.

(Cit. *Leif Gundel*, „Her er London“).

Minister Henrik Kauffmann om det officielle Danmarks Holdning.

1942.

1.-1.

Det er min Overbevisning, at I med dansk Realisme har Mod nok til at se Sandheden i Øjnene. Men jeg tror, at det er vanskeligt for Jer i det mørkelagte, kneblede Danmark at danne Jer et klart Billede af Danmarks sande Stilling; — hvorledes Danmark tager sig ud for de derude i den frie Verden, der har alle Meddelelser og Oplysninger fra begge Sider til deres Disposition. Medens de danske Aviser kun kan bringe et ufuldstændigt, til Tider indtil det ukendelige forvrænget Billede af, hvad der sker udenfor, ja ofte selv i Danmark, saa har man her haft Lejlighed til i Enkeltheder at følge med i, hvad der sker i Danmark. — Fra mange uafhængige Kilder ved jeg, at vi her har et klart Billede af alle væsentlige Forhold, Begivenheder og Stemninger derhjemme.

Selv om Meddelelserne om det danske Folks iskolde Holdning ikke har kunnet tiltrække sig større Opmærksomhed paa Baggrund af Efterretningerne om vort norske Broderfolks heltmodige Opposition og Befolkningens djærve Modstand i Holland og Belgien og i de andre besatte Lande, saa har vi Danske i den frie Verden glædet os over at se, at det jævne danske Folk har nægtet at gaa paa Akkord med Uretten. Det officielle Danmarks Holdning har derimod siden Danmarks Besættelse været en Kilde til stadig Uro og Bekymring. Vi ved meget vel herude, under hvilken Tvang Regeringen i Danmark befinder sig; vi værdsætter fuldt vel de modstridende Følelser, der maa fylde dem, der har Ansvaret, og staaer overfor at vælge imellem øjeblikkelige Ofre for det Folk, de har Ansvaret for, og hvad der synes blot endnu en lille Indrømmelse.

Lad hver Indrømmelse synes nok saa lille; først begyndt, følger Indrømmelse paa

1942. Indrømmelse, indtil man, som Danmark i Dag, staar dèr, hvor Landets hele Fremtid er sat paa Spil.

Det har ikke kunnet undgaas, at de Indrømmelser, som det *officielle* Danmark, Skridt for Skridt, under Tvang er gaaet med til og har lagt Navn til, alvorligt har skadet Danmarks Anseelse og Sympatien for Danmark. Endnu, haaber jeg, er intet uopretteligt; men jeg ønsker i Aften saa indtrængende, som det er mig muligt, at sige til enhver, der har Ansvar i Regering og Rigsdag: Bristepunktet er nu naaet. Uanset hvad Trusler I stilles overfor; yderligere Indrømmelser vil sælge Danmarks Fremtid

8.-1. T. M. Terkelsen om Minister Henrik Kauffmanns Tilslutning til de Forenede Nationers Erklæring af 1. Januar 1942 og om den danske Regerings Erklæring af 7. Januar 1942 i den Anledning.¹⁾

Det viser sig nu, at den danske Regerings væsentligste Indvending er, at Kauffmanns Handling er unneutral. Erklæringen siger ordret: „Der kunde for Danmark som en neutral Stat ikke være Tale om mod andre i Stormagtskonflikten deltagende Stater at slutte sig til en Erklæring i Strid mod vor Politik.“

Vi har set, hvad vor Neutralitetspolitik har hjulpet Danmark under en Konflikt, da Halvdelen af Europa blev lagt i Lænker, fordi alle var saa neutrale Har den danske Regering da intet lært? Skulde Kauffmann, af Hensyn til et dødt Begreb, lade sig afholde fra en Handling, der er i fuld Overensstemmelse ikke blot med det danske Folks Ønsker, men ogsaa med dets sande Interesser.

Regeringen beklager sig over, at Herr Kauffmann opererer med et fingeret Begreb „Frit Danmark“. Man kunde med langt større Ret beklage sig over, at den danske Regering stadig opererer med Begrebet Neutralitet, som Hitler ulykkeligvis betragter som en Fiktion.

Der findes ikke nogen Neutralitet i Verdenskrig Nummer to. Det danske Folk er ikke neutralt, hverken i Hjerte eller i Handling. De frie Danske Verden over har den Lykke at kunne kæmpe i det aabne. Det er det eneste, der adskiller Frie Danske fra vore Landsmænd hjemme.

15.-1. T. M. Terkelsen om Danmarks traditionelle Neutralitetspolitik.

Der var en Gang, da det var Danmarks Udenrigspolitik ingen Udenrigspolitik at have. Det var dengang, da Neutraliteten endnu blev holdt i Hævd som det faste Punkt i Universet, et lille Land som Danmark havde at holde sig til. Men det var dengang. Nu er Neutraliteten kun et Begreb, der forekommer i Udenrigsminister Scavenius' Erklæringer, naar en af hans Genistreger skal indhylls i Taage.

I denne Krig er der ingen Neutrale, hvadenten vi taler om Stater eller om Enkeltpersoner. Krigen i Europa føres ikke alene paa Fronten, der strækker sig fra Ishavet til Sahara, Fronten løber ogsaa gennem Balkans Bjerge og mellem Norges Fjelde, gennem hver lille Landsby derhjemme i Danmark. Paa den ene Side har vi de Mennesker, der arbejder for Hitler, mer eller mindre maalbevidst, paa den anden Side staar alle, som er parat til at kæmpe mod Nazismen, selv om det skulde koste Ofre. Det er den store Forskel mellem Verdenskrigen i 1942 og Verdenskrigen i 1914 Udviklingen i Danmark bliver fulgt med Interesse paa denne Side af Nordsoen, derom kan der ikke herske nogen Tvivl. Her er for en Gangs Skyld en Krig, hvor Danmark ikke kan følge sin traditionelle Neutralitetspolitik, fordi Neutraliteten er et Begreb, der ikke længere eksisterer. Hver enkelt faar Lov til at gøre sin Indsats — og Danmark bliver dømt derefter. Det er det Ansvar, Stillingen i Dag lægger paa hver enkelt.

1.-5. Leif Gundel: Uddrag af Majtale med Opfordring til at rette Angreb mod Fjenden.

.
De forenede Nationer er gaaet til Angreb. *Det* er Parolen over hele den *frie* Verden: *Angrib*. Og naar og hvor Slaget end falder, der vil straks være Tusinder og atter Tusinder af Mænd og Kvinder i de besatte Lande, der vil følge Parolen.

¹⁾ Se Afsnit B, S. 194.

Angrib — til rette Tid, paa rette Sted og paa enhver mulig Maade — det er Maj- 1942.
dagens Budskab til Jer, Landsmænd og Kammerater.

(Cit. *Leif Gundel*, „*Her er London*“).

Christmas Møllers første Tale efter Ankomsten til England.

14.-5.

En personlig Bemærkning maa være rimelig først: Jeg er taget til England med min Familie paa eget Ansvar, uden at forhandle med nogen Dansk derom, uden Hjælp fra nogen i Danmark bosiddende, direkte og i Haab og Tro paa, at jeg kan gøre mit Fædreland Nytte ved saavel at forklare som forsvare Danmarks Holdning i disse to skæbnesvangre Aar for England og dets Allierede og for Landsmænd i det fremmede, saavel som for at prøve paa i Fortsættelse af det Arbejde, der alt udføres, at give Redegørelser hjem om, hvad der sker i den ikke-tyskundertvungne Verden, og om hvad der rører sig i den.

Jeg tror mange i Dag hjemme vil misbillige min Handlemaade. Jeg skal aldeles ikke tale mere derom, nu under Krigen, hverken i Dag eller senere. Jeg ved med mig selv, at jeg — vi, kan jeg sige — min Kone og jeg, har handlet, som vor Samvittighed bød os det. Og i denne store Tid kan enhver kun handle, som han føler rigtigt.

Jeg har kun været i England et Par Dage og kan ikke i Aften fortælle saa særdeles meget. Jeg har læst de Frie Danskes Ugeavis, fra den begyndte at udkomme i December 1940 til i Dag, og faaet et levende Indtryk af, hvor godt et Arbejde, der udføres af de relativt faa Danske for Danmarks Sag.

Jeg kan sige til mine Landsmænd hjemme i Danmark, at der er Forstaaelse med og Sympati for os, og man ved, under hvilke utroligt vanskelige Forhold vor Konge, Regering og Rigsdag handler. Det er klart, at under den Kamp paa Liv og Død, vi oplever, har England og dets Allierede svært ved at forstaa en Politik, som kan synes kun at gaa ud paa at give efter, men klarlagt er det Gang paa Gang, at ingen behøver at være i Tvivl om, hvor det danske Folks Sind og Hjerte er.

Jeg har kun været i London et Par Dage, men længe nok til at være fuldkommen sikker paa, at denne Krig for England og dets Allierede er noget helt andet og væsensforskelligt fra andre Krige. Det er Ideernes Krig, bedre endnu Ideens Krig, for og imod Demokrati og Diktatur. Skønt en Krig paa Liv og Død, uendeligt mere magtfuld og voldsom end nogen tidligere, har jeg sikkert Lov til at hævde, at der er intet Nationalhad i England. Det er Nazismen, Hitlerismen, det prøjsiske Junkerherredømme, som vil underlægge sig alt og alle, som hades — ikke det tyske Folk. Ganske som hjemme i Danmark. Det er mod Herrefolk-Teorien, Kampen føres. For en Verden, hvor det enkelte Folk skal have Ret til at føre sit eget selvstændige Liv, fri af Trusler fra en mægtig og hensynsløs Nabo.

Derfor er Englands Kamp vort Lands Kamp. Vi har ingen Mulighed for nu at være med i Kampen paa Rettens og Sandhedens Side, og Danske ude i Verden maa med vore Sømænd som afgørende Indsats, udføre Gerningen for hele Nationen, men vi kan og skal hjemme holde en Linie, som giver os Selvrespekt og Respekt blandt frie Nationer.

Jeg har allerede haft Lejlighed til et Par Steder at forklare, at udenfor de danske Nazisters og andre Landsforræderes snævre, snævre Kredse findes der ingen danske Quislinger, og vil Tyskerne tvinge disse danske Quislinger til Magten, bliver der Kaos i Danmark. Jeg tror, man forstaaer, at Danmark har en enestaaende Stilling. Ikke enestaaende god, men bedre end andre undertvungne Lande og helt forskellig derfra. Det er ikke, fordi den tyske Nazisme har holdt sit Ord til os, for det har den som bekendt ikke, men fordi den har set sin Fordel i at behandle os paa særlig Vis.

Og jeg har — med Rette mener jeg — nu jeg har oplevet to tunge og haarde Besættelsesaar hjemme, kunnet hævde, at Tyskerne ikke er kommet eet eneste Skridt videre, end de var straks den 9. April. Jeg hævder, at Sorgen er større i Dag end for to Aar siden, Friheden savnes mere end nogensinde, og stærkere end hidtil ses der frem mod Dagen, som skal komme, da Danmark atter er frit. Jeg mener at have Lov til med Rette at sige, at vel er det danske Folk i Fængsel og vort Vidue ud til den frie Verden blændet, men i Fængslet lever et Folk med Frihedsidealet skrevet i sit

1942. Hjerte og med Haabet om snart at opleve Dagen, et Folk, som vel kan bøjes, men aldrig knækkes, som vel kan give efter, men aldrig vil miste Troen og Haabet, og som ogsaa vil være villig til paa den Maade, det nu kan ske, at bære sine Byrder.

Det danske Folk vil føre sin Kamp, som Nordslesvigerne førte deres i Udlændighedens tunge Aar, og det vil, naar Rejsen er endt, staa samlet og stærkt som nogen-sinde. Og jeg er gaaet det Skridt videre, at jeg har sagt, at møder Tyskerne med Krav, som, om de efterfølges, paa afgørende Maade sælger vort Lands Sjæl, da kan man i den frie Verden være overbevist om, at Nej'et vil lyde.

Tyskerne taler i deres eget Land, saavel som i de erobrede Lande, om den ny Tid, der skal komme. Af Nyt har Danmark og andre undertrykte Lande kun oplevet den systematiske Udplyndring.

Ingen tror, at alting vender tilbage. Jeg tror, den nye og bedre Verden skal komme til os vestfra og ikke sydfra. Der bliver Lejlighed til at uddybe alt dette senere, ogsaa at forklare, at der er et England i sin Vorden, som ikke er Forskellens men Lighedens England, et Folk, som har lært af denne Skæbnetime, og som vil huske Læren, naar Krigen er vundet. Det er til England, til U. S. A. og dets Allierede, Demokratiet ene kan sætte sit Haab.

Og jeg har sagt dem, jeg har mødt, og vil sige det overalt, hvor jeg kan komme til det, at Linierne i Nordahl Griegs Digt, „17. Maj“ ogsaa passer paa os Danske:

Der stiger en Sang over Landet
seirende i sit spraak,
skønt hvisket med lukkede leber
under de fremmedes aag.

Saaledes i Norge, saaledes i Danmark. Begge nordiske Lande vil sejre i deres Kamp.

- 26.-6. E. Blytgen-Petersen om Frikorps „Danmark“ og C. F. von Schalburg.

Det er nu et Aar siden, det officielle Danmark med Tysklands Angreb paa Rusland blev slaet ind paa den anti-russiske Kurs, der har medført den ene Ydmygelse for den danske Regering efter den anden. Ministeren fra Moskva maatte hjemkaldes, Frikorps „Danmark“ anerkendes, hjemlige Kommunisten jages og indespærres under Krænkelse af Rigsdagens og Grundlovens Værdighed, og inden Kalenderaarets Udgang maatte Danmark gaa med til at underskrive Antikomintern Pagten i Berlin Scavenius, der maaske har troet, han var ferm nok til at spille det nazistiske Spil, faar i Sandhed at mærke, at Bordet fanger. Da han nedlagde sin Krans (ved en Mindehøjtidelighed for von Schalburg), tog den tyske Propaganda et nyt Stik hjem, men hvordan maa de danske Soldater, der stod under Vaaben den 9. April, ikke have følt? Det kan til afdøde Schalburgs Fortjeneste siges, at han hjalp Finland i Vinterkrigen, men Sympati for Finland kan ikke motivere, at en dansk Officer indtraadte i en Del af den selvsamme Hær, som overfaldt det Land, han skulde værne, og som holder Landet besat efter Frihedsberøvelsen. Dette er paa godt dansk Overløberi en Krans fra Scavenius gør ikke en Overløber til dansk Nationalhelt.

- 6.-9. Christmas Møller om Sabotage. Første Opfordring til Sabotage.

Den 2. September 1942 holdt Luftkrigsminister Sir Archibald Sinclair over B. B. C. en Tale til Europa. Talen blev gengivet i Oversættelse i alle Udsendelser til de besatte Lande i Europa, ogsaa til Danmark. Talen maatte opfattes som Signalet til en vidtgaende Sabotage-Kampagne mod det tyske Transportsystem i Europa. Det hed bl. a.: „Det er ikke blot fra Luften, Fjendens Transportsystem angribes. Patriotere overalt i Europa, fra Polen til Pyrenæerne, fra Nordkap til Athen hjælper med til at lemlæste det Hvis hver enkelt af jer vil gøre jer Indsats, vil den samlede Virkning blive en saadan, at det tyske Transportsystem bryder sammen Gør klar til Kamp mod den tyske Transport“. Den danske Oversættelse af Sir Archibald Sinclairs Tale blev oplæst i B. B. C.s danske Udsendelse umiddelbart før Statsminister Buhl holdt

sin Radiotale om Sabotage i den danske Radio.¹⁾ Fire Dage senere holdt Christmas Møller en Tale, hvori han gav Kravet om Sabotage sin Tilslutning. Talen betragtes almindeligt som den første direkte Opfordring til Sabotage fra London. Den gengives nedenfor in extenso.

Det er med en ganske særlig Følelse af Alvor og ogsaa, hvis jeg maa bruge et saa stort Ord om mig selv, af afgørende Betydning (i hvert Fald for mig), at jeg i Eftermiddag gaar til Mikrofonen for — i de faa Minutter, der er mig beskaaret — at tale hjem til Landsmænd. Thi lad mig hellere sige det straks, at for mig staar det saaledes, at nu staar ogsaa vi ved et Vendepunkt, hvor en meget vigtig Afgørelse skal træffes, om ikke af Folket, saa dog af mange hjemme.

Hørte De Radioen i Torsdags? Først en Gengivelse af den britiske liberale Luftfartsminister, Sir Archibald Sinclair's Tale, og saa den danske Statsminister Buhl's Tale. Det var som Ild og Vand, Nat og Dag. Og vi Frie Danske dømmer ikke, men vi mener at have Lov til at sige vor Mening og fremføre vore Anskuelser. Vi forstaar maaske endda, at Statsministeren taler, som han gør. Vi ved jo her ikke, hvilke Vilkaar han og hans har at arbejde under.

Man har her i England en Vending, som almindeligvis bruges, naar Gæsterne paa en Restaurant bliver utaalmodige, Passagererne i en Bus, Kunderne i en Forretning og saa fremdeles, og de gør Vrøvl over det ene eller det andet; den lyder i sin Enkelthed saaledes: You see, there is a war on. — Glem ikke, at der er Krig. Og disse Ord, der gælder baade i den mægtige By i Verdensriget og i det lille Danmark, kan jeg hente mine Bemærkninger fra.

You see, there is a war on.

Det er vi alle alt for tilbøjelige til at glemme, thi vi lever, som om der ingen Krig var — men kun en Situation med nogle Smaabesværligheder m. H. t. Føde, Brændsel og Klæder.

Nej, der er netop Krig — og hvilken Krig.

Verdenshistoriens største og Verdenshistoriens vigtigste. Thi denne Krig er ikke en Kamp om Interesser, men om Ideer. Det er Afgørelsen af, om Herrenvolks-Teorien med alle andre som Slaver skal herske, eller om det ophøjede Standpunkt, det britiske Imperium var ved at naa til for alle Imperiets Folk, skal være raadende i Verden. Denne Krig er ikke Landenes Krig, men den er efter min inderste Mening Krigen mellem godt og ondt, Krigen mellem Sandhed og Ret, mod Løgn og Uret. Derfor vil De ogsaa se, at Krigsmaalet er et helt andet — ja, væsensforskelligt fra Krigsmaalene i 1864, i 1870—71, ja selv i 1914—18. Det tyske Krigsmaal nu er Udslættelsen af alle andre Folk, og derfor vil De ogsaa se nogle enkelte i alle smaa Lande, som styrer mod at klare sig og vil være med i Industrijunkernes Kred.

Men se, mine Tilhørere, i en saadan Kamp er der intet, som hedder Neutralitet. Jeg har altid hadet det Ord. Der er noget lunkent over det. Hverken varmt eller koldt. Men lad saa være, dengang det var Interesser og ikke Ideer, det drejede sig om, kunde der maaske være Mening i det Ord, Neutralitet.

I Dag er der det ikke.

Og vi ved jo, at vi Danske hjemme hader Tyskerne, Junkerne, Herrefolket og alt dets Væsen lige saa fuldt, som alle andre fribaarne Folk gør det. Vi ved, at vi Danske hjemme og ude har samme fælles, brændende Ønske, at vi saa snart som muligt maa se Hitlerismen og Nazismen blive slaaet. Og endelig er vi ogsaa enige om, at intet Offer er vort Slægtled for stort for, at kommende Slægtled kan faa Lov og Ret til at leve under menneskeværdige Forhold.

Men — og her bliver altsaa et nyt Men — det kan ikke nytte, at vi kun stiller Fordringer til andre. Det er ikke nok, at vi med Rette beundrer det britiske Folk og dets Heltemod, da det vandt Slaget over England, eller at vi mindes de Tusinder af Døds ofre fra de Dage. Det er ikke nok, at vi lovsynger det norske Folks heltemodige

¹⁾ Se Afsnit B, S. 205 f.

1942. Kamp og beundrer al dets Modstand og dets sejge Kamp mod Nazismens Voldsmænd. Der kræves *aktiv* Gerning og *aktiv* Handling af hver enkelt af os!
 Danmark ikke, men det danske Folk som saadant, er en Allieret og af en Allierets Sind.

Og hvad vil det nu sige?

Lad mig først sige, hvad det ikke vil sige — nemlig at Danmark kan faa den Særstilling, blot at lade andre kæmpe og saa vinde Frugterne af andres Arbejde; det passer ej heller til vor Natur og vore Ønsker.

Men det vil sige, at vi brændende ønsker de Allieredes Sejr, ønsker Storbritanniens, U. S. A.s, Ruslands og Kinas og alle de smaa Staters Sejr, for ellers bliver Verden ikke værd at leve i. Vi ved ikke, om der kan blive mange Besværligheder og maaske nogen Uret — javel, men vi ved, at denne Sejr er den eneste Chance, vi har. Og vi tror paa Fremtiden med Storbritannien og dets Allierede.

Vi er altsaa ikke neutrale. Man kan overhovedet ikke være neutrale mere. Denne gigantiske Kamps Udfald vedrører os alle. Dig og mig, Danmark, Norge og Sverige. Ingen kan melde sig fra.

Og her er det, at Sir Archibald Sinclair, denne gamle Ærkeliberalist har fuldkommen Ret. Hele hans Tale byggede paa denne Betragtning, at der kun kan være for og imod. Der er netop i denne Situation ingen Liberalisme. Vi er ikke neutrale. Vi har som Pligt kun at have eet for Øje: Hvad skader Tyskland mest, hvad gavner de Allieredes, vore Allieredes Sag? Hvad den britiske, den Allieredes Krigsledelse mener er gavnligt, maa gøres — hvad der er skadeligt, maa undgaaes.

Og derfor siger jeg hjem, vel vidende, hvad jeg gør, hvor bogstaveligt dødsensalvorlig Situationen er for os alle: vi Danske maa tage vor Del af Byrden.

Nu er det Transporten, det gælder. Luftministeren sagde: — Det er Grunden til, at jeg taler til Jer, som kan blive vore Medarbejdere i Afskæringen eller Standsningen af Pulsaarerne i Tysklands Transportsystem. For Aksens Transportsystem er ligesaa skrøbeligt som det menneskelige Legeme — naar een Del beskadiges, gaar det ud over det hele. Ødelæggelsen af et Lokomotiv i Frankrig medfører Komplikationer paa den russiske Front. Sænkningen af et Skib eller en Færge immobiliserer Tog, der venter paa at blive lastet eller lossat i Havnen, og tvinger Hitler til at flytte sin svære Trafik fra Havet over til de overbelastede Jernbaner. Skade og Forsinkelser, Bombemaskiner og Partisaner — det er de Midler, vi har til med stigende Virkning at kvæle og strangulere Tyskernes Transport Organisation.

Gør jer Pligt — gør jert Værk.

Lad det blive Sandheden i de Ord, som vi saa mange Gange har sunget, og som nu har Bud til alle. Lad os hver paa sin Plads følge Budet og Kaldet i Ordene: Kæmp for alt, hvad Du har kært, dø, om saa det gælder, da er Livet ej saa svært, Døden ikke heller.

- 17.-9. T. M. Terkelsen om Frikorps „Danmark“ og en Døm for ringeagtende Omtale af Korpsets Medlemmer.

Dommer Lyster i Hornslet har idømt Kontrolassistent Laurits Ølgaard Larsen 20 Dages Fængsel for at have talt nedsættende om Frikorps Danmark. Larsen havde sagt, at Medlemmerne af Frikorpset var Forrædere mod Danmark. Udtalelsen var fremsat i et privat Selskab . . . Det kan tænkes, at Dommeren i Hornslet kun efterkom en Ordre fra højere Sted, da han sendte Kontrolassistenten i Fængsel — som sit eget lille beskedne Bidrag til den Underminering af det danske Retssystem, der har fundet Sted siden den 9. April 1940. Det er anslaaet, at 1200 danske Mænd og Kvinder i de sidste 2½ Aar er blevet dømt for mere eller mindre alvorlige Forseelser mod Tyskerne og deres Lejesvende i Danmark. Kontrolassistenten kommer i godt Selskab.

Det skulde være interessant at vide, hvad Dommeren i Hornslet egentlig vil kalde Medlemmerne af Frikorpset, hvis man ikke maa kalde dem Forrædere. Ved Forræder plejer man dog at forstaa en Mand, der er løbet over til Fjenden, og Frikorpsets Medlemmer har solgt sig til Tyskerne med Hud og Haar. De er trukket i tyske Unifor-

mer, de kæmper paa Tysklands Side, de har aflagt Troskabsed til Himmler og til Hitler, de er alle Nazister. Hvor meget mere skal de gøre for at kvalificere sig som Forrædere. 1942.

T. M. Terkelsen om Scavenius-Regeringen.

10.-11.

De Allieredes Landgang i Nordafrika omtales indledningsvis. Derefter hedder det:

Paa denne Baggrund virker Meddelelserne fra Danmark dobbelt tragiske. Det føles som et Næveslag i Ansigtet, naar man paa Aftenbladenes Forsider læser Overskrifter som „Nazi-venlig Statsminister i Danmark“ eller „Danmarks Laval danner Regering“. Man føler, som om det officielle Danmark er ved at overgive sig i et Øjeblik, da det gælder om at holde ud. Hovedansvaret for det skete lægges paa Stats- og Udenrigsminister Scavenius, der lige siden sin Tiltræden i Juli 1940 har været en mærket Mand. Man er ikke blind for, at det er en Række sammenstødende Omstændigheder, der har sat ham i Stand til at mase sig frem til Statsministeriet som Tyskernes Protegé. Men man vilde som Dansk forsømme sin Pligt overfor Fædrelandet, hvis man ikke gjorde det ganske klart, at Danmark i den frie Verdens Øjne balancerer paa Afgrundens Rand.

Lad være, at man indadtil vil gøre et fortvivlet Forsøg paa at bevare den Illusion, at den nye Regering repræsenterer Samlingstanken, saaledes som den fandt Udtryk i den sidste Regering. Sandheden er dog, at den repræsenterer een Mand, Scavenius, og denne Mand repræsenterer Samarbejde med Tyskland. Hvis De spørger om Beviset — saa se blot paa de Mænd, der blev sparket ud, da Scavenius kom til: Buhl, Knud Kristensen, Fibiger og — i nogen Grad — Alsing Andersen. De repræsenterede hver for sig Kræfter og Kredse, der kæmpede imod Danmarks Udslettelse som Nation.

Det er i Dag Scavenius, der — støttet af Terror-Eksperten Werner Best — skal lede dansk Politik, i Spidsen for en Regering, der kun holdes sammen af Truslen om det, der vil følge efter. Man har som Dansk Ret til at sige, at Erik Scavenius ikke repræsenterer den danske Nation, men med lige saa stor Ret vil den frie Verden spørge efter Beviset. Dette Bevis kan kun føres fra Danmark.

Med en Omskrivning af Bismarck kan man sige, at et Land maa betale for de Ruder, som dets Statsminister slaar ud. Scavenius har allerede paaført sit Land en tung Byrde. Man glemmer ikke hans Ord den 8. Juli 1940¹⁾, da han gav Udtryk for sin Beundring for de tyske Sejre og opfordrede Danmark til at finde sin Plads i et fælles og gensidigt Samarbejde med Stortyskland under den europæiske Nyordning. Han har bestandigt handlet ud fra den Forudsætning, at Danmark maa lænke sin Skæbne til Tysklands, hvadenten Folket — som Scavenius foragter — vil det eller ej. Hans politiske Grundidé er Bests Grossraumteorier, blot uden nazistisk Terminologi.

Hvor længe Scavenius vil faa Lov til at regere, afhænger i første Instans af, hvor længe Tyskerne kan benytte sig af ham til at fremme deres egne Interesser. Der er kun een Faktor, der kan afkorte hans politiske Liv — det danske Folk. Det holder i Dag sin Skæbne i sine egne Hænder.

T. M. Terkelsen om en Udtalelse af Christmas Møller angaaende Scavenius-Regeringen. 19.-11.

Den mest autoritative danske Udtalelse om Krisen og dens Udfald er fremkommet fra Christmas Møller, der i Øjeblikket befinder sig i De Forenede Stater. „Jeg kan kun sige, at en Regering med Scavenius som Statsminister er en Ulykke for Danmark, og jeg kan vanskeligt tro, at den er akseptabel for Partierne,“ siger Christmas Møller i Udtalelsen til „Frit Danmark“. „Scavenius er uden Rod i det danske Folk, og hans Synspunkter er ikke Folkets. Han har ingen Forstaaelse for de Værdier, som det danske Folk, saavel som den frie Verden, sætter saa højt, og som de nu kæmper for. Enhver, der har Kendskab til Forholdene i Danmark, vil være klar over, at dette Regerings-skifte kun har fundet Sted efter det allerhaardeste tyske Pres“. Christmas Møller har ogsaa en positiv Linie — han ser i Danmarks Ulykke en Spore for den frie Danske

1) Se Afsnit B, S. 155.

1943. Bevægelse til endnu stærkere at støtte de Allierede i deres Kamp. „I Dag kan vi,“ slutter Christmas Møller, „med endnu større Ret end før hævde, at det er os, der taler med Danmarks Stemme og viser Verden, hvor det danske Folk virkelig staar“.

9.-1. Leif Gundel om Scavenius-Regeringen og Oprettelsen af Sabotagevagtordningen.

.....

Det seneste Led i Scavenius' stykkevise Sniglob mod det danske Folks Interesser er Bestemmelsen om Oprettelsen af et Antisabotagekorps paa ca. 15000 Mand. Det er ikke vanskeligt at se, hvad dette betyder. Det er for det første en klar Indrømmelse af, at den Virksomhed, der udøves af danske Patrioter under Parolen: „Sabotage sikrer Sejren“, nu har antaget et saadant Omfang, at den er blevet en alvorlig Trusel mod Besættelsesmagten. Men hvis Tyskerne selv skulde udføre det Bevogtningsarbejde, der er tiltænkt Anti-Sabotagekorpsen, maatte de rundt regnet anvende én tysk Division til det. Med andre Ord sparer Scavenius Tyskerne en hel Division og vel at mærke paa et Tidspunkt, da Hitler har Brug for hver eneste Mand paa Østfronten og i Nordafrika og snart vil faa Brug for adskillige Divisioner et eller andet Sted i Vest- eller Syd-europa, og det bliver ikke til blot og bar Bevogtningsstjeneste, men til en Kamp paa Liv og Død — Liv for det undertrykte Europa og Død for Hitlers Tyskland.

.....

(Cit. Leif Gundel, „Her er London“).

16.-2. Om Sabotagevagterne.

.....

Det har altid været Hitlers Politik at søge at splitte sine Modstandere og at sætte Landsmænd op mod Landsmænd. Det danske Fabrikspoliti er tænkt som et Led i denne Politik, og den Tankegang, der ligger bagved, er ganske særligt oprørende. For her drejer det sig ikke om en Kamp om Ideer eller om et politisk System. I al sin Gemenhed er det et umaskeret Forsøg paa at faa 15000 danske Statsborgere til at optræde som Førrædere mod deres egne Landsmænd. Det er Angiveriet sat i System og gjort til en Borgerdyd; det er Stikkeren, der gøres til de tyskinspirerede Loves Beskyttere og Haandhævere.

Det er altsaa *Hensigten* med det nye Fabrikspoliti — og saa naturligvis at frigøre saa og saa mange tyske Soldater for Bevogtningsstjeneste i Danmark til at udfylde et af de snart talløse nye Huller i Østfronten.

Men om *Virksomheden* bliver efter *Hensigten*, er et ganske andet Spørgsmaal. I denne Forbindelse er det ikke uden Interesse at reflektere lidt over den Kendsgerning, at Anti-Sabotageovens Bevogtningsmandskab kun skal bevæbnes med noget saa forholdsvis ufarligt som Stave. Er det ikke, lige som om man sporer en vis Ængstelse hos Tyskerne for at give alle disse mange vaabenføre Danske virkelig effektive Vaaben i Hænde? Og de har dog ikke været bange for at udruste andre, saakaldte Danske med Revolvere, der som bekendt kan være nok saa farlige i Hænderne paa samvittighedsløse og forbryderiske Elementer, der er udstødt af Samfundet. Og det drejer sig da ogsaa netop om Medlemmerne af det nazistiske Anti-Sabotagekorps, der tilmed er udstyret med tyske Uniformer, for at der slet ikke skal være Tvivl om, paa hvis Side *de* staar. Arbejderne hos B. & W. var i hvert Fald ikke i Tvivl. De gik i Strejke, da de uniformerede Vagter optraadte der for første Gang, og Arbejdet blev ikke genoptaget, før Nazisterne var fjernet.

Men det officielle danske Fabrikspoliti kan altsaa allerede paa sin Tilværelses første Dag indhøste den Kompliment, at Tyskerne ikke tør betro dem virkelige Vaaben. Og paa denne Baggrund er det da, at visse danske Medborgere, naar de er ude for at gøre deres Pligt i Kampen for Danmarks Frihed, med nogen Rimelighed kan haabe paa, at det højeste, de kan risikere fra deres solidariske Landsmænds Side, er et venskabeligt Tjat paa Skulderen med en Fabrikspolitistav.

For der kan da ikke være nogen Tvivl om, paa hvilken Side det danske Bevogtningsmandskab staar: paa det frie Danmarks Side i Kampen mod tysk-nazistisk Undertrykkelse, og saa kan det slet ikke ønske sig bedre Vaaben end Ensomheden i de store

Fabrikshaller og Kedsomheden i de lange Nætter. Der er ikke noget, der kan anspore 1943.
Folks Opfindsomhed som det at gaa og kede sig. Man er ligefrem pisket til at hitte
paa et eller andet for at slaa Tiden ihjel, og saa kan det jo lige saa godt være — skal
vi nøjes med at sige: det ene som det andet!

Hvis det saa en skønne Dag ender med, at Tyskerne skal anvende nogle Tusinder
af deres egne Politifolk til at passe paa det danske Fabrikspoliti, saa er det Slag vundet.
..... (Cit. *Leif Gundel*, „*Her er London*“).

Christmas Møller om Scavenius-Regeringen og den aktive Modstand.

21.-2.

Vi Danske ude har den Opfattelse, at vi vil under alle Forhold forklare (og helst
forsvare), hvad Danske gør hjemme. Det kan ofte være svært, og det har i de sidste
3—4 Maaneder været sværere end nogensinde — men vi er vedblevet dermed. Og vi
har sagt, at det danske Folk fortsat er, som det skal være, og at man intet kan slutte
af, at der er blevet dannet et Ministerium Scavenius. Folkets Anskuelse og Meninger
er ikke ændrede. Vi siger det maaske ikke saa stærkt, men vi forstaar i hvert Fald,
at den Politik, man slog ind paa efter den 9. April, og navnlig den Kendsgerning, at
den daværende Regering ikke straks bandt sig til under ingen Omstændigheder at
give efter for tyske Krav, har ført til den Eftergivenhedens Politik, som i sin logiske
Konsekvens førte til Ministeriet Scavenius. Thi saadan er det jo — Folket er ikke
med i noget af det, som sker hjemme. Men vi maa alle finde os i, at saaledes er
Billedet af Danmark hjemme.

Og vi Danske ude forsvare det, saa godt vi kan.

Men saa maa de derhjemme ogsaa forstaa os Danske ude.

Vi handler og virker med den sikre Viden, at det officielle Danmark hjemme intet
Udtryk er for vort fælles Fædreland. Det er Mogens Fogs, Kiilerichs, Axel Larsens,
Professor Chievitz' og mange andre Landsmænds underjordiske Danmark, som er
Danmark. Det er den ukendte Students og Arbejders Danmark, som i Dag er det
egentlige Danmark, det Danmark, den frie Verden kender og agter. Og vi Danske
ude, som ved, hvad Hjemmefronten i de andre mindre Lande i Europa udretter, vi
Danske ude ved ogsaa, at det er nu, der kræves Gerning af os alle. Jeg har naturligvis
godt hørt et og andet om, at vi skal være forsigtige o. s. v. Men skal vi det? Tror De
Sejren vindes ved Forsigtighed? Tror De Sejren vindes ved, at man tænker paa, hvor-
ledes ens egen Fremtid bliver? Jeg haaber, jeg med Rette kan sige, at vi Danske ude
ikke skænker det en Tanke. Kun eet er fornødent. Sejren og Nazismens Nederlag.
Derfor kan jeg paa alle frie Danskes Vegne sige hjemme, at vi maa være parate til at
tage vore Ofre, som alle andre har taget deres.

Christmas Møller om Folketingsvalget og Scavenius-Regeringen.

15.-3.

Nægtelse fra tysk Side af at holde Valg, saaledes som de har nægtet kommunale
Valg, vilde simpelt hen have været ødelæggende for Ministeriet. Det kunde vel ikke
engang have fortsat uden Valg, da al dansk Regering og Administration i saa Fald
havde svævet i Luften. Tyskerne var derfor tvungne til at give Ministeriet Scavenius
et Valg, og der kan ikke heri lægges noget som helst i Retning af en Imødekommenhed
eller af særlig velvillig Behandling. Valg var ogsaa en Nødvendighed for Tyskerne,
saaledes som de havde anlagt deres Politik i Oktober-November Krisen i Fjor. Og
der er aldeles ingen Anledning til at tage Tyskernes Tilladelse til Valgets Afholdelse
som Udtryk for noget særligt velvilligt over for den danske Regering eller det danske
Folk. Hvad drejer dette Valg sig om? Vidt forskelligt, som det er, fra alle andre Valg.

Ja, i Almindelighed drejer et Valg sig egentlig altid kun om een Ting: For eller
imod Regeringen. Enhver ved, at det er ikke Spørgsmaalet denne Gang. Ministeriet
Scavenius er ikke Rigsdagens Ministerium. Det er indsat paa tysk Forlangende.
Hr. Scavenius kan ikke hente sig et Tillidsvotum paa Valgdagen.

De fem danske Rigsdagspartier giver den en vis Støtte — men Regeringen er
hverken Partiernes eller Folkets. Og de fem Partier vil vel have den samme Holdning
til Regeringen: wait and see — efter Valget som før. Valget drejer sig ikke om,
hvorvidt der sker nogle Forskydninger mellem de fem Partier, som deltager i Valget.

1943. Og Valget drejer sig slet ikke om nogle Divergenser, som kan opstaa om Priser, Løn, Skatter o. s. v. Sligt afgør et ufrigt Folk ikke.

Nej, det store og afgørende ved dette Valg er, om det danske Folk, Mand af Huse, vil møde frem og bekende sig til Demokratiet og Folkestyre, til Danskhed, Frihed, Ret og Sandhed.

Og vi Frie Danske, som føler det som vor Pligt ikke at belære, men at fortælle, hvad den frie Verden venter af vort Folk, siger hjem, at det ved vi, at det, den frie Verden venter, er, at Valgdagen skal gøres til den store folkelige Højtidsdag, hvor det danske Folk, een for alle og alle for een, bekræfter sit Tilhørsforhold til de frie Folk og skarpt afviser Tyskernes lumske og snedige og løgnagtige Forsøg paa at give os en Særstilling, som vi ikke har, og ikke ønsker at have.

29.-3. T. M. Terkelsen om Betydningen af Folketingsvalget.

Valget var en Sejr for den demokratiske Livsanskuelse. Det er nødvendigt at gentage det, for den Tid er ikke fjern, da der vil blive gjort Forsøg paa at misbruge Valgets Udfald. Valget er ikke et Tillidsvotum til Erik Scavenius og hans Politik — det blev jo sagt utvetydigt før Valget, og danske Blade har gentaget det efter Valget. Valget er heller ikke en Tilslutning til den Nyordnings-Rummel, der nu igen lyder fra Berlin. Tværtimod. En Bekendelse til Demokratiet er i sig selv et Nej til Medarbejder-skab i et Europa under tysk Overkommando.

5.-6. Christmas Møller om den aktive danske Krigsindsats ude og hjemme.

Vi har ogsaa Lov til at tænke paa den voksende Modstand hjemme. Jeg ved jo godt, man officielt er imod den — det *skal* man jo være, selv paa højeste Sted. Men De kan være overbevist om, at Bedømmelsen herude er anderledes. Og det er ikke for meget sagt, at den aktive Modstand og det Undergrundsarbejde, som er udført hjemme, har gjort og gør Danmark megen Gavn, og jeg sender Tak og Hilsen til hver eneste dansk Patriot, til de Kommuniste som til alle andre, som i Dag i *Gerning* viser Danmarks sande Sindelag.

16.-6. Christmas Møller: „Dannebrog var ikke med“.

Det var Valdemarsdag i Gaar — og Dannebrog har vajet over det ganske Land som i gamle Dage.

Men Dagen inden, Mandag den 14. Juni var det Flagets Dag for de Allieredes Nationer. Og Flag vajede ved Flag og mægtige Demonstrationer blev afholdt for den Sag og den Sejr, som ogsaa er vort Haab og vor Redning. Alle de Allierede Nationers Flag. Norges ved Siden af Storbritanniens, Rusland og Belgiens, Holland og Luxemburg og United States. Hele den frie Verdens.

Men Dannebrog var ikke med.

Og her er det, vi beder dem hjemme forstaa den dybe, dødsensalvorlige Ålvor i Ordene: Dannebrog var ikke med.

Husk, hvad vor engelske Ven sagde fornyligt til os: pas paa, at det ikke bliver for sent. Forstaa, at store og smaa Lande har ydet de utroligste Ofre, og at de alle, selvom det hele Verdensbillede er saa meget lysere nu end blot for et Aar siden, stadig maa se frem til Ødelæggelse og Død af 100.000'er af Menneskeliv til Hunnernes Grusomhed og Djævelskab. Og forstaa, at det simpelthen ikke kan være andet, end at her hersker et ubarmhjertigt staalkoldt: Er du med, og vil Du yde dit Offer?

Derfor har jeg for mange, mange Maaneder siden talt og forklaret hjem, som jeg har. Og uden at kunne gaa i Enkeltheder og forklare mig nærmere, kan jeg i Aften kun sige, at jeg synes, at Billedet for os er blevet mørkere, Situationen strengere.

Det har altid været saaledes i Livet, at alt har sin Pris. Ingen faar noget gratis.

Hverken det enkelte Menneske eller det enkelte Land. Og som vi sagde det, da jeg var hjemme: Lad os tage vare paa os selv, at Danmark ikke tager Skade paa sin Sjæl. Og lad os tænke paa, om Danmark ikke betaler med relativ Fred og Ro under Krigen, at vi længe efter Sejren ikke skal kunne faa den Stilling, vort Sind, vor Fortid og vor Andel i Civilisationens Fremskridt berettiger os til.

T. M. Terkelsen om Befæstningsarbejderne.1943.
5.-7.

25.000 danske Arbejdere og Snese af danske Ingeniører og Entreprenører tjener i Dag store Penge paa at hjælpe Hitler med at sætte Danmark i Forsvarsberedskab imod dem, der engang vil befri Landet. Scavenius rakte Bror Best en hjælpende Haand og standsede Nødhjælpsarbejder, som opslugte for meget af den Arbejdskraft, Tyskerne skulde bruge til deres Fæstningsværker. Hvis De ønsker et yderligere Bevis for, at Tyskerne har travlt, saa se paa Værnemagtskontoen og Clearingkontoen, der begge vokser med Rekordhast. I Maj var den daglige Tilvækst 5 Millioner Kroner om Dagen — fortrinsvis Penge, der bliver brugt som Betaling for Tilvirkning af Industrivarer og Krigsmateriel for Tyskland og til Opførelse af Befæstningsværker langs Kysten. Jo, Hitler har mange Hjælpere i Danmark, Folk, der frivilligt melder sig, fordi Organisation Todt betaler godt. Det er Forskellen mellem Danmark og, skal vi sige Norge, Holland og Belgien. Hvis Hitler vil have Hjælp fra de Lande, maa han i det mindste udskrive Arbejderne. I Danmark er det gratis — administrativt og finansielt.

Christmas Møller om Sabotage.

11.-7.

Efter nogle Betragtninger om Forholdet mellem Udefronten og Hjemmefronten hed det:

Vi er ikke Dommere, og vi vil ikke dømme, og vi ved naturligvis godt, vi ude, om alt det pragtfulde Undergrunds- og Sabotagearbejde, som udføres hjemme. Og vi er uendelig taknemmelige over det. Danmark og Danmarks Fremtid kan simpelt hen ikke undvære det.

Men er det nok? Og her er der jo ingen af os, som tænker paa den effektive Støtte. Verden klarer sig endda. Men vi tænker mest af alt paa, at et Land kan ikke faa Livets kosteligste Gave, Friheden, som en Foræring. Den maa man tilkæmpe sig. Og hvis mine Lyttere ikke har tænkt nok over det, saa vil jeg gerne sige, at enhver ansvarsbevidst Dansker bør lytte til, hvad den engelske Ven af Danmark siger.

Den 9. April placeredes Danmark i en Særstilling. Det har man endda kunnet forstaa. Det vil ikke kunne forstaaes, hvis Danmark ikke er med paa enhver Maade, nu den afgørende Kamp forestaar.

Ingen Hjælp til Tyskerne, Sabotage i saa vid Udstrækning som muligt. Saa enhver kan forstaa, at naar den store Dag kommer ogsaa til vort Land, saa er det danske Folk parat, som alle de andre undertrykte Folk er det.

Parat til at gøre sin Del af Arbejdet for Verdens og sin egen Befrielse.

T. M. Terkelsen om en Udtalelse i Underhuset af Sir Archibald Southby angaaende den tyske Krigsproduktion i Danmark, Fabrikssabotagen og Ingeniør T. K. Thomsens Advarsel mod Sabotagen.

12.-7.

Sir Archibald Southby beskæftigede sig i kritiske Vendinger med Danmarks og Sveriges Stilling til den tyske Krigsproduktion. „Hvorfor bombarderer vi ikke de danske Fabriker, som leverer Anti-Luftskyts til Tyskerne,“ spurgte han. „Det er dog Topmaalet af Taabelighed at sende vore glimrende Luftstyrker ind over Tyskland og faa vore Maskiner skudt ned af Luftmaalskanoner, som Tyskerne faar fra Fabriker i Danmark. Disse Fabriker vilde frembyde langt lettere Maal for os end lignende Maal i Tyskland“. Det var Sir Archibald Southby, der rejste Spørgsmaalet om Burmeister & Wain i Underhuset, Dagen før Moskitoerne aflagde København et Besøg.

Om hans Ord ogsaa denne Gang er et intuitivt Forvarsel om kommende Begivenheder, kan ingen have ringeste Forestilling om. Men sikkert er det, at engelske Iagttagere har Opmærksomheden henvendt paa det stigende Brug, som Tyskland gør af den danske Produktionskapacitet.

Det samme gælder Sabotørerne, der gør, hvad de kan for at komme de engelske Bombemaskiner i Forkøbet. I denne vanskelige Konkurrence maa det indrømmes, at danske Sabotører i de seneste Maaneder har skabt sig et godt Forspring. Derfor forsøger man nu ogsaa at komme Sabotører til Livs med alle Midler. Nogle appellerer til Fornuften, saaledes Arbejdsgiverforeningens Formand, Ingeniør T. K. Thomsen, der vil sætte alle Hensyn til Side for at hindre, at Danmark, naar Freden kommer, skal staa

1943. med en Række ødelagte Fabriker, ude af Stand til at tage Konkurrencen op. Der findes en sikker Vej til at undgaa Ødelæggelse ved Sabotage, og det er at undlade at tage Arbejde for Tyskerne. For trods alle officielle Paastande i modsat Retning er det er jo en Kendsgerning, at Sabotagen næsten udelukkende er rettet mod Fabriker, der arbejder paa tyske Ordre.

Det er folk som Ingeniør T. K. Thomsen, der trækker Danmark nedad i den frie Verdens Øjne. Kan man tage en Mand alvorligt, naar man ved, at hans private Firma tjener Millioner af Kroner paa militære Arbejder for den tyske Værnemagt samtidig med, at han som Formand for Arbejdsgiverne advarer imod Sabotage — fordi det kan skade Danmarks Evne til at konkurrere efter Krigen.

Der er to Ting, man her i England lægger Mærke til i Øjeblikket, nemlig at dansk Industri i stigende Grad inddrages i tyske Krigsinteresser — jævnfør Sir Archibald Southbys Udtalelse i Parlamentet — og dernæst ogsaa det tyske Fæstningsbyggeri i Jylland.

Industrien har Sabotørerne taget sig af, og der er intet, som tyder paa, at de vil standse deres Virksomhed. Fæstningsbyggeriet er derimod et aabent Spørgsmaal. Man ved fra Norge, at Arbejdere maa tvangsudskrives til Fæstningsarbejder, og at norske Arbejdere kæmper som rasende for at slippe. Man ved fra Danmark, at der findes Entreprenører og Arbejdere, som hjælper Tyskerne efter Evne, fordi det betaales godt.

19.-7. T. M. Terkelsen om Værnemagerne.

Det omtales, at Clearing-Kontoen og Wehrmacht-Kontoen er steget med ialt 211 Millioner Kroner i Juli Maaned. Der-
efter hedder det:

Pengene er kun en Maalestok for den Mængde Arbejde, der fra dansk Side udføres for tysk Regning. Netop derfor er det saa foruroligende, at Tyskernes Gæld til Danmark stiger udover al Maade. Den frie Verden vil med nogen Ret opfatte det som et Bevis for, at Danmark i stigende Grad samarbejder med sin Undertrykker, med det nazistiske Tyskland. Den danske Regering har maattet stille 280 Millioner Kroner til Disposition til Bygning af tyske Fæstningsværker i Jylland, og mange danske Fabrikanter er gaaet med til at arbejde for Tyskland, enten direkte for Krigsindustrien eller indirekte for sekundære Formaal, som ikke er mindre vigtige for Tysklands Krigsførelse.

Her er da Kernen i Problemet: Hvis Tyskerne ikke havde deres Hjælpere blandt danske Industridrivende, danske Entreprenører og danske Arbejdere, vilde de ingen Vegne komme i Danmark.

Det er paa Tide, at der bliver taget fat paa Tyskernes Haandlangere i Danmark, og at det vil ske snart, er der ikke nogen Tvivl om. Deres Samarbejden med Tyskerne har jo to Sider. Den ene er, at de ved deres Virksomhed er med til at ruinere Landet og styrte det ud i Inflationsfaren. Det er en Sag, som maa ordnes indenfor Danmarks egne Grænser. Den anden Side af Sagen er, at de ved deres Arbejde støtter Tyskland og den tyske Krigsmaskine. Det er heri, den største Fare ligger, for det bliver et Anliggende, som ogsaa angaar de Allierede. Det bliver med andre Ord et Forhold, der faar Indflydelse paa Vurderingen af Danmarks Stilling under og efter Krigen.

Den enkelte Fabrikant eller Entreprenør, som arbejder for Tyskerne, vil maaske undskyldte sig med, at han kun følger Scavenius-Regeringens Parole, som officielt er Samarbejde med Tyskerne.

Den Undskyldning vil ikke blive taget for gode Varer. Saaledes som Forholdene er i Danmark i Dag, er det jo netop lettere for den enkelte at undgaa Samarbejde med Tyskerne end i noget andet besat Land. Hvis en norsk eller en hollandsk Fabrikant har Valget mellem at udføre et Stykke Arbejde eller gaa i Koncentrationslejr, ja, saa har han i det mindste en Undskyldning for at arbejde for Tyskerne.

En saadan Undskyldning findes ikke i Danmark. Man truer ikke med Koncentrationslejr, man lokker med høje Priser og store Fortjenester — ikke helt uden Held. De, der falder for Fristelsen til at tjene mange Penge hurtigt, vil en skønne Dag opdage, at de har ført en kortsynet Politik. Deres Navne vil blive bevaret, om ikke for Eftertiden, saa dog for Efterkrigstiden.

Retningslinier for „Det danske Raad“s Virksomhed.1943.
21.-7.

Det danske Raad anser det fortsat for at være af afgørende Betydning, at den nøjeste Kontakt opretholdes mellem den danske Hjemmefront og den danske Udefront, og vil altid se det som en af sine Hovedopgaver overfor den frie Verden at forsvare og forklare Stillingen hjemme.

I Betragtning af Forholdenes Udvikling og den stedse vanskeligere Stilling, Danmark kommer i, paalægges Raadet den frie danske Bevægelses Ledelse med de Midler og ad de Veje, Ledelsen maatte finde egnede,

1. med alle til Raadighed staaende Midler fortsat at styrke og opmuntre den danske Hjemmefront i dens Kamp mod Nazismen og Tyskerne,

2. at forklare ledende Kredse i Danmark, hvor vanskelig og farlig Situationen er for vort Fædreland, naar det officielle Danmark fører en Politik, som er mere eftergivende, end den frie Verden kan forstaa,

3. specielt at gøre klart, at Fæstningsværker bygget ved dansk Arbejde og Produktion af krigsvigtigt Materiel opfattes i den frie Verden som en positiv Krigshjælp til Fjenden, og

4. at henvende sig til britiske Myndigheder med Anmodning om, at der gives det danske Raad enhver Adgang til under fuldt Ansvar at forklare hjem, hvilken alvorlig Baggrund disse Synspunkter har, og hvorfor de maa være Udtryk for den frie danske Bevægelses Politik.

Det paalægges endvidere Raadets Ledelse at sætte sig i Forbindelse med alle andre frie danske Organisationer og søge deres Tilslutning til, at Raadet kan handle paa alle frie Danskes Vegne, naar det søger dette Standpunkt gennemført.

(Cit. *Leif Gundel*, „Her er London“).

E. Blytgen-Petersen om visse Værnemageres Omgaaelse af Regeringens Prisansættelser. 23.-7.

Der er en Kategori af Befolkningen, som næsten udelukkende har ladet sig diktere af Hensynet til Pengepungen, som har benyttet sig af Tyskerne i Landet og af Regeringens Eftergivenhedspolitik til at tilrane sig urimelige Fordele uden at tage mindste moralske Hensyn til, hvad der var Danmarks sande Interesse, og uden at bekymre sig om, at det, naar alt kom til alt, jo er deres Landsmænd, der skal betale Gildet.

Et særligt grelt Eksempel paa, hvordan disse Mennesker kun tænker paa at mele deres egen Kage, foreligger med Oplysningerne om, at danske Entreprenører, der arbejder for Tyskerne, er kommet uden om den danske Regeringens Prisansættelser, ved at Tyskerne bare betaler Regninger, der lyder paa mere end, hvad den paagældende Entreprenør har leveret af Materiale og Arbejdskraft. Dette er vel et særligt grelt Eksempel paa, hvordan der kan tjenes Penge paa Værnemagten, men det er jo i og for sig typisk for, hvad en Del skamløse Landsmænd foretager sig i Ly og Læ af Tyskerne i Landet. Paa den anden Side staar saa alle, der paa Hjemmefronten yder en aktiv Indsats, alle de, der ikke har villet tjene Judaspenge ved Leverancer til Tyskerne, alle der er medvirkende til Nazismens Nederlag. Det er klart, at mellem de to Grupper er der et Skel ... Det er et nationalt Sundhedstegn, at man hjemme organiserer sig mod og boykotter de nationalt uværdige. Vanskeligt er det vel nu at boykotte og koldskuldre de „store“, og det maa være en af Opgaverne efter Krigen, at man ikke bare fanger de smaa og lader de store løbe. De har været Landet nogle dyre Herrer

Christmas Møller om Tidens Krav, Sabotage samt om Værnemageri.

25.-7.

Det er altid, til alle Tider, hele Døgnet igennem Hjemmefronten, som er i vore Tanker. Thi som jeg saa mange Gange har sagt det hjem, er det Hjemmefronten, det kommer an paa.

Da det mægtige Tyskland den 9. April overfaldt det næsten vaabenløse Danmark, efter at Verden havde oplevet, at den store Militærmagt Polen styrtede sammen paa 17 Dage, var Tiden den, at der ikke stilledes Krav til Danmark. Man forstod vor desperate Position, og vi betaler jo ogsaa nu for Begivenhederne derved, at vi ikke er en Allieret. I Storbritanniens mørke Dage i Aaret 1940-41, hvor Imperiet i bogstave-

1943. ligste Forstand kæmpede for Livet, var man glad og taknemmelig for blot det mindste Tegn paa Tro og Tillid til den britiske Løve. At vi saa enstemmigt sagde Nej til Mønt- og Toldunionen var godt. (I Parentes: Hvad mon Hr. Scavenius og Hr. Gunnar Larsen tænkte i Dag, om de havde faaet deres Anslag gennemført). Tiden da krævede ikke meget. Og det tjener de Danske, som da stiftede vor Bevægelse, til megen stor Ære, at de gjorde det. Og dem skylder vi alle Tak.

Og vi skal helt frem til Sommeren 1942, da Tyskerne stod udenfor Cairos Mure, for at være ved Tidspunktet, da det gik fremad og opad, og kun fremad.

. der er *Forventning* om, at vi handler saadan og saadan, og at vi i andre Tilfælde ikke handler, d. v. s. ikke arbejder for Tyskerne.

Vi maa først og fremmest aldrig glemme, at enhver Hjælp til Tyskerne forlænger Krigen, og at alle de Allierede maa tænke, at det er Valget mellem om deres Børn, deres Sønner og Døtre, skal have flere Lidelser, flere Lemlæstede, flere Dræbte, og om der skal lides ogsaa af andre. Og det er derfor Kaldet lyder saa stærkt til os Danske. Ingen Hjælp til Tyskerne, ingen Varer, intet Arbejde. Drag Omsorg for, at den positive Hjælp bliver saa ringe som muligt.

Det er derfor Kaldet lyder til os om Sabotagen, og man skulde vide hjemme, hvor god en Virkning Sabotagen har, mest naar den er rettet mod de rigtige Maal. Man kan godt beundre det dumdristige. Men det er Foreningen af Dristighed og Fornuft, man har Brug for.

Vi kan herudefra kun bede dem hjemme være opmærksomme paa Stillingen. Forstaa, at det ikke er nok at klare sig igennem med Livet i Behold.

Forventningerne er, at der i hvert Fald udføres mindst muligt Arbejde for Fjenden, at vi alle forstaa, at Danmarks tilsyneladende blidere Situation er færdig, fordi den bevirker, at Danmark kommer helt ud af det almindelige europæiske Billede. Og glem aldrig, glem det hverken i Danmark eller i Sverige, at fik Tyskland nogensinde virkelig Magt, saa vilde det tortere os, som det har martret alle de andre.

Og lad os saa se frem mod den store Dag og forberede os selv paa Dagen. Og den store Dag — den kommer før eller senere, men komme skal den — det er Dagen, da Kaldet lyder til os, om at være med til at tage vor egen Skæbne i vor egen Haand.

30.-7. Christmas Møller om Danske ude, Hjemmefronten i Almindelighed, Værnemagere og Sabotage. Officiel Tale som Formand for „Det danske Raad“ i London.

.
Jeg vil gerne i Aften sige et Par Ord hjem, saaledes som jeg mange Gange tidligere har gjort, om de Tanker, Meninger og Anskuelser, som rører sig hos os Danske i den frie danske Bevægelse, og jeg kan saa meget bedre gøre det i Aften, som jeg vel har Lov til at sige, at jeg her taler som Det Danske Raads Formand og paa Raadets Vegne og efter, at vi paa mange forskellige Maader har drøftet Forholdene hjemme og ude for Danmark.

Jeg skal ikke tale om vort eget Arbejde — det har en saa beskeden Plads, og det er ej heller det, som er det vigtigste. Vi ude har altid været enige om, at det var Hjemmefronten, det kom an paa. Vort Arbejde nytter lidet, om det ikke udføres i Overensstemmelse med, hvad der sker hjemme, og nytter aldeles intet, om Hjemmefronten ikke har den tilstrækkelige Styrke og Fasthed.

Det Danske Raad anser det derfor for at være af aldeles afgørende Betydning, at der er den nøjeste Kontakt mellem de to Fronter, og vi kan da ogsaa have Lov til at sige, at vi selv under de vanskeligste Forhold har søgt at forklare og forsvare Politiken hjemme.

Det er blevet det danske Folks onde Skæbne at være Tilskueren, hvor Kampen staar ogsaa om dets frie Fremtid. Og Spørgsmaalet er i Dag dette: kan vi blive ved med at være Tilskuer — blot se til, at snart sagt alle andre kæmper den blodige Kamp, lider umenneskeligt, tager enhver tænkelig Byrde paa sig — ogsaa for vor Skyld.

Vi i Det Danske Raad, som mener at kende Forhold og Vilkaar ude, har Lov til alvorligt og indtrængende at sige hjem, at vi tror ikke, det er nok at være Tilskuer, selv om ingen er i Tvivl om, hvor hans Sind og Hjerte er.

Vi ved, at Vilkaarene i Danmark er blevet mildere i en vis Forstand, saaledes som Scavenius og Best har fundet hinanden. Men tænk over, at der maaske er megen Sandhed i, at de blideste Kaar nu i det lange Løb er de ondeste, og at de mindre Lande, vi gerne vil staa sammen med, og som vi stod sammen med, da Oslo-Magterne var et politisk Begreb, maa skønne, at Norges, Hollands og Belgiens Kamp ogsaa er en Kamp for os. Jo mindre Støtte, hvor ringe den end er, til deres Kamp, jo mere Hjælp til Fjenden, des længere og større Lidelser for dem.

Det er dette, vi gerne vil forklare hjem, at saaledes og ikke anderledes er det. Der har været en enestaaende Forstaaelse for Danmark og Danmarks Vanskeligheder. Men det vil ikke forstaaes, om vi vedbliver at hjælpe Fjenden. Frivilligt Fæstningsbyggeri, Arbejde af enhver Art til Tyskerne er af det Onde. Det er ikke saaledes og skal ej heller være det, at Danske faar Besked om, hvorledes vi skal forholde os. Men ingen kan være i Tvivl om, hvad man venter af os. Tiden nu kræver Modstand, passiv Modstand, Sabotering paa enhver Maade af alt, som kan hjælpe de tyske Hunner i deres sidste desperate, men maaske frygtelige og langvarige Kamp.

Vi forstaa fuldt ud vort Ansvar — og vi ved godt, at til syvende og sidst er det dem hjemme, som maa træffe Afgørelsen og handle. Vi kan kun sige, hvorledes vi tror, man ser paa Tingene herude i den frie Verden, og tilføje, hvad vi som Danske mener at kunne sige til Landsmænd.

De maa derfor ogsaa forstaa, at vi med rolig Agtpaaivenhed følger alt, hvad der udføres hjemme af Sabotage. Vi tror, at dette, naar det udføres med Forstand og mod de rigtige Maal, er af overordentlig Nytte.

Ingen har Brug for, at der løbes Risiko, blot for at vise Sindelag, men de Allierede har Brug for, at der opnaas Resultater, ogsaa i Danmark.

Ingen forlanger eller ønsker, at der skal handles overilet og uden Omtanke — men der er Brug for alt, hvad der kan svække den tyske Krigsmaskine.

Ogsaa af den Grund, at vi jo alle maa haabe paa, at Dagen og Timen ogsaa skal komme til vort Land. Og da vil der — naar Kaldet lyder — være Brug for alle gode Kræfters Samarbejde for, at vi som andre Nationer kan tage vor Skæbne i vor egen Haand og ikke overlade den til andres Bestemmelse.

Ja, saadan tror jeg, der tænkes blandt Danske ude. Saaledes mener jeg at have Lov til at tale ikke alene for mig selv, men ogsaa for den Bevægelse, jeg arbejder i.

Vi ved jo alle særdeles vel, at i en Krig er det Magten og Styrken, der tæller. Og den lille har kun lidet at skulle have sagt. Men den lille kan for sin egen Skyld, for sin egen Fremtids Skyld, for sin Sjølefreds Skyld gøre sin Indsats for den fælles Sag.

Og vi siger hjem: Klokken er ved at falde i Slag. Er Danmark og det danske Folk rede?

E. Blytgen-Petersen om Scavenius' Samarbejde med Tyskerne.

20.-8.

Scavenius skal have tilbudt at gaa. Han har tilbudt sin Regering og Partierne at gaa, og han har tilbudt Dr. Best og Tyskerne at gaa ... Scavenius er pludselig blevet Demokrat. Sent er maaske bedre end aldrig — da Fanden blev gammel, gik ogsaa han i Kloster. Scavenius og Folket, det maa forekommé os en mærkelig Konstellation. Har Scavenius i det hele taget en Politik, saa har den i hvert Fald aldrig været demokratisk eller folkelig. Hans Politik har været 100 % Samarbejde med Tyskerne. Han formelig overbød Tyskerne. Og var hans Forudsætning for denne Politik en tysk Sejr, saa viser Udviklingen i Dag alle, at det var en gal Politik, og det er jo ikke Scavenius' Skyld, at han ikke fik den ført ud i Livet 100 %, som han var parat til. Hvis vi skal takke Scavenius for noget i den Tid, han siden Sommeren 1940 har været Minister, saa er det for, at han denne Sommer, 1943, erklærer, at han ikke er et Udtryk for Stemningen i Folket. Det er den største Tjeneste, han har gjort sit Land og Folk. Han har selv skilt sig ud. Han ophører dermed at være et dansk politisk Fænomen. Bliver han, bliver han fortsat som et tysk Redskab ... Som Protest mod Tyskerne og Tyskernes Brug af Scavenius har vi Sabotagen, den aktive som den passive, der har til Maal at vise Verden, hvor det danske Folk staar. Og det, som man i Dag mærker: en Folkets Opmarch til afgørende Begivenheder. Og det er det egentlige. Om Scavenius

1943. skulde sidde nogle Dage eller Uger mere eller mindre, betyder ikke saa meget set paa Baggrund af disse indre Omstændigheder . . . Vi ser den folkelige Opmarch, der besegler Danmarks Skæbnefællesskab med alle de andre besatte Lande, og som sikrer Danmarks frie Fremtid. Linierne trækkes op, og vi vil følge klare Linier den Dag, den nazistiske Mørkelægning ophører.

22.-8. Christmas Møller om Eftergivenhedspolitikken.

Regeringserklæringen¹⁾ af i Gaar siger jo i og for sig ikke saa forfærdeligt meget. Det er de samme Ord sagt paa en anden Maade og anvendende en ny Form. Og ingen ved, hvilke Tilsagn Regeringen har opnaaet hos Tyskerne eller rettere ment at opnaa, naar Regeringen stiller i Udsigt, at dansk Styre i Landet kan bevares. Og det kan ikke være vor Opgave i Dag at sige mere herom, før man har faaet nøjere Kendskab til, hvad der virkelig er foregaaet under de Forhandlinger, som har fundet Sted siden Erklæringen udsendtes. Det hedder som bekendt, at den ene Part skal have Tvivlens Fordel, og saaledes skal det ogsaa være her. Og vi kan ikke læse Regeringens Erklæring anderledes end, at den giver det danske Folk et Tilsagn om, at kun hvis dansk Styre opretholdes i samme Udstrækning som før Krisen, kan Regeringen med Rette rette en saadan Henvendelse til Folket.

Og vi ender, hvor vi altid begynder, naar det drejer sig om Regeringens Standpunkttagen, at den ene Fejl fører den anden med sig. Den ene Eftergivenhed fører den anden med sig. Det gaar een næsten i Blodet som noget eftertragtelssværdigt: at klare sig igennem. Hvad der kun skulde være Middelt i en Situation, bliver Maalet for ens hele Tilværelse. Men Folket — den almindelige Mand — Arbejderen og Bonden, Borgeren — tænker meget mere usammensat og har i saadanne Situationer oftest Ret. Det er jo derfor, vi er saa varme Tilhængere af den lige og almindelige Valgret.

19.-9. Christmas Møller om den 29. August.

. de sidste Ugers Krigsbegivenheder viser tillige med al ønskelig Tydelighed, at selv den ringeste Hjælp til de Allierede kan være af Betydning, at alt, som kan svække Tyskerne, skal gøres. Dette vil ingen i Danmark glemme, og enhver dansk Kvinde og Mand vil føle, at med Søndag den 29. August gik Danmark aktivt ind i Krigen paa den Allierede Side, hvorfra intet Tilbage gives. Og vidste man det ikke før, saa ved man det nu, at der er meget Arbejde tilbage, inden Sejren er vundet, og at alle — hver paa sin Plads — maa hjælpe med til hurtigst muligt at opnaa Sejren. De sidste tre Uger har gjort det hele Billede klarere og skarpere i dets Linier

Thi det maa ingen hjemme være i Tvivl om, at Danmarks Stilling er blevet en helt anden ude efter den 29. August. Det er ikke for meget sagt, at der gik som et Befrielsens Suk gennem os alle, da det skete i Danmark. Der er heller ingen Tvivl om, at Venner af Danmark i den frie Verden følte det paa samme Maade. At Danmark — Prøjserbrutalitetens første Offer — ikke var aktivt med i Kampen paa Rettens og Sandhedens Side føltes som noget helt forkert, noget meningsløst, noget helt uforklarligt

14.-10. Skrivelse fra Danmarks Frihedsraad til B.B.C.s danske Afdeling indeholdende Retningslinierne for Propagandaen i den frie Presse og Radio.

I Fortsættelse af vor Skrivelse af 1. Oktober tillader vi os herved at meddele, at vi i den frie Presse herhjemme forbereder en Propaganda, der henvender sig direkte til forskellige Befolkningsgrupper. Det vilde støtte vort Arbejde, hvis der i London-radioen blev udsendt lignende Specialforedrag, der jo gerne maa være korte.

Til Orientering anfører vi nedenfor den Disposition, der bliver Grundlaget for vort Materiale. Naar dette er fuldt udarbejdet, vil det blive fremsendt samtidig med, at det tilstilles den frie Presse herhjemme.

Embedsmænd: Advare mod Tanken om Administrationsraad, der næppe endnu er overstaet. Paavising af de Farer, dette indebærer, specielt ved at legalisere de For-

1) Se Afsnit B, S. 216 f.

holdsregler, der nu gennemtvinges i Strid med Haagerkonventionen. Advare mod under den nugældende Ordning at hjælpe Besættelsesmagten ved at paatage sig Administrationen af Forordninger, der gavner Tyskerne. Modsatte sig enhver tysk Indblanding i dansk Civiladministration. Tilraade Administrationens Folk af lavere Grad at forsinke og desorganisere Forvaltningen af saadanne Forordninger m. v., hvis højere Embedsmænd ikke viser tilstrækkelig Modstandsvilje eller Evne.

Evt. Specialhenvendelse til Dommere.

Politiet: Paapege det Samarbejde, som endnu i adskillige Tilfælde finder Sted mellem dansk og tysk Politi, saaledes at det danske Politi anholder Landsmænd for Overtrædelse af tyske Forordninger, eller i Henhold til den under tysk Pres indførte Undtagelseslovgivning. I flere Tilfælde har dette ført til Udlevering til Tyskerne, frivilligt eller under Protest. Ogsaa kritisere, at dansk Politi efter Anholdelsen af Nazister har ladet sig intimidere til at udlevere dem til Gestapo, der derefter har frigivet dem. Advare mod fortsat — under de ændrede Forhold — at lade dansk Politi paatage sig Sabotagevagter ved Jernbaner og Fabrikker og haandhæve Forbud som f. Eks. mod Opmagasiner af lette Baade ved Sjællands Nordkyst. Opfordre underordnede Politifolk til at sabotere enhver Tjeneste af Interesse for Tyskerne, hvis de Overordnede skulde indvillige i at paatage sig disse Opgaver.

Landmænd: Her er uden Tvivl en udstrakt og speciel tilrettelagt Propaganda meget paakrævet. Det er ikke nok alene at slaa an paa de nationale Strengte i al Almindelighed, man maa ogsaa paavirke Landbrugerne med realpolitiske Betragtninger. Saaledes paapege, at den nuværende Højkonjunktur ikke skyldes, at Tyskland er et bedre Marked end England, men derimod at den danske Befolkning gennem Kreditterne til Tyskland i Virkeligheden yder Landbruget et stort Tilskud. Oprids Fremtidsperspektiver, hvori det fremhæves, at vore Eksportmuligheder til et besejret Tyskland er smaa, og at vore Eksportmuligheder til England m. v. i høj Grad afhænger af den Stilling til Nazismen, Landet som Helhed indtager nu. Derfor opfordre til paa alle Maader at lægge Hindringer i Vejen for Landbrugseksporten sydpaa og undgaa direkte Salg til Tyskerne her i Landet eller til Opkøbere, der er Dækmænd for Tyskerne. Endelig maa man ved Propagandaen tage i Betragtning, at talrige Landmænd ikke har samme Adgang som Byboere til gennem den frie Presse, egen Erfaring og Samtaler at erfare de smaa og store Overgreb, som Tyskerne og de danske Nazister dagligt foretager.

Industri og Handel: Her er samme Grundsynspunkt som overfor Landbruget. Yderligere forklare Sabotagen og fremhæve, at den næsten altid rammer tyske Interesser, selv om Danske samtidig kan komme til at lide Skade. Paapege, at forskellige Erklæringer fra sabotageramte Fabrikker om, at de ikke handler med Tyskland ofte dækker over, at de har fremstillet Halvfabrikata, som er bestemt til Tyskland, eller sælger gennem danske Handelsfirmaer. Opfordre til Protest mod tyske Krav om Indførelse af Sabotagevagter, hvor der overhovedet ikke staa tyske Interesser paa Spil. Opfordre til at undslaa sig for direkte og indirekte Krigsleverancer under Paaberaabelse af „praktiske Vanskeligheder“. Detailhandlere maa opfordres til at undgaa Salg til herværende Tyskere ved i al Stilhed at gemme Varerne, udlevere daarlige Kvaliteter o. s. v.

Arbejdere: Fremhæve Betydningen af den daglige Sabotage ved langsomt og unøjagtigt Arbejde, Spild af Materialer etc. Gaa ind paa Spørgsmaalet: Arbejdsløshed som Følge af Sabotage og forklare, hvad Arbejderne i andre krigsramte Lande maa ofre for at overvinde Nazismen. Advare mod paa egen Haand at forsøge „Storsabotage“ med Sprængninger o. l.

I øvrigt bør man ved enhver Lejlighed overfor alle paapege, at 29. August kun er en Begyndelse. Modstanden maa fortsættes. Henvise til, at Konge og Rigsdag gennem deres Holdning efter den tyske Magtovertagelse har taget klart Afstand fra ethvert fortsat politisk Samarbejde med Tyskerne, men at dette ikke er tilstrækkeligt: Ogsaa den aktive Modstand maa fortsættes. Paalægge enhver at deltage heri, hvor han kan. Saaledes ogsaa i det smaa ved f. Eks. at nægte at forstaa tysk paa Gader og i Forretninger, vildlede ved Forespørgsel om Vej og Adresser, nægte at kende efterspurgte Personer, og — hvis man skulde blive sat fast af Tyskerne — undgaa at bringe andre

1943. i Fare ved konkrete Oplysninger. Overfor den tyskdirigerede Radio bør man direkte tage til Orde. Saaledes har vi savnet Svar paa Krenchels Foredrag, — de maatte have kunnet foreligge samme Aften — og ogsaa „Kommentarerne“ bør besvares. M. H. t. Pressen, maa det stadig fremhæves, at den er under skarp tysk Censur, og at dens Ritzauartikler bør konkret imødegaaes.

Endelig tillader vi os at advare imod at rose „legale“ Personer og Foretagender, der yder Modstand. Saaledes har det forskaffet nogle officielle Blade Vanskeligheder, at Londonradioen har paapeget de Antydninger og snedige Omskrivninger, hvormed de har søgt at sige deres sande Mening, og det var ligeledes betænkeligt, naar Lægernes Indsats ved Jødernes Flugt blev fremdraget.

Raadets Dannelse er, saavidt vi har kunnet konstatere, endnu ikke meddelt i Londonradioen, hvorimod den har været omtalt i svensk Udsendelse. Saavidt vi har faaet oplyst, skyldes dette, at vor Forsendelse var makuleret. Vi haaber snart at opnaa den Støtte for vort Arbejde, og vor Indflydelse, en Omtale og Kommentar i Londonradioen vil betyde. Saavidt vor Proklamation hidtil er naaet i Danmark, har Oprettelsen af Danmarks Frihedsraad vakt Tilfredshed og Tilslutning.

Med venlig Hilsen

(sign.) Danmarks Frihedsraad.

(Cit. *Leif Gundel*, „*Her er London*“).

17.-10. Christmas Møller om Frihedsraadets Dannelse.

..... Og i de allersidste Dage har vi faaet Meddelelse om Oprettelsen af Det Danske Frihedsraad — repræsenterende alle danske Retninger og Udtryk for den fælles Modstand hos alle politiske Retninger, hvadenten de kaldte sig i gamle Dage Kommunist eller Konservative, Venstre, Socialdemokrater eller Radikale, i rigtig Erkendelse af, at der kun er eet Maal nu, som gælder — Danmarks og Verdens Frigørelse, og ingen af os ved, hvilket politisk Parti eller hvilken Retning, vi vil tilhøre i Morgen, eller hvilke Programmer, de gamle Partier vil faa.

Det Danske Frihedsraad er traadt frem for Offentligheden paa den Maade, det nu kan det i disse Tider — og det har senget en Hilsen til den frie danske Bevægelse i Storbritannien og dermed, saaledes vil vi opfatte det, til alle Landsmænd ude.

Og de skal vide i Frihedsraadet, i Undergrundsarbejdet hjemme, at alle Danske ude er dem taknemmelige for den Gerning, de øver. Vi ønsker dem Held og Lykke og Resultater i deres fortsatte Gerning. Uden den Gerning var Danmarks Fremtid mørk.

Med den — er den lys.

Ja, hvad skulde Danmark og det danske Folk gøre, hvis der ikke fandtes Kvinder og Mænd som de, der hjemme drager det tungeste Læs for Danmarks Fremtid.

25.-10. T. M. Terkelsen om Sabotage som Alternativ til Bombardement.

Naar man fra tysk Side — eller fra tysk betalt Side — skal argumentere mod Sabotagen i Danmark, henviser man altid til, at Sabotagen anretter Skade paa dansk Ejendom, og at den svækker Danmarks Evne til at konkurrere efter Krigen o.s.v..... Fra dansk Side ser man derimod Sabotagen som et legitimt Vaaben i Kampen mod Nazismen — et af de faa Vaaben, som selv et afvæbnet Land kan bruge. Det gælder om Sabotagen — som med et hvilket som helst Vaaben — at det kan bruges mere eller mindre effektivt. Man har herude i den frie Verden lagt Mærke til, at Sabotagevaabenet i Danmark anvendes med stigende Virkningsfuldhed, og ofte paa en Maade, der giver Danmark en positiv Placering i den europæiske Strategi I Danmark har Sabotørerne i den senere Tid givet de engelske og amerikanske Flyvere en Haandsrækning ved at lægge deres Bomber under Fabrikker, der fremstiller Dele til tyske Flyvemaskiner. Det er muligt, at det kan være svært for en Fabrik, der nu ligger i Ruiner, at konkurrere efter Krigen — men alligevel er det Ofret værd. Hvis man endelig skulde imødegaa det tyske Argument, maatte man vel stille Problemet op saaledes: Betaler det sig bedst for Danmark, at Sabotørerne lægger Dynamit under de Drejebænke, der arbejder for Tyskerne — eller skal man overlade det til Royal Air Force. Svaret kan der ikke være Tvivl om.

Christmas Møller om Frihedsraadets Programerklæring.¹⁾1943.
31.-10.

Vi har nu modtaget den officielle Meddelelse om Oprettelsen af Danmarks Frihedsraad, og vi har ogsaa modtaget Ordlyden af dets første Opraab, dets Program kan vi vel kalde det. Og det er naturligt for mig i Aften at fortælle mine Lyttere lidt derom og ogsaa sige Dem, med hvor stor Glæde og Tilfredshed vi har modaget disse Meddelelser, og hvorledes Danske ude ser paa det Arbejde, Frihedsraadet vil udføre.

Vi har jo Gang paa Gang fremhævet, hvor nødvendigt og nyttigt det aktive Arbejde var. Vi har Gang paa Gang fortalt hjem, hvorledes aktiv Modstand og Sabotage var det, som talte.

Og vi er jo enige om, at Danmark den 29. August naaede det Resultat, vi hele Tiden havde ønsket.

Nu er Forholdene og Vilkaarene totalt ændrede, og Tyskerne har faaet Belæring om, at de atter har lidt Nederlag i Danmark, og at de atter har gjort sig skyldige i en af deres sædvanlige Fejltagelser.

Raadet siger, at det med alle Midler og paa alle Omraader vil organisere Modstanden mod Tyskerne. Det er, hvad den frie Verden venter af det danske Folk. Tyskerne overfaldt Danmark. Tyskland har den 29. August erklæret, at Danmark var fjendtligt Territorium. Danmark har ingen Evne, som vor Grundlov er, til at erklære Krig de jure, paa lovformelig Vis. Men faktisk er Danmark i Krig, ligesaa vel som de Allierede er det. Og vi kan med Stolthed fremhæve, at i mange Maaneder har Sabotage og Modstand været ligesaa effektiv som i adskillige andre Lande.

Og endelig siger Raadet, at det arbejder for de demokratiske Idealer, som er den frie Verdens, og som den kæmper saa haardt for. Den indre Fjende maa bekæmpes saavel som den ydre. Og vi vil her som overalt i vor Kamp gøre det saaledes, at vi viser, at vi kæmper for Ret og bekæmper Uret — og vi vil gøre vort yderste for, at Straffen alene rammer de virkelig skyldige.

Det er da med den største Tilfredshed, at vi kan konstatere den nøjeste Overensstemmelse i Maal og Anskuelser.

T. M. Terkelsen om Moskva-Erklæringen vedrørende Behandlingen af Krigsforbrydere. 8.-11.

I en af de Erklæringer, der blev udsendt efter Moskva-Konferencen, nævntes Danmark udtrykkeligt paa Linie med de andre tysk-besatte Lande. Det var i Erklæringen om Behandlingen af Krigsforbrydere. Konferencen har besluttet, at Tyskere, der har gjort sig skyldige i Krigsforbrydelser i de besatte Lande, vil blive sendt til det paagældende Land, hvor deres Sag skal paadømmes. Herunder nævnes ogsaa Danmark, og Erklæringen forsikrer — i et Sprog, der er mere dramatisk end officielle Dokumenter normalt er — at de tre allierede Magter vil forfølge de skyldige til Klodens yderste Grænser, for at Retfærdigheden kan ske Fyldest Der findes ikke i Udlandet nogen dansk Regering, der kan paatage sig Udarbejdelsen af Lister over Krigsforbrydere — men til Gengæld findes der indenfor Landets Grænser Patrioter, der gerne paatager sig ogsaa dette Arbejde. Det danske Frihedsraad giver som et af sine Programpunkter „Bekæmpelsen af ydre Fjender, Nazister, Overløbere og Kapitulanter“. Indenfor disse Kategorier vil man finde Folk, hvis Virksomhed efter Krigen skal nærmere undersøges.

.

T. M. Terkelsen om Frihedsraadets Plan for Udrensningen m. v.²⁾

29.-11.

Ogsaa indenfor Danmarks Grænser gøres der nu et Arbejde for at bane Vej for det nye, der skal gro frem, naar der er gjort Ende paa den tyske Besættelse. Det vilde, under mere normale Forhold, have været en Opgave, der skulde løses af den folkevalgte Rigsdag, men Rigsdagen og Regeringen er spredt for alle Vinde ved et tysk Magtbud. Derfor har Danmarks Frihedsraad — denne hemmelige Organisation

1) Se Afsnit C, S. 225.

2) Erklæring af Nov. 1943. Se Afsnit C, S. 226 ff.

1943. af Repræsentanter for de aktive Grupper — paataget sig at gøre det forberedende Arbejde. Resultatet foreligger nu — ikke i Form af en Betænkning trykt i Rigsdags-trykkeriet, men som et Særnummer af et af de underjordiske Blade. Saaledes er Demokratiets Kaar i Dagens Danmark.

Det vilde være menneskeligt forstaaeligt, om de Mænd, der maa gøre deres Arbejde under Jorden med Livet som Indsats, gav Udtryk for Bitterhed eller Hævnlyst i deres Planer for Opgøret efter Krigen. Dette er ikke Tilfældet med Frihedsraadet. Fasthed og Retfærdighed og Tro paa de demokratiske Institutioners Evne til at løse Vanskelighederne er de Grundpiller, som Planen hviler paa. Det vilde have været lettere at dømme dem alle over een Kam: Nazister, Medløbere, Forrædere og Samarbejdsmand, men Frihedsraadet har valgt en Fremgangsmaade, der er langt nøjere i Overensstemmelse med dansk Retsopfattelse.

Frihedsraadets Tro paa, at Vanskelighederne kan løses paa Basis af de eksisterende demokratiske Principper, er det bedste Bevis for, at dansk Demokrati ikke har tabt Troen paa sig selv trods næsten fire Aars tysk Besættelse. Derfor kommer ogsaa Frihedsraadets Plan til at staa — for Danske i Udlandet — som et smukt Vidnesbyrd om den Aand, der behersker det undertrykte Danmark.

Danmarks Frihedsraad kræver ingen Særstilling for sig selv. Derfor begynder dets Plan ogsaa med Ordene: „Den nye Regering, der paa forfatningsmæssigt Grundlag udnævnes umiddelbart efter Besættelsens Ophør, har følgende Opgaver.....“ Der opregnes nu en Liste over de Problemer, der maa løses umiddelbart efter Besættelsen, herunder Forbud mod de hvervede Korps, Afvæbning og Fængsling af deres Medlemmer, Ophævelse af Undtagelseslove, Frigivelse af politiske og andre Fanger, der er dømt efter Undtagelseslovgivningen, og Ophævelse af Afskedigelser indenfor det offentlige, der er foretaget efter tysk Ordre. Endelig forudser Frihedsraadet, at der skal afholdes Valg til Rigsdagen senest et halvt Aar efter, at Besættelsen er ophørt.

Det bliver efter Frihedsraadets Mening den saaledes valgte Rigsdag og Regering, der skal løse en Række af de vigtigste Samfundsproblemer, der er opstaaet som en Følge af Besættelsen. Der kan saaledes blive Tale om parlamentariske Kommissioner til Undersøgelse af Begivenhederne omkring den 9. April, og af hvorvidt indenfor Besættelsestidens Regeringer eller Rigsdagsforsamlinger danske Interesser er blevet svigtet i strafværdig Grad til Fordel for Tyskland. Skulde dette være Tilfældet, maa det blive Rigsrettens Sag at træffe den endelige Afgørelse. Krigsgevinster skal konfiskeres efter særlig Lovgivning, ligesom der ventes indført Lovgivning imod nazistisk og antidemokratisk Virksomhed.

Frihedsraadets Dokument er et værdigt demokratisk Svar paa Folkets naturlige Krav om Planer for Fremtiden.

1944. Christmas Møller om Udenrigsminister Edens Tale den 12. Januar i „Anglo-Danish Society“ i London.

Mr. Edens Tale var en Hyldest og en Anerkendelse af, hvad Danske ude — først og mest vore Søfarende — havde udført for den fælles Sag, og den var, hvad ganske særligt maa understreges, en Hyldest til Hjemmefronten. Fra højeste allieret autoritativt Hold fik vi Danske at vide, at ogsaa ud fra et allieret Synspunkt var den 29. August rigtig (vi vidste jo nok, den var det fra et dansk), og at man var vel tilfreds med, at vi var gaaet fra den passive til den aktive Modstand. Mange af Deres Landsmænd, sagde Eden ordret, har udmærket sig ved Handling mod Tyskerne paa dansk Jord. Dygtig og velorganiseret Sabotage er foregaaet i hastig Rækkefølge. Hr. Eden hyltede denne aktive Modstands Ledere hjemme i Danmark; han var overbevist om, at alle sande Danske vilde forene sig med hans Fædreland og slaa det afgørende Slag mod den fælles Fjende. Vi ved alle, at Danmarks Stilling har været vanskelig, og endnu foreligger der Forhold, som giver os en noget anden Stilling end den, de Forenede Nationer har. Men der var ingen Tvivl om, at vi regnedes for i Virkeligheden at høre hjemme der. En god Dag for Danmark og en forpligtende Begivenhed for os alle

T. M. Terkelsen om Schalburgkorpset.

1944.

31.-1.

Hvis man skulde bedømme Schalburgkorpset efter dets egne Meriter alene, var der ingen Grund til at spille mange Ord paa det. Hvor meget end Hr. Martinsen offentligt protesterer imod, at den danske Befolkning kalder dem Schalburg-Bisser, ændrer det ikke den Kendsgerning, at Schalburgfolkene er en Bande Samfundsfjender, der ved Skæbnens Ugunst er kommet i Besiddelse af Vaaben. Under mere normale Forhold vilde det have været en let Sag for det danske Samfund at uskadeliggøre dem, men Schalburgkorpset staar under tysk Beskyttelse, fordi det er et Redskab i Tyskernes Hænder. Det endelige Opgør med Korpset maa derfor vente til dets tyske Beskyttere har forladt Landet.

Det er som et Redskab for Tyskerne, at Korpset i det hele taget har nogen Interesse. Tyskerne anerkender ikke Schalburgfolkene som ligestillede Kampfæller — derfor giver man dem nu danske Uniformer med tyske Destinktioner. Fra tysk Side betragter man dem som Forrædere, og fra dansk Hold har man aldrig været i Tvivl om, at de var Landsforrædere og vilde møde Landsforræderens Skæbne. Intet Under derfor, at flere og flere af Schalburgfolkene prøver paa at krænge Uniformen af sig, før det sidste Haab er ude.

Christmas Møller om Udenrigsminister Edens Tale den 12. Januar i „Anglo-Danish Society“ i London.

27.-2.

Den mest betydningfulde Udtalelse, som til Dato er fremsat, er Udenrigsminister Edens. Han hyldede den danske Modstand og Hjemmefront. Denne Hyldest var det mest bemærkelsesværdige i hans Tale. Og den sagde og siger hjem til Danmark, at nu — i Krigens afgørende Fase — gælder ikke, om man har den rette Mening, Tro og Anskuelse — det er godt, ja, men det som tæller, vejer — det er Handlingen, den aktive Hjælp, Sabotagen, Krigsførelsen. Hvorfor tror De, Churchill hyldede Tito saa voldsomt? Og derfor maa hver eneste Dansk forstaa og efter min Overbevisning følge dette Raad i den videre Udvikling.

Man siger hjemme, at jeg tryglede om at blive Allieret. Nej — jeg sagde det modsatte — jeg sagde, jeg forstod, at vi ikke kunde blive Allieret fuldt og helt. Det var mig en Sorg — men enhver kunde forstaa, at saadan var nu Danmarks Skæbne blevet, indtil vi kan handle frit igen. Men jeg tilføjede: Danmark fortjener i Kraft af Sabotagen og den aktive Modstand at blive betragtet som en Slags Allieret og gaa ind under de deraf flydende Forhold. Og dette Standpunkt fastholder jeg. Hjemmefrontens Stilling er den afgørende. Jo mere Danmark kæmper, jo mere Sabotage og Undergrundsarbejde, jo større Samling om alt Undergrundsarbejde, om Danmarks Frihedsraad, jo mere vil der blive regnet med os.

Christmas Møller om Danmark og Rusland.

2.-4.

Rusland har nu snart været tre Aar i Krig — og de danske Kommuniste har aflagt straalende Vidnesbyrd om, hvor forkert der under Tvang blev handlet mod dem i Juni og August 1941, og her er et Omraade, hvor alle danske Partier har en stor Uret at gøre god igen. Og vi ude kan vistnok have Lov at sige, at vi ikke er resultatløse i vort Arbejde for at faa Ruslands Repræsentationer til at forstaa vor Stilling, og at Danmarks Stilling ogsaa her er forbedret.

Det var aabenlyst for den hele Verden, at Konge, Rigsdag og Regering handlede under den voldsomste Tvang i Novemberdagene 1941, da Tilslutning blev givet til Anti-Kominternpagten, og derfor blev de onde Virkninger af dette Skridt jo ogsaa saa begrænsede. Og det er vel ikke for meget at sige, at større og større Kredse fra da forstod, at nu kunde der ikke gives efter mere.

T. M. Terkelsen om Dr. Best's¹⁾ Tale til de københavnske Redaktører den 24. April om Bekæmpelse af Sabotagen ved Henrettelse af Gidsler.

15.-5.

I deres Behandling af Danmark har Tyskerne givet Tommelskruen endnu en

1) Se Afsnit F, S. 872 f.

1944. Omdrejning. De har meddelt, at fire Danske er blevet dømt til Døden, men at det afhænger af den danske Frihedsfront, om Dødsdommene vil blive fuldbyrdet. Tyskerne meddeler, at de fire dømte vil blive henrettet, medmindre Modstandsbevægelsen indstiller Kampen mod Tyskerne eller, medmindre de danske Myndigheder kan genoprette Ro og Orden.

Det er med andre Ord Gidselsystemet, der nu officielt er blevet indført i Danmark. I de sidste Par Maaneder har Tyskerne gentagne Gange foretaget Arrestationer, der kun kunde opfattes som Tagning af Gidsler, og i sin Tale til de københavnske Redaktører i Slutningen af forrige Maaned bekræftede Dr. Best, at Tyskerne havde til Hensigt at tage Gidsler blandt de Kredse, der mistænktes for at have Forbindelse med den aktive Modstand.

Det er Dr. Bests Trusel, som nu er blevet ført ud i Virkeligheden. Han vil søge at give det Udseende af, at Ansvar for, om de fire Patrioter skal leve eller dø, ligger hos deres egne Landsmænd. Tyskerne selv har bestemt, at de fire skal dø, medmindre Forholdene i Danmark udvikler sig efter Tyskernes Ønske. Alle Danske vil samles i Sympati om de fire Landsmænd, der er blevet de første Ofre for Tyskernes nye Terror-metoder. Der er en anden Side af Sagen, som hele Verden har Ret til at tale om, nemlig om det fuldkomment ulovlige i Tyskernes Handlemaade.

Henrettelsen af Gidsler har allerede bragt mange tyske Embedsmænd paa Listen over Krigsforbrydere. Nu har vi for første Gang Dr. Bests egen utvetydige Indrømmelse af, at ogsaa han planlægger at indskrive sit eget Navn paa Listen over de Krigsforbrydere, der skal gøres Regnskab med i en ikke alt for fjern Fremtid Den eneste gode Tjeneste, Dr. Best har gjort Danmark, er at overbevise den frie Verden om, at Danmark er i aaben Krig med Tyskland. Han har hermed, sikkert meget mod sin Hensigt, bidraget til at give Danmark den Stilling blandt de Forenede Nationer, som danske Patrioter længe har kæmpet for at opnaa.

26.-6. T. M. Terkelsen om de tyske Forbrydelser i Anledning af Sabotagen mod „Dansk Industri Syndikat“.

De tyske Modforholdsregler var karakteristiske. Først erklærede de hele Sjælland i Undtagelsestilstand og indførte Standretter for, som de udtrykte sig, bedre at kunne komme Underverdenen til Livs. Dernæst henrettede de otte Gidsler, — otte danske Patrioter, der var arresteret tre Maaneder i Forvejen for Handlinger, der naturligvis intet havde med Attentatet paa Rekyrriffelsyndikatet at gøre. Endelig traadte det mest foragtelige af alt Kryb, Schalburgfolkene, i Funktion Fredag Aften. Disse heltemodige Forrædere, der staar under Tyskernes Beskyttelse og ikke kan røres af dansk Politi, begik Attentatet mod to i militær Henseende fuldkommen betydningsløse Bygninger, nemlig Studentergaarden og det konservative Samlingssted Borgernes Hus. Dermed mente Tyskerne og deres Medløbere at have hævnnet Angrebet paa Rekyrriffelsyndikatet, som endnu en Gang bragte de danske Sabotører i Forgrunden paa den underjordiske Front i Europa Samtidig med Meddelelsen om Henrettelsen af de otte danske Gidsler, hørte man herovre, at Tyskerne i deres Desperation havde myrdet 50 allierede Flyvere i Fangelejren. Udenrigsminister Eden forsikrede Underhuset, at de tyske Mordere vilde blive jaget, til de blev fundet og stillet til Regnskab. Tyskerne i Danmark maa gøre sig klart, at ogsaa for dem kommer der en Afregnings Dag.

4.-7. Om Folkestrejken.

For os, der sidder herude, saa langt fra Begivenhedernes Centrum, er det naturligvis vanskeligt at danne sig et fuldstændigt Billede af, hvad der virkelig er foregaaet i København i den sidste Uge. Vi hører om Tyskernes og Schalburgbanditernes Hærgen og Skænden, og vi hører om mange individuelle Udslag af dansk Heltetod og Offervilje; men selve Stemningen, den egentlige Baggrund for det hele, er det vanskeligt at sætte sig helt ind i

Men nu, da den store Strejke er ved at komme til Ophør, er det dog tilladeligt at drage visse Slutninger af det, der er sket. En Verdens Beundring har fulgt København i disse bevægede Dage. Og selv om Hovedmaalene for den spontane Aktion — Schal-

burgkorpsets Fjernelse og Udgangsforbudets Ophævelse — endnu ikke er fuldt opfyldt, saa kan alle se, at selve Aktionen som saadan og selve de hensynsløse Modforanstaltninger, Tyskerne følte sig tvunget til at træffe mod en Millionbys værgeløse Befolkning, er en stor moralsk Sejr for Danskerne. Selve det, at Tyskerne har faaet at føle, at de ikke kan skaalte og valte med det danske Folks Frihedsbegreber uden at fremkalde den voldsomste Reaktion, er et nyt velrettet Slag mod et af de svageste Led i den tyske Frontkæde: de tyske Soldaters Moral. Dette er den danske Generalstrejkes internationale Betydning.

Men ogsaa for den nationale Befrielseskamp har de smertelige Ofre, disse Dage har kostet, ikke været bragt forgæves. Tyskerne haabede ved deres Provokationer at kunne bringe den aktive Modstandsbevægelses Folk frem for Dagens Lys, saaledes at de kunde uskadeliggøre dem. Men saa langt fra, at dette er lykkedes dem, er det tværtimod Tyskerne selv, der har blottet sig overfor Danskerne. Københavns enige og faste Holdning tvang dem til at afsløre de Magtmidler, det var deres Hensigt at tage i Anvendelse mod det danske Folk, naar Dagen for den endelige Styrkeprøve oprinder.

Alle forstaar, at Københavns Indbyggere paa det nuværende Stadium, hvor det drejer sig om Gennemførelsen af visse begrænsede Krav, ikke i Længden kan holde Stand uden Mad, Lys, Gas og Vand. Til Gengæld ved de nu, hvad de skal være indstillet paa, naar det bryder løs for Alvor; og der vil endnu være Tid til at træffe de fornødne Forberedelser. Og paa Gaderne i København har Tusinder af ellers fredelige Borgere indhøstet Erfaringer i den Kamptaktik, Tyskerne anvender, Oplysninger, som Tyskerne en skønne Dag vil komme til at fortryde, at de har givet fra sig allerede nu.

For Danmarks Frihedsraad har disse Dage betydet, at tunge og farlige Beslutninger har maattet tages. Strejken var ikke Frihedsraadets Værk, og alle vidste og forstod, at Timen for den endelige Rejsning, som de Allieredes Overkommando til sin Tid vil give Signalet til, endnu ikke var inde. Men Frihedsraadet foretrak at paataage sig Medansvaret for en Aktion, hvis Udfald *kunde* risikere at blive udlagt som et Nederlag for den danske Modstand, fremfor at svigte Befolkningen i den Kamp, den saa modigt var gaaet ud i paa egen Haand. Og hvis Københavnerne havde ladet sig provokere til en forhatset, almindelig Rejsning, var der Fare for, at Aktionen blot vilde ende i en meningsløs Massenedslagtning. Dette blev forhindret, takket være den Ledelse og de samlede Paroler, Frihedsraadet gav den københavnske Befolkning; og i Dag er Aktionen endt, med Sejr!

(Cit. *Leif Gundel*, „Her er London“).

T. M. Terkelsen om Danmarks gode Position udadtil.

28.-8.

I Dag for et Aar siden udtalte den danske Regering et enstemmigt Nej til en Række uantagelige tyske Krav, og i Løbet af Natten gennemførte Tyskerne deres fejge Overfald paa de næsten afvæbnede danske Forsvarsstyrker. Set paa Baggrund af Verdensbegivenhederne var Udviklingen i Danmark maaske en Detalje, men den 28. og 29. August kom alligevel til at betyde en fuldstændig Omvurdering af vort Lands Stilling. Den 28. August sluttede det officielle Danmark op om den Politik, som længe havde været den aktive Fronts, nemlig at fortsatte Indrømmelser til Tyskerne ikke var nogen Politik overhovedet. I de 12 Maaneder, der er forløbet siden det danske Nej, har Danmark bekræftet, at der stod en enig Nation bag dette Nej, og at det ikke blev ved Ord alene.

Det anerkendes nu fra alle Sider, at Danmarks Stilling i den frie Verden er saa god som overhovedet mulig, at Danmark i enhver Henseende er at opfatte som allieret, selv om den formelle Side af denne Sag ikke kan bringes i Orden, før en dansk Regering og Rigsdag igen har faaet den fulde Handlefrihed tilbage. Alle, der har set det som deres Opgave at bringe Danmark helt paa Linie med de Forenede Nationer, maa se tilbage paa det svundne Aar med en Følelse af dyb Taknemmelighed over, at Landet omsider naaede den Position, som var den eneste naturlige Det kæmpende Danmark er da naaet saa vidt, at det ikke længere behøver at tænke paa sin Position i den frie Verden, naar det skal træffe sine Beslutninger — det er en af de mange Fordele, der følger med Etableringen af Tillidsforholdet til de Forenede Nationer.

1944. Danmarks Prestige er saa befæstet, at Prestigehensyn kan sættes langt tilbage i Rækken af Handlingsmotiver.

18.-9. T. M. Terkelsen om Generalstrejken i Anledning af Deportation til Tyskland af 190 Danske.

I denne Week-end fik Tyskerne den Folkestrejke, som de forgæves søgte at fremkalde den 29. August. Strejken blev iværksat efter Beslutning af Frihedsraadet¹⁾ som Protest imod Deporteringen af 190 danske Patrioter fra Lejren i Frøslev til Koncentrationslejre i Tyskland, og Beslutningen blev taget i en natlig Time samtidig med, at Tyskerne slap deres Mordere løs paa en Klynge fredelige Mennesker, der ventede paa deres Avis paa Raadhuspladsen.

Den nye Strejke adskiller sig fra Folkestrejken i Juli derved, at der ligger en Plan bagved. I Juli gik Folket ud i Strejken som en spontan Protest imod tyske Overgreb, og først paa et senere Tidspunkt var det Frihedsraadet, der overtog Ledelsen af Strejken og førte den igennem til en straalende Sejrr. Den nye Strejke i København er paa Forhaand proklameret af Frihedsraadet, og de Efterretninger, der foreligger fra Danmark viser, at Strejken er blevet mødt med Befolkningens fulde Tilslutning. Baade fra København og fra visse Byer i Jylland er der kommet Meddelelser om, at Strejken blev gennemført paa en rolig og effektiv Maade Strejkens Iværksættelse og dens velordnede Forløb har paa ny bekræftet Frihedsraadets Autoritet i alle Spørgsmaal, der vedrører Kampen mod Tyskerne. Raadets Prestige vil stige endnu en Grad efter denne Strejke, der maa opfattes som en Generalprøve paa, hvad det danske Folk kan gøre, naar Situationen kræver det. Det er nok at minde om, at de Allieredes Overkommando regner med Strejkevaabnet som et af de væsentligste Bidrag, de besatte Landes Befolkning kan yde Befrielseshærene.

25.-9. T. M. Terkelsen om førende Politikeres Protest i Anledning af Aktionen mod Politiet den 19. September.²⁾

Dr. Best, og maaske navnlig Gestapochef Pancke, har i Ord og Handling vist, at deres Prædiken om Forstaaelse og Samarbejde kun var daarlig Camouflage for den Politik, som er det nazistiske Tysklands eneste naturlige: Terror og brudte Løfter.

Denne Politik er blevet mødt med en Enighed og et Sammenhold, som ikke er overgaaet i noget andet besat Land. Den Enighed, der har præget alle danske Beslutninger, og den Disciplin, hvormed enhver dansk Protestforanstaltning er blevet gennemført, har givet Danmark en enestaaende Stilling. Selv den tilfældige Iagttager i Udlandet ser nu den store Linie i Forholdet mellem Danmark og Besættelsesmagten — ser, hvorledes den organiserede Modstandsbevægelse under Frihedsraadets Ledelse og de gamle politiske Partier bestandigt har søgt at fastholde den danske Linie omend ad forskellige Veje. Gennem den skarpe Protest, som fem ledende Politikere, repræsenterende de samarbejdende Partier, har tilsendt Dr. Best, har de ført Beviset for, at deres Holdning ikke er mindre national end den, der saa aabent og klart er kommet til Udtryk gennem Frihedsraadets Virksomhed.

Det vil heller ikke blive glemt, at det var de politiske Partier, der den 28. August i Fjor traf den Beslutning, som førte Kampen ud i det aabne. Derefter faldt det i Frihedsraadets Lod at føre den aktive Kamp videre, i det store og hele paa en Maade, som sikrede det Tilslutning fra det danske Folk. Det er sandt, at de politiske Partiers Ledelse gennem denne Periode førte en tilbagetrukken Tilværelse, og at enkelte ikke syntes at forstaa Tidens Krav, men tilbage bliver den Kendsgerning, at Frihedsraadet og Politikerne nu befinder sig paa en samlet Front i aaben Protest mod Tyskernes Overgreb. Heri ligger den danske Modstands ukuelige Styrke.

30.-10. T. M. Terkelsen om Udrensningen.

Baade den belgiske Regering og den provisoriske franske Regering har haft sine

¹⁾ Proklamation af 16. September 1944. Se Afsnit C, S. 264 f.

²⁾ Af 23. September 1944. Se Afsnit M. II.

haardeste Kritikere indenfor Modstandsbevægelsen, og det springende Punkt var næsten altid Utilfredshed med, at Udrensningen, efter Patrioternes Opfattelse, gik for langsomt. Deres Grundbetragtning er, at Genopbygningsarbejdet er umuligt, saa længe de Landsmænd, der paa den ene eller den anden Maade forraadte deres Land, faar Lov til at fortsætte deres nationale Schalburgtage. Kravet har været rejst med en saadan Styrke, at de paagældende Regeringer har indset det umuligt at vinde Befolkningens Tillid, medmindre de klart gav Udtryk for deres Vilje til at rense ud. Derfor arbejder nu de franske og belgiske Domstole under Højtryk for at prøve de Titusinder, hvis Forhold til Tyskerne trænger til nærmere Undersøgelse.

Det er ikke et Spørgsmaal om at være mere eller mindre moderat, mere eller mindre hævngherrig. Det drejer sig simpelthen om Opfyldelsen af et Retfærdighedskrav, om et Problem, der maa løses, hvis den gensidige Tillid skal befæstes, og Selvtægt skal forhindres.

Det var derfor psykologisk rigtigt, at Danmarks Frihedsraad saa kort efter dets Oprettelse udarbejdede og offentliggjorde et Forslag til en detailleret Plan for Opgøret med alle, der har svigtet.¹⁾ Forholdene har ændret sig siden Offentliggørelsen, og det er vel sandsynligt, at Dele af Forslaget maa ændres, saaledes at det kommer til at dække de ændrede Tilstande. I de sidste Maaneder har de underjordiske Blade taget Problemet op til fornyet Overvejelse. Bladet „1944“²⁾ henleder Opmærksomheden paa den Udvikling, hele Spørgsmaalet er undergaaet. For et Aar siden, skriver Bladet, var Indstillingen den, at Mænd som Scavenius, Gunnar Larsen, Knutzen med flere, skulde rammes af den haardeste Straf, men de voldsomme Begivenheder med Angiveri og Terror har siden stillet disse Folk i anden Række. Bladet tilføjer: Det skulde nødigt gaa saaledes, at de smaa Forbrydere bliver klapset af, medens de store gaar fri. Et andet illegalt Blad — „Dansk Presse“ — henleder Opmærksomheden paa det nødvendige i at straffe Folk, der har opfordret Landsmænd til at indtræde i tysk Krigstjeneste. Den, der som jeg har haft Lejlighed til at tale med unge Krigsfanger i engelske Fangelejre, vil give Bladet Ret i, at de Rekruteringsagenter, der narrede taabelige svagt begavede unge Mennesker til at gaa i tysk Tjeneste, har paadraget sig et Strafansvar Disse og lignende Artikler fortjener at læses i Danmark med samme Interesse, som de er blevet læst udenfor Landets Grænser. Opgøret med Besættelses-tidens Syndere vil blive et rent indre dansk Anliggende. Alene af den Grund er det af Betydning, at Begreberne bliver klaret paa Forhaand, saaledes at den Skæbne, der rammer de anklagede, kan siges at være i Overensstemmelse med dansk Retsopfattelse.

T. M. Terkelsen om Jernbanesabotagen.

6.-11.

Man har længe forudset, at de tiltagende Kamphandlinger i Norge vilde komme til at udøve en stærk Indflydelse paa den danske Sabotages Karakter og Maal. Trophe-forskydninger eller militære Operationer i Nordnorge mærkes som stigende tysk Aktivitet paa de jyske Jernbaner, og de sidste Maaneders Erfaringer har vist, at Transporten er et af de efterhaanden mange svage Punkter i det tyske Krigsberedskab. Engelske Flyveres Angreb paa Troppetransporter udfor den norske Kyst og danske Sabotørers Angreb paa Jernbanerne tjener begge det samme Formaal og rammer begge den samme Fjende. Moskitoangrebet paa Gestapo-Hovedkvarteret i Aarhus var at opfatte som en Haandsrækning til den danske Modstandsbevægelse og som en Opmuntring til at fortsætte Kampen til den fælles Sejr er vundet.

T. M. Terkelsen angaaende Premierminister Churchill's, Udenrigsminister Eden's og Vice-Premierminister Attlee's Udtalelser om den danske Modstandsbevægelse. 1945. 1.-1.

Paa Tærsklen til det nye Aar sendte Premierminister Winston Churchill en Hilsen til den danske Modstandsbevægelse under Frihedsraadets Ledelse. Det er første Gang, Churchill henvender sig direkte til den danske Hjemmefront, og han gør det, som han selv sagde det, i Bevidstheden om, at vi med „den store Alliance ikke alene mener de

1) Af November 1943. Se Afsnit C, S. 226.

2) 2.-10.-1944, se Afsnit K, Kap. 3.

1945. Forenede Nationers Hære, Flaader og Luftstyrker — vi mener ogsaa Modstandsbevægelserne i hele Europa, hvis Medlemmer har spillet en saa tapper Rolle i denne totale Krig mod en brutal og samvittighedsløs Fjende.“

Med disse Ord har Churchill givet den danske Modstandsbevægelse en Stilling, Side om Side med de Modstandsbevægelser, der allerede har haft Anledning til at gøre deres Indsats i den europæiske Befrielseskamp, med de indre franske og belgiske Styrker, der nu i det hele og store har bragt deres Kamp til en heldig Afslutning, med den hollandske Frihedsbevægelse, der den Dag i Dag gør en haardnakket Indsats, og saa videre.

„Vi ved, hvilken Pris I har betalt og betaler“, fortsatte Churchill, „idet I nægter at lade jer friste af Nazisternes Lokketoner eller lade jer kue af Nazisternes Trusler Vi beundrer jeres Standhaftighed og jeres Dygtighed. Jeres Modstand er et værdifuldt Bidrag til de Allieredes Sag og til et frit Danmarks fremtidige Lykke“.

Aaret, der sluttede med denne enestaaende Hyldest fra den engelske Premierminister, begyndte med en lige saa uforbeholden Anerkendelse fra Udenrigsminister Eden, der hylkede den danske Modstands Mænd som kæmpende i de Forenede Nationers Rækker. Det var ved denne Lejlighed, Udenrigsminister Eden udtalte: „Den ene dygtige og velorganiserede Sabotagehandling har fulgt den anden i hurtig Rækkefølge. Det er kløgtige og værdifulde Slag, der her rettes paa de Forenede Nationers Vegne. „Vi i dette Land,“ sagde Eden, „vil gerne hylde de Ledere, der organiserede disse Handlinger, og de modige Mænd, der udfører dem.“

I Juli fremsatte Mr. Eden i Parlamentet en Udtalelse, hvori han paa samme Maade hylkede den danske Modstandsbevægelse, og den amerikanske Udenrigsminister, Cordell Hull, hilste det kæmpende Danmarks Indsats som „et Eksempel for Befolkningerne i de Lande, hvis Ledere er bukket under for Nazisternes falske Løfter.“

Vice-Premierminister Attlee, hvis Tro paa Danmark aldrig svigtede, drog i November den betydningsfulde politiske Konklusion af den danske Modstands Indsats. Han sagde følgende: „Naar det frie Danmark, med sin frie Konge, frie Regering og frie Rigsdag giver Udtryk for Danmarks Ønske om at slutte sig til de Forenede Nationer og indtage samme Stilling som de øvrige store og smaa Nationer, saa er jeg sikker paa, at vi alle vil rette et Velkommen til Danmark, hvis Folk har kæmpet saa tappert mod Fjenden.“

1944 blev saaledes det Aar, da de Allierede ydede den danske Modstandsbevægelse og dens Kamp fuld Anerkendelse. Det er ikke ensbetydende med, at der ikke ogsaa udenfor den organiserede Modstandsbevægelses Rammer gøres en betydningsfuld Indsats. Saa godt som hele den danske Befolkning staar jo bagved Kampen mod Tyskerne, omend de Vaaben, der bruges, er forskellige. De, der kæmper den stille Kamp, er ogsaa med, selv om deres Del unddrager sig offentlig Hyldest.

Churchills Hilsen til den danske Hjemmefront vil staa som en af Milepælene i Modstandsbevægelsens Historie. Set paa den europæiske Baggrund er Premierministrens Hyldest saa meget mere bemærkelsesværdig. Churchill er netop vendt tilbage fra en farefuld Færd til Athen, hvor han forsøgte at stifte Fred mellem den siddende Regering og den organiserede Modstandsbevægelse. Hans Hilsen til det kæmpende Danmark maa derfor ses, ikke blot som en Anerkendelse af veludført Arbejde, men ogsaa som et Tillidsvotum til dansk Besindighed og politisk common sense, som vil sikre en retfærdig og fredelig Løsning, naar Fjenden er fordrevet fra Danmark.

15.-1. T. M. Terkelsen om Jernbanesabotagens militære Betydning.

Efter en Omtale af de tyske Transportvanskeligheder i Norge, allierede Angreb paa tyske Konvojer langs Norges Kyst og norske Faldskærmstroppers Sprængning af Jernbanerne hedder det:

Naar saa de tyske Tropper omsider er sluppet bort fra Norge, bliver de ofte landsat i Aarhus, Frederikshavn eller Hirtshals, idet man overlader deres Viderebefordring til De Danske Statsbaner. Knapheden paa Skibstonnage tillader ikke Tyskerne

at føre deres egne Tropper ned til Østersøhavnene, som jo ogsaa har lidt stærkt under 1945. Flyverangreb. Man overlader Videretransporten til Danskerne, som har i hvert Fald en Del af deres Jernbanemateriel i Behold og i nogenlunde brugbar Stand. Her er det saa de danske Jernbanesabotører tager fat, og den sidste Del af Tyskernes Hjemfærd bliver ofte baade urolig og langsom. De Dage og Nætter, som tyske Divisioner har tilbragt paa Vej gennem Danmark, med lange Ophold paa de Steder, hvor Jernbaneskinneerne var forsvundet, har betydet en væsentlig Formindskelse af de tyske Hæres i Forvejen aftagende Slagkraft. Det forklarer ogsaa, at Jernbanesabotagen i Danmark kommer i Bølger — naar den tyske Militærtrafik gennem Jylland er stærkest, knalder Bomberne livligst.

T. M. Terkelsen om Udtalelser af allierede Statsmænd i Anledning af Aarsdagen for den 9. April. 10.-4.

En Talsmand fra Frihedsraadet, der fra et underjordisk Radiostudie sendte en Hilsen til sine Landsmænd over BBC, sagde bl. a.: „I 1940 stod vi alene mod Nazi-Horderne I 1945 er Isolationen brudt. Sejrherrerne fra Stalingrad, Budapest og Warchawa, fra Tunis, Sicilien og Rom, fra Paris, Bryssel og Køln er vore Kampfæller. Dette Vaabenbroderskab har haft den største Betydning for det kæmpende Danmark Det danske Folk vil, som dets Indsats under Besættelsen allerede har vist, paatage sig sin Del af Byrderne i Kampen mod den fælles Fjende og til Sikring af Freden.“

De Udtalelser, der fra allieret Side er fremsat i Anledning af Femaarsdagen for Danmarks Besættelse, har til fulde vist, at Danmarks Kamp ikke har været forgæves. Den 9. April i Aar har skabt fuld Klarhed over Danmarks Stilling i den frie Verden og har bragt overordentlig stærke Vidnesbyrd om den Respekt, der er skabt om det kæmpende Danmarks Navn.

I en Udtalelse til „Frit Danmark“ hyldede Udenrigsminister Eden danske Frivillige og Sømænd, som har kæmpet Side om Side med Englands egne Sønner, og han ydede Hjemmefronten en varm Anerkendelse.

„I lang Tid,“ sagde han, „har det danske Folk i Virkeligheden været i Krig med den tyske Angriber, en Krig, der ikke er mindre virkelig, fordi den har manglet Sanktion gennem en formel Krigserklæring“ Eden sluttede: „Jeg kan tale med fuld Tillid for hele det britiske Folk, naar jeg siger, at vi i den kommende store Kamp for at opbygge en varig Fred ikke kan ønske os en mere trofast Allieret end det danske Folk“.

Præsident Roosevelt brugte den 9. April som en Anledning til at sende en Hilsen til det kæmpende Norge og Danmark. „Deres Mod har aldrig svigtet,“ sagde Præsidenten, „aldrig er De ophørt at gøre Modstand. Meget snart vil Deres Martyrium være endt. Og ligesom Danmarks og Norges Folk har kæmpet som Allierede i den fælles Kamp imod Angrebsmagterne, saaledes vil de ogsaa samarbejde med ligesindede Nationer til Verdensfredens og Sikkerhedens Opretholdelse.“

Det kæmpende Frankrigs Leder, General de Gaulle, hyldede Danmark i en Udtalelse, som viser, at Danmarks Kamp ogsaa vurderes højt i et Land, der har delt Besættelsens Vilkaar med Danmark.

„Danmark har“, sagde de Gaulle, „i Løbet af disse fem Aar, de mest tragiske i dets Historie, hævet sig op paa Højde med de største blandt de frie Folk Vore to Folk er dem, som grusomme Erfaringer bedst har lært Faren ved falsk Medlidenhed overfor Tyskland. De har gennemgaaet samme Prøvelser i Kampen, og de vil vise samme Beslutsomhed i Sejren“, sluttede de Gaulle.

T. M. Terkelsen om Konfiskation af Værnemagernes Fortjenester.

16.-4.

Den danske Frihedsbevægelse har iværksat en Kampagne mod Kollaboratører i alle Afskygninger, og forskellige Begivenheder i de seneste Uger har vist, at Kampagnen er alvorligt ment. Enhver Krig har sine Faser. En Dag, naar Signalet bliver givet fra de Allieredes Hovedkvarter, vil Frihedskæmperne gaa i aaben Aktion mod

1945. Fjenden — det vil blive den afsluttende Fase i Frihedskampen efter mere end fem Aars Besættelse. Indtil den sidste Kamp tager sin Begyndelse, forbereder man Slaget ved at svække Fjenden mest muligt, ved at afbryde de tyske Kommunikationslinier, ved at bringe de Fabrikker til Standsning, som arbejdede for Værnemagten, ved at bringe enhver Form for økonomisk Samarbejde med Tyskerne til Ophør.

Det Tidspunkt er nu kommet, da denne Form for national Kamp mod Tyskerne vil vise sig at være særlig virkningsfuld. Det tyske Riges militære og økonomiske Desorganisation er en Kendsgerning. Forsyninger til Besættelseshæren i Danmark kan ikke længere naa frem fra Tyskland — Tyskerne er henvist til at nøjes med, hvad de kan skrabe sammen indenfor Landets Grænser, af Varer saavel som Arbejdsydelser.

For en Maaned siden satte Danmarks Frihedsraad ind mod Landsmænd, der følte sig fristet af Tyskernes gode Betalingsbetingelser til at tage Arbejde ved de nye Befæstningsværker i Nordsjælland. Frihedsraadet udtalte: „Enhver, som frivilligt bidrager til dette tyske Foretagende som Entreprenør, Leverandør eller lignende, og enhver Arbejder, der i Haab om større Fortjeneste forlader sit Arbejde for at deltage i Tyskernes Ødelæggelsværk, gør sig skyldig i en landsforræderisk Optræden.“¹⁾

I Vendsyssel underrettede den lokale Modstandsbevægelse Arbejderne ved Befæstningsværkerne om, at de, hvis de fortsatte Arbejdet, vilde blive behandlet som nationale Forbrydere og straffet. Arbejderne forstod, at der var Alvor bagved, og de fleste forlod Arbejdet. I andre Egne af Landet har Entreprenører faaet deres Betonblandemaskiner og Lastbiler sprængt i Luften. Arbejde paa Fæstningsværker er en særlig ondartet Form for Kollaboration med Tyskerne, fordi disse Fæstningsværker, hvis de overhovedet kommer i Brug, kun kan anvendes imod Befrielseshærene.

Muligvis findes der enkelte Undtagelser, som ikke er modtagelige for nationale Argumenter, de faa, der tror, at Penge ikke lugter. Overfor dem findes der et andet Argument, nemlig dette: Kollaboration betaler sig ikke. I alle de befriede Lande har man indført Bøder og Konfiskation for Værnemagere og Kollaboratører. Der kan ikke være Tvivl om, at Danmark vil følge dette Eksempel, og at en Lov mod nationalt uværdige Profitmagere vil blive forvaltet med udsøgt Nidkærhed.

4.-5. Kl. 20.27.

Feltmarskal Montgomerys Hovedkvarter meddeler, at alle tyske Styrker i Nordtyskland, Danmark og Holland inclusive Helgoland og de frisiske Øer har kapituleret til den 21. Armégruppe fra i Morgen, Lørdag den 5. Maj Kl. 8.

1) Proklamation af 21.-3.-1945. Se Afsnit C, S. 278 f.

Kapitel 2.

Andre Udsendelser paa Dansk fra Udlandet.¹⁾

A. DEN DANSKE RADIO FRA SVERIGE

Udsendelserne til Danmark over de svenske Stationer begyndte den 9. Oktober 1944. Medens tidligere Forsøg fra dansk Side paa at faa danske Radioudsendelser i Gang i Sverige ikke var lykkedes, blev Tiden moden efter Tyskernes Overtagelse af Nyhedsudsendelserne i den danske Radio samtidig med Aktionen mod Politiet den 19. September 1944. Chefredaktør Niels Grunnet, der den 19. September sammen med Redaktør Johs. G. Sørensen og den øvrige Redaktion af Pressens Radioavis var gaaet under Jorden, kom som Flygtning til Sverige og blev af den svenske Radiofonis ledende Mænd modtaget med Velvilje. Der blev straks truffet Aftale om, at Sveriges Radio skulde give ham Mulighed for over de svenske Stationer at tale til danske Lyttere.

Udsendelserne kom til at begynde med 3 Gange om Ugen, Varigheden var 7—8 Minutter. Den 14. November udvidedes de til 10 Minutters Varighed. Den 10. December flyttedes en af de 3 ugentlige Udsendelser til Søndag Aften, for at de flest mulige Lyttere i Danmark skulde have Lejlighed til at aflytte. Den 5. Marts 1945 udvidedes Udsendelserne til 5 om Ugen, og Udsendelsestiden, som man i svensk Radio havde været ængstelig for at lægge indenfor det svenske Hjemmeprograms bedste Aftentimer, flyttedes fra Kl. 22.15, et Tidspunkt der havde været meget ubekvemt for de frysende og strømrationerede danske Lyttere, til Kl. 18.50 dansk Tid, den bedst tænkelige Tid for en dansk Udsendelse fra Udlandet. Den 16. Marts udvidedes Antallet af Udsendelser til 7 Gange ugentlig, og i den sidste Uge før Kapitulationen gav Radiotjänst Plads for endnu en daglig Udsendelse, nemlig om Formiddagen Kl. 12.50 dansk Tid.

Den Neutralitet, der af det svenske Udenrigsministerium opstilledes som Krav for Udsendelserne, da de begyndte, overholdtes i Begyndelsen, den fortonede sig ved Nytaarstid, og inden der var gaaet nogle faa Uger af 1945, var Neutraliteten forsvundet. I de sidste Maaneder af sin Eksistens blev den danske Radio fra Sverige en Frihedssender, der kun tog Hensyn til, hvad der tjente det kæmpende Danmarks Interesser.

Nyhederne, der udsendtes fra Danmark, var „Information“s daglige Efterretninger. Det udenlandske Stof var Uddrag af den svenske Presses Telegrammer og som det væsentligste: de vigtigste af Nyhederne, som blev givet i den russiske og den engelske Radio.

Kommentarstoffet var lidet omfattende. De 10 Minutter maatte udnyttes til Nyhederne ude- og hjemmefra. Hvad der sendtes af Kommentarer, var Uddrag af den illegale danske Presses ledende Artikler, oplæst i Uddrag og med Kildeangivelse i hvert enkelt Tilfælde.

Udsendelserne redigeredes paa den Mands eget Ansvar, som havde faaet Udsendelserne i Gang. Han paatog sig Opgaven og løste den efter bedste Evne og Formaaen, vejledet hjemmefra i den Udstrækning, det blev muligt. Fejl har været uundgaaelige. Afvigende Meninger raadede her og der om den politiske Linie, Udsendelserne burde følge. Det vigtigste maatte være at give Lytterne — som forstyrrelsesfrit over hele Danmark kunde høre de svenske Stationer — Oplysning om, hvad der virkelig skete

¹⁾ Om den amerikanske Radiosender i Europa, A. B. S. I. E., der ikke omtales nærmere her, henvises til ovenfor S. 1253.

rundt om i deres eget Land, og dertil de allervigtigste af Nyhederne fra Krigsfronterne, hvorfra Bombernes Jordskælvsdrønen og Kanonerens Buldren blev stadig tydeligere, som en Varsling om, at hastigt rykkede Danmark de afgørende Slutbegivenheder nær.

I Krigens sidste Akt kom de danske Radioudsendelser fra Sverige ogsaa til at spille en Rolle som Formidler af Kodemeldinger om Vaabentransporter fra Sverige til Danmark.

B. DE DANSKE UDSENDELSER FRA AMERIKA¹⁾

O. W. I. er en af de Forkortelser, man giver for Nemheds Skyld, og som bidrager til at komplicere og besværliggøre Livet i Amerika. O. W. I. betyder Office of War Information og var i Realiteten De forenede Staters Propagandaudvalg.

Saa vidt jeg husker, begyndte de danske Udsendelser fra Amerika i Sommeren 1942. Personligt sejlede jeg fra første Færd min lille Baad imod Propagandaens Lavastrøm af banal Fraseologi, og de praktiske Amerikanere fremførte da Spørgsmaalet, hvad det egentlig var, vi haabede at naa med vore Udsendelser til Danmark. „To encourage resistance and to enlist sympathy for America“, svarede jeg. Maaske man havde ønsket noget mere konkret, og det lykkedes mig aldrig at grade, om O. W. I.'s Propaganda-Eksperter, der for en stor Del rekrutteredes fra amerikanske Annoncebureauer, var tilfredse med det Svar. Chefposterne i O. W. I. var sjældent besat af de samme Individer ret længe ad Gangen.

Hjemme var man fuldt ud klar over Englands Indsats. England og Danmark har i over et Aarhundrede været inderligt forbundet med hinanden. I Danmark var B. B. C. blevet Bindeleddet med den Ikke-Nazi-okkuperede Del af Verden. I New York vidste vi ogsaa, at vi aldeles ikke kunde hamle op med de danske Udsendelser fra B. B. C., hvad dansk Nyhedsstof angik. Inden vi kunde naa at faa Oplysningen fra Danmark og kontrolleret Rigtigheden, var det blevet forældet Stof. Hvad direkte Opfordringer til Sabotage angik, kunde man med rette mene, at det var nemt fra et sikkert Stade i Amerika at anbefale Danske hjemme at gaa ud og risikere Liv og Lemmer. Derimod fortalte vi om Sabotagehandlinge i Norge, Frankrig, Holland og Polen, vi gav detaljerede Oplysninger uden at benytte Pegepind eller sige „gak hen og gør ligesaa“. Vi var ogsaa afskaaret fra at afsløre Ting, som blev hemmeligholdt for den store Befolkning hjemme. Det maatte vi overlade til vore danske Kolleger i B. B. C., som havde anderledes Føling med Forholdene i Danmark og med det illegale Efterretningsvæsen.

Derimod mente vi, at Amerikas enorme Vaaben- og Ammunitionsproduktion var det store Emne, som vilde interessere Danskerne, og vi gjorde dagligt, hvad vi kunde for at opmuntre vore Lyttere til Udholdenhed. Under flere af vore et Kvarters-Udsendelser anvendte vi den Taktik hvert fjerde Minut at afbryde Udsendelsen med at sige: „I dette Øjeblik løb en ny Bombemaskine af Samlebaandet“, og hver Uge oplyste vi om, hvor mange Liberty Skibe, der var løbet af Stabelen. Den Form for Propaganda havde selvsagt sin Slagside. Naar den gentages i Aarevis — og D-Dagen i Normandiet kom jo først den 6. Juni 1944 — kunde Folk fristes til at andre sig over, hvorfor man saa ikke gjorde Brug af alt det dejlige Krigsmateriel i Europa, naar man dog havde erklæret, at Tyskerne skulde slaes først, og derefter Japan.

For at variere lidt paa vort amerikanske Krigsproduktionsprogram og for at vise Sider af amerikansk Musikliv, stak vi lidt Swingudsendelser ind, men ogsaa lødige amerikanske Komponister som Sjostakovitch og Gershwin blev spillet. Nogle Kulturprogrammer om amerikanske Bøger og Kunst, nogle let satiriske Causerier af Hans Spidvender, Lauritz Melchior sang og talte, Børge Rosenbaum spillede og var vittig, Jean Hersholt talte for de dansk-amerikanske Organisationer, og mange andre bidrog til at underholde og opmuntre de Danskere, der lyttede over Atlanten. Dansk-Amerikanerne blev ofte hentet til Mikrofonen for at stimulere Samfølelsen med Hjemlandet.

¹⁾ Inden Tegneren og Forfatteren Hans Bendix, som har skrevet nedenstaaende personligt prægede Rødegørelse, gik over til andet Arbejde indenfor Krigspropagandaen, var han i 2 Aar Leder af Radioudsendelsen til Danmark fra Amerika.

Vi gjorde stærkt Brug af Minister Henrik Kauffmann, hvis utvetydige Stilling straks ved Besættelsen havde sikret ham en ærefuld Plads i det danske Folks Bevidsthed. Ved Nytaarsskifte og alle særlige Lejligheder indvilligede Minister Kauffmann i at komme til Mikrofonen. Manuskripterne til hans Taler blev samtidig offentliggjort i den dansk-amerikanske Presse.

Under Christmas Møllers Besøg i U. S. A. talte han et Par Gange fra Amerika til Danmark. Der stod en Nimbus omkring Christmas Møller, som Tyskerne havde tvunget bort fra Handelsministerposten, og ogsaa hans dramatiske Flugt henledte Opmærksomheden paa Danmark i den amerikanske Presse. Vi vidste, at Christmas Møller indtog en stor Plads i vide Kredse af den danske Befolkning og var taknemmelige over, at han trods sin stærke Optagethed med Foredrag om Danmark i U. S. A. fik Tid til at udarbejde Manuskripter til Taler for de danske Udsendelser fra Amerika.

I Washington udarbejdedes Direktiver, som de forskellige Afdelinger havde at følge. En særlig Afdeling „Control“, som B.B.C. i London fornuftigvis slet ikke havde Mage til, og som O. W. I. først blev befriet for ved Krigens Slutning, havde den Opgave at kontrollere, at der ikke syndedes imod Direktivernes Bogstav og Aand. Det skal siges, at Kontrolassistenterne var ærgerrige Folk — rene Stormtropper. Naar de ikke ankede over, hvad vi udsendte, beklagede de sig over, hvad vi ikke sendte. Alle Nationaliteter var saa at sige repræsenterede blandt Kontrolassistenterne — undtagen Danske. Denne Ordning spændte ikke af uden Gnidninger, bl. a. fordi Controls Ikke-Danskere Gang paa Gang bebrejdede den danske Afdeling dens Mangel paa Sans for det danske Sprogs Finesser. Control havde Vanskelighed ved at forstaa, at dansk Mentalitet var noget ganske særligt. Naar en af O.W.I.-Koryfæerne havde skrevet noget, hvis haarrejsende dramatiske Kvaliteter maaske kunde være af Virkning hos Italienerne, forstod Control ikke, hvorfor det ikke anvendtes paa det danske Program. „Dansk Mentalitet“ blev det Begreb, den danske Afdeling klanrede sig til for at værgе sig imod de mest farvedrypende Blomster paa den amerikanske Propagandas Transportbaand. „Danish mentality“ kom til Gengæld i Miskredit indenfor de forskellige Instanser i O.W.I. De to Ord kom til at dække over alt, hvad der var vanskeligt, dunkelt og uforstaaeligt.

Selve Danmarks Holdning var vanskelig at forklare. Det gjaldt ikke alene O.W.I., men hele Amerika. Vi maatte overbevise Amerikanerne om, at det officielle Danmark ikke var Udtryk for den danske Befolknings Mening, men kun for en Regering, der handlede under Tvang og udelukkende fungerede for at bevare de danske demokratiske Institutioner længst muligt. Kun frie Danske ude i Verden kunde uhindret og aabenlyst give de Tanker frit Løb, som saa at sige næredes af hele den danske Befolkning.

Den danske Legation havde ingen Presseattaché, men det lykkedes især C. H. W. Hasselriis, Gunnar Leistikow og Hans Bendix at faa Adgang til Spalterne i den amerikanske Presse og slaa til Lyd for Danmarks Indsats i Krigen mod Tyskland.

Efter 29. August 1943 stadfæstede Nyhederne fra Danmark de Synspunkter, de frie Danske i Amerika havde givet Udtryk for under de første danske Besættelsesaar. Selv de mest skeptiske Amerikanere blev nu overbevist om, at Danskerne havde spillet deres Kort godt. Maaske Danskerne havde givet sig god Tid, men der var heller intet Sted i Europa, hvor Sabotagen havde været bedre forberedt og organiseret. Den amerikanske Presse blev mere og mere lydhør overfor Danmark og anstillede Betragtninger om det lille Lands helt modige Indsats. Paa vor Side opmuntrede og ildnede vi saa vore hjemlige Lyttere ved at gengive de amerikanske Pressekommentarer over Radioen.

Danske i Amerika havde allerede 1941 faaet arrangeret Radioudsendelser fra Boston. Pastor Dorf og Fru Gerda Shairer og andre var her meget virksomme. Men først i 1942, da den amerikanske Regering selv paatog sig Opgaven, kom der Fart i Udsendelserne. En Overgang naaede vi op paa 5 om Dagen. National Broadcasting Company havde ogsaa et dansk Program, der blev kontrolleret af O.W.I.

Efter Forbindelsen med Danmark totalt var afskaaret, lykkedes det at faa Til-ladelse til at sende Jule- og Paaskehilsener fra Danske i Amerika til deres Paarørende hjemme. Vi fik mange Beviser paa, at disse Hilsener blev meget paaskønnet og fik mange Danskere, som ellers ikke vilde lytte til de amerikanske Udsendelser til at dreje

ind paa de amerikanske Bølgelængder. Danske Presse-mænd var sjældne i New York. De dansk-amerikanske Blade kunde daarligt undvære deres faa Medarbejdere, som desuden havde været for længe borte fra Danmark til at være særligt egnede. Derfor kom det danske Personale ved Radioen i New York hovedsagelig til at bestaa af Mennesker, som ikke havde megen Erfaring i Journalistik, men som beredvilligt gav deres Tid og Arbejde.

Medvirkende var bl. a. den dygtige Oversætterinde og Forfatter Frøken Gerda Andersen, den fra Østen kendte Journalist Karl Eskelund, Niels Blok, der senere kom til at deltage i Ledelsen af de danske O.W.I.-Udsendelser fra London, og Redaktør Gunnar Leistikow, der tidligere havde været udenrigspolitisk Skribent for „Social-Demokraten“, Frøken Ida Bachmann fra Biblioteket i Maribo, den danskfødte Fru Sonja Kean, som nu er gift og bosat i England, Nationaløkonomen Nienstedt, nu i Washington, den dansk-amerikanske Komponist Thomas Wilfred, fhv. Børsmægler Christian Zøyrner, Kostumetegneren Max Ree, Vekselerer Teddy Michaelsen, New York, Lærerinde Bodil Jørgensen og Forretningsmanden Niels Hertz, New York.

I Begyndelsen var Rollerne noget tilfældigt fordelt. Bibliotekaren skrev udenrigspolitiske Kommentarer, den udenrigspolitiske Redaktør var blevet sat til at katalogisere det danske Biblioteks 5 Haandbøger og Leksikaer, og Børsmægleren, der havde opholdt sig de sidste 30 Aar i Amerika, læste Dagens Krigskommunikationer med en Stemmeføring, som var det Noteringer fra N. Y. Børsen. Men alt gled efterhaanden ind i mere naturlige Lejer, der arbejdedes ufortrødent, og naar alt gik, som det trods alt gjorde, kan man i første Række takke Medarbejderne for deres aldrig svigtende Ærgerrighed for Danmarks Sag.

C. DE DANSKE RADIOUDSENDELSER FRA MOSKVA

For Enden af Puschkingsgade i Moskvas Hjerte ligger et stort Kompleks. Det er Centrum for de udenlandske Radioudsendelser fra Moskva. Herfra gaar Udsendelserne Døgnet rundt paa 32 forskellige Sprog. 32 Redaktioner arbejder her i Døgn-drift. Den danske Redaktion var den yngste af disse 32 og begyndte sine Udsendelser i 1943. I Modsætning til Nyhedstjenestens Virksomhed i London og Stockholm vanskeliggjordes Arbejdet meget paa Grund af den store Mangel paa danske Kræfter. Fra Februar talte Forfatteren Martin Andersen Nexø i Eftermiddagsudsendelsen hver Søndag. Senere havde man ogsaa Lejlighed til at høre den danske Gesandt i Moskva, Minister Døssing.

Den danske Radio fra Moskva havde Udsendelser to Gange to halve Timer i Døgnet. Fra Kl. 17¼—18¼ og fra Kl. 22¼—23¼, dansk Sommertid.

Hvad de udenlandske Udsendelser lagde megen Vægt paa, var en konkret Nyhedstjeneste angaaende Forholdene i Danmark, den øvrige Verden saavel som i Sovjet-Unionen. Til det daglige Program hørte et kort Resumé af Dagens Avisartikler, samt Kommentarer til Verdenssituationen af den berømte Professor og Kommentator Alexandrov. Tre Gange ugentlig fremførte den danske Kommentator sine Kommentarer til Forholdene og Udviklingen i Danmark. Et andet Punkt paa Programmet var gennem Skildringer og Beretninger at give det danske Folk et klart og nøgternt Billede af Russernes Kamp.

Sovjet-Unionens Kontrol med de udenlandske Redaktioners Arbejde og Udsendelser var meget ringe. Trods de mange forskellige Nationer, Sprog og Mentaliteter, var Atmosfæren i det store Kompleks præget af et stærkt Sammenhold og en fælles Aand i Arbejde og Udsendelser i Bevidstheden om det fælles Maal: Arbejdet for Fred og Verdensdemokrati.

Kapitel 3.

Det kæmpende Danmarks Radiostudie og Radiosektionens Arbejde¹⁾).

A. RADIOSTUDIETS OPTAGELSER

„Her er det kæmpende Danmarks Radiostudie . . .“. Saaledes lød Indledningsordene til en Række Optagelser fra det kæmpende Danmark, der fra Sommeren 1944 blev bragt som Led i den danske Udsendelse fra B.B.C. Disse Optagelser bestod af en Række Interviews, Samtaler, Udtalelser og Lydoptagelser fra Frihedskampen optaget paa Grammofonplader, som dels blev skaaret i en lille Klubøjelighed paa Amager, dels blev optaget paa et mobilt Skæreanlæg. Umiddelbart efter Indspilningen blev de sendt via Sverige til England.

Formaalet med disse Optagelser var at skildre Frihedskampens Hverdag. Den store Del af Befolkningen, som ikke aktivt kunde tage Del i Frihedskampen, skulde have et sandfærdigt Billede af den. De maatte ikke danne sig et falskt Billede, hvad enten de overvurderede eller undervurderede Kendsgerningerne. Det gjaldt om at vise, at det, der kunde se ud som spændende Eventyr og romantiske Oplevelser, krævede et haardt og trættende Arbejde, at Frihedskæmperne ikke var usædvanlige eller overeksponerede unge Mennesker, men ganske almindelige Samfundsborgere.

Vi vilde fortælle saa meget som muligt om, hvordan Frihedskampen gik for sig. Hvordan den underjordiske Presse arbejdede, hvordan de store Sabotager virkelig var gaaet til, hvordan Tyskerne behandlede danske Patrioter, hvad Frihedsbevægelsen mente om Stikkerne. Det bedste og mest levende Indtryk af alt dette var at lade de aktive Udøvere tale selv. Takket være den Tillid, der vistest os fra alle Sider indenfor Frihedsbevægelsen, lykkedes det os at faa de forskellige Folk i Tale.

Vor første Optagelse var en Samtale med en ung Sabotør, der ganske nøgternt fortalte lidt om Livet som Sabotør, hvilke Egenskaber, der krævedes, hvad han følte ved det. Den næste, der kom til Mikrofonen, var en ung Kvinde, der lige var sluppet ud af Shellhuset ved en Tilfældighed. Vi var de første, der bragte en Skildring af Forholdene blandt de i Buchenwalde internerede danske Politifolk, idet det lykkedes os at komme i Forbindelse med en af de faa, der blev frigivet derfra.

Indtil den 5. Maj kom Repræsentanter for saa at sige alle Grene indenfor Frihedskampen til Mikrofonen og fortalte om Forholdene der. Jernbanesabotører, Skibssabotører, Torotors Ødelægger, „Frit Danmark“s Redaktør, Bopas Leder, o. s. v.

Mest bekendt af Optagelserne er Lydreportagen fra Always Radiofabrik, hvor hele Sabotagen fra Sabotørernes Ankomst til Fabrikens Sprængning findes paa en enkelt Pladeside. Det er første Gang, man nogen Sinde har gjort dette Eksperiment, og Pladen blev da ogsaa gengivet paa alle Sprog i B.B.C.s Udsendelser.

Den 5. Maj var vor Virksomhed til Ende, men vi tog om Formiddagen en Lydoptagelse af en Kamp mellem Snigskytter og Frihedskæmpere fra Nyhavn, som om Aftenen sammen med andre Optagelser fra Gadelivet d. 4. og 5. Maj blev bragt i den legale danske Radio.

1) Der har paa flere Tidspunkter under Besættelsen været lokale Udsendelser beregnet paa Offentligheden fra mindre illegale Senderanlæg i Danmark. Men ingen af disse Sendere har fungeret ret længe eller været hørt af større Kredse.

B. RADIOSEKTIONENS ARBEJDE OG FORMAAL

I Sommeren 1941 paabegyndtes de første Forsøg med at faa oprettet en direkte Radioforbindelse med England. Der anvendtes Apparater af engelsk Fabrikat, men de opnaaede Resultater var utilfredsstillende, idet Apparaternes Ydeevne var utilstrækkelig og Forbindelsen derfor upaalidelig. Forsøgene fortsattes og i Løbet af 1942 blev der etableret gode og sikre Forbindelser med kraftigere Apparater. Alle Forbindelser fandt Sted fra København, hvor der nu arbejdede 2 Telegrafister. Hastende Meddelelser fra andre Landsdele maatte derfor sendes pr. Kurer til København for at blive ekspederet. Efterhaanden som Korrespondancen paa Grund af den udvidede Efterretnings- og Nedkastningstjeneste steg, var denne Ordning uholdbar paa Grund af sin Langsomhed, samtidig med at den belastede de københavnske Telegrafister for stærkt, idet Sendetiden paa Grund af den tyske Pejleaktivitet var begrænset. Der blev derfor stationeret en Telegrafist i Jylland, som hovedsageligt var til Raadighed for Nedkastningstjenesten. Efter Landets Opdeling i Regioner og den deraf følgende Decentralisering af Ledelsen, udvidedes Radiosektionens Personale betydeligt, idet Lederne af de enkelte Tjenestegrene indenfor hver Region fik stillet en eller flere Telegrafister til Raadighed. Der var saaledes Specialtelegrafister for den militære Efterretningstjeneste, Modstandsstyrkerne og Nedkastningstjenesten. Lederne af hver Tjenestegren var forsynet med individuelle Koder, saaledes at Korrespondancen var uafhængig af andre, hvorved Hemmeligholdelsen kunde sikres. Korrespondancen havde i 1944 taget et saadant Omfang, at det var nødvendigt at indføre automatiske Sendere med stor Telegraferingshastighed til Begrænsning af Sendetiden. Alle de anvendte Apparater, — Sendere, Modtagere og automatiske Apparater var af dansk Konstruktion og fremstillet her i Landet under Besættelsen.

Under Indtryk af Erfaringerne under Folkestrejken i 1944, hvor Strømforsyningen var afbrudt, blev der, for under alle Forhold at sikre en paalidelig Forbindelse med London oprettet en Ultrakortbølge-Forbindelse til Sverige. Der anvendtes ogsaa her Hurtigtelegrafi, og Telegrammerne viderebefordredes i Originalformen til England pr. Kabel. Disse Sendere kunde drives fra Batterier og var paa Grund af den meget korte Bølgelængde vanskeligere at lokalisere end de Sendere, der anvendtes til den direkte Forbindelse. Senere udvidedes Stationen i Sverige med endnu en Sender, der fjernstyredes fra København pr. Ultrakortbølge og stod i direkte Forbindelse med London. Den opnaaede Fordel herved var, at selv om Tyskerne var i Stand til at fastslaa Stationens Beliggenhed, var de ikke i Stand til at stoppe den, med mindre man fandt frem til Fjernstyringen i København.

De befordrede Telegrammers Indhold handlede udelukkende om Modstandsbevægelsens Arbejde, militære Efterretninger, Sabotage, Nedkastninger, finansielle Forhold o. lign. Dagsnyheder befordredes ikke ad denne Vej, med mindre det drejede sig om vigtige Begivenheder, hovedsagelig af politisk Karakter.

Radiosektionen bestod af ca. 100 Mand, heri indbefattet Telegrafisternes Assistenten og Vagtmandskab. Endvidere en teknisk Stab, der fremstillede de nødvendige Apparater, idet de engelske Apparater fandtes uhensigtsmæssige under danske Forhold, paa Grund af Konstruktionsforhold, Størrelse og Vægt.

AFSNIT K
DEN FRIE PRESSE OG FRIE LITTERATUR,
BORTSET FRA AFSNIT C.

I. Den frie (illegale) Presse.

Kapitel 1.

Kronologisk Oversigt over de illegale Blade.¹⁾

1941.		1943.	
Juni	Land og Folk, København og Provinsen.	Jan.	Dannebrog.
Okt.	Kampen.	Jan.	Ugens Nyt, København.
Nov.	Folkets Kamp, Frederikshavn.	Febr.	Ungdommens Røst, København.
Dec.	De frie Danske, København.	Febr.	De danske Studenter, København.
Dec.	Frihedsstøtten, (fra Februar 1943: Dansk Maanedspost), København.	Febr.	Dannevirke, København.
1941	Politiske Maanedsbreve, København.	Febr.	Dansk Maanedspost, (Fortsættelse af Frihedsstøtten), København.
1941	Faklen.	Febr.	Hjemmefronten, København.
1942.		Febr.	Det nye Frit Danmark, København.
Febr.	Ringens Orientering, København og Provinsen.	Marts	Danskeren, København.
April	Frit Danmark, København og Provinsen.	April	Danebrog, København. (Fortsættelse af „Det nye Frit Danmark“).
April	Stjernen, Silkeborg.	April	Partisan, København.
April	Boycott, København.	April	Budstikken, København.
Maj	Avisen.	Maj	Fri Presse, København.
Maj	Tiden, Maribo.	Maj	Stafetten, København.
Aug.	Folkefronten, København.	Maj	Quod Felix, Nyheds Brev, København.
Aug.	Studenternes Efterretningstjeneste, København og Provinsen.	Maj	Folkeviljen, Horsens, Skive og Randers.
Okt.	Ugen, Hillerød.	Juni	Sydvestjylland, Esbjerg.
Nov.	Vestjyden, Esbjerg.	Juni	Budstikken, Kolding.
Dec.	Vendervagt, København.	Juni	Den illegale Presses Fællesorganisation, Reportageafdelingen ²⁾ , (senere Navnet: Nordisk Nyhedstjeneste, som fra Juni 1944 sluttedes sammen med Information), København.
1942	Gry, Vordingborg.	Juni	Den tredje Front, Horsens.
1942	Vi klipper af den frie Presse, Thisted.	Juni	Nyt fra Sovjetunionen, København.
1942	Krigshumør, København.	Juni	Nyt over Atlanten, København.
1943.		Juli	Kritikus. Den illegale Blæksprutte, København.
Jan.	Danske Tidende, København.	Juli	Folkets Røst, København.
Jan.	Fremad.	Juli	Frihedsfronten, København.
Jan.	Fri Presse, (og Fri Presses Kro- niktillæg), København.	Juli	Frihedsposten, Skjern.

1) Tidspunktet angiver Bladets første Nummer, saavidt dette har kunnet faas oplyst i den begrænsede Tid, der har staaet til Redaktionens Raadighed. Da det i talrige Tilfælde har været umuligt at opspore selve Bladudgiverne, maa Tidsangivelserne tages med et vist Forbehold. Redaktionen vil være taknemmelig for at modtage Meddelelser om eventuelle Rettelser og Tilføjelser, som da vil kunne bringes i et Supplementsbind.

2) Denne Publikation udsendtes kun til en meget snæver Kreds, hovedsageligt bestaaende af de illegale Redaktioner.

1943.

- Juli Kirkens Front, København.
 Aug. Folkets Røst, Kalundborg.
 Aug. Fri Jysk Tidende, Aalborg.
 Aug. Dansk Ungdom.
 Aug. Frit Danmarks Nyhedstjeneste, København og Provinsen.
 Aug. Information, København.
 Sept. Nordisk Front, København. (Fort-sættelse af „Danebrog“, Køben-havn).
 Sept. Ny Tid, Skive.
 Sept. 29. August, København (gik i Marts 1944 op i Fri Presse).
 Sept. Budstikken. Med Bud til alle Dan-ske, Roskilde.
 Sept. Randers Kurer, Randers.
 Sept. Nordens Frihed, København.
 Okt. Commentarer.
 Okt. Vejen Frem, København.
 Okt. Niels Jydes Breve, København.
 Okt. Bogbinderen, København.
 Nov. Den danske Parole.
 Nov. Folk og Frihed, København.
 Nov. Dansk Presse, København.
 Nov. Danske Tjenestemænd, København.
 Nov. Nyhedstjenesten, København.
 Dec. Randersfronten, Randers.
 Dec. Slesvigsk Front, København.
 1943 Arbejder Opposition.
 1943 Dagry, Ulfborg, Jylland.
 1943 Dansk Daad, Midtjylland.
 1943 Den sorte Bog, Thisted.
 1943 Den tredje Front, Randers.
 1943 Frihed.
 1943 Fri Dansk Nyhedstjeneste.
 1943 Grænseposten, Padborg.
 1943 Holger Danske, Helsingør.
 1943 Kommentar (af Nemo), København.
 1943 Nyt fra Dansk Samling, Køben-havn.
 1943 Ny — Tid, Nordøstjylland.
 1943 Pioneren.
 1943 Sabotage, København.
 1943 Trods Alt, Odense.

1944.

- Jan. Uddrag af den danske Friheds-presse (i Febr. 1945 Navneskifte til: Hver ottende Dag), Køben-havn.
 Jan. Nyheder fra Storbritannien, København.
 Jan. The man in the street, Vejle.
 Jan. Gabestokken, Sorø.

1944.

- Jan. 1944, København.
 Jan. Jævne Meninger, København.
 Jan. Aktuel Orientering (fra Nordens Frihed), København.
 Marts Nyt fra Norden, København.
 Marts Landboen.
 Marts Observer, Aarhus.
 Marts Frit Nyt, København.
 Marts Kirkens Fronts Nyhedstjeneste, København.
 April Nyhedstjenesten (maanedligt Kro-nikblad), København.
 April I Kontakt med Verden.
 April Roskilde Kureren, Roskilde.
 Maj Tidens Stemme, Viborg.
 Maj Nattens Nyheder.
 Maj Kurer, Sorø, senere København.
 Maj Frem Bondemand Frem, Ribe.
 Juni Nyhedstjenesten, Ringkøbing.
 Juni Hjemmefrontens Nyhedstjeneste, København.
 Juni Viborg Stifts illegale Tidende, Viborg.
 Juni Kirkelig Pressetjeneste, Køben-havn.
 Juni De sidste Nyheder, Helsingør.
 Juni Kureren, (Nyhedstjeneste), Kalundborg.
 Juli Frit vestjysk Fiskeritidende, Hirtshals.
 Juli Budstikken, Sønderjylland.
 Juli Bautastenen, København.
 Juli Budstikken gaar.
 Juli Frisk Mod, Sønderjylland.
 Juli Klokken er fem Minutter før 12, Thisted.
 Juli Kritikus.
 Juli Bornholms Kurer, Bornholm og København.
 Juli Dybbølposten.
 Aug. Studenternes Efterretningstjeneste, daglig Information, København.
 Aug. Solidaritet.
 Aug. Faldskærmen.
 Aug. Døgnets Nyt, København.
 Aug. Ploven, Hillerød.
 Aug. Morsingboen, Nykøbing Mors.
 Aug. Plovfuren, København.
 Sept. Observatøren, København.
 Sept. Den sidste Runde, København.
 Sept. Landbefolkningens Nyhedstjeneste.
 Sept. Danskeren, ugentlig Information, København.

1944.		1945.	
Sept.	Frederikssund Kureren, Frederikssund.	Jan.	Luren, Bjerringbro.
Sept.	Nordisk Front, Ugeudgave, København.	Jan.	Frit Forum, København.
Sept.	Dansk Nyhedsblad, København.	Jan.	Rambukken, Orientering for Byggefaget, København.
Sept.	Frihedsstøtten, Næstved.	Jan.	Nyhedstjenesten, Korsør.
Okt.	Ugenyt (Dansk Maanedspost), København.	Jan.	Herning Frie Presse, Herning.
Okt.	Danskeren, Nyhedstjeneste for Horsens og Omegn, Horsens.	Jan.	Derudefra, København.
Okt.	National Front, Skanderborg.	Jan.	Dannevirke, Haslev.
Okt.	Den Danske Herold.	Jan.	Fri Ungdoms Nyhedstjeneste, Ringsted.
Okt.	Grænsevagten, København.	Jan.	Slesvigsposten.
Nov.	Fri jysk Tidende, Nyhedstjeneste, Aalborg.	Jan.	Fri Presses Kroniktillæg, København.
Nov.	Morgenbladet, København.	Jan.	Sønderjydske Breve, København.
Nov.	Orientering for Haslev, Haslev.	Febr.	Kureren, Frederiksværk.
Nov.	Fri Ungdom, Ringsted.	Febr.	Den Skyldige (fra 2. Nr. Den Medskyldige).
Nov.	Kontakt, Ebeltoft.	Febr.	For Fremtid og Frihed, Svinninge.
Nov.	Dag og Daad, Askov.	Febr.	Hver ottende Dag, København, (tidligere Navn fra Jan. 1944: Uddrag af den danske Frihedspresse).
Nov.	I den 11. Time, København.	Febr.	Paa Falderebet, København.
Nov.	Frit Nyt, daglig Orientering, København.	Febr.	Kurer, Nyhedstjeneste, København.
Nov.	Budstikken, daglig Information, Roskilde.	Febr.	Udkiggen, København.
Nov.	Sjællandske Breve, Næstved.	Febr.	O. K. Revy, Skagen.
Nov.	Tidens Tegn (fra Dansk Presse), København.	Marts	O. K. Kronik, Skagen.
Nov.	Holger Danske jun. (Ugeblad), København.	Marts	Patrioten, Sorø.
Dec.	V, København.	Marts	Mønboen, Stege.
Dec.	Kulsviernes Nyhedstjeneste, Hillerød.	Marts	Skjern-Budstikken, Skjern.
Dec.	Gudenaaposten, Bjerringbro.	Marts	Verden og Vi, København.
Dec.	Det Frie Ord, Vordingborg.	April	Tidende, Kalundborg.
Dec.	Kurereens Nyhedstjeneste, Tølløse.	April	København, København.
Dec.	Baunen, Skive.	April	Dannevirkes Nyhedstjeneste, Haslev.
Dec.	Sidste Nyt, Hedehusene.	April	Fri Nyhedstjeneste, København.
1944	Budstikken, Hillerød.	April	Sund Fornuft.
1944	De frie Danske (Lokalblad), Vojens.	April	Sjællands Kureren, Roskilde.
1944	Kampens Vej, Roskilde.	Maj	Nu, København.
1944	Muldvarpen, København.	Maj	Folkets Dagblad, København.
1944	Radio-Nyt (fra De Danske Studenter), København.	1945	Fyrtaarnet, Strib.
1944	Saa er By som Borger, København.	1945	Nyt, Ringsted.
		1945	Ugeposten, Slagelse.

Endvidere udkom følgende Blade, hvis Begyndelsesdata ikke er kendt:

Aalborg Posten, Aalborg.	Helsingørposten, Helsingør.
Aarhus Ekko, Aarhus.	Helsingør Oplysningstjeneste, Helsingør.
Absalon.	Horsens Ekko, Horsens.
Aktion.	I Gabestokken, Haslev.
Alliance-Revue, København.	Kritisk Maanedstryk.
Budstikken, Aarhus.	Kronikken.
Budstikken, Frederikshavn.	Landsoldaten.
Budstikkens Efterretningstjeneste, Randers.	Leonis Nyhedstjeneste.
Dansk Rundskrivelse, Næstved.	Morsø-Posten, Nykøbing Mors.
Den 11. Time, Slagelseposten, Slagelse.	Ny Dag.
Den sorte Liste, Aalborg.	Nyhedstjenesten, Møen.
Den tavse Dansker.	Paa Vagt.
Du danske Bonde.	Provokation.
Folkets Kamp, Nordjylland.	Sabotøren.
Foto Revy, København.	Sidste Nyt, Næstved.
Fra Frihedskampens Venner, Beder St.	S. I. T. Københavnerbudstikken, København. (Socialdemokratens Informations-Tjeneste)
Frederikshavnerkurieren, Frederikshavn.	Stormklokken.
Frit Land.	Sydvestsjællands Ugeblad, Slagelse.
Gnisten.	Tjenestemandetsblad.
Hammer og Segl.	Ugens Nyt, Haderslev.
Hedeposten, Bjerringbro.	Undergrundsposten.
	Ungdommen og Fremtiden.

Ialt er der i Danmark udsendt ca. 225 forskellige illegale Blade, og det samlede Oplagstal har overskredet 26 Millioner — 1941 ca. 0,2 Mill., 1942 ca. 1,1 Mill., 1943 ca. 4,1 Mill., 1944 ca. 12,3 Mill. og 1945 8,4 Mill.

Kapitel 2.

Oplysninger om nogle af de politisk betydeligste Blade.

1. „Land og Folk“.

Som det første regelmæssige illegale Blad udkom den 29. Juni 1941, en Uge efter Kommunist-Razziaen, det kommunistiske Partiblade „Land og Folk“.

Bladet kom over hele Landet, tryktes flere Steder, og udkom i et månedligt Oplag stigende fra ca. 10.000 til ca. 130.000 Eksemplarer.

Bladets Hovedopgave var Kampen mod Tyskerne og deres danske Haandlangere samt mod de danske Regeringers Samarbejdspolitik, med derudover gik Bladet ind for en Forbedring af Arbejdernes, Tjenestemændenes og Aldersrentenydernes Levevilkaar.

Fra Januar 1943 udsendtes tillige det ugentlige „Ugens Nyt“ i et Oplag, som steg til ca. 50.000 Eksemplarer.

2. „De frie Danske“.

I December 1941 udkom „De frie Danske“, der siden blev et af de fineste udstyrede og bedst redigerede illegale Blade. Bladet bragte nogle af de stærkeste Indlæg mod Regeringens Politik.

Bladet startedes af en Modstandsgruppe ved Navn „Vædderen“, som var stiftet i 1940. Senere kom nogle dygtige Bladfolk til, og Bladet voksede i Oplag fra 200 i Starten til 10.000 i 1943 og til 20.000 i 1944.

3. „Frihedsstøtten — Dansk Maanedspost“.

Fra December 1941 udkom Bladet „Frihedsstøtten“ og det fortsatte fra Februar 1943 under Navnet „Dansk Maanedspost“.

Bladet, der udkom hver Maaned og blev fordelt over hele Landet, blev redigeret af en Kreds af unge Akademikere. Det var holdt i en rolig og strengt saglig Tone, og lagde især stor Vægt paa at gøre Rede for, kritisere og vejlede i den udenrigspolitiske Situation, blandt andet de nordiske Problemer, samtidig med at det bragte Nyhederne herhjemme fra.

Bladet var ikke tilknyttet noget bestemt politisk Parti.

Oplaget var i Starten ca. 300, den 29. August 1943 ca. 3.000 og til sidst 15.000 Eksemplarer pr. Gang.

I Tidsrummet fra Juni til December 1944 udsendtes tillige en ugentlig Nyhedstjeneste.

4. „Ringens Orientering“ — „Orientering“.

„Orientering“ var ikke et illegalt Blad i almindelig Forstand, men kom fra Februar 1942 i forskellig Form som fortrolige Meddelelser til Organisationen „Ringens“ Medlemmer. Dette Princip kunde med Organisationens Vækst dog ikke opretholdes. Fra 1944, da man gik over til Trykning, fik det mere Karakter af illegalt Blad, der ogsaa naaede ud til andre Kredse over hele Landet. Oplaget pr. Gang — hver 14. Dag — blev paa henvend 30.000. Samtidig med Trykningens Igangsættelse begyndte man Udsendelse af en *Nyhedstjeneste* (2 Gange ugentlig) i et Oplag paa ca. 10.000 Eksemplarer.

5. „Frit Danmark“.

I April 1942 kom det første Nummer af Besættelsestidens største Blad „Frit Danmark“.

Redaktionen af dette Blad fremgik af et bredt Samarbejde af forskellige Partiers Modstandsfolk, især maatte man bemærke det gode Samarbejde mellem de konservative og Kommunisterne. „Frit Danmark“ voksede hurtigt op til at blive en vældig Organisation med ca. 100 Provinsafdelinger og med Trykkesteder over hele Landet.

Ligeledes dannedes der faglige Fraktioner, som redigerede særlige Udgaver af Bladet, bl. a. for Tjenestemænd og for Landmænd.

Hovednummeret udkom maanedligt i et Oplag stigende fra nogle faa Tusinde til ca. 150.000 Eksemplarer.

Desuden udsendtes adskillige Lokaludgaver og fra August 1943 det ugentlige „Frit Danmarks Nyhedstjeneste“, efterhaanden i et Oplag af ca. 75.000 Eksemplarer.

6. „Studenternes Efterretningstjeneste“.

Lige fra April 1940 har denne Organisation, som udgik fra konservative Gymnasier og allerede i 1940 omfattede 18 Provinsorganisationer, udsendt Løbesedler, som opfordrede til Modstand, bedst kendt er „Danskerens ti Bud“. (November 1940).

Efterhaanden kom Studenter af alle forskellige Partifarver ind i Arbejdet med Bladet.

Fra August 1942 udkom Bladet hver 14. Dag. Til at begynde med kom det i ca. 500 Eksp., i Januar 1943 ca. 1000, og Oplaget steg derefter med ca. 500 om Maaneden i et halvt Aars Tid. Ved Tilslutning fra andre Grupper kom det pr. 29.-8.-1943 op paa ca. 24.000 Eksemplarer, og fra Januar til April 1944 blev Bladet trykt i ca. 120.000 Eksemplarer. Fra Maj 1944 til Kapitulationen kom Bladet i ca. 75.000 Eksemplarer pr. Gang.

Fra August 1944 udsendtes en i Forstaaelse med Information „Daglig Information“ i Oplag fra 500—1200.

7. „Danske Tidende“.

„Danske Tidende“ begyndte at udkomme i Januar 1943, under Redaktion af nu afdøde Redaktør Nic. Blædel. Bladet, der ikke var tilknyttet noget politisk Parti, bragte især kritiserende og orienterende Artikler, der var præget af Redaktørens indgaaende Kendskab til den tyske Ideologi.

Efter den 29. August 1943, hvor Redaktør Blædel blev arresteret, blev der en mindre Standsning, men kort efter begyndte Bladet — eller i alt Fald et Blad af samme Navn — igen at udkomme under en ny Redaktion, der dog fortsatte den Linie, Redaktør Blædel havde angivet.

Senere indtraadte to fremtrædende Repræsentanter for de socialdemokratiske og konservative Rigsdagsgrupper i Redaktionen.

Bladet udkom hver Maaned og havde til at begynde med et Oplag paa ca. 5.000 og til sidst ca. 8.000 pr. Gang.

8. „Hjemmefronten“.

Fra Februar 1943 udkom Bladet „Hjemmefronten“, udgivet af Kredse fra K.U. Oplaget steg fra ca. 10.000 mdl. til ca. 100.000, men standsedes af en Razzia og fortsatte derefter paa godt 50.000.

Fra Juni 1944 udsendtes tillige „Hjemmefrontens Nyhedstjeneste“.

9. „Fri Presse“.

„Fri Presse“ startede som et maanedligt trykt Blad i Maj 1943 og kom fra Begyndelsen af 1944 regelmæssigt hver 14. Dag. Oplaget laa derefter paa ca. 50.000 pr. Gang. Bladet, der ikke var partipolitisk præget, var holdt i en rolig Tone, men kritiserede skarpt Forhandlingspolitikken.

I 1945 udsendtes tillige Kroniktillæg med Artikler fra Verdenspressen.

10. „Information — Nordisk Nyhedstjeneste“.

„Nordisk Nyhedstjeneste“ udsendte sit første Nummer i Juni 1943 under Navnet „Den illegale Presses Nyhedsbureau“, og i August s. A. begyndte „Information“ i Form af Nyhedsbreve fra en enkelt københavnsk Journalist. Indtil Nytaar 1944 udsendte „Information“ dagligt og „Nordisk Nyhedstjeneste“ et Par Gange ugentligt Stof til de illegale Blade, saaledes at „Information“ bragte det danske og „Nordisk Nyhedstjeneste“ det udenlandske, især det nordiske, Stof. Senere sluttedes Bureauerne sammen under Navnet „Information — Nordisk Nyhedstjeneste“, almindeligvis kaldet „Information“. Bladet, der udkom alle Hverdage, kom i henved 1000 Eksemplarer, der udsendtes til en meget nøje kontrolleret Abonnentkreds, herunder samtlige illegale Bladgrupper og de fleste andre illegale Grupper i Landet. De daglige Udsendelser var paa en Gang Nyhedskilde for den illegale Presse og den udenlandske Radio og et internt Meddelelsesmiddel for Frihedsraadet.

I Sverige udkom daglig en svensk Udgave, ligesom Stoffet gennem „Dansk Presse-tjeneste“ i Stockholm fordeltes til Pressen i hele den frie Verden.

Efter Befrielsen er Bladet fortsat som legalt Dagblad under Navnet „Information“ og i Samarbejde med Organisationen „Ring“.

11. „Kirkens Front“.

Fra Juli 1943 udgav yngre folkekirkelige Kredse Bladet „Kirkens Front“, som førte en kristent betonet Kamp mod Tyskerne og deres danske Venner. Desuden behandlede Bladet danske og fremmede (især norske) Kirkeproblemer.

Oplaget steg fra ca. 6000 til ca. 35.000 mdl., og fra Marts 1944 udgaves endvidere „Kirkens Fronts Nyhedstjeneste“.

12. „Folkeviljen“ — „Dansk Presse“ — „Tidens Tegn“.

2. Okt. 1943 udkom „Folkeviljen“ i Randers, udgivet af aktive Socialdemokrater (Navnet fra Socialdemokratiets Valgavis).

Hurtigt voksede Bladet til et Landsblad med Hovedsæde i Aalborg og flere Trykkerier i andre Byer.

Oplaget steg fra 500 til 6000 om Maaneden.

I 1944 kom Bladet i Samarbejde med „Fri Presse“ og „Ringens Arbejdergrupper“ og fra Nytaar 1945 sammensluttedes Bladet med „Dansk Presse“ under Navnet „Dansk Presse — Folkeviljen“. „Folkeviljen“ fortsatte dog som selvstændigt Lokalblad i Nordjylland.

„Dansk Presse“ var udkommet fra November 1943. Oplaget steg fra ca. 4000 til ca. 70.000 om Maaneden.

Fra November 1944 udgav Gruppen tillige det ugentlige Nyhedsblad „Tidens Tegn“, som efter Sammenslutningen med „Folkeviljen“ og Samarbejdet med „Ringens Arbejdergrupper“ fra Begyndelsen af 1945 udkom som Dagblad, og som efter Befrielsen er blevet fortsat som Ugeblad.

Baade „Folkeviljen“, „Dansk Presse“ og „Tidens Tegn“ henvendte sig især til de socialdemokratiske Arbejdere, som de søgte at kalde til Aktion.

13. „Folk og Frihed“.

Bladet begyndte at udkomme i November 1943 i et Oplag paa ca. 3000 Eksemplarer, et Oplagstal, der dog hurtigt steg til ca. 10.000 (Jan. 1944) og senere til ca. 20.000 pr. Gang. Bladet kom som Regel hver Maaned, men der kom jævnligt et ekstra Nummer midt i Maaneden.

„Folk og Frihed“ beskæftigede sig ikke meget med Nyhedsstoffet, men i højere Grad med de indrepolitiske danske Folk, dog uden at tage særpolitisk Standpunkt. Bladet, der havde Mottoet: „Det er hverken raadeligt eller ufarligt at handle mod Samvittigheden“ (Luther i Worms), fordømte især Scaveniuspolitikken og Opportunismen blandt Folk.

14. „Frit Nyt“.

„Frit Nyt“ var et upolitisk Blad, der bragte de vigtigste Nyheder sammen med oplysende og propaganderende Artikler. Det henvendte sig til alle Kredse i Landet, men lagde især Distributionen an paa, at flest mulige Eksemplarer uddeltes paa Landet.

Bladets første Nummer kom i Marts 1944 og var duplikeret, men allerede det andet Nummer var trykt. Til at begynde med kom Bladet hver Maaned, men senere hver 14. Dag.

Oplaget var til at begynde med ca. 6.000 pr. Gang, men steg i Juli 1940 til 20.000 og var til sidst oppe paa ca. 30.000 pr. Gang.

De sidste Maaneder af 1944 begyndte Bladet Udgivelsen af en daglig Nyheds-tjeneste, der dog udkom i et ret begrænset Oplag.

15. „Morgenbladet“.

11. November 1944 paabegyndte Dansk Samling, der jo som Parti arbejdede illegalt, Udsendelsen af „Morgenbladet“, der væsentligst indeholdt Nyhedsstof.

„Morgenbladet“ udkom i et dagligt Oplag fra 800 til 7000 Eksemplarer.

Bladet er efter Befrielsen blevet fortsat som legalt Dagblad.

Kapitel 3.

Uddrag af den illegale Presse.

„De Frie Danske“: Kritik af Udenrigsminister Scavenius i Anledning af hans Stilling til Tyskerne, herunder Told- og Mønt-Unionen, Frikorpset og Antikomintern-Pagten. 1941. Dec.

Endelig: Efter halvandet Aars Forløb finder en af vore ledende Politikere Mod og Lejlighed til at udtrykke, hvad vi alle har været klar over længe. Desværre altfor længe. At det skulde blive den ellers saa fredsommelige Dr. Krag, der i Rigsdagen skulde rette det første Slag mod Danmarks Fjende Nr. 1, *Erik Scavenius*, viser bedst, hvor uudholdelig Situationen efterhaanden var bleven. Man behøver ikke at være i Besiddelse af overvældende store Evner som Spaamand for at forudsige, at Dr. Krag snart vil slutte sig til Christmas Møllers Brigade, *WE SALUTE YOU, DOCTOR*.

Nu kommer det frem. Hr. Erik Scavenius, vor „højtærede Udenrigsminister“, denne Tysklands ydmyge Lakaj, har stadig forsøgt at udføre sit beskidte Arbejde: at underminere Danskheden og sælge os som Tyskernes fremtidige Slaver. Gang paa Gang har denne Forræder truffet Aftale med Tyskland, uden at nogen af vore ansvarlige Ledere vidste derom, dog maaske med Undtagelse af Lakaj Nr. 2, Gunnar Larsen.

Erik Scavenius! Vi husker Deres Sammensværgelse med Tyskerne angaaende „Told- og Mønt-Unionen“.¹⁾ Ligeledes husker vi Deres private Frikorps „Kryssing“, og nu Antikomintern-Pagten. „*Almuen*“ holder Øje med Dem.

„De Frie Danske“: Kritik af Udenrigsminister Scavenius i Anledning af Antikomintern-Pagten. Dec.

Til Lykke.

Hr. Scavenius!

Saa vandt De første Omgang, dog ikke med nogen større Margin. Ganske vist lykkedes det Dem at gennemføre en Slyngelstreg, der til evig Tid vil staa som et af de sorteste Blade i Danmarks Historie, men vi tror ikke, at De vil faa megen Glæde deraf.

Hvad er Meningen med Antikomintern-Pagten? Hvis det var for at faa Udlandet til at tro, at Danmark stillede sig solidarisk med de tyske Voldsmænd, saa er det allerede slaaet fejl. Hele Verden ved nu, at det var Danmarks „højtærede Udenrigsminister“ og ikke det danske Folk, der tiltraadte Pagten. Det danske Folk har ikke, og *kan aldrig faa*, noget fælles med Nazi-Tyskland. De tyske Metoder er saa fjernt fra dansk Mentalitet, at ingen Brobygning er mulig.

Hvad bliver Deres næste Skridt, Hr. Scavenius? Skal Danmark nu tiltræde „3-Magts-Pagten“, og skal vi sende Tropper til Østfronten for at fylde Hullerne i de tyske Rækker? Tror De ikke, at det danske Folk taber Taalmodigheden og gør kort Proces med Dem? Selv om Aviserne herhjemme har baade Haandjern og Mundkurv paa, har Deres skurvede Medskyldige vel nok rapporteret Begivenhederne her i Landet, medens DE selv deltog i „Quisling-Jamboreen“ i Nazi-Riget.

Tror De, Heldet stadig vil følge Dem?

Husk, hvorledes det gik den franske „Quisling“, Pierre Laval.

¹⁾ Udførlige dokumentariske Oplysninger vedrørende Forhandlingerne herom, der berøres ovenfor S. 159 m. og 1270 øv., kan formentlig først forventes forelagt Offentligheden gennem den parlamentariske Kommissions Arbejde.

1941. „De Frie Danske“: Om Fraternisering med Tyskerne.

Dec.

Hvorlænge skal vi sove endnu?

Efterhaanden som Tiden gaar, og man værner sig mere og mere til at se de „Fremmede“ paa Gaden, slaar Danskerne sig til Taals med, „at de skal jo engang være her, og det kan vi jo ikke gøre noget ved“. Unge Piger finder det naturligt at omgaas „Uniformerne“ paa den mest intime Maade, og Kvinder og Mænd af alle Aldersklasser konverserer Besættelsestropperne og fraterniserer med dem paa Gader, i Tog og Sporvogne, uden at tænke paa Kongens og Regeringens Ord om, at vi skal afholde os fra enhver Form for *utidig Nysgerrighed* overfor Besættelsesmagten. *Det danske Folk sover*. Ved vi da ikke, at Tyskerne er vore Fjender, og at de tyske Soldater er her som Repræsentanter for det national-socialistiske Tyskland, der voldeligt har overfaldet vort Land, uanset, at *de selv* har opfordret vort Land til at slutte en „Ikke-Angrebs-Traktat“ med dem.

De har givet os Løfter, som de truede med at bryde, hvis ikke de fik deres Vilje i Spørgsmaalet om Antikomintern-Pagten, og som de er parat til at bryde, saasomt vi igen er for langsomme til at „nyordne“ os. De har givet Løfter til andre Lande, og de har konsekvent brudt dem alle. De vil give os endnu flere Løfter, blot de kan opnaa at faa os knyttet endnu nærmere til sig.

Er vi da saa blaaøjet naive, at vi tror, de vil holde Løfterne til os. Hvorfor skulde de dog det? Har vi maaske mere end andre Lande Krav paa Hensynsfuldhed? (Et Begreb, de kun kender af Navn.) Har de unge Piger og de tyskvenlige Kvinder og Mænd overhovedet nogen national Æresfølelse? NEJ, de ved end ikke, hvad Ære er.

Det er paa Tide at raabe et Vagt i Gevær. Danske Kvinder og Mænd, vaagn op. Husk at vi er Danske, vi er besat af en Fjende, der ikke har Tanke for andre end sig selv. Faar de unge Piger Understøttelse af Værnemagten, naar de faar Børn med de tyske Soldater? Børn avlede i skændig, æreløs Utugt. Nej, i bedste Fald kommer det paa Clearingcontoen („Diverse Debitorer“), og i alle Tilfælde er det de danske Skatteydere, der kommer til at betale „Gildet“. Tror de opportunistiske Spytlikkere, at de vil faa Magten i Landet engang? Nej, saa længe Tyskerne er her, vil de søge at beholde hele Magten *selv*, de tyskvenlige kan kun benyttes som Lakajer, de faar ingen Løn bagefter — af Tyskerne, de vil nemlig ikke være i Stand til at betale. Men vi skal vide at betale „Lakajerne“, hvad de har fortjent. Staa sammen, alle danske. Lad os vise, at den 9. April 1940 var en sørgelig Fejltagelse, at der endnu *er Liv i Holger Danske*. Næste Gang, der stilles Krav til os fra Fjenden (sandsynligvis om Jødeforfølgelse), siger vi NEJ. Et enigt Nej. Lad dem saa blot foretage „Repressalier“, lad dem vise deres sande Ansigt.

Vi vil ikke lege med længere.

1942. „De Frie Danske“ om Udloving af Belønning for Angivelse af Ophavsmænd til Demonstrationer paa Kultorvet og for Eftersøgning af Faldskærmsfolk.

Febr.

Judaspenge.

Dagspressen for 6. Februar 1942 bringer følgende under Overskriften „Ulovlig Demonstration paa Kultorvet“.

Københavns Opdagelsespoliti meddeler:

„Natten til den 1. d. M. Kl. 4.00 og Natten til den 5. d. M. Kl. 3.45 har uansvarlige Personer foranstaltet ulovlige Demonstrationer paa Kultorvet.

Da Demonstrationerne maa betragtes som et alvorligt Brud paa den Ro og Orden, der bør herske i Staden, udlover Politiet en Dusrør paa indtil 1000 Kr. for Oplysninger, der fører til Gerningsmændenes Paagribelse.“

Et Par Dage efter var der en ny Meddelelse i Bladene. Igen ødslede Tyskerne med vore Penge. Denne Gang helt op til 5000 Kr. Det viser sig, at 2 eller flere Personer ved Hjælp af Faldskærme er sprunget ud fra en lavtflyvende Flyvemaskine. Desværre omkom den ene, hvilket var meget beklageligt, da det var en tapper Mand, der sikkert havde en vigtig Mission at udføre.

Dette fandt Sted allerede den 28.-12.-1941, men først halvanden Maaned senere blev det offentliggjort. I hele denne Tid havde altsaa Gestapo og det danske Politi gennemtrawlet hele Landet i forgæves Søgen, inden man meddelte det til Befolkningen. Derefter kom saa Løkkemaden paa de 5000 Kr. 1942.

Ser man det. Igen et Skridt nedad mod det Raahedens og Brutalitets System, der er eneherkende i Nazi-Riget.

De nazistiske Metoder skal atter prøves her i Danmark. Kan man ikke med Pinsler og Trusler faa sin Vilje gennemført, saa forsøger man at benytte sig af Folks Fattigdom eller Pengegridskhed til at købe Landsforrædere.

Mon disse Judaspenge vilde være heldbringende for nogen? Vi tror det ikke. Tværtimod. Vi mener, det vilde være en højst ulyksalig Dag for Vedkommende, om nogen herhjemme lod sig købe for tredive Sølvpenge.

Den paagældende vilde fortryde det meget pludseligt, men vi tror heller ikke, at nogen her i Landet vilde være gemene nok til at gaa Tyskernes Ærinde. Men Gestapos danske Lakajer kan være stolte. Indtil videre.

„Frit Danmark“: Programudtalelse for den illegale Presse.

April

Frit Danmark.

.....
Vi er en lille Kreds, som tidligere har haft meget modsatte Anskuelser, og som maaske vil blive uenige igen, naar Forholdene i Danmark tillader os at tale frit og aabent som i gamle Dage. I Dag er vi traadt sammen for at udgive „Frit Danmark“, for at holde den danske Linje, for at give vore Landsmænd aaben og ærlig Besked om, hvad der foregaar, for midt i Undertrykkelsen at tale saaledes, som det er klart for alle, at der tænkes i de 99 % af Befolkningen.

Vort Program er først og fremmest Oplysning — men iøvrigt vil det fremgaa af Tidens Udvikling og Begivenhedernes Indtræden, hvad vi vil tilraade, og hvorledes vi mener, der skal handles.

Vi kan ifølge Sagens Natur og Forholdene ikke give os tilkende. Hvem vi er, og hvad vi var, vil alt blive opklaret, naar den store Dag — Sejrens Dag — for Ret, Sandhed og Retfærdighed kommer.

Vi henvender os til alle vore Landsmænd. Og vi ønsker alle Landsmænd med i den brede danske Front, som alt eksisterer.

Vore fødte Fjender er den tyske Nazisme og dens danske Aflægger. Vi vil med alle til Raedighed staaende Midler bekæmpe de danske Landsforrædere, som er gaaet i tysk Sold, som Dagen efter den 9. April med Jubel erklærede, at nu havde Hitler skabt sit Livsrum, som efter den 9. April Gang paa Gang har angivet Landsmænd til Tyskerne og som ingensinde skyer noget Middel for at undergrave den folkelige Enhedsfront. De danske Nazister er vore Fjender, som Tyskernes Bøddelregering og dens Haandlangere er det. Til alle andre rækker vi Haand.

Ogsaa forsaavidt til den nuværende Regerings politiske Repræsentanter og til Rigsdagen. Vi har meget at indvende mod den Eftergivenhedens Politik, som er ført — og vi vil lade Kendsgerningerne og dem alene tale om, hvad der er sket.

Men vi ser intet hellere, end at Regeringen tager Ledelsen i den Modstand, som maa og skal øves overfor de tyske Undertrykkere. Vi interesserer os ikke for, hvilke Personer det er, som fører an, men vi har kun Interesse for, at den rigtige Linje følges. Det er det, det drejer sig om. Det er en bestemt og konsekvent Modstand mod de tyske Overgreb, Tiden kræver af hver enkelt af os. Det er en Fastholden ved Løfterne af 9. April, som skal etableres — ikke en Vigen og Gliden, saaledes som det har kendetegnet de to Aar, som nu er gaaet.

Det er vor Opgave at skaffe reel og rigtig Oplysning ud til det danske Folk. Vi vil, at alle Led i det danske Samfund skal staa paa sin Ret.

Saa faar det bære eller briste.

1942. I dette første Nummer af „Frit Danmark“ vil en meget væsentlig Plads blive givet til at redegøre for, hvad der er sket, og vi vil derefter følge Begivenhederne hjemme og ude i den kommende Tid.

„Frit Danmark“ vil stræbe mod at være Udtryk for, hvad alle virkeligt Danske føler og tænker. Vi vil være den hjemlige danske Stemme i en Tid, hvor Undertrykkelse, Vold og Overfald hersker.

Her skal tales dansk og kun dansk — men vi ved, at varer denne Besættelsestid længe, saa vil mange flere end vi blive nødt til at gaa under Jorden med deres Arbejde — for det danske Folk skal leve, hvor længe end Undertrykkelsen varer, og vi vil ingensinde glemme, at kun en allieret Sejr og Nazismens Ødelæggelse kan skabe Mulighed for, at Livets høje Idealer om Frihed og Retfærdighed, Retsind og Hæderlighed, Sandhed og Ærlighed kan komme til at herske i Verden og i vort Land.

Og endelig. Vi bør ingensinde glemme, at man kan ikke faa noget gratis her i Verden. Vi kan ikke blot lade de Allierede udføre den haarde Kamp mod en hensynsløs og barbarisk Modstander, uden selv at ville gøre, hvad vi kan.

Vi maa selv hjælpe med. Veje og Midler er anderledes for det undertrykte Land end for de Lande, som har den Lykke at være med i Kampen for de høje Idealer. Og vi skal nok angive Veje og Midler. Men vi gentager: *Vi maa selv være med.* Det skal ikke være saaledes, at Danmark savnedes i den fælles Kamp mod hele Verdens Tyranner.

April „De Frie Danske“: Kritik af Udenrigsminister Scavenius i Anledning af Afskedigelsen af den danske Gesandt i London, Grev Reventlow.

Den tyskkontrollerede danske Presse bragte den 25. Marts Udenrigsministeriets Bekendtgørelse om, at den danske Gesandt i London, Grev Edouard Reventlow ikke længere kunde forblive i Tjeneste som dansk Tjenestemand, fordi han havde paataget sig Hvervet som Ærespræsident for „Sammenslutningen af frie Danske i Storbritannien og Nordirland“.

Det er jo ikke første Gang, at en god Dansker afskediges af det danske Udenrigsministerium paa Grund af sin „uneutrale“ Holdning, og vi vil derfor gerne spørge Herr Scavenius om, hvad *neutral* Holdning da er. Vi behøver ikke at afvente Svaret. Herr Scavenius har klart vist, at det efter hans Mening blot drejer sig om at danse efter Tysklands Pibe, saa er „Neutraliteten“ i Orden.

Maj „Frit Danmark“: Artikel om ikke at sælge til Tyskerne og ikke købe hos Forretningsfolk med tyske Kunder.

Køb kun hos Danske. — Sælg kun til Danske.

Det er nu nødvendigt, at det danske Folk hjælper aktivt med til at forhindre, at den tyske Udplyndring naar det Maal, en tysk Officer kynisk har sat for denne Fremfærd i Danmark: at Danskerne skal spise Rotter, før Tyskerne vil forlade Landet! Og i Polen saavel som paa Balkan er Truslen blevet virkeliggjort.

Det er nødvendigt, at vi holder op med at sælge andet til Tyskerne end de Varepartier, som ifølge Handelsaftalerne skal gaa Syd paa.

Forretningsfolk i Danmark maa nægte at sælge Varer til Tyskerne; og *vi Danske maa belære vore Forretningsmænd om, at nu maa de vælge mellem os og Tyskerne!* Vi boykotter fra i Dag alle de Forretninger, som gerne ser Tyskerne som Kunder. Vi kommer ikke hos den Tandlæge, som udfører Tandarbejde paa Tyskerne, og da slet ikke til en Tandlæge, som spilder vore sparsomme Guldbeholdninger paa at fylde Guld i en tysk Mund. Vi kører naturligvis ikke mere med en Vognmand, som helst kører for Tyskerne, men vi køber hos Danske og sælger udelukkende til Danske, saa gavner vi vort Fædreland bedst.

Landboerne kan i Fremtiden vise deres Samfundssind ved at sørge for, at deres Venner og Familie i Byerne forbeholdes saa meget Flæsk og saa meget af andre Levnedsmidler, at de kan opretholde Livet derved. Først naar hver har sørget for sine nær-

meste, kan Landmændene sende Varer til det tyske Marked. Ogsaa dette vil være dansk 1942.
Gerning til Gavn for Fædrelandet.

„Frit Danmark“: Det danske Folk protesterer mod Regeringens Eftergivenesspolitik og opfordrer Regeringen til at staa forrest i Modstanden. Maj

Dette er Stemningen i det danske Folk —

Det gælder i det danske Folk. Harmen og Foruroiligelsen over den Udplyndring og Undertrykkelse, som vort Land — alle tyske Løfter til Trods — er Genstand for, antager Dag for Dag mere bevidste, organisatoriske Former. Trods Arbejds- og Socialminister Kjærbøls ihærdige Anstrengelser for at skjule det, er det ikke nogen Hemmelighed for Flertallet af det danske Folk, hvorledes mange tusinde Fagforeninger og andre Arbejderorganisationer gennem de seneste Maaneder har protesteret mod Regeringens Eftergivelsespolitik og den deraf følgende forestaaende Forringelse af den sociale Lovgivning.

Men ogsaa indenfor andre danske Befolkningslag kommer Utilfredsheden stadigt skarpere til Orde.

Saaledes har fornylig en Deputation af københavnske Hospitalslæger overrakt Indenrigsministeren nedenstaaende Adresse, der var underskrevet af ca. 425 — eller næsten 90 % af samtlige Hospitalslæger:

DET MAA VÆRE SLUT MED EFTERGIVENHEDEN.

„Til Indenrigsministeren.

Grundlaget for den Loyalitet, hvormed den danske Befolkning har efterkommet Kongens Opraab af 9. April 1940, og dermed ogsaa Grundlaget for den Tillid, som Befolkningen hidtil har vist den siddende Samlingsregering, var først og fremmest den Passus i den tyske Rigsregerings Opraab af 9. April, i hvilken den højtideligt erklærede at ville afholde sig fra ethvert Indgreb i indenrigspolitiske danske Forhold.

Der er gentagne Gange indtruffet Begivenheder, som har gjort, at Befolkningen med stigende Ængstelse og Usikkerhed har maattet konstatere, at dette Løfte fra tysk Side er blevet brudt. Regeringen har maattet gøre en Række Indrømmelser, som kun kan opfattes som Udtryk for en Pression og Indblanding i danske Forhold.

I fuld Forstaaelse af de Vanskeligheder, hvorunder den siddende Regering udøver sin Virksomhed under de nuværende Forhold og uden paa nogen Maade at ville kritisere de Handlinger, som har fundet Sted, ønsker vi undertegnede Læger ved Storkøbenhavns Hospitaler nu at bringe Ministeren Kundskab om vort Syn paa denne Udvikling.

Vi er naaet til den Opfattelse, at en yderligere Eftergivenesspolitik for tyske Krav, det være sig i Form af Vedtagelse af danske Jødelove, ligegyldigt i hvilken Skikkelse (hvilket kunde medføre Indgreb i danske Lægers Ret til frit at udøve deres Erhverv), ved Inkorporering af danske Soldater, herunder Militærlæger i den tyske Hær, eller i det hele taget enhver yderligere Indrømmelse af lignende Art, vilde være ensbetydende med en Opgivelse af vor nationale Selvstændighed.

Vi udtaler vor Tillid til, at Ministeren fortsat vil værne om vor nationale Selvstændighed og modvirke Gennemførelsen af Foranstaltninger af ovennævnte Art, og vi tilsiger hermed Ministeren den Støtte, vi formaar at yde, til den mest absolutte Modstand overfor saadanne Krav.“

Ogsaa fra Provinsen foreligger der Eksempel paa, hvorledes Harmen har fundet organisatorisk Udtryk. En Gruppe Borgere i Odense — repræsenterende et absolut Tværsnit af Befolkningen — samledes til Møde for at drøfte Situationen og valgte derefter en Deputation, som fik i Opdrag at rejse til København og forebringe de odenseanske Rigsdagsmænd nedenstaaende:

Hensynet til dansk Livssyn, Frihed og Ære maa ikke tilsidesættes.

„Danmarks Tiltraedelse af Antikominternpagten har i Befolkningen vakt den allerstørste Bevægelse. De Vilkaar, vi nu er underkastet, gør det umuligt for Folket at give Regering og Rigsdag noget Udtryk for denne Bevægelses Retning og Omfang. Mange

1942. har følt det som en utaaelig Tilstand, at Regering og Rigsdag i et saa vigtigt Spørgsmaal ikke kan staa i tilstrækkelig nøje Forbindelse med Folket, fordi der derved er skabt Mulighed for Misforstaaelser, der kan være af skæbnesvanger Betydning.

.....

Maj „Frit Danmark“: Arbejdereksporten til Tyskland bør standses. Kritik af Stat og Kommunes Holdning overfor de arbejdsløse.

Nøjagtigt kender vi ikke Antallet af danske Arbejdere i Tyskland og Norge. Det sidste Sted er der vel højst et Par Tusinde, men i Tyskland mellem 30 og 50 Tusinde. Der arbejdes stadigvæk energisk fra Myndighedernes — mærkeligt ogsaa fra De samvirkende Fagforbunds Side paa at faa flere af Sted. Denne Eksport har alvorlige Skyggesider.

Hver dansk Arbejder i Tyskland frigør en tysk Arbejder, som saa kan sendes til Fronten. Hitler faar flere Soldater til den Krig, der ogsaa gaar ud over Danmark, og danske Arbejdere fremstiller Krigsmateriel til ham. Hver dansk Arbejder til Norge falder direkte det kæmpende norske Folk i Ryggen og hjælper Hitler til at bygge Befæstninger til Norges (og ogsaa Danmarks) Undertrykkelse.

Tysklandsarbejdernes Hjemsendelse af Penge gaar over Clearing-Kontoen. Den andrager alene ca. 4 Millioner om Maanedene. Hertil kommer andre Udgifter, som ogsaa afholdes af Danmark, samt ekstra Levnedsmiddeleksport (Gavepakkerne), som simpelt hen er nødvendig, for at de paagældende Danske kan opretholde Livet.

Endelig kan vi aldrig vide, hvornaar Tyskland finder paa at betragte og behandle disse Arbejdere som Gidsler for, at Danmark opfylder selv de urimeligste Krav, eller at man tvangsindruller dem i Hitlers Hær og sender dem til Fronten.

Hvorfor rejser disse Arbejdere? Ja, den allerstørste Part rejser, fordi de er arbejdsløse og ikke har eller havde Udsigt til at faa Arbejde herhjemme, og fordi de ikke kunde leve, forsørge Familien og klare deres økonomiske Forpligtelser for Arbejdsløsheds- eller Socialunderstøttelsen. De lokkes til at rejse gennem store og lovende Annoncer i Dagspressen og gennem lige saa lovende Kontrakter. De presses til at rejse, dels i Almindelighed af deres Fattigdom dels derved at danske Myndigheder (mange Socialkontorer er *meget* slemme!) under Trusel om Standsning af enhver Understøttelse driver dem til de tyske Hvervekontorer.

Hvad kan der gøres for at faa standset denne farlige og landsskadelige Arbejdereksport. For det første bør Arbejderne ikke rejse. Enhver Arbejder, der bliver fristet, presset eller truet til at tage Arbejde i Tyskland eller Norge maa betænke, at selv det største Offer ikke er for stort naar det gælder Danmarks nationale Sag, og at det netop er den Enkelte, der skal yde en Indsats. Den, der tager Arbejde i Tyskland eller Norge, hjælper Hitler og Nazismen, og han falder sit Fædreland i Ryggen.

Men Statens og de kommunale Myndigheder bør holde op med enhver Form for Pres paa de Arbejdsløse for at faa dem til at rejse. Den Funktionær eller Tjenestemand, der forsynder sig mod denne Regel, begaar faktisk Landsforræderi. Det kan ikke undskyldes, om man med Sultepisken tvinger et Menneske til at arbejde for Danmarks Fjender. Stat og Kommune maa indstille sig paa, at Arbejdsløse, man ikke kan skaffe ordentligt Arbejde herhjemme, maa man yde en Understøttelse, saa de kan leve.

Og saa bør Arbejdsgiverne i By og paa Land være i særlig Grad villige til at antage de Arbejdere, der som arbejdsløse har Valget mellem den nøgne Nød og saa Henvendelsen paa det tyske Anvisningskontor. Hvis der er noget Omraade, hvor national Solidaritet er paakrævet, og hvor den praktisk kan udøves, saa er det dette. Ogsaa paa anden Maade vil man — ved økonomisk Støtte — kunne hjælpe Arbejdere til at sige Nej til Presset for at faa dem til at rejse til Tyskland.

Juni „Frit Danmark“: Uddrag af Opfordring til Kamp mod Nazisterne.

HENVENDELSE TIL DET DANSKE FOLK FRA FRIT DANMARK

.....

Vi opfordrer indtrængende enhver Dansker til, hver paa sin Plads og efter sine Forudsætninger, af yderste Evne og med alle Midler at bidrage til at berede Hitlers

Krig de største Vanskeligheder — altsaa at bidrage til at befri vort Land. Timen er inde, da enhver ærlig Dansker maa ophøre med det hidtil af Regeringen forfægtede „loyale“ Samarbejde med den tyske Nazisme og dens danske Haandlangere. Timen er inde, da der bør sættes ind med passiv og aktiv Modstand paa alle Felter, hvor der arbejdes for den tyske Nazisme og dens Besættelseshær. 1942.

Men lad det ske under Udøvelse af den stærkeste, alvorligste og dybeste nationale Solidaritet. De 99 Procent af Befolkningen er jo enig i disse Anskuelse. Lad Enigheden komme til Udtryk gennem Organiseringen af *en landsomfattende national Folkefront*, hvori alle uden Hensyn til Erhverv, Klasse eller politisk Anskuelse forener sig til Kamp mod de tysk-nazistiske Undertrykkere, for det Maal, som er alle sande Danskes:

Ud af Landet med de tyske Besættelsestropper og deres Paahæng.

Straf over de Landsforrædere, som er deres Agenter, Danmark atter frit!

Hitler-Tysklands Nederlag i Krigen er en Betingelse for, at Danmark kan blive frit igen. Og enhver Indsats, hvor beskeden den end maatte synes, bidrager til hurtigere at hidføre dette Nederlag.

Nu er Tiden inde, da der skal slaas til!

„Frit Danmark“: Opfordring til enhver Dansker om ikke at hjælpe Tyskerne.¹⁾

Juni

Enhver Dansker kan og bør gøre sit til ikke at hjælpe Hitlers Krigsførelse og til at gøre Tyskerne Opholdet i Danmark saa lidet behageligt som muligt. I Enkelt-heder kan der ikke gives Anvisning paa, *hvad* den enkelte kan gøre — det maa overlades til hver især — men en Række almindelige Vink kan gives:

Landbrugere: Stands eller begræns Leveringen af Produkter til Besættelsestropperne. Der er nok herhjemme, der trænger til at spise sig mætte. Og Tyskerne betaler jo kun med værdiløse Veksler, som vi selv kommer til at indløse efter Krigen.

Industridrivende: Danske Fabriker er for gode til at lave Krigsmateriel til Hitler. Er det umuligt *helt* at standse saadanne Arbejder, saa bør Leverancerne forsinkes mest muligt og Kvaliteten bør ikke være for god. Der kan let etableres godt Samarbejde med Virksomhedens Arbejdere, hvad dette angaar.

Entrepenører: Hold Dem tilbage, naar det gælder de tyske Befæstningsarbejder i Danmark eller Entrepriser i Tyskland. Lad det Arbejde, der er i Gang, gaa saa langsomt som muligt.

Forretningsfolk: Sælg ikke til Tyskland eller til Tyskerne.

Arbejdere: Tag ikke Arbejde ved tyske Befæstningsanlæg, Flyvepladser eller i Tyskland og Norge. Ethvert Arbejde, der direkte eller indirekte udføres for Hitler, bør gaa langsomt og være daarligt.

Fagforeningsledere og Embedsmænd: Sabotér Anvisningen af Arbejdere til tyske Arbejder og til Tyskland eller Norge.

Politfolk: Vær ikke mere nidkære end absolut nødtvungent, naar det gælder Indskriden mod Landsmænd, som har forset sig mod Tyskerne.

Intellektuelle og Videnskabsmænd: Undlad ethvert Samarbejde og Samkvem med Hitler-Tyskland, uanset under hvilket „kulturelt“ Paaskud, Tyskerne søger at indlede det.

Bladudgivere og Journalister: Gaa mest muligt udenom det tyske Propagandastof. Gaa *ikke* Tyskernes Ærinde ved at bringe nedsættende Artikler om England-Amerika-Sovjetunionen, af hvis Sejr over Aksemagterne Danmarks Frihed afhænger.

Foreningsledere: Sørg for altid at vælge gode Danskere som Foredragsholdere.

Alle Danske: Vis national Solidaritet i alle Forhold.

Sky enhver Omgang med Besættelsestropperne. „Danskere“, som forsynder sig mod dette Bud, bør haandfast kaldes til Orden.

Hold de „danske“ nazistiske Landsforrædere nede overalt, hvor de stikker Fjæset frem.

1) Er gengivet i flere andre Blade f. Eks. »Land og Folk« Nr. 16, 12. Juni 1942.

1942. Køb ikke hos Handlende, der foretrækker Tyskere som Kunder, eller som averterer i Nazipressen. Gaa ikke til tyske Film.

Støt ikke Indsamlinger som Metalindsamlingen, hvis Formaal alene er at skaffe Tyskland krigsvigtige Raastoffer.

Hjælp og beskyt enhver, som forfølges eller jages af Myndighederne efter tysk Ordre. Støt de fængsledes Familier. Lad alle *Angivere* føle hele Folkets Foragt.

Lær af det øvrige besatte Europas — ganske særligt Norges — heltmodige Frihedskamp.

Juni „De Frie Danske“: Advarsel mod Avertering i nazistiske Blade.

HVAD AVERTERING ANGAAR

Vi finder Anledning til at fæstne os et Øjeblik ved det overordentligt uforsvarlige i at avertere i „Fædrelandet“, „Kamptegnet“ og hvad disse nazistiske Tudehorn nu hedder. Motivet kan kun være eet: At man sympatiserer med deres Indhold. At det skulde være af rent forretningsmæssige Grunde, er ganske udelukket, dertil er disse Blades Udbredelse alt for ringe, saa meget mere, som Annoncørerne kan være nogenlunde sikker paa, at eventuelle „ikke-troende“, der ser deres Annoncer der, i hvert Fald ikke bliver Kunder. Derfor har vi udarbejdet en komplet Liste over disse Blades Annoncører, som absolut ikke kan siges at være 100 % danske. Samtidig advarer vi vore Læsere imod at købe den Slags Blade og derved støtte Nazismen, selv om Løbesedlerne ser aldrig saa lokkende ud. Vi kan betro Dem, at De hver eneste Gang vil blive skuffet, hvis De har ladet Dem friste deraf.

30.-7. „De Frie Danske“: Kritik af Højesteret i Anledning af Skærpelsen af Dommene over Christmas Møllers Hjælpere.

DANMARKS „SLØJESTERET“

Det er i højeste Grad en Plet paa dansk Retshistorie, at Højesteret fuldstændigt er traadt i Nazisternes Sold. Den ene Gang efter den anden bliver Domme, der af Byretten er afsagt over Mennesker, „der har skadet Landets Interesser“, ved Appel til Højesteret betydeligt skærpet. Den sidste meningsløse haarde Skærpelse overgik Christmas Møllers Skipper og dennes Letmatros. Og desværre er der ved disse Højesteretsdomme ikke Tale om, at nogen af Dommerne afgiver dissenterende Votum, nej, man er skam rørende enige om, at de Mennesker, der har handlet i Overensstemmelse med de Sympatier og Meninger, der virkelig er den danske Offentligheds, skal straffes saa strengt, som der overhovedet er Mulighed for.

Hvilken ganske anderledes straalende Holdning indtog den norske Højesteret ikke, da Quisling og hans Banditter forlangte, at den skulde dømme, som de ønskede det. Dommerne nedlagde simpelthen deres Hverv, saa vidste det norske Folk i hvert Fald, at fremtidige norske Højesteretsdomme ikke havde mere med Retfærdighed at gøre, end Nazisme med Fred. Men herhjemme sidder man mere fast paa Taburetterne. Bevares — man kan skam ikke lide Tyskerne, men er der Fare for ens egen Position og Pengepung, ja — saa bøjer man sig i den enfoldige Tro, at der ikke er andet at gøre. Men det er en frygtelig Misforstaaelse. *Der er andet at gøre!* Højesterets eneste Op-gave er at afsige Domme i Overensstemmelse med *dansk* Retspraksis og *dansk* Mentalitet og d'Herrer Højesteretsdommere har ikke nogen som helst Forpligtelse, hverken juridisk eller langt mindre moralsk til at danse efter Hitlers Pibe.

.....

Aug. „Frit Danmark“: Uddrag af en Kritik af Regeringens Samarbejdspolitik.

HVEM ER MED OS, OG HVEM ER IMOD OS?

Den nationale Folkefronts Stilling til Regeringen.

Hvad Regeringen har gjort!

.....

Men enhver ved jo, at Tyskerne ikke holder deres Løfter. Regeringens Kapitulation og dens Begrundelse for Kapitulationen af 9. April maatte imidlertid forpligte

den til at staa fast overfor alle uberettigede tyske Krav og al tysk Indblanding. Hvis Regeringen gjorde dette, kunde den for det første regne med at erhverve sig Folkets Tillid, for det andet havde den en vis Ret til af Folket at kræve „Ro og Loyalitet“.

Men Regeringen gjorde det modsatte. Den gav efter for selv de groveste tyske Krav. Den har ladet Tyskerne udplyndre Landet paa det skændigste. Den har ligefrem tvangskporteret danske Arbejdere til Tyskland, hvorved den begunstiger den tyske Krigsmaskine til Skade for de Allierede (og for Danmark). Den gør end ikke formelt Indsigelse mod Tysklands Benyttelse af Danmark som militært Opmarchomraade for Angrebshandlinger. Den bekendtgør Gang paa Gang i udenrigspolitiske Erklæringer og Handlinger Danmarks direkte Støtte til de fascistiske Aksemagter. Den bryder efter tysk Krav Grundloven, som det skete ved Forbudet mod Kommunisterne og ved den lovløse Arrestation af danske Rigsdagsmænd, (og det uværdige ved disse Handlinger forbedres ikke ved de øverste juridiske Embedsmænds klodsede Fortolkninger). Den lader det hagle med Straffe over Danskere, der ikke gør andet end at være Danske og giver Udtryk herfor.

.....

Hvad det danske Folk ønsker.

Fra hvilket Synspunkt — dansk Synspunkt — man end betragter Regeringens Politik og tager Stilling til dens mulige Begrundelser og Undskyldninger, maa man komme til det Resultat, at den ikke kan godkendes, at den ikke gavner Danmark, at den under Paaskud af at sikre det nuværende Danmark materielle Behageligheder sælger Danmarks Fremtid.

Men derfor har vi ikke drømt om at kræve Regeringens Afgang, endsige om, at den selv skulde smide Arbejdet og sige til Tyskerne: „Mach Euren Dreck alleine!“

Det, vi har forlangt, og det, vi forlanger af Regeringen, er, at den fører en bevidst dansk, fast, national Frigørelsespolitik. Vi forlanger, at den holder op med det skadelige og haabløse Forsøg paa at bære Kappen paa begge Skuldre, at den i Forholdet til Tyskerne lærer at sige NEJ. Vi — og hele det danske Folk — ønsker, at Regeringen optræder myndigt og bestemt mod Undertrykkernes Krav og Indblandinger.

„Jamen, hvad saa,“ vil enkelte bange Sjæle sige. Ja, saa kunde det jo være, at Undertrykkerne selv veg tilbage for Konsekvenserne af en Konflikt, og at de selv trak deres Krav tilbage. Vi er overbevist om, at noget saadant hidtil vilde have været Tilfældet, da man roligt kan gaa ud fra, at Tyskerne ikke selv er særligt slikne efter at faa de utrolige Besværligheder, der følger med at indføre quislingske Tilstande i eet Land til.

Og skulde en fast og værdig dansk Holdning fra Regeringens Side føre til den aabne Konflikt med Tyskerne, ja, da er vi ikke i Tvivl om, at det danske Folk vil være beredt til at tage Konsekvenserne, til at sige som Studenterne paa Amalienborg Slotsplads den 25. November i Protest mod Antikomintern-Pagten sagde til Kongen: „Hellere vil vi dele Kaar med det norske Folk, end uden Modstand taale Danmark brugt til Formaal, der staar i dybeste Modstrid med vor Vilje til at leve i et frit folkestyret Danmark.“

Dette er det danske Folks Stemme. Derigennem ved Regeringen, hvilken Politik man ønsker af den. Hvad Begrundelser og Undskyldninger, den end bruger, saa er dens hidtidige Politik ikke forsvarlig overfor Land og Folk, og hvis den ikke ændrer Kurs, kan det sidste Ord komme til at lyde som Skriften paa Væggen: „Mene, mene tekkel . . .“ — Du er vejlet og fundet for let, dit Rige er givet til Perserne!

Men det er dette, det danske Folk ikke vil! Det er derfor, Oppositionen mod Regeringens Politik har været almindelig og nu er ved at organisere sig som en national Folkefront til bevidst Kamp for Danmarks Frihed. Har Landets Regering opgivet Kampen, da skal den vide, at Landets Børn ikke lader sig forbyde at kæmpe for Danmarks Frihed.

1942. „Land og Folk“: Der er kun een Vej, der fører til Friheden, nemlig Sabotage og anden
9.-9. Modstand mod Tyskerne.

KUN EEN VEJ FØRER TIL FRIHEDEN!

Bemærkninger til Statsministeren og Lauritz Hansen.

I sin Radiotale af 2. September¹⁾ havde Statsministeren eet Hovedargument for, at det danske Folk paa alle Omraader skulde forholde sig i ydmyg Ro: at ellers risikerede vi yderligere tysk Indblanding i danske Forhold, ellers maatte vi være forberedt paa, at Landets *formelt* danske Justits blev formelt som *reelt* tysk-nazistisk Justits. Formanden for De samvirkende Fagforbund, *Lauritz Hansen* har set sig foranlediget til at sekundere Statsministeren og har i en Tale til B. & W.s Arbejdere²⁾ bønfuldet Danmarks Arbejderklasse om at holde sig i Ro og finde sig i alt — for at „undgaa den Anledning, den Lejlighed til Indgriben, som man fra en vis Side ønsker at fremprovokere“. Dermed skulde være sagt, at de Arbejdere, der er sig deres Danskhed bevidst, ved deres danske Handlinger bliver *ene skyldige* i en saadan tysk Indgriben.

Argumentet er ligesaa gammelt, som det er forkert. Lige fra Tyskerne overfaldt vort Land og besatte det, har man fortalt noget lignende. Men uanset hvor „loyalt og korrekt“ Folket opførte sig, og uanset hvor loyal Regeringen var overfor Tyskland, saa blev der dog ustandselig fremsat tyske Krav og Trusler, som var i afgørende Modstrid til Løfterne af 9. April. Og den nazityske Indgriben paa alle danske Omraader, indenrigske som udenrigske, blev værre og værre. Erfaringerne viser, at selv den mest „korrekte“ Kirkegaardsro ikke vil sikre Danmark mod tysk Indgriben.

Hertil kommer noget andet. Efterhaanden som Situationen skærpes, og Vanskelighederne øges for Tysklands Magthavere, vil de skærpe Kursen i Danmark og efterhaanden selv direkte udøve Magten paa de forskellige Omraader. Skulde de i et overraskende Anfald af Blufærdighed ønske sig en Begrundelse herfor, saa har de jo bl. a. de „danske“ Nazister til at levere sig den.

„Politiken“ skrev i sin Leder for 6. September³⁾: „Det er ikke tilstrækkeligt, at Flertallet, det overvældende Flertal, opretholder en korrekt Holdning. *Alle* maa gøre det“. — Ja, men selv om alle hæderlige Danske rettede sig efter Buhls Opfordring, saa vilde Nazisterne ikke gøre det! Netop den seneste Tid har jo leveret Beviserne for, at disse Banditter gennem provokatoriske Bombeattentater søger at skaffe „Bevis“ for, at det danske Politi ikke er Situationen voksen, hvorfor Gestapo og „Frikorps Danmark“ maa til. Provokationerne er bestilt af Tyskerne selv, for at de kan være sikre paa at have Paaskud til Indgriben.

Det danske Folk er i Besiddelse af tilstrækkelig sund Fornuft til at indse dette. Indse, at hvad man end gør, saa kommer den skærpede tyske Indgriben. Og beklageligvis maa man efter Statsministerens Tale konstatere, at Regeringen er beredt til at give efter for de tyske Krav om tysk Justits i Danmark og om Frikorpsnazisterne som Overpoliti. Men Statsministeren vasker som Pilatus sine Hænder — han har jo nu advaret Folket og lagt Ansvaret over paa det!

Folket er klar over, hvad der kan komme. To et halvt bitre Fornedrelsens Aar har vænnet det af med at have Illusioner eller at tro paa Nazi-Løfter. Derfor lader det sig heller ikke ved Løfter, Formaninger eller Trusler afholde fra at gøre det eneste rigtige: med alle til Raadighed staaende Midler at kæmpe for sin Frihed. Dette vil sige af al Magt og paa alle Omraader at bidrage til Hitler-Tysklands snarlige Nederlag.

Men, siger Lauritz Hansen til Arbejderne, hold Jer i Ro, for at vi kan komme igennem dette med vore Organisationer i Behold. Han synes altsaa virkelig ikke at kunne fatte den elementære Sandhed, at hvis Tyskland sejrer, vil dansk Arbejderbevægelsesorganisation blive knust. *Det eneste*, der kan redde de danske Arbejders Organisationer, er Tysklands og Nazismens Nederlag. Danske Arbejdere kan altsaa kun gøre noget for at redde deres Organisationer ved at kæmpe mod Nazismen og Tyskervældet og derved bidrage til Tysklands Nederlag.

1) Se Afsnit B, S. 205 f.

2) Se nedenfor Afsnit M II.

3) Se nedenfor Afsnit M II.

„Sabotage har aldrig været den socialdemokratiske Arbejderbevægelses Vaaben 1942. og skal aldrig blive danske Arbejderes Vaaben!“ — raaber Laurits Hansen til Slut. Hvad angaar de Vaaben, dansk Arbejderbevægelse under socialdemokratisk Førerskab har benyttet, saa er eet sikkert: Den socialdemokratiske Vej og Kampmetode har ført dansk Arbejderbevægelse til Nederlag. *Resultaterne* mærker de danske Arbejdere i Dag. Vil man udtrage en Lære af dansk Arbejderbevægelses Historie, saa bliver det den, at den reformistiske Vej til syvende og sidst viste sig at føre til Fordærv.

Men lad dette ligge. Vigtigere er det, at danske Arbejdere aldrig har befundet sig i en Situation som i Dag. Denne Situation kræver andre og stærkere Kampmidler, end fredeligere Situationer. Stemmesedler og Grundlovstaler hjælper forbandet lidt overfor Bajonetter. Danske Arbejdere har — som hele det danske Folk — Pligt til at tilpasse Kampvaabnene og Kampmetoderne efter Situationen.

Det gør de ogsaa. Netop B & W's Arbejdere har ved deres Rensning af Virksomhederne for Hjemmenazister og ved deres haandfaste Optræden overfor Frikorpset vist, at de forstaar Tidens Krav langt bedre end Formanden for D. s. F. De vil ikke „vente til bagefter“ med at gøre op med de nazistiske Provokatører eller at bekæmpe Danmarks Fjender. Og naar denne Kamp (under Laurits Hansens Passivitet eller det, der er værre) er ført til Sejr, skal der nok blive gjort op i Organisationerne, og hele Arbejderbevægelsen blive bragt paa ret Kurs.

Kun een Vej fører til Friheden for Danmark og det danske Folk: *Handlingens Vej*. Det danske Folk har betraadt den, og Arbejderne holder sig ikke tilbage. De staar midt i Produktionen — de kan gøre den store Indsats!

„Land og Folk“: Christmas Møller opfordrer over B. B. C. til mere Transport-Sabotage.¹⁾ 17-10.

„Frit Danmark“: Uddrag af en Kritik af Rigsdagens Tilslutning til Regeringen Scavenius. Opfordring til Sabotage og anden aktiv Modstand. Nov.

Tyskerne dikterede — og Rigsdagen billigede Regeringen Scavenius.

Regeringen Scavenius er Tyskernes Regering i Danmark. Den er skabt af den danske Rigsdag. Men denne Tilslutning er ikke givet af fri Vilje og Ønske om at se just en Regering Scavenius. Beslutningen om at skifte Regering er taget under Pres fra Tyskland. Og saa megen enkel Æresfølelse som at sige Nej ejer den danske Rigsdag ikke mere. Naar Tyskerne knalder med Pисken, springer de danske Rigsdagsmænd. Nu har de udleveret Land og Rige til Tyskerne for anden Gang.

.....

Tiltrædelseserklæringen lover et endnu snævrere Samarbejde med det Tyskland, som nu staar umiddelbart foran Sammenbrud, Nederlag og Kaos. Tiltrædelseserklæringen lover at placere Danmark i Tysklands „Neueuropa“, som bygges paa Vold, Terror og Udplyntring. Den tilslutter sig uforbeholdent Ideen om „det europæiske Skæbnefællesskab“.

En Voldsbemyndigelse blev det første, Scavenius aftvang Rigsdagen, efter at han hyklerisk havde lovet at føle sig forpligtet overfor den. Og Thune Jacobsen er i fuld Gang med at udnytte sin Bemyndigelse. Mere end 400 uskyldige Mennesker, som Tyskerne ikke kunde lide at have gaaende frit omkring, er arresteret og indespærret paa ubestemt Tid.

Tyskerne har al mulig Grund til at være tilfredse. I størst mulig Stilhed, efter bedste Nazimønstre, gennemførtes Omvæltningen. Rigsdagen spiller selv med paa tysk Side, og nu er der ingen Grænser for, hvad Tyskerne kan faa gennemført i Danmark, dersom Folket ikke selv tager Affære. Udplyntring, Vold og Traktatbrud har fri Bane med en Regering Scavenius som eneste Bolværk. Men det danske Folk har ikke godkendt denne Regering og vil ikke tolerere denne Politik, hvis Maal er den fuldkomne Underkastelse, Afvæbning og mest ubetingede Lydighed. Det danske Folk vil fortsætte sin Kamp for Friheden, det vil ofre Behageligheden, hvor den endnu findes, for at opnaa Befrielsen.

¹⁾ Artiklen gengiver C. M.'s Tale, der findes citeret i Kap. 1, Afsnit I, under 6.-9.-1942.

1942. Derfor er ogsaa kun eet Svar muligt paa det tyske Rænkespil med Hr. Scavenius, og det er forstærket Kamp paa alle den indre Modstands Fronter. Den danske Radio i London gengav forleden et Opraab¹⁾ fra det internationale Transportarbejderforbund til alle besatte Lande om at forstærke Sabotagen mod den tyske Transportorganisation. Det har ogsaa Bud til os Danske. Vi kan ganske vist ikke vinde Krigen, vi kan vel end ikke paavirke dens Forløb. Men vi kan være med til at forkorte den. Vi kan ved en gennemført Modstand paa alle Omraader vælte Beregningerne for den tyske Kæmpearmé, forsinke dens Fremrykning til strategisk vigtige Punkter, levere den ringe eller ubrugelige Materialer at kæmpe med.

Liden Tue kan vælte det store Læs, og det lille danske Folk kan ogsaa fremskynde Nederlaget for de tyske Hære — om det saa blot er med et Minut, saa er det dog en Indsats, som vil tælle med i vort Folks Historie. Men den fortsatte modløse Given efter for Tyskernes Krav, den fejge Overgivelse vil udslette Danmarks-Historien.

4.-12. „De frie Danske“: Paavisning af Sabotagens Værdi og Opfordring til Sabotering af ethvert Arbejde for Tyskerne.

At den Sabotage, der foretages her i Landet for at skade Tyskerne gør sin Virkning, er der ingen Tvivl om. Det ses klart af de Forholdsregler, man føler sig foranlediget til at foretage til Forhindring af Sabotage. Der er saaledes nu udsendt en *fortrolig* Skrivelse til Jernbanestationerne, hvori det paabydes disses Personale at foretage daglig Afpatuljering af Jernbanelinierne i Tiden fra Kl. 21—23 og 4—7 med 2 Mand. Disse skal følges ad og paa dobbeltsporet Bane gaa i hver sit Spor. De skal saa undersøge, om Skinnebolte, Lasker etc. er fastspændte og skal anmelde Uregelmæssigheder til Stationen. Hvis denne er lukket, er der truffet en Ordning, saaledes at der sker Gennemringning til nærmeste aabne Station. Naar Banearbejderne har passeret en lukket Station, og alt har været i Orden, skal der gives skriftlig Meddelelse til Stationen, som anbringes paa et nærmere fastsat Sted. I Tilfælde af, at noget for-dægtigt er opdaget, skal der straks gives Besked til Politiet etc.

Vi kan imidlertid ikke se, at Eftersynet kan forhindre, at Bolte og Lasker fjernes straks efter Banearbejdernes Passage. De enkelte Patulje-Strækninger er ca. 12 km, og de, der foretager Afpatuljeringen, er ubevæbnede.

Den nylig vedtagne Lov om Beskyttelse af Erhvervsvirksomheder er naturligvis ogsaa kommet til Verden, fordi paasatte Ildebrande, og Sabotage foretaget paa anden Maade, har virket i højeste Grad generende for Tyskerne. Disse har ikke mere Overflod af nogetsomhelst, og mange danske Virksomheder fabrikkerer i Dag vigtige Specialting til Tyskerne. Da disse Ting i talrige Tilfælde skal anvendes saa snart, de er færdige, vil en Forsinkelse af Leveringen betyde, at Kanoner, Flyvemaskiner, Tanks, Radioapparater etc. ikke kan tages i Anvendelse, fordi disse absolut nødvendige Specialting udebliver. Alt arbejder, eller skulde arbejde, efter en nøje fastlagt Plan, og hvis blot et enkelt Led svigter, kan det forvolde Tyskerne betydelige Ubehageligheder i Form af Mangel paa Krigsmateriel. Derfor er det alle danske Arbejdes, ja enhver Danskers Pligt, paa enhver tænkelig Maade at gøre sit til, at saadanne Forsinkelser i Fabrikationen indtræffer. Tænk Dem om, saa vil De sikkert ogsaa finde et Sted, hvor De kan foraarsage en Forsinkelse, der muligvis kan skabe langt, langt større Vanskeligheder for vore Fjender, end De maaske selv tror.

1943. „Danske Tidende“: Den danske Handelsstand opfordres til at sabotere Handelsministeriets Cirkulære om, at Tyskerne skal behandles som „faste Kunder“.²⁾

Handelsministeriet udsendte i December et Cirkulære³⁾, der betyder en ny Begunstigelse af de tyske Tropper. I Cirkulæret, der bringer Teksten og Oversættelsen af en „Befaling“ fra General von Hanneken, hedder det bl. a.:

„Det er med den danske Regering aftalt, at Medlemmer af den tyske Værnemagt og Medlemmer af tilsluttede Organisationer: SS-Politi, NS-Flyverkorps, NSSK (NS-

1) Se Kap. 1, Afsnit I, under 6.-9.-1942.

2) Findes bl. a. ogsaa i »Land og Folk« Nr. 23, 13. December 1942.

3) Findes citeret i Afsnit A, S. 78.

Motorkorps), Arbejdstjenesten, NSV (NS-Folkgeforsorg), Organisation Todt, Teknisk Nødhjælp, Røde Kors, NS-Sammenslutningen „Kraft durch Freude“ — i Uniform eller i Civil (i sidste Tilfælde mod Fremvisning af Legitimation) skal behandles som danske Kunder, og at de, *saafremt Salg kun sker til „faste Kunder“, skal behandles som saadanne.* 1943.

Tyskerne skal altsaa behandles paa lige Fod med de faste Kunder, selvom de aldrig har sat deres Ben i Forretningen før! Og mens vi andre er rationeret paa alle Leder og Kanter og skal skrives paa Liste for at faa den mindste Smule, saa skal Tyskerne kunne gaa rundt fra den ene Forretning til den anden og allevegne blive behandlet som „faste Kunder“! Vi venter herefter, at alle ærlige Danskere tænker paa, at hver Gang de sælger til en Tysker, saa bliver der saa meget mindre til deres egne Landsmænd, og at Parolen derfor maa blive: sælg intet eller i hvert Fald saa lidt som overhovedet muligt! Gem Varerne bag Disken eller i Baglokalet, og nægt at have den efterspurgte Vare.

„Orientering“: Det danske Folk ønsker ikke at undgaa „norske Tilstande“, men alene 12.-3. at være med i Kampen mod Nazismen.¹⁾

„Norske Tilstande“ — !

Hver Gang, Tyskerne har fremsat nye Krav overfor den danske Regering, har denne bøjet sig og bagefter gennem Hviskekampagner forklaret det danske Folk, at det var Frygten for „norske Tilstande“, der drev den dertil. „Norske Tilstande“ — dermed menes den Terror, Tyskerne udøver i Norge ved sin Reichskommissar, dermed menes, at den lovlige norske Regering er sat ud af Funktion, dermed menes et Quisling-diktatur, Mord, Vold, Konzentrationslejre m. v.

For at undgaa dette bøjer den danske Regering og Rigsdag sig Gang paa Gang for Tyskernes Krav, og vi har paa den Maade faaet en anden Slags Tilstande herhjemme — „tyske Tilstande“ — hvor den danske Regering paa enhver Maade er Tyskerne behjælpelig med deres Udplyndring og Forarmelse af det danske Folk, med Forfølgelserne og Fængslingerne af frie danske Mænd og Kvinder, med strenge Straffe for de mindste „Forseelser“, med Udlevering af danske Statsborgere til tyske Fængsler, med Eksport af Arbejdskraft til Tyskland, med paa enhver Maade at støtte Hitlers Krig og derved optræde som Krigsforlænger.

De „norske Tilstande“ har bragt det norske Folk Ære og Berømmelse blandt alle frihedelskende Folk Verden over.

De „tyske Tilstande“ har bragt det danske Folk og Danmarks Navn Formædelse og Mistillid blandt alle frihedelskende Folk Verden over.

Der er kun eet Middel herimod. Der er kun een Vej for det danske Folk at gaa, dersom det vil staa som et Folk af Ære — Kampens Vej. Af Hensyn til vort Lands nationale og politiske Fremtid maa den nationale Modstand føres igennem til dens yderste Konsekvens.

Store Kredse af Befolkningen forstaar dette og handler derefter. Vi maa naa dertil, at alle forstaar det, og at alle handler derefter.

Ved Sabotage, ved daarligt Arbejde, ved Tilsidesættelse af tyske Forholdsregler, ved paa alle tænkelige Maader at lægge Tyskerne Hindringer i Vejen for deres Krigsførelse, ved at kæmpe mod Tyskerne og hensynsløst skærpe Modstanden imod dem, maa vi herhjemme skabe *sande danske Tilstande.*

Truslerne om norske Tilstande skræmmer ikke det danske Folk.

Men det danske Folks Trusel om danske Tilstande skræmmer Tyskerne.

Den voksende Modstand, den øgede Sabotage, den voksende illegale Pressevirksomhed tvinger Tyskerne til at binde større og større Styrker her i Landet. De tvinges til at sætte flere Kræfter ind i Kampen mod den nationale danske Bevægelse og svækkes derved paa andre Steder, hvor de maaske ikke kan undvære en eneste Mand.

.....

¹⁾ En lignende Artikel findes i »Dansk Maanedspost«, Juli 1943.

1943. „Dansk Maanedspost“: De danske Embedsmænd siger ikke Nej, men prøver i Stedet at camouflere de af Tyskerne dikterede Handlinger, saaledes at de ikke ophidser Befolkningen.¹⁾

Der tales i den frie Presse meget — og med fuld Ret — om de Industrier og de Handlende, der gaar Tyskernes Ærinde, og om de Landmænd, der ser deres Fordel i at sælge til Tyskerne fremfor til Hjemmemarkedet. Der er imidlertid een Klasse, man hører meget lidt om — Embedsstanden. De Mænd, der i Kraft af deres Stillinger skal forhandle med Tyskerne, hvordan røgter de deres Hverv?

Om de af dem, der sidder i selvstændige Stillinger, maa man desværre stort set sige, at de har svigtet. De har faaet Kongens Ord fra den 9. April galt i Halsen: Paabudet om det loyale Samarbejde med Besættelsesmagten.

Kun ganske faa forstod deres Stillings Betydning og indsaa, at en fast og bestemt afvisende Holdning kunde give Resultat. De satte deres Stillinger ind paa det, og erfarede i de fleste Tilfælde, at Stillingerne holdt. Deres Navne kan naturligvis ikke nævnes nu, men de vil blive husket.

De andre gav efter. De bidrog stille og i al Fredelighed (og for det meste uden at vide eller ville det) til den Udvikling henimod det helt haabløse, der i de sidste 3 Aar er foregaaet her i Landet. Deres Holdning betød trods alt mindre i Besættelsens første Aar, end den gør nu. Billedet har ændret sig, efter at Befolkningen er begyndt at reagere overfor Regeringens og Tyskernes Myndighedsmisbrug og Overgreb. I Dag maa det loyale Samarbejde med Besættelsesmagten stadig forenes med Forholdsregler til Opretholdelse af Ro og Orden, og langt den største Del af Embedsstanden arbejder ivrigt paa at camouflere de af Tyskerne dekretede Handlinger saadan, at de ikke ophidser Befolkningen. Naar Tyskerne har fremsat et Krav, hvis Opfyldelse paa Forhaand kan siges at ville vække Anstød, gaar Bestræbelserne fra Embedsmændenes Side ikke ud paa at afvise Kravet, men de udfolder et mægtigt Initiativ paa at finde en Omvej, ad hvilken Kravet kan opfyldes uden at vække Harmen i Landet. Det er efterhaanden ret kendt, at Forretningsgangen ved Fremsættelsen af et tysk Krav er denne: Man afviser — principielt — samtidig med at man betyder Tyskerne, at der kan forhandles. Eksempler paa, hvad den Metode fører til, er der nok af. Et af dem saa vi, da Tyskerne krævede den sidste Regeringsomdannelse, vi saa et andet, da de krævede Handelsskibene armeret, et tredie, da de krævede den danske Hærs Udrustning udleveret. Regeringens Politik var: Først Afvisning, siden reel Opfyldelse, — Oprettelsen af en Lydregering (dog uden officielle Nazister), Udlevering af vore Handelsskibe i Middelhavshavnene (de skulde dog ikke sejle under dansk Flag), Udleveringen af Hærens Udrustning (dog kun 50 % af det, der var forlangt).

Stod Regeringen ikke stærkere overfor Folket, hvis den havde sagt Nej til Tyskerne og derefter lod dem tage, hvad de vil have, med Magt? Det kunde forstaas. Men „Hensynet til Ro og Orden“ kræver, at Embedsmændenes Bestræbelser i første Række gaar ud paa at skjule for deres Landsmænd Opfyldelsen af Tyskernes idelige Krav.

.....

Hvem er det, der er interesserede i Ro og Orden i Danmark, naar den maa betales med evindelige Tilbagetog? Er det det danske Folk? Tværtimod! Kun Tyskerne og den skrøbelige Regering.

Gid de forasede Embedsmænd en Friaften vilde studere et Kort over Europa, forsøge sig med andre Stationer end Kalundborg og saa forresten tænke paa, hvad der sker netop nu. Overalt kæmpes der — ogsaa i de besatte Lande. Modstanden mod Nazismen bliver stærkere for hver Dag, der gaar. Jo stærkere Modstanden er, jo hurtigere er Krigen forbi, og jo lettere bliver Eftervirkningerne.

Administrationsgrenene bør samarbejde.

Det vilde være ønskeligt, at Embedsmændene i de forskellige Administrationsgrene

¹⁾En lignende Artikel findes i »De frie Danske« 3. Aarg. Nr. 2, December 1943.

kunde finde hinanden og holde hinanden orienterede om, hvad der rundt omkring forlanges fra tysk Side. Taktikken er nemlig denne: Ligesom Nazisterne i deres militære Krigsførelse angreb hvert Land for sig med fuld Kraft, gaar de løs paa een Administrationsgren her ad Gangen, uden at nævne Krav, der er stillet til de andre. En samlet Opræden, en Udveksling af Erfaringer og Oplysninger mellem de forskellige Afdelinger af Administrationen, savnes. Og dermed en Erkendelse af, at det i det lange Løb ikke betaler sig at lade sig hænge som en Fastelavnsmaske af den elskelige Type paa Tyskernes lidet elskelige Ansigt. 1943.

Kræver Tyskerne noget, der vil gaa Folket paa, maa Opgaven være at afvise Kravet. Hvis Afvisningen er frugtesløs, maa man lade Tyskerne tvinge deres Krav igennem. Hvorfor maa Befolkningen ikke vide, at Landet er besat? Landet staar stærkere, jo stærkere Modstanden er. Den nemmeste Udvej: Den camouflerede Opfyldelse — er for farlig. Den tjener Tyskernes Sag, og kun deres.

„De frie Danske“: Opfordring til Afskedigelse af nazistiske Funktionærer. 6.-3.

Gang paa Gang hører vi om Virksomheder, hvor der er ansat Nazister, som man ikke tør afskedige. Vi maa sige, at vi forstaar ikke, hvad man er bange for. Der er heldigvis mange, der omgaaende smider en Person ud, om hvem det opdaget, at han er paa den forkerte Side, men enhver virkelig *dansk* Arbejdsgiver bør gøre det. Det manglede bare, at Folk skulde lade sig tyrannisere af dem.

„De danske Studenter“: Den frie Verdens Syn paa Sabotørerne. 1.-4.

Den græske Regering i London har udlovet Pension til de Efterladte efter Patrioter, som sætter Livet til ved Organisering af Sabotage.

„Ugens Nyt“: L.S.s Indflydelse paa de nye Prisstigninger paa Landbrugsvarer. 11.-4.

De sidste Flæskeprisforhøjelser skal have en interessant Forhistorie. Som bekendt er Husmændenes daarlige Økonomi blevet skubbet i Forgrunden som Begrundelse for denne Forhøjelse, men ikke desto mindre har disse ikke fremsat noget Krav, ja har endog paa Rigsdagen protesteret mod at faa skudt dette i Skoene. Da det nemlig under Forhandlingerne blev oplyst, at Korn anvendt til Opfodring af Svin efter en Grænsebetragtning gav nogenlunde samme Indtægt som Korn anvendt til Malkekøer og Høns (30-40 Kr. pr. 100 kg), nægtede Husmændene ud fra Forstaaelsen af egen og Samfundets Interesser at rejse Krav. Men nu viste det sig, at Storlandbrugets Interesse for de smaa Brug ikke var saa helt uskyldig. Slagteriernes Formand, Gaardejer Byriel, benyttede nu L.S., der tidligere har vist saa forbløffende Færdighed i at forhandle med Tyskerne om livsvigtige danske Samfundsinteresser udenom Regeringen, til at komme i direkte Kontakt med de tyske Indkøbsmyndigheder, der beredvilligt tilbød deres Støtte til hans Prisforhøjelseskraav. Bording gav saa efter for det dobbelte Pres fra Tyskerne og Slagterierne, og som sædvanlig præmierede han Landbrugets Paatrængenhed ved yderligere at forhøje Priskraavet. Lønkendelsens direkte Virkninger paa Slagterierne beløber sig til 7-800.000 Kr. eller ca. 0,6 Øre pr. kg, hvis man som Bording regner med en Flæskeproduktion paa ca. 120 Mill. kg i 1943. Slagterierne havde efter et meget glubsk Skøn krævet 10 Mill. Kr. som Erstatning for Lønkendelsens Virkning. Bordings Forslag kom til at lyde paa 24 Øre pr. kg eller 30 Mill. Kr. om Aaret. Hele Prisforhøjelsen faldt med 50 Øre paa Eksporten, medens Hjemmemarkedsprisen blev holdt uforandret. Heraf kan man slutte, at Bording regner med, at af de 120 Mill. kg, som Flæskeproduktionen er anslaaet til for 1943, skal de 60 Mill. eksporteres. Sidste Aar var Eksporten af Flæsk 25-30 Mill. kg. Og med Hensyn til, at de danske Forbrugere ikke kommer til at betale Forhøjelsen, er dette jo saa som saa, for de 30 Mill. Kr. betyder jo en saa meget større Købekraft for Landmændene og Pres paa Prisniveauet, saaledes at Forbrugerne vel ikke kommer til at mærke det direkte paa Flæskeprisen, men til Gengæld paa alle andre Priser. Desuden skal det nok vise sig, at Importpriserne paa et eller andet Tidspunkt ogsaa sættes op.

Af de 30 Mill. Kr., som Forhøjelsen indbringer, faar Husene ca. 7 Mill., medens

1943. det øvrige — i Forvejen veltildelte — Landbrug scorer de 23 Mill. Kr. *Pr. Landbruger giver dette: for Husene ca. 70 Kr. om Aaret, for andre ca. 220 Kr.* Det havde unægtelig været betydeligt mere nyttigt for Husene som for hele det danske Samfund, om Husmændene i Stedet for var støttet ved en Nedsættelse af Kornprisen og en større Korntildeling. Nu har vi i Stedet faaet en yderligere Forhøjelse af Prisniveauet, og samtidig er det gjort mere fordelagtigt at anvende Korn til Svinene, saaledes at man kan forudse det Tidspunkt, da Storlandbruget af Hensyn til Smørproduktionen ogsaa kræver Smørprisen sat op.

Ogsaa Sukkerroepriisen blev under Pres af Sukkerbaronernes Strejketrusel sat op med 35 Øre pr. Dobbeltcentner. Prisen var før Krigen 2,50 Kr., steg saa til 4,40 Kr. og nu altsaa til 4,75 Kr. Paa den aarlige Produktion af Kontraktroer paa 16-17 Mill. Dctr. betyder den sidste Forhøjelse ca. 6 Mill. Kr. ialt.

Alene disse to Prisforhøjelser giver Landmændene ca. 36 Mill. Kr. eller ca. Halvdelen af, hvad den sidste Lønkendelse gav samtlige Arbejdere, mange Gange mere, end hvad der kan svare til Kompensation for Stigningen i Landbrugets Lønudgifter, rent bortset fra, at Storlandbrugets hidtidige Krigsgevinster er mere end tilstrækkelige til at finansiere alle eventuelle Stigninger i Udgifter til Folkeholdet m. m.

17.-4. „Land og Folk“: Artikel om Sabotagevagterne.

Efterhaanden som det danske Folks Modstand overfor den tyske Udnyttelse af vort Land vokser i Styrke, bliver Sabotagevagtens Udstyr mere militært. De er nu bevæbnede med Revolvere, ja, nogle endog med Maskinpistoler. Hermed har Regeringen truffet Foranstaltninger, der uvægerligt betyder, at danske Borgere vil blive Ofre for disse nervøse og mangelfuldt uddannede Personers Skyderier paa Lykke og Fromme. Paa F. L. Smidths Fabriker i Valby har der allerede fundet en Episode Sted, hvor en Sabotagevagt af lutter Nervøsitet gav sig til at fyre løs paa en Kollega, dog uden at ramme.

Men hvorlænge indskrænker de sig til at skyde paa hinanden.

Det danske Folk maa vende sig mod Regeringen for dens unødige og drastiske Forholdsregler, men ogsaa tage Afstand fra Sabotagevagterne. Det er Rakkertjeneste, de udfører, og de er i Lighed med Frikorpset Hitler behjælpelig med at skaffe Mandskab til Krigsførelsen. Hver Dansker, der stiller sig til Raadighed for Beskyttelsen af tysk Krigsproduktion her i Landet, muliggør, at Hitler kan holde en Soldat mere paa Østfronten. Dette maa Sabotagevagterne gøre sig klart. De er gaaet ind i Krigen paa Hitlers Side — de har det danske Folk imod sig.

5.-5. „De frie Danske“: Straf over Frikorpsmænd og andre Landsforrædere efter Krigen.¹⁾

De skal blive husket!

Forberedelserne til Afregningen med Landsforræderne.

.....

Vi fra vore Observationer blandt Befolkningen, at der hersker ret stor Frygt for, at den sædvanlige og kendte danske Blødsødenhed skal vinde Overhaand den Dag, Krigen er forbi, og at alt for mange i Lettelse og Glæde over Freden vil skyde hele Strafspørgsmaalet fra sig som en ubehagelig Reminiscens fra „Tyskertiden“. Men, kære Læser, De har ingen Grund til at frygte noget i den Retning. Der vil ikke slippe saa meget som en Scavenius, en Gunnar Larsen eller en Frikorpsmand igennem Naaleøjet!

Som omtalt i vort sidste Nummer er der al mulig Grund til at tro, at der til sin Tid vil blive nedsat en Række Særdomstole til Behandling af de mange Sager mod Landsforræderne og Krigsforbryderne, ligesom man kan forvente, at en Rigsret vil tage sig af de landsforræderiske Embedsmænd med Gunnar Larsen i Spidsen.

I dette Nummer vil vi særlig omtale en enkelt Kres af Forræderne, nemlig Frikorpsfolkene, idet disse for Almenheden staaer som de gemeneste og usleste Forbrydere, vi endnu har været præsenteret for i Danmarks Historie. En Værnepligtig, der

¹⁾ En lignende Artikel findes f. Eks. i »Hjemmefronten« 1. Aarg. Nr. 4.

gaar i Fjendens Sold og sværger Troskab til Fjendens Overhoved, har udøvet den største Forbrydelse, Samfundet kender: Højforræderi. Straffen kan her blive eet af to: Dødsstraf eller livsvarigt Tugthus. Det er i Dag umuligt at bedømme, hvorvidt den nye nationale Regering vil opretholde status quo fra før 9. April 1940, hvor Dødsstraffen var afskaffet, eller man vil følge international Skik og paany indføre Dødsstraf for denne Slags Forbrydere. Een Ting maa være givet: disse usle Stymperne kan ikke straffes haardt nok! 1943.

„De Frie Danske“: Om at sabotere tyske Film.

5.-5.

Flere københavnske Biografteatre kan i denne Tid opvise tyske Sukces'er paa deres Program, og vel at mærke, *ikke* Film, som kommer hertil fra det saakaldte tredie Rige med Sukces-Prædikater fra UFAs Presse-Afdeling, men Film, som virkelig trækker mange Mennesker i københavnske — og for den Sags Skyld ogsaa i Provinsens — Biografer. *Sligt bør ikke finde Sted!* Det er f. Eks. en Skandale at „Den gyldne Stad“ har gaaet 12 Uger i „World Cinema“ uden at være naaet ned paa den nødvendige Minimum-Spilleindtægt, der kunde have tilladt Direktionen at tage den af Plakaten.

For alle sande Danskere er Tyskerne Fjender — og Fjendens Film bør enhver Dansk holde sig fra. Den nationale Ære bør være stærkere end den berømte danske Forlystelsessyge. Tyske Film *kan* være god Kunst — og enkelte er det endnu i Dag, omend sjældnere end før, men der er noget, der er vigtigere end god Kunst i disse Tider. Altsaa: Sky tyske Film og husk, naar De læser Avisernes Anmeldelser, at selv disse Anmeldelser er ikke længere frit Stof!

„Ugens Nyt“: Det danske Folk opfordres til at slutte op i de undertrykte Nationers Modstandsfront. Anvisninger paa, hvordan man kan modarbejde Tyskerne i det daglige¹). 23.-5.

Samarbejdsudvalgets og Kongens Appel til det danske Folk om under Henvisning til tyske Trusler at være med til at bekæmpe Sabotagen stiller paany Spørgsmaalet om den nationale Modstands Betydning til Folkets Overvejelse.

Spørgsmaalet er i og for sig let at besvare. Historien afgiver talrige Eksempler paa, at et Folks Modstand mod sine Undertrykkere har stor Betydning, ja, har været afgørende for, at et Land igen har faaet sin Frihed og Selvstændighed. Saadanne Kampe har vel kostet Ofre, men Modstanden har været nødvendig for den nationale Selvhævdelse.

.....

Udfra Solidaritetens Bud bør det danske Folk yde Modstand. Det bør ogsaa gøre det af Hensyn til sig selv. Vi er interesserede i, at denne Krig bringes til Afslutning saa hurtigt som muligt. Maaned for Maaned øges Byrder og Afsavn, og disse vil under Krigens Fortsættelse stige forholdsvis stærkere i den kommende Tid. Hertil kommer, at Danmark, som en villig Vasal for Tyskland, uvilkaarlig vil blive hjemsogt af Royal Air Force for Ødelæggelse af Fabrikker og Trafiknet, der er vigtige for Tyskerne. Saadanne Ødelæggelsestogter vil kræve store Ofre af Liv og Værdier. For at skaane vort Land og Folk for Følgerne af en Forlængelse af Krigen er det danske Folk interesseret i at gøre en Indsats for at bringe Krigen til Afslutning. Denne Indsats kan ikke indskrænkes til en Banden over Englændernes og Amerikanernes „for ringe“ Virksomhed. En saadan Optræden kan medføre, at det danske Folks Tillid og Tro til Fremtiden svækkes, og at Nazismens Stilling derigennem styrkes.

Det danske Folk maa slutte op i alle de undertrykte Nationers Modstandsfront. Betyder dette aaben Partisankamp og Aflivning af tyske Soldater? Nej, det gør det ikke. Saaledes er Forholdene endnu ikke her i Landet. Hvad det først og fremmest drejer sig om, er at faa Folkeflertallet til i det daglige Liv at øve Modstand. Det vil svække Tyskernes Moral og deres Militærmaskine, saa det faar Betydning.

1) En lignende Artikel findes i »De danske Studenter« Nr. 5, 10. Juni 1943.

1943. Denne daglige Modstand kan øves paa de mest forskellige Maader. Vi nævner de vigtigste: Undlad Omgang med Besættelsesmagten. Benyt ikke Tyskere eller deres Omgangsfæller til Foredragsholdere. Overvær ikke tyske Koncerter og Foredrag. Boykot tyske Film, Bøger og Blade. Frem aldrig Tyskernes Interesser paa Kontorer og Arbejdspladser. Sørg for, at alle Instrukser og Formaliteter, der kan genere Tyskerne, overholdes med pinlig Nøjagtighed (gennem denne Kampform, Obstruktion, har østrigske Jernbanearbejdere før Krigen lammet hele Trafikken og gennemført deres Krav). Vær aldrig omhyggelig med Arbejde for Tyskerne. Maales eller vejes der forkert, kan det have vidtgaaende Følger. Forsinkes eller tabes et Brev, kan det ogsaa faa Indflydelse paa Krigsførelsen. Spil uvidende og stil Spørgsmaal, mange Spørgsmaal, ogsaa det sinker, og det slider paa Tyskernes Nerver. Modarbejd Gummi-, Metal-, Spild-, Klude- og lignende Indsamlinger. Hver Tøddel, Danskerne giver, letter Tyskerne Stillingen. Vær aldrig forsigtig med Ild og Lys i Nærheden af Tyskernes Sager. Taber man ved Uagtsomhed en Bolt i en Maskine, eller bevirker Ligeegyldighed stort Materialeforbrug, Sammenbrænding af Lejer eller lignende, er det helt rigtigt. Ødelæggelse af vigtige Maskiner og Transmissioner kan faa den største Betydning. I det hele taget er der utallige Muligheder, blot man aabner sine Øjne og er villig til at tage fat.

Det danske Folks Modstand kan vel medføre tyske Repressalier. Men de vil da i værste Fald kun være at regne som et kraftigt Tordenvejr med Lynbrande og Overvømmelser, der vel raser en Tid, men som renser Luften og gør det lettere at aande.

Juli „Frit Danmark“: Uddrag af Artikel om Værnemagerne.

Denne Krigs Gullaschbaron —

VÆRNEMAGEREN

Blandt dem, der arbejder for Tyskerne, er de farligste Mænd „de pæne Mænd“, Direktørerne eller Fabrikanterne, som hvisker fortroligt til den ene og den anden: „Jeg er blevet tvunget dertil. Jeg kan ikke lide det“. „Det gælder om at holde Landets Produktionsapparat intakt til efter Krigen“. „Hellere beskæftige Folkene herhjemme end sende dem til Tyskland“. . . . Men det er ikke rigtigt, at den store Værnemager er blevet tvunget. Sandheden er den simple, at han ikke har turdet sige Nej til den uniformerede Tysker, som aflagde sit diskrete Besøg hos ham med Værnemagtens Ordre i Lommen. Det er ikke sandt, at han har taget Ordren af Hensyn til sine Arbejdere, som han aldrig har givet andet Arbejde end det, der kunde betale sig for Bedriften. Det, han har villet, er at redde sit eget Skind, selv om han dermed skulde stille sit Produktionsapparat og sin Organisation til Besættelsesmagtens Raadighed.

Men een Ting maa man lade de Herrer: ligefrem løbe nogen økonomisk Risiko ved at arbejde for Tyskerne, det er de ikke gaaet med til. Staten maatte garantere, og Staten maatte betale! Maaske har man i nogle Tilfælde virkelig først søgt at komme udenom Ordren ved at forlange høje Priser, kontant Betaling forud og lang Leveringsfrist. Men Bordet fangede. Prisen blev nok trykket lidt — et Kontrollkontor giver jo ogsaa Arbejde til nogle flere „Ansvarlige“ — men Pengene kom fra den danske Nationalbank. Tyskerne accepterede Leveringsfristen, Pengene strømmede ind, og de pæne Værnemagere udstødte smaa tilfredse Suk: de følte deres Tegnebog sikret!

Og disse Værnemagere laver nu Skydevaaben (Dansk Industri Syndikat) og Hundreder af Dele til den tyske Krigsmaskine fra smaa lette Pumpedele til Radioapparater, Flyvemaskindele, Larvefodder til Tanks, o. s. v., o. s. v. Som Regel hykler de fortsat og højlydt Beklagelse og gentager, at de er tvunget til det.

Det bedste Bevis paa, at dette er forkert, er levendegjort i de mange — og det er heldigvis mange — Firmaer, der har sagt Nej, og er vedblevet med at sige Nej. De Folk er Patrioter. De vender sig med Foragt fra de lettjente Summer, og det er tallet være dem, at det — naar alt kommer til alt — kun er lykkedes Tyskerne at plyndre Danmark for en mindre Del af Landets Industri, og at det Antal af Virksomheder, som er gledet ind i den tyske Krigsindustri, er begrænset.

De daarlige Danskere, Værnemagerne, skal huske, at der er noget, der hedder

Regnskabets Time: den indtræffer, naar de forenede Nationer har slaæet Vaabnene ud af Hænderne paa Tyskerne. Og vil de ikke forstaa dette, og kan de ikke modstaa de Penge, der bydes dem — ja, saa maa og skal Sabotagen belære dem om noget andet. De skal ikke faa en rolig Nattetime — de skal vide, at før eller siden vil deres Maskiner og Værksteder blive ødelagt — og det af os selv, inden Englænderne taber Taalmodigheden og bomber dem sønder og sammen. Sabotagebølge efter Sabotagebølge vil skylle over Landet. D'Herrer Værnemagere kan være forvissede om, at vi endnu kun er ved Begyndelsen. 1943.

„Land og Folk“ kommenterer Krigsministeriets Skrivelse af 1.-6.-1943 til alle Hærens Afdelinger, om at danske Officerer, der ønsker at kæmpe paa Østfronten, ikke ved deres Tilbagekomst vil blive stillet ringere end andre Officerer.¹⁾ Juli

Vi meddelte i sidste Nummer af „Land og Folk“, at Regeringen havde nægtet at følge Tyskernes Ønske om, at den skulde anbefale danske Officerer at tage til Østfronten.

Det viser sig imidlertid, at Regeringen alligevel gav efter. I Skrivelse af 1. Juni til alle Hærens Afdelinger²⁾ har Forsvarsministeren lovet alle Liebhave en Række Begunstigelser, der er i Strid med Hærlovens Bestemmelser, bl. a. vedr. Forfremmelsesmuligheder, Beregning af Alderstillæg, Pension o. s. v.

Under Debatten i Folketinget om Spørgsmaalet fik Frits Clausen Lejlighed til at takke Forsvarsministeren, fordi han havde sat sig ud over alle „smaalige parlamentariske Krav“, og udtalte sin Forhaabning om, at „den højtærede Forsvarsminister vil fortsætte denne Linje til Gavn for *vor fælles Kamp* mod Bolsjevisme og Jødedom“.

Det er at haabe, at den danske Hærs Officerskorps er i Besiddelse af saa megen national Ære, at det ikke reflekterer paa Tilbudet. Hidtil har kun tre meldt sig til denne landsforræderiske Tjeneste, nemlig Løjtnant Tretow-Loof, Løjtnant Clauson-Kaas og Løjtnant Havnbøl, Jydske Dragonregiment. De vil næppe blive savnet indenfor Hæren, og skulde de være saa uheldige at vende tilbage, vil det danske Folk vide at „belønne“ dem efter Fortjeneste.

„Studenternes Efterretningstjeneste“: Advarsel til Folk, der modarbejder Sabotagen. 4.-7.

S. E. er blevet bemyndiget til at fremkomme med flg. Udtalelse:

Da det viser sig, at der stadig optræder nævenyttige Personer, der til Skade for vort Land prøver at forminske Virkningerne af Sabotørernes Aktioner ved at fjerne Lunterne fra de anbragte Bomber, har Sabotørerne besluttet sig til et drastisk — men saare forstaaeligt Skridt: *For Fremtiden vil Bomberne eksplodere ved en Afrievning af Luntene!*

„De frie Danske“: Sabotage-Opfordring i Anledning af Udtalelse af Det danske Raad i London. 6.-8.

.....

Sabotagebaalene flammer ganske vist over Landet — og i Dag mere voldsomt end nogensinde før — og enhver god Dansker fryder sig over den mindste Smule Forsinkelse, der kan paaføres den tyske Krigsindustri. Men det er ikke *nok* at fryde sig. *Alle maa være med — aktivt!* Stor eller lille Indsats, det gør mindre til Sagen. Blot der gøres noget! Hjælp Sabotørerne, dæk Patrioterne, om det er muligt, for Gestapos lange Fangarme og det dansk-tyske Stickerslæng! Og til de danske Arbejdere raaber vi et: Brug Strejkevaabnet saa ofte, det lader sig gøre for derigennem at være med til at forsinke den tyske Krigsproduktion! Men det er *nu*, det skal gøres!

.....

1) Lignende Artikler findes i andre Blade, f. Eks. »Studenternes Efterretningstjeneste« Meddelelse Nr. 103 af 20.-6.-1943.

2) Findes citeret i Afsnit A, S. 102 f.

1943. „Studenternes Efterretningstjeneste“: Advarsel til Sabotagevagterne.
8.-8.

Det har altid været og er fremdeles Sabotørernes Ønske at optræde paa en saadan Maade, at ingen uskyldigt lider Overlast under Aktionerne. Men paa den anden Side har Sabotørernes Indstilling overfor Sabotagevagterne ogsaa altid ligget klart. Mennesker, der stiller sig paa Linje med Tyskerne ved at forsvare deres Interesser, vil blive behandlet som de Landsforrædere, de er. Ingen Sabotagevagt vil blive udsat for Beskydning uden forudgaaende Advarsel, men nægter han trods gentagne Opfordringer at adlyde Sabotørernes Ordre, er Sabotørerne nødsaget til at skyde.

.

26.-8. Artikel i „Frit Danmark“s Nyhedstjeneste Nr. 1“: Den politiske Situation. Samarbejdsudvalgets Erklæring af 20. August 1943.

POLITIK.

I politisk Henseende foreligger der ikke store Nyheder — endnu! Men Best fløj i Tirsdags til Berlin og vendte hjem i Gaar, saa der kan jo hurtigt ske noget. — Det voldte meget Besvær at faa affattet den Erklæring, Samarbejdsudvalget udsendte Lørdag hverken Regeringshenvendelser, Rigsdagserklæringer eller de Opraab, som Fagforeningsledere i København og Aarhus og i Dag Erhvervsorganisationerne har rettet til Befolkningen kan paavirke den enige nationale Reaktion rundt om i Landet. Kun naar Tyskerne bøjer sig for de beskedne Krav og ophører med Provokationerne, bliver der Ro.

.

2.-9. Artikel i „Frit Danmark“s Nyhedstjeneste Nr. 4“: Danmarks statsretlige Stilling efter den 29. August 1943. Opfordring til Modstand.

Danmarks Stilling paa det statsretlige Omraade er meget uklar. I v. Hannekens Erklæring om den militære Undtagelsestilstand henvises til Haagerkonventionens Paragraffer 42—56 for Landkrigsføring. Disse Paragraffer gælder imidlertid for krigsførende Stater og Forholdet paa „fjendtlige Omraader“ — og er det ikke netop Gang paa Gang fra tysk Side hævdet, at Danmark ikke er „krigsførende“ eller „fjendtlig“? Vi kan nævne, at der bl. a. i Artikel 50 staar: „Ingen kollektiv Straf, hverken pekuniær eller anden, kan paalægges Befolkningen paa Grund af individuelle Handlinger, for hvilke de ikke kunne betragtes som solidarisk ansvarlige“. Hvorledes da med Kravene til Odense? Men skal man endelig holde sig til Haagerkonventionen, som Tyskerne bringer i Anvendelse, saa vil man med Rette kunne nægte at give de Loyaltetserklæringer, som Tyskerne her — efter norsk Mønster, er saa ivrige efter at afvinge danske Myndigheder.

Politiet har da ogsaa saavel fra Rigspolitichefen som fra Politiforbundet faaet almindelig Instruks om, at Loyaltetserklæringer er i Strid med Konventionens Bestemmelser, hvorefter ingen kan tvinges til at aflægge Ed til fremmed Myndighed i et besat Omraade. Det er Departementchef Ejvind Larsen, der fører Forhandlingerne med Tyskerne. Som vi før har fremhævet, er det en national Pligt for vort Politi at staa solidarisk med Befolkningen paa alle Omraader. *Enhver dansk Deltagelse i Tyskernes Menneskejagt er et Forræderi.* Det maa beklages, at Politiet har nægtet at udbetale Løn til de flygtede Politimænds Familier. Iøvrigt kan vi meddele, at de flygtede har medtaget Kartoteket over alle nazistisk sindede og tyskvenlige Personer. Disse Oplysninger vil nu gaa videre til London, hvor den sorte Liste kan blive suppleret.

Fortsæt Modstanden overalt og paa enhver Maade!

*Læg Tyskerne alle Hindringer i Vejen for Brug af dansk Administration og danske Myndigheder
Støt med Penge, Bopæl o. s. v. enhver Dansker, der af Tyskerne er tvunget bort fra Hjem og Virksomhed
Hjælp deres Familier.*

„Frit Danmark“ kommenterer Situationen efter den 29. August.

1943.
Sept.

DANMARK I KRIG MED TYSKLAND.

Med v. Hannekens opraab d. 29. aug. indtraadte den tyske undertrykkelse af Danmark i en ny fase: Tyskerne overtog aabenlyst magtudøvelsen og erkendte samtidig — gennem anvendelse af §§ 42—56 i Haagerkonventionen — at Danmark betragtes som et krigsførende land. I formel henseende betegner dette naturligvis et vendepunkt, men reelt betyder det kun, at en tilstand, der langsomt har udviklet sig siden 9. april, nu offentlig stadfæstes.

Den tyske regering her i landet indførtes efterhaanden og naaede sin kulmination under Scavenius. Naar tyskerne nu overtager regeringen helt, kan de gøre det i kraft af love, som er gennemført af danske myndigheder endog med rigsdagens sanktion, men som strider i bund og grund mod dansk demokrati. Ansvar for denne tingenes tilstand ligger paa de hidtil styrende, og paa baggrund af deres tidligere eftergiveness kan det ikke regnes dem til større fortjeneste, at de d. 28. aug. sagde nej til tyske krav om yderligere undertrykkelse af det danske folk. De vidste, at de havde ikke det danske folk bag sig. Hvor helt anderledes vilde ikke deres stilling have været, hvis de var faldet paa deres poster efter at have ført et modigt og konsekvent forsvar for vort demokrati, under henvisning til aftalerne af 9. april.

Det væsentlige er imidlertid ikke Scaveniuspolitikens nederlag, af langt større rækkevidde er tyskernes. Deres forsøg paa at lokke et folk frivilligt med i heksedansen og indbilde verden, at de kunde vinde os for deres sag, er faldet ynkeligt til jorden. Nu har de travlt med at finde undskyldninger for deres kæmpemæssige fallit. En stedlig Goebbels-aflægger, der kalder sig „kompetent kilde“ søger at skyde skylden paa „Christmas Møller“, „engelske faldskærmsjægere“ og „forbryderiske elementer“. Men ingen lader sig vildlede af denne propaganda. Alt for længe har dens frækhed vakt vor forbløffelse, dens klodsethed vor munterhed og dens ynkelighed vor foragt. Dens løgne har aldrig tilsløret den kendsgerning, at det ene og alene er tyskerne, der har ansvaret for ethvert brud paa fredelige tilstande, der er sket i Danmark siden overfaldet i 1940. Det er dem, der brød ikke-angrebspagten. Det er dem, der trods løfter blandede sig i vore indre forhold og krævede vor lovgivning nazificeret. Det er dem, der tiltog sig retshaandhævelsen overfor danske borgere. Det er dem, der truede og bestak vor industri og vort landbrug til at arbejde for sig. Det er dem, der tiltvang sig adgang til vore transportmidler. Og det er dem, der lod danske forrædere og tyske værnemagtsfolk terrorisere det danske folk, saa det tilsidst satte sig aabenlyst til modværge.

Alt, hvad der fra dansk side er sket i kampen mod tyskerne, er svar paa deres udfordringer og løftebrud. Og dette svar er ikke givet af nogle faa, importerede personer, men af hele det danske folk. Vi ved, at et stort flertal af det danske folk giver sabotagen deres tilslutning. Vi har ved folkestrejkerne i Esbjerg, Odense og mange andre byer set alle befolkningsklasser i enighed protestere mod utaalelige tyske overgreb. Og kampene d. 28.-29. aug. var vor hærs og flaades aabenlyse tilkendegivelse af, at tyskerne er vore fjender.

Hanneken har kun fastslaaet, hvad vi andre længe har vidst: Danmark er i krig med Tyskland. Og denne krig vil blive ført videre, anset hvor brutale metoder tyskerne bringer i anvendelse. Øget tryk vil avle øget modtryk.

Der er folk herhjemme, der aldrig rører en finger i frihedskampen, men i deres lune krog glæder sig over, at andre vover pelsen. De ranker sig nu i troen paa, at d. 29. aug. har aftvættet forsmædelser fra 9. april i verdens øjne. Og saa finder de iøvrigt, at nu kan vi godt nedlægge vaabnene! Men vi andre kan ikke nøjes med at være danske paa etiketten. Danmark er ikke hund for nogen anden nation. Vi lader os ikke tvinge af den tyske pisk. Men lige saa lidt skyldes vore handlinger ønsket om at blive klappet af vore allierede venner. Vi glæder os over den sympati, der i denne tid strømmer vort land i møde fra den frie verden, men den krig, vi fører, er i dybeste forstand vor egen, fordi dens maal er at sikre vor nationale udfoldelse. Og det kan kun ske ved vor egen indsats.

1943. Vi, der fra første færd har hævdet, at Danmark som alle andre nationer selv maa kæmpe for sin frihed, har ikke tilstræbt de „norske tilstande“, vi nu gaar ind til. Men hellere betale denne pris end opgive kampen! Og vi vil bære alle ofre og savn for at naa maalet:

Et frit og demokratisk Danmark vundet af folket selv!

12.-9. „Frit Danmark“: Artikel om Sabotagevagterne.

.....
 Det er imidlertid nødvendigt at sige et Par Ord om Sabotagevagterne. Vi har aldrig lagt Skjul paa, at vi betragter dette Arbejde som direkte Landsforræderi. Vi har ogsaa haft Lejlighed til at konstatere, at dette Synspunkt anerkendtes af det danske Folk, ogsaa af forskellige Sabotagevagter. Saaledes foreligger der Meddelelser om Sabotagevagter, der har nedlagt deres Arbejde efter at være gjort opmærksomt paa, at det var Landsforræderi. Paa mange Virksomheder har Arbejderne ved Strejke faaet fjernet altfor nævenyttige Sabotagevagter og faaet indsat andre, som havde en mere dansk Opfattelse af Arbejdets Karakter.

Efter Indførelsen af Undtagelsestilstanden har Spørgsmaalet imidlertid totalt ændret Karakter. Enhver Sabotagevagt maa herefter betragtes som værende i direkte tysk Tjeneste. Samtidig foreligger der — fra Helsingør — Meddelelse om, at enhver Udbetaling af Understøttelse eller Socialhjælp er standset, og arbejdsledige anvises Arbejde som Sabotagevagter. Sabotagevagterne er altsaa herefter ikke frit stillet, og der maa skelnes mellem dem og de Sabotagevagter, der er gaaet frivilligt til Arbejdet, Nazister o. lign. Landsforrædere. Overfor dem bør der ikke vises Skaansel af nogen Art. Af alle andre Sabotagevagter maa man derimod vente, at de, saa ofte Lejlighed byder sig, lukker Øjnene og letter Frihedskæmperne Arbejdet. Gør de ikke det, har de solidariseret sig med Undertrykkerne og udsætter sig for den alvorligste Fare.

For alle Sabotagevagter gælder iøvrigt, at de under de skærpede Forhold ikke længere kan vente at blive behandlet med den udsøgte Hensynsfuldhed, som hidtil har præget Frihedskæmpernes Fremgangsmaade. Dette bør de hæderlige Sabotagevagter tage ad notam, saaledes at de saavidt muligt tilbringer deres Tjenestetid i Beskyttelsesrum eller paa lignende brand- og bombesikre Steder.

.....

17.-9. „Nordisk Nyhedstjeneste“: Politiforbundet og Politimesterforeningen præciserer Organisationernes Standpunkt over for de tyske Myndigheder.

Politiforbundet og Politimesterforeningen har i Forbindelse med Rigspolitiets Ledelse afholdt et Møde, hvor man enedes om gennem Justitsministeriets Departementschef skriftligt at overgive de tyske Repræsentanter i Danmark en Meddelelse med nærmere Angivelse af nævnte Organisationers Standpunkt til den senere Tids Begivenheder. Skrivelsen indeholder 5 Punkter, der gaar ud paa:

- 1) Politiet nægter at efterkomme tysk Ordre. (Man ønsker kun at modtage saadanne gennem Justitsministeriet).
- 2) Protest imod, at dansk Strafafsoning finder Sted i tyske Fængsler.
- 3) Krav om Løsladelse af Arrestanter, mod hvilke der ikke kan rejses positiv Anklage.
- 4) Krav om Ophør med yderligere tyske Arrestationer af Danskere.
- 5) Nægtelse af at arbejde sammen med tyske Patruljer paa Gaderne.

18.-9. „Nordisk Front“: Opfordring til alle danske Tjenestemænd om at sabotere alt Arbejde for tyske Interesser.¹⁾

Til alle vore Tjenestemænd!

Der hviler nu paa jer et Ansvar som aldrig før. NU skal I vise, hvad I duer til! Jeres øverste Foresatte, Kong Christian X., viser Vejen: som Krigsfange nægter han kategorisk enhver Regeringshandling trods Pres fra Fjenden. Den 9. April opfordrede

¹⁾ Lignende Artikler findes i »Danske Tjenestemænd«, November 1943 og »Frit Danmark«, November 1943.

han jer (om muligt mere end os andre) til korrekt og værdig Holdning. Er der nogen af jer, der er i Tvivl om, at Kongen nu forstaar dette som den køligst mulige Afvisning af alle tyske Ønsker? I har aflagt Ed paa at ville holde Grundloven; I har kun eet Land at arbejde for: Danmark. At arbejde for Tyskland er Landsforræderi, der om nogle Maaneder vil finde sin fortjente Straf. 1943.

Uden jeres Hjælp er Fjenden hjælpeløs. Lad ham bare overtage vor Administration, og I vil se en tysk Fiasko uden Lige.

Dagens Bud til jer lyder da:

Saboter alt Arbejde for tyske Interesser; hjælp enhver Dansker i den nuværende Kamp mod Fjenden! Søg at hindre al Udførsel til Fjenden; ødelæg hellere Varer og Materiel. Kan du faktisk ikke undgaa Arbejde efter tysk Ønske, kan du lave baade langsomt og ringe Arbejde og blive syg. Blot enhver yder sin Indsats, er vi meget stærke.

„Jeg er bange for Afsked og Straf“, siger du. Vid da, at vi er mange, der er parate til at hjælpe dig og din Familie paa enhver Maade, navnlig økonomisk. Vi har forlængst i Stilhed organiseret en Hjælpetjeneste efter norsk Mønster; den bliver nu stærkt udvidet. Enhver, der afskediges, eller hvis Løn inddrages efter tysk Krav, vil faa sin Løn udbetalt!

Tænk paa Fremtiden! Tænk paa Avancementet! Tænk paa jeres Pligter! Handl efter Konduite, selv om I derved ikke følger Lovens Bud! Gør jer værdige til Kongens hjertelige Tak!

„Nordisk Nyhedstjeneste“ om Opgøret efter Krigen, bl. a. belyst af norske Udtalelser. Okt.
Fra TROTS ALTT! for 15.-21. Oktober 1943:

Ikke Hævn, men Retfærdighed.

Efterhaanden som Freden nærmer sig, bliver dens Problemer mere aktuelle. Den frie Presse i Norge, som tidligere næsten udelukkende har syslet — og maattet sysle — med Dagens Kampproblemer, behandler nu oftere og oftere Efterkrigsproblemerne. Ganske naturligt indtager Opgøret med Hjemmenazisterne og Krigsforbryderne en vigtig Plads i den norske Diskussion. Den retslige Linie, der skal følges, er tidligere fastlagt af Regeringen i London. Hjemmefrontens Ledelse har givet sin Tilslutning til den. Nu har ogsaa kirkelige Kredse i Norge udsendt en Udtalelse om Overgangstiden og givet Udtryk for en almindelig Opfattelse.

Kirken kan, hedder det i Udtalelsen, aldrig ønske, at man skal se igennem Fingre med det onde. Tværtimod er det meget væsentligt, at det onde faar sin Straf. Ikke fordi man skal forlange Hævn, men Retten kræver det. Det kan være fristende at gaa uden om Opgøret. Men med den Kurs sejler man med Lig i Lasten; thi da bygger man ikke Samfundslivet paa Retfærdighed, men paa Bekvemmelighed. Respekten for Lovens Ukrænkelighed og for Landets Forfatning vilde blive brudt ned, hvis de skyldige ikke blev draget til Ansvar.

Men Opgøret med N.S. og Krigsforbryderne skal ske i lovlige Former. Privat Hævn maa ikke tillades.

.....

„Nordisk Nyhedstjeneste“: Protest, afgivet til von Hanneken fra General Gørtz, i 4.-10. Anledning af, at Spørgsmaalet om eventuel Frigivelse af Hærens Mandskab er sat i Forbindelse med Jødeforfølgelserne.¹⁾

.....

Denne Bekendtgørelse²⁾ giver Udtryk for den Opfattelse, at en Løsladelse af de internerede danske Soldater ikke kunde gennemføres, før der var truffet Foranstaltninger overfor danske Statsborgere af jødisk Oprindelse.

Som Øverstbefalende for den danske Hær tager jeg paa det bestemteste Afstand

¹⁾ En lignende Protest er for Søværnets Vedkommende afgivet af daværende Viceadmiral Vedel.

²⁾ Bekendtgørelsen af 2.-10.-1943, citeret i Afsnit F, S. 856.

1943. fra et saadant Synspunkt, der er uden Forbindelse med de faktiske Forhold, og jeg føjer til, at Hærens Personal intet Ønske nærer om at modtage Løsladelsen, forudsat den kun lader sig gennemføre paa andre Statsborgeres Bekostning.

5.-10. „Nordisk Nyhedstjeneste“: Protest fra Erhvervsorganisationerne i Anledning af Jødefølgelserne.¹⁾

Den Befuldmægtigede for det tyske Rige,
Hs. Excellence Hr. Dr. Best.

Med Udgangspunkt i de verserende Rygter om, at der fra tysk Side paatænkes en Aktion imod Jøderne i Danmark, tillod undertegnede Organisationer sig den 30. f. M. at rette Henvendelse til Deres Excellence for om muligt at opnaa, at et saadant Skridt ikke blev foretaget. Det var derfor med dyb Beklagelse, at vi erfarede, at den nævnte Aktion blev iværksat Natten til den 2. ds., og hvorved mange danske Statsborgere førtes bort.

Det, der her er sket, har indenfor det danske Folk fremkaldt Bestyrtelse og Sorg samt dybtfølt Usikkerhed med Hensyn til Fremtiden. De undertegnede Organisationer, der betragter det som deres første Opgave at bidrage til Bevarelse af Ro og Orden i Samfundet og til Opretholdelse af Produktion og Omsætning, retter nu herved en indtrængende Henstilling til Deres Excellence om paa enhver Maade at ville søge undgaaet, at man fra tysk Side gennemfører videre Foranstaltninger mod Jøderne i Danmark.

Arbejderbevægelsens Erhvervsraad.	Dansk Arbejdsgiverforening.
Dansk Dampskibsrederiforening.	De samvirkende Fagforbund.
Landbrugsraadet.	Industriraadet.
Fællesrepræsentationen for de samvirkende danske Landboforeninger og De samvirkende danske Andelselskaber.	Grosserer-Societetets Komité.
Provinshandelskammeret.	De samvirkende Købmandsforeninger i Danmark.
De samvirkende danske Husmandsforeninger.	De danske Handelsforeningers Fællesrepræsentation.

7.-10. „Nordisk Nyhedstjeneste“: Tysk Begrundelse for Jødefølgelserne i Danmark, modtaget af Ritzau's Bureau, men ikke offentliggjort i den censurerede danske Presse.

Den 7. Oktober modtog Ritzau's Bureau følgende Telegram fra Berlin, uden at det har maattet optages i de danske Aviser — det maa være beregnet paa alle andre Lande: „Rigspressechefens Stedfortræder Sundermann fremsatte i Dag overfor den uden-

¹⁾ Redaktionen har indsamlet Udtalelser af lignende Indhold, afgivet af:

Danske Embedsmænds Samraad, der repræsenterer følgende Embedsmandsforeninger: Amtsforvalterforeningen, Centralforeningen af Lærere ved Universitetet, Den polytekniske Lærestalt, Den kgl. Veterinær- og Landbohøjskole og Den farmaceutiske Lærestalt, Den danske Dommerforening, Foreningen af Dommerfuldmægtige i Danmark, Fælleslærerraadet for Lærerforeninger ved Statens Institutioner for Blinde, Døvstumme og Talelidende, Forbundet for Ingeniører i Statens Tjeneste, Foreningen af juridiske Tjenestemænd ved de kollegiale Retter i Danmark, Foreningen af Politimestre i Danmark, Foreningen af Statskovriderne, Foreningen af Tjenestemænd ved Institutioner under Handelsministeriet, Foreningen af Tjenestemænd ved Institutioner under Indenrigsministeriet, Foreningen af Tjenestemænd ved Institutioner under Ministeriet for Landbrug og Fiskeri, Foreningen af Tjenestemænd ved Institutioner under Socialministeriet, Foreningen af administrative Tjenestemænd ved Institutioner under Undervisningsministeriet, Foreningen af Tjenestemænd i Overformyndriet, Foreningen af Tjenestemænd ved Statens Seminarier, Foreningen af videnskabeligt uddannede Tjenestemænd ved de høje Lærestalter, Foreningen af overordnede Tjenestemænd ved Statens Sindssygehospitaler, Foreningen af Statsembedsmænd under Københavns Politi, Fællesorganisationen af Officerer og Ligestillede af Hæren, Hovedorganisationen for Søofficerer, Organisationen af Søværnets Intendantter, Embedslægeforeningen, Ministerialforeningen, Organisationen af fagligt uddannede Tjenestemænd ved Statens Arkiver, Biblioteker og Musæer, Statskolernes Lærerforening, Foreningen af Lærere og Lærerinder ved Statsseminarernes Øvelsesskoler og Den danske Præsteforening.

Endvidere fra Landets Biskopper, Academicum Catholicum, Kristeligt Studentersejlement, Akademisk Missionskreds, Studenterforeningens Kristelige Fraktion, Den kristne Medicinerkreds, Teologisk Forening, Kristelig akademiske Forening samt Veterinær- og Landbohøjskolens kristelige Forening.

Formentlig er flere Protester afgivet.

landske Presses Repræsentanter nogle Udtalelser om Jødespørgsmaalet i Danmark. 1943. Sundermann henviste til den mangesidede Spionage- og Sabotagevirksomhed, som tyske Jøder havde udfoldet, og omtalte Foranstaltninger mod dem. Det Hensyn, erklærede Sundermann, som Tyskerne efter Besættelsen af Danmark viste de her levende Jøder, har Jøderne lønnet daarligt. De har ogsaa her benyttet Lejligheden til en omfattende Virksomhed med de tyske Krigsanstrengelser. Til sidst maatte der skrives til militære Modforanstaltninger; thi Jøderne skabte i Danmark ikke blot et Spionagenet, men de var ogsaa den drivende Kraft ved Anstiftelsen og Gennemførelsen af Sabotagehandlinger. Det vil ikke blot være vanvittigt, men ogsaa i høj Grad ubilligt overfor det danske Folk, hvis der ikke i det mindste nu efter Krigsrettens Maximer var blevet gjort Ende paa dette Uvæsen.“

„Kirkens Front“: Bedømmelse af og Opfordring til Sabotage.¹⁾

20.-10.

De, der i Dag gaar ud for at sprænge Fabrikker i Luften, er dem, vi sædvanligvis omtaler som Landets bedste Ungdom. De gør det, fordi de indser, at Danmark er i Krig i Dag. Fjenden er i Landet, og al Pligtfølelse maa da byde os at slutte op i den Krig, der i lige Grad gælder vor Frihed. Danmark er i Krig i Dag — derfor kæmper vi.

Sabotagen foregaar efter en ganske bestemt Plan og med solid Indsigt i, hvad der skal ødelægges, hvilke Maskiner det er, der skal sprænges. Den foretages altsaa med Sagkundskab. Vi kan være overbevist om, at i 95 % af Tilfældene er der ganske bestemte Grunde til at en Fabrik ødelægges. Officielt kan man godt sige, at en Fabrik kun arbejder for danske Fabrikker; men hvorfor siger man ikke, hvor disse Raa-materialer havner efter endt Forarbejdning? Den indirekte Produktion er lige saa krigsvigtig som den direkte.

Det er at beklage, at der gaar danske Værdier til Spilde, men det er nu engang Krigens Lov, og hvorfor skulde vi slippe udenom den, naar hele Europa lider derunder? Der gøres meget for at undgaa at ramme danske Menneskeliv. I mange Tilfælde spildes kostbare Minutter for først at bringe alle tilstedeværende i Beskyttelsesrum. — Hvor det er muligt, søger man at sprænge Kraftstationer o. lign. netop for at undgaa at ramme de Maskiner, der i Fremtiden vil være vigtige for Arbejderne.

Selv om det kan synes lidet, hvad vi kan gøre, er det dog et uundværligt Led i Krigen. Ingen paastaar vel, at den enkelte Soldat ved Fronten kan vinde Krigen, men ligesom Hæren bestaar af mange enkelte Soldater, saaledes bestaar ogsaa Sabotagen af mange enkelte Episoder ud over hele Europa, og tilsammen udgør de det vigtige Vaaben, der lammer Tysklands Produktion.

Ikke for at hæve Sabotagen til Skyerne, men fordi det er Landets bedste unge Mænd.

„Land og Folk“ advarer Stikkerne mod den Gengældelse, der vil komme.

24.-10.

Enhver, der er Skyld i, at Patrioter bliver arresteret, mishandlet og eventuelt dræbt, maa regne med at komme til at staa til Ansvar for sin Handling. Stikkere og Polit, der lader sig friste af mægtige Ducører, skal ikke regne med at komme til at nyde godt af disse Judaspenge. Samme Skæbne maa den regne med, der fejgt søger at redde sit eget Skind ved at angive andre. Den dræbte Mekaniker Jens Olsen, der blev fundet i Utterslev Mose, er Vidnesbyrd herom.

End ikke i Dag er Gestapos beskyttende Arm saa mægtig, at den kan redde dem alle. Snart vil Gestapo ikke kunne beskytte en eneste af dem. Da slaar for Alvor Afregningens Time. Og da gælder det: Øje for Øje og Tand for Tand!

„Danske Tjenestemænd“: Ingen maa afgive Loyalitetserklæringer til Tyskerne.

Nov.

Loyalitetserklæringer.

Mand og Mand imellem drøftes Spørgsmaalet om eventuel tysk Afkrævelse af Loyalitetserklæringer. Det bør staa enhver enkelt Tjenestemand klart, at alene som

¹⁾ Lignende Artikler findes i f. Eks. »Dansk Månedspost«, April 1943, »De frie Danske«, December 1943 og i »Kirkens Front«, 12. December 1943.

1943. Konsekvens af Kongens, Rigsdagens og Regeringens Beslutning den 29. August — for slet ikke at tale om enhver Danskers selvfølgelige Pligt til ikke landsforræderisk at forpligte sig over for vort Folks Fjende — kan der ikke være Tale om for nogen Tjenestemand's Vedkommende at underskrive nogen som helst Form for Loyalitetserklæring over for Nazisterne.
Frit Danmarks Tjenestemandsgruppe.

10.-11. Artikel i „Frit Danmarks Nyhedstjeneste“ om Centraladministrationens Meddelelser til Tyskerne om Bygge- og Anlægsarbejder.

Samarbejdet med Tyskerne ophørte officielt den 29. August. Det var eet af denne Dags vigtigste Resultater, at Tyskerne nu ikke længere skulde opnaa frivillig Hjælp fra vore officielle Myndigheders Side til at udnytte vort Land, men maatte tiltvinge sig enhver Fordel. Denne naturlige Reaktion paa den tyske Magtovertagelse her i Landet synes imidlertid ikke at være gaaet op for flere af vore Ministerier. Indenrigsministeriet har saaledes ved flere Lejligheder været Tyskerne behjælpelige med at faa danske Ejendomsbesiddere til *frivilligt* at afgive de Huse, som lokale Kommandanter rekvirerer, og det viser sig nu, at samme Ministerium støtter Besættelsesmagtens Bestræbelser for at faa flere danske Arbejdere lokket eller tvunget til Tyskland. Den 24.-9. fremhævede Oberregierungsrat Dr. Heise overfor vort Udenrigsministerium det presserende Behov for Arbejdskraft i Tyskland, og henledte Opmærksomheden paa Muligheden af at standse de Arbejder her i Landet, som udføres med offentlig Støtte eller for offentlig Regning. I Stedet for at afvise Dr. Heises Henvendelse som en uberettiget Indblanding i interne danske Forhold har Udenrigsministeriet nu faaet Indenrigsministeriet til i Skrivelse af 27.-10. at paalægge Kommunerne at indberette, hvilke offentlige Arbejder, de har i Gang. Samtidig har Centraladministrationen beredvilligt meddelt Tyskerne Oplysninger om de Bygge- og Anlægsarbejder, der er igangsat af de enkelte Ministerier.

En Imødekommenhed af denne Art gør Kongemagtens og Rigsdagens afvisende Holdning med Hensyn til at danne en ny dansk Lydregering illusorisk. Vil ledende Embedsmænd indenfor Centraladministrationen ikke forstaa dette, maa de underordnede og de lokale Myndigheder lægge dem alle mulige Hindringer i Vejen for deres Støtte til Tyskerne.

3.-12. „Folk og Frihed“: Protest fra de danske Universiteter i Anledning af Deportationen af norske Universitetslærere og Studenter.

Efterretningen af Arrestationen af talrige Universitetslærere og Studenter og Lukningen af Oslo Universitet har fyldt Studenter og Lærere ved de to danske Universiteter med Sorg og Harm, fordi et Søsteruniversitet, der staar os saare nær, er blevet ramt, fordi norske Kolleger og Kammerater er blevet behandlet paa en Maade, der er et Brud paa Folkeretten og strider mod den for norsk Livssyn grundlæggende Friheds- og Menneskeopfattelse. Det skete kan ikke undgaa at faa skæbnesvangre Følger. Skulde man skride til kollektivt at føre norske Studenter eller Universitetslærere i Internering bort fra deres Hjemland, vil dette for lange Tider vanskeliggøre, ja maaske umuliggøre de danske Forbindelser med tyske Universiteter.

Københavns og Aarhus Universiteter.

(sign.) Johs. Munck,
Professor, Dr. theol., Aarhus.

(sign.) J. S. Nørregaard,
Professor, Dr. theol., København.

Dec. „Hjemmefronten“ bringer et Interview med en dansk Sabotør om Formaalet med og Betydningen af Sabotagen.

- *Hvad er Hensigten med Sabotagen i Danmark?*
- At svække Tyskerne. Den er et Led i den aktive Kamp Verden over imod Nazi-Tyskland. Vi føler os som Danmarks Soldater i Dag.
- *Men tjener Sabotagen altid dette Formaal?*
- Den skal selvsagt være effektiv. Der skal være Mening i det. Men det kan der godt være, selv om det ikke er indlysende for uforstaaende. Hvis vi standser en Fabrik,

der leverer f. Eks. Klæder til en Række danske Virksomheder, og disse allesammen 1943. arbejder for Tyskerne, saa er der Mening i det.

Skader det Danmark?

— *Skader det ikke Danmark, især efter Krigen?*

— Vi ved alle, at Tyskerne vil ødelægge alt, inden de forlader Landet. Tilbagetoget paa Østfronten lærer os det. Jo mere Danmark kæmper i Dag, desto større Mulighed har vi for at fremskynde det tyske Nederlag. Det betyder, at de tyske Hæres Chance for at foretage et hærgende og brændende „planmæssigt“ Tilbagetog forringes. Vi arbejder hen imod det tyske Kaos, som vil give os de bedste Kort paa Haanden, naar det gælder om at bevare Danmark og de danske Virksomheder.

— *Men i Dag bliver vi fattigere?*

— Nej, afgjort ikke. Hør her: Vi har kun tyske Raastoffer at arbejde med, og alle Fabrikker arbejder paa Toppøststation. Det betyder, at vi ødelægger tyske Materialer, og at Tyskerne ikke kan lægge deres Arbejde over paa andre Virksomheder; de er nemlig alle 100 pCt. optaget. Finanzielt er Sagen ogsaa ganske klar. Standser vi en Virksomhed, som hver Maaned leverer for 200.000 Kr. til Tyskerne, gaar Danmark Glip af en dækningsløs Check paa 200.000 Kr.

Hvem laver Sabotagen?

— *Hvem laver Sabotagen?*

— Der findes i Hundredevis af organiserede Sabotører. Saa siger vi i hvert Fald ikke for meget. Vore Grupper tager kun Folk, der er over 25 Aar; og der er i det hele taget ikke ret mange Sabotører, der er yngre. Krenchel tror, at Sabotørerne tilhører Samfundets Børme. Men det er ikke sandt. Vore Folk kommer fra alle Lag. Der er bl. a. Embedsmænd, Læger, Tandlæger, Skolelærere, Forretningsfolk, Sagførere, Bladfolk og naturligvis saavel faglærte som ufaglærte Arbejdere.

Vi er ikke Eventyrere, og vort Job er ikke morsomt. Mens det staar paa, har vi det som Bjergbestigeren, der blev spurgt, hvad han tænkte undervejs op, og som svarede: „Aah, gid jeg var deroppe.“ Men vi tvivler aldrig paa Værdien af den Indsats, vi kan gøre. Har vi en enkelt Gang en Friaften, og vi sidder i Selskab sammen med andre Mennesker, som taler om de sidste Nyheder i Radioen, saa tænker vi: „Ja, det er sandt, de kæmper ogsaa der.“ I Parentes bemærket: De snakker ikke bare!

— *Men det er jo ikke saadan at blive Sabotør?*

— Nej, vi venter heller ikke, at alle skal blive det. Tilgangen er større, end vi har Brug for. Men enhver kan lave nogen Sabotage, langsomt Arbejde, Udeblivelse fra tyske Film, Tyveri af tyske Pistoler fra Garderobes, Anbringelse af brændende Cigaret i tyske Uniformsfrakker, Fjernelse af Ventilen i tyske Cykler o. s. v. Tyskerne skal intet Øjeblik glemme, at de er i et fjendtligt Land.

Haardt for Fabrikejerne.

— *Er det ikke haardt for Fabrikejerne, naar deres Virksomhed beskadiges?*

— En meget sympatisk Fabrikejer sagde engang til os, at han hellere end gerne vilde standse; han haabede at kunne gøre det om tre Maaneder. „Vi skal klare det i Løbet af 10 Minutter,“ sagde vi. „Jeg ser, De har Ret,“ sagde denne Hædersmand, der afgjort først og fremmest følte og tænkte som en Landsmand ligesom iøvrigt mindst 95 pCt. af alle danske Fabrikejere.

— *Tjener De selv Penge paa Sabotagen — det paastaar Krenchel?*

— Aldrig een Øre. Vi faar Sprængstof, men aldrig Penge. Derimod sætter mange af os Stilling og Penge til paa Arbejdet. Nogle af os mister Livet. Det ved vi. Saadan er Vilkaarene i Kampen for Fædrelandet.

Respekt for Loven.

— *Danske Borgere kan blive dræbt?*

— Vi gør alt for at undgaa det. I Danmark har der i de sidste Maaneder været meget mere Sabotage end noget andet Sted paa det europæiske Kontinent. Men det er sjældent, der sker Danske Overlast. Vi er lovlydige Borgere, selv om vi er illegale, og vi glemmer ikke Respekten for Menneskeliv. Enhver ved dog, hvordan vi altid advarer i Forvejen ved Telefonopringninger o. l.

1943. „Hjemmefronten“ gør Rede for Situationen efter den 29. August. Politikernes og Departementschefernes Stilling. Nimandsudvalget ophævet.

HUSK, AT VI ER I KRIG MED TYSKLAND!

Visse Embedsmænd har svært ved at begribe, hvad Folket umiddelbart forstod den 29. August.

Den 29. August vil til sin Tid blive mindet som en Frihedsdag i vort Lands Historie. Vi valgte Krig frem for æreløs Underkastelse. Vore Politikere, som længe havde betænkt sig, sagde fast og bestemt *Nej* til de tyske Krav. Den beskæmmende, men indtil da eksisterende „Overenskomst af 9. April 1940“ blev ophævet. Med eet Slag var Danmark atter frit, om end Fjenden stod i Landet. Thi vor *Konge*, vor *Rigsdag* og vor *Regering* havde stillet sig paa den kæmpende Hjemmefronts Side ved at sige *Nej* til Tyskerne. Frihedskampen var for os Danske fra nu af den eneste *lovlige* Politik. Vi var endelig i Krig med Tyskland og allierede med dem, vore Hjerter havde fulgt gennem fire tunge Krigsaar. Derfor var den 29. August en stolt Dag — og som saadan vil den gaa over i Fædrelandets Historie.

Store Krav til Embedsmændene.

Men den 29. August begyndte Kampen ogsaa for Alvor, og den stiller Krav til os alle. De fleste af „Hjemmefronten“s Læsere er sikkert paa det rene med, hvilken Indsats der kræves af den aktive Frihedskæmper. Det kan i givet Fald blive *Livet*. Dog vakler ingen af den Grund. Vi er mange, og vi tror paa vor Sag. Det giver Styrke i Arbejdet og Stolthed over at være med. Vi føler os som Danmarks Soldater i Dag — og som Deltagere i Kampen mod Nazi-Tyskland og dets forhadte Voldsregimente.

Saadan som Situationen er i vort Land, er der imidlertid ogsaa andre, til hvem der stilles større Krav end under normale Forhold. Der er bl. a. Centraladministrationens Embedsmænd, som skal føre den civile Administration videre. Uden politiske Chefer skal de fortsætte deres Arbejde til Varetagelse af danske Interesser, indtil *Konge*, *Rigsdag* og *Regering* atter kan tage Styret. Det er et haardt Job. Men vi er andre, der ogsaa har et haardt Job for Tiden; og vi vil have Lov til at stole paa, at alle gør deres Pligt, ligesom vi forsøger at gøre vor.

Ingen politisk Ledelse.

Politikerne, hvoraf langt fra alle fortjener Anerkendelse for deres Holdning i Tiden indtil den 29. August, gjorde *da* deres Pligt. De sagde *Nej!* *Følgen er, at vi ingen politisk Ledelse har i Dag.* Det skal slaas fast og bestandig huskes. Hele Folket er i Krig med Tyskland; og det var *Konge*, *Regering* og *Rigsdag*, der erklærede Krigen, dengang de sagde *Nej* til Tyskerne — med det Resultat, at Kongen, hele Folkets Samlingsmærke i disse haarde Aar, kom i tysk Fangenskab, for en Tid fulgt af nogle af *Rigsdagens* bedste Mænd, som blev slæbt til Internering i Horserød.

Nimandsudvalget ophævet.

Nu tales der fra Tid til anden om „Nimandsudvalget“ som et stadigt eksisterende, politisk Organ med forfatningsmæssige Beføjelser. Men det er misforstaaet Tale. *Rigsdagen* eksisterer ikke mere — altsaa eksisterer Nimandsudvalget heller ikke. Det *vil* ikke eksistere mere. Faa Dage efter den 29. August fastslog Medlemmerne af Udvalget overfor hinanden, at Udvalget var ophævet. To af dets Medlemmer sad iøvrigt internerede, saa Beslutningen var ganske aabenbart i Pagt med hele Situationen, foruden at den var korrekt saavel strengt juridisk som nationalt.

Kongen, som klart oversaa Situationen, havde ogsaa i Dagene omkring den 29. August udtalt Ønske om at se ikke Nimandsudvalget, men et Par Repræsentanter for hvert af de samarbejdende Partier hos sig til Raadslagning. Saadan var det naturligt, eftersom de politiske Partier fortsat eksisterede, medens *Rigsdagen* ikke gjorde det. Og af samme Grund var det heller ikke Nimandsudvalget, men Repræsentanter for Partierne, der underskrev Protesten imod Jødeforfølgelserne.

Direktiver.

Men Politikerne gav Centraladministrationens Chefer visse Direktiver, som de

maatte følge, hvis de i deres Embedsførelse under Krigstilstanden mellem Tyskland og Danmark vilde være i Overensstemmelse med den *danske* Politik, som endelig blev knæsat den 29. August. 1943.

Politikerne kunde naturligvis ikke paa Forhaand erklære sig indforstaaet med alt, hvad Departementscheferne maatte finde paa. Men man tilsagde gennem Departementschef *Svenningsen*, Udenrigsministeriet, ham selv og hans Kolleger, at man ikke vilde lægge „Departementschef-Styret“ Hindringer i Vejen, hvis visse Forudsætninger blev respekteret.

Disse Forudsætninger er det i Dag værd at erindre om, de er nemlig allerede ved at blive glemte!

Departementschefernes Beføjelser.

Rigsdagens Mænd, som Kongen stod og vedblivende *staar* bagved, fastslog, at der som Regel kun kunde blive Tale om Forlængelse af gældende Love. (Departementscheferne erklærede, at det vanskeligt kunde komme til at dreje sig om andet). Politikerne erklærede videre, at man ogsaa vilde akceptere nye Love, *hvis de ikke stred mod gældende dansk Retsanordning*. (Departementscheferne havde tænkt sig „Overenskomsten“ formuleret saaledes, at nye Love ikke maatte „stride mod dansk Retsopfattelse“; men de gik ind paa Politikernes Krav.)

Det blev herefter aftalt, at nye Love kun maatte gives, *hvis* de ikke principielt var i Strid med gældende dansk Retsanordning, og *hvis* deres Udstedelse var absolut nødvendig.

„Hjemmefronten“: „Aftale“ om det danske Politis Beføjelser overfor tyske Soldater, Frikorpsmænd, Wehrmachtsgefolge o. a.¹⁾ 1944. Jan.

Tyske Soldater kan i Danmark, uden at blive anholdt af Politiet, dræbe Civilpersoner, stjæle, krænke Husfreden m.m. Det fremgaar af den „Aftale“, der den 11. Januar 1944 blev truffet mellem Departementschef *Eivind Larsen* og de tyske Myndigheder om det danske Politis Beføjelser overfor Medlemmer af den tyske Værnemagt og Personer, som *staar* i dennes Tjeneste. Aftalen traadte i Kraft den 20. Januar — i Stedet for den tidligere af 8. Februar 1941.

Overfor en tysk Soldat eller en dansk Landsforræder, som er i Tyskernes Sold, maa det danske Politi kun skride til *foreløbig* Anholdelse, saafremt den paagældende gribes paa fersk Gerning i Anledning af en *Forbrydelse* eller gribes paa fersk Gerning i Anledning af en *Forseelse* og ikke legitimerer sig ved Soldaterbog eller paa anden Maade, hedder det i Aftalen.

Efter at have erkyndiget sig om, at Forbrydelser næsten udelukkende er Handlinger, som generer Tyskerne (saasom Sabotage og Spionage), studerer man med Interesse, hvad „Forseelser“ er. For efter at have begaaet dem, kan tyske Soldater eller „danske“ Landsforrædere jo ikke anholdes, selv om de gribes paa fersk Gerning, naar blot de viser deres Soldaterbog. Studiet fører til nøjagtig samme Indsigt, som man kan erhverve sig ved at følge Tyskernes Fremfærd i Praxis her i Landet.

„Forseelser“ er: Uagtsomt Manddrab, simpelt Tyveri, Hæleri, grove Tilfælde af Fornærmelser i Gerning, grove Tilfælde af Krænkelse af Husfreden og grove Tilfælde af Legemsfornærmelse.

Bestemmelserne gælder saavel „Wehrmachtsangehörige“, altsaa Medlemmer af Værnemagten, som „Wehrmachtsgefolge“, civile Personer, som arbejder for Værnemagten. Efter at have konstateret Drabsmandens eller Tyveknægtens Navn og Tjenestested skal Politiet give Meddelelse til nærmeste tyske Tjenestested og Indberetning til den Øverstbefalende for de tyske Tropper i Danmark — som naturligvis er revnende lige glad, naar det bare er danske Statsborgere, det er gaaet ud over.

Hvis altsaa en tysk Soldat trænger ind i et dansk Hjem, slaar Manden bevidstløs og forsøger Tilnærmelser mod Konen, saa kan det danske Politi kun anmode om at se hans Visitkort, forinden det alarmerer Tyskernes Feltgendarmeri. Forbryderen maa ikke anholdes! Det samme gælder, selv om Manden i Huset ved et „Uheld“ er blevet dræbt.

¹⁾ Jfr. Justitsministeriets Cirkulære af 14.-1.-1944, som citeres i Afsnit A, S. 117 f.

1944. „De frie Danske“: Om Likvidering af Stikkere.¹⁾

17.-1.

Vi er et besat Land, der fører Krig mod Besættelsesmagten, vor Front er usynlig, vore Vaaben er Sabotage og Propaganda, og vor farligste Fjende er ikke Tyskerne, men deres femte Kolonne, de danskfødte Landsforrædere, *Stikkerne*. Vi er et Folk i Krig, og hos os som alle krigsførende Nationer straffes Spionage og Angiveri med Døden. At dette er en teknisk Nødvendighed maa dog enhver kunne forstaa, med Viden om at en bestemt Mand eller Kvinde, der paa en eller anden Vis har sneget sig ind paa Livet af Frihedskæmperne, forraader Planer eller Personer til Tyskerne, kan Arbejdet ikke fortsættes, før dette Menneske er ryddet af Vejen. Politisk Mord er det blevet kaldt, men det er forkert, det, der finder Sted, er *Eksekvering af en Dødsdom for Krigsforbrydelser*. Frihedsfronten har Valget mellem Nederlag eller Hentretelse af Stikkerne — valgte den det første, var den ikke værdig til at kaldes ved sit Navn.

Som Danmarks Frihedsraad fastslaar, kan disse Handlinger fra dansk national Side ikke sammenlignes med nazistiske Mord, Hævmord, forøvet paa gode Mænd, hvis eneste Brøde er den, at de er danske og — i Modsætning til deres Mordere — er vedblevet at være danske.

Vold er Danskerne fremmed — vi ved det, men Dyd kan blive til Last, naar den fastholdes ud over sin naturlige Begrænsning, Fortrin fortrænges til Fejl, naar man uden at omforme dem, tankeløst slæber dem efter sig ind i nye Forhold og nye Tider. Vi stiller ikke Krav om, at vore Landsmænd skal hyldes den barbariske Lovløshed, som Nazisterne har indført ogsaa her i Landet, vi vil, at De skal være tro mod Deres humanistiske Idealer, men at De samtidig skal forstaa, at dette i Dag forpligter til en skaanselsløs Kamp mod de ødelæggende Kræfter.

Febr. „Folk og Frihed“: Sabotagen er et nødvendigt Led i vor Krigsførelse.

Er det nu nødvendigt med al den Sabotage?

Det danske Folk har en vis Uvilje mod det uigenkaldelige. Vi er ikke indstillet paa at bryde alle Broer bag os, men ønsker altid saa vidt muligt at have en Bagdør aaben for alle Tilfældes Skyld. Denne Indstilling har ikke helt forladt os, selv om vi nu har oplevet mere end 4 Aars Krig og set, hvordan Kravet hele Tiden var at gøre en fuld Indsats.

Denne Indstilling har bevirket, at mange af os til at begynde med har staaet vaklende overfor Sabotagespørgsmaalet. Her skete der jo noget uigenkaldeligt: Maskiner og Fabriker ødelagdes, saa de aldrig blev til Maskiner og Fabriker mere. Og selv om vi vidste, at de paagældende arbejdede for Tyskerne, var det saa alligevel ikke forkert at ødelægge disse Værdier? Sæt Tyskerne forlod os 14 Dage efter, at en af vore store Industrivirksomheder var sprængt i Luften. Saa vilde det jo i første Linie være os selv, det var gaaet ud over.

Vi maa imidlertid gøre os det fuldstændig klart, at vi er i Krig med Tyskland. Hvis vi vil gøre os Haab om atter at blive et frit Folk, maa vi tage Kampen op paa alle Omraader, hvor det er os muligt. Og det siger sig selv, at saadan som Forholdene er i Danmark i Øjeblikket, betyder Tilstedeværelsen af Maskiner og Fabriker, at Fjendens Muligheder for at producere Krigsmateriel forøges. Een Fabrik, der kan bruges til Fremstilling af militære Fornødenheder for Tyskerne, betyder i Dag, at Tyskernes Chance for at ændre eller udskyde Afgørelsen forøges. At den samme Fabrik saa om et halvt eller et helt Aar betyder større Muligheder for en økonomisk Genrejsning af Danmark, maa ubetinget være et Hensyn, der kommer i anden Række

15.-2. „Folk og Frihed“: Kritik af, at de „afgaaede“ Ministre regelmæssigt mødes med Departementscheferne for at behandle aktuelle Problemer.

Som det flere Gange har været paapeget i den frie Presse, er Departementscheferne i en Række Dekreter gaaet ud over den Beføjelse, der følger med deres Embede, saaledes at de reelt fungerer som et Slags Administrationsraad. Man behøver blot at nævne Sær-

1) En lignende Artikel findes i »Folk og Frihed«, 26. August 1944.

bestemmelsen om tyske Soldaters Formølingsmuligheder og Forbudet mod Salg af Rammeantenner. Beviset for, at ogsaa de gamle Ministre har Medansvar for dette, forefindes i en fortrolig Skrivelse fra fhv. Minister Alsing Andersen til nogle Partitillidsmænd, hvori det meddeles, at de „afgaaede“ Ministre regelmæssigt mødes med Departementscheferne for at behandle aktuelle Problemer. 1944.

Krigstiden har forsynet os med Begrebet „den sorte Børs“, hvis Virksomhed vil være vore Læsere tilstrækkeligt bekendt. Mindre kendt er det derimod sandsynligvis, at vi i Tiden efter d. 29. August 1943 er blevet forsynet med, hvad man kalder en „sort Regering“, d. v. s. en Regering, der ikke er udstyret med nogen lovlig Regeringsmyndighed. Denne „sorte“ Regering er ikke hverken Herr Best eller Herr Hanneken, ej heller nogen af vore hjemlige Nazister. Det, der her tænkes paa, er *en Regering, bestaaende af de fleste af de Mænd, som udgjorde Danmarks lovlige Regering inden 29. August.* Det lyder maaske ikke saa forfærdeligt i de fleste Menneskers Øren, men netop derfor er der saa god Grund til at søge at belyse Spørgsmaalet om Regeringsansvaret lidt nærmere.

Sagen er i al Korthed denne: 29. August tvang Tyskerne Kongen og den siddende Regering (dennes Kvalifikationer iøvrigt ganske ufortalt) til at ophøre at fungere. Skønt det formelt var Regeringen, der fralagde sig Ansvar og søgte sin Afsked, var det reelt Tyskerne, der ved sine Krav tvang den bort. Samtidig besluttedes det, at Cheferne for de enkelte Administrationsgrene, d. v. s. Departementschefer og Generaldirektører, skulde føre hver sin Afdeling videre, men uden at der blev Tale om at danne noget Administrationsraad eller noget andet Raad, som paa nogen anden Maade kunde gøre det ud for et Ministerium. Dette sidste blev meget stærkt betonet fra alle Sider, idet man aabenbart havde Klarsyn nok til at se, at *Oprettelsen af et Administrationsraad vilde betyde, at der reelt dannedes en tysk Lydregering.*

Vi er adskillige, der mener, at Departementscheferne ikke burde være gaaet med til at føre Administrationen videre, idet det jo vil være yderst vanskeligt for dem at sætte en bestemt Grænse for, hvilke tyske Krav i Retning af Indblanding i vor Administration, de vil efterkomme, og hvilke de vil sige nej til. Der er ingen Tvivl om, at det vilde have givet de største Ubehageligheder, men til Gengæld den klareste Linie, om Departementscheferne havde sagt Nej. Og det maa siges saa skarpt som muligt, at det videste, vi fra dansk Side overhovedet kunde strække os den 29. August var at følge den Linie, som blev angivet af Departementscheferne, da de tilbød at lede deres Afdelinger videre uden at danne noget Administrationsraad.

.....
Ethvert Forsøg, der i Dag gøres paa at „gøre det lettere“, er imidlertid først og fremmest en Hjælp til Tyskerne, og selv om man kan gavne sine egne med det i Øjeblikket, maa man ikke under nogen Omstændigheder yde Fjenden nogen som helst Hjælp. *Alt, hvad Ministrene gør for at blande sig i Landets Styrelse nu, tjener kun til at gøre det lettere for Tyskerne og til at forflygtige Ansvar for det, der sker.* Ansvar for, hvad der sker i Danmark, er Tyskernes og Frihedskæmpernes, og Ministrene er de sidste, der skulde søge at forkludre Sagerne ved deres Indblandinger. Vi maa kræve absolut rene Linier i Forholdet mellem Danmark og Tyskland.

„Kirkens Front“: Hyrdebrev, oplæst i danske Kirker den 27. Februar.

Marts

..... Vi oplever, at gode danske Mænd myrdes, efter alt at dømme blot for deres danske Sindelags Skyld, og vi har endnu ikke set, at det er lykkedes dansk Politi at paagribe og danske Domstole at dømme og straffe Gerningsmændene og saaledes hindre Gentagelser. Der tales ikke her om dem, der er traadt aktivt ind i en af de krigsførende Magters Tjeneste og under Udøvelsen af deres Hverv mister Livet. Naar f. Eks. en Angiver i tysk Tjeneste eller en Sabotør i allieret Tjeneste her i Landet bliver dræbt af deres respektive Fjende, er det at betragte som en Frontkamp. Begge Parter gør aktiv Tjeneste ved Fronten og løber derved Krigens Risiko for at blive dræbt af Fjenden. Men her tænkes paa de sagesløse danske Mænd og Kvinder, som uden i denne Forstand at tage aktivt Del i Fronttjenesten er blevet overfaldet eller dræbt. Naar i Radio og

1944. Presse Mord af den sidste Art er blevet kædet sammen med f. Eks. Drab af en aktivt arbejdende Angiver i en krigsførende Magts Tjeneste, kan det kun tjene til at forkludre Retsbevidstheden i Folket.

Og vi oplever, at danske Mænd og Kvinder uden Anklage og Dom deporteres blot paa Grund af deres nationale Sindelag eller Race. Vi oplever, at der ved Politiforfølgelse anvendes Arrestations- og Forhørsmetoder, som strider mod dansk Lov og nordisk Sæd og Skik. Det er især pinligt at erfare, at den danske Folkekirkepræsts Pligt og Ret til at aflægge Besøg hos danske Fanger ikke respekteres. I mange Tilfælde har det været meget vanskeligt og ofte helt umuligt at skaffe danske Fanger Betjening af dansk Præst. — Og vi oplever, at danske Borgere afkræves Loyalitetserklæringer til Besættelsesmagten.

. Naar Retsgrundlaget skydes til Side og erstattes af Vilkaarlighed, bliver det umuligt for det, der er tilbage af dansk Øvrighed at udføre sin Gerning og umuligt for Kirken at formane til Lydighed mod Øvrigheden. At Besættelsesmagten straffer Attentater mod den selv efter Krigens Ret, kan ikke med Ret kritiseres. At derimod danske Borgere, som ikke er overbevist om nogen Forbrydelse mod dansk Lov eller mod den tyske Værnemagt, blot for deres Sindelags Skyld, holdes indespærret i Fængsel eller Straffelejr for maaske slutteligt at deporteres, har intet med Ret, heller ikke Krigens Ret, at gøre. At Krigens Ret er haardere end Fredtidens ved enhver. Men naar selv Krigens Ret erstattes med Vilkaarlighed, bliver Tilstandene uudholdelige.

.
H. Fuglsang Damgaard Axel Rosendal Axel Malmstrøm C. W. Noack H. Øllgaard
C. I. Scharling Skat Hoffmeyer D. Smith Niels Munk Plum.

- 1.-3. „Folk og Frihed“: Kritik af Politikernes „Hvad kan det nytte“ Politik.

Politikerne og Opgøret.

Man taler saa meget om det *Opgør*, der skal finde Sted herhjemme, naar Tyskland har kapituleret, og vi har genvundet vor Frihed. Og det er rigtigt: der er adskillige, som maa belave sig paa en Afregning! Aabent Landsforræderi er intet straffrit Foretagende, og de mere tilslørede Former for Hjælp til Fjenden kan ogsaa særdeles vel rammes, takket være gældende dansk Lov. Men til disse Problemer kan vi senere vende tilbage. Et andet Spørgsmaal gaar langt dybere og rækker langt videre: *Er vore politiske Partier paa det rene med, at de maa holde et grundigt og skaanselsløst Opgør med deres egen Fortid, hvis de skal evne at lede Folket i de kommende Aar?*

Naar et saadant Spørgsmaal overhovedet rejses, hænger det sammen med, hvad der blev sagt i den foregaaende Artikel; Politikerne har i Besættelsens Aar været i en alt for sparsom Kontakt med Folket, de har været uden levende Forbindelse med den stadig voksende Skare, som har krævet en *aktiv* Modstand over for vore Undertrykkere, og de er derfor paa en for dem selv skæbnesvanger Maade kommet til at *undervurdere* denne Modstands urvurde Styrke. De har faaet den Forestilling, at hvis de kun gav Udtryk for naturlige Tilbøjeligheder til Passivitet og Neutralitet, vilde de have Vælgertallet med sig. Den Linie, de havde fulgt, vilde da blive godkendt, og naar Stormen havde lagt sig, vilde de aktive Patriots Indflydelse være brudt. Forholdene kunde atter „falde i Lave“ omtrent som de havde været *før* Besættelsen — med nogenlunde ureviderede Programmer og nogenlunde uforandrede politiske Stjernebilleder og med højlydt og festligt forkyndt Decharge for den udmærkede og forstandige Ledelse, der havde kendetegnet Regering og Rigsdag i de tunge Tider.

Men Politikerne maa passe paa, at de ikke forregner sig! Den aktive Modstand mod Fjenden, som nu er vakt, er ikke alene en aabenlys Protest mod hans folkeretsstridige Stimandsfærd i vort Land, den er ogsaa en Protest mod den Mangel paa Ansvarsfølelse, som prægede vor politiske Ledelse i det Slægtled, der gik forud for Besættelsen, og mod de Politikere, hvis naive og ufatteligt letsindige Teorier førte os lige lukt i Katastrofen. Hvis vore Rigsdagsmænd ikke begriber, at der her maa finde et Opgør Sted til Bunds — saa begriber de overhovedet ikke de Vilkaar, hvorunder dansk Politik i Fremtiden maa formes.

Hvad var nemlig *statspolitisk* set blevet vore Politikeres fornemste Leverage? 1944. Det var det Hørupske Slagord: *Hvad kan det nytte?* Det var Troen paa, hvad *P. Munch* kaldte „*Frelsen ved at ligge død!*“ Det var den vanvittige Forestilling, at man via Folkenes Forbund kunde købe sig en Tryghed uden Vederlag i personligt Offer! Det, der mærede os herhjemme, var kort og godt „*Systemet Munch*“. Vi fornægtede ethvert Forsvarsprincip og stoledes troskyldigt paa Værdien af det *Kapitulationsprincip*, som han var parat til at knæsette allerede i 1914, men som det først i Mellemkrigsaaarene lykkedes ham at faa Befolkningen til at sluge, saa hans Vilje kunde fuldbyrdes den 9. April 1940. Med Forfærdelse opdagede man da, hvorhen denne „kølige“ Fantast havde ført os. Og med stigende Rædsel saa man, at Kapitulation paa eet Felt altid medfører Kapitulation paa andre. Hr. Munchs nære Meningsfælle, *Erik Scavenius*, godtgjorde fra første Færd ved sin pjaltede Politik, til hvilken Selvopgivelse og Selvslettelse det Hørup'ske Slagord havde bragt os. *Han* drog Konsekvensen af det, da han med „Beundring“ betragtede „de store tyske Sejre“ og erklærede, at Danmark villigt sluttede op i et nyt Europa under „Stortysklands Førerskab“. Hele Nerven i *Erik Scavenius'* Politik var „Hvad kan det nytte?“ *Og der fandtes paa Rigsdagen saa godt som ingen anden Politik end hans!* Det var Forsmædelsens Aar for samtlige vore politiske Partier.

Men hvis ikke disse forstaaer, at al aktiv Modstand netop først og sidst er rettet mod „Systemet Munch“, mod „Kapitulationsprincippet“, mod dansk Selvopgivelse og Selvslettelse — saa begriber de ikke et Muk af, hvad der er hændt, og saa er de ude af Stand til at lede det, der skal komme! *Enhver* Form for „illegalt Arbejde“ er — selv om den er vendt mod vore tyske Undertrykkere — en *Protest mod „Systemet Munch“*, der aldrig regnede med folkelige Imponderabilia, men altid troede, at Tilværelsen kunde reguleres efter en eller anden radikal Lyksalighedsteori. *Det var det „illegale Arbejde“, som omsider tvang Regering og Rigsdag til at ændre Kursen — fordi alle livskraftige Elementer i Folket var grebet af Rædsel for de Konsekvenser, „Systemet Munch“ havde ført over os, fordi vi ikke længere vilde kapitulere efter hans Recept, men kæmpede, som vi havde gjort det før. Den 29. August blev formelt Rigsdagens danske Dag . . reelt blev den de aktive Patriots!* Thi uden deres stigende og maalbevidste Indsats var denne Dags Opgør aldrig kommet.

Det vil da være et uafviseligt Krav til dem, som fremtidig skal lede os, at de forstaaer denne enkle Sammenhæng, saa de uden Vaklen og Sentimentalitet gør op med alle Doktriner og politiske Personer, der repræsenterer Svampen i vort Statsliv: „Systemet Munch“.

„Fri Presse“: Opfordring til Landmændene om at slutte op i den danske Modstandsbevægelse.¹⁾ 13.-4.

Det har ofte knebet med Landmændenes Forstaaelse af Sabotagen. Rent umiddelbart har man paa Landet saa stor Kærlighed til *Tingene* og *Værktøjet*, at man ikke kan tænke sig en forsættelig Ødelæggelse deraf — i Modsætning til Byboen, der fra Maskintekniken er fortrolig med, at Ting let og hurtigt erstattes med nye.

Det har derfor været nødvendigt at føre en Forsvarstale overfor danske Landmænd, naar man skulde gøre dem begribeligt, at Sabotørerne var *de danske Soldater* — og at det var dem, der havde størst Andel i, at Danmark atter var ved at vinde sit Navn tilbage igen blandt de frie Nationer.

De sidste Maaneders Udvikling har imidlertid stillet danske Landmænd overfor en ny Situation. I Jylland har Tyskerne eksproprieret saa meget Jord og saa mange Huse, at man mange Steder frygter Landbrugets Ødelæggelse for mange Aar fremover, og i disse Sogne begynder man nu at forstaa Værdien af den øjeblikkelige og direkte Modstand.

Hestesabotagen.

Særlig slaaende er dette kommet til Udtryk i *Hestesabotagen*. Rundt om i Danmark har der desværre vist sig mange Bønder, der ikke kunde staa for Tyskernes

¹⁾ En lignende Artikel findes i »Nordisk Front«, 27. April 1944.

1944. flotte Lejetilbud for Heste og Vogne — helt meningsløse Priser, som det danske Samfund jo skal betale — og disse kortsynede Materialister har i den senere Tid ofte fundet deres Heste døde om Morgenen — forgiftede af unge Patrioter. Og den, der kender Bondens Følelser overfor Heste, vil vide, at det ikke har været let for de ukendte Bønderkarle at forøve denne Sabotage. En rent ud skræmmende Virkning har det dernæst haft, naar den lokale Hesteforsikring er begyndt at ekskludere dem, der lod deres Heste arbejde for Tyskerne!

Har Sabotagen mest været Byboernes Kampform, saa tvivler vi ikke om, at Landbougdommen uden Betænkning vil melde sig til den endelige Befrielseskamp, naar den om nogle Uger eller Maaneder bryder ud her i Landet.

Den brændte Jords Politik.

Landbougdommen vil gøre det, fordi det er i Overensstemmelse med gammel dansk Tradition, men den vil ogsaa faa Brug for at kaste alle sine Kræfter ind i Kampen — fordi vi endnu har tilgode at stifte Bekendtskab med et Sabotageforsøg, der overgaar alt, hvad vi hidtil har oplevet her i Landet, nemlig *den brændte Jords Politik*, som Tyskerne vil praktisere, naar de trækker sig ud af Landet.

Den Dag, da Tyskerne giver deres Folk Ordre til at nedskyde danske Heste og dansk Kvæg og afbrænde danske Gaarde og Husmandsteder, mens de trækker sig ud af Landet, Sogn for Sogn — den Dag kommer den store Prøve for dansk Ungdom, baade fra By og Land, da skal det vise sig, om der trods hele det officielle Danmarks Mangel paa Kampvilje, viser sig tilstrækkeligt af Mod og Kraft hos dem, der i Dag er ukendte Navne.

Vi tror det, og vi tror, at Landbo og Bybo vil finde hinanden i den Kamp, saa den Mistillid, som i disse Aar — med Rette eller Urette — er opstaaet mellem de to Parter — paa det kraftigste bliver modvirket i fælles Handling.

27.-4. „Nordisk Front“ kræver Dødsstraffen genindført ved Opgøret efter Krigen.

Ikke Had eller Hævn, men Ret og Sikkerhed.

Dødsstraffen, som var en Umulighed i Danmark, er genindført. Mange gode danskere, der længes efter den kommende Afregning, er bange for, at vi til den Tid vil vise den bekendte, danske Øllebrød, og at de mest fanatiske Elementer derfor, saa snart ske kan, vil indføre Gadens Regimente i 14 Dage med Død over Nazisterne. Vi er enig med dem i, at Dødsstraffen ikke kan undværes til den Tid, da Mordcentralens Haandlangere skal staa til Regnskab for alt det gode danske Blod, man vilkaarligt har ladet flyde i disse Aar, særlig efter den 29.-8. Men disse Schalburg- og Frikorps-Fyre skal allerede nu vide, hvad der venter dem. Hvad skulde vi ellers gøre ved dem? Deres Død skal tjene til Skræk og Rædsel for kommende Slægter og navnlig for alle dem, hvis Nazisme ikke dør med Hitler. De skal vide, at nu er det Folkets sunde Retsinstinkt, der udtaler sin Dom. Folket vil heller ikke ofre dyre Fængselsophold gennem mange Aar paa disse Forrædere; allerede i de „gode, gamle Dage“ før 1940 regnede man med, at en Forbryder i Fængslet kostede lige saa meget som Ophold paa Marienlyst; og da vi kender til Forholdene, undrer vi os over, at det ikke er endnu dyrere.

Men Opgøret maa ikke præges af Had eller Gadens Regimente. Vi maa have Loven skærpet og naturligvis med tilbagevirkende Kraft. Forbryderne skal have en Forsvarer, og naar Dommen er faldet, skal de kunne faa et Benaadningsandragende afslaaet.

Mange tænker sig, at pludselig er Fjenden ude af Landet, og vi har straks „normale Forhold“. Men der vil komme en Overgangstid, der endda kan blive ret lang, mens vi gradvis glider tilbage til vore egne, fredelige Forhold. Det er absolut nødvendigt, at denne Overgangstid præges af Strenghed. Opgøret med Forræderne er en absolut Nødvendighed. Maaske tager vore Allierede sig af Best, Hanneken, Pancke og andre af de „store“ for deres Forbrydelser her og i andre Lande. Men der bliver nok endda til os andre. Og de værste af dem, der bliver tilbage, skal behandles først og strengest! De vil blive udryddet af det danske Samfund. Derved fuldbyrdes Retfærdigheden.

„Frit Danmark“ om nogle fra tysk Flyvemaskine nedkastede falske Flyveblade.¹⁾

1944.
Uit.
April

FALSKE FLYVEBLADE OVER KØBENHAVN

Torsdag den 27. April Kl. 9 Formiddag beredte Dr. Best Københavnerne en ny Overraskelse. Paa dette Tidspunkt regnede Flyveblade i Massevis ned over Byen. Der var Alarmtilstand, men ingen Skydning hørtes.

Hr. Bests nyeste Produkt betegnes som „Opraap“, hvilket viser, at han endnu ikke har lært Dansk. Det er derfor ogsaa forstaaeligt, at han ikke helt begriber dansk Psyke. Gjorde han det, vilde han forlængst have forstaaet, at naar man vil foregive, at et Flyveblad kommer fra England, bør det ligne engelske Tryksager i Udstyr og først og fremmest have et fornuftigt Indhold. Hr. Bests „Opraap“ opfylder ingen af disse Fordringer, og alene derigennem afslører det sig.

Hovedformaalet for Hr. Best synes at være at skræmme den danske Befolkning med, at de ventede Invasionstropper ikke vil blive rent engelske Tropper, men ogsaa vil omfatte Russere, ja saagar Negre. Meningen er aabenbar: Hr. Best vil hermed søge at naa, hvad det ikke er lykkedes ham at naa paa anden Maade, nemlig at oparbejde en „Invasionsskræk“, som igen skal tjene til at skabe Splittelse i Frihedsfronten.

Man tør forvente, at Hr. Bests „Opraap“ i den nærmeste Tid vil blive flittigt kommenteret i dansk Radio, men dette falske „Opraap“ vil faa ganske samme Skæbne som de falske Udgaver af illegale Blade og hvilke andre Provokationer, Hr. Best end maatte finde paa at forlyste os med.

De Opraap, det danske Folk følger, kommer ikke fra Himlen, de kommer fra den danske Frihedsbevægelse, som har sin Rod i vort Fædrelands Jord.

„Danske Tjenestemænd“: Arbejdsministeriet udskyder dansk Arbejde for at skaffe Maj Tyskerne Arbejdskraft til deres Befæstningsanlæg.

Departementscheferne har efter den 29. August 1943 i det hele fortsat den Beskæftigelsespolitik, som de tidligere Regeringer havde fastlagt, d. v. s. en saadan

1) I de tyske Flyveblade, der havde Overskriften »Frihedsposten, Nr. 1, London, April 1944 — Opraap til det danske Folk« — hed det bl. a.:

.....
Nu er Timen kommet, da vi fra London kan love, at den længe ventede Befrielse vil være blevet til Virkelighed, mens Bøgeskoven endnu staar frisk og grøn i Danmark. Det er ogsaa derfor, vi nu anser det for nødvendigt at klargøre visse Problemer for det danske Folk, som uvægerligt vil opstaa i Forbindelse med Befrielsen. Det drejer sig i første Række om Befrielseshærenes Sammensætning.

.....
Enhver Dansker vil vide, at de russiske Soldater, der vil deltage i Aktionerne, kommer som Frihedens Forkæmpere, men man maa ogsaa forstaa, at de kommer som Mænd fra et Land, der har lidt uhyre, som Mænd, der har Krav paa alt, hvad der kan gøres for at faa dem til at glemme Sulten og Nøden, som saa længe har været deres Lod. De kommer som Sønner af et Land, hvis Syn paa mangt og meget nødvendigvis maa afvige betydeligt fra det fredelige og borgerlige Danmarks. Men netop derfor maa det humane og fordomsfri danske Folk, der har vist saa stor Forstaaelse for Sovjetunionens Indsats for Demokratiets Sag, forstaa sin Pligt og ikke forlange, at alt skal gaa uden Gnidninger.

Vi her i England ser Sandheden i Øjnene. Vi er Realpolitikere. Vi vil ikke blot vinde Krigen, men ogsaa Freden. Derfor kalder vi paa dansk Forstaaelse, Frihedssind og Tolerance.

Mr. Churchill har allerede røbet den glædelige Kendsgerning, at der i England er samlet en uhyre Armé af Luftlandetropper, som til given Tid vil spille en afgørende Rolle i Befrielseskampene. Blandt disse Tusinder og atter Tusinder af Soldater er der mange Amerikanere, og blandt disse igen et Antal særligt uddannede Negersoldater.

.....
Fra engelsk og amerikansk Side vil der blive gjort alt for at forhindre Gnidninger paa dette Omraade. Danskerne ved, at de helt og fuldt kan være trygge. Engelsk og amerikansk Justits vil i Samarbejde med det genopstaaede danske Retsvæsen vide at løse alle Problemer. Der er forlængst udarbejdet nøje Planer med Henblik paa alle de Forhold og Vanskeligheder, som uvægerligt vil opstaa ved en saa pludselig og omfattende Besættelse af dansk Territorium, som vil blive nødvendig for at rense Landet for de tyske Undertrykkere. Dette er sket i fuld Forstaaelse med vor sovjetrussiske Allierede, og det er gjort med Henblik paa Besættelsestropperne varierede Sammensætning.

Det Stormvejr, som Befrielseshærene nødvendigvis vil udløse, vil derfor ogsaa gaa saa godt som sporløst hen over det danske Land. Og det, som maatte blive ødelagt, vil hurtigt blive erstattet og genopbygget. De uhaandgribelige Værdier, som ingen kan erstatte, vil vi bestræbe os for at skaane i videste Omfang.

.....

1944. Fordeling af Arbejdskraften, som giver det størst mulige Produktionsresultat uden Hensyn til, at dette kommer Tyskerne til Gode, ja, ofte med det direkte Formaal at skaffe netop Arbejdskraft. Dette var jo desværre blot en af de mange Følger, som Regeringernes almindelige Samarbejdspolitik medførte. Men som det turde være alle — i alt Fald med Undtagelse af Departementscheferne — bekendt, var det netop denne frivillige Samarbejdspolitik, der blev sat en Stopper for den 29. August. Som et Resultat af den 29. August maa al dansk frivillig Hjælp til Tyskerne ophøre. Paa Arbejdsformidlingens Omraade maatte dette betyde, at indenfor de Grænser, som sættes af direkte tyske Tvangsforanstaltninger, maa det gælde for Administrationen om at søge Arbejdskraften placeret der, hvor Arbejdsresultatet i videst muligt Omfang alene sikres den danske Befolkning. En saadan Linje i Departementschefernes Arbejdsformidlingspolitik efter den 29. August har imidlertid overhovedet ikke kunnet spores, tværtimod har det Offentlige ved at udsætte en Række Arbejder, der kunde udføres nu, til Igangsættelse efter Krigen, bidraget til at frigøre Arbejdskraft til Nazisterne.

Da Tyskerne ønskede Arbejdskraft til deres Befæstningsanlæg, satte Arbejdsministeriet straks det velsmurte Arbejdsanvisningsapparat i Gang. I Ministeriet og paa Arbejdsanvisningskontorerne arbejdedes der under Højtryk, end ikke et sædvanligt ministerielt Arbejdstempo tillod man sig. At Myndighederne tilmed forivrede sig langt udover, hvad Nazisterne selv havde ventet, viser Beretningerne om, at talrige Arbejdere maatte rejse hjem igen, da man ikke paa Arbejdspladserne var klar til at modtage dem. Der arbejder nu ca. 70.000 danske Arbejdere ved de egentlige Værnemagtsarbejder, og Arbejdsministeriet omfatter stadig denne Sag med varm Interesse.

I Ministeriets Instruks af 3.-4.-1944 til Arbejdsanvisningskontorerne hedder det saaledes bl. a.:

„Iøvrigt paahviler det fortsat Kontorerne ved hurtige Foranstaltninger at anvise den begærede Arbejdskraft til Entreprenørarbejder og i fornødent Omfang at staa i Forbindelse med andre Arbejdsanvisningskontorer med Henblik paa Fremskaffelse af denne Arbejdskraft.“

14.-6. „Frit Danmarks Nyhedstjeneste“: De danske Sabotører støtter den allierede Invasion.

Endnu er det Tidspunkt ikke kommet, da vi Danske i Fællesskab med allierede Tropper skal drive Tyskerne ud af vort Land. Men medens det store Flertal af Frihedskæmpere i Dag kun har den Opgave at holde sig beredt, til Signalet gives til Handling, yder særligt udpegede Grupper en værdifuld Indsats i Kampen ved at angribe og ødelægge de Fabriker, som er af størst Værdi for Tyskernes Krigsførelse i dens sidste Fase.

25.-6. „Fri Presse“ advarer mod at tage Tyskerarbejde og sammenligner de beskæftigede Arbejdere, der tager det, med Skruibrækkere.

Skruibrækker.

Der er næppe noget Ord, der lyder værre i en organiseret Arbejders Øre end netop Ordet „Skruibrækker“. En Skruibrækker er jo en Mand, der svigter sine Kammerater i Kampens Stund og for lurvet Vindings Skyld tager Arbejde hos den, som hans Kammerater under store Ofre kæmper imod for at hævde deres retfærdige Sag. Det er derfor for længe siden slaaet fast, at ingen anstændig Arbejder kan være Skruibrækker, og ingen anstændig Arbejder kan arbejde sammen med Skruibrækkere, mod Forrædere.

Hvad kan det imidlertid vedkomme os nu, hvor Strejker er forbudt, og hvor Faren for, at nogen Arbejder skal lade sig lokke til at svigte sin Klasse ikke synes aktuel?

Jo, det vedkommer os i allerhøjeste Grad, og paa en særdeles pinlig Maade. Thi ogsaa nu staar den danske Arbejderklasse overfor en fælles Fjende, som med alle Midler søger at faa Magt over Arbejderne for siden at udbytte og undertrykke dem værre, end de nogensinde er blevet det før. Denne fælles Fjende er Naziregimentet.

Forskellen fra tidligere Tidens Kampe er altsaa den, at nu staar den danske Arbejderstand ikke vendt mod en bestemt Klasse indenfor vort eget Samfund, men paa fælles Front med alle de bedste Elementer indenfor det danske Folk, indenfor alle Klasser og Stænder. 1944.

Men dette Forhold maa ikke tilsløre det Faktum for os, at den, der under Kampens nuværende Vilkaar gaar Fjendens Ærinde, ligesaa fuldt er en Skruebrækker som den, der gik Fjendens Ærinde og tog Arbejde hos en Virksomhed, som man havde erklæret Strejke overfor.

Vi staar i en Kamp, der gælder ikke blot Brødet, men ogsaa Friheden, og vi maa gøre os det klart, at taber vi denne Kamp, kommer vi ind under Vilkaar, som bliver saadan, at selv den værste Arbejderundertrykkelse, vi nogensinde har set i Danmark, bliver som lykkelige Tilstande mod det, der venter os. Altsaa gælder det i en Grad som aldrig før: Vi maa staa sammen, ingen maa bryde ud og blive Skruebrækker ved at tage Arbejde hos Fjenden

Men Kampens største Fare er den, at vi fra Begyndelsen har faaet de klare Linjer tilsløret. Velvillige Fagforeningsledere har prædikeret, at det gjaldt om at holde det bedste Forhold til Fjenden, saa vilde vi selv komme lettest igennem. Og Krigens Udfald vilde jo ialtfald ikke komme til at afhænge af vor Indsats. Politikerne har næsten alle sagt det samme, og Fjenden var klog nok til at fare frem med Lempe og saaledes skjule de sande Hensigter.

Vi havde faaet at vide, at Tyskerne for frem som Djævle i Menneskeskikkelse, og at deres Metoder var grusommere end nogen Inkquisitionstids. Og saa oplevede vi, at de tilsyneladende slet ikke blandede sig i vore Forhold, men blot placerede en Ordre hist og her hos danske Virksomheder, som ellers havde maattet lukke. Og dette, at Tyskerne hverken stjal eller myrdede eller plyndrede, tilsyneladende da, gjorde det umuligt for det store Flertal af det danske Folk at gennemskue dem. Og saa blev Nettet snæret sammen om os saa umærkeligt, at vi for sent opdagede, at vi var fanget helt og holdent.

Men nu maa vi da kunne se, at den, der hjælper Tyskerne, hvad enten det er med „Vesterhavsvolden“ eller med Flyvepladser, han gaar Fjendens Ærinde.

Er han saa en foragtelig Skruebrækker? Det kan vi kun sige, dersom vi selv med god Samvittighed kan hævde, at vi ihvertfald ikke vilde have gjort som han. Den Mand, som stod uden Arbejde og uden Mulighed for at faa Arbejde, og som søgte til de tyske Arbejdspladser, skal vi være yderst forsigtige med at dømme. Thi det er vor Skyld, at han ikke havde Arbejde. Hvor tør vi saa raabe Skruebrækker efter disse Mænd? Nej, lad os med Skam indrømme, at det var vor Svigten, der gjorde det til næsten en Nødvendighed for dem at gaa til Tyskerne, som de foragter og afskyer.

Men der er en anden Gruppe af dem, der har hjulpet Tyskerne, og som ikke kan undgaa at blive brændemærket med Skruebrækkerens Kaismærke. Det er dem, der havde Arbejde, som blev lønnet efter de Kaar, der nu engang var det paagældende Fags, og smed Værktøjet og gik fra en Ugeløn paa maaske 100-120 Kroner for at tjene 200 paa tyske Flyvepladser.

Lad være, at det er vanskeligt at klare sig med 100 Kr. om Ugen for en Familie-fader i disse Tider. Men saadan var Vilkaarene for Flertallet af deres Kammerater, og disse Mænds Brøde er, at de ikke vilde tage Kampen paa samme Vilkaar, men vilde tjene mere ved at hjælpe Fjenden. Hvor er den danske Arbejders Solidaritet fra Kampaarene blevet af, at noget saadant har kunnet forekomme? Dengang stod man sammen, og man sultede sammen for at gennemføre sin Kamp for Retfærdighed. Nu løber man fra en nogenlunde god Ugeløn for at tjene en Overpris, som Tyskerne henter i Danmarks Nationalbank.

Den, der har haft det daglige Brød, hvad enten det er som Arbejder eller Landmand, og som for en Merfortjenestes Skyld er gaaet i Tyskernes Tjeneste, han er Skruebrækker mod sit Folk i den sværeste Kamp, dette Folk i Aarhundreder har staaet i.

1944. „Kirkens Front“: Kritik af Myndighedernes Holdning under Folkestrejken.¹⁾

Juli

I Opraabet fra „Myndighederne“²⁾ Søndag saa vi igen et Udslag af danske Mænds foragtelige Hjælp til Tyskerne, og det samme gælder de Politikere, der Mandag Aften gik til Mikrofonen for at standse Strejken, selv om disse sidste dog kan undskyldes med, at Talerne var ucensurerede, at de havde Kendskab til Tyskernes Indrømmelser overfor de danske Krav, at de vidste, at Skydningen af Gidsler stod for etc. — Denne Skaben-Uklarhed fra den danske Administrations Side dækkes bag mange Undskyldninger, men som Situationen tilspidises, bliver den dog mere og mere aabent Forræderi overfor den Folkefront, der har samlet sig, men som disse „bedrevidende“ Politikere ikke vil anerkende. I Mistillid til deres Folk fortsætter de med at „redde, hvad reddes kan“, selv om de burde vide, at Folket allerede har indset, at man ikke paa Forhaand skal tænke paa at redde, naar man agter at kæmpe.

Sept. „Dansk Presse“: Hvordan straffes Landsforræderne efter Krigen.³⁾*Hvordan straffes Landsforræderne efter Krigen?*

Et af de første Problemer, der vil trænge sig paa efter Befrielsen af Danmark, er den strafferetlige Behandling af de „Danskere“, der har været i Fjendens Sold som Medlemmer af Schalburgkorpset eller Frikorps Danmark, som tilknyttet tyske Politimyndigheder eller støttende tysk Militær eller Politivæsen.

Den offentlige Mening vil kræve dem idømt meget haarde Straffe — og med fuld Føje; thi hvor mange Terrorhandlinger har de ikke Ansvaret for, og hvor mange danske Mænds Blod har de ikke direkte eller indirekte været med til at udgyde? — Drab og Mordbrand, Voldtægt, Røverier og Voldshandlinger er kun et beskedent Udpluk af de Forbrydelser, de tapre Riddere af den nye Orden har været delagtige i. Kendte dansk borgerlig Straffelovgivning til Dødsstraf, burde Samfundet simpelthen ad denne Vej befri sig for disse forbryderiske Elementer. Men maaske var alligevel livsvarig Indespærring at foretrække. De kunde her opleve den langsomme sjælelige Død, de ærlig har fortjent, hvor Genoplelsen af deres Forbrydelser kunde martre deres rudimentære Samvittighed i mørke Genfærdsnætter.

Allerede nu føler de sig ikke rolige, trods de Vaaben, der ikke forlader dem Dag eller Nat, og trods Gestapos Beskyttelse. De ved, at den retfærdige Gengældelsens Time nærmer sig med hastige Skridt, og de frygter den. De skal ikke blive skuffet i deres Forventninger. Hver eneste af dem skal faa deres Straf — ikke ved overilet Lynching af Gadens Domstol, men efter en nøgtern Gennemgang af deres Ugerninger for en demokratisk Domstol og under en betryggende Retsplejes Former. Hævnes *skal* vore døde Landsmænd, men ikke ved ny Vilkaarlighed.

Ved denne Gennemgang vil Størstedelen vise sig at være gemene Forbrydere, og som hjemfaldne til Straf efter almindelige Regler vil de kunne udskilles som en særlig Gruppe. Deres Forbrydelser er nemlig saa graverende, at Længden af den herfor forskyldte Straf gør det overflødigt at diskutere, hvad de iøvrigt tilkommer for at have staaet i aktiv tysk Krigstjeneste eller understøttet Fjenden paa anden Vis.

For Restens Vedkommende kan man for det første straffe dem, der offentlig har opfordret til at indtræde i tysk Krigstjeneste eller til paa anden Maade at yde Tyskerne Krigshjælp.

For det andet kan med Fængsel fra 2 til 12 Aar den straffes, som yder Fjenden Bistand med Raad og Daad. Denne Bestemmelse forudsætter dog Krig eller Krigsfare, og Pladsen her tillader ikke en Drøftelse af det folkeretslige Spørgsmaal, om der bestaar Krigstilstand mellem Danmark og Tyskland. Er denne Forudsætning imidlertid opfyldt, er det klart, at alle de Personer, der her er Tale om, omfattes af denne Bestemmelse.

En Række andre Bestemmelser i og tildels udenfor Straffeloven kan finde Anven-

1) Lignende Artikler findes i »Fri Presse«, 13. Juli og 8. August 1944, »Frit Danmark«, Juli 1944, og »Land og Folk«, 7. Juli 1944.

2) Findes citeret i Afsnit M II under 4.-7.-1944.

3) En lignende Artikel findes i »De frie Danske«, 13. August 1944.

delse paa Landsforræderne, men dels giver de Anledning til Fortolkningstvivil, dels 1944. staar Strafferammerne ikke i Forhold til, hvad de paagældende efter Folkets Retsbevidsthed har forskyldt. Der bør derfor tilvejebringes en særlig Lovhjemmel, hvorefter Landsforrædere af alle Kategorier kan idømmes de haarde Straffe, de har fortjent. — Det maa ikke afskrække, at det bliver en Særlovgivning tildels med tilbagevirkende Kraft. Nazisterne har tvunget os til at gøre noget lignende mod Kommunisterne og kan derfor ikke beklage sig, naar Boomerangen vender tilbage.

Ved samme Lejlighed maa der opstilles klare Straffebestemmelser, som nu savnes, for Stikkere. Retfærdig Gengældelse for de Landsmænd, de har sendt i Døden eller til Gestapos Fængsler og Konzentrationslejre, vil være Frihedsberøvelse for Livstid eller Dødsstraf.

Dansk Overbærenhed er overmaade stor, og mange vil efter Krigen sikkert mene, at der ikke bør gaas for haardt frem mod Forræderne og Overløberne. Det er misforstaaet Humanitet. Ægte Retfærdighedssans og Humanitetsfølelse tilsiger kun at straffe efter forudgaaende Undersøgelse, klare Beviser og en uafhængig Dommers Afgørelse, men saa straffe *haardt* for disse Forbrydelser.

Juristen.

„Fri Presse“: En Sabotør udtaler sig om Betydningen og Nødvendigheden af Stikkerlikvidationerne. 6.-9.

Samtale med en Frihedskæmper.

— Ja, jeg har altsaa dræbt nogle Stikkere. Det er ikke noget rart Job, men nogen skal jo gøre det. Det kan ikke nytte noget, alle holder sig tilbage, fordi det er ubehageligt. Men det er ikke Arbejde, man vænner sig til. Heldigvis, for den der gjorde det, maatte have en Karakterbrist. Det er en mærkelig Følelse om Aftenen at sætte sig til Middagsbordet med sin Kone efter at have skudt en Mand om Eftermiddagen. Udenforstaaende synes maaske, der er noget raat i det — og ogsaa selv kan man faa Anfægtelser, men man maa ikke et Øjeblik glemme, hvorfor vi gør det.

Han ser nu heller ikke meget raa ud, som han sidder der foran mig. Det er en ganske almindelig, velklædt Mand først i Tyverne. Han har et fast Haandtryk og ser Folk lige i Øjnene. Han taler hurtigt og leder ikke efter Ordene, men naar han taler om Landsforræderne eller om det, der gør Kampen til en Pligt for os, mærker man bag Ordene en Følelse saa stærk, at Ordene ikke rigtig vil give Dækning nok for den.

— Naar man vil bedømme de Stikkerdrab, vi foretager, fortsætter han, maa man holde fast ved, at det i intet Tilfælde drejer sig om Straf, men altid om Nødværge. De „Danskere“, der i denne Kamp forraader deres Landsmænd til Fjenden, kan ikke bedømmes haardt nok, og jeg kan ikke kraftigt nok sige, at det bliver et ganske ubetinget Krav, at de efter Krigen straffes uden nogen Form for Blødsødenhed. Men i Øjeblikket giver vi os overhovedet ikke af med at dømme Stikkerne for deres Handlinger eller med at afgøre, hvilken Straf, de har forbrudt. De Stikkere, der bliver skudt, dræbes udelukkende, fordi de paa Grund af Viden eller Personalekendskab er en dødelig Fare for os og vort Arbejde. Endnu mindre dræber vi naturligvis Folk paa Grund af deres Meninger. Noget andet er, at Stikkere ofte er Medlemmer af D.N.S.A.P. Vi slaas med Livet som Indsats. Ingen kan vente, at vi i en saadan Kamp skal afholde os fra at bruge de haardeste Midler overfor dem, der Dag og Nat arbejder paa at udlevere os til Henrettelseskolonnerne.

.....

— Det maa alligevel være et forbandet Ansvar at tage, naar I knalder saadan en Mand ned. Tænk hvis I tog fejl!

— Det var slet ikke til at holde ud, hvis man ikke var helt sikker. Men naar vi er kommet saa langt, at det er bestemt, at den eller den skal skydes, er vi ganske overbevist om Nødvendigheden. Der gaar et meget stort og grundigt Arbejde forud.

— Hvordan foregaar saadan en Undersøgelse?

— Der er to forskellige Maader, Sagen kan blive rejst paa. Den ene er den, at man mere eller mindre tilfældigt hører, at denne eller hin er Stikker. Det er i mangfoldige Tilfælde det rene Vrøvl, og hvis vi ikke faar ganske konkrete Beviser for, at Manden har angivet en eller anden, tager vi overhovedet ikke Notits af Sagen. Fore-

1944. ligger Beviserne derimod, begynder en nærmere Undersøgelse af, om Manden er saa farlig, at det kan være begrundet at gribe ind.

Den anden Maade, Sagen kan blive rejst paa, er, at en af ens Medarbejdere bliver taget paa en saadan Maade, at det maa skyldes en „Utæthed“ et Sted i Organisationen. Naar dette sker, maa man gennemgaa alle, der har haft de Oplysninger, der er sivet ud, og naar man har indkredset én, stiller man forskellige Fælder for at overbevise sig om, at det er den rigtige. Da *John* var taget, og man mente, det skyldtes Fru *Delbo*, aftalte *Finsen* saaledes et Møde med hende, og paa den aftalte Tid var det paagældende Kvarter ganske rigtigt omringet af Gestapo. Fru *Delbo* kom til at betale Prisen.

Paa tilsvarende Maade havde vi for nogen Tid siden en Sabotør, der blev taget — skal vi kalde ham Peter. Faa Timer efter hans Arrestation var Gestapo hos hans fire nærmeste Medarbejdere, der imidlertid var blevet advaret. 14 Dage efter kom Peter ud, hvilket var ganske eventyrligt efter de Omstændigheder, hvorunder han var taget. Han forklarede, at han under Tortur var blevet tvunget til at opgive sine Kammeraters Adresse og vilde gerne ind i Arbejdet igen. Folk, der har været i Gestapos Klør, tager vi naturligvis aldrig ind igen før meget længe efter, at de er frigivet, men for at prøve ham, lod man ham forstaa, at Organisationens Ledelse havde Møde den næste Dag paa et bestemt Tidspunkt, og at man skulde behandle hans Ansøgning der. Man vidste, at han kendte Mødestedet, og præcis paa det opgivne Tidspunkt indfandt Gestapo sig. Derimod kom der naturligvis ikke andre, men Peter havde underskrevet sin Dødsdom. Han kendte for meget til Arbejdet og de Folk, der er med i det, til at man turde have ham gaaende løs efter at have solgt sig til Fjenden.

Ikke underjordisk Domstol.

— Er i saa klar til at skyde, naar Undersøgelsen er afsluttet?

— Nej, saa sender vi først det indsamlede Materiale opad til Organisationens øverste Ledelse, der atter gennemprøver det, inden Manden bliver „frigivet“.

— Faar I ofte Nej?

— Det gør vi ikke. Naar Sagen først er saa vidt, er Materialet som Regel 100 % gennemprøvet og kontrolleret. Men vi foretager os ikke noget, før Sagen er endelig afgjort i Hovedledelsen.

— Havde det ikke været bedre, hvis vi ligefrem havde faaet lavet en underjordisk Domstol, og I fangede de anklagede og afhørte dem inden Henrettelsen, saadan som det er forekommet i Polen og Frankrig?

— Jeg tror, det havde været vanskeligt indenfor Modstandsbevægelsen at finde Folk, der ligefrem vilde være Bødler. Det er noget helt andet nu, hvor vi skyder Stikkerne paa Gaden. De er jo altid bevæbnede og som Regel meget vaagne. Dertil kommer de meget store praktiske Vanskeligheder ved at opretholde en Domstol. Hver enkelt Henrettelse vilde betyde en stor Risiko for adskillige af Modstandsbevægelsens ledende Folk. Og hvad skulde man gøre med en Mand, hvis han blev frikendt? Man kunde jo dog ikke lade ham løbe lige til Tyskerne og fortælle det hele. Det ligger i Sagens Natur, at det vilde være umuligt „under Jorden“ at gennemføre en retslig Undersøgelse fuldt saa grundigt som i de sædvanlige Retssale, og vilde man saa have opnaaet noget videre? I hvert Fald er det hidtil gaaet godt uden Domstol. Ansvarsfølelsen indenfor Organisationerne har været tilstrækkelig til at undgaa Justitsmord. Der er ikke forekomme nogen Fejltagelser.

— Hvad saa, naar det er forbi? Der maa vel da ske en Undersøgelse af de enkelte Stikkerhenrettelser fra dansk Politis Side for at konstatere, at der ikke er sket noget Misbrug?

— Jeg tror, Politiet er klar over alle de Tilfælde, hvor der foreligger Stikkerdrab. Skulde der opstaa Tvivl i enkelte Tilfælde, vil Politiet faa tilstillet Bevismaterialet for den paagældendes Forbrydelser. . . .

Vi skilles atter. At der i illegalt Arbejde kan opstaa Situationer, hvor det forekommer uomgængelig nødvendigt at dræbe en Stikker, véd alle, der har haft med den Slags Arbejde at gøre. Men efter denne Samtale har i hvert Fald jeg stærkt Indtryk af, at det ogsaa er ansvarsbevidste Folk, der paatager sig saadanne Opgaver, og at der gaar en omhyggelig Undersøgelse forud.

„Information — Nordisk Nyhedstjeneste“: Advarsel til de Befæstningsarbejdere, som i sidste Øjeblik gaar i Tyskernes Sold. 1944. 8.-9.

... mens man sætter O. T.-Folk og 3000 Tysklandsarbejdere ind i det midterste Afsnit. Det bør for en Ordens Skyld siges, at mens man hidtil har kunnet finde visse Undskyldninger for Arbejdere i tysk Tjeneste, maa enhver, som deltager i det sidste desperate Forsøg paa at holde Danmark i tysk Vold, betragtes som regulær Landsforræder. Arbejderne bør advares, og enhver, som sidder Advarslerne overhørig, maa tage Følgerne.

Artikel i „Information Nr. 286 — Nordisk Nyhedstjeneste Nr. 251“ om Politiets Arrestation og med Advarsel mod at fortsætte som Politimand. 21.-9.

Den officielle Radiomeddelelse om Deportationen af 1700 Politimænd fra hele Landet dækker over følgende Kendsgerninger: 1680 danske Politimænd førtes 19. ds. ombord paa den tyske Dampner „Kometa“, der var ankommet til Langeliniemolen. I Løbet af Aftenen troede Tyskerne flere Gange, at Molen eller Frihavnsterrænet blev angrebet, og de skød som besatte. Det lykkedes dem at ramme en tysk Dampner i Frihavnsbassinet og det danske Tankskib „Essoda“. Ialt affyredes ca. 500 Skud mod Skibene. Ingen saaredes. I Løbet af Aftenen havde man i Havnen fanget en dansk Lods, Bogø Hansen, som man under Trusel paa Livet tvang ombord paa „Kometa“. I Nattens Mulm og Mørke maatte han lodse Skibet ned gennem Drogden. Han blev sat i Land i Dragør og maatte gaa tilbage til København. De 1680 Politimænd fra Commissærer til Reserverbetjente, væsentligt fra Ordenspolitiet, er alle fra Storkøbenhavn. I de store Provinsbyer sidder Politiet stadig interneret, men man anslaa, at mindst 5000 Politimænd er paa fri Fod og under Jorden. De betyder øget Kampkraft for den underjordiske Hær, som venter paa Aktionssignalet.

De højere Politimedsmænd er fortsat i Æresarrest paa Turisthotellet. Dog er Vicepolitichef Arthur Dahl i Egenskab af Luftværnschef løsladt, skønt ogsaa det danske Luftværn er ophørt at eksistere. Sammen med Rigspolitichefen, Politidirektøren, von Magius etc. sidder Departementscheferne Eivind Larsen, Kontorchef Herfeldt og Ekspeditionssekretær Erik Andersen fra Justitsministeriet. I Provinsen er næsten alle Politimestrene paa fri Fod, adskillige har slet ikke været arresteret. Tyskerne haaber øjensynligt at kunne faa dem til at arbejde videre med nyt Mandskab, men det skal her med Støtte i en Vedtagelse i Departementschefraadet siges:

Enhver, der fortsætter som Politimand i Danmark, er tysk og ikke dansk Politimand. Han vil af de illegale Styrker blive behandlet som Stikker. Straffen er Døden.

.....

„Orientering til Københavns Magistrat“: Protest fra de 5 samarbejdende politiske Partier i Anledning af Aktionen mod det danske Politi.¹⁾ 23.-9.

Undertegnede Repræsentanter for Socialdemokratiet, Det konservative Folkeparti, Venstre, Det radikale Venstre og Danmarks Retsforbund nedlægger over for den Rigsbefuldmægtigede den stærkeste Protest mod de skete Arrestationer og Deportationer af det danske Politi. Som Talsmand for den danske Befolkning giver vi Udtryk for den dybe Harmе, som dette Magtovergreb har fremkaldt overalt i vort Land. Løsladelse og

¹⁾ Redaktionen har indsamlet lignende Udtalelser, afgivet af:

Københavns Magistrat, Københavns Universitet, Landets Biskopper, Præsidenterne for Højesteret, Vestre Landsret, Østre Landsret, Sø- og Handelsretten og Københavns Byret, Formanden for Den danske Dommerforenings Bestyrelse, De danske Fagorganisationer, Det kooperative Fællesforbund, Arbejderbevægelsens Erhvervsraad, Dansk Arbejdsgiverforening, Dansk Dampskibsrederiforening, Fællesrepræsentationen for dansk Haandværk og Industri, Grosserer-Societetets Komité, De danske Handelsforeningers Fællesorganisation, De samvirkende danske Husmandsforeninger, Industriraadet, De samvirkende Købmandsforeninger i Danmark, Landbrugsraadet, Fællesrepræsentationen for de samvirkende danske Landboforeninger, De samvirkende danske Andelselskaber, Provinshandelskammeret, Statstjenestemændenes Centralorganisation I, Statstjenestemændenes Centralorganisation II, Danske Statsembedsmændenes Samraad, Københavns Kommunalforening, Frederiksberg Kommunalforening for Kontorfunktionærer Foreningen af Embeds- og Bestillingsmænd under Gentofte Kommune, Københavns og Provinsens Bladudgivere, Redaktører og Journalister, Dansk Seminarieforening og Danske Kvinders Nationalraad.

Muligvis er flere Protester afgivet.

1944. Hjemsendelse af alle de arresterede og de fra Hjemlandet deporterede Politifolk og Genoprettelse af det opløste danske Politi er en bydende Nødvendighed. De nu tilvebragte Forhold vil, om de fortsætter, føre Landet ud i en Tilstand af Lovløshed og Op-løsning i alle Samfundsforhold. Ansvarer herfor vil falde helt og fuldt paa de Myndig-heder, som har frataget Landet dets lovlige Ordensmagt.

V. Buhl. Ole Bjørn Kraft. Knud Kristensen. A. M. Hansen. Oluf Pedersen.

24.-9. „Orientering for Københavns Magistrat“: Hyrdebrev, oplæst i Landets Kirker, som Protest mod Aktionen mod det danske Politi.

De sidste Dages alvorlige Begivenheder i vort Folk giver Kirken Anledning til at udtale sin Forfærdelse over den fuldstændige Ophævelse af Retssikkerheden, som er skabt ved Fjernelsen af dansk Politi, og udtrykke sin Harm og Smerte over den Skæbne, som har ramt Hundreder af Landsmænd, som med Vold er ført bort fra deres Fædreland.

I vor Afmagt overfor Vaabenmagten er det vor Pligt at fastholde, at Magt aldrig i sig selv er Ret og foreholde vore Fjender dette; og hver paa sin Plads maa vi, selv under de vanskeligste Forhold, søge at hævde Sandheden og Retten.

Som Kristne maa vi under disse Forhold minde hinanden om, at vor Herre og Mester ved sit Liv og ved sit Ord har lært os, at vi skal bære hverandres Byrder og staa hinanden bi med gensidig Hjælp og Beskyttelse.

Gud styrke og trøste alle de ramte.

Gud bevare vor Konge, vort Folk og vort Fædreland!

Okt. „Frit Nyt“ advarer danske Forretningsfolk mod at være Medlemmer af det tyske Handelskammer.

Betal ikke tysk Spionage.

I disse Dage opkræves Kontingentet hos Medlemmerne af det tyske Handelskam-mer. Disse Opkrævninger bør ikke blive betalt. Ingen god dansk Forretningsmand kan staa som Medlem af det tyske Handelskammer. Man maa derfor opfordre danske Medlemmer til ikke at betale Kontingenterne og i hvert Fald sørge for at blive meldt ud. Intet Steds har Spionage været drevet i større Stil end gennem det tyske Han-delskammer. Tyskerne har benyttet Handelskammeret til at skaffe sig Indsigt i for-skellige danske Forretningsfolks Forhold, og man har gennem Handelskammeret skaf-fet sig utallige Oplysninger, som Tyskerne aldrig burde have haft. Handelskammerets danske Bestyrelsesmedlemmer skal efter Krigen komme til at svare for deres Hand-linger som Medlemmer af Handelskammerets Bestyrelse og de Fordele, de derved har vidst at skaffe sig i Form af Særbevillinger o. l.

2.-10. „1944“: Problemer ved Domfældelsen af Krigsforbryderne.

Dommedagens Problemer.

Det vil sikkert være umuligt at naa til Enighed om, *hvem*, der skal straffes, og *hvor haardt*, der skal straffes. Nogle bestemte Grupper, deriblandt først og fremmest Schalburgkorpset, det Sommerske Vagtkorps og Gestapo, er ganske vist sikre paa en ubønhørlig retfærdig Behandling, men længere end hertil strækker Enigheden sig sikkert ikke. At det forholder sig saadan, er et af de sikreste Beviser paa, hvor hurtigt der glemmes. Hvis vi nemlig blot gaar eet Aar tilbage i Tiden, var Forholdet et helt andet. Da var Indstillingen i Folket den, at det var Mænd som Scavenius, Gunnar Larsen, Knutzen m. m., der skulde rammes af den haardeste Straf. De voldsomme Be-givenheder med Angiveri og Terror har siden stillet disse Folk i en anden Række. Men nødtigt skulde det i denne Forbindelse gaa, som det oftest gaar i denne Verden, at de smaa Forbrydere bliver klapset af, og de store gaar fri.

Et meget stort Problem i Landsforræder- og Krigsforbryderspørgsmaalet er den tidsmæssige Grænse — hvornaar et Menneske kan siges at have overskredet Grænsen for Opnaelse af Tilgivelse for sine Nazisympatier. Der behøves ikke lang Overvejelse til at se, at Grænsen ikke kan sættes generelt. Hvert Tilfælde maa undersøges for sig,

men Datoen, den 9. April 1940, bør regnes for Tidspunktet, hvor den politiske Anskuelse gaar over fra at være et Privatspørgsmaal til et Samfundsspørgsmaal. Ethvert Menneske har Lov til at begaa Fejltagelser, men en Fejltagelse maa kun leve saa længe, indtil Sagen er fuldt belyst, saa maa den rettes. Holder man fast ved den ud over dette Punkt, er der noget galt med én selv. Noget andet er, at man har Lov at hævde, at det er trist, at mange Mennesker før Krigen ikke var i Stand til at se klarere paa Hitlers Tyskland end Tilfældet var, og at det var nødvendigt med en Omgang Praksis, før Begreberne kunde klares. Store Kredse i Befolkningen saa med Beundring paa, at „det var lykkedes Hitler at afskaffe Arbejdsløsheden“— uden at ønske, at Hitlers Metode kun er gennemførlig, naar man stiler mod et Erobringstogt, hvis Udbytte forhindrer én i at gaa bankerot.

I den første Tid efter den 9. April var det Mennesker af vidt forskellig Støbning, der mødtes i Troen paa, at Samarbejdet med Tyskland var det rigtige. Et var dog fælles for dem alle — de troede, Tyskland vandt Krigen. Det var denne Opfattelse af Krigens Udfald, der i mange Tilfælde bestemte den tyskvenlige Indstilling. Derfor er det ogsaa, at det senere tyndede saa stærkt ud i disse Rækker. „Vi maa være nøgterne og indordne os under Forholdene“, lød Røsterne dengang. Det var Forretningssynspunktet — der fører lige til Værnemageri.

I de første Dage af August 1940 blev det dansk-tyske Samarbejde manifesteret i Oprettelse af den dansk-tyske Forening. Naar man ser paa, hvilke Mennesker, der startede den, er det klart, at en Del af disse maa betegnes som vildledte. Der gik da heller ikke lang Tid, førend de gjorde deres Fejltagelse god igen. Til Gengæld talte Medlemmerne af den dansk-tyske Forening ogsaa de argeste Nazister i sine Rækker, der lige til i Dag har gaaet Tyskernes Ærinde. Hvis man vil finde Grænsen, hvor en Mand fra „at handle med Tyskerne“ maa bedømmes som „Værnemager“, maa man søge at finde det Tidspunkt, hvor det blev klart, at det var den danske Nationalbank, der betalte Gildet, og ikke Tyskerne, og derefter, kan man sige, skærpes Sagen i samme Takt, som Tyskerne satte Betalingen i Vejret for at trække Arbejdskraft til fra danske Foretagender, — for at blive fuldstændig forkastelig, da man kunde begynde at tale om — Danmarks Frihedskamp. — I Dag er det *landsforræderisk* under nogen Form at arbejde paa tyske Befæstningsværker og levere Tyskerne Varer, som kunde være tilbageholdt til Gavn for os selv.

De Mennesker, der har været den største Fare for Danmarks Sag, er næsten alle slaæet om. Tilfældet Gunnar Larsen er i den Henseende typisk. Han befinder sig i Sverige og prøver af al Magt at gøre sig fordelagtig bemærket. Han har endda gjort Forsøg paa at komme ind med den danske Frihedsbevægelse. Men i saadan et Tilfælde kan man ikke lade sig nøje med, at Personen er kommet paa bedre Tanker: Her maa slaas haardt og usentimentalt ned. At støtte nationale Formaal er i høj Grad kommet paa Mode blandt velhavende Værnemagere. Paa denne Maade prøver de at købe sig fri for Tiltale. Det maa selvfølgelig være en ufravigelig Regel paa Frihedsfronten ikke at tage mod slige Penge.

Advarsel i „Information Nr. 317 — Nordisk Nyhedstjeneste Nr. 282“ til Modstands- 26.-10. bevægelsen om ikke at lade sig provokere i Utide.

. . . . Den nye tyske Aktion, der er endnu et Led i den lange Kæde af brudte Løfter overfor Danmark, er selvfølgelig først og fremmest et Udtryk for manglende Arbejdskraft i Tyskland. Samtidig er Aktionen et nyt Forsøg paa at provokere den danske Hjemmefronts Styrker frem paa et Tidspunkt, der vil passe Tyskernes, men ikke Danskernes Interesser. Derfor maa der advares kraftigt imod de tyske Provokationer. Der maa ikke strejkes, og der maa absolut ikke slaas til paa anden Maade, før der foreligger udtrykkelige Ordre herom. Tyskerne er nu absolut indstillet paa, at Danmark er Gestapos eneste tiloversblevne Tumleplads, og det er øjensynligt derfor Hensigten at spille paa hele det Register, som Tyskerne ejer af Terror og Ødelæggelseslyst. Hvis Patrioterne griber for tidligt til Vaaben imod Tyskerne, kan det gøre ubodelig Skade. Man maa vente, til Signalet kommer, og da skal der nok blive givet Anledning til at gøre op med de tyske Voldsmænd.

1944. „Land og Folk“: Tyve og Røvere maa, efter den 19. September, betragtes som Landsforrædere.

Da Pancke den 19. September afsatte det danske Politi — for at skaffe „Ro og Orden“ i Landet — gav han i Virkeligheden Retsløsheden frit Løb. Overfald, Mord, Tyveri og Røveri har siden bredt sig, saa vort Folk aldrig har været ude for noget lignende. Efter al Sandsynlighed er det fuldt ud efter Nazisternes Beregning. Hvad de ikke hidtil har kunnet opnaa med Terror og militær Indsats, det haaber de nu at kunne gennemføre ved Hjælp af Forbryderverdenen. Men de vil atter en Gang forregne sig. Det danske Folks Enighed vil ikke blive brudt. Samlet har de vendt sig mod Nazismen, og det vil trods alle Prøvelser holde sammen, til Befrielsen er en Kendsgerning.

Hvad den nu herskende Retsløshed angaar, saa har Tyskerne paa mere end een Maade deres store Andel heri. Allerede før Politiets Opløsning, huserede de Landet over med Snigmord og Bombeattentater, og dette har de fortsat med, men ogsaa en meget stor Del af den seneste Tids Røvier og Tyverier kan skrives paa deres Konto. Saaledes har de maattet vedgaa, at Røveriet i Helsing Bank udførtes af 3 Marinevægttere, og talrige smaa Enkeltheder i de strengt censurerede Bladmeddelelser om stedfundne Røvier afslører ogsaa Ophavsmændene. (Røveriet i Frederiksberg Teater, hvor Røveren kun kunde et „dansk“ Ord, nemlig „Kasse“, hvilket han troede var det gængse danske Ord for Penge. Eller det store Røveri paa Raadhuspladsen, hvor de Herrer Røvere indfandt sig i en af de berygtede benzindrevne Gestapobiler o.s.v., o.s.v.)

Det lyder ikke usandsynligt, at ogsaa ubemidlede ved et rask Kup kunde tænkes at ville sikre sig nogle Kontanter til at imødegaa den vanskelige Tid, der kommer, og det tør betragtes som afgjort, at adskillige svage Sjæle falder for Fristelsen. Det vil imidlertid være en grov Fejlregning, dersom de tror, at de kan regne med almindelig Behandling i Tilfælde af Opdagelse. Enten de bliver fanget nu eller først efter Befrielsen, maa de gøre Regning paa en ualmindelig streng Behandling, thi med deres Handlinger er de med til at fremme Nazisternes Ønske om at hidføre Kaos i Landet. De optræder altsaa i Realiteten som Hitlernazisternes Haandlangere, og de vil blive behandlet derefter. Den Straf, som til sin Tid vil overgaa Landsforrædere, vil ogsaa blive dem til Del.

Nov./Dec., „Frit Nyt“: Haagerkonventionens Bestemmelser om irregulære Krigsdeltagere. Stikker kan straffes for Højforræderi.

Folkeretten og Danmarks „Soldater“.

En Stikker kan straffes for Højforræderi.

Som en Forbryder, der stadig kredser om Gerningsstedet, kredser den tyske Propaganda om Haag-Konventionens Bestemmelser. I Dagspressen har Tyskerne for nylig været ude med nogle Betragtninger over de irregulære Krigsdeltageres Retsstilling. Men de gaar helt uden om det meget interessante Problem, hvordan den danske Frihedsfronts „Soldater“ staar efter denne Konvention.

Det er rigtigt, at de danske Sabotører er irregulære Krigsdeltagere, men derfor er de ikke noget folkeretstridigt Fænomen. Blot nyder de — ligesom Spioner — ikke Rettigheder som Krigsfanger, men kan eventuelt henrettes efter Tilfangetagelsen. Derimod strider det mod Folkeretten at lade saadanne Fangers Skæbne afhænge af tredje Mands Handlinger, jfr. Dr. Bests Princip med betingede Dødsdomme. Ligeledes er det en grov Overtrædelse af Folkeretten at sende fangede Sabotører paa „Minestrykning“ med de tyske Militærtog. Der er i begge disse Tilfælde Tale om Varianter af Gidselprincippet.

Desuden er der en Gruppe af Personer, hvis folkeretslige Stilling burde være taget med i Undersøgelserne, nemlig de som, uden Uniformer og uden at bære deres Vaaben aabenlyst, staar i aktiv Tjeneste hos Gestapo, d. v. s. Stikkerne. Disse Folk er ogsaa irregulære Krigsdeltagere, som maa regne med Henrettelse, hvis de falder i Fjendens Hænder, og det sker jo heldigvis ret ofte. Yderligere har en stor Del af dem ved umenneskelig Behandling af Folk, som er kommet i deres Magt, ikke holdt sig Krigens Love efterrettelige ved Løsning af deres Opgaver. Dette Krav gælder nemlig

ogsaa irregulære Krigsdeltagere, hvad Danmarks Frihedsraad tydeligt har tilkendegivet i Retningslinjerne for den danske Modstandsbevægelse. Den, der overtræder de humanitære Krigsregler, er Krigsforbryder, et Fænomen, som de forenede Nationer som bekendt finder særlig interessant. For en Ordens Skyld kan vi tilføje, at Stikkere, der er danske Statsborgere, og det er de jo ofte, gør sig skyldig i Overtrædelse af Straffelovens Paragraffer om Højforræderi. For saadanne Overtrædelser hjemler Loven i Forvejen Straf, og da Forbrydelsen er begaaet under Omstændigheder, hvor danske Myndigheder har været afskaaret fra at behandle den Slags Sager, kan man vente Lovbestemmelser, der udvider Strafferammerne. 1944.

„Morgenbladet“ anbefaler Dødsstraffens Genindførelse.¹⁾

22-12.

I Frihedsraadets skelsættende Pjece fra sidste Efteraar²⁾ blev der ikke fremsat Forslag om Dødsstraf for de værste Krigsforbrydere. Det forlyder imidlertid, at der i det uforlige Forslag til Revision af vor Straffelov, som Raadet har udarbejdet, er indført en Paragraf om Dødsstraf. Denne Tanke har man ogsaa hørt fremsat i andre Kredse. Skulde man dømme efter den Harne, et Flertal af det danske Folk føler overfor disse Forbrydere, maa man ganske sikkert regne med, at dette Flertal er for Dødsstraf.

Det kan heller ikke være urimeligt. Personer, som ganske skamløst har solgt sig til Fjenden og levet af at udlevere danske Patrioter til Død eller Koncentrationslejr — eller Personer, som har ladet sig anvende til Clearingmord, er langt værre end de Spioner, som enhver militær Straffelov — ogsaa vor egen fra 1937 — tilmaaler Dødsstraf.

Tilbage bliver dette Problem, der gælder saavel denne Paragraf som alle de øvrige Straffelovsforslag, der vil blive fremsat angaaende Krigsforbrydere, nemlig at de skal vedtages, *efter at* Forbrydelserne er begaaet.

Man plejer at kalde dette for „Love med tilbagevirkende Kraft“, og Lande med anstændig Retstradition maa være fjendtlig stemt overfor saadanne Love i Almindelighed, eftersom de kun kendes som tyranniske Magthaveres Middel til ny Vilkaarlighed.

Det rette Navn til de Love, vi har Brug for, vil snarere være „Love med forsinket Vedtagelse“, da det er ganske givet, at Rigsdagen vilde have vedtaget saadanne Love tidligere, hvis den havde været fri.

For andre Lande af samme Retstandard og Retstradition — som f. Eks. Norge — har vi set saadanne Love og Forordninger blive udsendt i god Tid af Eksilregeringerne.

Man bør være glad for det energiske Arbejde for denne Lovforberedelse, der er sket i flere Kredse i Løbet af de sidste Maaneder. Ved disse Loves Ikrafttræden straks efter Besættelsens Ophør sikrer vi en særdeles streng Afstraffelse af Krigsforbryderne og undgaar samtidig, at Folk selv skulde tage sig til Rette gennem hæslige Lynchingsmetoder.

Artikel i „Information Nr. 375 — Nordisk Nyhedstjeneste Nr. 340“ om Konfiskation og Beskatning af Krigstidens Fortjenester. 1945. 5-1.

Samtidig med at Størstedelen af Befolkningen under Vareknaphedens Tryk kæmper for at opretholde Levefoden, har visse Kredse under Krigen skovlet store Fortjenester ind. Et af Efterkrigstidens vigtigste Problemer bliver Behandlingen af disse Krigsfortjenester. Tre Hovedproblemer melder sig i denne Forbindelse, 1) Konstateringen af Fortjenesterne og Aarsagerne til deres Fremkomst 2) Konfiskation eller Beskatning af Fortjenesterne og 3) Foranstaltningernes Gennemførelse.

1) Det er en kendt Sag, at den nugældende Skatteligning er lidet effektiv. Man regner med, at højst 85 % af Indkomsterne og 65 % af Formuerne opgives til Skattevæsenet. Nye og strengere Kontrolforanstaltninger samt Straffebestemmelser maa derfor indføres. I Belgien er saaledes ved særlig Lov i Oktober 1944 alle gamle Sedler

1) Lignende Artikler findes i »Kirkens Front«, Februar 1945, »Studenternes Efterretningstjeneste«, 15. Januar 1945, og »Danske Tjenestemænd«, Januar 1945.

2) Se Afsnit C, S. 226 f.

1945. inddraget og delvis ombyttet med nye, Bankkonti er midlertidig spærret og samtlige Værdipapirer indkaldt til Stempling. Kun en fuldstændig Opgørelse af Formuerne vil kunne danne Basis for en Undersøgelse af, hvorledes de er tilvejebragt. Dette vil have afgørende Betydning for, om Konfiskation eller Beskatning skal finde Sted.

2) a) I alle Tilfælde, hvor det viser sig, at gældende Bestemmelser for Samhandel med Tyskerne eller Prisforskrifter o.l. er overtraadt, har der foreligget en saadan Udnyttelse af vor Tvangssituation, at *hele den indvundne Fortjeneste maa konfiskeres og Bøde eller Frihedsstraf idømmes*. Dette maa gælde baade Værnemagere, Prislovs-overtrædere og Sortbørshandlende. b) Værnemagere, som har overholdt de af Myndighederne fastsatte Leverings- og Prisbestemmelser, bør ikke straffes, *men hele den opnaaede Fortjeneste bør konfiskeres*. I Tilfælde, hvor Fortjenesten helt eller delvis er forbrugt, maa det Offentlige ikke opgive Kravet, men indkræve Beløbet efterhaanden i det Omfang, hvor det er muligt. c) Endelig maa enhver, der efter disse Aars mange økonomiske Vanskeligheder for hele den almindelige Befolkning har kunnet øge sin Formue betydeligt, være pligtig til at bidrage til at lette Byrderne for den øvrige Befolkning ved Erlæggelse af en væsentlig og med Formueforøgelsens Omfang stigende Del af denne. Naar Forbrydernes og Værnemagernes Krigsfortjenester behandles særskilt, *kan denne Beskatning dog begrænses til den Del af Krigsfortjenesterne, der er afsat som Formuestigning, men al Formuestigning over en vis Minimumsgrænse maa medtages uafhængig af Stigningsaarsagen*.

3) En særlig *Konfiskationskomité* maa nedsættes med uindskrænket Myndighed til inappellabelt at fastsætte, hvornaar Konfiskation af Krigstidens Fortjenester er berettiget, og at idømme Bøder eller rejse Krav om Frihedsstraf i Overensstemmelse med gældende Lovgivning, som ikke har kunnet skærpes i det sidste Par Aar, men eventuelt maa ændres med tilbagevirkende Kraft for grovere Forseelser. Princippet om ikke at gennemføre Straffebestemmelser med tilbagevirkende Kraft bør kun opretholdes saa længe, det beskytter den lovlidige Borger — men ikke til at dække over Krigstidens Snylttere. Pris- og Skattemyndigheder samt alle andre offentlige Instanser, som har haft Lejlighed til at kontrollere om Levering til Værnemagten eller Overtrædelse af Prislovgivningen har fundet Sted, maa have Pligt til at foretage Indberetning herom til Konfiskationskomiteen. Endvidere maa enhver Borger have Ret til at foretage Anmeldelse i Tilfælde, hvor Mistanke foreligger om uberettiget Fortjeneste eller blot Fortjeneste fra Værnemagtsleverancer. Komiteen bør have Adgang til paa Stedet at foretage enhver Undersøgelse og Afhøring, som vil være eller skønnes at være nødvendig, for at Sagen kan blive fuldstændig belyst. Det er vigtigt, at der allerede nu indsamles Materiale fra alle Sider til senere Anvendelse i disse Sager. Merformuebeskatningen bør derimod foretages af de sædvanlige Skattemyndigheder udstyret med nye effektive Fuldmagter. Konfiskation af en Del af en Persons Krigsfortjeneste bør imidlertid ikke udelukke Beskatning af eventuel overskydende Merformue. Konfiskation og Beskatning af Fortjenester og Formuer opstaaet under Krigen er nødvendig baade af nationale og sociale Grunde. Det bør være udelukket, at nogen kan erhverve en varig Fordel ved at have handlet med Værnemagten eller have oppebaaret uretmæssige Fortjenester under Krigen, men tillige nødvendiggør den fulde Gennemførelse af Demokratiet efter Krigen — ogsaa i økonomisk Henseende — at enhver social Ulighed, som er skabt under Krigen, fjernes. Enkeltheder kan nærmere diskuteres, men de forberedende Foranstaltninger maa træffes allerede nu, da Konfiskationen og Beskatningen bør finde Sted snarest muligt efter Besættelsens Ophør.

25.-1. „Fri Presse“: Artikel om Stikkerlikvidationerne og de tyske Repressalimord.

Behersket Glæde over Stikkerdrab.

For et Aar siden var Opinionen her i Landet endnu delt overfor den Skærpelse af Modstandsbevægelsens Kamp, der dengang var ved at ske, derved at man var begyndt at skyde særlig farlige Stikkere — og derved at Tyskerne samtidig var begyndt med

deres Repressaliemord paa tilfældige dansksindede. I Øjeblikket er Stemningen saadan, 1945. at der snarest kan være Grund til at advare mod altfor begejstret Bifald.

Samtidig er den tyske Propaganda i den Grad tvunget over i Defensiven, at man kan tillade sig mere Aabenhjertighed og Selvkritik. De Synspunkter, vi i den Anledning vil fremføre, er ikke nye. Det er noget, vi har ment hele Tiden. Men det Forhold, at Folk udenfor Modstandsbevægelsen — baade tyske og danske — tidligere med et vist Gehør i Befolkningen angreb Stikkerdrabene, tvang os til kun at beskæftige os med Forsvaret. Ikke fordi vi vilde lægge Skjul paa noget overfor vore Læsere, men simpelthen fordi vi ellers vilde blive taget til Indtægt af de Danske, der ubetinget var imod Stikkerdrabene, uden at ane hvad de talte om. Man kan ikke staa som passiv Tilskuer udenfor en Kamp paa Liv og Død og bedømme, hvad der er nødvendigt i Kampen. Det var nødvendigt, hvis Kampen skulde fortsættes, at dræbe nogle af de farligste Stikkere. Baade paa Grund af deres konkrete Viden om Ting og Sager og for derigennem at begrænse den uhyggeligt store Tilstrømning til Angiverbanderne.

Men man kom ikke let til Afgørelsen. Alle de Argumenter, der udefra er blevet anført mod Stikkerdrabene, har været gennemdrøftet indenfor Modstandsbevægelsen og bliver det stadig.

Betænelighederne.

Der er nu for det første Repressaliemordene. Vil Hævmordene ikke standse, hvis Stikkerdrabene hørte op? Det er vanskeligt at sige. Tyskerne er vel nok kommet ind paa deres Myrderier af Raseri over, at deres Haandlangere blev dræbt, men om de ikke var kommet ind paa det alligevel, og om de giver Afkald paa et af deres Terrorvaaben, naar de først har taget det i Anvendelse, er en anden og meget tvivlsom Sag. Den Tilfældighed, der præger Repressaliemordene, taler ikke derfor. Hvis de nazistiske Metoder blev anvendt rationelt, skulde Repressaliemordene i og for sig være hørt op, saa snart det blev konstateret, at de hverken afholdt Modstandsbevægelsen fra at dræbe de Stikkere, man mente det nødvendigt at skaffe af Vejen, eller fik Befolkningen til at tage Afstand fra Stikkerdrabene af Frygt for Repressalier.

Men iøvrigt er hele Modstandsbevægelsen bygget op om en Forkastelse af den Politik og Filosofi, efter hvilken man skal bøje sig af Frygt for de Gemenheder, Fjenden vil finde paa, hvis man ikke bøjer sig. Denne „det mindste Onde“-Politik har vi faaet nok af fra Chamberlain til Scavenius. At bøje sig og dermed anerkende Terrororen, man bøjer sig for, betyder blot at udskyde Kampen, til Fjenden er blevet stærkere og man selv svagere.

Men der er andre Betæneligheder ved Stikkerdrabene. De har altid været udført af „organiserede“ Folk indenfor Frihedsbevægelsen — med Undtagelse af det ulykkelige Tilfælde, hvor Fru Meyer blev dræbt — og anderledes maa det naturligvis heller ikke være. Men selv i disse ansvarlige Kredse er der en Risiko for Fejltagelser. Undersøgelsen kan begribeligvis ikke blive saa omhyggelig som i en Retssal. Ingen tvivler om, at de Mænd, der træffer Afgørelsen, tager deres Ansvar meget alvorligt, men Risikoen er der alligevel. Alene af den Grund maa „Domfældelse“ kun ske, hvor der foreligger ganske konkrete og fældende Beviser ikke blot for en Stickers *Skyld*, men ogsaa for, at han vil fortsætte sin Virksomhed og sidder inde med en ganske bestemt Viden, der gør ham farlig. Man bør derimod ikke indlade sig paa en almindelig Udryddelseskrig mod Stikkerne. Længere end Nødretsgrundsætningen dækker Handlingen, bør man ikke gaa.

Der har imidlertid i den offentlige Mening været en Tendens til at gaa videre. Nu kan det vel ikke undgaas, at Tider som disse modererer den Respekt for Menneskeliv, der har vundet Hævd her i Landet. Vi har sikkert ogsaa trængt til at lære, at der er Ting, der er vigtigere end Menneskeliv. Men vi maa for vor egen Skyld ikke lade os smitte af Nazisternes Foragt for Menneskeliv. Ingen kan vel lade være med at føle en vis Tilfredsstillelse over Meddelelsen om, at endnu en Stikker er uskadeliggjort. Mange er i en saadan Situation, at de rent personligt maa aande lettet op, fordi en Fare for deres eget Liv er fjernet. Men man jubler ikke over, at Mennesker dræbes, selv ikke naar det er ens Fjender, selv ikke naar det er Forbrydere, der alligevel senere vilde faa deres retfærdige Dom.

1945. „Morgenbladet“: Jyske Jernbanesabotører binder store tyske Troppestykker.

16.-2. Efter hvad vi erfarer, kan man regne med, at de jyske Jernbanesabotører i Øjeblikket binder 30—40.000 tyske Soldater i Jylland. Det er, hvad Værnemagten hver Dag er tvunget til at sætte ind til Forsvar af Banelinjerne. Hvert tysk Vagthold bestaar efter Beregningerne af ca. 10.000 Mand, og Døgnet rundt skiftes 3—4 Gange.

Tallene er for saa vidt meget interessante, som de yderligere belyser denne Kampforms Effektivitet. At Jernbanesabotagen ogsaa forsinker de tyske Troppetransporter, er en Kendsgerning, som vi ved adskillige Lejligheder har omtalt.

Der er ingen Tvivl om, at Sprængningerne paa de danske Baner er en Kilde til stadig Irritation. — Paa den anden Side har især det menige Mandskab, som posteres paa Linierne, og som fortrinsvis bestaar af gamle Mænd og Drengene, indset det haabløse i at tage Kampen op mod Sabotørerne.

27.-2. „De danske Studenter“: Begrebet Krigsforbrydere defineres i rumænsk Lov.

Den rumænske Regering har behandlet et Udkast til en Lov, som nærmere definerer Begrebet Krigsforbrydere. Loven er endnu ikke vedtaget. Den fastslaar, at Krigsforbryder er den, som har tilladt tyske Tropper at marchere ind i Landet, som har undertegnet internationale Aftaler, som strider mod Landets Interesser, som har erklæret Krig eller fortsat denne mod de forenede Nationer. Desuden anses som Krigsforbryder den, der:

- 1) ikke har respekteret de internationale Krigslove,
- 2) har mishandlet Fanger eller Gidsler,
- 3) har mishandlet Befolkningen i besatte Omraader,
- 4) har tilegnet sig Ejendom tilhørende Befolkningen i besatte Omraader,
- 5) har organiseret Jøders eller politiske Modstanderes Internering i Koncentrationslejre,
- 6) har mishandlet Jøder eller politiske Fanger,
- 7) har udnyttet sin Stilling til at berige sig paa Jøders og politiske Fangers Bekostning,
- 8) har udarbejdet eller praktiseret Race- og Hitlerlove,
- 9) har stillet sig til Raadighed for Tyskland,
- 10) er flyttet til Tyskland for at stille sig i dette Lands Tjeneste og har stillet Tysklands økonomiske Interesser før Rumæniens.

Straffesatserne, som er foreslaaet i denne Lov, varierer fra Fængsel til Dødsstraf. De anklagede skal stilles for en specielt sammensat Domstol, hvis Medlemmer udnævnes af Regeringen og med Folkedommere udvalgt af de politiske Grupper.

12.-3. „Information Nr. 431 — Nordisk Nyhedstjeneste Nr. 396“ bringer den amerikanske Senator Lucas' Vurdering af Jernbanesabotagen i Danmark.

.....

Danske Frihedskæmperes Indsats nævnt med Hæder i det amerikanske Senat.

Med Udgangspunkt i General Eisenhowers Kommunique til den danske Frihedsfront udtalte Senator Lucas, som kort omtalt, forleden i det amerikanske Senat:

„— Danske Patriotere har Del i de Sejre, som de allierede Tropper nu vinder i Tyskland. General Eisenhower har i sin Erklæring gjort det klart, at den danske Sabotage er et yderst virkningsfuldt Led i de militære Operationer, der nu finder Sted baade paa Vest- og Østfronten. Ved Sabotagen mod tyske Troppetransporter gennem Danmark kæmper de tapre danske Patriotere ikke alene i Kampene paa den nordlige Front, men ogsaa i Kampene paa Vest- og Østfronten. De spiller en vigtig Rolle i den fælles allierede Strategi mod Tyskland. Ifølge Kommuniqueet fra det allierede Hovedkvarter er ikke eet Tog ankommet til Tyskland uden Forsinkelser paa Grund af de gentagne Angreb, danske Patriotere har rettet mod Jernbanelinjerne. Dette betyder, at de danske Sabotører i høj Grad har formindsket de tyske Troppers Bevægelighed i Danmark, samtidig med at de hindrer Tyskerne i at sende Tropper til Fronterne. Danske Patriotere hjælper saaledes de Allierede med at vinde Krigen.“

II. Den frie (illegale) Litteratur iøvrigt.

Kapitel 1.

Indledning og Oversigter.

De frie Bøger og Pjecer er her inddelt i 3 Grupper:

- A. *Udenlandske Bøger, der er indført til Danmark i ret stort Antal.* De fik deres største Betydning i de første Aar af Besættelsen, og navnlig Bøgerne om Norge fik stor Udbredelse.
- B. *Danske Bøger og Pjecer m v., der blev forbudt.* I nogle Tilfælde blev der rejst Straffesag mod de paagældende Forfattere m. fl. Ogsaa denne Gruppe hører i særlig Grad de første Aar af Besættelsen til.
- C. *De egentlige „illegale“ Bøger, Pjecer og Flyveblade,* der allerede begyndte at komme i 1940, men først tog rigtig Fart i 1943, for i sidste Halvdel af 1944 at tage noget af, dels fordi en Del af Markedet var ved at blive mættet, dels paa Grund af Gestapos Virksomhed.

Udeladt er Frihedsraadets Udtalelser, der findes i Værkets Hovedafsnit C.

For Fuldstændighedens Skyld nævnes, at Nr. 42 og 126 i Gruppe C ogsaa i ikke ringe Tal er kommet til Landet i svenske Udgaver; endvidere at der er talrige Bøger, der er oversat og udgivet her uden at blive beslaglagt, som har været med til at styrke Fronten mod Tyskerne, f. Eks. *Vilhelm Moberg: Rid i Nat*, og at der til Danmark kom talrige Eksemplarer paa fremmede Sprog af „*Frankrigs Tragedie*“ og „*Jeg saa Frankrig falde*“ uden de af Tyskerne paabudte Forkortelser.

Medens der i Gruppe A er medtaget, hvad et Par af vore største Importboghandlere har anbefalet, tilsigter Gruppe B og C at være fuldstændige. Vi er imidlertid klar over, at Listerne er behæftet baade med Fejl og med Undladelser, idet det er meget vanskeligt, ja delvis umuligt, at faa alle Oplysninger om de illegale Bøger og Pjecer.

Ved at forhøre forskellige Steder har vi erfaret, at de illegale Bøger er blevet fordelt nogenlunde jævnt over hele Landet. Nogle af de større Forlag fik efterhaanden organiseret landsomfattende Salg, og man handlede med hinandens Bøger.

Hvad der er anført i Parentes i Gruppe C, er Navne paa Forfattere og Forlag, der ikke fremgaar af selve Bogen. I nogle Tilfælde er Forfatternavn udeladt efter udtrykkelig Ønske. De anførte Tidspunkter refererer til Udsendelse af 1. Oplag. Tallene tilsigter at oplyse det Antal, der er kommet ud paa Markedet under Besættelsen, saaledes at der ikke er medregnet Eksemplarer, der er taget af Gestapo eller paa anden Maade forsvundet, eller som har været i Behold efter Befrielsen.

For de mest kendte Forlag er anvendt følgende Forkortelser:

DDS — De Danske Studenter (Fraktion under Frit Danmark).

DKP — Danmarks kommunistiske Parti.

FNF — Frit Nordisk Forlag.

L&F — Land og Folk (kommunistisk).

„1944“ — Organisationen 1944.

NFF — Nordens Friheds Forlag.

SE — Studenternes Efterretningstjeneste, herunder Studenternes Forlag.

TA — Trods Alt.

DS omfatter de Forlag, der henhørte under Dansk Samling og dets Forlag Samleren, af hvilke følgende var de mest kendte:

Holger Danske, Helsingør,
Landsoldaten, Fredericia,
Niels Ebbesen, Randers,
Skipper Clement, Aalborg.
Skræp, Aarhus.

A. UDENLANDSKE BØGER, DER ER INDFØRT I RET STORT TAL.

1. *Norge under hakkorset.*
2. *Norsk front.*
3. *Norge kæmper.*
4. *W. Brandt: Kriget i Norge.*
5. *Karin Boye: Kallocajn.*
6. *Beckles: Blixtangrepet i väster.*
7. *Nordens stämman (Digte).*
8. *Bratt: Krig och kris.*
9. *Katastrofernes vår.*
10. *Reynold: De sårade klaga ej.*
11. *Ingersoll: Rapport från England.*
12. *Lorenz: England i krig.*
13. *Victor Vinde: En stormakts fall.*
14. *Gibbs: Nu strida deres söner.*
15. *Eyvind Johnson: Grupp Krilon.*
16. *Eyvind Johnson: Krilons resa.* (Jfr. C. Nr. 46).
17. *Eyvind Johnson: Krilon sjölv.*
18. *Pär Lagerkvist: Bödeln.*
19. *Myrdahl: Kontakt med Amerika.*
20. *Huxley: Den grå Eminencen.*
21. *Jan Valtin: Ur nattens djup.*
22. *de Maitre: Misstagets politik.*
23. *Tienchün: By i augusti.*

B. FORBUDTE DANSKE BØGER M. V.

1. *Vilh. la Cours Pjecer: Om at sige Ja — og Nej.* Jan. 1941. 14.000. — Ord til os i Dag. Marts 1941. 21.400 — Kender De Graabonden? Sept. 1941. 15.000 — Vor Neutralitet. 1941. ca. 10.000. — Med Lov skal Land bygges. Febr. 1942. 22.000. (Ikke forbudt). Historien om et Korstog. 1942. Udsendelsen hindret.
2. *Kaj Munk: Niels Ebbesen.* 9.-4.-1942. 12.432 + illegale Eksempl. — 3 *Prædikener.* Foraar 1943. 25.337 + illegale Eksempl.
3. *Soya: En Gæst.* 28.-10.-1941. ca. 1200.
4. *Poul Spørensens: April i Danmark.* Digte. 1.-7.-1942. 9.300.
5. *Kelvin Lindemann: Den kan vel Frihed bære.* 26.-8.-1943. 34.500 + illegale Eksempl. 20.000.
6. Forordet til *Saxes Danmarkskrønike* af *Vilh. la Cour* blev censureret og ændret. Dec. 1941.
7. *Robert Stærmose: Afrejsen fra Støvring Højskole.* (Om Forfatterens Arrestation og Ophold i Horserødlejren). 6.900.
8. *Gilbert Murray: Krigens dybere Aarsager.* Povl Branners Forlag, 1940.
9. *Tidsskrifter: Grænsevagten* (Red. *Vilh. la Cour*). Febr. 1941. — *Det tredje Standpunkt.* April 1944. — *Taaagehornet,* Aarhus.

C. EGENTLIGE ILLEGALE BØGER OG PJECER.

a. Om Danmark.

(Titler i Anførselstegn er Dæktitler.)

1. *Joachim Joosten: Danmarks Dømedag. Den 9. April forudset i 1938.* Jan. 1944. Over 3000. (DS) og Danskeren.
I Forordet siges: „Af denne Bog kan det ses, hvordan det, der skete den 9. April 1940, allerede havde været under Optræk længe. Man kan lære af den, at man ikke behøver at blive taget paa Sengen, blot man har Øjnene aabne og fører en Forsvars- og Udenrigspolitik, der sømmer sig for et frit Land.“
Af Emner, Bogen behandler indgaaende, nævnes Afhængigheden af Tyskland siden Lütken-Aftalerne i 1909, Staunings Tale i Lund 1937 og Tyskhedens Behandling af Nordslesvig siden 1920.
2. (*H. Barfod*): *Hvorfor England vinder Krigen.* Juli 1943. 3500. (DS). Sømilitære Betragtninger, bl. a. om danske Forhold.
3. *Hvidbog.* Sommeren 1943. 5000. SE og Hjemmefronten.
En dokumentarisk Redegørelse for Forholdene omkring den 9. April 1940; til- lige fyldigt Referat af en Redegørelse af Christmas Møller, udarbejdet før han forlod Danmark i April 1942.
4. *Niels Ebbesen (Aage Heinberg): Danmarks Skæbne siden den 9. April 1940.* Dec. 1942. 4.200. Flere Forlag.
Forholdene i Danmark fra 9. April 1940 til henvend samme Tidspunkt i 1942. Af Kapitlerne nævnes: Pressen, Danske Quislinger, De svage og de vaklende, Stau- ning, Scavenius og Larsen, Reaktionen mod „Korstoget“, Antikominternpagten, samt De økonomiske Følger.
5. *Samme: Danmark siger Nej.* Aug. 1943. 2000. FNF.
Fortsættelse af Nr. 4, skildrer Tiden efter Staunings Død i Foraaret 1942 til Tiden efter Valget den 23. Marts 1943. Af Kapitlerne nævnes: Ministeriet Buhl, Ministeriet Scavenius, Den illegale Presse, Sabotage, Den økonomiske Udvikling, Arbejdernes Holdning, Quislingerne, samt Valget den 23. Marts 1943.
6. *Supplement til kommunistisk Aarboeg 1941.* (Afsl. pr. 15. Juli 1943). 2000.
7. *Samme.* (Afsl. pr. Jan. 1945). 2000.
Nr. 6 og 7 indeholder Oversigt over Udviklingen siden 1941 navnlig i økonomisk Henseende.
8. (*Henry Christophersen*): *Æren reddet!* Okt. 1943. 2400 FNF.
Begivenhederne omkring den 29. August (d. v. s. 6.-7. til 6.-10.) og Aarsagerne til, at disse maatte komme. En Bevisførelse for Sabotagens Berettigelse og Nød- vendighed.
9. *29. August 1943.* Dec. 1943. 14.000. Frit Danmark.
Bogens Undertitel: „Hvad der gik forud, — hvad der fulgte efter“. Dokumen- tarisk Redegørelse for Tiden 5.-8. til 6.-10.
10. (*Henry Christophersen*): *29. August i Billeder.* April 1944. FNF.
En kort Redegørelse for den Situation, der indtraadte som Følge af det aabne Brud med Tyskerne, med Klarlæggelse af Sabotagens Betydning. 23 Illustrationer.
11. *Den danske Flaades Kamp og Sænkning den 29. August 1943.* 1944. Niels Juels Forlag og Frit Forlag.
- 11a. „Niels Juel“'s *Endeligt den 29. August 1943.*
12. *Mindeord om Kaj Munk.* 1944. 1000. NFF.
Bl. a. Mindeord fra den illegale Presse, fra Sverige, Finland og England, Digte om og Taler over Kaj Munk, samt hans sidste Prædiken i København.
13. *Kaj Munk.* Danskeren. 1944.
Indhold omtrent som Nr. 12, men mindre.
14. (*Ernst Mentze*): *Baallet er brændt ned — men Gnisterne er fløjet vidt omkring.* 1944.
Kaj Munks Begravelse i Vedersø.
15. *Pastor Kaj Munk.* 1944. Samme Emne som Nr. 14.

16. *Kaj Munk*. 1944. 200.
- 16a. *Kaj Munks Minde*. Jan. 1944.
17. *Nu kræver Danmark ... En Minderune over Kaj Munk*. 1944. Sct. Olai Forlag, Hjørring.
18. A. *Breve skrevet af Christian Ulrik Hansen i Fængslet, en Hilsen fra en dansk Patriot*. Juli 1944. 5000. (Trykt af Nyheds-Tjenesten, red. af N. Ehrenreich-Hansen, DS).
B. *En sidste Hilsen fra en dansk Patriot*. 1944. Sct. Hans Forlag, Hjørring.
19. *Kampen om Amalienborg*. Dec. 1944. 5000. FNF. 10 Fotografier med Tekst.
20. *Vor Frihedskamp*. Marts 1944. 5000. Forlag Absalon. Tekst og Fotografier hovedsageligt fra Sabotagens Forberedelse og den illegale Presses Arbejde.
21. *Af en Forræders Papirer*. Jan. 1944. 3000. Samtiden.
Dokumenter fundet ved en Aktion hos LRS. Bryld den 31. Okt. 1943. Der afsløres bl. a. Embedsmænd inden for Stat og Kommune.
22. *Hvor staar Kirken —?* Juli 1943. 1000. Frit Kirkeligt Forlag.
Den danske Kirkes Stilling under Okkupationen, belyst ved en alsidig Samling Citater; ført op til Maj 1943.
23. (*Georg Gjedde*): *Krenchel, Sabotagen og Danskerne*. Febr. 1944. 3000. (DS).
24. „*Det er saa yndigt at følges ad*“. Aug. 1944. Landboens Forlag.
Skrivelse til D.N.S.A.P.s Medlemmer fra Dansk Front, Stor-Københavns Syssels Propaganda Afdeling.
25. *Til danske Jurister om Juristforbundet*. Cirkulære. Foraar 1943. 4000. DDS.
26. *Stephan Hurwitz: Om Strafforfølgning i Danmark efter Okkupationen*. Særtryk af en Artikel i 1944 i Svensk Juristtidning. (SE). Ekstrakt, se Afsnit h, Jan. 1945.
27. *Aksel Larsen, en forkæmper for demokratiet*. 1943. DDS.
Aksel Larsens Taler og Artikler 1936 til 4.-9. 1942.
28. „*Danske Toner*“. Sept. 1941. 50.000. Forlag „Danske Toner“.
Den Tale om Forslaget til Kommunistloven, som et kommunistisk Medlem af Rigsdagen vilde have holdt, hvis han havde haft Adgang dertil.
29. *Dansk Daad*. Pjecer fra Efteraaret 1943, hver i 60.000. L & F.
 1. *Folkestrejken i Odense, 18. til 24. August 1943*.
 2. *Frihedskampen i Aalborg, August 1943*.
 3. *En Værnemager sættes ud af Spillet. Sabotagen mod Petersen & Wraaes Maskinfabrik, 27. Juli 1943*.
 4. *Mørklagt Land. — Der skaffes Vaaben*.
 5. *Aage, en dansk Frihedskæmper*.
30. *Folkets Vilje Landets Lov*. 1944. 40.000. L & F.
31. *Fagbevægelsens Vej*. 1944. 20.000. L & F.
32. *Studiekredsnoter til „Fagbevægelsens Vej“*. Sommer 1944. DDS.
33. *Vi kæmper for et sandt Demokrati*. 1943. 40.000. DKP.
34. *Faglig Orientering*, udg. af Frit Danmarks Arkitektgruppe. — Nr. 2, *Arkitektur og Demokrati*. 27. Marts 1945. 600. — Nr. 3, *Værnemagerne*. 11. April 1945. 1200. — Nr. 4, *Samarbejdsfolk*. I. 2. Maj 1945. 600.
35. *Niels Jyde (Arne Sørensen): Tre Breve til det danske Folk*. Okt. til Dec. 1943 (DS).
36. *Krigskunst. — Vejledning i Partisanekrig og Sabotage*.
- 36a. *Frihedskrigen*. Paa Grundlag af Gyllenbrook: *Partisanekrig*. 1944. FD.
37. *Kortfattet Reglement for Kamp i Byer*.
38. *Gode Raad i en vanskelig Tid*. Dec. 1943. Boycott.
39. *Civis sum (Vilh. la Cour): Rid i Nat. Vor kommende frie Regering*. Juli 1944. (DS).
40. *Inger Merete Nordentoft: Opdragelse til Demokrati*. 1944. Eget Forlag.
- 40a. *Terkel M. Terkelsen: Befrielsens Problemer*. 1945. Udg. af Frihedsraadet.
- 40b. *Socialistiske Grundbetragtninger*. Pjece.
- 40c. *Danmarks Sønner*. 1945. Bjørns Forlag. Pjece.
- 40d. *Ungdommens Krav til Efterkrigstiden*. Udsendt af en Kreds af Unge i Nordsjælland. Pjece.

b. Om Norge.

41. *Halvard Gråtopp* (Pseudonym): *Vidkun Abraham Quisling*. Maj 1944. FNF. Biografisk Skildring.
42. *C. J. Hambro*: *Jeg saa, hvad der skete i Norge*. 1943. TA. Skildring af Krigen i Norge fra 9. April til Kongens og Regeringens Afrejse til England. Bogen var i flere Aar forbudt i Sverige.
43. *Henrettelserne i Norge*. Aug. 1943. 3000. SE.
44. *Carsten Frogner* (Waldemar Brøgger): *Den usynlige Front*. Nov. 1943. 6000. Flere Forlag.
En meget levende og dramatisk Skildring af Patrioternes Kamp mod Gestapo i Norge; tillige en Slags Haandbog i det underjordiske Frihedsarbejde.
45. *Harald Sandbæk*: *Den norske Kirkekamp*. Marts 1945. 2000. FNF.
46. *Eyvind Johnson*: *Rejsen til Norge*: Uddrag af „Krilons resa“. 1945. 1000. Fri Presse.
47. *Synnøve Christensen*: *Ja, jeg er en norsk Kvinde*. Jan. 1944. 2000. SE.
En levende, selvbiografisk Skildring af det norske Folks Kamp mod Nazismen.
48. *66 Breve fra Oslo*. Okt. 1944. 800. „1944“.
Glimt fra Norges Hovedstad under Okkupationen.
49. *Norske Digte siden 9. April 1940*. Sommer 1941. Mange forskellige Udgaver under lidt forskellige Titler og fra forskellige Forlag. Store Oplag.
50. *Nordahl Grieg*: *Digte*. Marts 1945. 50. (DS).
51. *Sigrid Undset*: *Tilbage til Fremtiden*. April 1943. 2000. SE.
Den tyske Besættelse af Oslo og Forfatterindens Flugt op igennem Norge og over Sveriges Grænse.
- 51a. *Hans Jacob Ustvedt*: *Ernæringssituationen i Norge*. 1943. Pjece.

c. Skønlitteratur paa Dansk.

52. *John Steinbeck*: *The Moon is Down*. Udkommet i mange forskellige Udgaver med lidt forskellige Titler i store Oplag siden Efteraaret 1942.
Roman fra Invasionen i Norge med Beretning om 5. Kolonnes forudgaaende Arbejde. Bogen er bygget op over det norske Folks ukuelige Vilje til at sejre og skildrer, hvorledes Fjenden trods materiel Overlegenhed alligevel kommer til kort aandeligt.
53. *Den Skæbne ej til os. Kaj Munks sidste Digte*. Febr. 1944. Over 20.000. Mange forskellige Forlag.
54. *Kaj Munk*: *8 nye Digte*. Jan. 1944. 15.000. Hjemmefronten.
55. *Aksel Kielland*: *Hvis et Folk vil leve*. Jan. 1944. 7000. SE og FNF.
Skuespil i 3 Akter om Frihedskampen i Norge.
56. *Bertil Malmberg*: *Excellensen*. 1943. Over 1000. Kæmpende Demokratis Forlag, („Den danske Stemme“) og FNF.
Tyskernes Besættelse af Østrig. Digteren og Præsten, som repræsenterer Aandsmagten, giver deres Liv i Kampen mod Barbariet, men sejrer derved over Repræsentanten for den brutale Magt: Konzentrationslejrens Buchenwaldes Kommandant.
57. (*Fru Agerskov* og *Pastor Brøndum*): *Ulovlige Digte fra en lovløs Tid af A. og B. Fælles-nordisk Forlag*.
58. (*Halfdan Rasmussen*): *Mod Foraar*. Digte.
59. *Danske Digte*. Dec. 1943. 1200. FD.
Digte af 3 danske Digttere og af Nordahl Grieg.
60. *Kaj Munk*: *Sømandsvise*. 1943. 225.
61. *Fra danske Forfattere under Besættelsen*. 1940. — Nr. 1. *Bertel Budtz Møller*. 1943. 600.
62. *Der brænder en Ild*. Efteraar 1944. 7900. Folk og Frihed.
Vers og Prosa af Kjeld Abell, H. C. Branner, Tove Ditlevsen, Leck Fischer, Mogens Friis, Martin A. Hansen, Harald Herdal, Hans Kirk, K. Linderstrøm-Lang, Viggo F. Møller, Morten Nielsen, Nils Nilsson, Jacob Paludan, Halfdan Rasmussen, Ole Sarvig, Knud Sønderby og Poul Sørensen.
63. *Vercours* (Pseudonym): *Havet tier*. Novelle.

d. Humor.

64. *Keep Smiling!* FNF.
I. Nov. 1943. 5000. Fortrinsvis udenlandske Karikaturtegninger. — II. Febr. 1945. 5000. Udenlandske Karikaturtegninger.
65. *Stig Höök. (Blix).* Sept. 1944. 800. „1944“.
Karikaturtegninger 1942-44.
66. *Carlo Cartophelmoos: At tænke sig. Danskeren.*
I. 1944. 11.250. — II. 1945. 15.000. — III. Samlet Udgave. 1945. 5000. — Tegninger.
67. *Salt og Peber. 1945.* Frit Forlag.
Karikaturtegninger.
68. *Krigshumor.* Jan. 1944. Forlag Nemo.
Hitlerhistorier, Anekdoter og Vittigheder. Illustreret.
69. *Plankeværkslytter Petersen (R. Prytz): Løgn er ogsaa en Videnskab.* Maj 1944. 4800. FNF.
Historier og Anekdoter om Hitler og hans Krig.
70. Samme: *Den kolde Skulder.* Dec. 1944. 3600. „1944“.
Særligt danske Vittigheder og Historier fra Besættelsestiden, illustreret.
71. Samme: *V.V.V.* Jan. 1945. 2000. FNF.
Krigshistorier og -anekdoter, særligt om Jøderne, Italienerne, Englænderne og Nordmændene.
72. „*Muldvarpen*“, Nr. 1-3, Okt. 1944, Marts 1945 og 5.-6. Maj 1945. 40.000 ialt. DS.

e. Om Nazismen og Tyskland.

73. *Kirke i Kamp. Prædikener af Biskoppen af Münster.* Juli-Aug. 1941. 1944. Kirken i Tiden.
74. „*Andagtsbog for Hjem og Skole*“. *Biskop Gustaf Aulén: Kirken og National-socialismen.* 1944. Kirkens Front.
75. *Uffe Brand (Pseudonym): Den nye Orden.* Okt. 1943. 500. FNF.
Et Forsøg, hovedsagelig baseret paa Citater fra „*Mein Kampf*“, paa at give en klar Fremstilling af det, der virkelig er Nazismen, og paa at se bag den umaadelige Propaganda.
76. *Israel Holmgren: Nazistparadiset.* April 1944. 1000. (FNF).
Forf., en gammel, svensk Professor i Lægevidenskab, idømtes 2 Mdr. Fængsel af Sveriges Højesteret for at have udgivet den samme Bog under Titlen „*Nazisthelvedet*“.
77. *Gregor Ziemer: Opdragelse til Døden.* Dec. 1943. 7000. (DS).
En indgaaende Skildring af Rektor ved den amerikanske Skole i Berlin af, hvorledes Nazismen tager sig af Børnenes Skæbne allerede fra før deres Fødsel, og en detaljeret Beskrivelse af de forskellige Ungdomsorganisationers demoraliserende Indflydelse paa saavel den opvoksende Slægt som paa den ældre.
78. *Nazismens Klassekarakter.* 1943. 6000. L & F.
Nazismens Program og Udførelse, belyst fra kommunistisk Side.
79. *Hermann Rauschning: Samtaler med Hitler.* Sept. 1943. Flere Forlag og Udgaver.
Kort Uddrag i 1939 („*Hitler m'a dit*“) og i 1943.
Forfatterens betydeligste Bog, der ikke naaede at udkomme legalt inden den 9. April 1940.
80. Samme: *Mændene omkring Hitler.* Forkortet Udg. April 1944. 1200. FNF.
Korte Biografier over Hovedmændene i Nazipartiet.
81. *Hvorfor Hess fløj til England.* Frit Forlag. Pjece.
82. *Fritz Thyssen: Jeg betalte Hitler.* Tillæg om Forfatteren af Hermann Rauschning.
83. *Führerworte. Uddrag af Adolf Hitlers Taler, Opraab og Breve fra 1.-9.-1939 til 1.-1.-1944.* Febr. 1944. 10.000. (DS).
84. *Howard K. Smith: Sidste Tog fra Berlin.* Juni 1943. Over 3000. 2 Forlag.
Forholdene i Tyskland indtil Dec. 1941.

85. *Gunnar Pihl: Tysklands sidste Runde.* 1943. Forkortede Udgaver fra flere Forlag. Forholdene i Tyskland til Aug. 1943.
86. *Bomber over Tyskland. „Køreplanen“.* Marts 1945. 2000. SE. Officiel Beretning om 8. Bomberkommandos 1. Aar i Europa, udgivet af U.S. Airforce.
87. *Mislykket Revolte.* April 1945. 2500. DS' og „Kirkens Frønt“. Forholdene i Tyskland fra 20. Juli 1944.
88. *Hitlertysklands sidste Dage.* Særnummer af Frit Danmark.
89. *Elisabeth Knaust: Jeg arbejdede for Goebbels.* Sandheden om den tyske Propaganda. Frit Forlag.
90. *Erik Grönberg: Jeg var Gestapos Agent.* Dec. 1944. 1070. FNF.
91. *Georges Gherra: Jeg var Krigsfange i Tyskland.* Jan. 1944. 3000. Samtiden.
92. *Erindringer fra Tyskland.* Frit Forlag. 1945. Dansk Arbejders Oplevelser i Tyskland 1942.
93. *Dr. Fritz Bauer: Krigsforbryderne for Rettens Skranke.* April 1945. 1000. Forlaget af 1945.
Tysk Jurists Fremstilling af Krigsforbryderproblemet.
94. *Arne Sørensen: Hvad skal vi gøre ved Tyskerne bagefter?* Nov. 1943. 25.000. (DS). Tyskland maa besejres, men naar vi frem over det knuste Tyranni til det tyske Folk, maa vi vide, at Gud ikke giver os vort Europa igen, uden at det selv er med i det.
95. *Lord Vansittart: Synderregistret. (Tyskere i Fortid og Nutid).* 1945. 1000. (DS).

f. Om Krigen iøvrigt.

96. *Under Aaget.* Jan. 1944. 10.000. FNF. Fotografier af Krigs- og Terrorhandlinger i Danmark og Udlandet.
97. *Billeder De ikke saa.* April 1945. 3000. Frit Danmark og „1944“. Krigs- og Terrorbilleder fra Udlandet.
98. *1943 i Tekst og Tegninger.* Jan. 1944. 10.000. L & F.
99. *Solhverv.* Jan. 1944. 5000. Udgivet af Kommunistisk Partidistrikt paa Amager. Oversigt over 1944 med mange Karikaturtegninger.
100. *„Haandbog i Oversvømmelser. Udgivet af det kgl. danske Afvandingselskab“.* Dec. 1943. 10.000 Udg. af Arne Sørensen. Udenlandske Artikler m. v. til Belysning af Nazismen, Krigen og Freden og de dermed i Forbindelse staaende Problemer.
101. *Allierede Frontberetninger.* 1944. TA.
102. *Wendell Willkie: Een Verden.* 1943. 10.000. 2 forskellige Forlag.
103. *Omkring Moskvakonferencen.* Dec. 1943. DDS. En Række korte Artikler om Forholdene i nogle Lande, bl. a. Danmark og Norge.
104. *„Hvis Krigen rykker nærmere. En Vejledning fra Statens civile Luftværn.“* Omkring den anden Front. Maj 1944. 9000. DDS. Fortsættelse af Nr. 103. Artikler om den politiske Udvikling i en Række Lande under Besættelsen og efter deres Befrielse.
105. *W. Brandt: Efter Sejren.* Dec. 1944. 1500. (DS). De Allieredes Planer, bl. a. om Europas Genopbygning.
106. *Harold J. Laski: Den russiske Revolution og Europas Fremtid.* Sept. 1944. 1100. Forlag „Arbejderpolitik“.
107. *Stalin om Lenin.* 1943. 5000. L & F. Taler.
108. *Stalin bygger.* Marts 1945. 2000. (DS). Uddrag af 2 svenske Bøger.
109. *Sovjetunionen, Hitlers store Fejlregning.* 1943. L & F.
110. *Den russiske Kirkes Appel mod Nazismen.* 1944. 10.000. L & F.
111. *Ilja Ehrenburg: Hemmeligheden ved den russiske Modstand.* Bladartikler fra 1942. 1943. Over 15000. Flere Forlag.
112. Samme: a) *En Række Avisartikler.* 1944-45. Cellens Forlag.
b) *Ruslands Sjæl.* 6 Artikler. 1945. Forlag Kurer.

113. *Joseph E. Davies: Ruslands Fredsmaal*. Pjece.
 114. *Boris Voyetekhof: Sevastopols sidste Dage*.
 115. *De tyske Voldshandlinger i Sovjetunionen. Note fra V. M. Molotof*. 1943. L & F.
 116. *G. Polkajov: Bag Fjendens Linier. Krigsskildringer fra Østfronten*. 6000. DKP.
 117. 2 Aar. Talt og skrevet om Krigen mellem Sovjetrusland og Tyskland fra Krigen Begyndelse den 22. Juni 1941 til Toaarsdagen den 22 Juni 1943. Udklip af københavnske Dagblade. 10.000. (En Afdeling af DKP).
 118. *Vanda Vassilevska: Jærtegn*. Nov. 1944. 2000. (DS).
 Besættelsen af og Kampene i en ukrainsk Landsby.
 119. *Polen, stærkt og uafhængigt*. 1944. L & F.
 Artikler af Udlændinge og kort Referat af den russiske Undersøgelseskommissionens Erklæring af 24. Jan. 1944.
 120. *Stefan Tadeus Norvid: Landet uden Quisling*. Okt. 1944. 2000. (DS).
 Om Polen.
 121. *Polens Martyrium*. Forkortet Udg. Marts 1945. 1000. FNF.
 Samlet af det polske Informationsministerium i London.
 122. *(Peter de Hemmer Gudme): Finland og Freden*. Febr. 1944. 2000. NFF.
 123. *Finsk Hverdag*. 1944. 500. NFF.
 En Finnes Beretning under Mærket „-ir-“ i Göteborg Handels- og Sjøfartstidning.
 124. *Einar af Wirén: Finlands Fremtid*. 1944. Dansk Forlag.
 125. *Studiekredsmateriale om Finland*. Juli 1944. DDS.
 126. *Erkki Järvinen: Vi vil ikke kvæles*. Sønderjydsk Forlag. Aabenraa.
 127. *Dirk van der Heide (Pseudonym): Min Søster og jeg*. Jan. 1943. 3000. (En Afd. af DKP).
 En 12-aarig hollandsk Drengs Skildring af Lynkrigen i Holland.
 128. *R. Nicholson: Hvorfor England kæmper*. 1943. TA.
 129. *Faglig Orientering*. Udg. af Frit Danmarks Arkitektgruppe. — Nr. 1. *Engelske Genopbygningsproblemer*. 28. Febr. 1945. 600.
 130. *(Jan Casse): Invasionsdagbog 6.-6. til 6.-9.-1944*. Okt. 1944. 1000. FNF.
 131. *(Joseph Kessel): Maquis*. April 1945. 2000. (DS).
 Om den franske Modstandsbevægelse.
 132. *Victor Vinde: Det frie Frankrig*. Dec. 1944. 500. FNF.
 Frankrig efter Befrielsen.
 133. *E. S. Forester: Konvoj til Malta*. 1944 TA.
 134. *T. W. Lawson: 30 Sekunder over Tokio*. (DS).

g. Diverse større Pjecer etc.

135. *Historien om Rødhætte*.
 136. *Du maa ikke hade Mennesker*. 1945. 1000. (DS).
 Om Drab og Ansvar, om Hadets Forbandelse og Kristendommens Bærekraft.
 137. *Poul Moth: Nasjonalist eller verdens borger. et kampskrift*. 1941.
 138. *Vor stilling til di nasjonale bevægelser hos di undertrykte folk*. 1941. Pjece.
 139. *Det kommunistiske Manifest ved Karl Marx og Fr. Engels*. 5. Oplag. 1943. L & F.
 140. *Philip Grune, Victor Vinde og russiske Korrespondenter: Bretagne—Kharkof—Lublin*. 1944. L & F.
 141. *I Kontakt med Verden*. Nr. 1, April 1944.
 Udenlandske Artikler og Karikaturtegninger.

h. Diverse mindre Pjecer, Flyveblade etc.

Foruden de illegale Blade, der udkom ret regelmæssigt under Besættelsetiden, saa ogsaa en Række mindre Flyveblade Dagens Lys. En Del fremkom i kendte illegale Blades Navn, men mindst lige saa hyppigt havde de ikke Tilknytning til nogle af disse Blade, — de var altsaa i dobbelt Forstand anonyme — men de var alle affødt af en enkelt Persons eller Gruppe af Personers retfærdige Harme over begaaede Overgreb fra Fjendens eller Regeringens Side, eller de indeholdt simpelt hen oplysende

Stof, Nyheder eller Vejledninger i illegalt Arbejde, som de paagældende følte sig kaldet til at meddele en større Offentlighed. Antallet af disse Skrifter er enormt, og en blot nogenlunde udtømmende Oversigt herover er det umuligt at fremkomme med, hvorfor det maa blive ret tilfældigt, hvilke vi kan nævne her.

Kendt i vide Kredse blev f. Eks. et „Aabent Brev til Regeringen ved Hr. Th. Stauning“, som Folketingsmand Aksel Larsen fremkom med den 17. Juli 1941, og hvori han protesterede imod de grundlovs- og retsstridige Handlinger, som Politimyndighederne efter Regeringens Ordre havde foretaget ved Fængslingen af over 400 Kommuniste. Af stor moralsk Virkning var ligeledes de to Breve, som Professor Mogens Fog udsendte i December 1942 og Januar 1943, og hvori han redegjorde for Bevæggrundene for sit illegale Arbejde. Bladet „Frit Danmark“s Ledere med Professor Chievitz i Spidsen var for en Dels Vedkommende blevet fængslet, medens Resten blev jaget af Politiet. At Offentligheden blev gjort bekendt med disse Navne gavnede utvivlsomt Modstandsbevægelsen meget betydeligt, idet der skabtes Respekt om Arbejdet, og Professor Fogs omtalte Breve fandt en Udbredelse, som maaske ikke noget illegalt Skrift hverken før eller siden kunde opvise Magen til.

Efterhaanden blev alle Tidens Problemer behandlet i disse Flyveskrifter: Hensstillinger om Højtideligholdelsen af 9. April, Udhængning af nazivenlige Medborgere, Advarsler mod Aabenmundethed, 29. August, Jødeforfølgelserne, 19. September, de store Strejker, Forholdsregler under eventuel Invasion, Flygtningeproblemet, kort sagt alt kom med, intet undgik den anonyme Samvittigheds rensende Ild.

Men ogsaa udenlandske Problemer kom under Søgelyset: Modstanden i Norge og andre undertvungne Lande, Forholdene i England, Amerika, Rusland og meget andet. Der udkom endog her i Landet Flyveblade affattet paa Tysk og undertegnet af „Nationalkomitee Freies Deutschland“ med Opfordring til Medlemmerne af de tyske Styrker om at styrte Hitler og gøre en Ende paa Krigen for at redde det tyske Folk. Fra „Oesterr. Freiheitsfront in Dänemark“ foreligger tilsvarende Henvendelse om at gøre op med Nazismen og om at stille sig ved Siden af de danske Frihedskæmpere i Tilfælde af Kamp i Danmark.

De fleste Skrifter gik fra Haand til Haand, indtil de praktisk talt faldt fra hinanden af Slid. Flittige Hænder maskinskrev, duplikerede og fordelte paa eget Initiativ Kopier af Blade, man fandt særligt egnede til at bringes videre, og alt dette virkede med til at vække Befolkningen, saa den var parat, hvis der blev kaldt paa den, og derfor fortjener de periodiske Tidsskrifter at omtales ogsaa i denne Forbindelse.

En fyldestgørende Redegørelse kan først bringes engang i Fremtiden, naar alt Materialet er samlet, og Forholdene iøvrigt er afklaret. Nedenfor i Kapitel 2 bringes et Uddrag af Flyveblade, der kan anses som typiske, eller som vides at have haft stor Udbredelse.

Kapitel 2.

Uddrag af betydningsfulde Flyveblade m. v.

„Studenternes Efterretning“s Opfordring til Aktion mod Tyskerne og deres Medløbere. 1940.
Nov.

10 Bud for Danskere:

1. Du maa ikke tage Arbejde i Tyskland eller Norge.
2. Du skal lave *daarligt* Arbejde for Tyskerne.
3. Du skal arbejde langsomt for Tyskerne.
4. Du skal ødelægge vigtige Maskiner og Værktøj.
5. Du skal ødelægge alt, hvad der gavner Tyskerne.
6. Du skal forsinke alle Transporter.
7. Du skal boykotte tyske og italienske Film og Blade.
8. Du maa ikke handle hos Nazister.
9. Du skal behandle Landsforrædere efter Fortjeneste.
10. Du skal værne enhver, som forfølges af Tyskerne.

Vær med i Kampen for Danmarks Frihed!

Folketingsmand Aksel Larsen protesterer overfor Statsminister Th. Stauning mod 1941.
Ophævelsen af det kommunistiske Parti og Fængslinger af dets Medlemmer. 17.-7.

Aabent Brev til Regeringen ved Hr. Statsminister Th. Stauning.

Paa Danmarks kommunistiske Partis og den kommunistiske Rigsdagsgruppens Vegne nedlægger jeg Protest mod de grundlovs- og retsstridige Handlinger, som Politimyndighederne efter Regeringens Ordre har foretaget, og mod Regeringens landskadelige Politik, som den bl. a. kommer til Udtryk gennem Regerings-Erklæringen af 26. Juni om Stillingen til Krigen.

Den 22. Juni besatte Politiet alle vort Partis og Partipresses samt den kommunistiske Ungdoms Kontorer. Man afbrød derved vort lovlige politiske Arbejde og har siden forhindret Udgivelsen af vor Presse. Politiet har ikke paa nogen Maade søgt at give Grunde for disse Overgreb, som er et Brud paa Grundlovens Bestemmelser om Foreningsfrihed og Pressefrihed (Grundlovens §§ 84 og 85).

Over hele Landet blev der den 22. Juni og følgende Dage fængslet over 400 Personer, fortrinsvis Medlemmer eller Tilhængere af vort Parti. I intet Tilfælde er Fængslingerne begrundet, der er ingen Anklage rejst, og de Fængslede har ikke været stillet for en Dommer, skønt Grundlovens § 78 paahylder: „Enhver, der anholdes, skal inden 24 Timer stilles for en Dommer“. Hos samtlige Fængslede samt adskillige andre har Politiet foretaget Husundersøgelser uden at være forsynet med Dommerkendelse, skønt Grundlovens § 98 udtrykkeligt siger: „Boligen er ukrænkelig. Husundersøgelse, Beslaglæggelse og Undersøgelse af Breve og andre Papirer maa, hvor ingen Lov hjemler en særegen Undtagelse, alene ske efter en Retskendelse“. — I mange Tilfælde, hvor Beboerne under Henvisning til denne Grundlovsbestemmelse modsatte sig Husundersøgelsen, har Politiet med fysisk Vold tiltvunget sig Adgang til Boligen for at beslaglægge Breve, Papirer osv. Blandt de fængslede befinder sig en Række af Danmarks fremtrædende Kunstnere, Videnskabsmænd og Intellektuelle,

1941. saaledes den 72-aarige *Martin Andersen Nexø*, Forfatterne *Hans Kirk* og *Scherfig*, Læge *Georg Moltved*, o. m. a. Desuden en Række Fagforeningsledere, bl. a. *Inger Gam-burg* (Kvindernes Afd. 5), *Carlo Hermansen* (Murerne), *Olaf Redder* (DAF, Aalborg), *Vald Larsen* (Jord og Beton). Adskillige, som i Overensstemmelse med Lovene undrager sig de ulovlige Anholdelser, jages som Dyr af Politiet.

Samtlige kommunistiske Repræsentanter i Byraad og Sogneraad er fængslet og deres Vælgere saaledes berøvet deres Repræsentation i Kommunestyret. — Grundlovens § 56 siger udtrykkeligt: „Saalænge Rigsdagen er samlet, kan ingen Rigsdagsmand tiltales eller underkastes Fængsling af nogen Art uden Samtykke af det Ting, hvortil han hører.“ — Alligevel har Regeringen (selvfølgelig uden at søge Folketingets Samtykke) udstedt Arrestordre mod samtlige kommunistiske Rigsdagsmænd, hvoraf *Martin Nielsen* i Øjeblikket hensidder i Vestre Fængsel, mens Politiet jager Alfred Jensen og mig. Hermed har Regeringen utvivlsomt overtraadt ogsaa Grundlovens § 42, som siger: „Rigsdagen er ukrænkelig. Hvo, der antaster dens Sikkerhed og Frihed, hvo, der udsteder eller adlyder nogen dertil sigtende Befaling, gør sig skyldig i Højforræderi“.

Eventuelle Undskyldninger i Retning af, at Fængslingerne m. v. er foretaget efter tysk Ønske eller Krav, gælder ikke. Dels bliver de ikke derfor mindre grundlovsstridige. Dels har Regeringen, og i Særdeleshed De, Hr. Statsminister, Gang paa Gang betonet, at indrepolitisk er Regeringen suveræn og handler ikke under tysk Tryk. Endvidere viser alle Erfaringer, saavel herhjemme som fra Norge og andre Lande, at Indrømmelser til Okkupationsmagten kun drager nye Krav efter sig. Endelig harmonerer Fængslingerne og Grundlovsbruddene kun altfor godt med Regeringens Politik og med den landsskadelige og løgnagtige Erklæring af 26. Juni om Krigen.

Men Regeringen har ogsaa paa anden Maade søgt at skaffe sig en Slags Undskyldning. Efter i Maaneder, ja Aar at have forsinket Processen mod den saakaldte „Terrorbande“, bringer man den pludselig hurtigt til Afslutning saa tilpas, at Pressen kan faa Retsreferater til Offentliggørelse — en Uge efter at man ulovligt har standset Udgivelsen af vor Presse! De offentliggjorte „Beviser“ og „Vidneudsagn“ (hvis Paa-lidelighed vi ikke kan kontrollere), skal dels skabe Stemning herhjemme mod Sovjetunionen og for Tyskland, dels give Offentligheden Indtryk af, at Terrorbandens Ledere var identiske med Ledelsen for Danmarks kommunistiske Parti og dens Virksomhed Udtryk for vor Politik. Jeg fastslaar — og Regeringen ved det — at paa en enkelt Undtagelse nær har samtlige Dømte enten aldrig været Medlemmer af vort Parti eller er for Aar tilbage smidt ud af det. Dette gælder ikke mindst Hovedmanden, Richard Jensen (som „Socialdemokraten“ var saa glad for, da han i Vinter arbejdede paa at ødelægge Søfyrbødernes Forbund). Iøvrigt har vort Parti mangfoldige Gange taget Afstand fra og kraftigt fordømt enhver Virksomhed i den Retning, Terrorbandens Medlemmer var anklaget for.

Jeg har stemplet Regeringens Erklæring af 26. Juni som løgnagtig og landsskadelig. Løgnagtig — fordi den i bevidst Strid med Kendsgeringerne fremstiller det, som om Finland med tysk Hjælp forsvarer sig mod et russisk Angreb. Desuden paastaar Erklæringen, at Norden i Almindelighed og Danmark i Særdeleshed skulde være truet af Sovjetunionen, og dens Højdepunkt er Paastanden om, at der under det nazistiske Hitler-Tysklands Førerskab kan kæmpes for europæisk Kultur. Jeg ønsker heroverfor at fastslaar:

1. Det er Tysklands nazistiske Magthavere, der har paabegyndt denne Krig for at erobre Territorier og undertrykke og udsuge andre Folkeslag. I Strid med det finske Folks Tarv og Ønsker deltager Finland i denne udprægede Angrebskrig og har ved Feltmarskal Mannerheim udtrykkeligt proklameret sine Erobrings-Krigsmaal.

2. Rusland har aldrig været en Trusel mod Nordens, endsige mod Danmarks Selvstændighed. Tværtimod kender Danmarkshistorien talrige Eksempler paa, at netop russisk Indgriben har frelst os fra at blive opslugt af Tyskland.

3. Det er ikke Sovjetunionen, der økonomisk udplyndrer Danmark og som paa godt og vel et Aar har røvet for halvanden Milliard Levnedsmidler og vigtige Raa-

stoffer fra os (sammen med Nationalbankens Guldbeholdning), uden at yde andet end 1941. værdiløse Veksler til Gengæld.

4. Det er ikke Sovjetregeringen, der blander sig i Danmarks indre Forhold. Det er ikke den, der tvinger Folk ud af det politiske Liv (Christmas Møller o. a.), der faar Regeringen til at give Amnesti til politiske Voldsforbrydere (Spadehuggerne fra Haderslev o. a.), eller som Gang paa Gang fremtvinger Regeringsomdannelse, saadan som nu sidst, hvor man benyttede nogle tyske Soldaters mildt sagt ukorrekte Optræden under en Fodboldkamp til ikke alene at afbryde Danmarks sportslige Forbindelse med Sverrig, men ogsaa til at faa skiftet Justitsminister, samtidig med at Berlins haand-gangne Mand, Hr. Eivind Larsen blev Departementchef for Politiet.

5. Det er ikke Sovjettropper, der holder Danmark besat. Det er Tysklands Magt-havere, som direkte i Strid med den af dem selv foreslaaede Ikke-Angrebstraktat (ligesom nu overfor Sovjetunionen) har overfaldet Danmark, myrdet danske Soldater, besat vort Land og gjort det til Krigs-Operationsomraade.

Jeg har kaldt Regeringens Erklæring for landsskadelig — fordi enhver ved, at en tysk Sejr i Krigen vil gøre Danmark til en præjsisk Koloni, eventuelt med Hr. Frits Clausen og andre Landsforrædere som „Gauleitere“. Enhver ved, at kun det nazistiske Tysklands Nederlag kan skaffe vort Land Friheden. Følgelig er enhver Understøttelse af Tysklands Krig (uanset Paaskudene) i Strid med det danske Folks Interesser og landsskadelig. Men Regeringen understøtter ved sine Handlinger og sin Erklæring Danmarks Fjender. Den er endog gaaet til at tillade, ja at støtte den for tyske Penge organiserede Hvervning til „SS-Regiment Nordland“ og til det saakaldte „Frikorps Danmark“ (som Frits Clausen maatte forsøge sig med, da Nordland blev en eklatant Fiasko). Hvervning til fremmed Krigstjeneste er forbudt ved Lov og strafbar i Danmark.

Regeringen, hvis Opgave og Pligt det er at varetage Danmarks Interesser og at overvaage Lovenes, ganske særlig Grundlovens Overholdelse, har ved sine lovstridige og forfatningsstridige Handlinger sat sig selv udenfor Loven. Det er enhver god og lovlydig dansk Borgers Pligt at medvirke til Lovenes Overholdelse og følgelig at modvirke Regeringens og Politiets Lovbrud.

Paa Danmarks kommunistiske Partis Vegne nedlægger jeg højtidelig Protest mod de nævnte Lovbrud og Overgreb og mod Regeringens landsskadelige Politik. Vort Parti har nøje overholdt Landets Love, hvilket Myndighederne ogsaa erkender derved, at der ikke er rejst nogen Art af Tiltale mod de 400 fængslede Kommuniste. Vor Rigsdagsgruppes Medlemmer har samvittighedsfuldt overholdt Grundloven. Vort Parti og vor Presse har rettet sig efter Regeringens Forskrifter og Paabud under Krigen. Ogsaa nu er vi fast besluttet paa at søge Landets Love overholdt paa Forfatningens Grund, og paa at tjene vort Folk og vort Land i Kampen for at genvinde national Frihed og Uafhængighed. Vi stoler paa alle fædrelandskærlige Mænds og Kvinders Hjælp dertil.

Danmark, den 17. Juli 1941.

(sign.) AKSEL LARSEN
M. F. — Formand for
Danmarks kommunistiske Parti.

Kommunistisk Protest mod Tilslutningen til Antikominternpagten.¹⁾

Dec.

MAALET ER FULDT!

OPRAAB TIL DET DANSKE FOLK!

Gang paa Gang har Danmarks Kommunistiske Parti advaret det danske Folk, dets Rigsdag og Regering mod enhver Form for „Studehandel“ med de nazistiske Magthavere og deres herværende Repræsentanter, men man sad disse Advarsler over-

¹⁾ Jfr. Aksel Larsens aabne Brev til Regeringen af 26.-11.-1941, Studenternes Protest af 25.-11.-1941 og Det kommunistiske Partis Protest af 1.-12.-1941.

1941. horig. Resultatet heraf er heller ikke udeblevet! Over en uafbrudt Række af Brud paa Løfterne af 9. April 1940 er det naaet dertil, at den „danske“ Regering „højtideligt“ har tilsluttet sig Anti-Kominternpagten og indrangeret Danmark i Rækken af Marionet- og Vasalstater, som „Nanking-Kina“, „det frie Kroatien“ og „det frie Slovakiet“ m. fl., efter en ny „Studehandel“, hvor det er umuligt at se en „Fordel“, som blot tilnærmelsesvis opvejer den nationale Nedværdigelse og politiske Underkastelse, der er den uundgaaelige Følge.

„Samarbejdspolitikken“, hvis ivrigste Repræsentanter var de, som i de forløbne Aar har høstet Guld paa det arbejdende Folks Bekostning, har afsløret sig uigenkaldeligt, som *det betingelsesløse Samarbejde med Nazismen*, mod hvilken alle Europas undertrykte Folkeslag kæmper deres løfterige Kamp med Verdens tre mægtigste Riger, Sovjet-Unionen, England og Amerika ved deres Side. I dette mægtige og ubesejrelige Forbund maa det danske Folk nu finde sin Plads. *Tiden dertil er kommen!*

De danske Studenter viste ved deres tusindtallige Demonstration, som fandt begejstret Tilslutning hos den københavnske Befolkning, at det danske Folk ikke ønsker at indtage den Plads, som Nazi-Tyskland og dets danske Lakajregering har tiltænkt det, men at *dets Plads er Side om Side med vort norske Broderfolk!*

Det danske Folk er nu paa Vej til *den virkelige Samling for dets nationale Frihed og Uafhængighed!*

Lad Protesterne lyde fra Organisationer, Arbejdspladser, Kontrolsteder o. s. v. Alle Steder fra, hvor ærlige danskere mødes!

Danske Arbejdere! Jer er det, som har Magten og Kraften til at føre Folkets Kamp til Sejr for Danmarks nationale Frihed!

Jan. „Danske Studenter“ kritiserer Regeringen og opfordrer denne til at modsætte sig de tyske Krav.

Den 9. April 1940 fik den danske Regering Fuldmagt fra det danske Folk til at føre Danmark igennem denne Krig med en absolut neutral Politik. Der har sikkert fra Regeringens Side været Vilje til dette, men paa flere afgørende Punkter har den senere svigtet den neutrale Linje saaledes, at dansk Udenrigspolitik er gaaet Tysklands Ærinde.

Vi nævner Regeringens Erklæring af 8. Juli 1940: „en ny Tid er oprunden i Europa, der vil medføre en Nyordning i politisk og økonomisk Henseende under Tysklands Førerskab. Det vil være Danmarks Opgave at finde sin Plads i et nødvendigt aktivt Samarbejde med Stortyskland“. Desuden Regeringserklæringen af 26. Juni 1941, der fremkom i Forbindelse med Tilbagetrækningen af den danske Gesandt i Moskva, og Erklæringen af 25. November 1941, hvorved Regeringen gav Danmarks Tilslutning til Anti-Kominternpagten.

Vi mener, at den danske Regering ved disse og lignende Lejligheder uden Hensyn til Følgerne paa det danske Folks Vegne burde have ført en absolut neutral Politik og udsat enhver officiel Stillingtagen til efter Krigens Afslutning.

Da dette ikke var Tilfældet, glædede det os at se ansvarlige danske Mænd, som Ministrene Kauffmann i New York, Fensmark i Teheran, Grev Reventlow i London og Finn Lund i Buenos Aires foretage de Skridt, der blev nødvendige for at afbalancere den danske Regerings manglende Neutralitet.

Derfor skal Regeringen vide, at vi, de danske Studenter, anerkender disse kendte Mænds Indsats og deres Tilslutning til Solidaritetserklæringen af 1. Januar 1942 (Anti-Aksepagten). Idet vi udtrykker vort Bifald over, at Regeringen har modsat sig nye tyske Krav, opfordrer vi den til helt at opføre med en Eftergivenhed, der Skridt for Skridt — og derfor mindre mærkbart — vil føre til Opgivelsen af Danmarks Selvstændighed.

Vi udsender dette Brev for at medvirke til hos hele det danske Folk at fremkalde en positiv Stillingtagen til dette Spørgsmaal og for herigennem at opnaa saavel en Styrkelse af Landets Stilling udadtil som en stærkere og mere rank Holdning hos Folket selv.

Danmarks kommunistiske Parti kritiserer Regeringens Eftergivenhed i de to forløbne 1942.
Aar og opfordrer til at organisere Modstand mod Undertrykkelsen og Udplyndringen. 9.-4.

TIL DET DANSKE FOLK!

To lange og tunge Aar har Danmark nu været under Fremmedherredømme. To Aar er gaaet, siden den tyske Invasionshær brød ind over vore Grænser, siden Hitlers Tropper besatte vort Land.

De kom med Paastande om fredelige Hensigter, med Forklaringer om, at Besættelsen kun var midlertidig og med højtidelige Løfter om, at der ikke vilde blive grebet ind i vore indre Forhold eller gjort Attentat paa vort Lands Selvstændighed, Forfatning og Styreform. Det danske Folk fik ikke noget Valg den 9. April 1940. Det mente at maatte stole paa de Løfter og Tilsagn, paa Betingelse af hvilke Regeringen bøjede sig for Magten og opfordrede det danske Folk til rolig og loyal Holdning mod Besættelsesmagten. Men de to Aar, der er gaaet, har nu givet os tilstrækkelige Erfaringer.

Vort Land er gjort til Basis for Hitlers Krigsførelse. Vor Industri er sat til at arbejde for den tyske Krigsmaskine. Vort Landbrugs Produkter føres til Tyskland, uden at vi faar Varer til Gengæld. Som Følge heraf hersker der Mangel paa alle Omraader herhjemme, og Landets Økonomi er undermineret i faretruende Grad. Danmarks Forfatning er trampet under Fode, og Landet gøres til en Politistat under tysk-nazistisk Kommando. Fængsler og Koncentrationslejre fyldes med Danmarks bedste Sønner og Døtre. I stort og smaat blander de tyske Myndigheder sig i Danmarks indre Forhold, samtidig med at de aabenlyst lønner en Bande af de smudsigste Landsforrædere til at gaa deres Ærinde som Stikkere og Provokatører.

Og Krigsbegivenhederne i de to Aar har mere end tydeligt vist, at Tyskland og dets fascistiske Forbundsfaller fører en rovgridsk Erobringskrig, hvis Maal er Verdensherredømmet. Begivenhederne i Europas øvrige Lande saavel som i Norge og ogsaa i Danmark lader ingen Tvivl om, at skulde det forfærdelige ske, at Tyskland sejrede i Krigen, da vilde vort Lands sidste Rest af Selvstændighed blive totalt knust og vort Folk blive gjort til Slaver under den tyske Nazisme og dens danske Agenter.

MEN DER ER SKET EN ANDEN UDVIKLING I DE SAMME TO AAR!

Tysklands Sejrstog er bragt til Standsning. Hitler har mødt Modstandere med Vilje og Evne til at berede ham Nederlag, og Europas undertrykte og forpinte Folkeslag aander op og fatter nyt Haab. Spiren til Hitlers endelige Nederlag er lagt i Østeuropa af det russiske Folk og af Sovjetunionens heltedige røde Hær. Amerika er traadt ind i Krigen med hele sin umaadelige Kraft, og Aksemagterne ser sig stillet overfor en Koalition, i Spidsen for hvilken staar Verdens fire største Stater, Sovjetunionen, England, USA og Kina. Det afgørende Slag mod de fascistiske Røvestater forberedes og i alle de undertrykte Lande er Folket i Gang med Kampen for Friheden, Kampen for at afkaste det fascistiske Aag.

MEN DER VENTES PAA DANMARK!

Vi herhjemme har ingen Ret eller Grund til at tro, at Frelsen udelukkende skal komme udefra, at andre skal kæmpe den bitre Kamp og bringe de store Ofre for os, saaledes at vi blot skulde behøve at vente roligt paa at høste Sejrens Frugter uden at have bidraget til Sejren selv. Rettens og Frihedens Sejr er afhængig af, at *alle* gør deres Indsats i Kampen. Fronten mod Fascismen gaar ogsaa i Danmark. Og det danske Folk, som ikke har ladet nogen Tvivl om sin Mening, bør nu samlet og med Styrke gaa ind i Verdenskampen mod Fascismen, der samtidig er Kampen for Danmarks Frihed.

Regeringen har ustandselig manet Folket til „loyal og korrekt Holdning“ overfor Besættelsesmagten. Javel! Men Betingelsen var, at Tysklands Magthavere holdt deres højtidelige Løfter fra 9. April 1940. *Og de har brudt dem alle!* Derfor skal det ogsaa nu være Slut paa Lammefromheden fra det danske Folks Side. Det skal være Slut med Eftergivenheden og Indrømmelserne. Det skal være Slut med den Holdning og

1942. de Ydelser fra dansk Side, som reelt har været en betydelig Hjælp til den tyske Krigsmaskine.

VIL REGERINGEN IKKE SIGE STOP, SAA KAN FOLKET SELV GØRE DET!

Vi vil ikke taale Indblandinger i danske Forhold og ikke taale vort Lands Forvandling til en Politistat. Vi vil i Danmark have Lov at tænke, tro og tale, som vi mener, og til at handle i Overensstemmelse med vor nationale Samvittighed.

Der skal sættes en Stopper for Kreditsalget af danske Produkter til Tyskland og dets Forbundsfæller. Det er bedre, at Landets egne Produkter kommer Landets egne Børn tilgode, end at de — uden Modydelser — leveres til en Magt, som netop derved faar ekstra Kraft til sin Krig og sit Undertrykkelsesværk.

Der skal ikke stilles flere danske Arbejdere til den tyske Krigsmaskines Raadighed. Myndighederne skal bringes til at indstille den skændige Trafik, som gaar ud paa at tvinge danske Arbejdsløse til at rejse til Tyskland eller Norge og arbejde for Danmarks og Norges Undertrykkere. Og overalt i dansk Industri, hvor der arbejdes paa Bestilling af Hitlers Krigsmaskine, bør Arbejdets Tempo og Kvalitet indrettes derefter!

Enhver „Dansker“, som er gaaet i tysk Sold, det være sig som Soldat i tysk Militærtjeneste eller som hjemmeværende Medlem af Frits Clausens eller et andet Naziparti, skal behandles med den koldeste Foragt fra hele det danske Folks Side, som en Bebudelse af den Straf, der skal ramme Landsforræderne, naar Danmark atter er frit. Og de faatallige Danskere, som besudler vor nationale Ære ved Samkvem med Besættelsestropperne, skal have samme Behandling. Det er Gøgeunger, som besudler den hjemlige Rede!

Lad alle os Danske enigt og solidarisk organisere Modstanden mod Undertrykkelsen og Udplyndringen. Lad os derigennem deltage i den store europæiske Frihedskamp, som er et Led i Verdenskampen mod Fascismen og Barbariet.

Lad os paa denne Dag love hinanden, at det skal blive den sidste 9. April, vi fejrer med tyske Besættelsestropper her i Landet!

9. April 1942.

DANMARKS KOMMUNISTISKE PARTI.

Marts De indre Uroligheder indenfor „Frikorps Danmark“ og dets eventuelle Anvendelse ved Magtovertagelsen i Danmark.

„Frikorps Danmark“ skal anvendes mod Danmark.

Da Oberst Kryssing anmodedes om at overtage Ledelsen af „Frikorps Danmark“, stillede han som Betingelse for det første, at hans Handling ikke stred mod Kongens Vilje, for det andet, at „Frikorps Danmark“ ikke skulde sættes ind mod Englænderne og for det tredje, at Frikorpset ikke vilde blive sat ind mod hans egne Landsmænd, men kun mod Russerne.

Man forsøgte at formaa Oberst Kryssing til at indmelde sig i D.N.S.A.P., hvilket han nægtede. Ved en større Festlighed i Forbindelse med Frikorpsets Formation, hvor bl. a. en Række tyske Autoriteter var til Stede, udnævnte man imidlertid Oberst Kryssing til Æresmedlem af D.N.S.A.P., hvilket han skal være blevet meget fornærmet over.

For nylig blev Frikorpset, der endnu ikke har været ved Fronten, af Frits Clausen gennem de tyske Myndigheder anmodet om at hjælpe Nazisterne med at overtage Magten i Danmark i Løbet af Foraaret. Som Reaktion mod dette er Oberst Kryssing og vistnok flere af Korpsets højere Officerer udtraadt af Korpset og har ladet sig indrullere som frivillige i den tyske Hær. Korpsets menige Medlemmer har ikke haft Ret til at udmelde sig.

Som Chef for „Frikorps Danmark“ er nu udnævnt Sturmbannführer Schalburg.

Fra anden Side i Berlin erfares, at Sturmbannführer Schalburg for nylig har spist Middag med Hitler, som underholdt sig privat med ham i lang Tid, hvilket for Øjeblikket kun ses, naar en Mand er udset til en særlig vigtig Mission. Schalburg skal bagefter have udtalt, at han muligvis skal med sine Tropper til Østfronten, før de skal op og hjælpe Frits Clausen med at ordne Forholdene i Danmark.

Hitler vilde altsaa gerne have sine danske Quislinger til Magten i Danmark, men belært af Udviklingen i de øvrige besatte Omraader, bl. a. Norge, vover han ikke direkte at lade Værnemagten indsætte dem. Han haaber at kunne undgaa, at det danske Folks passive Modstand bliver mere aktiv ved at lade „Danskere“ udføre Kuppet. Derfor er det blandt andet vor Opgave, saa tydeligt og magtfuldt som muligt at vise, at vi skærer tyske Nazister og danske Landsforrædere over een Kam, saa Hitler ikke behøver at paabegynde Eksperimentet for at være klar over, at det er uigennemførligt. 1942.

Opfordring til 5 Minutters Pause overalt den 9. April og Boycotting af Restauranter, Teatre m. v. 9.-4.

DET ER DANMARKS FRIHED, DET GÆLDER.

Landsmænd!

Torsdag den 9. April er det 2 Aar siden, de tyske Nazister voldeligt besatte vort Land.

De lovede os, at vi skulde bevare vor Selvstændighed, og at de ikke vilde blande sig i vore indre Anliggender. Men 2 Aars Nazihærgen har vist noget andet.

Dag efter Dag, aabenlyst og i det skjulte, har de plyndret og undertrykt vort Land. De stjæler os det daglige Brød ud af Munden, tømmer vore Forraadskamre og ruinerer vort Land. Den, der vover i Ord eller Handling at vise sin Utilfredshed, fjernes fra sit Arbejde, smides i Fængsel eller deporteres til Tyskland.

Men vi Danske hørte aldrig Bagstræbet til. Vi er et Frihedens Folk. Lad os derfor benytte den 9. April til at vise de forhadte Tyskere vor Foragt og vor Vilje til at kæmpe for vor Frihed:

— Hold 5 Minutters Pause paa alle Arbejdspladser og Kontorer, offentlige som private — *overalt*. Aftal med Kollegerne, hvornaar Pausen skal holdes, og benyt den til at love dig selv og dine Landsmænd, at det skal blive sidste Gang, Tyskerne fejrer 9. April i Danmark.

— Bliv borte fra alle Forlystelser den 9. April. Gaa dig en Aftentur, lad Gaderne fyldes af roligt vandrede Mennesker, men lad Biografer, Teatre og Restauranter staa gabende tomme som et Udtryk for det danske Folks Vilje til alvorligt at tage Kampen op mod de tyske Ransmænd og Undertrykkere.

Protest imod Regeringserklæringen af 4. Maj 1942.¹⁾

Maj

SCAVENIUS. .

Udenrigsminister Scavenius — som London kalder Danmarks Laval — fortsætter sine Anstrengelser for at knytte Danmarks Skæbne til Tysklands. Han er nu engang, sammen med Gunnar Larsen, ulykkeligvis blevet placeret i det ellers rent danske Samlingsministerium, som dannedes fra Rigsdagen. Ikke saa snart var han blevet Udenrigsminister, før han fremkom med sin uhyggelige Lovprisning af Tysklands krigeriske Bedrifter, som han tvang det øvrige Ministerium til at acceptere under Truslen fra de tyske Bajonetter.

.....

Protest mod Statsminister Buhls Tale mod Sabotage 2.-9.-1942.²⁾

2.-9.

BUHL TALTE IKKE PAA DET DANSKE FOLKS VEGNE!

Det danske Folks stadigt voksende Kamp mod Undertrykkerne har paany foranlediget Statsministeren til at formane Befolkningen til Loyalitet mod den Krigsmagt, der underkuer vort Land.

Pressen har saa godt som eenstemmigt givet Statsministerens Formaningstale sin ensrettede Tilslutning. Men det danske Folk glemmer ikke, at de tyske Nazister først har fjernet de Redaktører, der ikke vilde være lydige Redskaber for Undertrykkerne. Det glemmer heller ikke, at Pressen er under Censur, og at Bladenes store Artikler om Statsminister-Talen er bestilt Arbejde. De virker derfor ogsaa kun som et hjælpeløst

¹⁾ Se Afsnit B, S. 200.

²⁾ Jfr. en kritisk Artikel af Aksel Larsen i »Land og Folk« fra 4.-9.-1942.

1942. Forsøg paa at give det Udseende af, at det danske Folk slutter op om Regeringens Eftergivenheds-Politik.

Langt bedre blev der givet Udtryk for det danske Folks virkelige Sindelag gennem den danske Udsendelse fra Londons Radio den 3. September, hvor Statsministerens Tale kommenteredes paa følgende Maade:

Det er en stor Skuffelse, at Statsminister Buhl har ladet sig beordre af Tyskerne til at advare mod den Sabotagevirksomhed, som i den senere Tid har taget stærkere og stærkere Fart i Danmark — navnlig paa Baggrund af den Opfordring fra den engelske Regering om Transport-Sabotage, som blev oplæst umiddelbart før Statsministerens Tale.

Ved at tage Afstand fra det danske Folks Frihedskamp og den deraf naturligt voksende Sabotagevirksomhed isolerer han i Virkeligheden Danmark fra Solidariteten med de øvrige undertrykte og kæmpende Folk i Europa. Men der er da heller ingen Tvivl om, at den overvejende Del af det danske Folk ikke deler de Synspunkter, Buhl har givet Udtryk for.

Nej! — Det danske Folk som Helhed deler ikke Statsministerens Opfattelse og er ikke til Sinds fortsat at lade sig hundse og knægte af de nazistiske Voldsmænd, men agter tværtimod at gøre *sin* Indsats i Kampen for snarest at faa gjort en Ende paa den nazistiske Underkuelse af vort Land.

Lad derfor Svaret paa Buhls Tale blive:

Forstærket Solidaritet med det kæmpende Europa!

Slut op i Frihedskampen!

Ud af Landet med de tyske Undertrykkere!

Danmarks kommunistiske Parti.

Ult. Prof. Mogens Fog redegør for Tilstandene i Danmark og opfordrer Regeringen saavel
Dec. som Befolkningen til aktiv Modstand mod Fjenden.

I min nødtvungne lediggang har jeg følt trang til at skrive til nogle af mine venner og bekendte, som formentlig tænker paa mig og drøfter min forsvinden. Vi har — som alle mennesker — de senere aar drøftet Danmarks nuværende stilling, men først nu kan jeg frit gøre rede for mine synspunkter og søge at motivere mine handlinger. Derfor disse ord.

Jeg haaber og tror, de sidste ugers begivenheder har aabnet Deres øjne for, at vi nu her i landet er ude i den fuldstændige retsløshed og begyndende terror. Alle skal vide, at tysk politi i dag faar lov til at arrestere enhver dansk borger, det finder for godt. De spørger ikke i forvejen, hvem de maa slaa ned paa. En eller to danske betjente har lejlighed til at bivaane anholdelsen, derefter ses ofret ikke af nogen dansk. Og læg mærke til, at dette gælder ikke alene, hvor anklagen gaar ud paa angreb paa den tyske værnemagt, enhver antinazistisk handling eller agitation kan bringe folk i Gestapos vold. Hvad der sker i forhørslokalerne ved vi intet om — beretninger fra andre lande sætter os i stand til at gætte.

Chievitz og andre kendte medborgere er tilsyneladende atter blevet udleveret til dansk retsforfølgelse. Lad Dem ikke forvirre af den kendsgerning, tro ikke, at det er udtryk for, at Scaveniusregeringen har nogen reel magt overfor tyskerne. Det er et led i den nazistiske taktik her i landet: at søge at holde befolkningen i passivitet ved at foregøgle den, at vore „egne“ regeringer er „det mindre onde“. De maa ikke nære illusioner med hensyn til Chievitz' skæbne. I det øjeblik nazisterne finder det opportunt, faar de ham atter udleveret, om det saa sker med den nuværende regerings samtykke eller over dens lig.

Kommunisterne — i hvert fald de betydende af dem — beholder tyskerne selv. De mener at kunne gøre det uden at vække forbitrelse, fordi de bygger paa den „bol-sjevikskræk“, der sidder store dele af i hvert fald borgerskabet i blodet. Hvis det lykkes, er det et udtryk for, at den nazistiske propaganda trods sin iøjnefaldende grovhed, dog har formaaget at forgifte landet. Karakteristisk nok hørte man de første dage efter Chievitz' arrestation folk sige: „Jamen er han da kommunist?“ Et udtryk

for, at enkelte danske endnu ikke har opdaget, at enhver antinazist efter tyskernes ordbog er kommunist. Nej, Chievitz er ikke kommunist. Men han og heldigvis mange andre folk af forskellige politiske anskuelser, har indset, at fronten mod nazismen maa være en enhedsfront, en samling af alle kræfter, der siger: Ikke dette! *Fremfor alt ikke dette!* De gør det i tryk forvisning om, at er først den nazistiske fare nedkæmpet, kan vi andre frit drøfte de former, hvorunder landet skal styres i fremtiden. Og lad mig sige det saa stærkt, jeg formaar: Jeg ønsker ikke, og jeg tror ikke, andre end danske skal komme til at bestemme landets fremtidsskæbne — uden hjælp af fremmede vaaben.

„Ja“, siger nogle af Dem, „men hvorfor drive antinazistisk propaganda herhjemme, hvorfor ikke stikke hovedet i busken og lade det hele drive over — *de taber jo alligevel!*“. Det tror ogsaa jeg, men er vi virkelig saa lurvede, at vi vil lade alle andre end os selv kæmpe for det, vi anser for rigtigt? Jeg indrømmer, at et saadant svar er mere følelsesend fornuftbestemt. Men mennesket er da gudskelov ikke et mekanisk fornuftvæsen, — hjertet har sine grunde, og de er ikke altid i strid med intellektets.

„*Det er saa lidt, vi kan gøre!*“, en anden af de traditionelle bemærkninger i dagligstuediskussionerne. Rigtigt, men hvis alle havde sagt det, var Hitler verdens herre i dag. Jeg tror paa vor antinazistiske oplysning og vore antinazistiske handlingers betydning. Vi skaber usikkerhed hos besættelsesmyndighederne, vi danner modvægt mod den aandelige forgiftning, vi holder nazismens metoder og maal frem i dagslyset, og vi binder vel ogsaa nogle flere folk heroppe end i tilfælde af fuldstændig underkastelse. „Draaber i havet“, siger De. Nuvel, havet bestaar af draaber, i en bevægelse som vor er intet for smaat, hvert halmstraa, vi lægger nazisterne i vejen, har sin betydning.

Og saa kommer vi til en tredje betragtning, som hævdes at bygge paa den kølige fornuft. „*Hvad danskerne gør i dag, bliver uden betydning for landets fremtidsskæbne!*“. Det samme har jeg ment, men det var i 1940. Hvis den danske regering virkelig — i tillid til de tyske løfter — havde kunnet danne bolværk mod enhver indblanding i vore indre forhold, hvis landets officielle ledere virkelig overfor verden kunde demonstrere, at vi ikke ønsker nogen form for nazistisk infektion af vort samfundsliv og ikke at støtte Tyskland i dets krig, ja, saa tror ogsaa jeg, verden vilde have forstaaet vor stilling og have respekteret vort land. Men udviklingen har vist, hvor naive saadanne forhaabninger var. De kender selv alle stadierne paa underkastelsens vej gennem de sidste aar. I forholdet til besættelsesmagten har vi kunnet konstatere smaa gevinster og store tab. Nu lever vi i retsløsheden og den begyndende terror.

Med det ene formaal at bevare en vis materiel præferencetilling har vore regeringer ofret alle vore tidligere retsgoder; men samtidig har de skabt basis for, at vort landbrug, vor industri, vor handel og et stort tal af vore arbejdsledige er traadt an som et aktivt led i den tyske krigsmaskine. Hvis ikke vort folk aabent viser, at det ikke billiger regeringernes handlemaade, at det tør vove en indsats for sine idealer, maa de allierede magter med rette anse os for fjendeland, med de følger, det kan have ved fredsslutningen. Hører De ikke den stigende kølighed, naar Danmarks navn nævnes i den engelske radio, — eller ikke nævnes!

Med en snild omskrivning hed det i den „officielle meddelelse“ paa fandens fødselsdag vedrørende Chievitz anholdelse, at „Frit Danmark“ vil sætte vide kredse af den danske befolkning op mod regeringen. Nej! det er ikke mod regeringen, vor kamp er rettet, det er mod nazismen, og regeringen maa kun staa for skud i den udstrækning, den aktivt understøtter vort lands fjender.

Nogle ord om regeringen. Jeg nærer ikke tvivl om, at adskillige medlemmer ogsaa af den nuværende regering har de reneste motiver for deres handlinger og tror at tjene deres land gennem at vælge „det mindre ondes politik“. Men det er ikke tiden at granske vore ministres private motiver, — det kan spille en rolle for vor bedømmelse af deres personligheder, men ikke for vor bedømmelse af virkningen af deres handlemaade. Og den er efter min mening til ubodelig skade, ikke alene for vort omdømme i udlandet, men ogsaa fordi den splitter og desorienterer befolkningen, afvæbner den aandeligt set og tilslører undertrykkelsens sande væsen.

1942. „Men hvad andet kan vi da gøre?“ De kan sætte sig til modværg, saalænge det lader sig gøre, og er det ikke muligt længere, saa kan de gaa. Tiden har lært os, at de foretrækker at blive og give køb, i hvert fald paa alle betydende punkter. Hvis de gaar faar vi et styre, der som det norske aabenlyst er en tysk lydregering. Det vil betyde, at det danske folk bliver svejset sammen i ubrydelig enighed, det vil betyde desorganisering af landets administration i hvert fald for en tid (tænk paa, hvad det er for folk, *de* har at arbejde med!) det vil betyde nedsat hjælp til Hitlers krig. „Kun en draabe“ — javel, men for øjeblikket tyder meget paa, at vi er nær bægerets rand.

Talrige af dem, der har villet gøre en indsats for et frit Danmarks sag, sidder i dag i fængslerne — kommunister og ikke-kommunister. De har maattet erkende, at vor presse-, tale- og forsamlingsfrihed, vor retssikkerhed var illusioner. Men de har vidst det, da de handlede. Jeg tror ikke, at een af dem fortryder, hvad han har gjort, men maaske, at han ikke fik lejlighed til at gøre mere. Jeg ved, de er enige med mig i, hvad jeg har skrevet, og at Christmas Møller ogsaa er det. De vilde have kunnet udtrykke det stærkere end jeg selv. De vilde have understreget det, jeg sagde om enhedsfrontens nødvendighed. Nu beder jeg mine venner og bekendte: Tag varsel af vor skæbne. Tro ikke, at passivitet og eftergiveness gavner vor fremtid, tro ikke, vi kan undgaa rædslerne under nazistisk voldsherredømme ved føjelighed. Der er kun een vej, den primitive, at sætte sig til modværg.

Husk i arbejdet, at den enkelte ikke kan skelne mellem stort og smaat, afviser man at gøre det smaa, opnaar man ikke det store, — siger man nej til at være middel, har man samtidig fornægtet maalet.

1943. Prof. Mogens Føg drager til Felts mod Passiviteten overfor Tyskerne og anviser Jan. Maader, hvorpaa alle kan yde en Indsats mod Fjenden.

I den maanedstid, der er forløbet, siden jeg sidst skrev til Dem, er det sikkert gaaet Dem som saa mange andre: I de første dage efter arrestationerne af folkene omkring „Frit Danmark“ var De meget optaget af sagen og oprørt over at faa vished for, at danske statsborgere uden retsbeskyttelse af nogen art arresteredes af tyskerne. Maaske følte De ogsaa en umiddelbar tilskyndelse til aktivt at gaa ind i arbejdet for danmarks frihed. Men tiden er gaaet, — er De ikke kølet noget af?

Erfaringerne fra de sidste aar kunde tyde paa, at det forholder sig saaledes. Hvor ofte er ikke vor harme blevet vakt? Tænk paa sabotagelovene — der havde tilbagevirkende kraft, paa kommunistloven — et aabent grundlovsbrud, antikominternpagten — som indrullerede os i aksemagternes front, og paa det paatvungne ministerskifte i oktober, der førte til provisorieregeringen Scavenius. Hver krænkelse af vor selvstændighed, hvert brud paa „løfterne“ af 9. april har udløst en mere eller mindre aabenlyst reaktion i det danske folk, — og hver gang er sindet faldet til ro i løbet af nogen tid, ja, nogle har endog ment, at „den klarede vi egentlig ganske godt.“ Selv Scavenius opnaaede i ugerne efter sin tiltræden en vis grad af popularitet som det mindre onde.

Og dog har jeg ofte hørt sige: „Hertil, men saa ikke et skridt videre.“ Hvad er da grunden til, at De alligevel endnu en gang er i færd med at affinde Dem med, at landet langsomt, men usvigeligt sikkert gives i nazisternes vold? Jeg tror, den er at søge i tyskernes taktiske manøvreedygtighed. Deres bestræbelser gaar herhjemme ud paa at arbejde sig frem mod maalet uden at vække den danske befolkning til samlet modstand, — en modstand, de har lært at respektere i andre undertrykte lande. De skridt, der vil vække enig protest, f. eks. jødelove og soldater til østfronten, — skal først foretages, naar det er nødvendigt for besættelsesmagten, og først naar befolkningens aandelige og organisatoriske modstandskraft er brudt gennem disse aars snigende nedbrydningsarbejde.

Naar denne tyske taktik virkelig er lykkedes, for saavidt som det store flertal endnu holdes i passivitet, skyldes det de gode hjælpere, tyskerne har haft blandt vort egne. Ikke de nazistiske smaapartier. De faar — netop som et led i taktikken — en kold skulder udadtil, mens de i det skjulte gør sig nyttige som stikkere, provokatører og hverveagenter. Nej, jeg tænker paa de hjælpere, der fra det første samlingsministeriums dage har haft sæde i landets regering, og hvis indflydelse er vokset for

hver ny omdannelse. Det er folk, der vistnok mere af kortsynet opportunisme end af direkte nazisympati gaar ind for tilpasningens politik, og som derved, baade naar de giver efter, og naar de gaar imod et tysk krav, anviser tyskerne, i hvilket tempo og under hvilken form undertrykkelsen mest hensigtsmæssigt kan gennemføres i ro. 1943.

Men nu rigsdagens holdning? Ja, den maa ses i belysning af, at i hvert fald de mere fremtrædende politikere fra første færd har været stillet over for et ultimatum: føje sig eller gaa. Det har for mig været en dyb skuffelse, at kun een af folkets repræsentanter nægtede at frafalde sin fri taleret og derfor maatte forlade scenen: Christmas Møller. Jeg tror, parlamentarismens anseelse i Befolkningen herved har lidt et knæk, den vanskelig vil forvinde. Selv uden for de kredse, der altid har betragtet rigsdagsarbejdet med aandshovmodig mistillid, ymtes der nu om opportunistiske levebrødspolitikere og slaver af partidisciplinen, og man spørger: Kan folkestyret da ikke fostre fribaarne personligheder?

Visse af rigsdagsmændene rammer en saadan kritik sikkert med rette, men i almindelighed er den overfladisk og forfejlet. Det store flertal af rigsdagsmænd mener sikkert at tjene landets interesser bedst ved dog at bevare nogen indflydelse — og her er det navnlig landets øjeblikkelige materielle tarv, de har for øje, mindre de ideelle og de videre horisonter. Var saa blot denne politik lykkedes, men det kan jeg ikke se, den er: nok har vi en højere levestandard her end i de fleste andre lande, men lovgivningen har ikke kunnet hindre, at de tungeste byrder er blevet lagt paa de svageste skuldre, mens en lille, hensynsløs del af befolkningen lukrerer af landets ulykker. Og noget holværk mod tyskernes indtrængen i vort samfundsliv har rigsdagen ikke kunnet danne.

Heldigvis er der tegn paa, at den nu finder maalet fuldt. Det er ikke let at faa den til at makke ret, da Scavenius skulde frem. Af hensyn til sammenholdet i landet, af hensyn til respekten for folkestyret og af hensyn til landets stilling udadtil, maa man haabe, at rigsdagen i den kommende tid vil vove at vise undertrykkerne vort sande ansigt. Kun derved optræder de som frie repræsentanter for et frihedselskende folk.

Gør de ansvarlige ledere det ikke, maa de finde sig i, at andre handler uden om dem.

Hal Koch skriver i sin kloge og varme Bog: „*Dagen og Vejen*“ (De bør læse den!): „Det danske Folk kan kun leve, hvis det selv duer. Og duer det ikke, gaar det til Grunde, hvem der saa sejrer i den nuværende Krig. Det hænger sammen med, at det, som i sidste Instans afgør vor Skæbne, hverken er Produktionsmidlerne eller den militære Magt. Det er Spørgsmaal om Aand ... Det drejer sig om Karakter og Rankhed i Ryggen ...“ Man kan udtrykke den samme tanke ved at sige, at vi maa selv erhverve os retten til vor uafhængighed, eller mere direkte, personligt: *Man maa have sine meningers mod.*

Endelig er der folk, der forholder sig passivt af hensyn til jødernes og de allerede fængsledes skæbne. Det beror paa en fejlurdering af tyskernes metoder. Hvornaar fik eftergivenessen sin belønning fra den kant? Der kommer en regering efter Scavenius, maaske før vi venter det. Den vil indføre standret og deportere jøder, som Quisling har gjort det. Hellere kæmpe for jødernes og de fængsledes sag i dag, end være tvunget til at lade dem i stikken i morgen. I Steinbecks forbudte bog, „Maanen er skjult“, siger borgmesteren, da man vil skyde ham som gidsel: „Hvis jeg beder dem om ikke at kæmpe, vil det gøre dem ondt, men de vil kæmpe. Hvis jeg siger, de skal kæmpe, vil de være glade, og jeg, som ikke er særlig tapper, vil saa have gjort dem lidt mere tapre.“ Saadan taler en værdig repræsentant for et værdigt kæmpende folk!

Men nu spørger alle de, hvis følelse og fornøft byder dem være med i arbejdet paa at bryde voldsregimentet: Hvad vil De, vi skal gøre? Ikke store heltedgerner, men smaa handlinger i det daglige, svarer vi. De skal drive antinazistisk oplysning, hvor De kan komme til det, De skal bidrage til at hæmme handelssamkvem og varetilvirkning til tyskland, De skal — hvis De sidder i administration eller politi — lade de os paatvungne, antidemokratiske love slumre? De skal yde økonomisk støtte til paarørende af nazismens ofre og til illegale organisationer og blade, De skal give os en

1943. haandsrækning med mødesteder, brevfordeling, bopæl o. s. v., naar vi henvender os til Dem. Men een opgave staar for mig som den i øjeblikket væsentligste: At faa fagfæller og organisationer til at rette henvendelse til regering og rigsdag, saa de ansvarlige ikke kan være uvidende om befolkningens syn paa den nuværende kurs. Tavshed fra befolkningens side vil blive tolket som tilslutning til underkastelsens politik. Det er vor umistelige demokratiske ret, nej, forpligtelse at lade vor røst høre.

— Enhver af os, der allerede har søgt at yde vor skærv, ved, at det koster, men ingen af os synes, prisen har været for høj. Vi har ingen politiske aspirationer, men har gjort dette arbejde, fordi vi anser det for en uomgængelig nødvendighed, hvis landet en dag frit skal kunne genopbygge det nedrevne og videreføre vor kultur. Til den tid haaber vi at kunne gaa tilbage til vor stiltfærdige dont i samfundets tjeneste. Vor handlemaade har intet at gøre med „privat udenrigspolitik“, det drejer sig om national velanstændighed. Er De enig med mig heri, saa tag konsekvensen og hjælp os i arbejdet. *Det kan nytte.*

9.-4. „Frit Danmark“s Opraab om 2 Minutters Stilhed den 9. April Kl. 12, samt om Højtideligholdelse af Dagen paa anden Maade.

I alle kommende Tider vil denne Dato blive staaende som en af de mørkeste i Danmarks Historie. Paa denne Dag brød Nazismens Horder ind over vort Land under Til-sidesættelse af Ret og Aftale. Magt knægtede vor Frihed. Og Dagen blev Indledning til en haardhændet Undertrykkelse af vor Grundlov, vort Retsvæsen, vort Næringsliv. Til en lang Række Overgreb mod danske Borgere og Institutioner. Til Vold mod det frie Ord og til Ran ikke alene af Landets Produkter, men ogsaa af store Dele af vor Flaade og militære Udrustning. Vi behøver ikke atter at gennemgaa hvert af disse Skridt paa Underkastelsens Vej, de staar alle skrevet med smertelig Tydelighed i vort Minde.

Men Dagen blev ogsaa Indledningen til en sejr Kamp, ført af det danske Folk for at generobre sin Selvstændighed og for at hindre Landets Udnyttelse til Fordel for Hitlers Krig. Fra første Færd viste vi Okkupanterne Kulde og Modvilje. De nazistiske Forrædere blev afvist, sidst men ikke mindst eftertrykkeligt ved Valget i Marts. Efterhaanden opstod der en uafhængig og derfor illegal Presse, der styrkede Befolkningen i dens Holdning, afslørede Overgreb og virkede som Overløberes og Forsoningspolitikeres onde Samvittighed. Samtidig tog Sabotagen Fart; hensynsfuldt overfor Menneskeliv, men ubønhørligt overfor materielle Værdier, der er tiltænkt Tyskerne, lægger den flere og flere Virksomheder stille og truer andre til at standse deres Krigsleverancer.

Hvert Led i Kampen mod Nazismen, hver Sejr over Tyskerne vækker varm Sympati hos alle Danske og kalder nye Folk ud til Handling.

I Aar gaar vi ind i det fjerde Besættelsesaar; alt tyder paa, at det vil bringe Krigen til sit Højdepunkt og nær Afslutningen. Derfor maa ogsaa den danske Front styrke sin Indsats og vise — ikke alene Tyskerne og vore vaklende Landsmænd — men ogsaa hele den frie Verden, at vor Vilje til *selv* at afkaste vort Aag er ubøjelig stærk.

Engang, naar vi bliver frie, vil „den 9. April“ blive højtideligholdt i officielle Former som et Symbol baade paa vort Nederlag og paa vor Genrejsning. Men heller ikke i disse Aar under Besættelsens Tvang bør forbigaa Dagen, som om intet var hændt. Vi maa vise, at vi forstaar dens Betydning som Minde og som Fremtidshaab. *Lad os den 9. April mindes vor tabte Frihed og love hver især at gøre vort til, at den genvindes.*

For udadtil at markere Dagen opfordrer vi alle til den 9. April 1943 at standse alt Arbejde i 2 Minutter fra Kl. 12.

Naar Sirenerne lyder, ophører al Virksomhed i 2 Minutter paa Arbejdspladser, i Kontorer, i Skoler og Hjem. Det kan ske under forskellige Paaskud efter Sted og Lejlighed,

at holde sig borte fra alle Forlystelser om Aftenen.

Hvem finder Dagen egnet til Udfoldelse af Livsglæde i Teatre, Biografer og Restauranter? I Stedet foreslaar vi

at gaa Aftentur i Byens Hovedgader fra Kl. 19.

1943.

Uden Optøjer, Taler eller Demonstrationer viser vi derved, stiltfærdigt og værdigt, at denne Dag ikke er glemt og aldrig vil blive det.

FRIT DANMARK

Opfordring til rundt omkring i Byerne at organisere Ledelser, der i givet Fald kan iværksætte en Generalstrejke. Aug.

.....

Maalet maa derfor være, at der i hver dansk by organiseres en ledelse, som i givet fald kan iværksætte en generalstrejke. Formaalet med en saadan er, gennem en solidarisk national optræden at gennemtvinge den danske borgers krav overfor Tyskerne.

Disse krav maa gaa ud paa, at Tyskerne overholder løfterne af 9. april, hvilket vil sige, at de afholder sig fra enhver indblanding i indre danske forhold, hvoraf bl. a. følger, at undtagelsestilstand kun kan erklæres og iøvrigt ordre til danske borgere kun gives, naar en militær nødvendighed — d. v. s. invasion — kræver det.

Generalstrejken bør iværksættes, saa snart der fra tysk side fremkommer urime-lige krav og provokationer som f. eks. undtagelsestilstand, tysk militær bevogtning af danske virksomheder eller værnemagtens og frikorpsets overfald paa danske borgere, jfr. overfaldet i København den 6. juli.

Rent praktisk maa man indstille sig paa at udholde en generalstrejke, der er total, og hvorunder hverken vand, gas, elektricitet eller levnedsmidler vil kunne faas, hvorfor ethvert dansk hjem bør sikre sig tilstrækkelige forraad til en uge.

For at gennemføre strejken saa effektivt som muligt, er det en selvfølge, at ethvert forsøg paa at sabotere en saadan strejke maa slaas ned med haard haand, hvilket vil sige, at enhver strejkebryder maa betragtes som landsforræder.

Forsvar for Sabotage. Vejledning i Modstandsarbejdet. Forholdsregler i Tilfælde af Invasion. 1944.
For-aaret.

Kampen for Danmarks Frihed, denne i hele Folket voksende Kamp mod Undertrykkerne maa vi *alle* støtte, hver efter sine Evner med Udnyttelse af alle Muligheder. Men maaske kan De ikke paa Grund af Nazipropagandaens mange Krogveje klart fatte Frihedskampens store Betydning og gennemskue, hvad der bliver udført af Frihedskæmpere for at frelse Landet, og hvad de tyske og „danske“ Voldsmænd gør af blodige Ugeringer for at undertrykke og forvrænge Billedet af hele Folkets Modstand.

Forstaar De, hvor stor Betydning Sabotagen har? Ved De, at en enkelt dansk Fabrik (Riffelsyndikatet) under Besættelsen har fremstillet og repareret Maskinkanoner for 65.000 Kr. daglig, og at der alene paa Nørrebro i København arbejder ca. 260 Virksomheder for Tyskerne, saa kan De selv forestille Dem, hvor megen Død og Lemlæstelse blot een Dags dansk Produktion medfører.

Derfor er Sabotagen ikke „meningsløs“.

Hver Dag, Krigen varer, koster 10.000 Mennesker Liv og Førlighed, og alle danske Leverancer af Vaaben, Uniformer, Korn, Transportmidler o. s. v. forhaler Tyskernes Nederlag og DANMARKS FRIHED. Hver Bombe, hver Brand har sin Hensigt ... *Sig derfor aldrig: „Det nytter ikke noget.“*

„Hvad koster Sabotagen os selv?“ vil De maaske bekymret spørge. Den koster højt regnet ikke mere, end hvad Tyskerne stjæler fra os i Løbet af een Uge, idet der af Krigsforsikringen hidtil er blevet udbetalt 25 Mill. Kr. (heri medregnet Bombskader o. l.), mens vore direkte og indirekte Udgifter ved Besættelsen nu andrager ca. 9 Mill. Kr. daglig ... Men drager De nu den Slutning, at Sabotagen ikke kan betyde ret meget, naar den er saa „billig“, er det, fordi De glemmer, at hver Maskine, hver Transformator, hvert Skib, hvert elektrisk Sporskifte, hver Jernbanevogn i Krigstid yder en Indsats, der opvejer Værdien mange Gange.

Forkorter Modstandsbevægelsen blot Krigen nogle faa Dage, har vi indtjent vore Tab af Produktionsmidler, og samtidig gjort os værdige til at faa Andel i den Hjælp med Maskiner og Mad, som de Allierede har lovet alle kæmpende Demokratier efter Krigen.

1944. *Glem ikke disse rent materielle Betragtninger, hvis De beklager „Tab af danske Værdier“.*

Men selv om det kostede os mange fold mere, maatte vi alligevel bekæmpe Nazisme og Besættelsesmagt. Vi vil *Fred, Frihed og Demokrati*, hvorfor skulde vi faa alt dette gratis, som alle undertrykte Nationer i Europa betaler med Blod, Taarer og Ruiner. Disse Landes Modstandsbevægelse er af Tyskerne blevet undertrykt langt haardere end i Danmark; derfor har vi meget bedre Muligheder, hvad der giver os yderligere Pligt til at kæmpe.

1945. „Studenternes Efterretning“s Aftryk af Prof. Dr. jur. Stephan Hurwitz's Artikél i Jan. Svensk Juristtidning (Nov.-Dec.-Numret 1944), udsendt illegalt i Danmark.

OM STRAFFORFØLGNING I DANMARK EFTER OKKUPATIONEN

Af Professor Stephan Hurwitz.

Nu, da Krigen nærmer sig sin Afslutning, bliver Spørgsmaalet om Afstraffelse af Tyskernes danske Haandlangere aktuelt; S.E. har derfor ment det betimeligt at optrykke Professor Stephan Hurwitz' udmærkede Pjece om disse Problemer.

OM DER ER TRANG TIL TILBAGEVIRKENDE STRAFBESTEMMELSER BEROR PAA DE EKSISTERENDE LOVREGLERS EFFEKTIVITET

Om der er *trang* til nye, tilbagevirkende strafbestemmelser efter okkupationen, beror paa, *i hvilket omfang og i hvilken grad de allerede eksisterende lovregler giver mulighed for en effektiv indgriben.*

.....

Hvad først angaar bestemmelserne i straffelovens kap. 12 om *forbrydelser mod statens selvstændighed og sikkerhed*, vilde det være af særlig praktisk betydning, om man kunde anse bestemmelsen i straffelovens § 101, stk. 1 og 2, for anvendelig med henblik paa okkupationstiden. Efter stk. 1 straffes danske statsborgere, som bærer vaaben mod den danske stat eller dens forbundsfælle, med fængsel fra 2 til 12 aar. Med samme straf anses ifølge stk. 2 den, som under krig eller truende udsigt dertil yder fjenden bistand ved raad eller daad eller svækker den danske stats eller dens forbundsfællers kampdygtighed. Ordene at „yde bistand ved raad eller daad“ giver en saa vid formulering, at de fleste af de handlinger, som man nu føler størst trang til at ramme, jfr. ovenfor side 834, vil kunne henføres derunder. Straffebestemmelsen i § 101 vil, ligesom de øvrige i betragtning kommende bestemmelser i straffelovens specielle del, kunne kombineres med reglen i *straffelovens § 50, stk. 2*, hvorefter *bøde som tillægsstraf* til anden strafart kan idømmes ved lovovertrædelser, der skyldes vindsyge. Der vil efter denne bestemmelse kunne idømmes bøde af en hvilken som helst størrelse, og denne straf vil yderligere kunne suppleres med konfiskation af indvundet udbytte i medfør af straffelovens § 77, stk 1, nr. 3, jfr. nedenfor.

Ifølge bestemmelsens motiver, jfr. kommissionsbetænkningen af 1923, spalte 214 og 218, skal det bero paa de i folkeretten anerkendte regler, hvorvidt den her nævnte betingelse kan anses for opfyldt eller ej. Det ligger udenfor min sagkundskab at afgive nogen selvstændig udtalelse om det for fortolkningen afgørende folkeretlige problem. Jeg kan imidlertid henholde mig til udtalelser, jeg har indhentet fra særlig sagkyndig side (afdelingschef i det danske udenrigsministerium, dr. jur. Georg Cohn, og hvis tilladelse de anførte bemærkninger refereres), og som jeg skal gengive i det følgende:

„Efter folkeretten forstaas ved krig en kamp med vaabenmagt mellem to eller flere stater. Den 3. Haager Konvention af 1907, art. 1, kræver ganske vist, at der i forvejen skal foreligge enten en begrundet krigserklæring eller et ultimatum, hvorimod der ikke forlanges indrømmelse af nogen tidsfrist mellem disse erklæringer og krigens faktiske udbrud. Der bestaar imidlertid i folkeretten enighed om — og dette bestyrkes ogsaa af talrige tilfælde i staternes praksis — at det faktiske krigsudbrud uden forudgaaende erklæring er fuldtud tilstrækkelig til indtræden i krigstilstand med de dertil knyttede folkeretlige virkninger.

Derimod hersker der ikke enighed om, hvilke betingelser der maa stilles i først-

nævnte henseende, nemlig til, at der foreligger en kamp. Nogle mener, at krig i folkeretlig forstand kun foreligger, naar der er to kæmpende parter, sædvanlig en angriber og en forsvarer, medens det ensidige angreb, som ikke imødegaas ved forsvar, ikke er krig, men en form for ulovlig international selvtaget, der ikke er underkastet krigens love. Andre derimod hævder, at den ene stats optræden, uden hensyn til modpartens foranstaltninger, kan fremkalde krigstilstand. Pagten for Folkenes Forbund, art. 16, synes at staa paa sidstnævnte standpunkt, idet den udtrykkeligt omtaler det tilfælde, at et forbundsmedlem griber til krig overfor alle andre forbundsstater, selv om disse ikke deltager i nogen kamp med vaabenmagt. Dernæst kan det i hvert fald ikke forlanges, at den angrebne vedvarende skal deltage i kampen eller med hele eller nogen bestemt del af sin krigsmagt. Endelig udelukker en besættelse af territoriet ikke krigsbegrebet, hvilket fremgaar klart af Landkrigsordningen af 1907, 3. afsnit, om besættelse af fjendtligt territorium, der betragtes som et led i krigsforanstaltningerne og ikke som en situation, der udelukker krig og krigsret.

Hvad besættelsen af Danmark den 9. April angaar, synes det utvivlsomt, at den før eller senere maatte inddrage Danmark under krigsrettens herredømme. Under den 1. verdenskrig søgte Luxemburg ganske vist at gennemføre det standpunkt, at det trods besættelsen var neutralt og førte den efter omstændighederne mulige politik i overensstemmelse hermed. Men det er ganske klart, at en saadan politik i det lange løb ikke lader sig gennemføre og i hvert fald ikke kan eller behøver at respekteres. Dertil kommer, at der fra dansk side den 9. april blev ydet væbnet modstand. Dennes opgivelse paa grund af den overvældende overmagt kan ikke ligestilles med en frivillig overenskomst om besættelse.“

Til det anførte kan føjes, at der ved undtagelsestilstandens indførelse den 29. August 1943 indtraadte en situation, der særlig klart markerede besættelsen som en krigerisk okkupation. I sin oprindelige ordlyd henviste den tyske proklamation om undtagelsestilstanden udtrykkeligt til Haager Konventionen af 18. Oktober 1907 med regler og vedtægter for krig til lands, jfr. denne konventions 3. afsnit: „Om militær myndighed paa den fjendtlige stats territorium.“ (I den danske tekst, som formentlig maa anses for proklamationens originale tekst, hedder det: „Jeg proklamerer i *Henhold til* Art. 42-56 i Haager Landkrigsordningen den militære Undtagelsestilstand i hele Danmark“).

Hvis man efter en vurdering af alle momenter dog maatte komme til den opfattelse, at § 101, stk. 2, efter sin ordlyd ikke er anvendelig, staaer spørgsmaalet tilbage om muligheden af at benytte dens *analogi* i medfør af straffelovens § 1, hvorefter straf kan paalægges ikke blot for forhold, hvis strafbarhed er hjemlet ved loven, men ogsaa for forhold, der „ganske maa ligestilles“ med de udtrykkeligt kriminaliserede forhold. For tilstedeligheden af en analogi kan foruden flere andre grunde anføres den omstændighed, at den omspurgte betingelse i straffelovens § 101, stk. 2, ikke er knyttet til det relativt faste begreb krig, men ogsaa omfatter det ret ubestemte kriterium „truende udsigt dertil“. Straffeloven har saaledes fundet det paakrævet at fastsætte streng straf for de vagt definerede gerningsindhold „at yde fjenden bistand ved raad eller daad“ ogsaa med henblik paa situationer eller perioder, der ikke har nogen skarp teknisk afgrænsning.

Af de anførte grunde maa det formentlig antages, at udtrykket „Krig eller truende Udsigt dertil“ direkte eller ifølge en efter straffelovens § 1 tilstedelig analogi kan omfatte handlinger, som er begaaet under okkupationen.

Spørgsmaalet om, hvorvidt Danmark i relation til straffelovgivningens bestemmelser kan betragtes som havende været i krig med Tyskland, eller om der har foreligget en hermed analog tilstand, er af betydning ikke blot for anvendelsen af straffelovens § 101, men ogsaa for visse andre bestemmelser i straffelovens kap. 12 og i den militære Straffelov nr. 114 af 7. Maj 1937.

.....